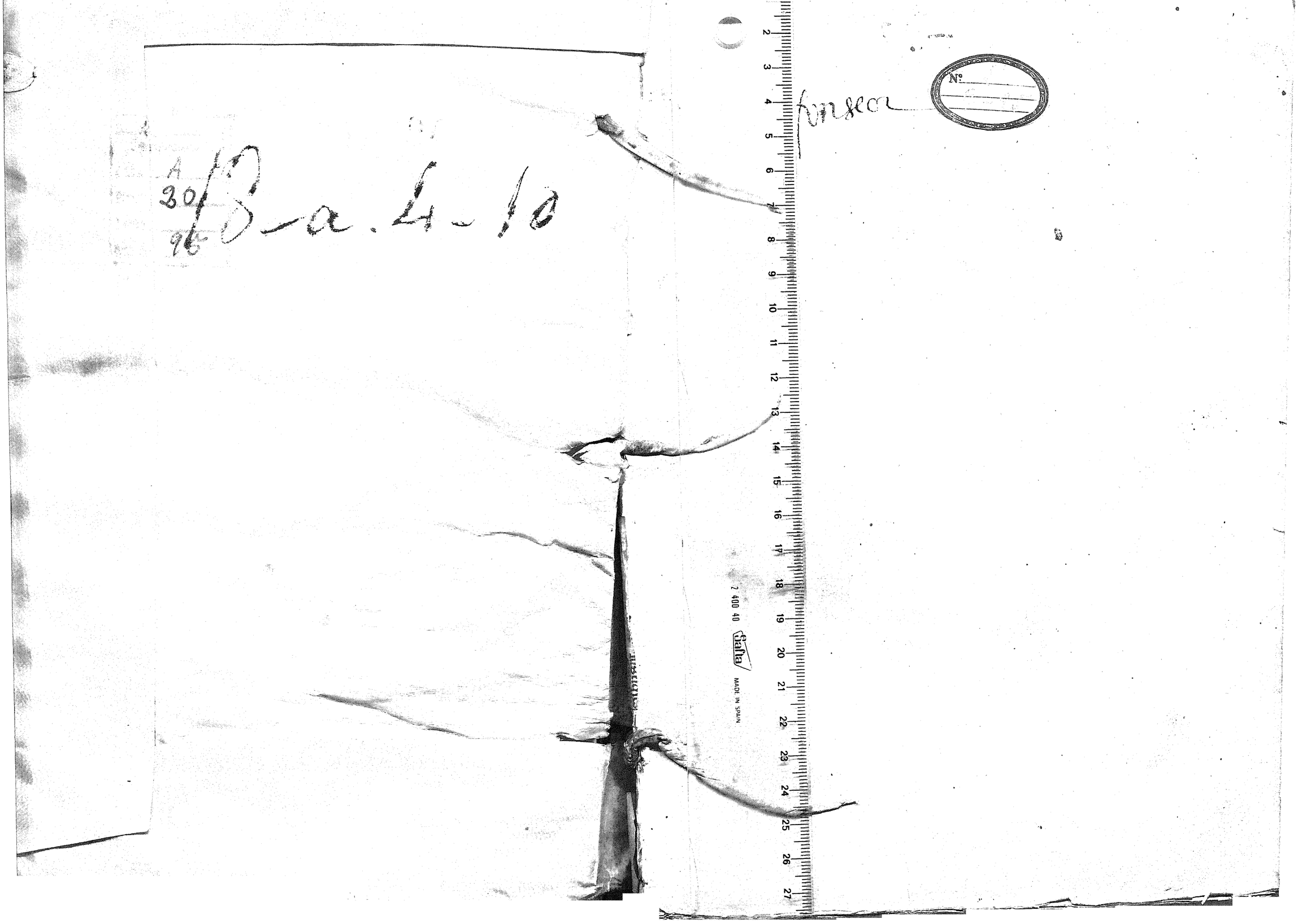
A
20/
96
B-a.4-10
fonseca
Nº
2 400 40
Safta
MADE IN SPAIN

L 59

del collegio de la Compª de Jesus de granada — R/7705

Magistri Antonij coronel Secobiensis super librum Predicamentorum Aristotelis secundũ vtriusq; vie realium scilicet ⁊ nominalium principia commentaria.

Venũdatur in edibus Bernardi Aubry Parrhisijs sub intersignio diui Martini. via Jacobea commorantis.

Cum priuilegio.

¶Joannes Tacceus. Lodouico Tacceo Cognato. S. P. D.

Succinere Propertio lubet(mi Ludouice)cedite Romani scriptores cedite graij.nescio qd maius nascitur illiade. Adest enim preceptor ille noster magister Anthonius Cozonel.cui quicquid ocij a negocio theologico datur,id omne ad cudenda in philosophie disciplina opera/confert:& qui perfecto in eorum albo est annumerandus qui proficiendo scribunt/& scribendo proficiunt. Cui⁹ ego laudes si non decantare. Certe transcribere conarer.nisi & me ligue copia deficeret & ipse quoq; hoc genere laudis se assignari minime pateretur. Nam quantū huic viro/clarissimoq; fratri domino magistro. Lodouico Cozonel debeamus nec enumerare/certe scio.nec si sciam dicere ausim. Qui enim a nobis magis sunt colendi:cū hȳ quorum causa:charis parētibus relictis summis egadib⁹ extremoq; Oceano in hasce alteras athenas/ad capiendum ingenij cultum cōcessimus/plaudere certe & gaudere nobis debem⁹.q duo amantissimi Cognati.duobus integerrimis fratrib⁹ traditi sumus eruditendi agamus itaq; gratias his pcipue maximas q & nos ad bonarum litterarū studia amplexāda. sollicitant & (qō longe est prestabili⁹ magisq; laudabile)paterno amore prosequuntur:sed ne vltra licitos limites secū me trahat epistola finē imponere me placet.solū hoc te monitum velim vt porrū Catonis saluberrimū preceptum semper habeas in memoria atq; in pectore(ait enim)nō minus ocij cū negocij. Reddendam esse rationē.quo precepto quid ille bonarū litterarū magister monere voluit tute ipse per belle nosci⁹. Vale:& magnificentissimo domino. Antistitiq; maximo.domino presuli pacensi:in cuius domo ambo iam pridem ndificare incepimus. Me commendatum habe. Cui hi predicamentorum libri nuncupatim dicantur:qui & illi cum propter doctrine delectationem:tum etiam propter rei nouitatem non minus delectabiles cū iucundi futuri sunt.

Ad clarissimos viros magistrum Lodouicum & Antonium Coronel fratres:omnium dilectissimos.

Carrula dilectos non grecia laudet atridas:
Neve suū iactet pdita leda gen⁹
Duxerūt geminos psentia scla fres
Antiquis quorum cedere nollet amor.
Cor geminis/vnū/mēs fratrib⁹/vna/duob⁹:
Atq; vno constant pectore membra duo
Ambo licet pereāt:nunq; tamē occidet vn⁹:
Alter enim fratris morte redemptus erit.

Auctor ad librum suum.

Exi:quid trepidas:liber imperterritus exi!
Tu ne times ronchos:inuidiam ne times?
Dura feram multis fastidia(mi liber inquis)
Quid tibi cū multis:nun mage rara placent?
Dum paucis placeas;placuisse putabere multis
Te gratum raris auribus esse decet.
Non timeas duri frontem spectare Cathonis
Bellaq; cum naso rhinocerotis habe
Exi nil trepides:liber imperterritus exi:
Inuidiam posito discе timore pati.

Subiⁿ attributionis libri pdicam.ᵗᵒ.

causa effi ciens pdicam.ᵗᵒ. Aristo

causa formalis & finalis

Diuisio pdicam.ᵗᵒ

Ante pdicam.ᵗᵒ

Aristo. nō scripsit pdicabilia.

3ᵗᵘˢ pdicam.ᵗᵒ

7 de pdicato.

In principio istius libri prelibandum est de causis eius scilicet materiali q̄ est subiectū attributionis efficiēte formali / et finali libri ei⁹ subiectū attributionis est iste terminus predicamētū cū per totū libꝝ agatur de predicamentis & antecedentib⁹ et consequentibus ea:sed rationabili⁹ est assignare pro subiecto istū terminum termin⁹ in predicamēto ponibilis cū istius termini & eius passionuꝫ & proprietatū noticia in toto libro queraf de causa vero efficiente dubitatū est apud multos aliquibus dicentib⁹ archita tarentinū philosophuꝫ pitagoricū eius auctorē fuisse aliquib⁹ aristotelē grecorum sapientissimū cui parti ego magis assentio tum q̄ libꝝ philosopho auctori cōis attribuit psensus:tū q̄ stil⁹ eius tot⁹ sit aristotelicus:tū deniq; quia si eius auctor ille pitagoricus architas extitisset neq; hoc cōmentatorem fugisset nec vero simile est ipm illud subticuisse q̄ tū fecit forma vero est cū alijs operibus cōmunis modus scz pcedendi. Causam quidem finalez proximam:subiecti libri eiusq; proprietatū & passionū noticiam remotam quidem ceterarum rerū ad quarū cognitionē hec deseruit dicimus esse liber prima sui diuisione in tres diuidit ptes In ante pdicamenta predicamenta et post predicamenta. Anē pdicamentū ꝓ est id cuius noticia predicabilib⁹ cognitis cōducit ad doctrinā predicamentoꝝ capescendā dicit predicabilibus cognitis vt inter pdicabilia & ante pdicamenta discrimen oriaf quādoquidē predicabiliū cognitio ad eruditionē predicamentoꝝ p necessaria est: quā forte aristoteles dimisit propter multa que de pdicabilibus scripsit in topicis. Hoc aūt ante predicamentū triplex est seu prima sui diuisione in triplex secatur membrum scilicet in diffinitionē/diuisionē/& regulas. ratione cuius triplex ante pdicamentum in generali solet cōmuniter poni:diffinitio vero in triplicē partitur diffinitionem:videlicet equiuocoꝝ/vniuocorum/et denominatiuoꝝ. diuisio vero duo membra habet diuisiones scilicet duas. Regula autem duo continet membra sm duplicem regulā inferius signandā:& hinc est septem ante predicamēta in particulari cōmuniter assignari diffinitiones tres diuisiones duas/et regulas duas.

¶ Sequitur textus.

Caput primum.

f⁰ i. ij.ᵐᵒ ¶ equiuocā. ꝑ

Equiuoca dicūtur quorum nomen solum cōmune est. secundum nomen vero substantie ratio diuersa. vt animal homo. et quod pingitur Horū enim solum nomen cōmune est. secundū nomen vero substātie ratio diuersa Si enim quis assignet quid sit vtrūq; eorum quo sunt animalia. propriam assignabit vtriusq; rōnē

¶ Phūs op⁹ ipm aggrediēs/a diffinitione equiocoꝝ exordiū sumens/eā in fronte ponit q̄ talis est. Equiuoca dicūtur quorum nomen solū cōmune est sm nomen vero substātie ratio diuersa:pro cuius diffinitionis intelligentia. Notandum est primo q̄ duplex est equiocum. s. equiuocum equocatū/ et equiuocū equiuocans Equiuocū vero equiuocātū:est res significata per terminum equiuocū equiuocantē/ terminus aūt equiuocus equiuocans est terminus significans sua significata diuersis conceptibus totalib⁹ non synonimis q̄ qui

equiuocū duplex equocatum equocans

dem diffinitio inferi⁹ declarabit. aristoteles vero diffinit equoca equocata & nō equiuoca equocātia:hoc pro p diffinitione in qua d̄: equoca dicunt quoꝝ nomē est cōmune costat aūt q̄ ipis equiuocis equocatis nomē est cōe inquantū talia/& nō equocis equiuocātib⁹: non. n. requirit ad equiuoca equiuocantia p idē nomen significari. substantia capit in diffinitione pro reb⁹ significatis p equiuocū equiuocās et ratione substantie esse diuersaz sm illud nomen idē est q̄ plures res/ vel eandē p eundem terminū diuersis conceptibus totalib⁹ non sinonimis significari:ex quo pz toti⁹ diffinitiōis intellectus qui talis est equiuoca dicunt id est equiuoca equocata sunt res vel entia quoꝝ nomē ē cōe.i. que significantur p eundē terminū & ratio substātie sm illud nomen.i. conceptus mediantib⁹ quib⁹ significant p talē terminū est diuersa id ē sunt totales nō sinonimi et iste est clarissimus intellectus diffinitionis philosophi:secundo notandum est q̄ res ipe ad extra seclusis nominibus ad placitū significātib⁹ nec sunt equoca equiuocata nec equiuocātia hoc pz per diffinitionē declaratam seclusis naq; nobis ad placitū significantib⁹ nulle res significarent per eundez terminū mediantibus diuersis cōceptib⁹. Et ad hoc designandū dixit phūs in littera equiuoca dicunt & nō dixit sunt vt daret intelligere nulla res esse equiuoca equocata nisi sm̄ q̄ significantur per aliquē terminū diuersis conceptib⁹ totalibus nō sinonimis hec aūt equiuoca equiuocata sm boetiū in cōmento predicamentoꝝ differunt ab vniuocis vniuocantib⁹. multi vocis & diuersi vocis qualr autem differunt ab vniuocis inferius tractādo de vniuocis dicetur. multiuoca vero sunt res que nec eadem voce nec scriptura significantur:nec etiam diuersis eodem conceptu mediante sicut sunt hecres/lapis coloꝝ diuersis cōceptib⁹: & si queras quas voces in presentiarum diuersas appellamus. Dico illas que sm cōceptus nō vltimatos synonime nō sunt: vt iste due lapis & coloꝝ. Sed dices videf nulla esse diuersiuoca cū oīa hoc nose ens significenf. Respondeꝝ veruz esse:sed diuersi vocoꝝ diffinitio sic est intelligenda. diuersiuoca sunt res vocibus nō sinonimis sm conceptus vltimatos necnō vltimatos significate. cuz qua stat tales res significari eodez termino mediante eodem conceptu: multi voca vero sunt que noibus nō sinonimis sm conceptus nō vltimatos:sinonimos tamen scōz concept⁹ vltimatos significātur: verbi gratia. gladius & mucro significantur istis terminis gladi⁹ & mucro sinonimis scōm conceptus vltimatos & nō scōm conceptus non vltimatos vt constat. Tertio notandum est q̄ si in diffinitione equiuocoꝝ ratio substantie capiatur pro diffinitione & nō pro conceptu vt in declaratione ante posita diximus. Diffinitiōis sensus est: equiuoca equiuocata sunt res que significantur per eundem terminum habentem diuersas diffinitiones & capitur diffinitiones generaliter: vt includat diffinitionem quid nominis descriptiuam vel quidditatiuā. Terminus namq; absolute significans potest esse equiuocus: & nō habet diffinitionem quid nominis: nec tamen requiritur ad terminum esse equiuocū q̄ habeat diffinitionem quid ditatiuam: quia tunc nomina significantia res indiuisibiles scōm nominales: vel vltimas differentias ens/& suas passiones nō possint esse equiuoca: q̄ falsum est: sed satis est q̄ habeat aliquam diffinitionem: veruz prima diffinitiōis explicatio facilioz est. Quarto/ Notandū est q̄ equiuoca equiuocantia sunt termini quoꝝ quilibet significat sua significata diuersis conceptibus totalibus non sinonimis: sicut iste terminus canis signi

ficat canem latrabilem/z piscem marinū diuersis conceptibus totalibus non sinonimis/z tale equiuocū eq̄uocans scōm Boetium in cōmento predicamentorum diuidit quoddā est equiuocū a casu: quoddam est equiuocum a consilio: quoddā est analogū: equiuocū vero a casu est termin⁹ equiuocus equiuocans eq̄ primo impositus ad significandū sua significata termin⁹ non dicitur eque primus imponi ad significandum sua significata: q̄ eque cito seu simul imponit ad significandus vnum aut aliud: sed q̄ impositor imponit ipsum ad significandū aliquod suum significatū non cogitādo ipsum aliud significatū significare: vel si hoc cogitat: nō inde mouet ad impositionē ꝫ intendit faciendas: verbi gratia. si iste termin⁹ homo iā impositus ad significandos hoīes imponeretur ab aliquo ad significādos lapides: non quia significat homines: vel nō cogitādo ipsum significare homines diceretur talis termin⁹ homo equiuocū a casu: quia in casu posito accidit terminum impositus ad significandos homines imponi ad significandos lapides cum impositor non intenderet imponi ipsum terminum ad significandos lapides: q̄ significabat homines: terminus vero equiuocus a cōsilio est terminus equiuocus significans sua significata nō eque primo: sed vnus per prius z aliud per posterius. ¶ Termin⁹ dicit significare vnū per prius z aliud per posterius qui impositor est ad significandum vnum: quia significat aliud cū quo illud ad quod significādū iam imponit: habet similitudinez Verbi gratia. Iste termin⁹ homo imponebat ad significandos homines pictos propter similitudinē quaz habet homo pict⁹ in exteriori superficie cum homine viuo. Unde iste terminus homo est terminus equiuocus a consilio. Et quia ad equiuocū a cōsilio scōm istam declarationē requirit duplex impositio in tali termino: quarum vna precedat aliaz: ideo talis termin⁹ dicitur significare aliquid per prius z aliquid per posteri⁹. Termin⁹ analogus est terminus equiuocus significās aliqua propter aliqua similitudinem inter illa reperta: que quidem similitudo nō attenditur scōm qualitatem vel protractionem exterioris superficiei: sed scōm proportionē: ita q̄ impositor motus illa proportione fecit secundam impositionem verbi gratia. Iste terminus principiū est termin⁹ analogus q̄z significat vnitatē principiū numeri/z punctū principiū linee diuersis conceptibus totalib⁹ nō sinonimis/z cū hoc impositor imposuit istum terminū principium ad significandū punctū propter similitudinez proportionis: id est conuenientiam/quā habet punctū cū vnitate sic: q̄ sicut se habet punct⁹ ad lineam sic vnitas ad numerū: sicut enim vnitas est initiū z terminus numeri: sic etiā ē punctū in initiū z termin⁹ linee. Quorum aliqui non faciunt discrimen inter analogū/ z equiuocum a consilio: sed indifferenter illis terminis vtuntur diffinientes equiuocum analogum vt diffinitum est equiuocū a consilio. Quinto notandū est q̄ scōm Boetium in libro predicamētorum adhuc est alia acceptio termini equiuoci. Pro qua intelligenda aduertendum est q̄ aliquando aliquis terminus est impositus ad significandum aliquid: z postea imponitur ad significandum aliquid aliud non propter similitudinem in acceptione superius posita: quam habet cum primo significato: sed quia pertinet aliquo modo ad ipm: tanq̄ ei⁹ signum: vel causa efficiens principalis/ vel instrumentalis/vel dispositiua: verbi gratia. Sanum est impositum ad significandum animal habens sanitatem: vel de est impositus ille terminus ad significandū causam sanitatis efficientem: vel instrumentalem/sicut medicina/vel cibum/vel aliqua instrumenta/vel etiam vrinam quia est significatiua sanitatis. Dicimus nāq̄ p patiente volorem capitis ex colligantia stomachi pillas de gera prīega sanas: z pro patiente collicā fugatiuum cibum/z instrumenta cirurgici ferramēta sana appellamus. Ueruz aduerte q̄ tale equiuocum nō stat pro significato minus principali: nisi solum quando adiectiue tenetur: nō enim iste terminus sanus stat pro medicina: vel esca sana nisi quando adiectiuā cū isto termino medicina/vel esca: nec stat pro sanitatis signo nisi sit adiectiuū huius termini vrina: vel alterius termini sanitatis significatiui dicendo medicina sana esca sana/vel vrina sana. Et huius rei nō est querenda alia ratio: preter beneplacitum cōmuniter loquentiuz. Ex istis que dicta sunt infero aliqua correlaria. primū. Primo in diffinitione equiuocorum nō accipitur pro quacunq̄ parte orationis indifferenter: quia nō accipitur pro partibus orationis sincathegoreumaticis q̄ patet talia namq̄ non sunt communia equiuocis equiuocatis cum nihil significēt verum neq̄ accipitur pro nomine quod est vox significatiua et cetera. tum quia scriptura est communis equiuocis equiuocatis. tum etiam quia obliquus oblique tentus est cōmunis equiuocis equiuocatis et tamen non est nomen scōm illam diffinitionem. Secundo sequitur q̄ licet ista cōsequentia sit bona hec sunt equiuoca equiuocata. ergo respectu alicuius equiuoci equiuocantis. ista tamen nichil valet hoc est equiuocum equiuocās: ergo respectu aliquoz equiuocorum equiuocatorū q̄ prima sit bona notum est cū nō dicantur equiuoca equiuocata nisi quia significantur per terminū equiuocum equiuocātem. Secunda pars ptz quia termin⁹ sincathegoreumaticus est equiuocum equiuocans et tamen nō habet equiuoca equiuocata hoc patet nichil nec aliqua significat. q̄ autem terminus sincathegoreumaticus sit terminus equiuocus equiuocās patz quia talis significat aliqualiter diuersimode diuersis conceptibus vel actibus nō sinonimis nec est negandum hoc sufficere ad terminum esse equiuocum equiuocātem. Tertio sequitur q̄ licet ad hoc q̄ aliqua sint equiuoca equiuocata requiratur q̄ significentur diuersis conceptib⁹ totalibus non sinonimis non tamen requiritur ad hoc q̄ aliquid sit equiuocum equiuocatum q̄ significetur diuersis conceptibus totalibus non sinonimis. prima pars patet per diffinitionem et secunda probatur quia canis latrabilis seu celeste piscis marinus sunt equoca equiuocata ergo q̄libet eorum est equiuocum equiuocatū nō enim appareret quare in proposito cōsequentia illa negetur z tamē nō quodlibet eorum significatur per aliquem terminū mediantibus diuersis conceptibus totalibus nō sinonimis. Quarto sequitur q̄ ista propositio est distinguēda equiuocum est equiuocum quia vel vtrum extremū capitur materialiter vel significatiue vel subiectū materialiter z predicatum significatiue. si primum vel secundum vera est si tertium falsa est quia sensus eius est q̄ iste terminus equiuocus significat sua significata diuersis conceptibus totalibus nō sinonimis cum vnius voce significet sua significata et si dicas ꝫ hoc esse falsum quia significat se naturaliter communiter mediante suo conceptu non vltimato et significat ad placitum proprie terminos equiuocos mediāte suo conceptu vltimato ergo est terminus equiuocus. consequentia patet quia illi concept⁹ sunt totales non sinonimi respondetur negando consequentiam ad terminum equiuocum requiritur proprie significare ad minus scōm intentionem philosophi qui voces nō ad placitum significantes vocaret non significatiuas: concedentes tamen ad terminum esse equiuocum sufficere significare diuersis conceptibus totalibus nō sinonimis large capiendo significare propositio est vera/in quocūq̄ sensu ista igitur visis/et prelibatis queritur. Utrum diffinitio equiuocorum sit a philosopho sufficiēter posita. Et videtur q̄ sic. tum auctoritate philosophi/tum per declarationem eius. Oppositum tamen arguitur: z primo sic nullus est/vel potest esse termin⁹ equiuocus: ergo conclusio supponit. Consequentia patet: quia si nichil est equiuocū equiuocans: nihil est equiuocum equiuocatum: vt in tertio corrolario diximus. probatio antecedentis: si sic esset iste terminus canis in significando canes latrabiles/z pisces marinos/z sydus celeste sed hoc nō igitur: probatio minoris: construantur tres propositiones in mente in quarum prima subiciatur: similitudo canis latrabilis. i secūda similitudo piscis marini: in tertia similitudo syderis celestis: et tunc sic ista vox canis non significat sua significata diuersis cōceptibus totalibus ergo non est terminus equiuocus. Probatio antecedentis. Nam significat mediantib⁹ illis tribus similitudinibus/que non sunt cōceptus totales sed partiales cum sint partes illarum trium propositionum quarum sunt subiecta. ¶ Pro solutione Notandū ē q̄ esse conceptum totalē potest dupliciter capi. Prime intentionaliter: z secunde intētionaliter prime intentionaliter licet non sit ad propositum dupliciter: vno modo tantum valet: sicut esse partem alterius. Alio modo vt tantum valet sicut nō carere aliquo: quod est/vel potest esse pars ei⁹. Quomodo quelibet res potest dici totum: in qua significatione totus et perfectum idem sunt. Sed secunde intentionaliter capiendo idem est esse conceptum totalem q̄ subordinare aliquem terminum totaliter: hoc est ratione sui: et non ratione alicuius partis eius: detur exemplum. Similitudo omnium hominuz est conceptus totalis respectu huius vocis homo: cum iste terminus homo subordinetur illi similitudini: nō quia aliqua pars ei⁹ ei subordinatur. Et si ista oratio Homo est animal: aliquomodo subordinatur isti cōceptui homo: hoc est ratione istius partis sui Homo: que subordinatur illi cōceptui. Nam si ille terminus homo nō subordinaretur ei: nullo modo esset concedendum totam orationē subordinari conceptui omnium hominū. Istis positis dicitur ad formam argumenti negatur antecedens. Et ad probationem negatur minor z ad probationem ei⁹ admitto casum: et distinguo in casu illo illas tres similitudines nō esse coaceptus totales vel prime intentionaliter/conceditur. Sed nihil contra diffinitionem in qua esse conceptum totalem capitur secunde intentionaliter et nō prime. Secunde vero intentionaliter minum capiendo negatur cuz ista vox canis totaliter cuilibet illozum conceptuum subordinetur: ratione cuius quilibet illozum cōceptuum. Dicitur totalis respectu istius vocis canis: et partialis respectu istius orationis canis currit. ¶ Contra hoc sic Arguitur. Ad terminum esse equiuocum nō requiritur significare diuersis conceptibus totalib⁹ in significatione data: ergo solutio nulla. Consequentia patet: quia est contra diffinitionez. Et consequentia probatur. Imponatur iste terminus homo ad significādos omnes homines: sicut de facto impositus est: z consequenter hoc aggregatum a homo imponatur ad significādos asinos: ꝫ diu ly Homo significabit homines. Et similiter ad significandos homines sub eadem conditione Tunc arguitur sic: ly homo est terminus equiuocus: constat: et

tamen non significat diuersis conceptib⁹ totalibus nō synonimis: igitur. Nota est maior/et minor probatur: quia ille conceptus homo nō est conceptus totalis respectu istius aggregati a Homo. Patet hoc: quia ly homo non subordinatur illi: nisi illius pars subordinetur illi: ergo non est totalis respectu eius. Consequentia patet: et Antecedens probatur. Significatum nāq̄ totius aggregati dependet ex significatione partis in significādo homines. ergo totum aggregatum non significat mediante isto conceptu homo: nisi quia eius pars illo conceptu mediante significat. Respondetur negando antecedens. Et ad probationem admitto casum: z nego antecedens. Pro minore/et ad probationem dico q̄ ista propositio totum aggregatus subordinatur conceptui omnium hominum: quia pars subordinatur ei dupliciter intelligitur Uno modo sic totus aggregatum subordinatur illi conceptui. Sed partez illi conceptui subordinari est causa quare totuz aggregatum subordinetur ei. Alio modo sic: totum non subordinatur illi simpliciter: sed tantum subordinatur ei scōm partem: ita q̄ tantum est subordinatio scōm partem tam ratione cuius partis subordinationis subordinatio attribuitur toti aggregato si primo modo intelligatur antecedens est verum z consequentia nulla cuz nō solum cum antecedēte stet sed ex eo sequatur illud aggregatum sinonimum esse cum conceptu omnium hominum et in solutione data quando dicimus vocem significare mediante aliquo cōceptu totali est esse significatiū mediante illo/nō quia pars illa significat mediante illo intelligitur secūdo modo. si vero secūdo capias antecedens est falsum ex quo patet q̄ tota ista propositio. Homo est animal si cōcedatur subordinari isti conceptui homo quia pars subordinatur ei hoc debet intelligi secūdo modo vt sit sensus subordinatur scōm suam partem: z hoc bene impedit illuz conceptum homo totalem esse respectu istius orationis homo est animal. Ex argumento isto habetur qualiter illa particula diffinitionis equiuoci equiuocātis intelligi debeat. ¶ Dubitatur vtrum terminus sincathegoreumaticus debeat dici equiuoc⁹ significando diuersimode aliqualiter mediantibus diuersis actibus z videtur q̄ sic per dicta superius in quodam corrolario. sed oppositum arguitur auctoritate ipsius commentatoris qui in cōmento istius diffinitionis sic dicit. equiuoca dicunt ea quoruz nomina sunt communia: id est equiuoca sunt quibus non inuenitur aliquid commune vel associabile illi nisi nomen tantum sed diffinitio cuiuscūq̄ eoruz que declarant substantiam eius scōz q̄ significat illud nomen commune eius diuersificatur a diffinitione alterius. cuz igitur terminus sincathegoreumaticus nichil significet sequitur eius significata non habere diffinitionem aliam et aliam et per consequens non esse terminum equiuocum. respondetur admissa auctoritate commentatoris z nego vltimam consequentiam: q̄ commentator nō intendit sicut nec philosophus diffinire equiuoca equiuocantia sed tantuz equiuoca equiuocata ad que requirit. significare per nomen habens diuersas diffinitiones secundum q̄ significat illa vt declaratum fuit superius in secūda expositione quam diffinitioni philosophi dedimus que videtur etiaz magis ad mentem commentatoris vnde ex hoc q̄ sincathegoreuma sit equiuocum equiuocās nichil aliud sequitur nisi q̄ detur equiuocum equiuocās respectu cuius nulla sunt equiuoca equiuocata q̄ concessimus superius. ¶ Secundo principaliter sic arguitur. Supponatur q̄ iste terminus a significet fortem mediante isto con-

ceptu sortes et idem terminus significet eundem sor-
tem mediante aliquo conceptu cōnotatiuo proprio ip
sius sortis ꝛ arguitur sic. Iste terminus a est terminus
equiuocus et tamen non significat sua significata di-
stinctis conceptibus totalibus nō synonimis. Igitur
maior patet: quia non habet nisi vnum significatum.
Dices forte diffinitionem esse sic intelligendam signi
ficans sua significata vel suum significatum vt argu
mentum probat ad terminum equiuocum non requi
ritur ꝙ significet plura: sed satis estꝙ significet vnum
vel plura diuersis conceptibus ꝛcetera.
Cōtra hoc sic arguitur. Ille terminus a in casu im-
positionis quando tenetur in recto et obliquo equiuoce
significat et tamen non mediante conceptibus non si-
nonimis igitur intentum. maior patet: alias iste propo
sitiones conuerterentur album a currit: album a cur-
rit posito ꝙ ly/a/in primo teneatur in recto et in secun-
da teneatur in obliquo: immo essent sinonime. conse-
quens est falsum ergo et antecedens ꝛ minor patet: q
conceptus rectus et obliquus sunt synonimi et sic nō
significat mediantibus diuersis conceptibus non sy-
nonimis. Dices forte rectus et obliquus sunt synoni-
mi significatione essentiali sed non accidentali ꝛ in dif
finitione ly non synonimis accipitur pro terminis qui
non sunt synonimi significationem essentiali vel acci-
dentali sub disiunctione. Cōtra hoc sic arguitur. Iste
terminus liber sortis equoce significat non tamen me
diantibus conceptibus non synonimis: igitur solutio
nulla maior patet; quia quando obliquus regitur ex vi
possessionis vel ex vi cause efficientis certum est non
eodem modo significare alias istud conuerteretur hoc
est liber sortis / hoc est liber sortis tenendo obliquum
in prima ex vi possessionis et in secunda ex vi cause effi
cientis ꝙ est manifeste falsum. minor patz: quia est idē
conceptus numero cui subordinatur siue sic/siue sic te
deatur videlicet aggregatum ex conceptu cui subordi
natur iste terminus liber et conceptus cui subordina-
tur iste terminus sortes/sortes dices ꝙ licet ita sit non
tamen eodem modo sumitur: quia capiendo obliquꝫ
in mente vt regitur ex vi possessiōis vel ex vi cause effi
cientis non eodem modo significat et sic istud comple
xum vocale liber sortis licet significet mediāte illo cō
ceptu dato non tamen ille conceptus secundum vnam
acceptionem est sibi synonimus secundus aliam ꝛ hoc
sufficit ad hoc ꝙ complexum vocale dicatur significa
re mediantibus diuersis conceptibus totalibus non
synonimis: sed hec solutio nulla est quia ponit equiuo-
cationem in mente vltimata que nullo modo est ponē-
da et postea declarabimus. Ideo aliter dicitur conce-
dendo ꝙ iste terminus liber sortis sit terminus equi-
uocus negando tamen ꝙ significet mediante eodez cō
ceptu et ad probationem concedo ꝙ istud complexum
liber sortis est conceptus cui subordinatur vt ly homi-
nis regitur ex vi possessionis sed vt regitur ex vi cause
efficientis non subordinatur illi complexo sed isti liber
compositus a sorte quem constat non esse synonimum
primo ex quo sequitur ꝙ in mēte terminus genitiui ca
sus nunc̄ regitur ex vi cause efficientis sed replicatur
sic. Sequeretur ꝙ non esset debita subordinatio inter
vocem et conceptum cui subordinatur ꝙ non est dicen
dum. alias vox non subordinaretur illi conceptui con-
sequentia patet: quia ad debitam subordinationem re
quiritur terminum subordinatum ꝛ terminum cui sub
ordinatur esse synonimos essentialiter et accidentali-
ter: alias dicam terminum rectū subordinari obliquo
et obliquum vnius casus subordinari obliquo alteri⁹
casus quod est falsum: quia tunc iste dueessent synoni
me animal album currit et animal albi currit ꝙ est fal-
sum cum in casu facili oabitur vna vera alia existente
falsa et per consequens non sunt conuertibiles ꝛ a for
tiori nec synonime probatur iam consequentia quia in
ista oratione hoc volumen est liber sortis regendo obli
quum ex vi cause efficientis verum est dicere obliquꝫ
illum esse genitiui casus: sed non est sic de obliquo cui
subordinatur cum per te istud complexum mentale li-
ber compositus a sorte est conceptus cui subordinatur
ille terminus liber sortis ꝛ non includat; terminum cū
toli obliquitate vt constat igitur intētum. ¶ Respon-
detur supponendꝫ esse in mente vltimata reperiri ca
sum alias vt probatum est iste due animal album cur-
rit et animal albi currit essent synonime et conuertibi-
les: ꝙ vt dictum est falsuꝫ esse constat. tunc ad argumē
tum dicitur negando consequentiam ꝛ ad probationē
dicitur ꝙ non requiritur ad debitam subordinationem
ꝙ totum complexuꝫ vocale subordinetur toti complex
o mentali et pars parti taliter ꝙ sit debita correspon-
dentia inter totum et totum et inter partem ꝛ partem
nam ꝛ tota hec oratio homo est animal potest imponi ad
significandum tantum sicut ista mentalis asinus cur-
rit et tamen non reperietur illa correspondentia syno-
nimitatis Inter partes huius orationis vocalis ho-
mo est animal ꝛ huius mentalis asinus currit sed satis
est ꝙ totuꝫ imponatur ad significandum synonime cū
toto sic est in proposito facta namq̄ est talis impositi-
tio cum aggregatum ex recto et obliquo secundi casus
significet illud compositum a tali secundum exigentiā
recti et obliqui et hoc est obliquum secundi casus regi
a recto ex vi cause efficiētis ex quo infertur ꝙ aliquod
est complexum vocale cuius significatio non dependet
ex significatione partium sic scilicet ꝙ partium impo-
sitio sufficiat ad significationem totius sine noua im-
positione sicut de facto cōtingit in multis orationib⁹
vocalibus vel scriptis hoc patet nam significatio hu-
ius cōplexi liber sortis quādo obliquus regitur ex vi
cause efficientis non dependet a significatione partiū
modo dicto alias subordinaretur isti conceptui liber
sortis sicut ista oratio homo est animal subordinatur
complexo composito ex conceptibus quibus subordi-
nantur partes istius orationis homo est animal sed di-
ces quare potius concedo istud complexum liber sor-
tis quando obliquus capitur ex vi possessionis subor-
dinari mentali complexo composito ex conceptibus:
quibus subordinātur partes istius orationis liber sor-
tis cū quando regitur ex vi possessionis. dico Primo
ꝙ ratio est naturalis modus significandi terminorum
qui videtur ad hoc magis appropriatus vel commu-
nem vsum terminorum ad hoc esse secundo dico ꝙ nō
est michi cura ꝙ subordinetur isti complexo mentali
liber sortis quando obliquus regitur ex vi possessiōis
vel ex vi cause efficientis dum modo nō dicatur ꝙ vtro
cꝫ modo capiēdo subordinatur ei quia illud est impos
sibile vt antea probatum est: et nichil esset dicere ad
argumentum principale obliquum genitiui casus re-
ctum ex vi cause efficientis subordinari alicui concep-
tui eiusdem casus secum alterius omnino rationis
specifice a conceptu cui subordinatur quando regitur
ex vi possessionis taliter ꝙ imaginaremur duos obli-
quos in mēte eiusdem casus synonymos significatio

ne essentiale et accidentale quo ad obliquitatem nihil
ominus vnus eorum regitur a recto precise ex vi cau-
se efficientis et alter taliter regi non potest: et ecōtra
de alio obliquo: licet defensari possit: non tamen neces
sarium est descendere in illud: quia cum argumentum
aliter bene soluatur vt dictum est dicere hoc esset po-
nere pluralitatem sine necessitate: elige tamen istoruꝫ
quodcunq̄ volueris.
¶ Tertio principaliter sic arguitur aliquis termin⁹
significat mediantibus diuersis conceptibus totalib⁹
non synonimis: et tamē non est equiuocus. igitur diffi
nitio termini equiuoci equiuocantis nulla antecedēs
prouтraq̄ sua parte probatur. ponatur casus ꝙ sortes
fortet istas propositiones omnis homo est animal ꝛ
non homo est animal ꝛ deus impediat ne illa negatio
non neget illius propositionis copulam impediat quo
cꝫ negationem illam distribuere predicatum sed non
impediat distributionem subiecti, ꝛ arguitur: istud sin
cathegoreuma omnis in vvoce. vt tenetur in ista vo-
cali omnis homo est animal non est terminus equiuo-
cus: et tamen significat mediantibus diuersis conce-
ptibus totalibus non synonimis. igitur maior constat
et minor probatur: quia significat mediantibus istis
actibus omnis: et illa negatiōe nō. et ille actus menta
lis omnis et illa negatio non / non sunt termini synoni
mi. igitur minor patet. Tum primo: quia qualitercun-
cꝫ significat ly omnis ad placitum taliter significat il-
la negatio in casu posito. hoc patet: quia in casu posi-
to illa negatio precise significat aliqualiter distribuen
do subiectum propositionis in qua ponitur vt constat
et taliter significat ly omnis in voce respectu de ly ho
mo ꝙ autem ly omnis in voce subordinetur ly omnis
in mente non est questio precipue cum addantur ter-
minis synonimis. confirmatur: quia iste due omnis ho
mo est animal et non homo est animal in casu posito:
sunt synonime cum significent idem et eodem modo:
videlicet omnem hominem esse animal. nescires enim
vtruꝫcꝫ sensum aliter explicare: ꝙ autem illa negatio
nō/ et ille actus omnis/non sint termini synonimi. pa-
tet: quia negatio illa apta nata est ex natura sua signi-
ficare aliqualiter qualiter non est aptus natus signifi
care. Ille actus omnis igitur non sunt termini syno-
nimi. consequentia patet: hoc sufficit ad terminos nō
synonimos ꝙ vnus ex nature sua vel ex impositione
quā habet sit aptus significare qualiter alius non est
natus significare actu nec aptitudine. nam propter
hoc dicemus hos duos terminos homo asinus inscri
pto ad quos nullus aduertit non esse synonimos ha-
betur igitur probatum totum antecedēs: videlicet ꝙ
aliquis terminus non est equiuocus et tamen subordi
natur diuersis conceptibus vel actibus totalibus nō
synonimis potest hoc confirmari. nam ista propositio
nullus homo est animal non significat equiuoce subor
dinatur tamen duabus propositionibus non synoni-
mis igitur assumptum verum. antecedens patet: naz
subordinatur isti nullus homo est animal et etiam isti
nullus homo est animal que est pars istius non nullus
homo est animal ꝛ ille due nō sunt synonime: cum in se
cunda ly nullus impediatur a suo officio: scilicet a di-
stributione subiecti et predicati et negatione copule:
nec valet dicere ꝙ propositio mentalis vltimata nō ē
composita ex pluribus noticijs cum gregorio in pro-
logo primi questione prima: articulo tertio, quia pre-
supponimus oppositum diceretur tamē ꝙ impeditur
in ordine ad totam sed non in ordine ad partem.
¶ Respondetur negando antecedens: set ad probatio
nem admisso: casu dicitur primo concedendo ꝙ ly ois
in voce vt tenetur in ista propositione omnis homo est
animal non equiuoce significat: et nego secundā par-
tem videlicet ꝙ significet mediantibus diuersis con-
ceptibus vel actibus non synonimis: et ad probatio-
nem nego ꝙ significet aliqualiter mediante illa nega-
tione non. Et ad probationem distingo antecedēs vi-
delicet ꝙ qualitercūcꝫ significat illa negatio taliter si
gnificat ly omnis vel actualiter conceditur: vel aptitu
dinaliter negatur. Pro quo nota ꝙ sicut ad synonimi
tatem aliquorum terminorum non requiritur ꝙ qua-
litercunq̄ actualiter vnus eorum significat taliter si-
gnificet alius. Ita nec hoc sufficit ad synonimitatem:
sed requiritur et sufficit aptitudinaliter vnum eo⁹
significare sicut alium et econtra. Quod in propositū
falsum est: et si dicas hoc est pro argumento ad probā
dum videlicet ꝙ ly omnis in voce et illa negatio non/
nō sunt termini synonimi: sed non probat ꝙ istud sin
cathegoreuma omnis in voce nō significet mediante
illa negatione nō cum vtrunq̄ actualiter eodem mo-
do significet: vnde potest sic argui: si illa negatio non/
non possit aliter significare aliqualiter quaz distribuē
do subiectum illud sincathegoreuma omnis subordi
naretur in significādo illi negationi non: sed ꝙ illa ne
gatio possit aliter significare non impedit illam subor
dinationem: igitur maior nota est: et minor probatur:
nam alias eodez modo dicam ego ꝙ impediretur sub
ordinatio istius termini canis conceptui representan
ti canes latrabiles: per hoc ꝙ iste termin⁹ canis in voce
significat ꝙ non significatur nec significari potest
per conceptum canum latrabilium sicut tu dicis ꝙ im
peditur subordinatio istius signi omnis illi negatio-
nis in casu posito per hoc ꝙ illa negatio aliter potest si
gnificare cꝫ significat illud signum omnis sim significa
tionem quam habet: nec potior ratio videtur pro
vno cꝫ pro alio sustinēdo tamen solutionem datam di
ceretur ꝙ idem penitus est terminum ad placitum si-
gnificantem subordinari alicui termino mentali / ꝛ es
se ei synonimum: et ex vno sequitur aliud et per conse
quens vbi non est synonimitas inter terminum voca-
lem et mentalem non est subordinatio nec vocalis ter
minus significat mediante tali termino mentali: et li
cet hec solutio sit satis tolerabilis ad argumētum mi
chi videtur rationabilius forze dicere sicut non requiri
tur ad hoc ꝙ terminus vocalis sit synonimus termi-
no mentali terminum mentalem significare quicquid
significat terminus vocalis vt dictum est de isto termi
no vocali canis/et sim litudine canum latrabilium ꝙ
similiter sufficiat ad hoc ꝙ terminus vocalis sit syno-
nimus mentali ꝙ sit ei synonimus scōm aliquam si-
gnificationem eius nec dissimilitudo potest esse in hoc
ꝙ vnus terminus ad placitum et alter naturaliter si-
gnificat: quia et si iste terminus canis in voce natura
liter proprie significaret illa que iam in casu significat
et eodem modo adhuc esset synonim⁹ cū cōceptu vlti
mato canū latrabiliū lz nō sm oēm sigtinoē ei⁹: ergo
etiam quādo significat ad placitū erit ei synonimum
et potest hoc ferme euidēter confirmari supposito vno
ꝙ gregorius et scotus cōcedūt de noticia i verbo vez
beatum vna simplici notica deum et omnia cognosce-

re manifestum igitur est beatum intelligere harum vocem significationem homo est animal: licet ergo ista oratio homo est animal subordinatur illi noticie simplici ꝛ quelibet eius pars: igitur ista vocalis homo est animal significat beato suum significatum mediante illa noticia idemq; est cōcedendū de subiecto et predicato eius et per cōsequēs subordinatur ei ꝛ per cōsequēs nō impeditur subordinatio. Per hoc ꝙ terminus subordinatus nō tot significet sicut terminus cui subordinatur ad subordinationem namq; termini ad placitum significātis alicui termino mētali sufficit intellectum habētem talem cōceptum mētalem apprehendere significatū vocis mediāte tali cōceptu taliter ꝙ si nō haberet talem cōceptum neq; alium vor nihil ei significaret. Lōtra hoc sic arguitur: sequeretur ꝙ ista vox sortes in significādo subordinaretur cōceptui vltimato omnium hominum cōsequens est falsum: sequela patz: quia si nō hoc esset quia ille conceptus vltimatus omnium hominum aliter significat quaz iste terminus sortes: vel quia significat aliquid ꝙ non significatur per istum terminum sortes sed nullum istorum est dicendum nō primū cū vteroq; terminus absolute significet nec sim quia illud nō impedit per antedicta: igitur iste terminus sortes in voce subordinatur conceptui vltimato omnium hominum: immo etiam sequitur ꝙ est secum synonimus et falsitas consequētis patet: quia ille qui formaret tantum conceptum omnium hominum audita ista voce sortes/ certum est ꝙ nō apprehenderet significatum eius nec ista vocali quid ei significaret. ¶ Respondetur negādo cōsequētiam et ad probationem do primū: et ad improbationem nego consequentiam: quia nō significant eodem modo. ille namq; cōceptus confuse et ly sortes distincte sortem significāt et per consequēs nō sunt synonimi: quia idē modus significandi requiritur ad subordinationem sed cōtra hoc sic arguitur: ideo ly homo cōfuse significat sortem: et ly sortes distincte, quia ly homo significat sortem et plura alia: et ly sortes precise significat sortem: sed vt dictum est hoc non impedit subordinationem: ergo solutio nulla. ¶ Respōdetur negando maiorem. Pro quo aduerte ꝙ nō est idem confuse significare sortem ꝛ significare ipsuz cum multis aliis copulatim vel copulatiue et licet in aliqua significatione possit sic capi nichilominus tamē non sic capitur in presentiarum. certum namq; est beatum per noticiam quam habet in verbo multa distincte cognoscere. vnde dico ꝙ quando per istam noticiam homo intellectus tantum sortem apprehenderet adhuc apprehenderet eum confuse et non distincte: quia per illam noticiam nō sufficeret intellectus distinguere sortem a nō sorte taliter ꝙ ex hoc ꝙ cognosceret ꝙ aliq̄d est homo non posset inferri ꝙ illud nō est plato vel cicero sicut potest cognoscendo ꝙ aliquid est sortes nec melius declarari potest quid est significare aliquid distincte vel confuse et ex hoc patet quid dicendum est ad argumētū. Ex dictis ifero aliqua corrolaria. Primū est in casu principali cōcedendū est ly omnis ꝛ illa negatio nō synonime significare ex quo patet quomodo est dicendū ad formam argumēti principalis.

¶ Sequitur secundo extra insolubilia. Propositionem falsam subordinari mentali vltimate vere patet de ista homo est asin⁹ que subordinatur illi noticie quā habet beatus in verbo .illa namq; apprehendit hominem esse asinum eitamen dissentiendo contra primum corrolarium istorum duorum sic arguitur. Ex illo sequitur ꝙ ista vocalis homo est animal: subordinatur isti mentali non homo est animal quando illa negatio nō impeditur ab aliquo suo officio consequens est falsuz ergo et antecedens. consequentia tamen patet: quia quando impeditur ab omni suo officio preter ꝯ a distributione subiecti subordinatur et ergo ꝛ quando nō impeditur. consequentia patet: quia si non hoc esset ꝙ iaz significat quādo nullo modo impeditur aliquo modo quo antea non significabat sed hoc non tollit primum modum significandi sicut exemplificari potest de noticia quam angelus habet in verbo que quidem noticia si impediatur a significatione qua significat nullum hominem esse animal ꝛ hoza futura non impediatur non propterea desinit representare omnem hominem esse animal ꝙ representabat quando impedebatur a significatione qua significabat vel significare poterat nullum hominem esse animal: respondetur negando consequentiam: et ad probationem dico ꝙ non est simile et ratio dissimilitudinis est quia ista mentalis non homo est animal nō est nata representare omnem hominem, esse animal nisi quando impeditur a negatione copule et distributione predicati secus est de illa noticia in verbo que supponitur esse huius et illi⁹ representatiua.

¶ Queris hic. An ista vocalis omnis homo est animal subordinetur isti non homo nō est animal dico ꝙ non: quia licet ille due significent conuertibiliter non tamen synonime ad confirmationem principalis argumenti facile quid dicendum est: patet de istis duobus vltimis argumentis recte colligitur vltime particule diffinitionis itelligētia. Verū aduerte hic ꝙ vt dixim⁹ in prima questione exponibiliū declarando quid est propositio plures ad terminum equiuocū requiritur ꝙ significet mediantibus diuersis conceptibus copulatiue et nō copulatim taliter ꝙ eorum cuilibet subordinetur alias istud cōplexum homo albus in significando hoiem album equiuoce, significaret ꝙ nō est dicēdū. Quarto si arguit⁹ aliq⁹ termin⁹ sign̄t mediātibus diuersis conceptibus totalibus nō synonimis tñ nō est equiuocus: igitur diffinitio nulla: antedēs pz vno supposito, pbabili sim multos auctores sapientes noticiam vz reflexā noticie directe significare ꝙ significatur p noticiam directam capio noticiam intuitiuā sortis quem voco a et illius intuitiue noticie noticiam quam voco b. Et arguo sic, b non est terminus equoc⁹ et significat sua significata diuersis cōceptibus ꝛc. igl̄ tur maior pz: quia nō est equiuocatio in mēte vltimata ꝛ minor patet quia significat a ꝛ sortem mediantib⁹ se ꝛ a et a ꝛ b nō sunt termini sinonimi igitur minor patet quia b in significando a nō subordinatur aliqui cū naturaliter proprie mediante se significet a vnde licet a significet se naturaliter cōmuniter nō propterea debet dici b significare sua significata mediantibus conceptibus synonimis si conceptus mediātibus quibus significat non sint sinonimi sim propriam significationem sicut in casu nō sunt a et b: nam a non significat se proprie. Pro solutione notādū est ꝙ aliquis possit dicere ad argumentum ꝙ b significat a ꝛ sortem mediantese ꝛ sic nō mediātibus diuersis cōceptibus nō synonimis sed hoc nō valeret quia ex illo sequitur ꝙ nō posset eē noticia reflexa singularis sed talis noticia ē semper cōmunis ꝙ nō dicēdū⁹ est supposito igitur b significare sortem mediāte a dicetur ad argumentum negādo añs ꝛ ad probationem toto ꝙ supponis admisso nego iterum añs ꝛ ad probationem nego b nō equiuoce significare: et ad probationem nego stante illo supposito nō esse equiuocationē in mēte vltimata. Pro cui⁹

intelligentia aduerte ꝙ si hec propositio sit vera cōceptus vltimatus non equiuoce significat ideo est: quia conceptus vltimatus mediante se significat: et percō sequens non mediantibus conceptib⁹ non synonimis cum nullus conceptus sibūpi nō synonim⁹ esse possit. Et ex consequētia non erit equiuoc⁹ a negatione diffinitionis ad negationem diffiniti: ex quo sequit nō inconuenire terminū mentalem vltimatum equiuoce significare si alteri conceptui in significando subordinetur. et quia hoc sequitur ex suppositione illa data vt deductum est apparenter inter arguendum. Ideo bene negatum est in mente vltimata nō esse equiuocationē et illi suppositioni patrocinatur aliquorum opinio de locutione angelorū dicentū vnū angelum alteri loqui per hoc ꝙ manifestat ei suos conceptus: verbi gratia. Michael āgelus loquitur gabrieli hoc modo michael habens cōceptū sortis pītat illū cōceptū gabrieli: gabriel vero mediante noticia quā formar de conceptu sortis sortem cognoscit sed hanc opinionem tenendo oporteret dicere noticiā reflexā nō representare significatum noticie directe mediāte directa noticia sz mediante se cum noticia in intellectu gabrielis nō representet suū significatum mediante noticia existente in intellectu michaelis vt constat/ verū de opinione hac non curo eam namq; alibi nisi me fallat opinio apparēter impugnaui neq; eā in presentiarum adduxi nisi vt tñ michi pro suppositione auxiliaret. Ponēdo igitur nostram solutionē contra eā sic arguit: sequeretur terminum mentalem vltimatū. Ipso manente in intellectu ꝛ sue nature dimisso nō significare oē illud ꝙ antea significabat. Consequens est falsum: ergo ꝛ antecedens falsitas consequentis patet: quia sicut agens naturale passum dispositū nō impeditum semper agit similem effectū sic terminus naturaliter significans sic in intellectu ꝛ nō impediatur sed sue nature dimittatur: semp representabit idem ꝛ eodē modo. Sed cō sequentia probatur ꝛ ponatur casus ꝙ manente b in intellectu tollatur a et arguitur sic b prius significabat sortē et iā nō significat sortem: igitur consequētia bona. añs patet: quia cum sortem significaret mediante a cōceptu sequitur ꝙ ablato a nō representabit sortem: igitur respondetur distinguendo illatum consequens quia vel loqueris de significare actualiter vel aptitudinaliter si sim cōsequentia est nulla quia secluso a b significat sortem sicut terminus scriptus ad quē nullus aduertit aptitudine significat suū significatuz si primo iterum distingo vel loquendo de significato ꝙ terminus significat mediante se et sic nego. vel de significato ꝙ significat mediante alio cōceptu: et sic cōcedo nec illud est inconueniens. Cum igitur b significet sortē mediāte a ꝛ nō mediante se: sequit nō esse inconueniēs b prius significasse sortē ꝛ iā nō significare sortē. Sequit ex dictis eādem ppositionē mentalem vltimatā esse veram: et falsam necessariā ꝛ impossibilem oī impositiōe secluſa: nec hoc est inconueniēs: posset admittit⁹ equocatio in mente vltimata: ppositio paret de ista. b potest esse sortes q̄ est vera et falsa necessaria et impossibilis: q̄liter añt b significat sortē naturaliter ppie/ vel alio modo nō naturaliter propie cū nō significet mediante se in presentiarum nō est discutiēdū: quia non est pītis negociū hoc certū est: ꝙ nō significat ad placitū aliquo mō cum secusa impositione b significet sortez nec significat naturaliter communiter nec naturaliter ex instinctu nature sim diffinitiones istius termini cōmuniter assignatas: oportet ergo supplere in ista diuisione terminorum naturaliter significantium: quidā significāt naturaliter ppie: quidaz naturaliter cōiter: et quidam naturaliter ex instinctu nature vnū membrum vel melius est dividere primū dicendo ꝙ dupliciter aliquis terminus significat naturaliter proprie mediante se / vel mediante alio non est magna cura dicere sic vel sic. ¶ Sequitur textus.

Vniuoca vero dicuntur quorū nomen cōmune est. ꝛ secūdum nomē eadē substātie ratio. vt aial homo atq; bos. cōmuni enim nomine vtraq; aialia nūcupant. et est rō substantie eadē. Si quis eni assignet vtriusq; rōnē, quid vtrūq; sit quo sint aialia eādē assignabit rōnē

Posita equiuocorū diffinitione ponit phūs vniuocorū diffinitionē. Pro cui⁹ itelligētia notādū est ꝙ sicut duplicia sunt equoca sc̄z equocata ꝛ equocātia: duplicia sunt vniuoca sc̄z vniuocata et vniuocātia. vniuoca vniuocātia sunt termini quorū qlz sign̄t sua significata vel suū significatū mediante eodē cōceptu vel plurib⁹ synonimis ꝙ addit: qr ista vox hō in significando hoies est termin⁹ vniuoc⁹: ꝛ tñ sign̄t diuersis cōceptib⁹ synonimis tñ vcz oim hoim similitudinē ꝙ existētib⁹ in plurib⁹ itellectib⁹: sed vniuoca vniuocata sunt res significate ꝙ idē nomē mediāte eodē cōceptu vel plib⁹ synonimis: vñ sign̄ta isti⁹ termini hō. s. hoies vniuoca vniuocata sunt: qr sign̄t ꝙ eundē terminū ad placituz sign̄tem mediāte eodē cōceptu vel plib⁹ synonimis. Scdo notādū est ꝙ Aristo. diffinit vniuoca vniuocata et nō vniuocātia ꝛ hoc simili rōne qua dictū est ipz diffinisse supr⁹ equoca equocata ꝛ sensus lre philosophi est. vniuoca vero oīr quorū nomē idē est. i. vniuoca vniuocata sunt res significate ꝙ eundē terminū/ et sim illud nomē eadē est substāti e rō. i. mediāte eodem cōceptu vel plib⁹ synonimis vt aial hō atq; bos cōi⁹ noīe vtraq; aialia nūcupant. i. sicut hō ꝛ bos sunt vniuoca vniuocata: qr sign̄tur ꝙ eūdē termīm. s. p istū terminum aial in voce vel in scripto mediāte eodē cōceptu. Prima pars est nota: ꝛ scdam pbat phūs dicēs: si q̄s esīt assignet vtriusq; rōnē: q̄d vtrūq; sit quo sunt aialia eādē assignabit vtriusq; rōnē: id ē qz si q̄s assignet cōceptū mediāte quo ly aial hoiem ꝛ bouē sign̄t certum est ass gnabit eūdē cōceptum scilicet oīm aialium similitudinem vel si assignet plures illi conceptus erunt synonimi. Et licet hec expositio sit bona et conueniens: non reputo eam ex mente philosophi: sed istam que sequitur. Vniuoca vero dicuntur: quorum nomen commune est. exponatur hec particula vt antea et scōm illud nomen eadem est substantie ratio. Id est et tales res habent eandem diffinitionem scōm ꝙ significantur per talem terminum ꝙ est dicere illum terminum habere diffinitionem cuilibet vniuocatorum cōuenientem et ponit philosophus exemplum huius dicēs vt aial homo atq; bos. ꝛc. Id est sicut homo ꝛ bos sunt vniuoca vniuocata quia significātur ꝙ istum terminū aial ꝛ vtriusq; est eadem. Diffinitio scōm quod significatur per istū terminū aial ꝙ ē dicere ꝙ si isti termino aial capiēdo ipsum. scōm ꝙ significat hoies et boues ꝛ cetera aialia assignet diffinitio. Eadē diffinitio assignabit vtriq; cōueniens et hoc est ꝙ dicit in sequenti particula textus si quis essi assignet vtriusq; rōnē ꝛc. et hec expositio magis videtur quadrare cum littera philosophiq; precedens et similiter cū cōmentatore q̄ in diffinitiōe vniuocorū sic

ait. vniuoca sunt quoꝝ nomen est idē et cōe et diffinitio declarans substantiā eoꝝ ꝑm significatū illi⁹ notis idē est vt significanꝫ ꝓ illud nomē est etiā eadē vt animal predicaꝫ de hoīe et de equo: qm nomen aialis est cōmune eis et significāt eadē subiecta id est coꝝ⁹ nutribile sensibile que est diffinitio animalis ꝑm significationē ꝑm quā significat hoīes ꝛ equos est eadē scz corpus nutribile sensibile verū est q ex ista expositiōe sequitur prima et si hec sit magis ex mēte philosophi prima conuenientioꝛ est. et aduerte q nō debes capere rationē substātie ꝓ rōne q̄ditatiua tm̄ sed vt dictū est supra declarando diffinitionē equiuocoꝝ verū si aliq̄s realis ex isto textu philosophi vellet dicere res diffimbiles et nō terminos esse qꝛ dicit philosoph⁹ ratio substantie ꝑm illud nomen est eadē vbi expꝛesse innuit res ipsas diffiniri. respondeꝛ nōales nō ne gare res ad extra diffiniri tanc̄ diffinita remota sed tanc̄ diffinita ꝓpinqua termini diffiniunt vt ex sentētia cōmentatoꝛis allegata facile est videri ex diffinitionis explicatione notū euadit qualiter vniuoca differāt ab equiuocis ꝛ multa q̄ dicta sunt in p̄cedentib⁹ de equiuocis vniuocoꝝ materie deseruiunt vt facile est intelligāti percipere. Tertio notandū est q vupliciter accipitur terminus vniuoc⁹. Ꝓpꝛie ꝛ cōiter. Ꝓpꝛie capiēdo duo requiruntꝛ sufficiūt ad ipsum. Ꝑrimū significare sua significata vel significatū mediāte eodē cōceptu vel plurib⁹ synonimis ꝺꝛ significata vel significatū qꝛ nō reqꝛitur ad terminū vniuocū plura significare sicut nec ad equiuocuꝫ vt patet ex aūdictis. Secūdū ē essentialiter p̄dicari de ꝓnoīe demōstrāte suū significatū siue quidditatiue siue non ad vniuocū large capiendo terminū hoꝝ sufficit primū. ratio aūt huius acceptionis est dictū philosophi dicētis in p̄dicamento substātie ꝓpriū est ꝛc. substātijs et differentijs eoꝝ vniuoce p̄dicari de primis substātijs. cōstat autē q large capiendo vniuocū ly albū vel ly coloꝛatū vniuoce p̄dicanꝫ de sorte et de platōe. In istis nāc̄ duabus sortes est albus plato est albus ly albus vniuoce significat large. s. mediante eodē cōceptu: similiter ly magnus aliq̄n equocatur: pōt nāc̄ capi ꝓ excellenti in aliqua virtute vl ꝓ nimio quāto et talis iuocatioī pediret cōtradictionē vel bonitatē consequentie ꝛ cū possit vniuoce teneri ꝓpꝛie qꝛ termin⁹ ille nō p̄dicatur essentialiter de ꝓnoīe demōstrante suū significatū et ad contradictionē et sylogismū requiraꝫ terminoꝝ vniuocatio oportet ꝓeter acceptionē ꝓpriam termini vniuoci illā acceptionē largā pōere. Ex his sequit q̄ quilibet termin⁹ absolutus est ꝓpꝛie vniuoc⁹ sed nullus terminus cōnotatiuus ꝓeterc̄ differentia essentialis est ꝓpꝛie vniuocus. scō sequit q nō oīs terminus ꝓpꝛie significatiu⁹ est vniuoc⁹ ꝓpꝛie vel equocus ꝓz de termino isto album q̄ ꝑm significationez significat quā sigt rē albā nec equoc⁹ nec ꝓpꝛie vniuocus est. Quarto notandū est q simpliciter nō sufficit ad hoc q aliqui termini vniuoce significēt significare idē mediante eodē conceptu sed requirit q significent idē mediante eodem cōceptu ꝛ ꝑm eandē significationē illius cōceptus qꝛ vt dictū est superi⁹ in tertio argumento isti duo termini homo ꝛ albū significāt sua significata mediāte illa noticia qua beatus videt in verbo ꝛ illi duo termini nō sunt synonimi ꝛ vt constat non vniuoce significāt. Qꝛ et si significēt mediante eodem cōceptu nō tamē ꝑm eandē significationem eius. ille nāc̄ conceptus habet multas significatiōes et ꝑm vna est synonim⁹ cum isto termino homo ꝛ ꝑm aliam cum isto termino albū: hoc tm̄ nunc̄ accidit in conceptibus naturaliter acquisitis sc̄o in talib⁹ consequētia semp est bona termini significāt mediāte eodem conceptu: ergo sunt synonimi et vniuoce significant qꝛ in noticijs naturaliter acquisitis vt supponimus nō pōt accidere id qō ꝓtingit in noticia illa qua beat⁹ res in verb videt. Et aduerte hic q Boeti⁹ ponit vnā acceptionē vniuocoꝝ vsc illi ℓmini diffinitio ci q diffinitiōe iūgunt 'illi ℓmi diffinitiōe iūgūt quoꝝ vn⁹ ponit in diffinitiōe alteri⁹ vel ābo in diffinitione vniuus ex quo ꝓz specie et differentiā ꝛ genus vniuoca esse verū species sub eodem vel diuersis generib⁹ cōtente nō sunt termini vniuoci ad quid tm̄ hec acceptis deseruiat ignoꝛo. Aduerte etiā q vt dixi in tractatulo fallaciarū dupliciter aliquis termin⁹ tenet vniuoce Vno modo quo ad significationē tm̄. Alio modo quo ad significationē et acceptionē simul. Ꝑrimo modo tenetur vniuoce qm̄ in duabus ꝓpositionibus ponitur ꝑm eandez significationem et tm̄ ꝓ aliquo accipit in vno loco ꝓ quo non accipit in alio vel accipi potest. Sc̄o modo tenetur vniuoce qm̄ in vtroq; loco non solū idē ꝛ eodē mō sigt fz etiā ꝓ q̄cūq; natū est accipi i vno loco nat⁹ ē accipi alio exēpla tu ipe pōes facilia em̄ sunt sc̄da acceptio vniuocatiōis deseruit oīi generi cōsequētia rū et oppositionū ꝛ de prima loquimur in ꝓposito ex quo patet ista ꝑiam nō valere. isti duo termini ꝑm significationez ꝑm quā tenenꝫ in ista propositione sunt termini synonimi et supponūt: ergo supponūt ꝓ eodē vel possunt supponere ꝓ eodē. patet de ista: iste homo est iste homo a parte subiecti demonstrando sortē: et a parte predicati platonem. ille em̄ termin⁹ homo a parte subiecti et predicati vniuoce tenet et tm̄ vt ibi tenetur nō pōt ꝓ eodem supponere licet extrema suppo nant an in ista ꝓpositione canis imaginarie est canis ille termin⁹ canis equiuoce significet oēz canē vel vniuoce potest esse questio. Non tenēdo ꝛpliationē ad dn qꝫ vt in paruis logicalibus capite primo. negauimus facilis est respōsio dicere q̄ nāc̄ equiuoce significare sua significata et nō vniuoce verū illā ampliationem ad quinc̄ cum cōiter loquentibus admittendo aliter esset dicendū. ꝓ quo Nota q cū ista propositio canis imaginarie est canis subozdinet vni mētali in qua subiacitur similitudo canū latrabiliū piscis marini vel sideris celestis et talis conceptus cū teneaꝫ in ordie ad copulā de imaginarie oīa significet cū ꝓ oīb⁹ supponat alias nō ampliareꝫ ad quic̄z. Sequitur q iste terminus canis vniuoce significat sua significata et non equiuoce: qꝛ et si significet illa diuersis conceptibus illtamē sunt synonimi cū teneanꝫ in ordine ad copulā de imaginarie: vnde illa ampliatione posita tollit oīs equiuocatio termini absoluti et sic ꝓz quid dicendū est ad id q querebatur. dubitaꝫ vtrū equocū sit vniuocū respondeꝫ ꝓ ꝓpositiones. Ꝑrima est loquendo de termino ꝓpꝛie significatiuo siue nō oē equiuocū est vniuocū taliter q ꝓ totū intrinsecū sequit talis terminus est equiuocus: ergo est vniuocus. Ꝓbaꝫ qꝛ si ē equiuocus subozdinaꝫ plurib⁹ cōceptib⁹ totalib⁹ non synonimis ad istū sensum q eoꝝ cuilibet subozdinaꝫ: ergo iā significat sua significata mediante eodē conceptu sicut iste termim⁹ canis significat canē latrabilem et cetera sua significata mediantibus eoꝝ similitudinib⁹: ergo vniuocus est ꝓ diffinitionē termini vniuoci nec requirit oīa sua significata significare mediāte eodē cōceptu ad hoc q sit vniuoc⁹ sed satis est aliqua vniuocū nāc̄ nō est terminus includens negationē. Secunda ꝓpositio bene sequitur talis terminus est vniuocus: ergo est equiuoc⁹ hoc patet. nā iste terminꝰ sortes sortē ꝛ se sigt diuersis totalib⁹ conceptib⁹ ꝑm aliquā sigtionē nō synonimis sigt nāc̄ sortez mediāte situdie sortis ꝛ seipz mediāte sua situdine ꝛ ille due situdies ꝑm sigtionē ꝓpriā nō sunt ℓmini synonimi vt ꝓstat. istabis ꝓpꝛa hoc casu posito q̄ iste ℓmin⁹/a/ ponitur ad signdū seipz vel adhuc ī positiōe secluſa ilaz terminū nō ee equocū cū nō significet nisi mediāte sua situdine. Respōdetur ꝓout dixim⁹ in paruis logicalibus capitulo Ꝑrimo quilibz terminus significatiuus aliud a se significans tribus subozdinatur cōceptibus vt pote iste terminus sortes. subozdinatur namc̄z simi litudini sortis et similitudini sui ꝓpꝛie ꝛ similitudini omnium similium vocuꝫ. ex quo patet q quando ly sortes nō esset terminus significatiuus adhuc subozdinaretur duobus conceptibus nō synonimis ꝑm significationem ꝓpꝛiaꝫ. aduerte tamen istam consequentiam iste terminus est equiuocus: ergo est vniuocus valere ꝓ locum intrinsecum hec tamen iste terminus est vniuoc⁹ ergo est equiuocus tenet tantum per locum extrinsecū primum patet: quia in hoc q aliquis terminus subozdinatur plurib⁹ conceptibus diuisiue includitur q subozdinetur alicui illoꝝ. sed in hoc quod subozdinatur illi nullo modo includitur q subozdinetur pluribus: sed quia aliquis terminus est vniuocus ipse est ꝛ si est se et similes significat terminos diuersis conceptibus non synonimis. Secūda consequentia valet: nichilominus tamen in ratione termini vniuoci hoc non includit nec ad ipsum est requisitum. ex his patet: quomodo ista ꝓpositio omne equiuocum est vniuocum ꝛ econtra est cōcedenda siue subiectum eius capiatur materialiter vel significative. Quinto Notandum est q isti termini equocum vniuocum capiūtur dupliciter. Vno modo prime intentionaliter: aliomodo secunde intentionaliter. prime intentionaliter capiēdo. Tripliciter capiuntur vnomodo ꝓ causa equiuoca vel vniuoca. Secūdo modo ꝓpꝛio affectu vniuoco vel equiuoco. Tertio modo ꝓ generatione vniuoca vel equiuoca causa vero effectū eiusdem rationis secum producens vniuoca dicitur ꝛ si alterius equiuoca. ex quo patet quis effectus dicitur vniuocus vel equiuocus. generatio vera equiuoca est qua producitur effectus alterius rationis a sua causa ꝛ, vniuoca qua producitur effectus eiusdem rationis cū sua causa sed ista acceptio est metaphisica ꝛ non ad propositus secunde intentionaliter capiendo illos terminos adhuc capiūtur dupliciter equiuocum ꝓ termino vel terminis significante sua significata vel significatuꝫ diuersis conceptibus totalibus non synonimis vel ꝓ re/ vel rebus conotando/ q significato diuersis conceptibus totalibus non synonimis: ꝛ vtroq; modo est terminus secunde intētionis quia ꝓmo modo significat aliquid ea ratione qua est signum. secundo modo ea ratione qua est significatum ꝛ suo modo dicas de isto termino vniuocum et ista acceptio equiuocationis et vniuocationis est logica ꝛ ad propositum. Sexto Notandū est q insequendo principia realium equiuocoꝝ equiuocantis diffinitio si detur ꝓ per se significato est sic intelligēda equiuocatio est quedam relatio rationis fundata ī termino significante sua significata, ꝛc. Et talis relatio rationis causatur per actum intellectus cognoscentis terminum significare mediante diuersis conceptibus totalibus non synonimis sive vero diffiniatur ꝓ subꝛacto vel materiali significato est intelligenda vt antea dictū est ꝛ suo modo dicas de vniuoco vniuocante ꝛ facile est videre qualiter diffinitiones sunt intelligende de equiuocis equiuocatis. Cōsequēter aduerte q ꝑm doctoꝛem subtilem in ꝓmo. distinctione vigesi-

ma quinta equiuocū nō numeratur in eq̄uocatis Ꝓ cuius intelligentia est notādum q dicere equiuocū nō numerari in equiuocatis est terminum equiuocum nō significare aliquam naturam suis significatis cōmunē per indifferētiam quia si sic tam vniuoce significaret illa mediante conceptu abstracto vel cōcreto illius nature. verbi gratia. Si iste terminus canis significaret aliquam naturam cōem per indifferētiam omnibus suis significatis notuꝫ est q significaret illa mediante eodē conceptu qui esset omnium suoꝝ significatoꝝ similitudo ꝓpterea nāc̄ iste terminus homo omnes homines vniuoce significat: vniuocum vero significat naturam cōmunicabilem per indifferētiam ipſis vniuocatis ꝛ hoc dupliciter vel cōmunicabilem vt quod velut quo quando terminus significat naturam predicabilem ī quid de suis significatis natura significata dicitur cōmunicabilis vt quod. si vero accidentaliter predicetur dicitur cōmunicari vt quo. Exemplum primi Iste terminus homo significat naturam cōmunicabilem vt quod quia significat humanitatem predicabilē ī quid de hoībus: sed iste terminus album significat naturam cōmunicabilem vt quo significat nam̄z albedinem accidentaliter predicabilez de re alba. Consequēter aduerte q scō scotum ī tertio distinctiōe septima q̄stione prima articulo quarto: nō est idem dicere hoc est vniuocum predicatum ꝛ hoc vniuoce predicaꝫ ad vniuocum predicatum sufficit significare naturam cōmunicabilem per indifferentiam mediante vno conceptu accidēt̄aliter predicabili. vñ iste terminus albū dicere tur vniuocum predicatum: sed ad vniuoce predicari requirit significare naturam cōicabilem vt qō ꝛ hoc mediante vno cōceptu quidditatiue p̄dicabili de suis inferioꝛib⁹ vt homo ab aial que nō solum sunt vniuoca: sed vniuoce predicāt̄ album vero ꝛ coloꝛatum solū sunt vniuoca ꝛ nō vniuoce predicāt̄ hoc autem est idē dicere ī sentētia q vupliciter accipitur vniuocū ꝓpꝛie ꝛ cōiter. quā ēt distinctionē Scot⁹ ī ꝓmo di. iij. q. iij. ꝛ nos supra declarauim⁹. Dubitaꝫ vtrū ista ꝓpꝛia valeat isti termini sigñt sua significata diuersis ꝓceptib⁹ totalib⁹ nō synonimis ꝛ sūt termi equoci scōz talez sigtionē sit equoc⁹. ex q̄ iferꝫ q stat dare alios ℓmios sigñtes sua sigta diuersis ꝓceptib⁹ totalib⁹ nō synonimis et alios duos ℓmios sigñtes eadē sigta ꝛ eisdē ꝓceptib⁹ ꝛ ꝑmos nō ee equocos sed bñ secūdos. hoc ꝓz: ponat tā a q̄ b ad discrete signdū sortem ꝛ platonē ꝛ ꝓz coꝛrelariū: nā isti duo ℓmi a ꝛ b i illo casu sūt termi equoci ꝛ nō sortes ꝛ plō: ꝛ tm̄ a ꝛ b significāt mediāte eiusd̄ ꝓceptib⁹ q̄b⁹ mediāte sigñt sor. ꝛ plato ꝛ eadē sigta ꝛ hoc ꝓuenit ex eo q tā a q̄ b subozdinatur copulatim ꝛ copꝛatiue ꝓceptib⁹ vltimatis sortis ꝛ plonis q nō ꝓuenit illis termīs sor. plato. ex q̄ sequit q ly ly/a/ ꝛ ly/b/ significet idē ꝛ eodē mō cū istis ℓmis sortes plō scōz oēm sigtionē ꝓpriā tm̄ nec/a/nec/b/ est synonim⁹ alicui alioꝝ scōz oēz suā sigtionē. dubitaꝫ scō vtrū sequit iste ℓmin⁹ sigt qōlz istoꝝ vniuoce: q sigt ista vniuoce dico q nō: nā ī casu posito de ly/a/añs est vez ꝛ ꝑms flm cū nō significet sortē ꝛ plonē mediāte eodē ꝓceptu q non vniuoce sigt illa. Ista tm̄ ꝓia bñ vꝛ vniuoce sigt ista/ q vniuoce sigt qōlz istoꝝ: ꝛ si dicas q nō qꝛ ppꝛs significat aliquā similitudinē vniuoce ꝛ tm̄ nullū illi⁹ multitudis sigt nec vniuoce nec equoce qꝛ nullū eoꝝ sigt: nego. Immo quēlz illi⁹ multitudinis significando totuꝫ significat multa que deseruiunt ad intelligentiam istius materie tetigimus in commentarijs. ꝓmi senten-

tiarum doctoris subtilis tractãdo de vniuocatione entis in tertia distinctione questione tertia ⁊ in octaua distinctione questione secunda.

¶ Sequitur textus.

¶ Denominatiua vero dicũtur quecũ qz ab aliquo solo differentia casu secundum nomen habent appellationem. vt a grammatica grammaticus. ⁊ a fortitudine fortis.

¶ Hic philosophus positis duabus diffinitiõib⁹ equiuocorum ⁊ vniuocorum subiungit tertiam scilicet denominatiuorum dicens (denominatiua vero dicũtur que cunqz ab aliquo solo differentia casu). i. denominatiua sunt termini ab aliquo termino descendẽtes a quo differunt sola determinatione sicut grammaticus/fortis/iustus/descendunt ab istis terminis grammatica/ fortitudo/iusticia: et differunt ab eis sola terminatiõe(ẽm nomen habent eandem appellationem: vt a grammatica grammaticus: et a fortitudine fortis) idest habent appellationes a terminis a quibus descendunt: vt grãmaticus a grammatica: fortitudo a ly fortis. ℙro isti⁹ diffinitionis intelligentia. Notandum est q ẽm Boetium ad hoc q aliquod nomen sit denominatiuum ⁊ tria requiruntur. ℙrimo q terminus denominatiuus ⁊ terminus a quo descendit participent re. secundo q participent nomine. tertio q sit quedam nominis transfiguratio ℙro cuius intelligentia. Aduerte: q ista participatio in hoc consistit q terminus abstractus a quo cõcretum descendit supponat p re illa quã concretum cognotat: vnde album et albedo dicuntur re participare quia albedo supponit pro re quam ly albũ conotat participatio vero nominis est conuenientia in principio dictionis: transfigaratio vero est disconuenientia in fine: vnde album est denominatiuum ⁊ descendit ab albedine et album et albedo participãt re et nomine et habet vocis transfigurationem: et propter duas primas cõditiones terminus denominatiuus dicitur habere denominationem ab abstracto. ex quo patet q iste terminus musica vel grammatica de muliere dicto nõ est denominatiuum propter defectus tertie conditionis: nõ enim differt a suo abstracto finali determinatione.

¶ Secundo notandum est q omne denominatiuũ est vniuocum vel equiuocum sed non econtra. ℙrimum facile est ex dictis cognoscere. Nam omnis terminus denominatiuus significat sua significata mediante eodem vel pluribus conceptibus synonimis vel nõ synonimis. Secũda pars patet de terminis absolutis quorum nullum est denominatiuum. Similiter de terminis sincathegoreumaticis sunt tamen vniuoci vel equiuoci manifestum est: sed pro istorum maiori intelligentia necesse est de cõcretis et abstractis aliqua diserere: terminus concretus proprie capiendo terminum est terminus significãs rem de formali significato a suo significato materiali distinctam et ista est acceptio propꝛissima termini concreti sicut sunt isti termini album nigrum et alꝫ termini significantes qualitates de forma li significato. Accipitur etiam minus proprie pro termino cognotante rem distinctaz a significato materiali nõ tamen ei inherentem: sed aliquo modo ei adiacentem ad modum habit⁹ vel loci vel aliquo modo ad eus pertinentem sicut causa vel effectus vel res possessa sicut isti termini pater: filius locatum: et termini predicamenti habitus situs in propꝛissime capitur concretum quando nullomodo conotat rem distinctam a suo significato materiali sicut isti termini verũ bonum. Cõsequenter aduerte q concreta in secunda acceptiõe aliquando differunt a suis abstractis ad istuz sensum q significant res distinctas: ita q sunt omnino termini de sparati aliquando non: sed sunt termini omnino synonimi. Exemplũ primi habituatus et habitum sunt abstractum et cocretũ ⁊ omnino termini desparati. Exẽplum secundi sicut pater paternitas simile et similitudo neqz in hoc potest dari certa regula vt cognoscatur quando terminus abstractus et cõcretus se habent sic vel sic: sed in illo nõ est insistendux: quia istud facile percipitur significationibus cognitis. Consequenter est aduertendum q insequendo principia nominalium nõ facile est videre quare iste terminus simile dicitur concretum et iste terminus similitudo abstractum vi⁹ q omnino sunt termini synonimi. et forte iste modus loquendi habuit originem a realibus qui nõ concederẽt illos terminos synonimos. dicendum tamen est q non alia de causa ly similitudo dicitur terminus abstract⁹: nisi quia si albedo diceretur similis similitudine a se distincta/simile non supponeret pro illa re: sed bene similitudo: supponeret pro illa et similitudo dicitur terminus abstractus: quia ex parte significationis non eget ad hoc q supponat q insit subiecto res quã significat. Nam si ita esset q similitudo esset res distincta a qualitate et per possibile vel impossibile nõ esset in subiecto adhuc supponeret pro illa sicut de facto verum est dicere de isto termino albedo qui supponit pro albedine et si non sit in subiecto: sed non est sic de isto termino simile: non enim supponeret si illa similitudo a subiecto separata esset sicut de facto iste terminus album nõ supponit pro re cui non inest albedo / et propterea dicitur concretum quasi concernens subiectuz: hoc est taliter significat/ q supponere non potest/ nisi significatuz forma le insit vel adiaceat vel pertineat ad subiectuz hoc est ad eius significatum / materiale modo explicato et concretum dicitur denominatiuum et tale denominatiuum semper predicatur accidentaliter de suo significato materiali. ex quo sequitur q vniuoce proprie non predicatur: et quia termini predicamentorum accidẽtium denominatiue predicãtur accidentali: ideo Aristo. in predicamentis voluit declarare que sunt denominatiua et ad ista que diximus potest reduci quedaz distinctio communis denominatiuis: videlicet triplex est denominatiuum quedam ẽm vocem tantum quando sunt concretum ⁊ abstractum tertij generis ⁊ cõueniunt in principio dictionis ⁊ differunt in fine sicut simul ⁊ similitudo verum veritas: alia sunt denominatiua ẽm rem tãtum sicut concreta et abstracta primi vel secundi generis que non habẽt conuenientiam in principio dictionis ⁊ disconuenientiam in fine sicut virtuosus et studiosus. Alia sunt denominatiua ẽm rem ⁊ vocez simul: quando sunt concretuz et abstractum primi/vel secundi generis et habent conuenientiam in principio dictionis et non in fine sicut scientia: et scientificus: album/⁊ albedo. Ex quo sequitur talia ꝓcreta in mente nullo modo reperiri cum in mẽte termini nõ sillabẽ Georgius bruxellensis in ℙredicamentis ponit multas acceptiones cõcretorum quas in presentiarũ enarrare inutile esset istis positis dicenduz est que denominatiua diffiniuntur a philosopho: ⁊ licet dici possit denotatiua que sunt cõcreta in prima vel scõa acceptione communiter tamen dicitur q intendit diffinire denominatiua secundum rem ⁊ vocem simul ⁊ tunc sensus diffinitionis est. (denominatiua dicuntur): id est denominatiua voce ⁊ significatione simul. sunt cõcreta habentia abstracta a quibus differũt solo casu: id est cum quibus conueniunt in principio dictionis ⁊ differunt in fine (⁊ ẽm illud nomen habẽt appellationem) id est accidentaliter cognotant illud pro quo supponit terminus abstractus sicut isti termini album nigrum.

Ego tamen crederem philosophum diffinire. Denominatiua que conueniunt in principio cum suis abstractis: ⁊ ab eis differunt in fine dictionis siue cognotent res distinctas a significato materiali siue non alias non videtur diffinitionem philosophi vniuersaliter deseruire eius proposito intendit philosophus diffinire denominatiua pro terminis qui ponũtur in predicamentis accidẽtium ⁊ ẽm intellectum datum non comprehẽderet omnes tales terminos vel ad minus: non tot sicut si diffiniret denominatiua in acceptione quam diximus. Istis visis sequuntur aliqua correlaria. ¶ Primum est. Illa particula in diffinitione denominatiuorum posita: videlicet a quibus differunt solo casu non sic intelligitur q concreta diriuentur a suis abstractis quia potius abstracta ẽm opinionem grammaticorum diriuantur a concretis: sed ratio huius est quia apud intellectum nostrum cõcreta sunt notiora abstractis. ergo potius abstracta a concretis cõ ediuerso diriuantur ista ratio quam assignat Johannes Dorp non est valida. Unde contra eam sic arguitur ẽm intellectum nostrũ abstracta sunt notiora concretis: ergo solutio nulla. Antecedens patet: quia abstracta esse notiora concretis nichil aliud est quam intellectum nostrum prius formare conceptum abstractum quam concretum: sed hoc de facto ita est: igitur abstracta sunt notiora concretis: maioz est nota scõm viam nominalium ⁊ mino: probatur quia vt in posterioribus capitulo. j. Dubio penultimo diximus intellectus noster anteqꝫ formet istum conceptum albũ: habet duos conceptus absolutos quorum vn⁹ significat/ id quod significat album de materiali significato ⁊ aliud significat id quod significat album de formali: et hoc idem ostendimus in cõmentarijs super doctorem subtilem libro primo distinctione tertia questione tertia: ergo abstractum est prius notuz apud intellectum cõ concretum ⁊ si dicas oportet negare dictum grammaticorum vel assignare aliam rationem dicto eorum dicendum est: vt diximus in principio expositionis littere. Concretum descendit ab abstracto ⁊ ab eo diriuatur ex consequenti: et ratio est opposita illi quam assignabat Dorp pro sua opinione quare autem grammatici dicunt abstractum diriuari a concreto nõ mea interest videant ipsi. Secundo sequitur: q nullus terminus denominatiuus secũdum rem et vocem simul predicatur de deo patet: quia tunc aliquod accidens inheret deo: sed correlarium nõ est vniuersaliter verum: q⁹ deus est creator ⁊ ly creator est denominatiuuz ẽm rem et vocem simul: verũtamen est aduertẽdum q isti termini bonus, iustus/sapiens vt dicuntur de deo non sunt denominatiua secundum rem et vocem simul.

ℙro quo aduerte q illi termini sapiens iustus ⁊c. dupliciter accipiuntur. Uno modo vt significãt aliquid de materiali significato cognotando q ei insit sapientia ⁊ iustitia: et in ista significatione sunt denominatiua scõm rem et vocem simul: ⁊ dicũtur de nobis ⁊ non de deo: quia deus non potest esse subiectum accidẽtis.

Alio modo accipiuntur: vt significant aliquid de materiali significato cognotando: q euidenter assentiat vero et vnicuiqꝫ debitum reddat: et in ista significatione dicuntur de deo et etiam de nobis: sed discrimen est quia ad hoc quod dicantur de deo non requiritur q sapientia accidens ⁊ iusticia accidens insit deo: sed bene requiritur q insint nobis ad hoc q de nobis verificentur. Et quo patet q isti termini sapiens iustus ⁊c. equiuoce ⁊ vniuoce verificantur de nobis ⁊ de deo: ⁊ sicut supra distinximus de denominatiuis: propꝛissime propꝛie et communiter dictis ita distinguẽdum est de predicatione denominatiua propꝛissime propꝛie/⁊ communiter dicta. Unde illa est predicatio denominatiua propꝛissime dicta in qua predicatur denominatiuum propꝛissime dictum ⁊c. ¶ Tertio sequitur: q non omne concretum cognotans rem distinctam a suo significato materiali est denominatiuũ scõm rem ⁊ vocẽ respectu cuius libet sui abstractt cũ aliqꝫ tale sit synonimum suo abstracto patet de isto termino risibile et isto termino risibilitas sunt enim termini synonimi dicitur notanter respectus cuius libet sui abstracti: quia tecus est respectu alicuius quia risibile respectu istius abstracti risus bene est denominatiuum scõm rem ⁊ vocem simul verum ly risus proprius diceretur abstractum istius termini ridens: quam istius termini risibile: sed de hoc non multum est curandum.

¶ Notandum est consequenter q commentator exponens diffinitionem denominatiuoꝝ obscuriorem: longe ponit sententiam quam diffinitio habeat in littera. ℙhilosophi dicit namqꝫ sic (denominatiua enim sunt: qui appellantur nomine sententie que est in eis: sed nomina eorum sunt diuersa a nomine illius sententie in casu: quia comprehendunt subiectum illius sententie cum ipsa: vt fortis a fortitudine: et facundus a facundia). Verumtamen pro eius intelligentia

¶ Notandum est q intentio commentatoris est diffinire denominatiua scõm rem et vocem simul ⁊ per sententiam intelligit ipse significatũ abstracti ⁊ p nomen substantie intelligit ipsum abstractum: ⁊ tunc est sensus sue diffinitionis denominatiua sunt qui appellantur nomine que est in eis. id est denominatiua sunt concreta propꝛissime sumpta que habent conuenientiam cum suis abstractis in principio dictionis: sed nomina eorum sunt diuersa a nomine illius sententie. id est sed differunt talia concreta a suis abstractis in finali determinatione: quia non comprehendunt subiectum illius sententie cum ipsa. id est ⁊ abstracta significant rem quam cognotat concretum ⁊ nata sunt supponere pro illa ⁊ hoc ideo qz nõ significãt subiectũ cui inest res illa cognotando rem illam ei inherere sicut facit concretum sic igitur patet diffinitionis commentatoris: et hec de denominatiuis secundum viam nominalium: que et si non sint aliena a via realium nichilominus aliqua de abstractis et concretis / secundum eorum viam dicamus.

¶ Notandum igitur est q secundum Scotum: in primo: distinctione quinta: questione prima. Multiplex est abstractum: quoddam abstrahit a supposito ⁊ subiecto simul: quoddam abstrahit a subiecto: supposito: et fundamento.

ℙro cuius intelligentia: est aduertendum quod in proposito non capitur suppositum pro ente completo. et a nullo dependens scõm quod in tertia sententiarum distinctione. j. solet capi a doctoribus in qua significatione humanitas assumpta a filio dei nec accis-

dentia nec pars essentialis veniunt dicenda suppositum. Alio modo capitur suppositum pro re singulari non cōmunicabili per indifferentiam pluribus et isto modo capitur hic subiectū vero capitur pro subiecto cui inest accidens absolutum vel pro fundamento accidentis respectiui: quibus positis declaro membra diuisionis abstractū a supposito est terminus significās naturam in abstracto cōmunicabilem inuiduis de predicamento substantie vel significās naturam: non vt est in supposito/que quidē natura non est accidens. ¶ Exemplum primi de isto termino humanitas in voce: vel in scripto: vel in mente. ¶ Exemplum secundi de isto termino essentia diuina ⁊ dicitur significare illam naturam in abstracto: quia quantum est ex parte significationis termini verificaretur de illa natura si natura esset per possibile vel impossibile nō singularizata: et quia oppositum est verum de isto termino homo qui nullo modo verificaretur de humanitate si non esset singularizata ideo dicitur significare naturam humanam in concreto: quia concernit suppositum propter rationem dictā ⁊ istud est discrimen sm istam viam inter modum significandi abstracti ⁊ concreti: ⁊ tale abstractum dicitur abstractum vltimata abstractione: quia natura quam significat cum non sit accidens/non potest abstrahi a subiecto/nec a fundamento: ergo non potest magis abstrahi quam a supposito. Unde diffinimus abstractū significans naturam tantum abstrahibilem a supposito. ¶ Secundo notandum est: q̄ in accidētibus absolutis potest fieri duplex abstractio a subiecto: scilicet a supposito cum sit in subiecto ⁊ supposito quādo igitur concipiuntur per conceptum significantem accidens qui quidem conceptus est verificabilis de particulari accidēti: non tamen de subiecto eius concipitur abstracte tantū a subiecto ⁊ talis conceptus vel terminus ei subordinatus: dicitur abstractum a subiecto: verbi gratia. Iste conceptus albedo vel termin⁹ vocalis vel scriptus ei subordinatus significat namq̄ albedinem abstractam a subiecto: sed non a supposito albedinis. Primum patet quia sic significat illam vt non sit verificabilis de subiecto cui inest albedo non enim hec est concedenda hoc est albedo rem albam demonstrando: sed tanq̄ impossibilis neganda: secundum patet: quia sic significat albedinem qualiter est verificabilis de particulari albedine/ sit namq̄ a/alicuius particularis albedinis nomen proprium hec predicatio a est albedo non solum est concedenda: sed etiam est essentialis quidditatiua accidentia vero respectiua que habent subiectum et fundamentum ⁊ suppositum: possunt abstrahi maiori abstractione a subiecto scilicet fundamento ⁊ supposito verbi causa causalitas est relatio quedam fundata in calore tanq̄ in fundamento propinquo: ⁊ in igne tanq̄ in fundamento remoto ⁊ propterea ignis: subiectum dicitur illius relationis concipiēdo igitur illam relationem per istum conceptum potētia causandi calorem concipitur abstracte a subiecto: quia conceptus iste non verificatur de igne: quia hec est impossibilis ignis est potentia calefaciendi: quia potentia calefaciendi est principium quo calefaciens calefacit. et tale principium est calor et nō ipse ignis: ignis namq̄ calore calefacit ex quo patet q̄ potentia causandi calorem abstrahit a subiecto non tamen abstrahit a fundamento causalitatis cum verificetur de tali fundamento: hec namq̄ vera est calor est potentia calefaciendi vt dictum est verum iste terminus causalitas abstrahit a subiecto et fundamento taliter enim causalitatem significat qualiter non est verificabilis nec de igne: nec de calore: ⁊ traq̄ enim istarum est impossibilis: ignis est causalitas caloris: causalitas cum absolutum non sit relatio: sed nō abstrahit a particulari causalitate: hec namq̄ vera est a causalitas est causalitas ⁊ illa causalitas: est causalitas immo quidditatiua: sed concipiēdo causalitatem per istum conceptum quiditas causalitatis: concipieretur abstracte a subiecto fundamento et supposito: hec namq̄ sunt impossibiles: ignis calor vel causalitas est quiditas causalitatis: vnde ly quiditas causalitatis sic significat causalitatem: ergo significat illa qualiter et repugnat verificari de suo subiecto fundamento/vel supposito et iam talis conceptus dicitur abstractus vltimata abstractione quia impotat suum significatum abstracte a subiecto fundamento/et supposito non potest enim accidēs respectiuum in pluribus reperiri/seu de pluribus predicari ⁊ quando albedo concipitur per istum conceptum albedinitas/vel quiditas albedinis tunc accipitur abstracte vltimata abstractione: quia ille conceptus albedinitas sic significat albedinem qualiter non est verificabilis de re illa nec de particulari albedine. ⁊ traq̄ enim istarum est impossibilis album est albedinitas: hec albedo est albedinitas: ⁊ sic albedinitas est abstractum vltimata abstractione non enim albedo potest abstrahi: nisi a subiecto et supposito cū sit accidens absolutum: etiam potest dici: q̄ ipsa forma vel natura siue realitas sic vel sic: concepta sit abstractum. Verum hoc non esset valde benedictum: quia sm omnes isti termini concretum abstractum terminis attribuuntur verum qualitercunq̄ dicatur sequitur q̄ isti termini abstractum concretum sunt termini secunde intentionis ex dictis. Namq̄ sequitur ipsos significare res ea ratione qua sunt signa vel significata his visis ponitur talis conclusio in vltimate abstractis: propositio non est vera nisi sit predicatio formalis ⁊ in primo modo dicendi per se hanc ponit Scotus loco supra allegato scilicet in primo distinctione quinta questione prima. Pro cuius intelligentia: aduerte q̄ sensus propositionis est quando aliquid predicatur affirmatiue de vltimato abstracto: vel vltimatum abstractum predicatur de aliquo affirmatiue propositio est impossibilis: nisi sit predicatio formalis ⁊ in primo modo dicendi per se ad quamlibet autem istarum predicationū non sufficit idem de eodem predicari: sed requiritur q̄ ex parte modi significandi non repugnet extremis / sibi inuicem conuenire quid vltra hoc requiratur ad predicationem quiditatiuam: ⁊ essentialem dictum est in predicabilibus. Ubi ⁊ si aliqua dicta sunt de predicatione formali conueniens est: vt hec materia complete intelligatur in presenti loco aliqua de predicatione formali diserere. Multiplex quidem est predicatio formalis: quedam rem accidentalis: quedā vero essentialis ⁊ essentialis: multiplex est quedā quiditatiua quedam vero non. Predicatio formalis accidentalis est predicatio accidētalis in qua denotatur significatum formale predicati esse rationem conuenientie ipsius predicati ad subiectum: verbi gratia. Ista predicatio sortes est albus est predicatio formalis accidentalis in ea namq̄ denotatur sortem albedine esse album q̄ est denotari significatum formale de ly album esse rationem conuenientie predicati cum consubiecto / ex quo patet q̄ nullus terminus abstractus potest predicari formaliter accidētaliter p̄dicatio p̄o formalis essentialis ⁊ quiditatiua est in qua superius de inferiore vel idem de seipso cum limitatione superi⁹ posita predicatur. Verbi gratia sortes est homo: sortes est animal: ⁊ talis predicatio dicitur formalis: quia in ea denotatur significatum principale predicati esse rationem conuenientie eius cum subiecto in illis namq̄ denotatur sortem humanitate esse hominem ⁊ animalitate esse animal ⁊ humanitas est principale significatum de ly homo: ⁊ animalitas de ly animal. Similiter ista est predicatio formalis quiditatiua humanitas est humanitas: quia predicatur idem de eodem cum limitatione superi⁹ posita: ⁊ dicitur illa predicatio formalis/quia humanitas seipsam ⁊ non aliquo a se aliquo modo distincto est humanitas quādo vero predicatur differentia essentialis: de sua specie vel de induiduis illius speciei est predicatio formalis essentialis nō quiditatiua sicut sunt iste: homo est rationalis: sortes est rationalis. in illis enim denotatur hominem ⁊ sortem rationalitate esse rationales: sed queris? quid est dicere sortem albedine esse album: dico q̄ nichil aliud cum ista sit predicatio accidentalis: sortes est albus. ⁊ albedo est accidēs absolutum quam albedinem sortem denominare album: q̄ inest ei ⁊ sortem humanitate esse hominem nichil aliud est (cum ista sit predicatio essentialis: sortes est homo) quam humanitatem esse totam quiditatem sortis vel illius quiditatis partē: pars inquam metaphisicalis vocando etiam modos intrinsecos de quibus diximus in predicabilibus capitulo de differētia ptes metaphisicales: licet illud Scot⁹ non cōcederet vel dicas sic est tota q̄ditas vel in illa q̄ditate inclusū siue sit ps metaphisica siue nō declaratū: igit est meo iudicio: q̄d intelligere debem⁹ per predicationem formalem. ¶ Secundo est notandū: q̄ ista ꝓpositio sortes est humanitas ex eo q̄ predicatum est abstractum vltimata abstractione denotat non q̄ humanitas non sit in sorte sed q̄ sortes esset humanitas quando ita esset quod humanitas non esset singularizata: q̄ ista propositio sortes est humanitas exponitur per istas duas sortes ⁊ humanitas sunt idē ⁊ adhuc essent idem: licet humanitas non esset singularizata et quia hoc est impossibile ⁊ contradictionis implicatiuū oporteret enim sortem esse ⁊ non esse. similiter ista est impossibilis humanitas est animalitas quia in ea denotatur q̄ licet animalitas non esset cōstracta per differentiam essentialem: adhuc ipsa ⁊ humanitas essent vnus ⁊ idē: q̄ est falsum quia tunc non esset humanitas Ex his sequitur de abstracto vltimata abstractione non posse verificari nisi ipsummet abstractum ⁊ hoc est q̄ intendit Auicena dicere quinto Metaphisice cum ait. Equinitas est tantum equitas: propterea etiam dixit Scotus de vltimatis abstractis nichil verificari nisi formaliter et in primo modo dicendi per se q̄d verum habeat hec conclusio ⁊ si. ſ. sententiarū eiſdem difficultione ⁊ questione vbi Scotus illam ponit disputatum est: adhuc disputabitur infertius. ¶ Cōsequenter notandum q̄ forma denominans est id a quo aliq̄d denominatur tale vel tale ad q̄ nō requiritur inhesio: potest namq̄ aliquid denominari tale a re sibi nō inherente ⁊ q̄ non est aliqua res quin ab illa aliquid denominetur tale/sicut a lapide cor dicitur lapideum: sicut ꝓphera in quit. Tollam a vobis/cor lapideum: ⁊ dabo vobis/cor carneum: et ferrea terra dicitur a ferro/⁊ ab ere celum dicitur eneum. Unde Deuteromi. xxxj. Dabo terram que sub te est ferream: ⁊ celum quod supra te est eneum. Propter hoc nīquam nominales dicūt quam libet rem mundi esse qualitatem: quia sm eam aliquid dicitur est quale: ergo qualitas per diffinitionem qualitatis verum de hoc inferius in predicamento qualitatis. Consequenter est aduertendum: q̄ denominationum potest capi dupliciter. Primo modo pro termino mentali/vocali/vel scripto: qui denominatiue predicatur. Alio modo pro forma quam talis terminus cognotat (que etiam denominatiue predicatur ⁊ magis proprie quam ipse terminus) sm istam viā cognotando q̄ significetur per terminum denominatiuum et qualitercunq̄ accipiatur denominatiuum semper est terminus secunde intentionis cum significet aliquid vel aliqua ea ratione qua est signum vel significatum Ex hoc patet q̄ isti duo termini denominatiuus et forma denominans pro eodem supponunt: sed diuersimode cognotant. Aristoteles vero videtur solos terminos denominatiua vocare: vt patet per eius diffinitionem. et quia denominatiua sunt que vniuoce predicantur. Ideo sm philosophum videtur denominatiue predicari proprius terminus quam rebus conuenire quia hoc idem patet de predicari vniuoce: et equiuoce: et si non adeo clare cum Aristoteles in diffinitione equiuocorum et vniuocorum intendebat diffinire res ipsas vt sunt declaratum: ⁊ hec de denominatiuis et de toto primo capitulo seu primo ante predicamento.

¶ Sequitur secūdum capitulū de diuisione eorum que sunt sub cōplexione vel incomplexione.

¶ Caput. ii. habet duas diuisiones et duas regulas.

Eorum que dicuntur alia quidem secundum complexionem dicuntur. alia vero sine complexione. Et ea que secundum complexionem dicūtur sunt. vt homo currit homo vincit. Ea vero que sine complexione dicuntur sunt. vt homo bos currit. vincit.

¶ Postq̄ philosophus in superioribus posuit equiuocorum/vniuocorum/ ⁊ denominatiuorum / diffinitiones: in loco isto ponit duas diuisiones: quarum prima est eorum vero que dicuntur alia quidem secundū complexionem dicuntur: alia vero sine complexione. id est vocum quedā est cōplexa/quedā est incōplexa: ⁊ ea que secūdū cōplexionē dicūtur sunt: vt homo currit: homo vincit: ea vero q̄ sine cōplexione dicūtur sunt: vt homo bos/vincit/id est. Exemplum primi: vt iste ozationes homo currit: homo vincit.

Exemplū scōi: vt isti termini homo leo: homo bos ꝛc. Et hec est prima diuisio cui filius est in mente ꝛ in scripto: nam etiā terminorū mentaliū quidā sunt cōplexi: quidam sunt incōplexi siliter ꝛ scriptorū. Boeti⁹ autē ex isto textu in cōmento predicamētorū infert philosophum in isto libro p̄cipue intēdere determinare de vocibus qꝫ in forma hec diuisio vocib⁹ accōmodatur verum obstat textus sequētis diuisionis: in quo philosophus ait eorum q̄ sunt ꝛ non eorū que dicūtur. Obstat etiā q̄ ex mēte philosophi de vniuocis ꝛ eq̄uocis. Determinatū est secundū expositionē lr̄e philosophi verū de hoc inter⁹ sum⁹ disputaturi. Notandū est primo q̄ ex isto textu philosophi videt posse haberi verbū adiectiuum incōplexū esse cū Aristoteles inter incōplexa numerat verbū adiectiuū. ꝛ si de hoc satis vtimur in libro periarmenias capitulo de verbo: ꝛ dici possit q̄ exemplorū non req̄ritur veritas est hic. Aduertēdum q̄ incōplexū dupliciter accipit. Uno modo vt distinguitur a cōplectione distāte quā ꝓpositionē vocam⁹ et etiā a cōplectione indistante. Alio modo vt distinguitur a cōplexione distante tantū. Primo modo capiendo incōplexionē verbū adiectiuū nō esset incōplexum tenēdo ipsum subordinari participio ꝛ verbo substantiuo. Secūdo modo capiendo incōplexū verbum adiectiuū potest dici incōplexum cū nō sit propositio. Aristoteles autē capit incōplexionē secūdo modo in signum cui⁹ exemplificando de cōplectione tantū posuit exēplū in propositione: ex his patet quomodo ista oratio homo alb⁹ est incōplexū: ꝛ sic incōplexū in scōa significatione solū excludit cōplexū ꝓpositionale vel propositionē. Scōo. Notandū est. q̄ iz in terminis posuerimus vnā diuisionē de terminis cōplexis ꝛ incomplexis sub breuitate aliqua de ista materia occurrunt dicēda multipliciter aliq̄ termini sunt cōplexi in essendo/ꝛ significādo/vel in significādo/tantū cōplexū primi generis cōtinet plures ptes diuersarū rationum si fuerit mēntale vltimatū: sed nō oportet ei subordinatū. cōplexū scōi gn̄is ꝛ si sit res simplex significat tm̄ complexe: p quātō significat esse vel nō esse: hoc est ꝓpositionaliter sicut significat assensus ꝛ q̄libet mēntalis vltimata ēm Greg. Sz q̄stio potest esse tenēdo mēntalē vltimatā cōpositā ex plurib⁹ noticijs: an assensus quo assentiē q̄ homo est aīal: ꝛ ista mēntalis vltimata homo est aīal sint synonime: ꝛ vī q̄ sic: qz significāt idē ꝛ eodē modo. oppositū arguit: qz mēntalis est cōplexa ꝛ assensus nō est complex⁹: igit̄ nō sunt synonime noticie: pro solutione notādū est: q̄ ad synonimitatē nō solum req̄rit̄ significare idē ꝛ eodēmodo quo ad absolute et cognotatiue significare verū etiā quo ad cōplexe ꝛ incōplexe significare hoc autē psuadet sic. Null⁹ enī diceret: q̄ ista vox albū subordinat isti cōplexo ens hīs albedinē ihesue ꝛ tm̄ significāt idē ꝛ eodēmodo: ergo nō sunt termini synonimi. Alias ille termin⁹ vocalis subordinaret isti cōplexo ens hīs albedinē inhesiue in mēte vltimata: ꝛ non potest dari alia ratio: nisi propter cōplexionē vn⁹ ꝛ nō alterius: igit̄ cōplexio ꝛ non cōplexio impediūt synonimitatē: dices forte istud cōplexū ens habēs albedinē inhesiue significare oīa entia ratione trāscendētis ꝛ nō ly albū sed hoc est falsū quia de materiali significato significat quodlibet ens mūdi: dices forte q̄ illud cōplexū ratione sue ptis absolute significat ꝛ nō ista vox albū cōtra eodēmodo dicetur assensus quo assentiē istud ens est albū: q̄ non representat oīa entia absolute vel qua ratione absolute: silr̄ albū: ergo assensus nō erit synonim⁹ in repzesentādo cū ista mētali vltimata: ens est albū: silr̄ nō pōt dici assensum absolute repsentare ratione ptis cum careat partib⁹ diuersarū rationū silr̄ certū est terminū ꝛ diffinitionē ei⁹ q̄d nois nō esse terminos synonimos: idem enī nec eodēmodo significat difficile est tenēdo cōplexionē ꝛ incōplexionē nō impedire synonimitatē saluare multa q̄ de formalitate cōsequntie dr̄: q̄cq̄d tamen de istis rationib⁹ siue cōcludāt siue nō nonobstāte earum apparētia: teneo terminū cōplexū ꝛ incōplexū esse synonimos: tā quo ad significationē ipsi⁹ cōplexi to talē q̄ quo ad significationes ptiales. nā vt dictū est superius in explanatione diffinitionis eq̄uocorū ista vocalis homo est aīal subordinat noticie ꝓplexe qua beatus res videt in ꝑbo: alias beat⁹ nō apprehēderet illi⁹ ꝓpositionis significatū ꝓpositione coā eo prolata q̄ non est dicēdū secūdū quācūq̄ opinionē reliquit igit̄ non impedire synonimitatē aliquorū terminor⁹ vnū esse incōplexū ꝛ aliū ꝓplexū ꝛ in hoc sto q̄cq̄ alibi dixerī: ꝛ qz vt antea dixi de t̄minis cōplexis ꝛ incōplexis vnā diuisionē posui in terminis de his nō ap̄li⁹ p̄cipue ēm q̄ attinet ad vtā noīalū verū ad realiū vie p̄cipia cōformiter. Notādū est q̄ res dupliciter cōcipiūtur scilicet incōplexe ꝛ cōplexe: incōplexe cōcipiūtur / quādo concipiūtur p noticiā non ꝓpositionalē: cōplexe vero quādo cōcipiūtur p propositionē mentalē verbi gr̄a: cū sortē concipio q̄ istā noticiā sortes vel per istā sortes albus eum incōplexe concipio: sed dum eum concipio per istam sortes est aīal/vel sortes currit sortē cōplexe concipio. ex quo sequitur q̄ etiā dupliciter possunt significari per voces cū cuilibet cōceptui mētis potest dari vox synonima scilicet cōplexe ꝛ incōplexe: cōplexe per ꝓpositionē: incōplexe vero per voces q̄ nō sunt ꝓpositiones ꝛ hoc est q̄ dicit philosoph⁹ cū ait eorum que dicuntur alia secundū cōplexionē dicūtur: alia vero sine cōplexione id est rerum quedā significātur per voces complexas quedā per voces incomplexas ꝛ ea que secundum cōplexionem sunt vt homo currit homo vincit: id est illa que significātur per vocē complexam sunt que significantur per propositionē vocalem sicut que significantur per istā orationem homo currit vel homo vincit ea vero q̄ sine complexione dicuntur sunt vt homo bos currit vincit: id est ꝛ que incomplexe per vocē significantur sunt / que per istos terminos significantur homo leo bos ꝛc. verum ꝫexēpla philosophi melius quadrāt cum prima expositione quam cum secunda verum tamen expositio cōmentatoris isti secunde expositioni est conformior. dicit namq̄ sic sentētiarum autem significatarū per dictiones quedam sunt simplices vt homo ꝛ equus quedā composite significantur per cōpositas dictiones vt homo est vel equus currit cuius sensus videtur esse res dupliciter significari aut complexe vel incomplexe hec secunda est expositio cum veritatem habeat non negaretur a nominalibus sicut nec prima debet negari a realibus.

¶ Eorū que sunt. alia de subiecto quodam dicūtur in subiecto aūt nullo sūt vt homo de subiecto quidem dicitur aliquo homine. in subiecto vero nullo est. Alia autem in subiecto quidē sunt. de subiecto autē nullo dicūtur. In subiecto vero esse dico. quod cū in aliquo sit non sicut quedam pars impossibile

est esse sine eo in quo est. vt quedā grā matica in subiecto quidē ēin anima de subiecto vero nullo dicitur. Et quodā album in subiecto est corpore. Omnis enim color in corpore est. Alia vero dicuntur de subiecto quodam et in subiecto sunt. vt scientia in subiecto quidem est in anima. de subiecto vero dicitur vt de grammatica. Alia vero neq̄ in subiecto sunt neq̄ de subiecto dicuntur. vt aliq̄s homo. aliquis equus. Nichil enim horum neq̄ de subiecto dicitur neq̄ in subiecto est. Simpliciter autem que sunt idiuidua. ꝛ numero singularia. de subiecto nullo dicuntur in subiecto aut nihil ea prohibet esse. quedam enim grāmatica in subiecto est.

¶ Posita prima diuisione philosophus ponit secundā: pro cuius intelligentia est notandū q̄ esse in subiecto capitur dupliciter: prime intentionabiliter: et secunde prime intentionaliter idē est q̄ subiecto inhere re tanq̄ accidens: illa enim forma inest subiecto tanq̄ accidens que non facit vnum cum subiecto quomodo quelz forma accidentalis inest subiecto: sed esse in subiecto secunde intentionaliter est accidentaliter ꝛ dicere predicari. Unde diceretur iste termin⁹ albus est in subiecto secunde intentionaliter qz ista sortes est alb⁹ est accidentalis predicatio et directa dici de subiecto capitur dupliciter cōmuniter ꝛ ꝓprie. Communiter: idem est q̄ predicari de aliq̄ directe essentialiter q̄dita tiue sicut gen⁹ predicat̄ de sua specie: vel species de in diuiduo/vel essentialiter non quiditatiue sicut differē tia predicatur de specie: et idiuiduis eius istis positis exponitur littera. Primo ad intentionē nominalium deinde ad intentionē realiū eorū que sunt alia de subiecto quodā dicūtur in subiecto vero nullo sunt/ id est terminorū qui predicātur directe quidā predicantur essentialiter et nō accidentaliter: vt hō de subiecto q̄dem dicitur: idest aliquo homine in subiecto vero nullo est/id est sicut iste terminus hō q̄ predicatur essentialiter de sorte vel platone et de nullo p̄dicatur accidentaliter. Alia aūt in subiecto quidē sunt de subiecto aūt nullo dicūtur. i. alīq̄ sunt termini q̄ directe p̄dicātur accidētaliter et non essentialiter in subiecto aūt/eē dico/ q̄ cū sit in aliquo nō est sicut quedā pars et impossibile est esse sine eo in quo est: vt quedā grāmatica in subiecto quidē est in anima de subiecto vero nullo dr̄. i. et esse in subiecto nō capitur in ꝓposito prime intētionaliter esse nāq̄ in ꝑme intentionaliter capiē multis modis: vnomō vt tm̄ valet sicut esse in aliquo tanq̄ accidens eius sicut antea dixim⁹. Aliomō esse in aliquo tanq̄ partē eius integralē / quātitatiuā vel essentialē et hoc modo nō capitur hic: sed secūde intentionaliter p termino qui accidentaliter et directe predicatur de alio termino sine cuius suppositione neq̄ alteri⁹ de q̄ sic predicatur termin⁹? ille q̄ predicatur supponere pōt verbi gr̄a. Iste termin⁹ albū est in subiecto secūde intētionaliter: qz predicatur de sorte accidentaliter ꝛ directe. et si iste terminus sortes nō supponeret nec ali⁹ de quo ly albū eodēmō p̄dicatur (scz accidentaliter et directe) nō supponeret: ly albū nō supponeret. certum est ly albū nō supponere ēm significationem quaz habet acceptū si cetteri termini de quibus accidentaliter predicatur nō supponūt si enī nullū esset corp⁹ nichil esset albū et declarato quō cepit philosophus esse in subiecto dat exemplū illius q̄ predicatur accidentaliter ꝛ directe et nō essentialiter. dicēs sicut hec grā matica p̄dicaē accidētaliter et de nullo essentialiter. vbi phūs accepit abstractū q̄ cōcreto cepit enī ly q̄ dā grāmatica pro individuo cōtento sub ly grāmaticus tale nāq̄ idiuiduū qr est indiuiduū de nullo p̄dicatur essentialiter et directe cū nō habeat inferi⁹ sub se p̄dicatur tm̄ accidētaliter de aliquo videlicet de pronoīe demonstrante rem p quā supponit: et sequit̄ in littera philosophi et quoddā albū in subiecto quidē est in corpore: omnis enī color in corpore est de subiecto autem nullo dicitur: idest similiter indiuiduū cōrētum sub ly album sicut hoc albū predicatur accidentaliter et directe et de nullo essentialiter directe. Secundum isto rum est manifestum: et primum probatur quia indiuiduum omne contentum sub ly colorato predicatur accidentaliter directe: ergo etiā indiuiduū contentuz sub ly album: consequentia patet. quia quicquid est in diuiduum speciei est etiā indiuiduum generis: antecedens patet ex eo q̄ omne tale indiuiduum cōnotat colorem inherentem corpori: ergo tale indiuiduum potest de tali corpore accidentaliter predicari. Alia vero de subiecto dicuntur et in subiecto sunt / vt scientia in subiecto quidem est in anima: de subiecto enī dicit vt de grāmatica: id est aliq̄ termini directe predicātes predicātur accidentaliter et etiam essentialiter: verbi gr̄a. iste terminus grammaticus predicatur accidētaliter de anima. Nam ista est accidentalis anima est grammatica capitur grammatica hic nō substantiue: sed adiectiue et ly grāmatica predicatur essentialiter de/a/grammatica hec enim est essentialis/a/grāmatica est grammatica similiter sciens predicatur taliter de anima: et essentialiter de grammatica. hec enim est accidentalis anima est sciens et hec est essentialis grā maticus est sciens cum predicetur superius de suo inferiori. ex quo patet: q̄ Aristoteles in suis exemplis cepit abstracta pro cōcretis sicut aliq̄n capit concreta p abstractis. Alia vero nec in subiecto q̄dem sunt nec de subiecto dicuntur vt aliquis hō vel aliquis equ⁹: id est q̄dā termini q̄ directi p̄dicanē nec p̄dicanē accidentaliter nec essentialiter sicut idiuidua de p̄dicamēto substātie talia nāq̄ nec accidentaliter p̄dicāē nec essentialiter sortes plato et similia nihil horū nec est in subiecto nec de subiecto dicitur: id est nullum individuum predicamenti substantie predicanē directe essentialiter vel accidentaliter. consequenter philosophus ponit vnum notabile dicens simpliciter autē sic que sunt individua et numero singularia de nullo subiecto dicūtur: in subiecto aūt nichil prohibet: quedam enim grāmatica in subiecto est id est. Notandum est q̄ licet repugnet individuo predicari essentialiter et directe: nō tamen ei repugnat predicari accidentaliter et directe vt patet de individuis predicamentorū accidētium ꝛ hec expositio est multuz pulchra et vera si fuerit ex mēte philosophi siue non et pro eius maiore intelligētia notandum est q̄ philosophus prodici de subiecto non tantum intelligit terminos que essentialiter quidditatiue predicanē sed etiam qui accidentaliter predicanē siue quidditatiue siue nō q̄dditatiue. Alias sub nullo istorū mēbrorū enumeratorum a philosopho include-

retur predicatio differentie differẽtia nãq̃ nõ predicatur accidẽtaliter neq̃ essentialiter quidditatiue de eo cuius est differentia. nec valet dicere q̃ philosoph⁹ numerat in pñti modos predicãdi terminoꝝ qui ponũtur in recta linea predicamẽtali quia differentia etiaꝫ ponitur in recta linea predicamentali lz nõ in predicamento substantie ponitur in predicamento qualitatis ideo melius est dicere vt dicimus q̃ dici de subiecto ẽ essentialiter directe p̃dicari siue quidditatiue siue non Secũdo notandũ est. Modũ significãdi predicamẽti substãtie esse absolute significare vt dicetur tractando de substantia ꝛ qr nullus termin⁹ absolutus accidentaliter predicatur. ideo nullus termin⁹ de predicamẽto substantie est in subiecto vt esse in subiecto capitur. hic termini autem de predicamentis accidẽtiuꝫ quib⁹cõuenit cognotatiue predicari quidaꝫ sunt concreti quidam sunt abstracti ꝛ tales possunt accidẽtaliter predicari licꝫ abstracta supponant p̃ significatis formalib⁹ suoꝝ cõcretoꝝ a materialibus significatis distinctis hoc patet. Nam sicut hec est accidentalis hoc est albũ demõstrãdo sortẽ ita etiã hec: hoc est albedo albedinẽ demõstrando cuꝫ predicetur cognotatiuũ de absoluto vtrobiq̃ quid aũt cognotent termini abstracti in predicamẽto qualitatis ponibiles ibidẽ dicẽ ex quo ptꝫ. genera ꝛ spẽs predicamẽtoꝝ accidentiũ tam abstracta quã concreta predicari accidẽtaliter ꝛ quidditatiue nõ solum respectu diuersoꝝ verum etiam respectu eiusdẽ. Sequit etiã q̃ quãdo velis capere dici de subiecto quidditatiue predicari pro opoꝛteret q̃ caperes quidditatiue p̃dicari large pro terminoꝝ qui de alio p̃dicatur q̃dditatiue lz quidditatiue p̃dicetur de pnomine demõstrante rem p̃ qua supponit alter termin⁹ sic ue nõ qr vt dictũ est in p̃dicabilibus nullus termin⁹ p̃dicamentoꝝ accidentiũ potest predicari quidditatiue de pnomine demõstrante rem p̃ qua supponit qr semp respectu talis accidẽtaliter predicaꝫ cuꝫ cognotet extrinsece respectu eius ꝛ nõ se habeat ad eũ vt quidditatiue superi⁹ indiuiduũ autẽ absolutũ de nullo p̃dicatione directa essentialiter predicaꝫ quia absolutuꝫ nõ potest directe p̃dicari nisi de inferioꝛib⁹ eius indiuiduuꝫ vero p̃dicamẽti accidẽtis potest quidẽ directe p̃dicari non essentialiter sed bene accidẽtaliter hoc est manifestum. sed dices indiuiduũ cõtentũ sub differentia essentiali est indiuiduũ accidẽtis qr vt dictũ est/ẽ de p̃dicamẽto qualitatis ꝛ indiuiduũ tale p̃dicatur essentialiter directe ergo philosophus male dicit. antecedens probaꝫ casu posito q̃ ly/a/ significet sortẽ de materiali cognotando formã tãq̃ partẽ essentialẽ ipsius iaꝫ ista sortes est a est q̃dditatiua essentialis ergo termini p̃dicamẽti accidẽtis põt predicari essentialiter directe/videlicet indiuiduũ q̃ essentialiter cognotat lz nõ indiuiduũ extrinsece cognotãs necvaletq̃ nõ potest predicari directe essentialiter de inferioꝛi eius ꝛ sic est intelligendus philosophus. Contra hoc sic arguitur quia intelligis de inferioꝛi quidditatiue vel inferioꝛi in supponendo de inferioꝛi quidditatiue: iam sensus illius particule textus philosophi videlicet predicari de subiecto est predicari essentialiter quidditatiue et sic non conuenit aliquod membroꝝ diuisionis philosophi predicationi differentie essentialis si secundum imponatur ly a ad significandum de materiali significato tantum sicut iste terminus homo de formali vero sicut positum in casu ꝛ arguit sic. Ly a est indiuiduum quia nõ est formaliter cõmune ꝛ tamen habet sub se inferioꝛa i supponẽdo vt cõstat videlz omnia supposita habentia animã sortis de quolibet eñ tali ẽ predicabile essentialiter igit solutio nulla. iõ dicendũ est q̃ tenẽdo exponẽs datam negãdum est ly a in casu impositionis esse indiuiduũ ꝛ ad probationẽ dicitur nõ sufficere ad indiuiduum esse ĩcõplexuꝫ cathegoꝛeuma formaliter singulare sed requirit q̃ sit simpliciter singulare q̃non conuenit ly a in casu impositionis secũde sed tunc cõplexa diffinitio vniuersalis esset vniuersale est incõplexum cathegoꝛeuma cõmuneveruꝫ quia in predicabilibus magis approbauim⁹ diffinitionem vniuersalis in qua dicitur vniuersale est cõplexum cathegoꝛeuma formaliter cõmune resolutoꝛie dicendum est q̃ Aristoteles tantũ intendit in sua diuisione declarare modos predicãdi terminoꝝ qui in recta linea predicamẽtali tãtum ponuntur de quoꝝ numero nõ est differẽtia essentialis vt cõstat. Michilominus tamẽ differentia essentialis p̃dicatur essentialiter quidditatiue verbi gratia sensibile de rationale/ꝛ rationale de ea in casu ipositionis. Secũdo notanduꝫ est q̃ ista diuisio philosophi potest reduci ad vnã aliã faciliorem ad istã videlicet terminoꝝ q̃ tantũ in recta linea predicamẽtali ponũtur quidã ponũntur in predicamẽto substantie quidã in p̃dicamẽtis accidẽtium ꝛ p̃mi sunt in duplici differentia quidam sunt vniuersales q̃dã individua primi p̃dicatur essentialiter quidditatiue ꝛ nullo mõ accidentaliter secundi nec sic/nec sic predicantur ꝛ eoꝝ que ponũtur in p̃dicamẽtis accidẽtiuꝫ quidã predicãtur quidditatiue ꝛ etiã accidentaliter ꝛ isti sunt vniuersales sicut genera ꝛ spẽs predicamentoꝝ accidentiũ quidã predicanẽ accidentaliter sicut individua predicamẽtoꝝ accidentiuꝫ exposito iam textu nominaliter sequtur ei⁹ realis expositio. Pro cui⁹ intelligentia aduerte q̃ esse in subiecto capitur in proposito p̃me intẽtionaliter ꝛ dici de subiecto est habere sub se quidditatiue iferius de quo quidditatiue predicẽ ꝛ sic quo ad expositionẽ huius particule bene cõueniũt nominalis ꝛ realis hoc dẽ pto q̃ realis attribuit illam rebus que nõ sunt termini ꝛ nominalis terminis tãtuꝫ est igitur sensus totius diuisionis rex qui in recta linea predicamẽtali ponũtur quedã ponũtur essentialiter quidditatiue et nõ sunt in subiecto sicut nature que sunt genera et species predicamẽti substãtie tales enim nature de suis inferioꝛib⁹ predicãtur essentialiter quidditatiue et nõ sunt in subiecto per inhesionẽ ꝛ tanq̃ accidens quia q̃ vere est id ẽ substãtia nulli accidit. i. ineſt tãq̃ accidẽs p̃mo philosoꝝ. Alia sunt que nec essentialiter quidditatiue predicantur nec etiam insunt subiecto sicut individua videlicet sortes plato. Alia vero sunt que predicãtur essentialiter quidditatiue et etiam sunt in subiecto sicut nature que sunt genera ꝛ species predicamẽtoꝝ accidentium q̃ autem talia predicentur essentialiter q̃dditatiue patet quia sunt genera et species q̃ autem insint subiecto patet quia sunt in subiecto ſm opinionẽ naturaliter loquentiũ. Alia vero sunt que ꝛ si sunt subiecto de nullo predicãtur essentialiter quidditatiue sicut individua predicamentoꝝ accidentium vnde hoc est commune cuilibet individuo de nullo quidditatiue predicari ex quo patet q̃ illa distinctio est eadem cum ista rerum in predicamento ponibiliuꝫ quedam est substantia quedam est accidens ꝛ horum vtrumq̃ duplex vniuersale vel singulare vnde sub nullo membroꝝ istius diuisionis ſm hanc expositionem includitur differentia cum nõ ponatur in recta linea predicamentali scõz hanc viam et illa particula textus esse in subiecto nõ ẽ esse in vt aliquã ptẽ sed est eẽ in aliquo sin e quo esse nõ potest sic ẽtelligitur esse in aliquo tanq̃ in subiecto nõ est esse partem eius sed accidens ei inherẽs cuius natura est nõ posse esse nisi subiecto ĩsit quo sit vt corrũpatur ad corruptionem subiecti: et vbi phũs exemplificat de concreto q̃ accidentaliter predicaꝫ: capit cõcretum pro abstracto. Aduerte etiã q̃ ego exponẽdo litteram philosophi realiter et nõ nominaliter nõ haberem p̃ inconuenienti capere esse in subiecto secũde ĩtẽtionaliter: dũmodo attribuatur rebus ꝛ nõ terminis in subiecto esse certum nãq̃ est q̃ albedo in hac vꝛa p̃dicatur essentialiter de sorte nõ in abstracto sed in concreto: et forte propterea phũs exemplificat aliquãdo de cõcreto et aliq̃n de abstracto ad denotãdum q̃ et si accidens pro quo supponit abstractũ accidentaliter p̃dicetur de illo in quo est illa predicatio nõ fit per terminũ abstractum sed per terminũ concretum: ꝛ a deo hec opiniones parum differunt q̃ quasi videatur ĩter eas de noꝛe esse cõtentio. sed queris que earum est magis de mente auctoꝛũ dicẽdum est q̃ Boetius in libro predicamẽtoꝝ dicit istam diuisionem rerũ que est in substantiam vniuersalem et particularem ꝛ accidens vniuersale et accidens particulare: vnde dicit sic patuissima vero supple diuisio est que fit ĩ quattuoꝛ in substãtiã et accidẽs vniuersale et particulare: oĩs eñ res aut substantia est aut accidẽs/aut vniuersalis/aut particularis: et postea sequit̃ prima quidẽ rerũ est omniũ diuisio in substantiã atq̃ accidẽs: sed q̃m substãtia p̃ferri nõ potest nisi aut vniuersaliter aut particulariter intelligatur: nã cum dico homo rem dico vniuersalem idcirco q̃ nomẽ hoc de multis idiuiduis predicatur cum vero dico socrates vel plato rem dico particularem: et sequitur ex his igitur quattuoꝛ sunt cõplexiones: substãtia vniuersalis/ substãtia particularis/ accidens vniuersale/ accidẽs particulare. idẽ dicit postea dicẽs quattuoꝛ cõpleriones vniuersalẽ substãtiam/ et accidẽs particularem substãtiã ꝛ particulare accidẽs disponere cupiens. Aristoteles non eoꝛum nomĩa sed descriptiones apposuit hec Boetiꝰ in quibus verbis videtur q̃ loquatur de rebus et nõ de terminis sed oppositum est verũ si sentẽtia eius bene inspiciatur: vult enim dicere q̃ termini in predicamento substãtie ponibiles in recta linea quidã sunt vniuersales quidam in diuidua et simili modo se habẽt termini ponibiles in predicamẽtis accidẽtium. ex quo patꝫ q̃ in prima particula auctoꝛitatis capitur substãtia et accidens secũde intẽtionaliter: et quãdo dicit q̃ substãtia p̃ferri nõ potest capit substãtiam prime intentionaliter ꝛ q̃ ista sit intẽtio eius ptꝫ: nã cũ dicit ipse cum dico homo rẽ dico vniuersalem: certum est q̃ ipse capit ly homo materialiter alꝫ icõgrue loqueretur: ergo vocat ly homo rem vniuersalem: et sic patet q̃ ſm eũ quãdo dicitur q̃ ista diuisio est rerũ: nõ capitur ly res pro rebus q̃ non sunt termini sed pro rebus qui sunt termini immo pꝛecise pro talibus vt deductũ est ꝛ quãdo dicit q̃ Aristoteles nõ posuit illa noĩa sed eoꝝ descriptiones: vult dicere q̃ Aristoteles nõ dedit diuisionem de istis terminis. Dupler est substãtia vniuersalis particularis: et duplex est accidens vniuersale et particulare: sed possunt pro mẽbris diuisiõis istoꝛum terminoꝝ descriptiones: nam substãtia vniuersalis est que dicitur de subiecto et non est in subiecto et substãtia particularis que nec est in subiecto nec dicitur de subiecto: et accidens vniuersale est qõ dicitur de subiecto/ est in subiecto: accidens vero particulare est qõ est in subiecto: non tamen dicitur de subiecto. Confirmatur: quia vt diximus in pꝛecedenti diuisione potius dicit philosophus in illa diuisione loqui de terminis mirabilis pfecto esset mirtio immo inutilis pꝛoꝛsus si in vna diuisione loqua-

tur de terminis sic et in alia de rebus qui non sunt termini. igitur patet ex mente Boetij expositionem nominalem fuisse: sed queris ſm commẽtatoꝛem q̃d hic est dicendum hoc est que illarum expositionum sit de mente philosophi. ¶ Notãdum est q̃ auerroys commẽtum istius textus sic est intelligendum: dicit enim sic. eoꝝ que sunt quedam p̃dicãtur de subiectoet sunt in subiecto: scilicet que denotãt de omni quo predicantur substãtiam et quidditatẽ eius et nõ denotãt oĩno aliquid quã substantiam ei⁹: et hec est substantia vniuersalis vt aial et hõ cũ predicantur de aliquo notificãt substãtiam et quidditatẽ eius nõ oĩno extra q̃d ditatem cuius sermonis sentẽtia est q̃ terminoꝝ qui p̃dicãtur: quidam dicuntur de subiectoꝝ non sunt in subiecto et declarans qui sunt illi termini dicit q̃ termini q̃ dicunt de subiecto et nõ sunt in subiecto. sunt qui predicantur essentialiter quidditatiue ꝛ nõ accidentaliter de aliquo et posuit illã vltimã particulam pro maioꝛe explicatione sicut substantia vniuersalis: scilicet homo et q̃ ista sit intentio eius patet: qr declarans que sunt illa q̃ dicuntur de subiecto et nõ sunt in subiecto: dicit illa esse q̃ denotãt de homĩe quo p̃dicãtur substãtiã et quidditatem constat q̃ termini sunt q̃ denotãt seu significant q̃ idẽ est in proposito et sequit̃ cõsequẽter in cõmento eius quodã vero sunt in subiecto eius sed nõ sicut pars ei⁹ꝛ nõ possunt esse sine subiecto neq̃ predicãtur de subiecto scz in eo q̃ quid est ꝛ hoc est accidẽs singulare demonstratũ vt hec nigredo demõstrata ꝛ albedo existẽs in corpoꝛe demõstrato qm̃ omnis coloꝛ est in coꝛpoꝛe in isto sermone apparet cõmẽtatoꝛem loqui de rebus ꝛ nõ de terminis verum ne manifeste insanat eius sẽs sermo potius cõmentaria sit q̃ deliramenta in vna parte de terminis in alia de rebus q̃ nõ sunt termini loquens necesse est vt hic sermo eius sic exponatur quidã termini predicãtur accidentaliter ꝛ de nullo essentialiter quidditatiue sicut termini singulares predicamẽtoꝝ accidẽtium ꝛ ponit abstracta pro cõcretis sicut antea diximus ꝛ hoc q̃ dicit oĩa coloꝛem esse in coꝛpoꝛe exponak sicut in textu philosophi est expositũ sequit̃ quedã autẽ predicantur de subiecto ꝛ sunt ĩ subiecto scz predicãtur dẽ duobus de vno notificat quidditatẽ ei⁹ de alio vero non: quia sũt pars substãtie illius cuius denotãt entitatẽ sed nõ sunt pars substantietis cuius nõ denotat entitatẽ ꝛ hoc est accidẽs vniuersale qõ p̃dicatur de anima ꝛ de grãmatica. Mã grãmatica est scientia et scientia est in anima cum autẽ predicatur de grãmatica denotat substãtiã eius quoniã est genus cõueniens vt respõdeatur quid est grãmatica ꝛ dicitur esse in aĩa scientia denotat aliquid extra substãtiam ei⁹ huius sermonis sententia est aliquos terminos p̃dicari de subiecto ꝛ esse ĩ subiecto verbi gratia sciẽtia predicatur de grãmatica essentialiter quidditatiue quia dematica cõuenienter ad questionem factã per quid respondetur per scientiaꝫ. Si queratur enim quid est grãmatica cõuenienter respondetur q̃ est sciẽtia ꝛ dicit sciẽtiam partem quidditatis grãmatice quia scientia est genus grãmatice ꝛ genus est pars diffinitiõis quidditatiue nõ grãmatice qr nullum accidẽs nec res indiuisibilis habet diffinitionem quidditatiuã sed qr gen⁹ est pars diffinitiõis quidditatiue rei quidditatiue diffinibilis sciẽtia vero predicaꝫ de aĩa accidẽtaliter ꝛ si nõ ĩ abstracto in cõcreto hec ẽ eñ accidentalis anima est sciẽs quia predicatũ cognotat extrinsece sup subiectũ ꝛ nõ intrinsece. Hoc est partem essentialem rei pro qua supponit subiectũ et hoc ẽ q̃ cõmẽtatoꝛ intẽdit cũ ait cum autem, predicatur de

anima ꝛ dicit esse in anima scientia denotat aliquid extra substantiã eius ꝛ sequit quedã autem predicantur de subiecto omnino scz predicatione denotãte substãtiam eius neqꝫ sunt in subiecto scz quia nõ predicãtur de subiecto denotãdo aliquid extra substãtiam eius et hec est substãtia singularis demonstrata vt sortes plato que nõ predicãtur de aliquo naturaliter predicatione denotãte substantiã subiecti neqꝫ predicatione non denotãte ipm cuius sermonis sententia est quosdã alios terminos de nullo p̃dicari essentialiter q̃dditatiue nec accidentaliter sicut individua predicamẽti substãtie cũ idividua substãtie nõ hz sub se ferí⁹ de q̃ dicẽr q̃dditatiue directe ꝛ qz hñt modũ significãdi p̃dicamẽti substantie nõ extrinsece cognotãt ꝛ ex cõsequẽti non accidẽtaliter predicãtur et intelligimus semp directe quia ista hõ est sortes bene est essentialis quidditatiua ꝛ ista album est sortes accidẽtalis sed nulla earũ est directa et sequtur ergo substãtia tam cõmunis quã singularis est id q̃ nõ est in subiecto oĩno individuũ tam accidẽs quam substantia est id q̃ non dicitur de subiecto dein de verificaꝫ vniuersalis substantia de singulari qz vniuersalis dicit de subiecto singularis vero nõ cuius sermonis sentẽtia est q̃ ex dictis sequit nullũ terminũ predicamenti substãtie predicari accidẽtaliter directe verũ aliquis talis dicitur de subiecto scz vniuersalis ꝛ aliqs nõ vt individuũ oñi autẽ individuo ĩnotuit siue sit predicamẽti substãtie siue accidentis nõ dici de subiecto ex quib⁹ omnib⁹ ptz ex lra cõmẽtatoris potiꝰ ꝛ apparẽtius colligi expositionẽ noĩalẽ quã realem ꝛ qz substantiã singularem neqꝫ esse in subiecto nec dici de subiecto vniuersalẽ vero dicit de subiecto sed nõ cẽ in subiecto adhuc dictur⁹ est philosophus inferi⁹ cum ceteris de accidentibus dictis non amplius de isto secundo capitulo sequitur textus.

¶ Caput tertium.

¶ Quando alterũ de altero predicatur vt de subiecto. quicunqꝫ de eo quod predicatur dicunt̃ omnia etiã de subiecto dicuntur vt homo de homine quodã predicatur. animal vero de homine. ergo ꝛ de quodaꝫ homine aĩal predicabitur. Quidã enim homo ꝛ homo est et animal est.

¶ Tertiũ capitulũ huiꝰ primi tractatus in duas partes diuisum ſm q̃ duas regulas ponit quarũ prima est quando alteruꝫ de altero predicaꝫ vt de subiecto: id est quidditatiue quecũqꝫ de eo q̃ predicatur dicũtur oĩa ꝛ de subiecto dicũtur. i. oĩa que verificant de illo predicato verificãtur etiã de subiecto de quo illud predicatũ quidditatiue dicitur vt homo de quodaꝫ homine predicaꝫ animal vero de hoĩe ergo ꝛ de quodã homine aĩal predicabiꝫ quidam em̃ hõ ꝛ homo est et aĩal: id est sicut hõ quidditatiue predicaꝫ de sorte hec eĩ est q̃ditatiua sortes est hõ animal igit̃ q̃ de homine verificaꝫ verificaꝫ etiaꝫ de sorte hec em̃ est vera hõ est aĩal. Notandũ est primo q̃ ad veritatem regule opz intelligere sic secundã particulã vcz q̃ quicq̃d p̃dicatur de predicato quidditatiue predicaꝫ etiã de subiecto de quo illud predicatũ quidditatiue predicatur alꝫs regula esset falsa non em̃ oportet si ista est vera ꝛ quidditatiua sortes ẽ homo hec similiter homo est alb⁹ vel homo ẽ species q̃ hec sit vera sortes est spẽs vel sortes est alb⁹ portas soꝛtem nigrũ ꝛ vtramqꝫ habebis falsam nec sufficit ad hoc q̃ illa que p̃dicãtur de p̃dicato verificent̃ de subiecto q̃ verificẽtur de p̃dicato quidditatiue sed oportet etiã directe hec em̃ est quidditatiua hõ est animal ꝛ hec etiam animal est asin⁹ ꝛ tamen hec est impossibilis hõ est asinus et hec est mens. Boeriꝰ in cõmento predicamentoꝝ ꝛ similiter cõmentatoris q̃ in cõmento istius regule sic ait quãdo autẽ predicaꝫ aliquid de subiecto predicatione denotãte substãtiam eiusdez: id est essentialiter quidditatiue tamẽ predicaꝫ de illo predicato. Aliud predicatũ denotãs etiã substantiã eius id est de illo predicato aliud predicatũ predicaꝫ essentialiter q̃dditatiue ꝛ directe ĩm etiã denotat substantiam illi⁹ subiecti cuius denotauit predicatũ primum: id est concedendũ est illud ſm predicatũ p̃dicari essentialiter quidditatiue de subiecto de quo primuꝫ predicatũ predicabaꝫ eẽntialiter q̃dditatiue ꝛ directe vt homo cũ predicatur de sorte ꝛ platone denotat substãtiã eoꝝ et de hoĩe predicaꝫ predicatũ ſm denotãs substantiam eius vt aĩal: id est sicut si homo p̃dicatur quidditatiue directe de sorte ꝛ platone de homine vero simili predicatiõe predicatur animal. tũ necessariũ est vt denoter substantiã sortis ꝛ platonis quoꝝ denominat hõ id est necesse est q̃ aĩal de sorte et platone essentialiter q̃dditatiue predicetur et directe de quib⁹ homo predicatur predicatione simili ꝛ intelligit capiendo semper termios vniuoce. Volo dicere homo predicet directe ꝛ q̃dditatiue de sorte ꝛ platone ad hoc q̃ veruꝫ sit id q̃ predicaꝫ simili predicatiõe de hoĩe eodẽ modo p̃dicet de sorte oportet q̃ tale predicatuꝫ predicet de hoĩe capiendo hoĩez ſm illã significationẽ ez cẽ ẽ vt̃icaꝫ de sorte ꝛ platone. Alias nõ oportet regulã habere verũ ponatur nãqꝫ q̃ casuꝫ q̃ homo retenta significatiõe cẽ habet ĩponatur ad significandũ asinos certũ est istaꝫ esse q̃dditatiuã sortes est hõ ꝛ similiter istã homo est brutũ ꝛ nõ ista sortes est brutũ cuꝫ sit impossibilis ꝛ hoc ideo est quia ly brutũ non verificaꝫ de homine ſm significationem ſm quam ly homo verificaꝫ de sorte sed queris vtrũ regula haberet vez in p̃dicationib⁹ directis essentialibus nõ quidditatiuis dico distinguendũ esse vel in predicationib⁹ essentialibus directis tanq̃ directis dico q̃ sic vel in predicationib⁹ essentialib⁹ directis tãqꝫ indirectis dicoq̃ nõ. ¶ Primuꝫ istorum patet quia si rationale predicet de sorte essentialiter ꝛ directe in p̃dicatione tãqꝫ directa quicquid essentialiter ꝛ directe predicaꝫ de ratiõale siue q̃dditatiue siue nõ predicabitur etiã de sorte. Secõ ptz. Quia licet ista sit vera sortes est aĩal ꝛ ista animal est irrationale que est essentialis ꝛ directa qz tamen est tanq̃ indirecta nõ opz q̃ ista sit vera sortes est irratiõalis. Secũdo notandũ ẽ q̃ regule talis est ratio predicetur b/ō/a/essentialiter q̃dditatiue sequit q̃ b est quidditatiue superius ad a ergo b significat quicq̃d significat A ꝛ aliquid vltra supponamus q̃ ābo sint termini absoluti quia suo mõ dicetur ẽ cognotatiuis. Cõsequẽter predicet c de b eẽntialiter quidditatiue ꝛ sequitur q̃ c est superius quidditatiue. A d b ergo c significat quicquid significat b et aliquid vltra ꝛ eodẽ modo sed b significat quicquid significat a ꝛ aliquid vltra ergo c significat quicquid significat a ꝛ eodẽ modo ꝛ aliquid vltra ergo c est quidditatiue superius. A d a ergo predicatur de a essentialiter quidditatiue sequitur si b predicetur de a essentialiter quidditatiue et c predicet de b simili predicatione etiã simili modo predicabitur de a intellige semper directe vez si vis intelligere regulam in quacunq̃ predicatione opz eaꝫ sic intelligere quãdo aliquid predicatur de aliquo

termino cõplete distributo quicq̃d predicaꝫ de illo p̃dicato mediante simili copula mediante qua ipm predicatur/p̃dicaꝫ de illo subiecto quare addiꝫ mediante simili copula: qz si mediante alia nõ oporteret quicq̃d predicatur de predicato p̃dicari etiam de subiecto vt facile intelliges sed iã talis mod⁹ arguẽdi coincideret cũ modo arguendi in darapti. Primo modo tertie figure. Et expositio q̃ data est regule cõis est vtriqꝫ vie reali ꝛ nominali hoc dẽpto q̃ ſm primam oportet predicationẽ attribuere rebus ꝛ ſm secũdam oportet illã attribuere terminis. Verũ aduerte q̃ insequẽdo principia doctoris subtilis oportet addere regule aliquam limitationem. vñ si argueret sic ppria passio scz risibili tas p̃dicatur quidditatiue de sorte et relatio predicaꝫ quidditatiue de ppria passione et nõ de sorte igitur regula est nulla maioꝛ ptz: qz humanitas predicaꝫ quidditatiue de sorte ꝛ humanitas ꝛ risibilitas sunt idẽ igitur maioꝛ patet. Prima pte qz risibilitas est relatio aptitudinalis ꝛ pro secũda parte ẽ manifesta diceꝫ sorte q̃ maioꝛ est falsa ꝛ ꝓbatio nulla: qz consequentia nõ valet: qz ex maioꝛe formali ꝛ minoꝛe idẽptita nõ sequitur conclusio formalis. doctor subtilis dicit in multis locis p̃cipue in primo sententiaꝝ distinctione scõa questione q̃nta/ꝛ distinctione quinta/questione prima quid aũt hoc sit dictu in p̃dicabilibus est explanatũ/ferius etiaꝫ explanabitur. Contra capiaꝫ ista in sensu idẽtico risibilitas p̃dicaꝫ de hoĩe quidditatiue ꝛ maioꝛ capiatur in sensu formali et restat argumentũ: ideo dicendũ est q̃ regula intelligitur sic suppositio: videlicet q̃ ꝓpositio explicans p̃dicationẽ quidditatiuã alicui⁹ capiaꝫ in sensu formali vel idẽptico simili modo capiatur ꝓpositio explicans predicationem alterius de illo predicato. verbi grã vt in ꝓposito si ista risibilitas p̃dicatur de sorte capiatur in sensu idẽptico vel formali in simili sensu capiaꝫ ista relatio p̃dicatur relatiue de risibilitate ista autẽ formalis est falsa risibilitas p̃dicatur quidditatiue de sorte quia tũc oporteret q̃ ista esset q̃dditatiua predicatio sortes est risibilis qõ est falsum: cũ sit predicatio ppꝛie. pz etiã q̃ ista est cõcedenda in sensu idẽptico relatio p̃dicatur q̃dditatiue de hoĩe sensus em̃ est aliq̃d q̃ est relatio p̃dicatur quidditatiue de sorte q̃ est verꝫ ꝛ si dicas q̃ nõ quia substãtia et relatio nõ sunt idẽ realiter falsum est nõ solũ in diuinis sed etiam in creaturis nõ solũ in relationib⁹ aptitudinalibus sed etiã realibus. relatio nãqꝫ sortis ad creatoꝛẽ est idẽ cũ sorte vt dictuꝫ est in prima questione predicabiliũ ꝛ ex consequẽti est idẽ cũ humanitate que q̃dditatiue ꝛ directe p̃dicaꝫ de sorte ꝛ ſm sanctũ thomã oporteret ponere simile limitationem regule nõ tamen p ppꝛia passione: qz illa ſm eum a suo subiecto realiter distinguit: sed p differentia que scõm eũ in tractatibus de ente et essentia ꝛ natura generis ẽ idẽ realiter cũ genere ꝛ specie in regula: etiã oportet q̃ illud verbũ p̃dicatur imꝑ portet aptitudinẽ alꝫ regula patereturꝫ aliꝫ instantiã

Sequitur textus.

Diuersorum generũ ꝛ non subalternatim positorum diuerse sunt species et differentie. vt animalis et scientie. animalis enim differẽtie sunt. gressibile volatile bipes. Scientie vero nulla earuꝫ est. neqꝫ enim scientia a scientia differt in eo quod bipes est. Subalternorum vero generum nichil prohibet easdem esse differentias. Superiora enim de inferioribus predicantur. Quare quecũqꝫ differentie predicati fuerint eedem erunt etiam subiecti.

¶ Postqꝫ phus posuit primam regulam ponit secãz que talis est diuersorũ generum ꝛ nõ subalternatim positorũ diuerse sunt species ꝛ differẽtie id est datis duobus vel quibuscũqꝫ generib⁹ quoꝝ vnum nõ se habent vt species subalterna respectu alteri⁹ talia genera habent diuersas species ꝛ diuersas differentias vt aĩalis ꝛ scientie aĩalis quidẽ differẽtie sunt vt gressibile ꝛ volatile ꝛ bipes scibile vero nulla earũ est: id est sicut ista genera aĩal ꝛ scientia quoꝝ nullus est species subalterna alterius habẽt diuersas differentias: aĩalis namqꝫ differentie sunt illa que numerata sunt quoꝝ nullum ẽ differentia scientie neqꝫ em̃ scientia differt a sciẽtia in eoꝝ bipes est: id est qz nulla scientia differt ab alia per hoc q̃ est bipes: ergo bipes nõ est differentia scientie ꝛ declarans phũs quare dixit nõ subalternatim positoꝝ subdit subalternatoꝝ vero generũ nichil prohibet easdem esse differẽtias. i. dixi nõ subalternatim positoꝝ quia si fuerint genera subalternata nihil phibet easdẽ habere differentias eadẽ nãqꝫ est differentia corpis et animalis vnde sequit in textu superiora em̃ de inferioribus predicãtur quare quecũqꝫ p̃dicati differẽtie fuerint eidẽ erunt ꝛ subiecti: id est qz cuꝫ superi⁹ p̃dicetur de inferiori differentie q̃ predicanꝫ de superiori p̃dicãtur etiã de inferiori. Notandũ est. Primo q̃ nõ est itẽtio philosophi dicere q̃ oĩa genera nõ subalternatiꝫ posita habeant diuersas species ꝛ differentias quãdo quidẽ multi sunt termini nõ habentes differentias vt pote genera p̃dicamentoꝝ accidentiũ: sed intendit philosophus dicere q̃ diuersoꝝ generũ non subalternatiꝫ positoꝝ differentias habentiũ diuerse sunt differentie ꝛ species. ex quo patet: regulã hanc scõm nominalium principia tantũ ad predicamẽtũ substantie extendi verũ scõm principia doctoris subtilis. Aliter esset dicendũ ꝛ extendit em̃ se regula ad oĩa predicamenta scz nãqꝫ ipsuꝫ oĩe genꝰ differentijs secatur differentijs. s. ad quas est in potentia quib⁹ ducitur ad esse specieruꝫ sub eo cõtentaꝝ cuiuscũqꝫ predicamenti generi hoc conuenit hoc patet per eundẽ Scotũ in primo distinctiõe octaua secũda questiõe. vez scz doctoꝛem sanctũ qui non oĩe genus p differentias diuiditꝰ vt in p̃dicamento substantie inferius dicẽr oporteret subintelligere limitationẽ antedictã. Secũdo notandũ est q̃ nõ solũ diuersoꝝ generum quoꝝvnum non cõtinetur sub alio diuerse sunt differentie ꝛ species verum quoꝝcũqꝫ diuersoꝝ generũ sunt diuerse species. Alꝫ nõ essent diuersa genera. Vnde ex isto passu potest capi aliqua apparentia pro via nominaliũ q̃ phũs vocat genera terminos ipos. vñ arguiꝫ sic. si res ipe sint genera frustra addit philosoph⁹ illã particulã nõ subalternatim positi cum quia ab hoc dubio quecũqꝫ sunt genera diuersa si res ad extra habeant dici genera habẽt diuersas differẽtias ꝛ species alꝫ nõ essent diuersa genera dicẽs sorte animal ꝛ coꝛp⁹ habere eandem differentiaꝫ sed non oĩno eas debet ꝛ videt sufficere ad saluandã litteraꝫ philosophi q̃ haberẽt aliquas diuersas vel aliquã ꝛ ita est q̃ superi⁹ genus habet aliquam differentiam quam aliquod inferius nõ habz. Ad espõdet q̃ hec apparẽtia nulla est nõ quia dici possit philosophũ posuisse illã particulam nõ subalternatum positoꝝ ad maioꝛem expli-

cationē quia nō est dicendū philosophū fuisse sollicitū Circa explanationē particule quam nō necessario ponebat in regula aliꝭ particulis dimissis ꝛ nullā aliam pticulaꝫ regule exposuit philosophus ꝓter illā non subalternatim ponitoꝝ:ideo dicendū est philosophū intelligere genera de quib⁹ loquit in nulla specie nec differentia participare ꝛ hoc ptz exꝓresse ꝙ expositionem quā fecit illi⁹ particule non subalternatim positoꝝ vbi dicit animal ꝛ corpus eādez habere differentiā sed ex hac solutione noua insurgit cōtra notales difficultas naz in casu cui⁹ possibilitas in predicabili⁹ est ostensa ꝟz ꝙ a significer hoīes ꝛ equos:b vero equos et asinos a ꝛ b sunt genera nō subalternatim posita ꝛ tamē eadē est spēs vtriusꝙ scilicet equus ergo regula nulla dicendum ꝙ absq; dubio simile argumentuz militat contra positionē doctoris subtilis.certū nāq; est non oēs species animalis equalē inter se habere cōuenientiā essentialem sed alique spēs magis/et alique spēs minus sit ita ꝙ homo ꝛ equus plus essentialiter conueniāt ꝙz homo ꝛ asin⁹:ergo aliqua natura est eis cōmunis que nō est cōmunis equis et asinis. ¶Consequētia est clara scoz illā viā. ꝫnde nāq; aliqua dicūtur essentialiter cōueni re/similiter equ⁹ ꝛ asin⁹ aliquā inter se habent cōuenie tiam que nō reperit inter cetera bruta:ergo aliqua natura est eis cōmunis q̄ non est cōmunis ceteris brutis sit igitur natura cōmunis hoibus ꝛ equis A ꝛ natura cōmunis bruti ꝛ asini b vtraq; istarū est cōmunis cum predicetur in quid de differētib⁹ specie ꝛ equus est species vtriusꝙ igitur diuersoꝝ generuz ꝛ nō subalternatum positoꝝ nō sunt diuerse differentie ꝛ spēs. Ad ittū sensum ꝙ nōpticipet in aliqua specie quē sensū vt dixi mus phūs ꝓ retēdit necvalet si aliqs dicat ꝙ hōz equ⁹ magis cōueniūt ratione differentiarū essentialium ꝙz homo ꝛ asin⁹ quia differentie cū dicant conceptū simplicem simpliciter sm scotū in multis locis sue doctrine p̄cipue in ꝓmo distinctione ꝓma q̄stione secūda et distinctione tertia:q̄stione tertia ꝛ distinctione octaua questione secūda. ꝛ sit principiū differentie equiz hoīs non pōt esse principiū cōuenientie. ¶Cōsequētia patz ꝓ scotū in secundo distinctiōe tertia. Alias destrueretur totus nex⁹ naturarū cōmuniū.nec valet dicere iter nullas duas species aialis esse maiorē cōuenientiā essentialem ꝙz inter alias quia tunc inter eas nō esset ordo videlicet ꝙ aliq; essent alioꝝ pfectiores cona ptz:qz sūt pfectiōes que dicūtur maiorē inter se habere cōuenie tiam essentialē ꝛ hoc potest sic cōfirmari quia certū est illas conuenire in aliqua ꝓprietate.alia autē ꝓprietas ꝓsupponit naturā vt dicit Scotus in ꝓlogo ꝓmi q̄ stione. iij. articulo secūdo cōtra opinionem Hērici de gandauo arguendo forte aliquis diceret philosophuz intellexisse de generibus imediate diuidētibus aliqō genus verbi gratia. Genera nō subalternatim posita ī que imediate diuiditur substātia vel aliquod gen⁹ hūis sub se genera in nulla spē participant verbi gratia sup posito ꝙ corporeū ꝛ incorporeū. ꝓmo diuidant substantiā nullam habent sub se cōmunē spēm est igit sensus ꝓpositionis philosophi ꝙ sumptis generib⁹ inique primo diuidit genus nullam habet speciem cōmunem nec differentiā ꝛ hoc esse vez ostenditur sit ita ꝙ corp⁹ imediate diuidatur in vinū et non vinū cui⁹ diuisionis vtrūq; mēbrum diuidens nō habz cū alio spē cōmunē quia qōlibet membrū talis diuisionis est alteri mēbro disparatū ꝛ si dicas vez est in predicamento substantie sed in predicamentis accidentium nō oportet nā habitus est vnū gen⁹ illius predicamenti nō solū in abstracto sed in cōcreto et si in concreto diuidatur mēbra de se inuicē absq; dubio verificabūtur. Dicendū ergo est philosophū intelligere in terminis predicamenti substantie ꝛ in terminis abstractis predicamēꝝ accidē tium nō synonumis cū suis cōcretis. Sed q̄ris quevocamus membra imediata alicuius generis si dicas illa quoꝝ quodlibet est illi generi inferius et eoꝝ nullus est inferius alicui inferiori illius generis. Unde si animal diuideretur in oīes suas spēs specialissimas non diuideret in mēbra sibi imediata:qz eaꝝ multe vel q̄z alicui iferiori aīali iferiori ē ¶Cōtra hoc sic arguit nō sunt dabilia in predicamento substantie talia mēbra imediata alicui generi:ergo solutio ꝛ argumentū nulla clara est cōsequentia. Et antecedēs probat quia si sit maxime esset diuidēdo corp⁹ in corpus viuum ꝛ corp⁹ nō viuum:sed hoc nō: igitur. maior videtur nota: ꝛ minor probat qz inter viuentia ꝛ aliqua nō viuentia reperibilis est aliqua cōuenientia essentialis qui nō reperit inter viuētia ꝛ cetera nō viuentia sint ꝓma viuentia. A ꝛ alia nō viuētia b. Et arguitur sic inter a ꝛ viuētia reperitur aliqua cōuenientia essentialis que nō reperitur inter viuentia ꝛ b ergo ab illa cōuenientia essentia li abstrahibilis est aliquis cōceptus absolutus repreſentās a ꝛ viuētia et nō b sed illi cōceptui quē voco ly viuentia esset inferi⁹.c.aut ē esset inferi⁹ ly corporiꝫ constat igitur aliquod mēbrū istius diuisionis corpoꝝ quedā viuentia quedā nō viuētia nō est imediatū diuiso forte dices verū est argumentū probare mēbra imediata alicui diuiso nō debere diffiniri eo modo ꝙ dictū est vnde aliter diffinitūtur imediata mēbra alicui diuisa sunt mēbra que cōtinent totū ambitum diuisi vñ dz ꝫ ꝓma notificatio videatur ꝓpriora ista qz tamen nō est vera ꝛ ꝓpriꝰ ista qz tamen nō est vera ꝛ ꝓpriꝰ vera s quam ꝓprietas sermonis attendenda est. Secunda notificatio ꝑtare videt ꝓme. ¶Contra hoc sic arguit vel talia mēbra sunt finita vel infinita nō est dicendū secundū quia illō esset nimis ridiculosum videlicet ꝙ aliquod genus nō pōt diuidi in mēbra que cōtinent totū eius ambitū nisi sint infinita sed ꝓmū non est dandum quia quero a te des. Illa mēbra finita continentia totū ambitū corporis. Si dicas viuū ꝛ non viuum nichil dicis:si capis non viuum ꝓ termino infinito certū nāq; est hinc terminum infinitum nō viuum nō poni in predicamento subſtadtie si dicas terminus absolut⁹ conuertibilis cū ly nō viuum. s.a iam vinum ꝛ a sunt talia mēbra qualia queruntur probo ꝙ nō impossibile est dare talia membra sub corpore:igitur. semper habeo intentuz antecedens probatur: qz si possint dari sub corpore eadem ratione possunt dari sub animali duo mēbra absoluta cōtinētia totum ambitum eius:ergo nec sub corpore possunt dari duo mēbra absōluta totum ambitum corporis cōtinentia.consequentia patet:propter paritatem rationis ꝛ discrimen nullum ꝛanzecedens probatur.si enim ly animal possit secari per illas species absolutas maxime essent homo ꝛ brutum: sed hoc nō quia suppo natur vnum ꝙ nominales nō negabūt videlicet nō dari perfectissimam speciē sub animali ꝛ sequitur ꝓter illas duas homo ꝛ brutum dari vnam aliaz speciem et quacūq; ꝛ quibuscunq; finitis datis adhuc stabit argumentum. Respōdetur per propositiones. Quarū prima est illa suppositione data que diuine potētie nō videtur repugnare impossibile est diuidere aliquod gen⁹ in duo mēbra quorum vnum sit species specialissima. Probatur hoc ꝛ gratia exempli capiamus istud gen⁹ animal sub quo sunt infinite species quarū quelibet est alia perfectioꝛ ꝛ sit a vna earū ꝛ b/ alia a/ specialissima ꝛ b/ subalterna.necesse enim est ꝙ vnꝫ earum sit subalterna. Alias animal nō cōtineret sub se infinitas spēs tunc arguit sic. Si/a/ꝛ/b/cōtinent totum ambitū animaliscū/a/nō sit perfectissima nec imꝑfectissima spēs animalis sequitur ꝙ/b/significat perfectiores ꝛ imꝑfectiores spēs ipso a/ergo significat a.ꝓia patet:qz non pōt significare extrema q̄n significet mediū quia sī illa conuenientia essentialis reperitur inter extrema reperitur inter mediū et extremū:ergo a nulla cōuenientia eētiali extremoꝝ potest abstrahi cōceptus extremoꝝ repreſentatiuus quinetiaz repreſentet mediū:ergo/b/ repreſentat quicquid repreſentat a.ꝛ ex cōsequenti est idem cōceptus cum ly aīal vel est synonimus ꝛ ex cōsequēti nō est inferior:ergo a/nō est species specialissima ergo nō diuiditur aīal in a/ꝛ in b/ tanḡ in mēbra adequate cōtinentia totū ambitū aīalis: ꝛ sic ꝑz ꝓma ꝓpositio. ¶Secunda ꝓpositio quodlibet genus potest diuidi infinitas species subalternas imo in duas cōtinētes:totum ambituz eius ꝓbatur hoc de vno genere qz eadem erit ratio in aliꝭ substātia nāq; diuiditur in substātiam corporeā ꝛ incorporeā.certū est oēz substātiam esse corporeā vel incorporeā iter substātias vero corporeas reperitur aliqua essentialis cōuenētia eis precise cōmunis hoc est certū cōueniūt em in corporalitate:ergo iam oēs tales possunt significari p vnū cōceptuz adequate significātem oēs illas substātias et simili ratione substātie incorporee possunt significari ꝑ vnum cōceptū adequate: ergo iam genus substātia ꝑt diuidi per tales cōcep⁹ totum ei⁹ ambitū cōtinētes.q̄ quidem conceptus sunt tātum duo ex quo patz ꝙ aīal non diuidit in illa duo mēbra que ꝓponebas arguendo qz si vnū illorum mēbroꝝ. s. sit iste termin⁹ homo impossibile est dare aliud mēbrū ꝙ significat cetera significata aīalis ꝙ facile ex dictis deduci potest: sed oportet ymaginari ꝙ iste termin⁹ a/significet compositu ex materia ꝛ forma rationali quecūq; sunt ille ꝛ cuiuscunq; sint rationis ꝛ iste termin⁹ b/poterit significare aīalia cetera:qz inter ꝓma animalia cōueniētia essentialis reperit q̄ nō reperit iter ꝓma ꝛ per ꝑis ꝓma aīalia possunt significari ꝑ vnū conceptū ꝛ secūda ꝑ alteruz ꝛ hoc adequate ꝛ ꝑ talia mēbra posset diuidi aīal tāḡ in membra cōtinētia totum eius ambitū:ꝛ talia mēbra sunt duo disparata ī nulla specie participātia ꝛ talia sunt de quib⁹ phūs loqtur et in quib⁹ eius ꝓpositio vez habet: sed cōtra hāc solutionez sic arguit. Impossibile est dare duos tales concep⁹ igitur solutio nulla:aſa probat:qz cōceptus repreſentās equos ꝛ asinos abstrahitur a cōceptu ꝓprio equi et a conceptu ꝓprio asini:ergo ad abstrahēdum talē cōceptū opus est extrema cognoscere illa nō sunt dabilia:igitur intentū.respondet ꝙ argumentum nō intendit ꝓbare ꝙ ꝓ isto statu in quo sumus ꝙ non sint dabiles tales cōceptus: qz hoc concedere nō esset incōueniēs:qz ꝓ isto statu nullā substātiam absolute cognoscimus si aīaz nostrā nō absolute cognoscamus huius sententie fuit Scotus in .ij. dist.iij.q.vij. lz gregorius in .ij.distin.iij.q.ij. Oppositus fuerit ymaginat⁹ de quo nō est ad ꝓsens disputādum si inquā tātum intēdit argumentū inferre nos ꝑ isto statu nos tales cōceptus non formare de quibus agitur nullū esset incōueniens cōcederet enim illatū:sed vtimur complexis cognotatiuis ꝓ illis cū illis cōuertibilib⁹ videlicet animal rationale animali irrationale ꝛ suppositō ꝙ rationale de materiali significet cōpositus ex materia ꝛ forma quecūq; ille fuerint cognotā do ipam formam rationalem sed argumētum intendit ꝓbare ꝙ simpliciter est impossibile tales conceptus formare ꝛ quādo daretur impossibile per naturam nō est impossibile per diuinā potentiam verum dicitur ꝙ nec est impossibile per naturam ꝑ quo ponitur talis ꝓpositio in parte declarata ī primo posteriozum capitulo primo penultimo dubio ꝛ ꝛ plitius in cōmētariis sup primū sententiaruz doctoris subtilis vna noticia intuitiua sufficit ad habēdum quēcunq; conceptum sibi superioꝛ ex consequēti ꝑz ꝙ argumētum fundatur super falsam ymaginationem ymaginatur ꝙ nō possit abstrahi concep⁹ repreſentās absolute hoīes ꝛ asinos nisi hoīb⁹ ꝛ asinis cognitis qō tamē falsum dicim⁹:sed qz vt dixim⁹ alibi hanc materiam disputauim⁹ nō ampli⁹ de illa soluto tā argumento ꝓout applicatū est contra viaz nominaliū restat eū soluere ꝓout fuit applicatum ad viā realiū et dicitur suo modo sicut dictū est sm viam nostraliū intelligit regula philosophi de mēbris imediate diuidentibus aliquod genus talia esse in nulla specie participant vt deductuz est an reales debēt admittere illā suppositionē videlicet ꝙ in specieb⁹ contentis sub aliquo genere nō est status aliquid tactuz est in predicabilibus:ꝛ inferi⁹ in predicamētoꝝ materia tā getur peramplī⁹. ¶Tertio notādum est. Qz quādo phūs dicit ꝙ differētia superioris est differentia inferioris sic est intelligendū ꝙ differentia conuertibilis cum superiori vel inquā diuiditur superius est inferioriꝫ differentia conuertibilis de inferioriꝫ vel secū cōuertibilis ꝛ hoc certe est verū: ꝛ pōt etiam dici ꝙ differentia inferioꝛ alicui generi que de genere predicatur essentialiter ꝛ directe tanḡ indirecte tamē sit etiaz differentia inferioꝛ alicui speciei subalterne sub illo genere contente ꝛ predicetur de ea essentialiter et directe ī predicatione tāḡ indirecta. Et aduerte ꝙ vt dicit ⁊ philosophus limitate loquitur in regula. Videlz/de generibus habentibus differentias:ex dictis bene seq̄tur regulā ⁊ philosophi intelligi nō soluz de generib⁹ imediate diuidētib⁹ aliquod genus:sed etiam de generibus/que nō continētur sub tertio genere: exemplificauit nāq; de aīali ꝛ scientia: que sub nullo genere cōtinētur. ¶Quarto. Notādū est. Commētatorem sic exponere textum. ⁊ philosophi(cū ait) genera diuersa ꝛ nō subiecta posita ordinata alia ab aliꝭ: scz nō subalternata differētias habēt diuersas in specie: vt differētie diuidētes aīal: sicut gressibile ꝛ volatile vel aquatile. Alie sunt quā differentie diuidētes scientiam: vult dicere genera nō subalternati posita: habere diuersas differentias essentiales supposito semp ꝙ differentias habeant:ꝛ ponit exemplū ⁊ philosophi ad hoc animal nāq; ꝛ scientia:si scientia haberet differētias ꝛ alias/ ꝛ alias differentias haberent. Ex quo patz veritas regule. Nam aīal est sub genere substātie:scientia vero/sub genere qualitatis. Qualitas autem et substantia:sunt genera suprema nō posita alia sub aliꝭ: seu genera nō subalternatim posita cū sint generalissima ꝛ nō ponantur sub aliquo genere ex quo patet intētionem cōmentatoris esse vocare genera nō subalternatim posita nō solū illa genera quoꝝ vnum non cōtinetur sub alio: sed etiā que nō cōtinētur sub vno tertio gñe ꝛ seqtur. Genera aūt subalterna nichil prohibēt opinari differentias ipsoꝝ esse eiusdem spēi: vt aīal quod diuiditur per aquatile ꝛ siluestre et diuiditur ꝑ ea nutribile aīal autez ordinat sub nutribili.i. dictū est ꝛ nō subalternatim posita qz generū subalternatim positoꝝ non est incōueniens esse differētias easdez. aīal namq; diuiditur per has differentias aquatile ꝛ siluestre lz nō adequate ꝛ hoc gen⁹ nutribile ideſt viuum diuiditur ꝙ eadem ly nō imediate sed mediate diuiditur esſi primum

in animal ꝛ planta ꝛ postea aial in illa ꝛ sic differentie eedem sunt aialis ꝛ viui. ſ. ipſius animalis differentie et sequitur cū autem huius est q differentie diuidētes gen⁹ supremū nō predicātur de quolz generū existētiū sub genere supremo ꝛ differētie diuidētes gen⁹ supremuz nō cōstituētes genera subiecta existētia sub eodē necessitate diuidūt illa sicut gen⁹ supremū. i. causa huius est q differentie in quas diuidit aliquod genus nō predicanť de quolz genere cōtento sub illo genere. alias quelz illarum esset conuertibilis cū illo genere ꝛ nullo modo se haberet in ordine vt differētia. ex quo patet q ſpecies contēte sub aliquo genere licet sint ſpecies sub alterne etiā differūt adinuicē per differentias p quas diuiditur genus. cōsequētia est satis nota: q aliqua differentia conuenit aliquib⁹ ꝛ non alīs: ergo illa quibus cōuenit talis differētia distinguūtur ab alīs per illam differentiā verbi gratia substātia diuidit⁹ per has differentias corporeū incorporeū certuz est q substātia corporea distinguit⁹ per hāc differētiam corporeā a substātia incorporea hec est sentētia sermonis cōmentatoris si sermo eius aliquā sentētiam ꝓtineat videtur primo quādo ipse dicit genera subalterna habere easdē differentias habere istum sensum q differentie generis inferioris sunt etiā differentie generis superioris ꝛ non est iste sensus magistri cuius vt patuit explanando litterā philosophi. Postea vando rationē huius q generum subalternatim positoꝝ sint eedē differentie dicit rōnē esse q: differētia superioris generis predicat⁹ de inferiori ꝛc. ex hoc nō sequit⁹ q ꝓpositum probare nisi numis extranee applicetur. Secūdo hoc assignauit pro ratione istius ꝓpositionis q differētia qua diuidit⁹ aliquod genus non predicat⁹ de quolz genere cōtento sub illo. hoc autē ꝛ si vez est in ꝓtius tñ in ꝓposito principali cōstat tamē q̄d ipse cōmentator intēdat. Vez aduerte q q̄ phūs ꝛ ipse dicūt gressile ꝛ aquatile ꝛ siluestre esse differētias animalis sumit illos terminos p veris differentiis animalis et in expositione istius textus nō videtur cōmentator aliq̄d dicere q pōt deseruire magis vie nominalium q̄ vie realiuz. ꝛ pro cōpleméto intelligentie istarū regularū precipue pro intelligētia prime regule Nota q sim doctorē subtilez in. ſ. dist. viij. q. ij. Duplex est predicatio i quid diffinitiōis vel gn̄is ꝛ hoc mō ens de nullo p̄dicat i q̄d cū sim eū nec ens sit gen⁹: nec sim veritatē sit diffinitū alicuius diffinitiōis. Alio modo aliquid dicit⁹ predicari in quid q ꝛ si nō sit genus ad illud de quo predicat⁹ ponitur tamē in eius ratione formali q̄ explicat q̄dditatē ꝛ essentiā eius ꝛ in ꝓpositiōe per quā exercet⁹ illa predicatio significat⁹ per terminū absolutū ꝛ hoc modo ens predicatur in quid de substātia ꝛ accidēte ꝛ deo includitur nāq ens in ratione formali cuiuscūq substantie ꝛ accidentis ꝛ in ista propositione hoc est ens substātiam vel accidēs demonstrando ens absolute significat⁹ per predicatū ꝛ hoc est verū ꝓsuppositō q ens vniuoce predicet⁹ de substātia ꝛ accidente q loco prealleg̃ato ꝛ distin. iij. eiusdē ꝑmi questione tertia disputaui⁹ in quacunq vero acceptione istaꝝ capiatur predicari in quid habet vez prima regula philosophi cum ꝓbatio quā adduxim⁹ vtrobiq curat. Ultimo pro secūde regule completa intelligentia Notanduz est q dupliciter aliquis terminus ponit⁹ in aliquo p̄dicamēto. ſ. per se ꝛ per accidens. termin⁹ per se ponitur in predicamento aliquo qui habet modum significandi talis predicamēti per accidēs vero terminus ponitur in predicamento aliquo qui ex si nō habet modū significandi illius predicamēti generalissimum tamen illius predicamēti verificat⁹ de eo ex quo ptz q cuiuscūq predicamenti multi termini in quolibet alio predicamēto ponūtur per accidēs philosophus in regula quādo dicit diuersoꝝ generuz. ꝛc. intelligit per se ꝛ nō per accidēs: nam vt ex declaratione dicta ptz de p accidēs non est incōuenies diuersoꝝ generum easdem esse species. est etiā regula intelligenda vt aliqui dicūt diuisiue ꝛ nō coniūctim. Cōiunctim em̄ nō est iconueniens eundē terminuz esse speciē diuersoꝝ predicamētorum qui habet cognotatiōes duas quaꝝ quelibet est inferior terminis duoꝝ predicamentorum diuisiz verbi gratia ly cenans habet duas cognotationes quaruz vna est inferior ad genus generalissimū predicamenti quādo alia est inferior generalissimo p̄dicamēti actionis ꝛ sic iste terminus cenans est species actionis ꝛ qñ hoc aūt non est bene dictū quia predicamenti gen⁹ generalissimū predicat⁹ quidditative de illo q est species eius sed genera generalissima nō predicātur quidditative de ly cenans igitur: maior patet per diffinitionem generis in qua dicitur genus est: sub quo ponitur spēs ꝛ de qua genus in eo q quid predicat⁹ capimus quidez predicari quidditative large minor patet: q: sit a gen⁹ generalissimū predicamenti quando certū est istam nō esse quidditatiuā cenans est agens ꝛ a. tum ꝓpter complexionem distantā a parte predicati positam. tuz etiā q: predicatuz nō est vniuersale ꝓpter complexionē ei⁹ ꝛ sic non predicatur in quid quia omne qđ predicatur ī quid est genus vel species respectu illius de quo predicatur in quid ꝛ si gen⁹ vel species vniuersale ab inferiori ad superi⁹ ꝛ p idem argumentū probatur q neqz ista cenās est agens a ſuppositō q vnus illorum terminorum a parte predicati positorum esset adiectiuum alterius quia alias oratio eēt incōgrua. probabit⁹: quia nō est quidditatiua ideo dicendū est q ly cenās nō est species alicuius predicamēti a philosopho assignanti: q: phūs nō miscuit generaꝝ cognotatiōes et p cōsequēs nulla est instātia de ly cenans cōtra regulā philosophi postea isti dicūt q possibile est eundē terminū cōtineri tanq̄ speciem sub diuersis generib⁹ nō subalternatim positis q est in forma negare regulā philosophi. ꝛ si dicas philosophū intelligere sic q ꝓpossibile est eundem terminū vnuoce sumptū esse species in quolibet diuersoꝝ predicamentoꝝ ꝛ genera diuersoꝝ predicamētoꝝ vocat non subalternatim posita hoc simpliciter est falsum vt patet ex expositione textus Aristotelis.

¶ Sequitur capitulum quartum de numero predicamentorum: ꝛ eorū sufficientia.

¶ Caput tertium diuidit incomplexe dictum in decem predicamenta.

Eorum que secundū nullā complexionem dicuntur singulum aut substantiam significat. aut quantitatem. aut qualitatez. aut ad aliquid. aut vbi. aut quando. aut sitū esse. aut habere. aut facere. aut pati. Est autem substantia quidē. vt figuraliter dicať. vt hō equus. Quantitas vt bicubitum tricubitū. Qualitas vt albū nigrū Ad aliquid. vt dupluz. maius. Vbi vero. vt in loco. Quando autem. vt heri. Situm vero esse. vt sedet. iacet. Habere autem. vt calciatum esse. armatum esse Facere vero. vt secare. vrere. Pati. vt secari. vri. Singula igitur eorum que dicta sunt. ipsa quidem secūdū se i nulla affirmatione dicuntur. Horuz autem ad seinuicē cōplexione affirmatio fit Videtur autem omnis affirmatio vel falsa esse vel vera. Eorum autem que secundū nullam cōplexionez dicūtur singula. neqz vera quicq̄ neqz falsa sunt. vt homo. album. currit.

¶ Hoc phūs tractat⁹ ī pticulari de p̄dicamēt⁹ pōt eoꝝ nūerū dicēs: q ꝑmioꝝ incōplexoꝝ q̄dā sign̄t substātiā q̄dā q̄titatē ꝛ q̄dā qualitatē. ꝛc. put i ista satis facit liter habeť ꝛ p ꝑminū sign̄tē substantiā debem⁹ intelligere terminū habētē modū signdi p̄dicamēti substantie ꝛ p ꝑminū sign̄tē q̄titatē debem⁹ intelligere habētē modū signdi p̄dicamēti q̄titatis et suo mō dicas in alīs. Et aduerte q phūs declarās q̄d est substātia dicit. Est aūt substātia q̄dē vt figuraliť dicať: vt hō equus text⁹ ꝓt dupliť intelligi: q: si substātia capiať ꝓme intētionaliť sensus est declarādo q̄d est substantia exēplariter dico q hō vel equ⁹ est substātia ꝛ tūc ista ꝑticula ꝺli tas vt albū q̄ inferi⁹ ponit⁹ esset intelligēda declarando q̄d est qualitas p exēplū: dico q qualitas est albedo vt nigredo: vbi phūs posuit ꝓcretū p abstracto. si vero ly substantia capiať sēde intētionaliť sensus est ꝑmios habētes modū signdi p̄dicamēti substātie eē tales terminos hō equ⁹ et ꝑmios hītes modū signdi p̄dicamenti q̄titatis sunt isti ꝑmini bicubitū ꝛ tricubitū p̄dicamēti qlitatis: vt albū ꝛc. ꝛ sic dicēdo nō op⁹ esset dicere q qñ dicit qualitatis: vt albū ꝓcretū caperet⁹ p abstracto q: vere ly albū ponit⁹ in p̄dicamēto qlitatis ꝛ sim ista scḋa exponē illi ꝑminī hō equ⁹ bicubitū tricubitū ꝛc. tenenť materialiť. qñ phūs ifertvnā ꝓpōnē dicēs sin gula igit q̄dicta sunt ipa q̄dē sim se i nulla affirmatione dicūť. Horuz aūt ad seinuicē ꝓplexione affirmatio fit .i. ex dictis possum⁹ elicere duas differētias inter incōplexū ꝛ cōplexū. ¶ Prīa differētia ē: q nullū incōplexū ē ꝓpō affirmatiua vel negatiua/ ꝛ ex incōplexis posset fieri ꝓpō affirmatiua vel negatiua aliqđ ꝓpō ꝓplexus vt cōstat est ꝓpō affirmatiua vel negatiua: et seq̄ť scḋa differētia videť⁹ aūt affirmatio vera vel falsa esse. i. ex prima differētia seq̄ť scḋa: vez q nullū incōplexū est vez vel flm̄ cōplexū ꝓpō aliqđ est vez vel flm̄. qz ois ꝓpō affirmatiua vel negatiua est ꝛa vel falsa aliqđ cōplexus est hmōi igit ꝛ hoc ē intelligēdū nō ad istū sensum q vel flm̄ nō verificet⁹ de aliquo incōplexo qz ista ē ꝛa ꝓpō qđ est ꝛa vel falsa vbi ly verū vel flm̄ verificat⁹ de ly ꝓpō est incōplexū nec est intelligendū q ly vez vel flm̄ nō verificet⁹ de aliquo incōplexo materialiť sumpto: qz adhuc illud esset flm̄ si ly hō retenta sign̄tiōe quā hz ipo nerek ad signdū tantū sicut ista ꝓpō hō est aial hec eēt ꝛa ly hō est vez vel flm̄: ſz ē sic intelligendū q ly verus vel flm̄ nō verificať de incōplexo aliquo rōne sign̄tionis incōplexe talis q si eēt aliqs ꝑmin⁹ hīs sign̄tionē incōplexā p̄cise de tali ꝑmino materialiť sūpto nō ꝓficeret⁹ iste termin⁹ vez vel flm̄ ex is ꝓz sens⁹ quē ꝓtendit phūs in vtraq differētia iter cōplexū ꝛ incōplexū. ¶ Secḋo notandū est q aliqs posset dicere sincathegoreuma aliqđ in p̄dicamēto poni ꝛ caperet occasionē ex ꝺbo phī dicentis exēplificādo de p̄dicamētis vbi ꝛ qñ. Ubi vero in loco qñ ꝺbo heri sil⁹ aliqđ vez poni in p̄dicamēto q exēplificādo de situ ꝛ habitu actiōe et passiōe dicit sit⁹ vero esse: vt sedet/ iacet. Habere: vt calciamētū eē/ armatū eē ꝛc. Sed hoc eēt male dictū qđ ꝓz auctoritate ꝛ rōne. Primo auctoritate ꝓphīrij dicētis ī capitulo de specie q sint decē gn̄a gn̄alissima cōstat nullū sincathegoreuma esse gen⁹ nec speciē igit nullū sincathegoreuma ponit⁹ i p̄dicamēto: añs ꝓz: q: gen⁹ est vniuersale ꝛ ex cōsequēti est cathegoreuma et signū cathegoreuma sim talē significationē ē gen⁹ rōne sic: si sincathegoreuma poneret⁹ in predicamēto vel poneret⁹ tāq̄ genus vel tāq̄ spēs vel indiuiduū: sed nullū istoꝝ est dicēdum igit⁹. minor ꝓz: q: gen⁹ predicat⁹ inq̄d de speciez in diuiduo sincathegoreuma vero scḋm significationē sincathegoreumaticā nec subijci nec p̄dicari pōt. Alias iam nō esset sincathegoreuma officio ꝛ significatione. Scḋo sic: q: tūc terminus cathegoreumatic⁹ cognotans existentiam in tēpore vel in loco nullo modo poneret⁹ ī aliquo p̄dicamento: ꝛ sic diuisio phī esset multū insufficiens: vtpote nō cōprehendens oēs terminos incōplexos: simplicē cognotationē habentes: et consequentia ꝓbatur q: idez modus significandi nō potest cathegoreumatic⁹ sincathegoreumati cōuenire vel explica quō. ſ. eundē modū significandi pōt cōuenire cathegoreumatico ꝛ sincathegoreumatico termin⁹ ꝛ sic relinq̄tur igitur in p̄dicamento nullū sincathegoreuma poni ꝛ si milib⁹ argumētis ꝓt ꝓbari: qđ nec ꝑbū aliqđ siue adiectiuum/ siue substantiuū (ꝛ adhuc tenendo verbū adiectiuum incōplexū) ponať in p̄dicamēto ad Aristotelē dō. Cz ipse posuit illa sincathegoreumatica ꝛ verba p terminis cathegoreumaticis habētib⁹ modū significādi illoꝝ predicamentoꝝ: de quib⁹ Aristoteles exempli ficare intendit. ¶ Ultimo Notādū est: q prima expositio quam dedim⁹ illi textui est expositio realis: videlicet terminoꝝ incōplexorum aliq̄ significant res p̄dicamenti substantie aliqui res predicamēti q̄titatis ꝛ sic de ceteris. Verum notandū est q nominales in predicamento ꝓpriissime dicūt poni terminos reales vero res significatas per terminos incōplexos nominales tamen concederent ipsas res secundarie poni in p̄dicamento: quia significantur per terminos qui in predicamento ponuntur: et hoc est poni in predicamento tāq̄ significatum: reales vero concederent terminos poni in predicamento secundario: quia sunt signa rerū que principaliter in predicamento ponuntur: et ratio nominalium est poni in predicamento genera species ꝛc. Que omnia tantum sunt termini: et ratio realium est genera species ꝛc. esse res ꝛ nō terminos. Ulti. Nota q licet sit questio de nomine an in ista ꝓpositione sortes est homo predicetur ly homo vel res significata per ly homo quia si terminus qui sequitur copulam vocetur predicatum ly homo predicatur: si vero res significata per talem terminum tunc dicendū est q res ad extra p̄dicatur: verūtamē nō ē de nomine questio an termini vel res sign̄te p eos ī p̄dicamēto ponanť: q: si res ī p̄dicamēto ponunť op⁹ ꝓcedere res eē cōes/ vēs singulares ꝛ ex ꝑti op⁹ ponere naturas cōes: et ponēdo ꝑmios ī p̄dicamēto nature cōes euanescūt ꝛ certe nō ē qō de noīe an nature cōes sint ponēde vel ne. ꝛ p maiore intelligētia Aduerte q̄dm principia noialiū iste termin⁹ p̄dicamētū capiť dupliť diuisiue ꝛ collective. si diuisiue capiať supponit p aliq̄ ꝑmio cognotādo q aliqs sit quidditatiue superior ꝛ non habeat q̄ditatiue superi⁹ ꝛ sic capiēdo p̄dicamentū esset termin⁹ synonimus cū

ly gñalissimus collectiue capiẽdo supponit p multitudine terminoꝝ quorũ oẽs vno dẽpto sunt illi vni q̃dcatiue inferiozes vel tota ꝑgeries teriozꝝ habẽtiũ modũ sign̄di substãtie dr̃ p̃dicamẽtũ in ista scḋa significatiõe ex quo pz ly p̃dicamentũ in quacũq; istaꝝ acceptionuꝫ eẽ terminũ scḋe intẽtiõis sed ẽz reales capiẽdo ly p̃dicamẽtũ diuisiue supponit p natura q̃ est gen⁹ ad multa ꝛ tñ ei nichil est gen⁹. Vñ idẽ est q̃ gñalissimũ collectiue ꝺo capiẽdo est rep ꝑgeries quaꝝ vna est gen⁹ ad ceteras ꝛ cui nichil est gen⁹ ꝛ hoc mõ caperet p̃dicamentuꝫ ꝑ se significato: sic est scḋa intẽtio q̃ denoiatur natura gen⁹ gñalissimũ vel tota illaꝝ rep ꝑgeries p̃dicamẽtũ. ℙ̃ter ẽ notãdũ q̃ ẽm cõmentatoꝝ sermo philosophi sic exponit dictiões ꝺo simplices intẽtiones significãtes simplicẽ intellectuꝫ ex necessitate significãt vnã decẽ rep ꝛ postes enumerat substãtiã q̃titatẽ qualitatem ꝛ relationẽ ꝛc. Certum eñ est q̃ nullomõ est verũ dicere q̃ significãt vnã decẽ rerũ si ille res nõ realiter distingũtur nec valet ad ꝓpositũ applicare friuolã glosam q̃ solet dari illi textui phi. ſ. phisicoꝝ tract. ſ. ca. q̃. vcz si substantiaꝛ quantũ sunt iã duo sunt q̃ sunt ꝛ non vnũ est q̃ est ex eo q̃ substantia quãta plures hz partes vt suo mõ dicãt in ꝓposito q̃ si termini de q̃b⁹ loq̃r phi losoph⁹ significẽt substantias et qualitates significant vnã de decẽ reb⁹ qz absq; dubio etiã q̃ significant vnã de mille. Et ideo si nõ intẽdebat cõmẽtator ponere distinctionẽ realẽ inter res significatas p termios quos nominales in predicamẽto ponũt ignoꝛo quare potiꝰ dixit vnã de decẽ reb⁹ ꝛ nõ dixit vnã de mille. Jdeo vehemẽs est apparentia ex isto textu ꝑmẽtatoꝛẽ posuisse reale discrimen inter res p̃dicamentoꝝ. ſ. substantiam q̃titatẽ qualitatem ꝛ relationẽ siue intrinsecus siue extrinsec⁹ aduenientẽ verũtñ q̃ ita esset nõ seq̃tur res et nõ termios i p̃dicamẽto poni qz cũ hoc substãtia q̃titas qualitas ꝛ relatio abinuicẽ distinguanꝝ stat q̃ nulla res sit vniuersalis ꝛ ex ꝓsiti q̃ res nõ ponãtur in p̃dicamẽto q̃d vero noiales dicerent ad auctoritatẽ cõmẽtatoris. Alias diceꝝ vbi breuiter ꝛ succincte intẽdo declarare an res vel termini in p̃dicamẽto ponãꝝ. de sufficientia p̃dicamentoꝝ vero an sint decẽ tantũ vel plura non possum⁹ determinare ẽm viam noialiũ. nisi visis pri⁹ oĩbus modis significandi oĩm p̃dicamentoꝝ ideo illi⁹ sufficientie manifestatio postponẽꝝ: vsq; dũ de predicamẽtis fecerim⁹. Restat iam oñdere p cõplemẽto istius tractat⁹ añ p̃dicamẽtoꝝ quõ ei⁹ doctrina conducat ad p̃dicamẽta: ea nãq; q̃ ī p̃dicamẽto ponunr̃ sunt vniuersalia vel sub eis cõtẽta vt̃ aũt vt pz ex ei⁹ diffinitione vniuocũ est: g̃ opz scire q̃ sunt vniuocaꝛ qz rectuꝫ est iudex sui ꝛ obliq̃. ℙrio de aĩa ꝛ oppositoꝝ eadẽ ẽ disciplina Jdeo de equocis determinare oportuit vt vniuocoꝝ plete traderet scia sunt nãq; ẽm rationẽ opposita ꝛ qz termi p̃dicamẽtoꝝ accidẽtũ denoiatiue p̃dicantur de ꝑma substantia oportuit oñdere q̃ sunt denominatiua sil'r qz in p̃dicamento tãtum incõplexa ponũtur op⁹ fuit ꝑmã diuisionem ponere ꝛ ad cognoscendũ modos p̃dicãdi eoꝝ q̃ ī p̃dicamẽto ponunr̃ necessariũ fuit scḋam diuisionẽ ponere ad qs etiã ꝑma regula cõducit ad bñ ordinandus vsa q̃ sub quo vel supra q̃ esse dr̃ vltima regula ꝓducit. ꝛ hec de quarto capitulo ꝛ ex ꝓsiti de toto ꝑmo tractatu in quattuoꝛ diuiso capitula

¶ Sequr̃ secũdus tractatus.

¶ Tractatus secũdus de predicamentis. cuius sunt. v. ca.

¶ Caput primũ de substantia.

Substantia autem est que ꝓprie ꝛ principaliter ꝛ maxime dicit̃. que neq; de subiecto ꝓdicatur. neq; in subiecto ẽ. vt aliquis homo. vel aliquis equus

¶ Tractat⁹ iste secũd⁹ ī q̃nq; diuidit̃ capitula ī quoꝝ ſ. de p̃dicamẽto substantie in. q̃. de p̃dicamento q̃titatis. In tertio de p̃dicamẽto relatiõis. In quarto de p̃dicamẽto qualitatis. In q̃nto de alijs sex predicamẽtis agitur. ¶ Primũ capitulũ diuiditur in duas ptes principales: in quarũ ℙrima agit̃ de diffinitionibus ſ. subẽz scḋe ī alia de eaꝝ ꝑeratib⁹ deteriaꝝ q̃d ī. ſ. pte vltra illaꝝ diffinitiõnũ assignationẽ agaꝰi, pcessu videbit̃ ꝛ supposita diuisiõe dẽ Jn ꝑmã ꝛ scḋaꝫ ari. põit diffinitionẽ ꝑme. p c⁹ diffinitiõis itelligẽtia ℕotãdũ ẽ q̃ iste ẽmin⁹ substãtia p̃ capi dupliꝰ. ℙrie itẽtiõaliꝰ: ꝛ scḋe itẽtiõaliꝰ ꝛ ꝑme itẽtiõaliꝰ dupliꝰ. Vno mõ ꝓ oĩ req̃ ñ ẽ accidẽs ꝛ sic capiẽdo illũ ẽminũ substãtia certũ ẽ q̃ diffinicaꝝ de eo de⁹ nãq; substãtia ẽ in illa sigtione ꝛ si ī illa significatiõe ille ẽmin⁹ substãtia sit gen⁹ gñalissimũ certũ ẽ deũ ī p̃dicamẽto ſbẽ poni vel an hoc sit vel ne ꝑter illa q̃ ī p̃dicabilib⁹ dixim⁹. Lõgũ fecim⁹ ẽmonẽ in ꝑmẽtarijs. ſ. sentẽ. doctoꝝ subtilis di. viij. q. q̃. Aliomõ accipiꝫ: prẽ q̃ nõ ẽ accñs p̃ tñ eẽ subm̃ accñtis vl' ihere tãq; ps eẽntialis ꝛ isto mõ de⁹ nõ eẽt ſbã ꝛ sic imaginanꝝ illi q̃ dicũt deũ poni ī p̃dicamẽto ſbẽ substãtiã accipi substãtia ẽ gen⁹ gñalissimũ ſbã scḋe itẽtiõaliꝰ capiẽdo accipitur dupliꝰ. Vno mõ ꝑ termino habẽti modũ sign̄di p̃dicamẽti ſbẽ. Alio modo ꝓ tota cõgerie talioꝝ terminoꝝ. ꝛ isto secũdo modo accipiꝫ: q̃ñ dicitur hoc ẽ predicamẽtũ ſbẽ. i. hec ẽ multitudo terminoꝝ ordinatoꝝ scḋm sub et supra habentium modum

significãdi p̃dicamẽti substãtie: vez q̃ñ substãtia diuidit̃ in ꝑmã ꝛ scḋam nõ capiꝫ ꝑme intẽtionaliter qz prime intẽtionaliꝰ capiẽdo nulla substãtia est scḋa cũ nulla res ad extra sic gen⁹ nec spẽs ẽm principia noſaliuꝫ quib⁹ cõformiter textũ exponim⁹: scḋe ꝺo substãtie sũt gña ꝛ spẽs vt phũs dr̃ infer⁹. nec capiꝫ scḋe intẽtionaliter. Secũdo mõ qz tunc diuisum nõ verificaretur de mẽbris diuidẽtib⁹: sed capiꝫ scḋe intẽtionaliter primo mõ taliter q̃ hec oratio termin⁹ ẽs modũ sign̄di p̃dicamẽti substãtie est diffinitio descriptiua vel q̃d nomis diuisi isti⁹ diffinitionis substãtiaꝫ quedã ꝑma quedã scḋa. ¶ Secũdo notandũ est q̃ mod⁹ significandi p̃dicamẽti substãtie est significare substãtiam ꝑme intẽtionaliter ꝑmo vel scḋo mõ absolute. Vñ isti termini hõ aĩal dicũꝫ hẽ modũ sign̄di p̃dicamẽti substãtie qz absolute significãt substãtiã ꝛ iz alibi declaratũ est q̃d sit absolute significare dico q̃ absolute significare bñ notificaꝝ sic ille ẽmin⁹ dr̃ absolute significare q̃ talr̃ significat q̃ ẽgtũ est ex parte sui modi sign̄di sufficit ad hoc q̃ supponit mediãte copula de ꝓsenti existẽtia sui significat: dũmõ nõ cognoret existentiã ꝛ intelligo ad hoc q̃ supponat mediãte copula de ꝓsenti. Vñ quãtũ est ex pte modi significãti isti⁹ termini hõ sufficit ad hoc q̃ supponat mediãte copula de ꝓsenti existia hoi vel ẽgtũ ẽ ex pte modi sign̄di istoꝝ termiorũ albũ rõnale scḋs hoc nõ sufficit qz si hõ esset ꝛ albedo ei nõ inhereret vel nõ eẽt talr̃ dispositꝰ qualiter req̃rit ad hoc q̃ sit scḋs p̃m⁹ ꝛ secũd⁹ nõ supponerent ꝓ hoie. Silr̃ si eẽt hõ ꝛ aĩa ꝓssibile vl' ꝓ ipossibile rõnalis nõ esset ps essentialis eius rõnale nõ supponeret ꝓ hoie. ꝛ si dicas exñtia hois sufficit ad hoc q̃ ly rõnale supponat pro eo mediante copula de presenti: g̃ est termin⁹ absolut⁹ distinguo vel alijs seclusis q̃ ex exñtia homis sequit̃ nego vel nõ seclusis ꝓcedo mõ nos sic intelligim⁹ ad suppositionẽ termini absoluti sufficere existẽtiam sui significati ad nichil aliud cõsideratiõe habita sic igit̃ ꝓz quis mod⁹ est significãdi p̃dicamẽti substãtie qz mod⁹ significãdi absolute ꝛ q̃d interest discrimis inter sign̄re absolute: ꝛ cognotatiue significare. ¶ Tertio notandũ est ꝙ diffinitio quã phũs dat de ꝑma substãtia põt dupliciter exponi scḋm q̃ ꝑma substãtia põt dupliciter capi ꝑme intẽtionaliter ꝛ scḋe. ꝑme intẽtionaliter dupliꝰ. Vno mõ ꝓ substantia ꝓfectissima ꝛ sic de⁹ dicet̃ ꝑma substãtia sicut dicit̃ primũ ens: sed sic nõ capitur in ꝓposito qz nõ ꝑtinet huic arti dei cõsideratio. Alio mõ accipiꝫ ꝓ substãtia priculari (sicut quelz substantia est priculari) ꝛ tũc diffinitionis sensus est substantia ꝑma. i. res q̃ substãtia dr̃ ꝑme intẽtionaliter ẽ q̃ ꝓssime dr̃ substantia ꝛ hoc ponit ad differentiam substantie scḋe intẽtionaliꝰ q̃ nõ ita ꝓprie dicit̃ substantia principaliꝰ ad differentiam partiuꝫ essentialiũ sicut sunt materia et forma q̃ nõ ita ꝓncipaliter debent dici substantie ponit̃ maxime ad differentiã partiũ integraliũ dr̃ ℙ̃ter in diffinitione q̃ nec de subiecto dr̃ nec ẽ in subiecto: qz talis substãtia cũ sit res extra aĩam de nullo predicaꝝ neq; essentialiter nec accidẽtaliter nõ eniꝫ habet sub se inferius neq; est accidẽs nec pars alicui⁹ ꝛ scḋm istum intellectum pz q̃ prima substantia est idẽ q̃ res q̃ null⁹ ẽ ps nec accidẽs verũ diffinitio quã dat philosophus de secunda substantia nõ põt ꝑme intẽtionaliter accipi qz vt dictũ est soli termini sunt gña et spẽs. sivero ly prima substantia accipiatur secũde intẽtionaliter diffinitio est sic intelligenda. ℙrima substãtia est que ꝓprie ponitur ad differentiam secundarum substantiarũ cuius ratio est dupler vel qz prius cognoscim⁹ res per cõceptus qui sunt ꝑme substantie q̃ p cõceptus vles cũ vles cõcepꝫ a min⁹ vniuersalib⁹ abstrahantur ꝛ min⁹ vniuersales a singularib⁹ ꝛ ꝓterea cõceptus singularis substantiã significãtes dicũtur magis ꝓprie. i. min⁹ in ꝓprie substãtie q̃ secũde substãtie.

¶ Scḋa rõ ẽ accidẽtia p ꝑ⁹ verificari de primis substãtijs q̃ de scḋa cui⁹ rei duplex põt eẽ rõ. Vnã assignamus in cõtatib⁹ p̃dicabiliũ. Alia est ℚuia accidẽs q̃ p̃dicaꝝ de ꝑma substãtia p̃dicaꝝ de ea vl'r maꝛ si sores est albꝰ oẽ q̃ ẽ sortes ẽalbꝰ nõ tñ sic ẽ de scḋa substãtia Vñ Boeti⁹ hoc sentẽtia cõfirmaꝝ qui ī cõmento p̃dicamentoꝝ exponẽs diffinitionẽ ꝑme substantie scḋe intẽtionaliter capiendo terminũ ait primã substãtiam ꝓprie dici substantiã ad differentiam secundaꝝ substãtiarũ qz speciem vel gen⁹ nõ nisi ex indiuiduoꝝ cognitione colligim⁹ q̃ dictũ loq̃dõ de indiuiduis substantie sicut loq̃ dr̃ alis nõ esset ad ꝓpositũ repugnat Scoto in. ſ. distinctiõe tertia. questione secũda. Maꝛ singulare primo dr̃ ipse Boetius. intelligiꝫ a nobis ꝛ ita possimus ei primo ꝺponere noĩa/de quib⁹ ꝓpter hoc magis proprie idest min⁹ impropie põt predicari substantia dicitur in diffinitione principaliter ẽm ipsum Boetiũ loco prealleguto quia oñe accidẽtis prius venit ī substantias indiuiduas q̃ in secundas hoc est prius predicatur de indiuiduo substãtie q̃ de genere vel specie eiꝰ propter rationes quas iam diximus: ꝛ q̃ iste sit sensus Boetij patet per ea que seqũtur in littera. Sequitur eñ ꝛ inde nomen substãtie prime prius est subiectũ accidens q̃ gen⁹ vel species hoc ẽ de indiuiduo predicamenti substantie prius predicatur accidẽs: q̃ de genere vel specie huius predicamenti vnde capit ibi subiectum nõ pro subiecto inhesionis: sed pro subiecto propositionis dicitur maxime ẽm Boetium loco prealleguto ex eo q̃ est subiectũ in predicatione directa prius respectu specierum: q̃ respectu accidentium: ꝛ michi est subiectum respectu eius in predicatione directa: quia terminꝰ absolutus singularis. Vnde sicut materia prima dicit dicit̃ maxime ens in potẽtia: quia ẽ in potentia ad ceteras formas ꝛ nichil est in potentia respectu eius ita terminus absolutus p̃dicamenti substantie dicit secretus ꝺ: maxime subiectuꝫ quia respectu accidentiũ ꝛ secũdaruꝫ substantiaꝝ potest esse subiectũ in predicatione directa et nichil respectu ei⁹ in tali predicatione potest esse subiectuꝫ. ꝛ q̃uis dictum sit Boetiũ cepisse subiectum pro subiecto propositionis cum ait nomen substantie esse prius subiectum accidentis q̃ nomẽ secunde substantie: aliquando tamen capit subiectũ pro subiecto inhesionis et hoc ideo quia ex hoc q̃ albedo ẽ in sorte contingit album predicari de sorte inquit nãq; sic in cõmẽto predicamẽtoꝝ: quare hec omnia vel accidẽtia in primis substantijs principaliter sunt ꝛ scḋe substantie de primis predicanr̃ prime substãtie secundis substantijs et accidentib⁹ subiecta sunt quare quoniaꝛ ille marie subiecte sunt vel accidẽtiũ substãtie vel scḋa rũ substantiaꝝ p̃dicationi: idcirco marie substãtie nuncupanr̃ cui⁹ nõia ẽ qz de substãtia ad extra q̃ ẽ ꝑa rerũ ẽ dicere q̃ ẽ subm̃ accidẽtiũ ꝛ scḋa substãtia p̃dicaꝝ de ea mõ q̃ dicim⁹ q̃ min⁹ p̃dicaꝝ de re qz p̃dicaꝝ de ꝓnoie demõstrate illã rẽ iq̃t ꝑmã substãtiã eẽ subiectaꝝ p̃dicationi accidentiũ ꝛ secundarum substantiarũ. vnde iam oportet accipere istum terminum subiectũ scḋe intẽtionaliter pro subiecto ꝓpositionis ꝛ ly accidẽtius scḋe intẽtionaliter pro terminis qui accidẽtaliter predicantur et huius equiuocationis ignoratia potest esse causa deceptionis multoꝝ. ¶ Aduerte etiam: q̃

si diffinitio prime substantie exponat prime intentionaliter exẽpla philosophi. videlicet vt aliqs homo aliquis equus capiũtur prime intentionaliter sive vero exponatur. ij. intentionaliter illi termini aliquis homo aliquis equus capiũtur materialiter p suis inferioribus. ¶ Quarto notãdum est q possumus dicere aristotelem voluisse ponere duas diffinitiones. i. substãtie quaꝝ prima ẽ prima substãtia est que ꝓprie principaliter ⁊ maxime dicitur substare dicitur: et secũda est prima substantia est que neq; est in subiecto neq; de subiecto dicitur et iste videtur satis cõuenire sensus lre philosoph. ipõt etiam dici q hoc totum capitur pro diffinito substãtia que ꝓprie principaliter ⁊ maxime dicitur est q̃ neq; de subiecto dr nec in subiecto est ⁊ tunc oportet dicere illud verbũ est male situari in primo loco: sed debet situari post primũ verbum dicit et ista expositio videtur magis cõueniens textui. ratio est quia dicendo sic. substantia aũt est. ⁊c. per nihil restringitur ly substantia ad stãdum ꝓ prima substãtia dr tñ si sic dicatur substantia que ꝓprie principaliter ⁊ maxime dicitur cum ille sint ꝓprietates substãtie prime restringeretur ly substãtis ad standum tantũ ꝓpria substantia ⁊ hoc locũ habet scõe intẽtionaliter exponẽdo litteram philosophi. si vero prime intẽtionaliter exponatur nõ opus esset ire ad hoc cũ substantia prime intentionaliter non potest stare pro secunda.

¶ Secũde autẽ substantie dicunt species. i q̃b⁹ spẽb⁹ ille q̃ principaliter substantie dicũtur insunt he. et harum specierum genera vt aliquis homo in specie quidẽ est in homine. genus vero speciei animal est. Secũde ergo substãtie dicuntur vt est homo. atq; animal.

¶ Posita diffinitione prime substantie cũ eius declaratione veniendum ẽ ad diffinitiones secũdarum substantiarum in qua sic dicit phũs secũde substantie dicũtur. i. sunt species in quib⁹ speciebus ille q̃ principaliter dicũtur substantie insunt he. i. quibus prima substãtia est inferior ⁊ haꝝ speciem genera. i. ⁊ etiã genera sub q̃bus ille species sunt etiaꝫ. ij. substantie: qr etiam eis. j. substantia est inferior. Postea phũs ponit exempla: videlicet homo aial sunt secũde substãtie qr̃ socrates. j. substantia ẽ inferior ex quo ptz q̃ ly insunt nõ capitur prie intẽtionaliter in diffinitione vt tãtum valet sicut inhe rere alicui tanq̃ in subiecto qr̃ tunc diffinitio cõtineret manifestum errorem nõ esn illo modo. j. substantie insunt secũde sed capitur. ij. intẽtionaliter ꝓ esse inferius Sed queris an capitur inferius ꝓ inferiori q̃ditative dico q̃ sic alias differentie essentiales dicerẽtur. ij. substantie qõ est falsum per aristo. inferi⁹ assignans discrimen inter secundas substãtias ⁊ eaꝝ differẽtias vniuoce predicari de primis: sic igitur patet diffinitiones secunde substantie esse sic intelligenda. ij. substantia ẽ terminus habens modũ signtificandi predicamẽti substãtie ⁊ q̃ditative superior. j. substantie ptz etiã diffinitionem secũde substantie nõ posse exponi prime intẽtionaliter cũ nulla res ad extra sit vniuersalis visa expositionem istius particule textus sm expositionem noialium veniendum est ad expositionem realium. Unde notãdum est. j. q̃ tripliciter accipitur ly substãtia. Uno modo accipitur ꝓ genere generalissimo p̃dicamenti substantie qõ q̃dẽ genus generalissimũ cõstituit adequate ex ente ⁊ modo per se etatis si teneamus deũ in p̃dicamento poni/si vero nõ ratio formalis substantie vt ẽ genus gñalissimũ ẽ ens finitũ p se. Alio mõ accipit ꝓ ut distinguit cõtra oẽ illõ qõ non ẽ accidẽs. ¶ Tertio modo. accipitur pro oi illo qõ ponit in recta linea p̃dicamẽtali ipsi⁹ p̃dicamẽti substãtie tũc dicitur q̃ in ista diuisione substãtie quedã prima quedã secũda nõ capitur ꝑmo mõ nec etiã capit secũdo mõ: sed capit tertio modo primũ pz: qr cũ substãtia que ẽ gen⁹ gñalissimus sit secũda substantia si talis substantia diuideret in primam ⁊ scam. Prima substantia esset scã substantia scm pz: qr certũ ẽ q̃ differẽtie eẽntiales nõ sunt ꝑme nec scõe substantie vt dictũ ẽ in explanatione noialiuꝫ et tñ nõ sunt accidẽtia capitur tertio mõ nam i recta li nea p̃dicamenti substantie nõ ponũtur nisi gña spẽs ⁊ indiuidua nã predicamẽtũ substãtie nõ aliud ẽ q̃ rerũ cõgeries que sunt genera ⁊ spẽs ⁊ indiuidua quaꝝ q̃lz est substantia. Scm rõnem formalẽ ipsi⁹ substantie superius posita. Primũ istoꝝ ẽ male dictũ qõ sic pz. nã i ista diuisione substãtiuaꝝ quedã prima quedã scõa ⁊ ly substantia qõest diuisuz i diuisiõe vocali mẽtali vel scripta nõ supponit simpliciter: sed significatiue ⁊ ꝓsonaliter ergo licet ẽm significationẽ simplicẽ aliq̃d verificetur de ly substãtia nõ opz illud verificari de mẽbris diuidẽtib⁹: ꝓña pz. ista ẽ bona diuisio aialiũ qõdã irrõale qõdã rõnale ⁊ certũ ẽ q̃ aial ẽ gen⁹ ⁊ tñ nec rõnale ẽ gen⁹ nec irrõnale. ⁊ hoc iõ: qr aial i diuisiõe suppõit ꝓsonaliter ⁊ in minori simpliciter ẽm quã suppositione nõ ꝓficaẽ de suis inferioribus. Analogia ẽ hic ẽm viaꝫ noialiũ diuisum ullius diuisiõis ẽ illa vox aial ⁊ sic ly vox verificatur de diuiso tñ nõ verificaẽ de aliquo mẽbroꝝ diuidẽtium qr aial diuidit in rationale ⁊ irrõnale capiẽdo ipsum significatiue ⁊ ly vox verificaẽ de aiali capiẽdo ly aial materialiter. vñ sic ẽ quãdo dicim⁹ substãtia ẽ genus gñalissimũ ly substãtia supponit simpliciter ẽm quã significationẽ ⁊ acceptionẽ nõ verificaẽ de ꝑma substantia ẽmo nec de oĩbus secũdis substãtijs hec eñ est falsa homo est substantia animal est substantia si ly substãtia a parte predicati caperetur ẽm suppositionem simplicem hoc constat cognita natura suppositionis simplicis quaꝫ declarauimus in predicabilibus. secundo dicitur q̃ nõ oportet adhuc quicquid verificatur de diuiso sumpto scõm acceptionem et significationem scõm quã est diuisuz verificetur de quolz membro diuidente satis enim est q̃ verificetur de aliquo ⁊ tunc nichũl haberetur cõtra regulas bone diuisiõis. verbi gratia ista est bona diuisio terminoꝝ quidam vocalis quidam mentalis quidam scriptus et ista est vera terminus est vox ⁊ ista falsa terminus mentalis vel vox scriptus est capiendo terminos semper significatiue. Ideo dico q̃ diuisum illius diuisionis est substantia que ẽ genus generalissimum verbi gratia q̃ id pro quo supponit subiectum huius substantia est genus generalissimum est diuisum istius diuisionis substãtiarum quedam secunda quedam prima verum subiectum prime supponit simpliciter ⁊ subiectũ secũde ꝓsonaliter ⁊ diuisio data ẽ subiecti in sua accidentia diuiditur namq; subiectum in sua accidentia quãdo mẽbra diuidẽtia de diuiso ⁊ inferioribus eius q̃ditative accidẽtaliter ꝓdicãtur ⁊ ita est in ꝓposito. naꝫ ista est accidentalis substantia est ꝑma vel secũda capiẽdo ly substantia simpliciter ⁊ verificatur ꝓ secũda pte. Similiter ista ẽ vera homo ẽ scõa substantia socrates est prima substantia capiendo subiecta istaꝫ simpliciter. Ex his oĩbus pz q̃ idem est dicere diuisum illius diuisionis est substãtia que ẽ genus generalissimũ vel est substantia prout substantia verifica

tur de quolibet i recta linea predicamẽtali ponibili ans sit diuisio analogi i sua ãnalogata paru cõducit siue dicatur sic/siue sic. nec ex hoc q̃ ꝑma substãtia sit magis substãtia q̃ secũda põt trahi q̃ diuisio si analogi i sua analogata qr ⁊ si de⁹ sit magis ens q̃ creatura tenẽdo vniuocationẽ entis ista diuisio entiũ quoddã deus qõ dã creatura nõ est diuisio analogi in sua analogata sed diuisio vniuoci in suavniuocata. Secũdo notanduz est q̃ substantia capitur dupliciter. Uno mõ large ꝓ cuiuscũq; rei essentia ⁊ quiditate. Alio mõ accipitur ꝓout est ens per se existẽs qõ potest esse subiectum accidẽtis et hanc distinctionez ponit Gregorius de arimino nominaliũ secte celeberrimus doctor in ꝑmo distinctione octaua q̃stiõe tertia. i pñti vero diffinitiõe ꝑme substantie ponit substantia i hac significatiõe ꝓ q̃ne diffiniti et dicit ꝓprie ad differẽtiam substãtie large capiendo substãtiam ⁊ dicit principaliter ad differẽtiã secũdaꝝ substãtiarum ⁊ dicit maxime ad ostendẽdum q̃ nichil magis substat q̃ prima substantia substat.

¶ Ꝓ quo aduerte q̃ substare accidẽte ẽ eẽ subiectũ de quo accidẽs verificaẽ vel in se recipere predicationem accidẽtis ⁊ quia vt declarauim⁹ in cõitatib⁹ predicabiliũ accidẽs per prius predicaẽ de indiuiduo substãtie quam de gñe vel specie eius. Ideo prima substãtia dicitur magis principalius substare accidẽte q̃ secũda dicit maxime: qr nichil magis substat accidente q̃ prima. Unde ly maxime non debet exponi affirmatiue cũ prima substãtia nõ substet aliquo accidẽte quo etiam nõ substet secũda vt pz ex declaratione illi⁹ termini substare accidẽte: sed expone negatiue vnde illa particula maxime sequebat ex illa particula principaliter est igitur tot⁹ diffinitionis sensus. Prima substãtia ẽ substãtia que p pri⁹ recipit p̃dicationẽ accidẽtis et maxime verũ licet iste sensus possit defensari nõ placet mihi nec videtur esse de mẽte philosophi inferi⁹ nãq; dicit primam substantiam esse magis substantiam q̃ secundam. ⁊ assignat pro ratiõe primã substãtiam magis substare: id est esse magis iferius ergo substare in ꝓposito capitur vt tantũ valet sicut esse inferius ⁊ clarius probaẽ primaꝫ substantiã magis substare q̃ scam in isto sensu q̃ in primo quia facile est videre quomodo prima substantia est inferior secũde substantie ⁊ quibuscunq; scõa substantia est inferior ex cõsequẽti ẽ magis inferior q̃ secunda substantia ⁊ non ita facile videtur accidens per prius verificari de ꝑma substantia quaꝫ de secũda. Tertio notandũ est q̃ potest esse q̃stio q̃d diffinitur in ista diffinitione prima substantia est ⁊c. ⁊ aliquoꝝ opinio consistit in sequẽtibus ꝓpositiõibus non diffiniri ibi illa res que ẽ prima substãtia. Probaẽ illa res est singularis vt socrates et plato singularia vero ab arte sunt relinquẽda auctoritate platonis a porphirio in capitulo de specie allegata igit̃ propositio vera. Secũda ꝓpositio nõ diffinitur ibi aliq̃d vniuersale qõ sit natura cõmunicabilis ipsis primis substantijs. qr tale vniuersale ẽ scõa substantia ⁊ sic diffinitũ nõ esset ꝑma substantia sed secũda substantia. Tertia ꝓpositio ẽ ibi diffinitur mod⁹ incõmunicabilis existẽtie iste aũt modus incõmunicabilis existẽtie ẽ quo socrates existit ita i cõmunicabiliter q̃ non põt cõmunicari alicui nec vt q̃ necvt quo quos modos cõmunicãdi declarauit in p̃dicabilibus. Quarta ꝓpositio ille mod⁹ in quo cõmunicabiliter existẽdi ẽ vniuersalis qr conuenit pluribꝰ ptz hec conuenit esse oĩbus indiuiduis predicamẽti substãtie cũ socrates incõmunicabiliter existat ⁊ plato incõmunicabiliter existat ⁊ sic patet q̃ sensus diffinitionis est iste mod⁹ incõmunicabiliter existentie ẽ quo prima substantia proprie ⁊ per se ⁊ maxime substantie dicitur

¶ Cõtra istã opinionẽ dicunt sic arguẽ. Uel ille mod⁹ incõmunicabilis existentie est substãtia vel accidens si substantia prima vel scõa nõ primũ: qr prima substãtia non est mod⁹ ille quo incõmunicabiliter existit iaz esn diffinitres rem simpliciter singularez q̃ euitare in tẽdis nec etiam ẽ vtru dicis secũda substantia. q̃ nõ sit accidens patet qr nõ qualitas nec quãtitas neq; aliud accidens cũ omni tali accidẽte secluso socrates incõmunicabiliter existeret. nec valet dicere q̃ nõ est substantia ad istũ sensum q̃ sit de per se in p̃dicamẽto substantie tãq̃ genus nec species vel individuũ sed ad istũ sensum q̃ ẽ mod⁹ rei predicamẽti substãtie scz prime substantie abeo scz inseparabilis simpliciter ⁊ p quãcũq; potentiaz ¶ Contra hoc sic arguit̃ ergo tam se habet sicut propria passio substãtie ẽ enim ois substãtia incõmunicabilis ⁊ sic cõuenit ossi ⁊ soli ⁊ semp propria autẽ passio nullo modo ponit̃ sic reductiue in p̃dicamento substantie q̃n ponaẽ de per se in alio predicamẽto vel detur talis ꝓpria passio ⁊ nec res igitur opz dicere talem modum esse quantitatẽ qualitatẽ vel aliq̃d aliud accidens predicamẽtale sed q̃libet tali secluso verum est dicere q̃ substantiã incõicabilis capio ly substantia ꝓsonaliter igitur ille mod⁹ incõicabilis existentie nõ ẽ ponẽd⁹ q̃d distinctum ab ipsa prima substantia forte dices vere ꝙ realiter sed nõ formaliter vel scõm rationẽ. dicereẽ esn q̃ socrates ⁊ suus mod⁹ incõicabilis existentie sunt vnum ⁊ idẽ realiter formaliter tamen vel ratione distincta et ne esse: ẽ sic dicere vel alias argumẽtũ meo iudicio euidenter concluderet. Contra hoc sic arguit̃ vel ille modus incõicabilis existentie ẽ cõceptus simpliciter simplex vel nõ: sed resolubilis in plures conceptus ⁊ si primum vel scõm des oportet concedere q̃ iste mod⁹ incõmunicabilis existẽtie quo socrates existit ꝑ aliq̃d aliud a modo incõicabili existẽtie in cõtiaꝫ incõicabilis ⁊ necesse est q̃ illud aliud sit incõmunicabile ergo posito illo alio incõicabili frustra ponit istũ modũ in forte existẽtie includi ꝑter illud incõicabile. j. videre quomodo incõicabile cõez ⁊ ẽ argumentũ istud sibi argumẽto quo in via doctoris subtilis solem⁹ pbare differẽtias eẽntiales ⁊ ꝓncipia idiuiduationis esse simplicia rñdeẽ q̃ iste mod⁹ incõicabilis existentie i socrate exñs ly sit singularis nõ tñ est incõicabilis qr tã cõicaẽ sorti tanq̃ accidẽs. est tñ incõicabilis vt q̃ qr ẽ singulare ⁊ singularizaẽ q̃ id qõ ẽ pricipiũ individuatiõis in sorte sicut qõlz aliud accidẽs in secũdo ꝓncipia doctoris sancti magistri auctoris cui⁹ opinionẽ cõtinẽt ille tres ꝓpones ⁊ ego imaginor illũ modũ dicẽdi satis subtilẽ ii bñ participiaẽ ex ꝓncipio individuatiõis ipsi⁹ socratis q̃d sit illũ ꝓncipiũ deriuaẽ iste mod⁹ in socrate nec hoc dz haberi ꝓ incõueniẽti lz sit idẽ realiter socrati magis q̃ in via doctoris subtilis dz haberi ꝓ incõueniẽti qõ propria passio deriuetur ex ꝓncipijs large capiẽdo causare vez ꝓ presupponere aliud ⁊ q̃ sit idẽ cũ natura specifica sic igit̃ principiũ individuatiõis ẽ cã illi⁹ modi icõicabilis exñtie vñ ꝓncipiuꝫ individuationis q̃ ẽm istam viam ẽ materia cum q̃ditate substantie sunt causa isti⁹ incõmunicabilis existentie videlicet vt quo et vt q̃ neq; simpliciter cõtradicit principijs doctoris sancti non omnez propriam passionem distingui realiter ab illo cuius ẽ ꝓpria passio hoc patet de passionibus bonũ verum ⁊c. que ẽm sanctum thomam in multis locis sue doctrine non realiter distinguuntur ab ente ⁊ vnuz esset dicere q̃ ad hoc q̃ ali-

ꝯ ꝓpe dicaꝝ ꝓpria passio alicuⁱ reqrit q ab eo realr distinguaꝝ. z quando velimꝰ dicere q ille modꝰ incōmunicabilis existētie realiter distinguitur a substantia singulari nō oportet cōcedere q sit quātitas vel qualitas vel aliq̄ aliud accidēs ꝓdicamētale sed alique propie passiones reducūtur ad genera suoꝝ subiectoꝝ z forte ita est de oībus proprijs passionibus ille tres ꝓpositiones videtur esse ex mēte sancti thome prima parte questione vigesima nona articulo primo in solutione ad primū z eadem parte questione trigesima articulo quarto ad secundum vnde argumētum ante factum erat multū apparens cōtra istam opinionē si poneret pcipiū iduiduatiōis accidētis aliū a pncipio indiuiduatiōis subiecti sicut doctor subtilis ponit sed nō ponit sed vnū z idēm dictū ē. Secūdo sic arguitur Ille modus incōmunicabilis exītentie est cōmunicabilis vt quo et vt q ergo nō potest facere formaliter rē cuiꝰ est modus incōmunicabilē illis duobꝰ modis esset idē ac si diceres q albedo denoīet rem cuiꝰ est nigram vel non albam dicere videlicet q modus qui est cōicabilis vt q z vt quo denominet rez cuius est modꝰ incōmunicabilem z cōfirmatur q: substantia siue prima siue secunda est incommunicabilis vt accidens: et cum ille modus incommunicabilis existentie non sit modꝰ secunde substantie alias etiā secūda substantia nec diceretur de subiecto nec esset in subiecto. Sequit q illo modo incōmunicabili existentie nō denominaꝝ prima substantia vt quo z vt quod incōmunicabilis ad primū istoꝝ dicit negando, cōsequētiam nō esse incōueniēs est q aliquod cōmunicabile denominet aliud cū incōmunicabile nā secūda intentio indiuidui denominant indiuiduū, indiuiduū esse est incōmunicabile ipsa tamē est cōmunicabilis vt cōstat. esset tamē incōuenies q ī cōmunicabile includeret in ratione sua formali tanq̄ vltimam differentiā cōmunicabile. vnde Scotus concedens pncipiuꝫ indiuiduationis includi in ratione formali sortis in quantū hui⁹ modi nunq̄ cōcederet illud pncipiū indiuiduatiōis incōmunicabile: sed non sic procedit sm istuꝫ modū realizandi quē in hoc loco prosequimur sm argumentū concludit q non illo modo ī cōmunicabili existentie ꝓuenit prime substātie nō posse esse accidēs neq̄ ex hoc sequtur aliquid cōtra doctorem sanctū q: ipse dicit in locis preallegatis q modus prime substantie ē incōicabilis existentia ꝓ qō nichil aliud vult dicere q̄ q prima substantia nec est in subiecto nec de subiecto dicit. Uñ idez est ac si diceret q est diffinitio ipsius prime substantie z illud est verum diffinitio in quā vel explicatiuū sensus diffinitionis prime substantie q̄quid tamen sit de hoc ergo aliter dico conformiter tā dictis docto ris sancti q̄ dictis doctoris subtilis ibi diffinitur prima substātia ꝓ per se significato z est sensus q prima substantia pro per significato vel secūda intētio qua sortes vel plato denominatur prima substātia fundatur in re que ꝓprie principaliter et maxime substare dicit que nec est in subiecto nec de subiecto dicitur: sed si diffiniatur prima substantia pro substracto certissime diffinitū est singulare z ad auctoritatē porphirij dicētis q de singularib⁹ nō debet tradi scientia ipe intellexit singulariter hoc est per ꝓpositiones singulares: sed bene p idiffinitas z vniuersales ego tamē malē scientiam rei in ꝑticulari q̄ in vniuersali. verū ꝓ completa intelligētia vtriusq̄ vie. Notes q secunde substātie quo ad subsistendi consequentiam sunt priores primis substātijs cū sequatur sortes est ergo homo est z nō econtra. verū tamen quo ad hoc q est substare accidētibus secūde intētionaliter indiuidus sunt prius substantie vt ex dictis pz: z sic sm aliā z aliā significationē genera z species sunt priores z posteriores substantie prima substātia. Ultimo notādum est q cōmentator exponit sic diffinitionē. i. substantie ponit in principio diuisionē dicēs z substātiarū duo sunt modi prime z secunde. i. duplex est substātia ꝑma z secunda substantia nāq̄ diſposita quod est prima z ipsa ē dicta substātia scīm veritatem z anterioritatē est singulare substantie cuius precise designat: scz q nō dicit de subiecto nec est in subiecto verbi gratia homo cui inuitur hic: z equⁿ cui inuit hic ē: q̄ sēsus cōmētatoris q ꝓia substātia ē q sm veritatē id ꝓprie z ānterioritatē. i. pncipaliter z maxime dicitur substātia de qua superi⁹ diximus in secunda diuisione q nec est in subiecto nec de subiecto dicitur sicut hic hō/ hic equus p que circūloq̄tur indiuidua substātie obscuri⁹ profecto est ei⁹ cōmētuꝫ littera philosophi z cōmētabile per illā ex quo nec realis magis q̄ nominalis sensus trahi ꝑt. Sequit cō sequēter secūdarum substātiarum diffinitio illud nāq̄ in quib⁹ dicit q ipse sunt substātie secunde sunt species in quib⁹ inueniūtur singularia sm modū similitudinis inuētionis partis in toto z genera ſpecierum etiā. i. secunde substātie sunt de quib⁹ verū est dicere q sunt genera z species sub quib⁹ cōtinetur prima substātia tanq̄ pars subiectiua verbi gratia quia sortes cui inuitur q est in specie eius scz in hoīe z homo in genere q ē animal: ergo sortes cui inuitur est substātia prima z homo predicatū de ipso z aīal ambo sunt substātia secūda declarat hic cōmentator quomodo prima substātia cōtinetur sub genere z arguit sic. cōtinetur sub specie spēs sub genere: ergo cōtinetur sub genere z sic pz q sortes est ꝑma substātia hō z aīal scde substantie sed neq̄ istō ꝑmētū vni vie magis q̄ alteri seruire ꝑt. Sequit text⁹.

¶ Manifestum est autem ex his que dicta sunt quoniam eorum que de subiecto dicuntur, necesse est z nomen z rationem de subiecto predicari. vt hominis de subiecto aliquo homīe predicatur z ratio z nomen. Quidam enim homor homo est z animal rationale mortale quare et nomen z ratio predicabit de subiecto. Eorum vero que in subiecto sunt in plurimis quidē neq̄ nomē de subiecto neq̄ ratio predicabit. In aliquibus autem nomen quidez nichil prohibet predicare aliquando de subiecto. rationem vero impossibile est. vt albū cum in subiecto sit corpore, predicatur de subiecto. Dicit ei corpꝰ albuz. rō vero albi nūq̄ de corpore predicabit

¶ Aūt ex his q̄ dicta sūt z. posit z diffinitiōib⁹ secūde hē ex ꝑme phūs ponit ꝓclones duas in ꝑma dicit. manifestū est aūt ex his q̄ dicta sunt qm eoꝝ q̄ de subō dicunt necesse ē et nomē z rōnē de subō ꝑdicari id est ex his pz q̄ q̄ aliq̄d ꝑdicaꝝ eēntialr q̄ditatiue z directe de aliq̄ talis ꝑdicati diffinitio q̄ditatiua si eā hēat verificaꝝ de tali subiecto vt hō de subiecto aliquo hoīe et ratio z nomē ꝑdicabit. i. sicut si ly hō/ q̄ditatiue dicte predicatur de forte diffinitio hominis verificabit de forte quidā em homo z hō est z aīal rationale z mortale quare nomen z subiecti ratio de subiecto predicabitur. i. quia sortes non solū est homo verumetiam animal rationale mortale z sic patet veritas cōclusionis. Notādum est q aliquis posſit querere ex quo dicto superius seqtur ista cōclusio philosophi ad q̄ dicitur q ex illa regula prima ante predicamētali in qua dictuꝫ est quando alterum de altero predicatur cuius sensus fuit iste quādo aliquod predicatum predicatur de aliquo essentialiter quiditatiue z directe omnia que de illo, predicato quiditatiue z directe sine essentialiter directe predicantur etiam de illo subiecto z quia diffinitio quiditatiua includit genus z differētiam quorum vtrumq̄ de specie predicatur essentialiter z directe sequitur totam diffinitionē predicari directe z essentialiter de forte z sic patet veritas cōclusionis z bene ostēdit commētator hanc esse mentem philosophi q̄ sic ait z manifestum est ex eo q̄ dictū est in prohemio huiⁿ libri scilicet loco supra allegato q̄ eorum que dicūtur de subiecto z sunt substātie secunde iam opus est necessario nomina z diffinitionē ꝑdicari de illo subiecto. post ea sequitur exemplū huius in littera eius sed q̄ris q̄d est predicari secundū nomen de aliquo dico q nichil aliud q̄ verificari de illo vnde ly homo predicatur secūdum nomen de quocunq̄ verificatur. Secūdo notandum est q exꝓesse meo iudicio colligitur ex dicto cōmentatoris q diffinitione quiditatiua non possunt diffiniri accidentia alias frustra z sine proposito ipse posuisset in cōmento suo illam particulam z sunt secunde substantie. z cum nō sit dabilis ratio quare accidēs nō sit diffinibile diffinitione quiditatiua nisi quia est indiuisibile in partes essentiales sequitur simili ratione solam substantiam cōpositam ex materia z forma, esse diffinibilem diffinitione q̄ditatiua que est vera sententia nominaliū: vnde eis multū patrocinatur cōmentator in isto passu. Sed queris licet conclusio philosophi sit vera videtur omnino absq̄ ꝓposito in isto loco posita respondetur q non est sine ꝓposito sed philosoph⁹ vult ostendere quomodo se habent illa de quibus dictū in secunda diuisione ante predicamētali respectu prime substātie z dicit q illa que predicātur essentialiter qui ditatiue de aliquo si fuerint secūde substātie predicantur etiam secūdum diffinitionem z qz secunde substantie essentialiter quiditatiue predicātur de ꝑmis sequitur q earum diffinitio etiam predicatur de prima substantia: ex quo patet q semper subintellecta est illa particula si diffinitionē habeat qz multe sunt secunde substantie diffinitionē non habētes videlicet ille q̄ supponunt ꝓ re indiuisibili ex quo patet commentatorem quando dicit z sunt secūde substātie intellexisse de substantijs secundis supponētibus ꝓ re habenti partes essentiales z exꝓsitio data isti textui philosophi hoc dempto q̄ de diffinitione quiditatiua dictū est realiuꝫ pncipijs est satis cōformis. Consequenter ponit secundam cōclusionem dicēs eoruꝫ que in subiecto sunt in plurimis quidem neq̄ nomē de subiecto neq̄ ratio predicatur. id est terminorū qui accidentaliter ꝑdicantur aliqui nec sm nomen nec sm rationem predicātur de prima substātia in aliquibus aut nomē quidam nichil prohibet ꝑdicari aliquā do de subiecto ratione vero impossibile est. i. sed aliqui tales termini secundum nomen predicātur de prima substantia sed secundum diffinitionem eorū impossibile est q predicentur de eo vt album cum in subiecto sit corpore predicabitur de subiecto, dicitur enim corpus albū ratio vero albi nunq̄ predicabitur de corpore. i. album verificatur de corpore hec enim est vera corpus est albū cū albedo quasi y album cognotat insit corpori nichilominus tamen albi diffinitio nullo modo verificatur de corpore. Notandum est primo pro intelligētia istius textus q aliquis potest facere argumētum probādo textum philosophi falsum quia termini qui accidētaliter predicantur secūdum nomen predicātur de prima substantia sicut isti termini albū nigrū z ceteris accidentaliter predicatis ergo male dicit philosophus aliquos tales in plurimis nec sm nomen nec sm rationez predicari de prima substātia respōdetur dupliciter. Primo q mēs philosophi est q termini qui accidētaliter predicātur sunt in duplici differētia quidam cognotant res distinctas a suis significatis materialibus sicut isti termini album nigrū z. alij vero nō philosophus nō loquitur de secundis sed loquitur de primis z vult dicere tales terminos quibus cōuenit accidētaliter predicari non verificari de prima substātia in abstracto bene tamen in concreto vnde cōceditur ista possibilis sortes est albus z ista ꝑpossibilis sortes est albedo: z q̄ ista sit mens philosophi patet alias cōtradictio esset in dictis eius nam si loquatur de istis terminis cōcretis albū nigruꝫ et similibus certum est illos ꝑdicari de prima substantia/ quomodo ergo dicit postea tales terminos non verificari de prima substātia. Oportet igitur q intelligatur eo modo sicut diximus. verificatur quidem in concreto sed nō in abstracto z sic nō verificātur omni modo de prima substātia z ꝓterea dicit philosophus vt in plurimis nō verificātur de prima substātia z hoc posuit philosophus ad differētiam aliorum terminorum qui non solum in cōcreto sed etiam in abstracto predicantur accidētaliter de prima substātia/ sicut sunt termini predicamēti quantitatis nō tenēdo quātitatem a re quanta distinctam similiter termini predicamenti ad aliquid predicantur in concreto z abstracto de prima substantia sicut isti termini pater paternitas cum sint termini synonimi. Secūdo dicitur q philosophus quando dicit eoꝝ que sunt in subiecto aliquat in plurimis non predicātur de subiecto capit ibi subiectum pro prima substātia z est sensus q nō omnis terminus qui accidētaliter predicatur/predicatur de prima substantia nam vt dictum est tractādo de denominatiuis aliqui termini accidētaliter predicantur de aliquibus terminis supponētibus pro accidētibus suppositō q iste termin⁹ albedo significet albedinem de materiali cognotando q sit apta nata inherere subiecto vel denominare ipsum albū certum est q ista est accidētalis hoc est albedo per diffinitionē predicationis accidētalis z tamen ly albedo nullo modo potest predicari de prima substantia z iste sensus videtur michi magis de mente philosophi quia si loqueretur de terminis concretis cognotātibus accidēs videbatur aliqua cōtradictio esse licet in primo sensu saluata est. Secūdo notandum est q quando philosophus dicit q ratio albi non predicatur de subiecto capit rationem pro diffinitione vt dictum est/ z ratio, dicti philosophi duplex est. Prima est quia albū nullo modo habet diffinitionem quiditatiuam qz nullus terminus qui accidentaliter predicatur potest q̄ditatiue diffiniri qz genus diffiniti quiditatiue predicatur de eo z differentia essentialiter non quiditatiue directe tanq̄ in ꝑdicatione directa q non potest esse in termino extrinsece cognotante qz in tali ꝓpositione semper accidētaliter cognotans z extrinsece predicatur z non terminus intrinsece cognotās Similiꝫ diffinitio est notificatiua z exꝓsitiua dis-

finiti vt per ipsum significatur ⁊ non esset in proposito hec enim diffinitio animal rationale nō notificat naturam hominis eo modo quo significatur per ly risibile ⁊ sic non est diffinitio de ly risibile licet sit secum cōuertibilis. Alio modo potest intelligi ⁊ melꝰ ⁊ subtilꝰ q̄ diffinitio albi videlicet descriptiua non eodem modo verificatur de prima substātia sicut diffinitio quiditatiua termini q̄ verificatur de prima substātia nā quandiu genus diffiniti q̄ est pars diffinitionis quiditatiue verificatur de substātia residuū diffinitionis etiā veri ficatur verum non sic est de diffinitione descriptiua de ly album hec namq; est diffinitio quiditatiua animal rationale huiꝰ termini homo ⁊ quādiu ly animal veri ficatur de forte verificatur etiā ly rationale cū sit inferius in supponēdo scilicet ly fortes ad ly rationāle. hoc autem non sic est de diffinitione huiꝰ termini album ly album namq; sic diffinitur albū est coloratū disgregatiuum visus ⁊ certū est q̄ stat fortez esse coloratū ⁊ non esse disgregatiuum visus puta quādo est coloratus co lore non albedine ex hȳs infertur philosophum fuisse locutum de terminis qui accidēraliter predicātur pre dicatione accidētis ⁊ nō proprij potest dici. Tertio in cludendo omnes terminos qui accidentaliter p̄dican tur q̄ sensus philosophi est licet album predicetur de prima substantia diffinitio albi non predicatur de pri ma substantia vt diffinitio prime substantie ⁊ hoc non solum quia nō est secum cōuertibilis verum qz non no tificat naturam prime substantie vt significatur p primam substantiā certum enim est hanc oratiōnem colo ratum disgregatiuū visus non notificare naturam so tis vt significatur per istum terminum fortes: secus est de ista diffinitione animal rationale verificatur enim de prima substātia vt diffinitio nō quia secum conuer tibilis sed quia notificat quiditatē fortis eo modo quo significatur per ly fortes. Tertio notādum q̄ secūdum principia realiū textus iste est sic intelligendus. Pote supponendū est res significatas per terminos pricipa lius subiici ⁊ predicari q̄ ipſi termini. tunc dico q̄ acci dentia que sunt in subiecto per inhesionem vt in pluri mis non predicātur de subiecto. i. in abstracto non pre dicatur de subiecto cui insit hec enī est falsa fortes est albedo licet albedo sit in forte talia tamen accidentia in concreto bene predicātur de subiecto cui insunt vt constat supposito q̄ insint in gradu sufficienti ad deno minandum totū alias nō oporteret ⁊ semper secludi mus ampliationē ad quinq; hoc autē q̄ dicit philoso phus q̄ ratio albi non p̄dicatur de subiecto. Eodē mo do sicut dictū est in expositione nominali dicē in ppo sito hoc dempto q̄ scdm expositionē nominaliū quan do dicitur q̄ ratio albi nō verificatur de subiecto ly al bi capitur materialiter pro isto termino albus ⁊ secun dum expositiones realem capitur significatiue addita ista particula inquātum huiusmodi vt sit sensus q̄ dif finitio albi inquantū huiusmodi nō verificatur de sub iecto abstinuiꝰ ab argumentis cōtra diffinitionē pri me ⁊ secunde substantie quia diffinitio prime substātie oportet q̄ impugneꝰ per argumēta facta contra diui sionem terminorum in cōmunem ⁊ singularem ⁊ diffi nitio secunde substātie per argumenta facta in predi cabilibus contra diffinitionem essentialem quiditatiuam. cōmentatoꝛ vero in cōmento istius textus sic ait que vero dicūtur in subiecto ⁊ sunt accidētia secūdum plurimum nō predicantur de subiecto cui nō innuitur nomen nec diffinitio verbi gr̄a albedo ipsa namq; non predicatur de corpore vt dicatur corpꝰ est albedo nec diffinitio eius vt dicatur q̄ corpꝰ est coloꝛ disgregans

visum qui quidē sermo eque bene potest exponi secun dum vnam viā sicut secundum aliā modicum tamen in eius principiū videtur deseruire vie realium in hoc q̄ dicit que dicūtur in subiecto ⁊ sunt accidētia vbi cū esse in subiecto sit idem q̄ predicari accidētaliter ⁊ ha bet postea ⁊ sunt accidentia videtur velle dicere q̄ ac cidentia accidentaliter predicantur sed ad hoc dicat nominalis q̄ ly accidentia capiuntur in littera eius se cunde intētionaliter ⁊ exponat primā particulam ita q̄ est sensus terminiq accidentaliter predicātur ⁊ sunt accidentia. i. sicut termini predicamentorū accidenti um ꝛc. In vltima vero particula cōmenti dicit albuꝫ predicari de corpore diffinitionē vero albi nō predica ri de corpore ex parte qua mōstrat substantiam eius in quo quidem sermone innuit secūdum sensum quem su perius posuimus videlicet q̄ diffinitio albi non predi cetur de forte vt diffinitio eius. Contra diffinitionem prime substantie sic arguitur prima substātia est in sub iecto ergo diffinitio prime substantie nulla antecedēs probatur de anima rationali que est in subiecto. Fortē dices anima rationalis non est p̄ma substantia quia pars essentialis ⁊ sic secluditur per vnam particulam diffinitionis vt patuit per eī expositionem. Secūdo dicitur q̄ non est in subiecto sicut accidens q̄ accidēs non facit vnum cum subiecto: cui inest. anima vero ra tionalis facit vnū cum subiecto cui inest Arguitur sic. Exponatur diffinitio secunde intentionaliter ⁊ pba tur intentū sic assumatur fortes per diuinam potestaꝫ a verbo diuino ⁊ sequitur q̄ ista est vera hoc est fortes demonstrando verbū sicut ista chriſtꝰ est homo ⁊ cū ly fortes sit prima substātia ⁊ ista sit accidentalis hoc est fortes sequitur intētum. Dices forte q̄ si ly fortes veri ficatur de verbo in casu illo oportet q̄ capiatur cogno tatiue videlicet de materiali significato significet ver bum ⁊ de formali cognotet hāc humanitatē ⁊ secūduꝫ hanc significationē non est prima substantia q̄ prima substantia est terminꝰ absolutus. Cōtra hoc sic arguitur. Dabilis est aliquis cōceptus quo absolute cogno scitur fortes ⁊ etiam sub ratione albi videlicet conce ptus quo beatus res videt in verbo diuino vt patet ex dictis in capitulo primo: tūc sic arguitur ille coceptus est prima substantia ⁊ ille conceptus accidētaliter pre dicatur de forte igitur intentū. antecedēs patet ex ca su respondetur vt in argumento dictum est vsq; ad vl timam replicā ad quam dicitur concessa maioꝛe distin guendo minoꝛē vel secundū significationem secūdam quam est prima substantia ⁊ si negatur vel secūdam a liam ⁊ sic cōceditur: modo diffinitio intelligitur sic pri mam substantiā non verificari de aliquo accidētaliter secundum significationem secūdū quam est prima sub stantia. Contra hoc sic arguitur. Ille cōceptus nō ha bet nisi vnā significationem: ergo solutio nulla. antece dens patet: ille cōceptus non habet nisi vnicā significa tionem cū naturaliter proprie tantū mediante se et non mediante alio significet. alꝫ quilibet conceptus plura significans diceretur habere plures significatio nes qꝫ non est dicēdum tunc enim diceretur q̄ iste con ceptus homo secundū vnam significat fortem ⁊ secun dum aliam platonem q̄ non est verum. Pro solutione notandum q̄ quando aliquis terminꝰ mentalis signi ficat aliquid taliter q̄ sufficit ad hoc q̄ sit synonimus cum aliquo termino precise significante illud ⁊ cū hoc significat aliquid aliud taliter q̄ sufficit ad hoc q̄ sit synonimus cum altero termino precise significat illud talis terminus dicitur habere plures significationes eo q̄ est synonimus cum multis terminis non synoni

mis licet non significat nisi naturaliter proprie ille au tem cōceptus taliter significat fortē q̄ sufficit ad hoc q̄ sit synonimꝰ cum isto termino fortes ⁊ sic significat album q̄ sufficit ad hoc q̄ sit synonimꝰ cum isto termi no album vt patet ex dictis in vltimo capitulo prece dentis tractatus. verū iste terminꝰ homo nō sic signifi cat fortem vt illa significatio sufficiat ad hoc q̄ sit sy nonimus cū isto termino fortes qō sic patet naz ille in cuius intellectu est iste conceptus homo ⁊ nullꝰ alius vltimatus licet audiat istā propositionē fortes est fortes: certū est q̄ non apprehendet significatuz eius quia non apprehendet extremorum significatū igitur nō est terminus secū synonimus ⁊ nō potest intelligibiliꝰ de clarari q̄ ly homo cōfuse ⁊ non distincte fortē significat licet sit declaratio a posteriori ⁊ per cōsequēs iste con ceptus homo nō habet plures significationes bene ta men conceptꝰ de quo formabatur argumētū. Secūdo sic arguitur. Prima substantia dicitur de subiecto: er go diffinitio nulla clara est cōsequētia: antecedēs pro batur supponamꝰ opinionē Gregorij que probabilis multum est ⁊ forte vera in primo sententiarū distictio ne tertia q̄stione prima ⁊ in 2do sententiarū in multis locis q̄ noticia abstractiua fortis est intuitiua speciei sit illa noticia abstractiua/a/ⁿ arguitur sic. Illa notti cia est prima substātia ⁊ dicitur de subiecto: ergo p̄ma substātia dicit̄ de subiecto Maioꝛ probat̄: iste terminꝰ fortes in voce vel in scripto est p̄ma substātia ⁊ iste ter minus fortes subordinatur a/ergo ille conceptus a est prima substātia: consequētia patet supponim⁹ istū ter minum fortes secundū significationē propriā non esse equiuocū. minoꝛ probat̄ quia cū a sit terminꝰ absolutꝰ predicabit̄ essentialiter q̄ditatiue de pnomine demon strante fortem ⁊ de pnomine demōstrāte speciē fortis igitur intētum. istud argumentū non potest solui nisi se cundum solutionē precedētis dicendo q̄ habet plu res significationes ⁊ ēm vnam est synonimꝰ cū ly for tes ⁊ ēm aliā est intuitiua noticia speciei fortis. Dicet forte aliqꝫ q̄ gregorius loco p̄allegato videtur dice re ⁊ representare speciē fortis sub ratione ymaginis et sic cognotatiue nō absolute eā representabit. Respōde tur q̄ ideo Gregoriꝰ ponit illā propositionē qz illa no ticia est sufficiēs ad causandū iudiciū q̄ illa species est ymago seu species fortis ⁊ nō quia cognotat illam spe ciem esse ymaginem. Secūdo quādo ita esset stat argu mētum cōtra aliam partē diffinitionis videlicet q̄ pri ma substātia est in subiecto qz est prima substātia ⁊ pre dicatur accidētaliter de illa specie. Ideo stādum est in solutione data. Cōtra hoc sic arguitur. Non potest ali quis cōceptus representare aliqua diuisiue non repre sentādo omnia inter q̄ est tāta conuenientia essentialis sicut inter illa q̄ significat vel maioꝛ sed sic est q̄ inter sortem ⁊ ceteros homines est maioꝛ cōuenientia essen tialis q̄ inter sortem ⁊ illam speciem igitur nullꝰ con ceptus precise representabit illā speciē ⁊ sortem. patet maioꝛ ex dictis in p̄dicabilibus ⁊ minoꝛ est menifesta. Respondetur dupliciter. Uno modo q̄ maioꝛ est vera quando talis cōceptus abstrahitur a cōuenientia essen tiali reperta inter sua significata alias nō modo. a/con ceptus nō est abstractus a conuenientia essentiali inter sortem ⁊ speciem eiꝰ vt facile videtur illa abstractione cognita quā in primo postertorū capitulo primo dubio penultimo declarauim⁹ Secūdo dicit̄ distinguēdo ad huc maiorem vel immediate trāseat vel vnū immedia te ⁊ aliud mediāte alio ⁊ sic nego modo a cōceptꝰ non representat sortē ⁊ speciē eque immediate sed speciem immediate ⁊ sortem mediāte specie. Cōtra hoc sic ar-

guitur. Sicut diuersorum generum ⁊ non subalterna tim positorum sint diuersa genera ⁊ diuerse differētie vt patet per secūdam regulā ante predicamentalē ita sunt diuersa individua. individuū namq; non contine tur sub genere nisi mediāte specie cui immediate est in ferius sed si a significauerit vt dicis poneretur in pre dicamento substātie ⁊ in p̄dicamento accidētis ⁊ sunt genera non subalternatim posita: igitur solutio nulla respondetur ad istud argumentū eo modo sicut ad pre cedens regulā philosophi intelligitur secūdum aliam significationem ⁊ bene patet ex eius declaratione op positum nō probat argumētum verū quoddam argu mentum factum a applicatur bene cōtra viam realium nam fortes est prima substantia ⁊ potest accidētaliter predicari: nam si assumatur a verbo cū ista sit acciden talis verbum est fortes capiēdo ly fortes cognotatiue et res ⁊ non termini predicentur. Sequitur q̄ prima substantia accidentaliter predicatur sed ad argumen tum dico breuiter non insistēdo qualiter casus debet intelligi secūdum principia sancti thome vel doctoris subtilis q̄ in illo casu fortes nō est prima substātia sed desinit esse prima substantia sicut desinit esse suppositum. Sed replicatur. Omnis substantia est prima vel secunda sed fortes est substantia ergo prima vel secun da sed non est secunda vt constat ergo est prima possit dici ad argumētum q̄ membra diuisionis in primam et secundam important aptitudinem si hoc non placet dicas q̄ non predicatur accidētaliter sicut accidēs sci licet ratione inhesionis subiecti ⁊ ille modꝰ predican di accidētaliter excluditur a prima substātia per eius diffinitionem.

¶ Sequitur tertus.

¶ Alia vero omnia .ut de subiectis di cuntur principalibus substātijs.aut in eis sunt.Hoc autem manifestum est ex his que per singula proponentur. vt a nimal de homine predicatur.ergo ⁊ de quodam homine animal predicatur. Nam si de nullo aliquorum hominum diceretur.nec omnino de homine pre dicaretur. Rursus color in corpore est ergo ⁊ in aliquo corpore. Nā si nō in a liquo esset corporū singulorū.nec om nino esset in corpore. Quare alia omnia aut de subiectis principalibus dicun tur substātijs.aut in subiect s eis sūt. Non ergo existētibus primis substan tijs impossibile est esse aliquid aliorū. Omnia enī alia aut predicantur de eis aut in subiectis eis sunt.

¶ Hic philosophus ponit aliā conclusionem ⁊ dicit. Alia vero omnia de subiectis dicuntur principalibus substantijs. i. omnes termini predicamēti substantie et predicamentorum accidētium in recta linea ponibili um dempta p̄ma substantia quiditatiue vel accidenta liter predicātur de p̄mis substantijs. ¶ Et sequitur pro batio hoc autē manifestum est ex hȳs que per singula probabitur. i. hoc inductiue patet vt animal de homi

ne predicatur ergo de aliquo homine animal predicatur. nam si de nullo aliquorū hominum diceretur nec̄ omnino de ipso p̄dicaretur. Si ꝓponit philosophus q̄ species specialissima p̄dicatur q̄dditative z vere de prima substātia z probat idē de genere q̄ genus vere p̄dicatur de p̄ma substātia q̄ ex hoc q̄ species predicatur quidditative de prima substātia z genus quidditative de specie. Sequitur gen⁹ quidditative p̄dicari de p̄ma substantia per primā regulam predicamentalem. ꝑbat igitur q̄ vere p̄dicatur animal de prima substātia si vere predicatur de specie q̄ si nō predicatur de aliqua prima substantia nec p̄dicabitur de specie illi⁹ prime substantie. Sequitur enim sortes non est animal et plato non est animal/z sic de singulis: ergo null⁹ homo est animal per assensum. ꝑbat⁹: igitur q̄ genera z species predicamenti substātie predicātur de primis substantijs vere z quidditative (q̄ intelligēdum est supponentibus primis substātijs) vadit ad probandum terminos predicamentorum accidētium predicari accidētaliter de prima substātia z vere suppositio q̄ accidētaliter et vere predicētur de secunda substātia. Et arguitur sic. Rursus color in corpore est ergo z in aliquo corpore: nam si non in aliquo singulorū est nec omnino in corpore. i. colorati predicatur vere de ly corpus ergo de prima substātia inferiori ad ly corp⁹ consequētia probatur alias nō verificaretur de ly corpus q̄ facile per assensum deduci potest z sequitur in littera quare omnia alia aut de subiectis dicūtur principalib⁹ substantijs aut in subiectis eisdē sunt. i. z sic oēs terminos predicamenti substantie p̄ter primas substātias predicantur de his vere z quidditative z accidentaliter. Notandum est q̄ non est intelligēda ista cōclusio philosophi vniuersaliter sine aliqua limitatione iste termin⁹ albedo z ceteri significātes in abstracto accidētia nō verificantur de prima substantia sed debet intelligi secundum se si fuerint cōcreta vel secundum sua concreta si fuerint abstracta. Scdo notandū est q̄ huius text⁹ expositio secundū principia realiū est facilis sententia est secundas substātias verificari de primis z accidentia inherere primis substantijs cūm non sint sine subiecto et ex consequēti de eis accidētaliter p̄dicari. Et nota philosophum latēter repreh̄endere platonē ponentem ideas. dicit enim aristoteles impossibile esse aliq̄d veri ficari de homine quin verificet de aliquo particulari homine z ex cōsequēti est impossibile esse hominē quin sit sortes vel plato, z̄c. sed dices videt pozphyri⁹ in communitatibus predicabiliū philosopho cōtrarius dicit enim sic destructis singulis animalib⁹ remanet ratio animalis z eodē modo destructis singulis hominibus remanet ratio hois ergo potent aīal de hoīe verificari licet nō verificetur de sorte vel platone vel aliquo individuo hois ℟espondetur q̄ sentētia pozphyrij est si prima substātia non supponat in ꝓpositione de p̄senti cuius copula nō absolvitur a tēpore nō sequtur q̄ diffinitio animalis vel hois nō supponit in ꝓpositionibus in quibus verbū absolvitur a tēpore. philosoph⁹ vero in presenti loqtur ceteris paribus videlicet si aīal nō verificatur de aliquo individuo hois non verificabit de homine ceteris omnino paribus ita q̄ si animal vere negetur de sorte z platone z sic de singulis z individuis hominis vere negabit de homine dūmodo copule propositionū vniformiter teneātur taliter q̄ si in vna absolvantur a tēpore z in alia z si nō absolvat in vna nec in altera quomodo nō locut⁹ est pozphyri⁹ vt diximus et facile est hanc solutionē applicare ad viā realiū ponendo verificari vbi dixim⁹ supponere ꝟbi gr̄a si a sorte nec aliquo individuo hois verificet de aliquo aīali nec animal verificabit de hoīe ceteris paribus ex parte copularū intellige. Ultimo notandū est q̄ iste textus philosophi insequendo principia nostra aliū potest aliter exponi q̄ sit expositus vt per oīa alia a primis substantijs intelligam⁹ terminos absolutos nichil cognotantes siue pro substātia siue pro accidēte supponant z q̄ ly dici de subiectis principalibus substātijs z ly in subiectis principaliter teneātur materialiter z tūc est sensus de omni termino absoluto dēpta prima substantia verificatur hoc cōplexū dici de p̄ma substātia vel esse in prima substātia tanq̄ accidēs in subiecto. sed q̄ non est mod⁹ apud philosophū in isto libro capere illa complexa hoc modo dicas sic de omni tali termino verum est dicere q̄ quidditative p̄dicat de prima vel supponit pro re vel significat rem existētem tanq̄ accidēs in prima substātia capiēdo primam substātiam prime intentionaliter z iste sensus nō videtur alien⁹ a mēte philosophi immo magis q̄ precedēs: ille namq̄ sensus iam supertus in scda diuisione antep̄dicamētali posit⁹ fuerat. consequēter philosoph⁹ ex dictis infert vnū correlarium dicēs non igit̄ existentib⁹ primis substātijs impossibile est esse aliq̄d aliorū scilicet scdārū substantiarum vel accidentiū. Sequitur ꝑbatio oīa enim de subiectis eius dicūtur aut in subiectis ei⁹ sunt. i. q̄z secūde substantie dicūt de eis vel sunt de eis. Pro cui⁹ correlarij intelligētia Notandū est q̄ dupliciter potest corelarium intelligi. Uno modo sic q̄ si hoc verbū existere negef de primis substantijs etiā negabitur de secundis substātijs z de alijs terminis supponētib⁹ pro antecedentibus vel cognotātib⁹ accidētia. hoc patet q̄z bene sequit̄ sortes nō existit nec plato z sic de singulis in diuiduis p̄dicamētis substātie ergo null⁹ homo null⁹ asin⁹ nullū aīal: z sic de alijs scdis substātijs existit ꝑsequentia tenet p ascēsum equualēter. Alius sensus est q̄ si nullū individuū predicamēti substantie supponat nullus alius termin⁹ ponibilis in aliquo predicamēto supponit prim⁹ sensus debet intelligi secundū q̄ philosophus loquitur naturaliter enī accidēs nō potest esse sine subiecto. Secūdus sensus debet intelligi dummodo suppositionis defect⁹ non eueniat ex hoc q̄ termini ponātur cū addito eoꝝ suppositionē impediēte/et sensus corelarij: tam fim reales q̄m fim noīales potest esse sic nec sortes nec plato: z sic de silibus substantijs existit nec homo nec aīal nec asinus nec albū nec albedo existit. ℣ Prima cōsequntia tenet per accessum: z scda patet q̄z albedo nō potest nisi in subiecta substātia esse: et si albedo nō est neq̄ albū est. termin⁹ enim cognotatiuus deficiēte sua cognotatione de nullo verificatur z iste secund⁹ sensus est satis ex mēte cōmētatoris. dicit enī sic omne q̄ est p̄ter p̄ma que sunt singularia aut est ex eo q̄ d̄ de subiecto aut q̄ est in subiecto z illō est manifestū per inductionē. i. si homo asinus vel aīal sit/necesse est q̄ prima substantia sit homo asinus vel animal z̄c. et si accidēs sit oportet q̄ sit in prima substātia tanq̄m in subiecto z hoc patet per inductionem ipsa indigere subiecto ꝟbi gr̄a q̄z animal vere predicat̄ de homine oportet vere ipsuz dici de hoīe quodd̄ cui innuitur quia nisi verificetur de aliquo singularium hominum non verificaretur p̄dicatio eius de homine q̄ est species z sic̄ species coloris verificaret̄ predicatio in corpore propter inuentionē ei⁹ in corpore aliquo cui innuitur. i. hoc patet per inductionē: nec reperitur instātia: nam cum animal p̄dicatur de hoīe oportet q̄ predicetur de inferioribus aliter arguēdo per ascensum ꝑbaretur q̄ non verificaretur de hoīe sic̄ accidētia cum sint

vel predicantur de corpore oportet q̄ sint vel p̄dicentur de primis substātijs alias nec̄ esset in corpore nec verificarentur de eo ex quo patet q̄ si prima substātia non est nec secunda nec accidēs est q̄ potest exponi no minaliter vt antedictū est vel vtriq̄ vie cōformiter capiendo propositionē de actu signato pro propositione de actu exercito vt sit sensus si nec sortes nec plato nec aliquod individuū substātie est nec est homo nec̄ asinus nec albedo nec nigredo z̄c. Ultimo infert corelarium philosophi dicens z post̄ illud est ita si nō inueniatur substātia prima nō est via ad inuentionē de substantijs secundis nec̄ accidētalibus q̄b exponēdū est sicut corelariū realiter vel nominaliter quia vtriq̄ vie expositio quadrat.

¶ Sequitur textus.

¶ Secundarum vero substantiarum. magis substantia est species q̄m genus. propinquior enim est prime substātie. Si quis enim assignet primā substantiam quid sit euidentius z conuenientius assignabit. speciem proferens q̄m genus vt hominem quendam assignando. manifestius assignabit hominem proferens q̄m animal. Illud quidē prius magis alicuius hominis. hoc autem communius. et cum aliquam arborem assignaueris manifestius assignabis assignādo arborē q̄m plātā.

¶ In ista pte philosoph⁹ cōparat secūdas substātias ad inuicē. Primo gen⁹ ad species secundas specialissimas. Secundo species specialissimas inter se ponit. primo istaz propositionē inter scdas substātias species est magis substantia q̄m genus: z arguit sic. Illud q̄d est ppinquior maxime substātie est magis substātia q̄m illud q̄d est remotius: sed spicies est ppinquior prime substātie q̄ est maxime substātia q̄m genus: igitur cōclusio vera. maiorem propositionē reliquit philosoph⁹ sine probatione quia videtur satis nota. potest tamē sic persuaderi videtur magis illuminatū q̄d maxime luminoso ppiqui⁹ est z id reperitur pfectius inter essentias creatas que deo entiū perfectissimo ppinqui⁹ est ergo a sili in ppositio ppinqui⁹ maxime substātie magis est substātia. minorem ꝑbat philosoph⁹ in littera quā solū posuerat dicit enim sic scdārū vero substantiarū magis substantia est species q̄m gen⁹ ecce cōclusionē z toti⁹ rationis adducte minorē tantū ponit dicēs, ppinquior enī est prime substātie hanc sic ꝑbat si enī quis assignat primaz substantiā quid est euidēti⁹ quidē z conuenientius assignabit speciē proferens q̄m genus z quēdā hominē assignando manifesti⁹ z cōuenienti⁹ assignabit hominem q̄m animal in qua ꝑbatione hāc intēdit rationem illud est ppinqui⁹ prime substātie per q̄d conuenientius z euidentius respōdetur ad questionem factā de prima substantia in q̄d vel quo euidētius, qui svolens manifestare quid est prima substātia manifestat z explicat verū querenti q̄d est prima substātia cōueniētius respondetur per speciē q̄m per gen⁹ z si debet assignari q̄d est prima substātia euidenti⁹ fiet per speciē q̄m per genus vt si velis manifestare q̄d est sortes cōueniēti⁹ fiet hec manifestatio dicēdo q̄ homo q̄m dicēdo q̄ est aīal igit̄ maior videtur nota z minor probatur a philosopho: illud enim proprii⁹ alicui homini est hoc autē cōmuni⁹. i. q̄z species nō ita confuse significat primā substantiā sicut genus ergo cōueniētius ostēditur q̄d est prima substātia per speciem q̄m per gen⁹. addit philosoph⁹ vnū aliud exemplū cum aliquā arborē redideris manifesti⁹ assignabis cū arborē assignaueris q̄m plantā. i. sicut si aliquis vellet manifestare q̄d est a/vel b arbor cōueniētius manifestabit dicendo q̄ est arbor q̄m dicendo q̄ est planta. Pro isti⁹ cōclusionis z ei⁹ ꝑbatione maior est intelligentia. Notandū est q̄ hic philosoph⁹ capit substantiam secūde intētionaliter z nō prime q̄z substantia prime intētionaliter non predicatur cū istis aduerbijs magis z min⁹ vt inferi⁹ philosoph⁹ dicit in quadā pro prietate ipsius substātie verū. Aduerte q̄ substātia secunde intētionaliter multis modis capitur. Uno modo pro termino habēte modū significādi predicamēti substātie nec in ista significatione substātia suscipit magis nec min⁹ nō enim iste terminus sortes/nec iste terminus homo magis vel min⁹ significāt substātiā absolute q̄m iste termin⁹ aīal nec̄ ista oratio significare substantiam absolute potest p̄dicari cū istis aduerbijs magis z min⁹. Alio modo accipit pro termino significante substantiā absolute z discrete vel non significatione que sufficit ad gen⁹ generalissimū z in ista significatione prima substātia dicit̄ marime substantia q̄z discrete significat null⁹ terminus potest discreti⁹ q̄m terminus discretus significare z in ista significatione species est magis substantia q̄m genus q̄z minus cōmuniter representat q̄m suum gen⁹ z quia termini de p̄dicamēto substantie sic se habent q̄ alic̄ min⁹ cōmuniter aliqui magis representāt: ideo de talib⁹ potest substātia in ista significatione dicta cū istis aduerbijs magis z minus predicari vt magis substantia dicatur terminus: q̄ minus communiter representat z minus q̄ cōmunius representat. ex quo patet q̄ in ista significatione etiā vnū genus subalternatū est magis substātia q̄m aliud z genus generalissimū non diceret substantia q̄z cōmunissime substantiā representat. Tertio modo accipit substantia secunde intentionaliter p̄ termino quidditatiue inferiori alteri termino in p̄dicamēto substātie z in vtraq̄ significatione verum habet cōclusio philosophi et ad probandum illam in prima significatione adducta est prima ratio: hoc est ad ꝑbandū illā in penultima significatione secūde intētionaliter capiēdo terminū et ad probandum illā in hac vltima acceptione adducit secundam rationē. Secundo notandū est q̄ tunc conueni entius respondetur ad questionē factam de aliquo quando data responsione paucioza restāt querēda vel q̄si nichil restat quia tūc cōplete satis fit questioni sic̄r tunc conuenientius euidētius alicuius assignatur notificatio quādo notificatiōe assignata paucioza restāt assignanda ad completam notificationem notificāde rei verbi causa. Si queratur q̄d est sortes non est ita conueniēs responsio. si dicatur q̄ est substantia: sicut si dicatur q̄ est animal: quia si dicat̄ q̄ est substantia multo plura restant interrogāda ad complerā solutionem questionis q̄m si dicatur q̄ est animal. Nam si dicatur q̄ est substantia restat scire an corporea vel incorporea an viua vel non viua animata vel inanimata: quorū nullum restat querēdum. si dicatur q̄ est animal similiter conuenientius respōdetur si dicatur q̄ est homo quam si dicatur q̄ est animal q̄z dicto q̄ est animal restat scire adhuc q̄ animal est homo vel asinus z̄c. que quidē questio nō habet locum. si dicatur q̄ est homo. ergo conuenientius respōdetur ad questionē factā de prima sub-

stantia per speciem quam per genus ⁊ hoc ideo q⁹ minus communiter species ꝯ genera significant ex quo tamen non sequitur q⁹ cōuenientius reſpōderetur per primam substantiā quam per speciē quia idem seipsuz notificare non pōt nec diffinire. Ex hijs patet penes quid debet attendi maior propinquitas speciei ad primam substātiam ꝯ generis ad eandē penes hoc videlicet q⁹ mod⁹ significādi speciei magis accedat admodum significādi prime ꝯ modus significandi generis cum species min⁹ cōmuniter significet ꝯ genus. Tertio notandū est q⁹ insequendo pricipia realium adhuc non debem⁹ dicere q⁹ in ista cōclusione substātia caperetur prime intētionaliter videlicet vt est gen⁹ generalissimū quia certū est in illa significatiōe nichil esse magis substātia nec min⁹ substātia cū substātia non suscipiat magis nec minus. Ideo aduerte q⁹ iste terminus substantia pter illā significatiōnē habet alias significationes. Accipit enī vno modo pro natura nō cōmunicabili vt generalissimū vel re simpliciter singulari.
Alio modo pro re pro se existēte alteri inferiori ꝺditatiue ⁊ in vtraq; istarū significationū capitur cōclusio.
Sed prima ꝓbatio philosophi ꝓbat cōclusionē in secunda ⁊ scōa in prima. Cōstat enim q⁹ prima substātia cum sit singularis est maxime substātia in illa significatione prima ⁊ q⁹ species est min⁹ cōmunicabilis ꝯ genus quia pauciorib⁹ ideo ꝓpinquior est prime substantie. ex quo patet penes ꝺd attendi ⁊ talis ꝓpinquitas attēditur etiā penes hoc q⁹ est esse cōmunibile pauciorib⁹ hoc ideo quia prima substātia est simpliciter incommunicabilis per indifferētiā. Secūdo patet quomodo necesse est secūdū pricipia realiū vti ista distinctione. ſ. iste termin⁹ substātia accipit dupliciter. Pri me intentionaliter ⁊ scōe sicut nōiales vtuntur. verum discrimen est q⁹ scōe intentionaliter capiēdo ipsum secundū nominales semper accipitur pro termino scōm vero reales pro re ad extra.

¶ Sequitur textus.

¶ Amplius. Principales substantie dicūtur ideo quod aliis omnibus subiacent. ⁊ omnia alia vel de ipsis predicātur vel in ipsis sūt. Idcirco maxime substantie dicuntur. Quemadmodum autem pricipales substantie ad alia omnia se habent. sic ⁊ species ad genus se habent. Subiacet enim species generi. Genera enim de speciebus predicantur. species autē de generibus non conuertūtur. Quare ⁊ ex his species genere magis substantia est.

¶ Consequēter philosoph⁹ ponit scōaz rationē ꝓbatiuā conclusionē in alio sensu quē dixim⁹. Et arguitur sic. Illud est magz substātia ꝯ aliud q⁹ est magz subiectum ꝯ aliud sed species est magis subiectum ꝯ gen⁹ Igitur maior isti⁹ argumēti ꝓbat philosoph⁹ dicens. Amplius prime substātie ideo maxime dicūtur substātie eo q⁹ omnibus alijs subiecte sunt ⁊ oīa alia aut de hijs predicātur aut in eis sunt. i. maior rationis facte patet q⁹ prime substātie: ideo maxime dicūtur substantie q⁹ maxime subiecte sunt. i. inferiores non solum secundum predicationē quiditatiuā sed etiā accidētalē.

Accidētia enim vt dictū est accidētaliter ⁊ directe predicantur de prima substātia ⁊ scōe substātie quiditatiue ⁊ directe ꝓbata maiore philosoph⁹ ꝓbat minorem dicens. sicut autē pricipales substantie ad oīa alia se habent sic species ad gen⁹ se habēt. subiacet enim species generi. i. q⁹ sicut prima substātia est maxime subiecta ita species ꝑter primā substātiā est maxime subiecta. nā species subiecta est generi gñia namq; de speciebus ꝓdicātur ꝺditatiue directe species autē de gñib⁹ non cōuertunt. i. sed species de gñe nō ꝓdicat ꝺditatiue directe patet ex hijs species gñe magz substātia est. id est ⁊ sic patet q⁹ species est magis subiecta ꝯ genus et ex consequēti magis substātia. Pro maiore intelligentia isti⁹ ꝓbationis Notandū est primo q⁹ Aristoteles capit ibi subiectū non pro subiecto cui inest forma substātialis vel accidēs sicut materia prima vel totuz composituz sed pro illo qō est alicui ꝺditatiue inferius vel accidētaliter ⁊ illud dr̄ alicui accidētaliter inferi⁹ de quo aliud directe accidētaliter ꝓdicatur: ex quo facile est cognoscere efficaciā rationis philosophi: philosophus autē ꝓsupposuit q⁹ species ꝓdicamēti substantie sunt accidētaliter inferiora accidētib⁹. est enī satis manifestū q⁹ ista est accidētalis ⁊ directa. homo est albus verū ꝓbādo minorē rationis pricipalis illā partē cuius subiicit q⁹ gña eque sunt accidētibus accidentaliter inferiora sicut species ⁊ facile est hāc secūdam probationē philosophi applicare ad pricipia realium visa declaratione conclusionis scōm illa principia nec littera philosophi videt magis fauere vni expositioni ꝯ alteri. Scōo notādū est q⁹ aliqs potest facere argumentū cōtra istā ꝓbationē ad ꝓbandū speciē nō pluribus inferiorē ꝯ gen⁹ q⁹ aliqō gen⁹ est infinitz inferi⁹ sicut ly aīal vt facile est videre ex hijs q̄ dicta sunt superius in scōa regula antepōdicamētali ⁊ cū nulla sint plura infinitis sequit speciē nō esse pluribus inferiorez ꝯ gen⁹ Respōdet q⁹ licet ifinitz earthezeumatice nō sint plura ꝓprie sunt tamē plura ꝓpprie: q⁹ oēs ptes ꝓportionales dicunt plures ipropprie ꝯ ptes ipares q⁹ cōtinēt illas ⁊ adhuc alias ptes. ſ. pares sic in ꝓposito: q⁹ homo est ꝺditatiue inferius q̄buscunq; aīal est quiditatiue inferi⁹ ⁊ alicui cui aīal nō est ꝺditatiue inferius Ideo homo est plurib⁹ inferi⁹ ꝯ aīal: assumptū ꝓ prima pte est manifestū. ⁊ ꝓ scōa patet q⁹ homo est inferi⁹ ad aīal ⁊ aīal nō est sibi inferi⁹. Ultimo notandum est q⁹ ꝑter sensus datos ꝓpositioni philosophi est adhuc vn⁹ ali⁹. ꝓ quo Aduerte q⁹ species sicut homo dr̄ ꝓfectior substātia ꝯ aīal q⁹ de ꝓfectiori de quo verificat aīal verificat homo ⁊ de multz imperfectz verificatur aīal de q̄bus nō verificat homo. Primū patet suppositō q⁹ homo sit ꝓfectissima species aīalis quod Aristoteles facile daret. Scōm patet q⁹ aīal verificat de bruto de quo homo nō verificat: ⁊ ex hoc ꝓuenit q⁹ ista sit cōcedēda aīal est imperfect⁹ substātia ꝯ homo ⁊ ista negāda homo est imperfectior substātia ꝯ aīal q⁹ ex illa ratione distributionis illi⁹ termini aīal sequtur q⁹ homo est imperfectior substātia seipso etiā sensū hūc possumus explicare valdē bene ad pricipia realiū ⁊ magz ꝯ ad pricipia nōaliū. Primū istoz patet q⁹ licet natura gñis ꝓmissiue posset dici ꝓfectior ꝯ natura speciei ex eo q⁹ est cōpossibilis cū differētijs plurib⁹ ꝯ natura speciei nichilomin⁹ formaliter natura speciei ꝓfectior est natura gñis q⁹ natura speciei includit aliquā perfectionē formalē que nō includit in natura gñis. ſ. differētie vnde porphiri⁹ in capitulo differētie dicit speciē differētia abūdat a gñe cū differētia includat formaliter in cōceptu ⁊ ꝺditatē speciei ⁊ nō gñis ⁊ ꝓpter hoc

species perfectior est genere ⁊ noticia specifica ꝯ noticia generica: vt Scot⁹ dicit in primo distinctione tertia questione secunda: ⁊ sic patet primum. Secundum patet quia insequendo viam nominaliuz datur aliqua species que nullo modo est magis substantia ꝯ genus illa namq; quere repzesentat imperfectissimum animal non est magis substantia quam genus secundū illum modum ⁊ tale animal imperfectissimum ꝺm philosophum est dabile: sed ad hoc dicere tur q⁹ non repugnat isti generi animal quantum est ex parte sue significationis verificare de imperfectiori animali illo q⁹ per naturam est imperfectissimū. Sed contra istū sensum datum est argumētum ex littera philosophi. dicit namq; philosophus in sequenti textu q⁹ vna species specialissima ꝓdicamēti substantie non est ꝑfectior substantia alia specie specialissima eiusdē ꝓdicamēti cuius oppositum scōm illum sensum est verus cum homo sit perfectior substantia ꝯ equus. Respōdetur q⁹ philosophus in sequēti textu loquitur cōformiter ad primum sensum quē sui cōclusioni dedimus quem primā rationem ꝓbare dixim⁹: ⁊ in illo sensu certū est nullā speciem specialissimā esse magis substantia ꝯ aliam ⁊ sic nulla est repugnantia.

¶ Sequitur textus.

¶ Ipsarum vero specierum quecunq; non sunt genera. nichil magis alterum altero substātia est. Nichil enim familiari⁹ assignabis de aliquo homine hominem assignando. ꝯ de aliquo equo equum. Similiter autē pricipalium substantiarum nichil magis alterum altero substātia est Nichil enim magis aliquis homo substantia est. qua aliquis bos.

¶ Dic philosoph⁹ ex dictis infert duo corelaria. primū est ipsarū vero specierū quecūq; nō sunt gñia nichil magis alterū altero substnatia est. i. ex dictis sequtur q⁹ inter scōas substātias q̄ nō sunt gñia: sed species tātuz sicut sunt species specialissime nichil est magis substātia. vnde homo nō est magis substātia ꝯ equus ⁊ sequitur ꝓbatio nichil enī familiarius assignabis de aliquo hoīe assignādo hoīez ꝯ de aliquo equo equū. i. q⁹ adeo bene notificat quid est brunell⁹ individuū ſ speciei equi dicēdo q⁹ est equ⁹ sicut notificatur sortes dicēdo q⁹ est homo cū vtrobiq; nō restet alia notificatio faciēda per terminū quiditatiuū superiorē ad sortē nō ꝓsuppositū ad ly homo vel equ⁹. igitur homo nō est magis substantia ꝯ equus. consequētia patet per ꝓbationē primam adductā ad conclusionē pricipalē philosophi. ex quo patet q⁹ philosoph⁹ non intēdit negare hoīem esse perfectiorē substantiā equo: sed intendit dicere q⁹ quando ita sit eque bene respōdetur ad questionē factā per ꝺd de particulari equo dicēdo q⁹ est equ⁹ sicut ad questionem factā per ꝺd de particulari hoīe dicēdo q⁹ est homo: ⁊ hoc est verū vt probatum est. Secundū corelarium est similiter autē ⁊ pricipaliū substātiarū nichil magis alterū altero substātia est nō enim aliqs homo magis substantia est ꝯ aliquis bos hoc est inter ꝓmas substantias nichil est magis substātia sicut sortes non est magis substantia ꝯ brunellus. Notandū est primo q⁹ non capit philosophus esse non magis substantiam

ꝓ esse perfectiorē substātiaz: sed vt id dicatur magis substantia q⁹ habet significationem ꝓpinquiorē significationi prime substātie vel ꝓ illo q⁹ cōuenientius et euidentius manifestat quiditatez prime substātie siue ꝓ illo q⁹ est quiditatiuū inferi⁹ terminis de ꝓdicamētis substātie ⁊ in nulla istarū significationū ly sortes est magis substantia ꝯ ly brunellus non in prima q⁹ cum quodlibet eoꝝ sit prima substantia nō potest aliquod eoꝝ habere ꝓpinquiorē significationē significationi prime substātie. scōm patet q⁹ nichil eoꝝ manifestat q̄d est prima substātia cū quodlibet sit prima substantia ⁊ seipsum nichil manifestat nec sui cognitionez facit diffinitiuā. Tertiū patet q⁹ sicut ly sortes inferi⁹ est ꝺditatiue generi ⁊ speciei specialissime ⁊ sub se non habeat ꝺditatiue inferi⁹: idē est dicendū de ly brunell⁹ et de quacunq; alia prima substātia. igitur inter ꝓmas substantias nichil est magis vel min⁹ substātia ⁊ facile est ex dictis exponere istū textū ad pricipia realiuz conformiter assignādo conuenire rebus q̄ dixim⁹ conuenire terminis in cōmēto cōmentoris neq; innuitur difficultas nec aliq̄d q⁹ magis potest deseruire vie nominaliū ꝯ realiū. Contra textū philosophi potest aliquis sic instare aliqua ꝓma substātia est magis substantia alia. igitur scōm corelariū falsum. antecedēs ꝓbatur q⁹ vna prima substātia magis notificat substātiam significatā ꝯ alia. hoc patet sumptis eiusdē rei duab⁹ noticijs vna intuitiua: alia abstractiua. vcz sortis certum est cum noticia intuitiua clarius sortē repzesentat ꝯ abstractiua non solum formaliter: sed etiam virtualiter q⁹ potest causare euidēs iudiciū de multis predicatis conuenientibus sorti: abstractiua vero nō potest Respondetur primo: q⁹ quando ly ita esset nichil contra conclusionem philosophi. nam posuit tres modos quibus nulla prima substantia est magis substantia ꝯ alia ⁊ in eoꝝ duob⁹ vltimis noticia intuitiua sortis non est magis substantia ꝯ abstractiua. Scōo dicitur negando consequentiam ⁊ ratio est quia ad q̄stionem factam per quid de sorte non conuenientius. respōdetur per noticiam intuitiuam vel abstractiuam sicut fieri potest inter angelos vel per terminum ei subordinatum sicut fit inter nos ꝯ per abstractiuam cum ad talem questionēm non cōueniens detur respōsio nisi per terminum quiditatiue predicabili de termino in questione posito. modo noticia intuitiua sortis non predicatur quiditatiue de se nec de abstractiua quia inter terminos synonimos est idemptica et non quiditatiua predicatio.

¶ Sequitur textus.

¶ Merito autem post pricipales substantias sole aliorum omnium species. et genera secunde substantie dicuntur. Sole enim he indicant pricipalē substantiam eorum que predicantur. Aliquem enim hominem si quis assignauerit quid est. speciē quidem ꝯ genus assignando familiarius demonstrabit. ⁊ manifestius faciet hoiem assignando ꝯ animal. Aliorum vero quicquid assignauerit quilibet assignabit extranee. velut album. aut currit. aut quodcūq;

talių reddens. Ergo merito he sole secunde substantie dicuntur. Amplius. Principales substātie eo q̄ alijs oīb⁹ subiacent proprie substātie dr̄, Sicut autem prime substantie ad alia omnia se habēt, ita species ⁊ genera principalium substantiarum ad reliqua omnia se habent. de his enim reliqua omnia predicantur. aliquem enim hominē dices grāmaticum esse. ergo ⁊ hom. nē et animā grāmaticū dices. Similiter autem ⁊ in alijs.

¶ Hic philosoph⁹ probat istā propositionē quasi corelariū ex dictis. videlicet post primas substātias sola genera ⁊ species predicamēti substātie debēt dici scde substantie: ⁊ probatur sic. cōclusio illa sola debēt dici secunde substātie per q̄ conueniēter respondetur ad questionem factā per quid de prima substātia: sed per sola genera ⁊ species predicamēti substātie respōdetur ad questionē factā per quid de primis substātijs. igitur intentum. maior patet ex multis antedictis: ⁊ minor probatur pro exponente affirmatiua: videlicet genera et species predicamenti substātie predicātur: p̄dicantur in quid de primis substātijs. igitur exponens affirmatiua illius exclusiue vera. negatiua patet q̄ cū accidentia nō predicātur in quid de prima substātia nō conuenienter. respōdeť per illā ad q̄stionē factā per quid de prima substātia istius rationis solū minorē probat philosoph⁹ in littera dicēs sola enim hec indicāt principalem substātiā eorū que predicātur. i. q̄ inter illa q̄ predicantur de prima substātia sola genera ⁊ species p̄dicamenti substātie manifestāt quid est prima substātia seu predicātur in quid. Ex̄t sequitur ꝓbatio. aliquē enī hominē si quis assignauerit q̄d est: speciē quidē q̄s genus assignādo familiari⁹ assignabit ⁊ manifesti⁹ faciet hominem q̄s animal. i. quia si quis velit manifestare q̄d est sortes: vel respōdere ad questionem factam in quid de sorte tantū ⁊ si conueniētius. respōderet per speciē q̄s per genus. vc̄z dicendo q̄ est homo q̄s dicendo q̄ est animal nichilomin⁹ vtraq̄s respōsio esset conueniens aliorum vero quidq̄s assignabit quilibet assignabit extranee vel vt albū aut currit aut quodcūq̄s talium reddens. i. sed accidēs nullū predicatur in quid de prima substātia q̄ō patet. Nam si q̄ratur quid est sortes. non conuenienter respōdetur dicēdo q̄ est album aut currit aut quodcunq̄s aliud predicatū accidētale assignādo concludit ex vis conclusionem principalē dicēs. ergo merito sole dicūtur scde substantie. i. patet veritas propositionis posite ⁊ facile est hanc explicationē applicare principijs realiū loquēdo de reb⁹ vbi locuti sumus de terminis. ex hijs patet philosophū velle dicere differētias predicamēti substātie non debere dici substantias: q̄ differētia essentialis nō in quid sed in quale paret dicať de prima substātia. consequēter philosophus ꝓbat eādem ꝓpositionē scda ratione ⁊ formatur sic ratio prime substātie. ideo dicuntur prime substātie quia oībus subiacēt admin⁹ hec fuit vna ratio supius assignata. s. generib⁹ ⁊ specieb⁹ predicamēti substātie ⁊ accidentib⁹ omnib⁹ sed genera ⁊ species. s. predicamenti substātie ⁊ si nō subiaceāt ipsis primis substātijs subiacēt tamen accidētibus. Accidentia vero nec specieb⁹ nec generib⁹ predicamēti substātie subiacēt. igitur species ⁊ genera p̄dicamēti substātie debēt dici scde substātie ⁊ nō accidētia. antecedēs pro prima parte ponit a philosopho cū ait ampli⁹ principales substantie. i. prime eo q̄ omnib⁹ alijs subiacēt proprie dicuntur substantie. Sequitur scda pars antecedentis sicut autem prime substātie ad omnia alia se habēt sic ⁊ species ⁊ genera principaliū substantiarū ad reliqua omnia se habēt de hijs enī reliqua oīa predicātur. i. sed sicut prima substātia subiacet specieb⁹ ⁊ generib⁹ predicamenti substātie. similiter ⁊ accidentibus illa genera ⁊ species subiacēt accidētib⁹ q̄ō sic patet. aliquē enim hominē dices grūmaticū esse. ergo ⁊ hominē ⁊ animal grāmaticū dices. similiter autē ⁊ in alijs. i. q̄ sicut ista est accidētalis ⁊ directa sortes est grāmatic⁹ etiā quelibet istarū homo est grāmatic⁹ aīal est grāmaticū. igitur gña ⁊ species p̄dicamēti substantie debēt dici scde substātie ⁊ nō accidētia. Notādū est primo pro maiore intelligētia istī⁹ rext⁹ q̄ philosoph⁹ nō capit in presenti esse subiectū pme intētionaliter vt tātum valet sicut esset subiectū accidētis subiectum inḡ inhesionis vel notationis: sed capit terminū scde intētionalit⁹ vt tantū valet sicut esse subiectū respectu p̄dicati q̄ accidentaliter ⁊ directe p̄dicať de tali subiecto. ⁊ hoc modo verū est dicere pma substātia ⁊ gen⁹ ⁊ species p̄dicamēti substātie subiacēt accidētib⁹ capitur etiā pro quiditatiue inferiori: fz istaret alicis cōtra rationē philosophi scdaz sicut scde substātie subiacēt accidētibus ita etiā accidētia subiacēt accidētib⁹. nā sicut ista est accidētalis homo est alb⁹ ita hec est accidētalis dulce est albū ⁊ sicut pma est directa ita ⁊ scda. ergo sicut secūde substātie subiacēt accidētibus ita etiā accidētia subiacēt accidētib⁹ ? eadē ratione. ergo qua gña p̄dicamēti substātie dicūť substātie accidētia debent dici substātia. respōdeť pmo q̄ Aristoteles ꝓsupponit terminū hr̄e modū significādi predicamēti substātie hoc est p̄ supponit terminū esse substātiā scde intētionalit⁹. Secdo dr̄ q̄ subiacere alicui nō solū est subiici respectu alteri⁹ in p̄dicatione directa verū cū hoc requrit q̄ ecōtrario nō sit p̄dicatio directa q̄ nō cōtingit in p̄dicatione accidētali in qua termin⁹ vni⁹ p̄dicamenti accidentiū p̄dicať de termino eiusdē vel alteri⁹ p̄dicamenti accidētaliter ⁊ directe. nā sicut ista est accidētalis et directa albū est dulce: ita hec dulce est albū nō sic est de ista homo est alb⁹ cū ista sit indirecta albū est homo et hoc meli⁹ valet q̄s prima facile est etiā hāc rationē philosophi exponere ad realiū principia cōformit id q̄ sepe dicim⁹ faciēdo attribuēdo vc̄z reb⁹ q̄ terminis dicim⁹ cōuenire in cōmēto autē cōmētatoris quo ad primā rationē philosophi nec est difficultas nec aliq̄d qđ nō habeť in lra philosophi. in scdaꝫo sic ait (etiā appet ꝓ hoc etiā q̄ ꝓportio substātiarū pmarū ad reliqs res est ꝓportio specierū substātiarū ⁊ gña ipsarū ad ea que sunt ꝑter ipsa. s. aliorū vniuersaliū p̄dicamētorū) id est ꝓbať scdo species ⁊ gña p̄dicamēti substantie debere dici scdas substātias q̄ se habēt ad illa q̄ in p̄dicamentis accidētiū ponūtur sicut pme substātie se habēt (⁊ sicut cetere res inuenūtur in eis q̄admodum dicimus sic ⁊c. vniuersalia p̄dicamētorū inueniūtur in substantijs scdis. s. q̄ vniuersalia eorū inueniūtur in vniuersalibus suis sicut singularia ipsoꝝ inueniūť in substātijs pmis. ꝑbi gr̄a: q̄ grāmatica inuenit in hoīe ⁊ bicubitū in corꝓre). i. q̄ illa q̄ predicantur accidentaliter et directe de primis substātijs etiā predicantur accidentaliter ⁊ directe de earum speciebus ⁊ generibus ēm

se/vel sua superiora: sicut ista enī est directa sortes est grāmaticus ⁊ accidētalis. ita hec homo est grāmatic⁹ vnde subtiliter est pōderandus sermo commētatoris: vult enim dicere q̄ non oportet quicq̄d predicatur de prima substantia accidētaliter ⁊ directe tanḡ directe predicetur sic scdm se de specie vel genere predicauerit substantie: sed satis est q̄ scdm se vel suū superi⁹ sic predicetur. hoc patet alia sentētia philosophi esset falsa. hec nāḡ sortes est hic grāmaticus est directa tanḡ directa ⁊ nō hec homo est hic grāmatic⁹. hoc patet ex his que dixim⁹ in scda questione p̄dicabilū. Aduerte q̄ insequēdo principia nominaliū oportet dicere commentatorē capere res in suo sermone non solū pro rebus que nō sunt signa verūetiam pro rebus que sunt signa: verū adhuc instaret aliquis cōtra rationē philosophi. nā si ratio eius esset valida sequerek q̄ ens esset secūda substātia. cōsequēs est falsum: ergo antecedēs consequētia paret q̄ ens predicať in q̄d de prima substantia. hec enī est essentialis q̄ditatiua sortes est ens: igitur est scda substātia cōsequētia patet per rationem philosophi. falsitas cōsequēťs patet q̄ philosophus vocat secūdas substātias in principio istī⁹ capituli genera ⁊ species predicamēti substantie ens autē non est genus illi⁹ predicamēti nec species. nā inseq̄ndo principia doctoris sancti in multis locis. sīr doctoris subtilis in. j. dist. viij. quest. ij. ens nō est genus ⁊ quādo insequēdo p̄cipia noīaliū licet ens sit genus nō tamen est gen⁹ predicamēti substātie cum tion p̄cise absolute ens per se existēs que est mod⁹ significādi predicamenti substātie significat. Respōdetur q̄ istud argumētū in forma facit doctor subtilis in primo sententiarū distin. viij. quest. ij. in forma. ⁊ respōdet distinguēdo antecedens vc̄z q̄ ens predicetur q̄ditatiue de sorte velut genus vel diffinitio negaťur vel q̄ includitur in cōceptu quiditatiuo vel ratione formali ipsius sortis nō tanḡ modus vel differētia cōcedit. er quo nō sequitur q̄ sit secunda substātia sequeretur tamen si predicaretur in quid tanḡ genus: sed cōtra solutionē Scoti sic arguitur. Ostendēdo q̄ petat principiū. nam argumentū intendit ꝓbare q̄ ens est gen⁹ ⁊ ad ꝓbandū hoc assumit q̄ predicatur in quid de ꝑma substātia ex quo infertur q̄ est gen⁹ vel species ad primā substantiā ⁊ cū non sit species q̄ certū est q̄ nō habet supra se gen⁹ ⁊ species ponitur sub assignato genere ex vna diffinitione quam ei pozphir⁹ assignat: seq̄tur q̄ est gen⁹. respōdetur ad argumentū istud q̄ licet predicetur in quid nō tamen est genus q̄ nō predicať tanḡ gen⁹. Arguit sic cū predicari in quid de aliquo tanḡ genus non sit aliud q̄ predicari in q̄d de aliquo respectu cui⁹ p̄dicatū est genus. sequit q̄ solutio valet tantū ac si diceret licet predicetur in q̄d nō tamē est genus nec species q̄ non est genus nec species ridiculosa admodū solutio ⁊ idigna non dicā doctore subtili verū quocūq̄s hoīe quid tamē esset dicendū pro soluāda mēte doctoris subtilis in presentiarū non ꝓsequor q̄ in eiusdē cōmentarijs sup primum sententiarū loco prealleg̃ato. viij. dist. quest. ij. de hoc longū protrari sermonē. dico tamē ad argumētū in se ad scdaz substantiā non sufficere q̄ditatiue p̄dicari de prima substātia sed cum hoc requiritur q̄ habeat modū significādi predicamēti substātie qui quidē modus significādi non cōuenit enti cuz non p̄cise ens per se significet vt dictū est: fz dices ad argumētū antea factum dādo duas solutiones primā improbamus que concidit cū ista. igitur vel tūc vel nunc male dictuz est. respōdetur negādo cōsequentiā ⁊ ratio est q̄ hec solutio est valēs pro argumēto q̄d fit ad ꝓbandū ens esse secundā substantiam sed nō ad probandum q̄ accidēs sit secūda substātia q̄ argumentū antea factū intendebat ꝓbare. hoc patet quia maior est apparētia modus significandi predicamēti substantie cōuenire enti cū sit finitum licet absolute quā terminis accidentalib⁹? quia pre supponendo q̄ termin⁹ habet modū significādi predicamenti substātie certū est q̄ est prima substātia vel secunda ex diuisione in principio istius capituli supposita ⁊ cū genera ⁊ species predicamēti substātie nō sunt prime substātie. sequitur q̄ sunt scde: ⁊ sic nō erat opus philosopho probare talia gña ⁊ species esse scdas substantias: de ente vero cum inquid predicetur de prima substantia est magna apparētia q̄ sit secūda substantia ⁊ propterea dicitur q̄ hoc nō sufficit sed requirit⁹ modus significandi predicamēti substātie si hoc non placet tene solutionē dataz ad argumētū antea factū: sed queris qualiter soluerek argumētū scdm principia doctoris subtilis dico q̄ sicut fm viā noīaliū ad hoc q̄ aliquis termin⁹ sit gen⁹ oportet q̄ habeat modum significandi alicui⁹ predicamēti ita ad hoc etiā q̄ aliqua natura vel realitas sic gen⁹ oportet q̄ sit p̄cise cōmunicabilis per indifferētiā multis speciēb⁹ vni⁹ tantū p̄dicamēti hoc enī non cōuenit enti. igit⁹ nō est scda substātia visis oībus q̄ dicta sunt in isto capitulo hec p ordinem habenť diuisio substātie in primā ⁊ scdam ⁊ membrorū diffinitiones cōparate sunt scde substātie adinuicem ⁊ ad cetera ⁊ etiā pme posita q̄ sunt ⁊ ꝓbata aliqua corelaria: ⁊ hec pro pma parte pricipali istī⁹ capituli Sequitur secunda.

¶ Sequitur textus.

¶ Commune autē omni substantie est in subiecto non esse. Principalis nāḡ substantia nec de subiecto dicitur. nec in subiecto est.

¶ In ista scda parte Aristoteles determinat de proprietatibus ⁊ cōmunitatibus substantie. et ponit primam dicens cōmune autem omni substātie in subiecto non esse hoc est omni substātie cōuenit non esse in subiecto: ꝓbat hoc philosophus inductiue. Primo de primis substantijs. Secdo de secūdis substantijs: dicit principalis nāḡ substantia. i. quia prima substātia nec de subiecto dicitur nec in subiecto est vt patet per diffinitionem eius. Notandū est q̄ hec q̄ dicit philosoph⁹ conuenire substātijs dicit cōmunitas ⁊ non ꝓprietas substantie: q̄ etiā conuenit differētijs predicamēti substantie vt paulopost dicet philosoph⁹: ⁊ potest intelligi prime intētionaliter ⁊ scde. si primo modo intelligatur sensus est q̄ nulla res q̄ est substātia hoc est ens per se existēs est in subiecto tanḡ accidēs: ⁊ hoc est verum si scdo modo intelligať sensus est null⁹ termin⁹ de predicamēto substātie predicať accidētaliter ⁊ directe ad minus scdm significationē talis predicamēti primus sensus est cōformis principijs realiū ⁊ secūdus principijs noīaliū potest adhuc ly substātie teneri prime intētionaliter ⁊ ly esse in subiecto scde intentionaliter et tunc ꝓpositio esset. falsa esset enī sensus q̄ nulla res q̄ est substātia accidētaliter p̄dicarek ⁊ ille sensus est falsus patet de isto termino albū in scripto est enī substantie pme intētionaliter ⁊ tamē accidētaliter p̄dicať potest etiā teneri ly substātie scde intētionalit⁹ ⁊ ly esse in subiecto pme itētionalit⁹ ⁊ tūc esset sens⁹ q̄ null⁹ terminus in p̄dicamēto substātie est accidēs iherēs alicui ⁊ illō est falsū ptz de teris mētalib⁹ ⁊ vocalib⁹ ⁊ multis scriptz fz in nullo istorū sē suū cepit phūs fz dices sivit

mus sensus esset falsus ista esset cōcedenda substantis est accidens cōtra philosophū primo physicoꝝ dicentem q̄ vere est nulli accidit respōdeꝛ q̄ p̄me intētionaliter vtrūq; extremū capiēdo illa est ipossibilis ſz scde intētionaliter capiēdo subiectū ꝑdicatū p̄me intētionaliter vera est sicut cāpiēdo subiectū scde intētionaliter ꝛ predicatū scde intētionaliter sīr est vera vel ad minus possibilis ista sunt manifesta ꝛ exempla facilia quibus hoc manifestari debet.

¶ Sequitur textus.

¶ Secundarū vero substantiarū constat quidem etiam sic, quia nulla est in subiecto. homo enim de subiecto quidem aliquo homine dicitur. in subiecto vero nullo est, neq; enim in aliquo homine homo est. Similiter ꝛ animal de subiecto quidem dicīt aliquo hoīe. non est autem aīal in aliquo homine.

¶ Postq̄ philosoph⁹ probauit primā substantiā non esse in subiecto. p̄bat scdas substātias nō esse in subiecto. ꝛ dicit Scdārū vero substantiarū constat quidem etiā sic esse q̄: nulla est in subiecto. i. manifestū q̄ sicut prime substantie non sunt in subiecto etiā nec scde hoc probatur duplici ratione. Prima est. Homo enim de subiecto quidē aliquo hoīe dicīt in subiecto autē nullo est nō enim aliquo hoīe homo est. i. q̄: ly homo licet predicet de subiecto nō tamen accidēt̄aliter p̄dicatur directe sīr autē ꝛ aīal de subiecto q̄dē dicīt aliquo homine nō autē est aīal in aliquo hoīe. i. etiā aīal licet dicatur de hoīe tanq̄ de subiecto de nullo tamē p̄dicāt accidēt̄aliter ergo scde substātie nō sunt in subiecto.

¶ Sequitur textus.

¶ Ampli⁹. Eoꝝ que in subiecto sunt nomen quidē de subiecto aliquotiens michi prohibet predicari. rationē vero umꝓssibile est. Secundarū vero substantiarū de subiecto ratio predicatur. et nomen. rationem enim hois ꝛ aīal. s de aliquo hoīe predicabis. Quare non erit eoꝝ substantia q̄ sunt in subiecto.

¶ Dic philosoph⁹ probat scda ratione scdas substantias non esse in subiecto cōstitit in hoc ratio nichil eorum q̄ sunt in subiecto ꝑdicātur noīe ꝛ ratione de prima substātia: sed scde substātie ꝑdicātur noīe ꝛ ratione de p̄mis substātijs. ergo nō sunt in subiecto. Maioꝛ patet ex declaratione diffinitionis scdārū substātiarū et cōparatione earum: ꝛ minoꝛ ibi etiā fuit declarata hanc ponit cū dicit ampli⁹ autem eoꝝ que in subiecto sunt nomē quidē nichil p̄hibet aliquādo predicari de subiecto rationē vero impossibile ecce maioꝛē. i. nichil eorum q̄ sunt in subiecto predicāt nomine ꝛ ratione secundarum vero substantiarū predicatur ꝛ ratio de subiecto ꝛ nomen. Sequitur probatio eius ratione namq; homīnis de aliquo hoīe predicabis: ꝛ aīalis. i. q: iste secunde substantia homo ꝛ aīal non solū nomine sed ratione predicātur de prima substātia. ergo nō erit substantie eoꝝ que in subiecto sunt. i. ergo scde substātie non sunt in subiecto qđ erat p̄bandū. Notādū est primo q̄ iste textus facilis est etiā exp̄sitionis sm viā realiū neq; aliud oportet dicere ēē q̄ scde substantie que sunt nature generice vel specifice neq; sint accidētia inherentia subiectꝫ neq; accidēt̄aliter ꝛ directe ꝑdicantur accidentaliter in quā ratione inhesionis.

¶ Sequitur textus.

¶ Non est autē propriū substantie hoc sed illud differētie est. qm̄ in subiecto non est. Bipes enī ꝛ gressibile de subiecto quidē homine predicat. in subiecto vero nullo est. nō enim in homine est bipes ꝛ gressibile. ratio quoq; differētie de illo dicīt. de quo cūq; ipsa differētia predicat. velut si gressibile de homine predicat. ꝛ ratio gressibilis de homine predicatur. est enim homo gressibilis.

¶ In ista parte Philosoph⁹ declarat quare dixit cōmune est esse substantie in subiecto non esse ꝛ dicit non est autem hoc substantie proprīū sed differētie illud est q̄ in subiecto non est: id est dictum est cōmune est non esse in subiecto ꝛ non proprīū: quia etiam conuenit differentijs predicamenti substantie q̄ declarans subdit bipes autē ꝛ gressibile de subiecto quidem dicitur de homine in subiecto autē nullo est non enim in homine est bipes nec gressibile. i. differentia nāq; essentialis sicut gressibile ꝛ bipes que ponūtur ad circūloquēdum veras differentias non predicantur accidentaliter de aliquo alio in predicatione directa tanq̄ directa nec instes de ista albū est rationale. ergo differētia ꝺ̄ de subiecto. Notandū est p̄o maioꝛe intel. igētia ist⁹ textus q̄ quādo dicīt q̄ bipes ꝛ gressibile nō solū verificātur de homine vel de suis speciebus verūetiam diffinitio eius verificatur de specie eius: rationale enim potest diffiniri diffinitione quiditatiua ꝛ si nō eque p̄prie dicta sicut species iste mod⁹ dicēdi cuiuscūq; sit nō valet: tum quia differentia essentialis non potest diffiniri diffinitione quiditatiua cum non habeat differentiam nec habere possit nam si rationale possit habere differentiam detur detur illa ꝛ sit a/ꝛ arguitur sic. A/est differentia essentialis. ergo cognotat partem essentialem vel ergo formam vel materiā si primū sic ly rationale et ly a/ sunt termini synonimi ꝛ sic vn⁹ non est differentia alterius si cognotat materiā est synonim⁹: cum ly materiale: sed ly materiale nō potest esse differentia de ly rationale nam differentia est manifestatiua diffiniti remoti: vt importatur per diffinitū propinquū: sed materiale nō manifestat naturā hominis/vt significatur per rationale/vt constat. igitur materiale non est differentia de ly rationālis/maioꝛ patet: alias nō poneretur in diffinitione q̄ditatiue rei que est manifestatiua eius. Unde oportet quālibet partem eius adequate vel inadequate manifestare diffinitū remotum vt importatur per diffinitū propinquū. igitur differentia non habet differentiā. Secundo falsum est q̄ differētia nō habet genera sensibile ens est eque bene est gen⁹ ad rationale sicut coloꝛatū ad album dicendū. igitur est q̄ dici de subiecto conuenit differentie respectu suoꝝ inferioꝝ conuenit etiam ei respectu speciei. Primum patet quia hec est essentialis ꝛ quiditatiua rationale est sensibile ꝛ hoc rationale est rationale. Secundum patet q̄: ista est essentialis homo est rationalis licet nō

sit q̄ditatiua. Ex quo patet: q̄ dici de subiecto aliquando capitur a philosopho p̄o predicari quiditatiue tantum aliquādo p̄o predicari q̄ditatiue: ꝛ directe. Consequenter Philosopus declarat hoc q̄ differētia predicatur nomine ꝛ ratione dicens amplius ratio quoq; differentie de eo dicetur de quocunq; ipsa differentia predicabitur. i. differentia predicatur nomine ꝛ ratione vel vt si grisibile de homine dicitur ꝛ ratio grisibilis de homine predicabitur: id est grisibile non solū nomine sed etiam ratione predicatur cum igitur nichil sit in subiecto eoꝝ que nomine ꝛ ratione predicantur. Sequitur intentum q̄ differētijs essentialibus conuenit non esse in subiecto. Notandū est q̄ in sequēdo principia doctoris subtilis non posset dici differentiam dici de subiecto quia quiditatiue predicatur de suo inferiori quia tum oporteret differētiam inferiorē esse non conceptum simpliciter simplicem: sed compositus qđ est falsum. sequela patet quia nullum quiditatiue inferius alteri est conceptus simpliciter simplex. falsitas consequētis patet per Scotū in multis locis in. j. dist. ij. ꝛ distinctione. iij. quest. iij. ꝛ distin. viij. q. ij. Sed differentia dicitur de subiecto q: essentialiter p̄dicatur de specie: ex quo patet q̄ sm istam viam differētia nō est diffinibilis q: nulla res simpliciter simplex est diffinibilis differētia est huiusmodi igitur antecedēs est manifestum cū diffinitio debeat esse oratio longa septimo metaphisice. debet enim cōtinere genus ꝛ differētiam diffiniti quibus caret concept⁹ simpliciter simplex: pater etiam q̄ nō potest exponi ista p̄prietas capiēdo ly substantia secūde intentionaliter ꝛ p̄o per se significato quia tunc sensus esset q̄ scda intentio que denominat naturam sm substantiam neq; est in subiecto nec predicatur accidēt̄aliter quoꝝ vtrū est falsum verum capiendo scde intentionaliter p̄o substracto vera est. est enim tunc sensus nature que denominatur secunda substantia cōuenit non esse in subiecto nec per realem inherentiam sicut accidēs nec ex consequenti q: predicetur accidēt̄aliter de subiecto. (Cōmentatoꝛ vero dicit in commēto suo in ista cōmunitate sic (et iam diximus q̄ illud qđ appꝛopriatur scde substātie est q̄ dicūtur de subiecto ꝛ nō sunt in subiecto: hoc est cōuenit secundis substātijs dici de subiecto ꝛ nō esse in subiecto et sequitur ratio: cū propter hoc iam p̄dicatur nomen ipsarū ꝛ diffinitio de subiecto sm q̄ dicuntur de subiecto. i. quia cū scde substātie predicātur nomine ꝛ ratione de primis seqtur q̄ eis conuenit dici de subiecto et non esse in subiecto ꝛ seqtur: ꝛ q̄ sunt in subiecto: accidit vt dicāt in q̄busdā noīa ipsoꝝ q: sunt de subiecto: sed diffinitiones ipsoꝝ non. i. illa vero que sunt in subiecto licet predicētur nomine non predicātur ratione (nisi quia hoc qđ inuenitur ex illa his substātijs secundis non est proprīū eis q: differētie est eoꝝ que dicuntur de subiecto ꝛ non sunt in subiecto) id est sed dici de subiecto ꝛ nō esse in subiecto non est proprīū secundis substantijs q: conuenit differentijs earū vnde vsq; ad istam partem in isto cōmento non reperitur aliq̄d magis deseruiens vie nominalium q̄m vie realiū verū paulopost videtur cōmentatoꝛ dicere q̄ differētia est in homine ꝛ albedo etiā sed non eodēmodo q: albedo est in homine tanq̄ accidens ꝛ differētia tanq̄ pars: ex quo apparenter colligitur q̄ differētia est pars quiditatis speciei: ꝛ sic non esset tantum terminus. Respondetur q̄ bene dicis ꝛ multum bene ponderas cōmentū auerrois: sed dico illas ꝓpositiones de actu sic exercito accipi debere in actu signato vt sit sensus albedo sm suum concretum ꝛ rationale differentia sunt in homine: id est predicātur in quale de homine scd non eodēmodo q: rationale essentialiter ꝛ album accidēt̄aliter cuius probatio est: quia rationale est pars diffinitionis hominis quiditatiue albū vero non auctoritas tamen cōmentatoris p̄o via realium non est contemnenda: sed cōtra limitationē philosophi sic arguitur. Aliqua differentia predicatur accidēt̄aliter ꝛ directe in predicatione tanq̄ directa igitur expositio philosophi nulla. antecedēs patet de a/de formali significato significante sub distinctione formalia significata istoꝝ terminoꝝ rationale ꝛ albū constat q̄ ista est accidētalis assinus est a. cōstat q̄ ista est essentialis nō quiditatiua sortes est a: ergo est predicatū differentie ꝛ sic differentia predicat accidēt̄aliter ꝛ per cōsequēs est in subiecto. Respōdetur multis modis. Primo q̄ Philosophus intelligit de differētijs tantū cognotantē partem essentialem. Secūdo dico q̄ Philosoph⁹ intelligit q̄ nō predicatur accidēt̄aliter de illo de quo predicat essentialiter siue cui⁹ est differentia. Contra hoc sic arguitur. Ly a/in casu essentialiter ꝛ accidentaliter predicatur de sorte. ergo solutio nulla. Antecedēs p̄o prima parte est notū. ꝛ p̄o scda ꝓbatur: q̄ cognotat albedinē q̄ est accidens respectu sortis. respōdetur negādo antecedens. p̄o scda parte ꝓbatio nulla est q: hoc est sub distinctione ad intrinsecū replicatur. Ly a/nullius est differētia. ergo non est differētia: consequentia patet. Quia omnis differētia est diuisiua generis ꝛ cōstituta speciei cōsequētia probatur q: quero quid est illud cuius est differētia non ly homo nec ly aīal q: cū nullo eoꝝ cōuertitur nec ly albū q: est ei quiditatiuū inferius igitur intentū respōdetur q̄ bene replicas sed incedēdum est in ista distinctiua si ad differentiā sufficiat q̄ aliquis termin⁹ sit differētia q̄ predicetur essentialiter non quiditatiue concedendū est q̄ est aliqua differentis que nō habet aliquid cuius sit differētia cōstitutiua vel diuisiua. si vero hoc nō sufficiat sed cū hoc requiritur q̄ sit constitutiua speciei ꝛ diuisiua generis solueretur a principio argumētum dicēdo q̄ a nō est differentia dicas q̄ voluerīs sed potest fieri argumētum apparens cōtra principia doctoris subtilis in accidentibus reperiuntur differētie essentiales q̄ in concreto accidentaliter predicantur de primis substantijs igitur non conuenit differentijs essentialibus non esse in subiecto: sed ad hoc facile dicitur q̄ nichil contra Aristotelem qui exp̄resse loquitur de differentijs secūdarum substantiarum.

¶ Sequitur textus.

¶ Non vos vero conturbent substantiarū partes. q̄ ita sunt in toto. quasi in subiecto sint. ne forte cogamur eas nō esse substātias confiteri.

¶ Non enim in subiecto esse dicūtur que tanq̄ partes sunt in aliquo.

¶ In hac parte Philosophus ponit quandam dubitationem. dubitaret forte aliq̄s partes substantie non esse substātias q: sunt in subiecto hāc dubitationē tollens de medio Philosoph⁹ ait. Nō vos vero conturbent substantiarū partes q̄ ita sunt in toto quasi in subiecto sint ne forte cogamur eas nō esse substātias confiteri: id est licet ita sit q̄ ptes sint in toto quasi in subiecto nō propterea seqtur q̄ nō sunt substātie. nō enim in subiecto dicūtur esse que tanq̄ partes insunt in aliquo. i. quia illa que sunt partes alicuius non sunt in eo

tanꝯ accidẽs in subiecto. Notãdũ est primo ꝙ non apparet in prõptu quomodo bene exponat iste ℓmo philosophi ad pricipia noialiũ cõformiter dicẽdũ tamẽ ꝙ philosophꝰ capit ibi partes substãtie in actu exercito pro actu signato vel pro terminis absolute significatibus partes ipsiꝰ substãtie sicut nomina ꝓpria absoluta partiũ quantitatiuarũ vt anima/ꝛ materia ꝛ sententia est ℙhilosophi ꝙ noia q̃ ista significãt licet significent res q̃ sint in aliquo tanꝯ partes non ꝓpterea non sunt termini p̃dicamenti substantie: qr cũ hoc ꝙ significent partes illas stat/ꝙ habeãt modum significandi predicamenti substãtie: sed insequendo principia realium manifeste apparet ex mente philosophi fuisse ꝙ substãtia vt est genꝰ generalissimũ dicit de parte integrali: ꝛ ex consequẽti pars integralis est verum indiuiduum predicamẽti substantie. Alias ℙhilosophus nichil in littera diceret. ex quo seqtur qualibet partem integralẽ hominis esse hominẽ capiendo hominem vt est/species specialissima predicamẽti substãtie quã reales non concederẽt: nichilominus tamen ꝓbatũ est ex mente philosophi.

¶ Sequitur textus.

¶ Inest autẽ substãtijs ꝛ differentijs ex his omnia vniuoceꝰ predicari. Omnia enim que ex his predicata sunt aut de indiuiduis predicantur. aut de speciebus. A principali namꝙ substantia nulla est predicatio. de nullo enĩ subiecto dicitur. Secũdarũ vero substantiarum species quidem de indiuiduo predicatur. Genꝰ vero ꝛ de specie ꝛ de indiuiduis predicant. Similiter autem ꝛ differentie de specieb⁹ ꝛ de indiuiduis predicantur. Rationem quoꝙ suscipiunt prime substantie specierum et generũ. ꝛ species generis quecũꝙ enim de predicatio dicuntur. eadem. ꝛ de subiecto dicuntur. Similiter autem rationẽ differentiarum suscipiunt species ꝛ indiuidua. Vniuoca autem sunt quoꝝ et nomen ꝯmune est. ꝛ ratio eade. Quare omnia que ex substantijs ꝛ differentijs sunt. vniuoce predicantur.

¶ Postꝙ ℙhilosophꝰ posuit vnã proprietatẽ substantie q̃ est proprium respectu substãtie scõdo modo qr cõuenit omni: sed nõ soli cũ cõueniat differẽtijs earũ: hic ponit aliã que est ꝓprietas. primo modo conuenit enim soli: sed nõ omni ꝛ dicit. ¶ Inest autẽ substãtijs ꝛc. Et differẽtijs ex his vniuoce predicari. id est secundis substantijs ꝛ earũ differentijs conuenit vniuoce predicari de ꝓmis substãtijs sequitur probatio omnia enim q̃ ex his p̃dicata sunt aut de indiuiduis p̃dicãt aut de spẽb⁹. i. qr illa q̃ in p̃dicamẽto sbẽ ponũt in recta linea siue nõ directe p̃dicãt ꝛ essẽtialit q̃ditatiue vl essẽtialiter nõ q̃ditatiue p̃dicanꝰ de spẽb⁹ vel indiuiduis: ꝓbi gratia. ¶ Homo de sorte aial ꝛ ratiõale de hoie ꝛ ex cõsequenti de indiuiduis a principali namꝙ substãtia nulla est predicatio. i. qr prima substantia cũ de nullo predicetur directe non dicit de subiecto. ex quo patet ꝙ philosophꝰ semꝑ vti isto termino p̃dicari pro termino qui directe p̃dicatur. ꝓpositio in se patet. Secũdarũ vero substantiarũ species quidẽ de indiuiduis predicãt: genus autẽ de specie ꝛ de indiuiduis predicat. Similiter autem ꝛ differentia de specieb⁹ ꝛ de indiuiduis p̃dicãtur rationem quoꝙ suscipiũt prime substantie specierũ et generum ꝛ species generis. i. cum preter primas substantias omne qđ est in predicamẽto substãtie est genꝰ species vel differẽtia ꝛ species predicetur de ꝓma substantia nomine ꝛ ratione ꝛ genus ꝛ differentia de ipsa specie: sequitur ꝙ prime substãtie recipiũt predicationem differentiarũ quia quecunꝙ de predicatio dicuntur: eadẽ ꝛ de subiecto dicũtur: tũc arguit. Quecunꝙ predicantur de aliquo nomine: ꝛ ratione predicantur de illo vniuoce: sed scõe substantie ꝛ earũ differẽtie predicantur nomine ꝛ ratione de primis substantijs: ergo secunde substãtie ꝛ earum differẽtie predicanꝰ de his vniuoce. minor ꝓbata est: ꝛ maior probatur a philosopho in littera cũ ait. Vniuoca autem sunt quorum nomen est cõmune ꝛ ratio substantie est eadẽ ꝛ concludit ꝓprietatem positã tanꝯ conclusionẽ dicens. Quare omnia que ex substantijs ꝛ differentijs sunt vniuoce dicuntur. i. ex quo sequitur secundas substantias ꝛ earum differentias vniuoce predicari de ꝓmis. Pro intelligentia istius ꝓprietatis Notãdum est ꝙ in textu ℙhilosophi debet subintelligi illa particula de ꝓmis substantijs: qr ℙhilosophus ꝓbat illam ꝓprietatem per hoc ꝙ scõe substantie ꝛ earũ differentie dicũtur de subiecto. constat autem. ꝙ genera ꝛ species p̃dicamentorum accidentiũ dicũtur de subiecto illa namꝙ sunt que sunt in subiecto ꝛ dicũtur de subiecto: vt patet ex dictis in secunda diuisione: igitur si non intelligeret ℙhilosophus de ꝓmis substantijs respectu quarum accidentia nullo modo dicũtur dẽ subiecto sequeretur ꝙ ꝓprietas cõueniret accidentibus qđ tamen est falsum. ¶ Scõo notandum est ꝙ licet prima ꝓprietas potuit intelligi prime intẽtionaliter ista tamen nõ potest intelligi. primũ patet ex declaratione prime ꝓprietatis: ꝛ secundũ patet quia cũ hec secunda ꝓprietas loquatur de scõis substantijs ꝛ earũ differentijs q̃ sunt termini oportet ꝙ capiatur secũde intentionaliter: verumtamẽ licet prima ꝓprietas possit subintelligi ꝑme intentionaliter non tamen est mens ℙhilosophi ꝙ sic capiatur: qr ℙhilosophus dicit etiam differẽtijs conuenire non esse in subiecto ꝛ cum differẽtie sunt termini sequitur ꝙ ipse intẽdit capere terminos secunde intentionaliter: videlicet substãtia ꝓ terminis predicamenti substãtie ꝛ esse in subiecto ꝓ accidentaliter et directe predicari scõm vero reales facile est videre sensum ꝓprietatis est igitur sẽsus ꝙ nature que sunt genera ꝛ species et realitates que est differẽtia conuenit vniuoce predicari de his nomine et ratione: ergo ꝛ vniuoce. ¶ Pro cuius probationis intelligẽtia notandum est ꝙ in tertia ꝓprietate capit ℙhilosophus vniuoce predicari ꝓprijssime ad quam acceptionẽ non sufficit terminum predicari de aliquibus ꝛ significare illa mediante eodem conceptu: sed cum hoc requiritur ꝙ terminus ille predicetur de illis essẽtialiter. ex quo patet ꝙ iste terminus albus/licet predicetur de sorte ꝛ platone mediante eodẽ conceptu non tamẽ vniuoce quia accidẽtaliter ꝛ nõ essentialiter p̃dicatur de eis. seqtur secũdo ꝙ sensus diffinitionis vniuocorũ ꝓeter exposi-

sitiones quas in primo capitulo eoꝝ diffinitioni dedimus potest esse iste vniuoca vniuocata sunt terminive res de quib⁹ termin⁹ vel res essentialiter et mediante eodẽ conceptu verificãt seqtur etiam ꝙ iste sensus est magis de mente philosophi ꝗ aliquẽ quẽ dedim⁹ supra in diffinitioni vniuocoꝝ capitulo primo cum philosophus probet secũdas substantias ꝛ earum differentias vniuoce p̃dicari de primis ꝙ hoc ꝙ predicãtur de his nomine ꝛ ratione ꝛ probat cõsequentiam per diffinitiones vniuocorum. ¶ Ultimo notandũ est ꝙ dicere a prima substantia non esse predicationẽ est idẽ ac si diceretur ꝙ prima substantia nec est in subiecto nec dicit de subiecto ꝙ superius in secũda regula antepredicamentali fuit declaratum neꝯ obstat has esse quiditatiuas ꝛ essentiales et directas hoc est deus hoc est deꝰ ꝛ hoc est deus demonstrãdo diuinas personas: qr dicẽdo ꝙ deꝰ ponitur in predicamento sm̃ viam noialium vel realium (qr reales ex suis principijs nõ persuadẽt oppositũ vt late in cõmentarijs ꝑmo sentẽ. doct. sub. dist. viij. q. ij. ꝛ di. xij. q. ij. declarauim⁹) dicerẽ sm̃ noiales. Primo ꝙ ly deꝰ est terminus specificus: cui expte sue significatiõis/ nõ repugnat supponere pro plurib⁹ essentialiter ꝛ realiter distinctis de quib⁹ aptus natus est directe ꝛ quiditatiue predicari licet alibi visus sum ostendere conformiter ad principia noialiũ ꝙ deꝰ ẽ termin⁹ singularis insequẽdo tamẽ est principia realiũ: qr essentia diuina nõ solum est singularis: sed est de se singularis vt pulchre deducit Scotus in. j. di. j. q. ij. ꝛ di. ij. q. j. ꝛ. viij. di. j. q. j. ꝛ i multis alijs locis. Et i. j. q. quolib. diceretur ꝙ diuina essentia est prima substantia: qr singularis. sed non habet quiditatiue inferius quia ad hoc requiritur ꝙ diuideretur in sua inferiora hoc est ꝙ nõ eadem natura numero esset i plurib⁹ ꝛ in hoc consistit cõmunicatio p̃ indifferẽtiam qua natura creata cõmunicatur suis inferiorib⁹ ꝛ propterea diuiditur i illis Restat argumẽtũ si ista est essentialis quiditatiua hoc est deus capiendo ly deus essentialiter sequitur ꝙ p̃dicatur superius de inferiori per diffinitionẽ predicationis essentialis quiditatiue: ꝛ sic semper habetur ꝙ prima substantia dicitur de subiecto diceretur in sequendo semꝑ principia realium ad predicationem quiditatiuam sufficere predicatũ ĩcludi in ratiõe quiditatiua subiecti vt quid ꝛ nõ modus dicitur vt quid qr differẽtia includitur in ratione formali ꝛ conceptu quiditatiuo specie michilomin⁹ tamẽ nõ predicatur quiditatiue de specie: sed queris q̃d ponit in diffinitione vt quid dico ꝙ illud ponitur / vt quid in diffinitione ꝙ in diffinitione se habet vt contractus ꝛ nõ vt contrahens verbi gratia dicendo sic homo est substãtia animata sensibilis rationalis substantia tantus ponitur quid cetera vt modus qr animal se hꝫ vt contractũ cetera vero vt cõtrahẽtia. Secundo dicitur ꝙ id ponitur vt q̃d in diffinitione ꝙ explicãt per terminũ absolutum et id ponit vt modus ꝙ explicatur per terminũ cognotatiuũ exẽplum est satis manifestũ sumpta ista diffinitiõe animal rationale qr natura animalis significatur per terminũ istum animal qui est terminus absolut⁹ animal est quid in illa diffinitione rationalitas vero que significatur p ly rationale ponitur vt modus neꝯ facio in presentiarum discrimẽ inter differentiam ꝛ modũ intrinsecum ꝛ credo discrimen fictum qđ iter illa ponit Scot⁹ in primo. distinctione. viij. q. ij. Ex his patz insequẽdo semꝑ principia realiuꝫ quare ℙhilosoph⁹ non vocauit differentias secũdas substãtias sed semper posuit discrimẽ inter illa licet vtrumꝯ ponatur ꝛ includatur in ratiõe formali et quiditatiuo cõceptu speciei dico causam eẽ quia genera ꝛ species predicamenti substantie/ in conceptu quiditatiuo prime substãtie se habẽt vt quid differentie vero vt modus: vez aduertẽdum est ꝙ si aliqs vellet tenere philosophũ nõ intelligere in suo sermone illaz particulã de primis substantijs dicere posset ꝙ sensus littere est secũdas substantias ꝛ earuz differentias de quibuscunꝙ predicantur directe predicari vniuoce idest essentialiter quiditatiue vel non quiditatiue hoc aũt nõ cõuenit accidentib⁹ que et si de suis inferioribꝰ quiditatiue predicẽtur de substãtijs tamen predicanꝰ denoiatiue ꝛ directe: ꝛ sic nõ de quocũꝙ directe predicantur: predicãtur vniuoce ꝛ iste sensus videꝰ de mẽte cõmentatoris qui sic ait. in fine cõmentij huius sermonis necesse est ergo vt sicut ꝓprijs differẽtiarum ꝛ reꝙ que sunt in hoc predicamẽto ꝙ predicatio eorũ de omnibus/de quibus predicanꝰ sit sm̃ viam predicationis rerũ vniuocoꝝ in noie suo nõ scõm viam denoiatiuarum noibus suis in his ꝓbis infert cõmentator ex his que antea dixerat cõclusionem quaz intẽdit: videlicet secũdas substantias ꝛ earum differẽtias directe predicari vniuoce tantũ ꝛ non denoiatiue. Unde videtur innuere philosophuz voluisse dicere secũdas substantias de nullo de quo directe predicãtur p̃dicari nisi vniuoce ꝙ accidentib⁹ cum denominatiue predicentur minime conuenit cetera que precedunt iktum sermonez. In cõmentatore facilia sunt et nõ magis deseruientia vnivie ꝗ alteri.

¶ Sequitur textus.

¶ Omnis autẽ substantia videtur hoc aliquid significare. et i primis quidem substantijs indubitabile. ꝛ verũ est. quoniam hoc aliquid significãt. Individuum enim et vnũ numero est quod significatur i secundis vero substantijs videtur quidem similiter sub appellationis figura hoc aliquid significare quando quis dixerit hominem vel animal. non tamen verum est sed magis quale aliqd significant. neqꝯ enim vnum est quod subiectum est. quemadmodum prima substantia. sed de pluribus homo dicitur et animal.

¶ In ista parte ponit philosoph⁹ tertiã proprietatez substantie ꝛ dicit. Omnis esse substantie videtur hoc aliquid significare: ꝛ seqtur probatio. Et in primis qdez substãtijs indubitabile ꝛ verũ est: qm̃ hoc aliquid significat individuũ esse est ꝛ vnuz numero hoc qđ significãt idest ꝓprietas ꝑz. Mã certũ ꝙ ꝓma substãtia sigt hoc aliqd cũ ꝑcise sigt rẽ vnaz de p̃dicamẽto substãtie igit ꝓprietas ẽ vera respectu prime substãtie respectu scõe ꝓbatur in secũdis vero substantijs videt similiter sub appellatiõis figura hoc aliquid significare quãdo qs dixerit hoiem animal: idest qr cũ quicqd significat prima substãtia significet secũda: videtur si prima substãtia significat hoc aliquid ꝙ etiã secũda substãtia significat hoc aliquid: ꝛ sic videꝰ quando aliquis ꝓfert has voces homo aial ꝙ significat hoc aliquid sicut quãdo ꝓfert hanc vocẽ sortes nõ tamẽ hoc vez est: sed magis quale quid significat. i. sed licet ita sit ꝙ appareat secũda substãtia significare hoc aliquid nõ tamen ita est:

sed potius significat quale quid neq; essi est vnū numero q̄ subiectus est quemadmodū prime substātie sed de pluribus homo dicitur animal: idest quia secūde substantie nō significant tantum vnum sicut prima substātia: sed significāt plura/ vnde de pluribus quidditative predicātur ex quo p̄t trahi argumētū ad p̄bādū ex mēte phī esse terminū significare rem p̄o qua supponit.

¶ Sequitur textus.

¶ Nō aūt simpliciter quale quid significat quemadmodū album. nichil enim aliud significat album q̄ qualitatem. Genus autem et species circa substantiam qualitatem determinant. qualem enim quādam substantiam significant. Plus autem i genere determinatio fit q̄ in specie. Dicens enim animal plus complectitur hic q̄ hominem.

¶ Hic philosophus remouet quādā dubitationē que ex dictis possit habere originez crederet aliq̄s forte si secūde substātie significāt quale q̄d ea significare quale quid sicut concreta accidentiū. Hāc dubitationē remouet p̄hūs dicens. Nō aūt simpliciter quale quid significat quemadmodū albus idest licet ita sit q̄ secūde substātie significēt quale q̄d non tamē sicut albū quia albū solam qualitatē significat genus autem et species circa subiectā idest primā substātiam qualitatē determinant quale essi quādam substantiam significat verū magis determinatio fit in specie q̄ in genere quia dicens animal plura dicit q̄ dicens homez iste textus est satis obscurus. Ideo notādum est q̄ sm. Gregoriuz in j. senten. hoc aliquid nō solum significat rē per se existētem indiuisibilē verū rem cōpositā ex partibus facientibus vnū ens: vnū ens unq̄ sicut materia et forma vel partes cōtinui faciunt similiter et etiam significat rem compositaz ex partibus sic coadunatis q̄ vna sine alia manere posset si partes separarentur et in ista significatione scanuz domus dicūtur hoc aliquid verum michi nō placet iste mod⁹ quia nullo modo videtur michi ex mēte phī: q; si ille termin⁹ hoc aliq̄d nichil aliud significat nisi id q̄ dictum a deo bene secūda substantia sicut prima significaret hoc aliquid. consequentia ē manifestaz falsitas consequētis est expresse cōtra mentez philosophi qui dicit secūdas substantias et earū differētias nō significant hoc aliquid dimitto q̄ dicit Gregorius eodē loco. ij. sentē. dist. xxiij. q. j. ar. j. de significatione isti⁹ termini vnum q; de illis dicit in sequenti capitulo. Secūdo notādum est q̄ bene innuit p̄hūs in littera significare hoc aliquid ē significare substātiam discrete et absolute et significare quale q̄d est significare substātiam cōmuniter vel intrinsece cognotādo partē essentialē eius ex quibus manifeste apparet primā substantiam significare hoc aliq̄d et secūdam qualeq̄d. sequtur etiam expresse ꝓ Philosophū capere primā substantiam et secūdam p̄ termino et nō p̄o rebus ad extra cū dicat primā substātiaz significare hoc aliquid sm quale quid et vix potest adduciⁿ textus in oībus predicamentis: qui magis videatur cōformis menti nō aliuz q̄ iste: quid aūt reales dicerent ad hoc postea dicet̄ pz etiā ratio quare ꝓ hūs dicit q̄ videt̄ idest apparet omnem substātiam significare hoc aliquid quia de prima certū est nō solum q̄ apparet significare hoc aliq̄d immo de facto significat de secūda lz appareat nō tñ ita est.

¶ Primū probatur per sophisma factū ad illud p̄bādum vez quicq̄d significat prima substantia significat secūda: sed prima substātia significat hoc aliquid: ergo secūda substantia significat hoc aliquid. ꝑpter apparētiam istius argumēti. apparet essi q̄ est in darij secunde substantia videt̄ significare hoc aliq̄d et sic pz primum. secm patet: q; illud argumentū est sophisma. ergo consequentia nulla est: nō essi ē in darij plus essi predicat i minori q̄ fuit subiectū distributū in maiore hoc pz: nā subiectū distributū in maiore ē q̄ significat primā substantiaz et hoc nō est predicatū minoris: sed hoc cōplexū significās hoc aliq̄d et per consequēs nulla est forma sillogistica sed replicatur arguendo sic. Quicq̄d significat prima substantia: sed hoc aliq̄d est q̄ significat p̄ma substantia: ꝙ hoc aliq̄d ē q̄ sigt scda substātia scda ista p̄sequntia manifesta ē in darij et ex cōclusione sic arguit hoc aliquid ē q̄ significat secūda substantia significat hoc aliquid nomina et verba transposita idē significāt primo periarmenias respondet primo q; minor est inepta si hoc totū hoc aliquid capiatur p̄ subiecto eius q; illud cōplexum significatiue sumptū non p̄t dare suppositum verbo nā est sensus substantia discrete lz autez discrete opz q; determinet verbum secunde intentionis vel ei⁹ participium sicut significat supponit significās supponēs. et sic nō potest determinare lz substātia si autem lz discrete se teneat a parte p̄dicati tuz predicatur plus in minori q̄ distribuebat in maiore. secūdo dicit q; capiendo minorem in isto sensu substātia discrete significata est q̄ significat prima substantia minor est vera et in simili sensu etiā conclusio est vera vez substantia discrete significata est q; significat secūda substātia lz substantia nō discrete significet per scdam substantiaz sed p̄ primam et capiēdo istā propositionē in isto sensu hoc aliq̄d est q̄ significat secūda substātia nego p̄nam cum infers: ergo scda substantia significat hoc aliquid. et ratio est: q; variatur appellatio in antecedēte vero in sensu quē procedim⁹ denotatur q̄ substātia discrete significata q̄ primā vel secūdam substātiam est q̄ secūda substantia significat et in cōclusione denotatur q̄ ipsamet substantia secūda significat substantiā discrete sic igit patet q̄ pulchre dixit philosophus secundam substantiam videri significari hoc aliq̄d nichilominus tamen nō ita est: sed potiⁿ significat qualeq̄d idest vt supra diximus significat substātiā nō discrete sed cōiter: et hoc est expresse mēs philosophi videt̄ dicit nāq; sic nō hoc tamen verum est puta secundaz substātiam significare hoc aliquid sed magis qualeq̄d significat sequitur et facit neq; essi vnum numero q; subiectū est q̄ admodum prime substantie sed de pluribⁿ homo dicitur et animal patet igit philosophum intēdere secūdam substantiaz significare qualeq̄d quia cōiter et nō discrete significat substātiam. ¶ Tertio notanduz est q̄ p̄hūs equiuocat in littera de isto termino significare qualeq̄d cuz dicat secūdas substantias et earū differētias nō significare q̄ leq̄d sicut albū ex quo seq̄turq̄ album significat q̄leq̄d sed diuersimode q̄ secūda substantia vel eius differentie. ex quo sequitur equiuocatio in termīo illo scz significare qualeq̄d et equiuocatio/est hec multis modis aliquis termin⁹ significat qualeq̄d. Uno modo ī acceptione superius dicta. Alio modo q; significat accidens per modū inherentie de formali significato sicut lz albū de materiali significato significat substantiam cognotendo q̄ ei insit albedo et quia albū de formali significato p̄cise significat albedinem. Dicit philosoph⁹ q̄ albuz solā qualitatē significat q; non intendit loqui de alia significatione sm quā nō incōuenit termino q̄ po

natur in predicamēto. Tertio mō aliq̄d significat qualeq̄d quia de formali significato significat partē essentialē rei ꝙ qua supponit: et hoc modo cōuenit differētie essentiali significare quale aliquid. ex quo pz clara itelligentia littere phī dicit ergo secūdas substantias non significare qualequid sicut albuz nec etiam differentia que primo modo significant qualeq̄d lz album precise secūdo modo quō secūda substātia nec eius differētia significat qualequid quia de formali significato nō significat accidens inherere subiecto sicut lz albū et aduerte q̄ isti particule textus preter sensum antea datū possumus dare aliū videlicet albū solā qualitatē significat idest albū de formali significato significat qualitatē per modū accidentis et nō per modū partis essentialis sicut differentia significat qualitatem nā vt postea in capitulo quarto istius tractatus dicetur quelz res mundi est qualitas: et sic anima rationalis quā cognotat rationale est qualitas. ¶ Quarto notā duz est pro intellectu illius particule textus. genus autem et species circa substātiam qualitatē determinant q̄ determinare qualitatē circa substantiam dupliciter itelligitur. Uno mō vt tantū valeat sicut significare qualitatem inherentē substantie et sic nō capit hic: sed hoc modo cōcreta predicamentoꝝ accidentium circa substantiam qualitatē determinant. Alio modo tantū valet sicut significare primā substantiam sm id: sm q̄ est alteri similis in specie et genere. Verbi gratia. Lz hō circa substantia determinat qualitatē q; significat sortem sm q̄ est homo et sortes quoad esse hominis ē similis multis et qi vt dicetur in quarto capitulo istius tractatus. ꝑtium est qualitati sm eam simile vel dissimile dici ideo secūde substantie dicūtur circa primā substantiam qualitatem determinare. ꝑpter hoc q̄ significāt illā: sm id sm quod est aliis similis quo ad esse speciei vel generis q̄ est significare illam mediante cōceptu specifico vel generico talis nam q̄ conceptus conuenit multis possumus. etiaz dicere. et forte redit in idē q̄ ille conceptus vel termin⁹ circa primam substantiaz qualitatē determinat qui potest esse mediū ad inferendū aliquas primas substantias similes in specie essentiali vel i genere et hoc ꝑpter illā rationē quam dixim⁹ de qualitate et qz species et genera predicamēti substātie sunt huiusmodi non imerito circa substantiam qualitatez determinant. assumptū patet quia sequitur per locum intrinsecū et imediate sortes est homo et plato ē homo: ergo sunt eiusdem speciei. et sequitur sortes ē animal. ergo sunt eiusdē generis et talis idētitas similitudo in specie vel in genere dici p̄t. Ex his patet quare dicit ꝓ hūs q̄ maior determinatio fit in specie q̄ in genere: quia potest esse mediuz ad inferendū inter illa quib⁹ cōuenit similitudinem specificam nō solum sed etiam genericam cū que cōueniūt specie cōueniūt etiam genere verū genus nō potest inferre similitudinē specificam circa aliqua quib⁹ conuenit cū ex identitate generica nō sequatur specifica. Arguitur enim sic. A superiori ad inferius affirmatiue q̄ quidē modus arguendi non valet. ꝑpterea igitur dicit ꝓ Philosophus q̄ maior determinatio fit in specie q̄ in genere et q̄ ista sit intentio philosophi patz. Nam ipse ꝓbat secūdam substantiā significare qualeq̄d quia cōmuniter significat similiter in specie fieri maiorem determinationem q̄ in genere. ꝓbat per hoc q̄ genus cōmuni⁹ significat q̄ species patet etiā quare induiduū predicamēti substantie nō determinat qualitatē circa suum significatū: quia non potest esse mediū ad inferendum cōuenientiam specificā inter aliqua cum nō pluribus sed tātum vni cōueniat. ex oībus his pz isti⁹ tertij. ꝓprietatis substantie cū suis ꝓbationibus intelligētia: et hoc scm expositionē nominalibus principijs cōformiter vez ꝓ expositione ei⁹ conformiter ad mentem doctoris subtilis. Notandū est primo. Quisti duo termini singulare et hoc aliq̄d si habēt sicut superi⁹ et inferius ofte nāq; hoc aliquid est singulare: sed non esse singulare ē hoc aliquid et eodemmodo se habēt indiuiduū substantie et hoc aliq̄d ofte etiam hoc aliquid ē indiuiduū substantie sed non ecōtra iste terminus hoc aliquid et suppositum cōuertūtur est essi suppositū: vt in tertio senten. dist. j. hz videri ens cōpletū a nullo sustentatum per ens cōpletū intelligit ens q̄ nullus est pars nec essentialis nec integralis per lz a nullo subsistentatū intelligit q̄ nec si accidens nec a natura assumpta constat q̄ accidēs est singulare et nō hoc aliquid: cōstat etiā q̄ natura assumpta sicut hūanitas xp̄i est individuum substantie et tamen nō est hoc aliquid: quia nō est suppositū et lz non videat nimis cōformiter dictū principijs scoti. q̄ aliq̄d sit indiuiduū substātie et nō sit hoc aliq̄d illud tamē est vez quia si sortes assumeret a verbo diuino adhuc de eo assumpto esset verum dicere q̄ est sortes als lz sortes nō esset terminⁿ absolutus: verū est tamen q̄ nō esset sortes capiēdo lz sortes vt est nomen suppositi sed sic capiendo nō est terminus absolutus sed cognotatiuus. ¶ Secūdo notandum est: q̄ ista ꝓpositio prima substātia significat hoc aliq̄d de actu signato oz capi. q̄ vna de actu exercito videlicet. q̄ ista prima substantia est hoc aliquid et sic patet vez sensum eius nō eē illum quē noialis expositio sibi patrocinabatur. Sed cōtra hoc arguit sic. ꝓbando illū sensum nō esse de mēte phī: q; tunc totius ꝓprietatis sensus esset q̄ tam prima substantia q̄ secūda substantia est hoc aliq̄d sed nō est ita sed prima substantia est hoc aliquid: secūda vero nō: sed iste sensus est falsus ergo sensus philosophi est falsus. vel nō pretendit ipse sensum quē dicis. maior nota ē et minor ꝓbatur: q; licet secūda substantia predicatur de prima etiā prima verificat̄ de secūda: ergo si prima est hoc aliq̄d: secūda et hoc aliquid et cōfirmatur q; nichil potest verificari de inferiore puta verificetur de superiori a⁹ arguēdo ab inferiori ad superius affirmatiue nō esset bona consequentia: ergo sequitur si prima substantia est hoc aliquid q̄ scda substantia est hoc aliquid cum substantia q̄ Arist. sunt superiores ad primā substantiā respondetur q̄ iste termin⁹ secunda substantia est terminus secunde intētionis et nō verificatur de aliquo termino nisi supponat simpliciter. Unde ī ista propositione homo est secūda substantia lz homo supponit simpliciter p̄o ipsa natura humana non vt est in aliquo eius supposito. termin⁹ autez simpliciter supponens: et si sit cōcretiuus non verificatur de illo de quo non verificat in abstracto: quia eodem modo importāt rez p̄o qua supponit: et quia ista est falsa: sortes ē humanitas etiam ista sortes est homo: si lz homo a parte predicati supponat simpliciter falsitas huius sortes ē humanitas ostensa est/in predicabilibus: ex his igitur patet q̄ ista p̄ma nōz sortes ē p̄ma subā sor. ē hō ꝙ hō ē p̄ma subā q; de virtute sermonis: lz hō in cōclusione supponit simpliciter: cum predicatum sit terminⁿ secunde intentionis. in minore autem tenet̄ personaliter: et sic nō valet consequentia cū termini non eodēmō teneantur ista tamen p̄cedenda est: secūda substantia verificatur de prima et econtra: als hec nō esset vera sortes ē homo vel res ad extra nō predicarētur et subiscerētur. nichilominus tamē termini ꝙ quos exercetur talis verificatio non supponunt suppositione simplici sed personali

exercetur illa verificatio per istam propositionē sortes est homo vel hō est sortes ibi terminꝰ personaliter supponit: ex quo patet sensus philosophi vult enī dicere ꝙ secunda substantia nun est hoc aliquid idest eomodo accepta quo accipitur quādo de ea verum ē dicere ꝙ ē secūda substantia: naz tunc accipitur per terminū simpliciter supponētē simpliciter: ⁊ non sic accipitur quādo verificatur de prima substantia vt dictum ē: sed potius accipiꝫ mediante termino supponente personaliter vt dictū est. Ex quibus patet qualiter dicēdū est ad formam argumēti: possumus aliter dicere (⁊ licet sit idez in sententia dicetur forte clarius). Pro quo notandū est. ꝙ Scotꝰ habet in tertio sententiarum in distinctione prima: ⁊ in multis aliꝭ locis dupliciter aliquid esse cōmunicabile. ¶ Uno mō vt qđ alio modo vt quo: illud est cōmunicabile vt qđ ꝙ ē essentialiter predicabile de his quibꝰ ē cōmunicabile: ⁊ hec cōmunicabilitas repugnat rei singlari si debeat diuidi i his quibꝰ cōmunicatur quando vero nō diuiditur in his quibꝰ cōmunicatur nō repugnat talis cōmunicabilitas singlari: sed tale singulare oportet ꝙ sit infinitum sicut est essentia diuina hec Scotꝰ in multis locis suę doctrine: sed cōmunicabile vt quo est aptum natum denominare tales res quibus est communicabile et hec communicabilitas non repugnat accidenti singlari a/ naiꝰ albedo singularis apta nata est plura subiecta denominare alba imo ex natura sua nō ei repugnat talis denominatio simul ⁊ semel potest enī poni per diuinā potentiam in plura subiecta ⁊ hozū vtrūꝫ album denominabit his positis dico ꝙ significare hoc aliquid est esse rē p se subsistentā incōicabilē vtroꝫ modo sicut est suppositum dictū. Unde propositiōes de actu signato capiūtur pro ꝓpositionibꝰ de actu exercito ⁊ significare qualeqđ ē esse natura seu rem cōicabilem vt qđ vel vt qđ: ⁊ quia genera ⁊ species predicamēti substantie sunt huiusmodi. Ideo bene dicit Philosophus secūdam substantiam significare qualeqđ: ⁊ nō hoc aliquid non enī humanitati vel animalitati inquantū huiusmodi repugnat cōicari pluribus vt qđ id igitur ꝙ inquantum tale est: cui repugnat cōmunicari pluribus dicit hoc aliquid id vero cui inquantū tale non est cui repugnat talis cōmunicabilitas: significat qualequid seu potiꝰ est qualeqđ cū hoc stat ꝙ talia de se inuicē verificētur sicut licet sorti repugnat cōmunicabilitas ⁊ nō humanitati de seinuicē verificātur (⁊ si nōī abstracto) Nec enim est vera sortes est homo: ⁊ ex consequenti sua conuertens homo est sortes et ex hoc patet solutio ad argumētū ꝙ faciebas ad ꝓbandum secūdas substantias significare hoc aliquid. Sed dices induiduū predicamēti substātie potest cōmunicari vt quo patet de humanitate xpi que cōmunicata est verbo vt quo ipm namqꝫ denominat hoiem. Respondet ꝙ in reitate verū est: sed Aristoteles cuius textꝰ exponit non concederet miraculū illud. Dico tū ꝙ nō stat induiduū substātie esse suppositum ⁊ ipm cōmunicari aliquo modo. ¶ Tertio notādum ꝙ ex dictis apparet quare philosophꝰ dixit scōas substantias significere qualequid: sed nō sicut albū vbi phūs concretū sumpsit pro abstracto vt sit sensus scōa substantia et albedo sunt qualequid sed nō eodēmodo respectu primarū substantiaꝝ. nam scōa substantia est qualequid respectu prime. quia ē ei cōicabilis vt qđ. secunde nāqꝫ substantie predicātur de primis nomine ⁊ ratione verū albedo nō est cōmunicabile vt qđ primis substantiis sed tantū vt quo ⁊ ad denotandū hoc dicit phūs ꝙ albū solum qualitatē significat: idest albedo ē accidens qualitas ꝙ quidē accidens nō cōicat primis substantiis nisi vt quo: non tñ vult negare phūs accidētia eē cōicabilia vt quod sunt enī vt qđ cōicabilia suis inferioribus sed nō primis substantiis. ¶ Quinto notandū est ꝙ secūde substantie dicūtur circa substantiaz primā qualitatē determinare qz cū hoc ꝙ sunt cōicabiles primis substantiis sunt quibus prime substantie sūt talia nō accidētaliꝫ sz eēntialiꝫ. Verbi gra. Hūanitas ē cōicabilis multis hoibꝰ quoꝫ quilibet humanitatē homo ⁊ ista hoc est homo ē q̄ditatiua. et si queras quid denotatur in ista sortes humanitate est hō dico ꝙnihil aliud q̄ ꝙ adesse hoiem sufficit et requiritur hūanitas ita ꝙ oibus aliis seclusis si in essentia alicuius includatur hūanitas: vel sit ei idē: illud est homo: ex his patet quare dicit phūs qđ maioz determinatio sit i specie q̄ in genere ideo enī hoc dicit: qz natura generis pluribꝰ est cōmunicabilis q̄ natura speciei ex cōsequenti plura sunt que sunt talia vel talia quiditatiue natura generis q̄ natura speciei. Sed queris quare phūs dicit videntur secūde substātie hoc aliquid significare dico qz est aliqua apparentia rōne istius sophismatis pma substantia significat hoc aliquid et secūda substātia est idē realiter cū prima: ergo secūda substātia significat hoc aliquid. Verūtamen quid ad istud argumentū sit dicēdum nō difficulter colligitur ex dictis. Hec aūt expositio videtur michi inutilez conformis principiis doctoris subtilis ⁊ nullo mō aliena a principiis doctoris sancti, verūtamē nō possum negare q̄n expositio noīalium videatur michi magis cōformis littere Aristotelis et ꝙ ipse capiat, ꝓpositiones de actu signato nō pro ꝓpositionibꝰ de actu exercito: sed pro ꝓpositionibꝰ de actu signato vt iacēt: alias difficile est videre: quare phūs posuit illam particulā sub appellationis figura: nisi loqueretur de terminis modo quo expositum est in prima expositione. Dices fortę ꝙ sensus est secundam substantiam apparere hoc aliquid ꝓpter similitudinez vocis quā significatur prima substantia: quia significatur secūda. Si loquaris de similitudine illaruz vocum quoad conceptū vltimatū vel nō vltimatum certū ē illam similitudinē esse nullā. Dices ꝙ illa similitudo cōsistit in hoc/ ꝙ sicut nomē prime substantie solitarie ꝓlatum suū significatū per se insinuat ita quando absolute dr homo aut animal, ꝓriū significatū per se existēs ⁊ ab aliis separū insinuare videt hoc nō videt i toto satisfacere: qz etiā noīa abstracta accidētiū videt insinuare sua significata illo modo cū non significēt sua significata in subiecto existētia sicut color vel albedo ⁊ maioz apparētia esset ꝙ albedo appareret significare suū significatum per se existens q̄ ly homo vel animal cuz albedo significat in abstracto albedinē ⁊ homo ⁊ aaial significēt in cōcreto quicqđ tñ sit de hoc videtur semp michi noialis expositio cōformior philosopho tenēdo tñ realē expositionē oportet declarare illam particulā sub appellationis figura ⁊ dico ꝙ illa particula pōt dupliciter exponi. Uno modo vt ꝓ illam phūs intelligat argumentū ꝙ paulo antea fecim⁹ ad ostendēduz apparentiam istiꝰ ꝙ secūda substantia significat hoc aliquid Alio modo vt sit sensus secūda substātia videt esse hoc aliquid quia de nomine significante secūdam substātiā ⁊ primā idem nomē verificat: ⁊ aliquādo ad significandum primā substātiam vtimur termino specifico addito signo particulari/ sicut dicendo: quidā homo/ quidā equus: ⁊ iste sensus est melior precedēte qz philosophꝰ ad significandū primā substantiā sepe vsus est istis terminis quidam homo quidā equus vl satis pz in exemplis eiꝰ superiꝰ positis ¶ Altio notādū ꝙ cōmentator exponens hanc ꝓpietatez sic ait (Jāqꝫ putatur ꝙ oīs

substantia quippe significat super substantiā cui innitur que est singulare) Necverbaz si potius obtenebrēt q̄ textum declarent oportet ꝙ declarētur per textum philosophi: acsi cōmentatoz vellet dicere oēm substātiā videri significare hoc aliquid qđ est singulare et indiui duaz predicamēti substantie z sequitur (de substantiis nam qꝫ primis res est manifesta ꝙ ipse significant super singularia quibꝰ innuitur) idest ꝙ significent hoc aliqđ et sequitur ratio (qm ꝙ significatur noibus ipsoꝝ sup ipsa est res vna numero) per hec verba deliramentis similia si cōmentatoz aliqđ intellexit ꝙ valeat illud ē ꝙ Philosophꝰ exꝑsse ponit in littera videlicet primas substantias significare ens p se existens ⁊ vnū numero ⁊ sequitur (⁊ substantiarū secūdarum iā existimātur ꝙ nomina significantia super ipam ꝓpter assimilationez ipsoꝝ noibus singulariū aut ꝓpter comparationez ipsoꝝ loco nominū singulariū significant super illud cui innutꝫ accidat cū sit subiectū huius noīs nonvnuz et idē sicut modis significātis significationē suā super substātiā primā ⁊ illud ē quia sortes ⁊ plato significāt sup illō cui innutꝫ tātum sed homo ⁊ aīal ⁊ vniuersaliꝫ genus ⁊ species significāt quidē super multa) Hic sermo insanus ⁊ ineptꝫ plenus exponendꝰ est ꝙ textū cuius est expositio vez ꝙ secūde substantie videntur hoc qualeqđ significare sed nō est ita: sed potiꝰ significant qualeqđ cū nō vnū numero: sed plura significēt et seqt (sed ipsa cū hoc separāt illa vniuoce ab aliis q̄ sunt extra se nō separatione qua ē singulare vel nota tñ sicut separat albū rem dispositā per ipm separatione in substantia rei). i. vez secūde substantie nō significāt quale q̄n eomō quo albū. secūde nāqꝫ substantie sic significāt qualeqđ ꝙ vniuoce predicātur de primis substātiis aliū vero nō ⁊ hoc est ꝙ seqtur in cōmentatoze (spēs nāqꝫ et genus ponūtur ad differendū predicatū in substātia sua ab aliquo). i. genus ⁊ species possunt esse medias ad inferēdum primas substantias essentialiter differre ab aliis et sic essentialiter predicantur de his et sequitur (nisi qz genus ē magis includēs q̄ species ⁊ illud ē qz nomē animalis includit illd sup qō significat nomē hominis cū sit animal genus hois). i. Licet ita sit ꝙ tam genꝰ q̄ species predicamēti substantie significēt quale qđ nichilominꝰ magis cō fuse genꝰ q̄ species significat cū quicqđ significat species significet genus ⁊ nō ecōtra. certe longe intelligibilioz est ista philosophi q̄ cōmentatoris imo nisi textus phi haberi in intelligibilis esset. Cōmentatoris sermo hoc tamen boni habz ꝙ in vltima eiꝰ particula videt sapere positionē nominalez sicut etiā Aristoteles. ¶ Sequtur textꝰ.

¶ Jnest autez substātijs nchil illis eē cōtrarium. Prime enī substantie quid erit cōtrariū Alicui enīz homini nichil est contrarium. at vero nec homini nec animali nichil est contrarium. nō est autem hoc substantie proprium sed et azmultozum aliozum vt quātitati, bicubito enim nihil est cōtrarium. at vero nec decem, nec alicui talium. nisi forte quis multa paucis dicat esse cōtraria vel magno paruum. determinatozuz vero nullum nulli est contrarium.

¶ In ista parte ponit Phūs quartā ꝓpietatem substantie dicens (Jn his autē substantiis nichil illis esse cōtrariū). i. quarta ꝓpietas substantie est ꝙ eis nichil ē cōtrariū ⁊ seqtur ꝓbatio ꝙ inductionē (prime enī substantie quid erit contrariū) quasi dat nichil. naz alicui hoī nichil est contrariū sicut sortiz platoni (at vero nec homini nec aiali nichil est contrariū) idest nec etiaz secundis substantiis aliqđ est cōtrariū homini nāqꝫ nec aīali nichil cōtrariaꝫ ⁊ sequitur (nō autē est hoc substātie ꝓriis: sed etiā multoꝝ aliozū vt q̄titatis) idest sed non hoc non est ꝓrium substantie. Tertio nec quarto mō nec primo sed secūdo modo cōuenit enī q̄titati nō habere cōtrariū (bicubito enī nichil est cōtrariū at vero nec decē nec alicui taliū). i. quia nec q̄titati cōtinue sicut bicubite tricubite nec discrete sicut numero denario est aliqđ contrariū: ⁊ cū omnis q̄titas sit continua vel discreta seqtur q̄titati nō esse contrariū (nisi forte q̄s dicat multa paucis esse cōtraria vel magnū paruo) .i. verū forte aliqs dicet ꝙ vtriqꝫ q̄titati ꝓtrariū est qz magnū contrariatur paruo et sic in q̄titate cōtinua in qua magnū ⁊ paruū reperiūtur inuenīt contrarietas si militer multū cōtrariatur pauco ⁊ sic in q̄titate discreta cui ista attribuūtur cōtrarietas reperīt ⁊ seqtur (determinatoꝝ vero nullū nulli est cōtrariū). i. hoc tū certum ē ꝙ nulla q̄titas determinata alicui determinate sicut decē vel q̄titas bicubita vel tricubita nulli ꝓtrariatur, ꝓ hui⁹ textꝰ maioze intelligentia notandū est ꝓmo qvt dicerē in post predicamētis capitulo de oppositis iste terminꝰ contraria dupliciter accipit prime intentionaliter ⁊ secūde prime intentionaliter capiēdo dupliciter large et ꝓprie. Large capiendo supponit ꝙ quibuscūqꝫ formis incōpossibilibꝰ in eodē subiecto cui succesiue inhērere possunt ⁊ sic forme substātiales dene sunt cōtrarie admuicē. ꝓprie vero capiendo accipiꝫ ꝓ formis accidētalibꝰ successiue et nō simul in eodez subiecto cōpossibilibꝰ ꝓprissime vero ꝓ formis accidētalibus que hoc modo sunt cōpossibiles ⁊ sunt actue ⁊ passiue adinuicē. Secunda vero intētionaliter capiendo tot modis accipi pōt vel ꝓ terminis supponentibꝰ vel cognotantibꝰ primas formas/ secūdas/ vel tertias. Primo mō substantie aliqđ est cōtrarium hoc ē termini de ꝑdicamēto substātie ꝓtrariantur nati hoc modo differentie opposite. similiter terminisupponentes absolute ꝓ formis substantialibꝰ diuersarum rationum contrariātur: sed aliꝭ duobꝰ modis substantie nichil est cōtrarium: nullus enī termin⁹ predicamēti substantie supponit ꝓ accidente nec illud conotat sic igiꝫ ꝑz quōista ꝓpietas potest exponi ꝓprie intētionaliter secūde: ⁊ ꝑz etiā sensus quē phūs prętēdit. Secundo notanduz est ꝙ phūs videtur capere cōtrarietatem multum large ⁊ cōmuniter immo: largius q̄ in aliqua de acceptionibꝰ superius positis vez vt includit relationem oppositionū cum dicat magnuz videri cōtrariari paruo ⁊ paucū multo vez quando ita sit semp stat veritas cōclusionis ⁊ ꝓpietatis secūde intentionaliter eā exponendo cū de facto ita sit ꝙ termini predicamenti substātie nec in aliqua de acceptionibꝰ positis nec etiā relatiue opponant oppositio enī relatiua tñ reperitur inter terminos relatiuos silr ⁊ prime intētionaliter exponēdo ꝓpietatē adhuc inter substātias nō reperitur cōtrarietas nec relatiua oppositio inq̄tuz hmōi certū est hoiem inq̄tum hmōi nulli relatiue oppositiōi cuiminq̄tum homo nō dicat relatiue vez iste sensus magis deseruit vie realium q̄ noialium. ꝑm noiales enī nō est curandū de oppositione relatiua inter res ad extra sed tñ inter terminos. ¶ Tertio notanduz est ꝙ videtur phūs non loqui de terminis sed de rebꝰ alis si de termis

loqueretur nō dixisse vel dicere nō debuisset magnū cō trariari paruo ad ostēdendū ḡtitati aliquid esse cōtra riū cū cōtat magnū z paruum nō esse terminos predi camēti ḡtitatis. ¶ Rīdetur primo q phūs nō asse rit ḡtitati aliqd esse cōtrarū q hoc q magnū cōtrarie tur paruo: sed potiꝰ dicit q alicui forte videbit ḡtitati esse cōtrarium per hoc q magnū cōtrariat paruo. et ipse dicit nō esse tra. ex quo posset sumi argumentū (Iz nō euidēs) q phūs nō loquitur de rebus: sed de terminis nā loquēdo de rebꝰ simpliciter est concedendū ḡtitati aliqd eē cōtrarū si magnū cōtrariat paruo cū magnū z parū sūt ḡtitates. Vel ergo dicere phūs q qñ ita sit q magnū z paruū contrarientur nō sequitur q iter de terminatas. t. veras spēs ḡtitatis reperiatur cōtrarie tas magnū esse z paruū nō sunt spēs generis ḡtitatis. Alia expositiōe hui⁹ pprietatis ēm nostales facile est videre ei⁹ expositionē ēm reales exponēdo textuz prie intētionaliter: verū restat declarare vltimā particulaz vez determinatoz verū nullum nulli est cōtrariuz quā ego sic intelligo Iz ḡtitati ēm rationē alteri⁹ predica = menti videlz relationis vel qualitatis aliqd sit ptrarū nō tamē ēm pprietatē z determinatas rationē ḡtitatis qō est dicere ḡtitati inḡtū hmōi nichil esse ptrarū Iz inḡtū magna vel parua alba vel nigra aliquid est con trariū. hoc etiam modo substantie aliquid est cōtrariū Ex his pz philosophū nō cepisse ptrarietatē i isto loco cū dicit substantie nichil esse ptrarū. t. j. philoz. tracta. ij. c. j. qñ dixit principia rerū naturaliū esse cōtraria eodēmodo quia ibi cepit multū large nō solū p formis inḡpossibilib⁹ accidētalib⁹ vel substantialib⁹ verūetiā vt ībludit oppositionē relatiuā z priuatiuā: sed de hoc in eiusdē primi philoz cōmentarijs longum fecimus sermonē an ḡtitati aliquid sit ptrarium an nō specialis sermo fiet sequenti capitulo. ¶ Seqr̄ text⁹.

¶ Videtur aut substātia nō suscipere magis et min⁹. dico aut hoc nō quoniaz substantia nō est a substantia magis et minus substantia. hoc em dictū est quo niā est. sed qñ vnaqueqz substātia hoc ipsum quod est. nō dicit magis et minꝰ vt hec substantia homo nō est magis et minus hō. nec ipse a se. nec alter ab alte ro. Non em est alter altero magis hō. si cut est albū alterū altero magis albū. et bonū alterū altero magis bonuz ¶ Sz z ipsuz a se magis z minꝰ dicitur. vt cor pus cū sit albū. magis nūc albū esse dice ḡ priꝰ z cū calidū sit. magis z minꝰ calidū dicitur. Substantia vero non dicitur magis z minꝰ. nichil em hō magis nunc hō q̄z priꝰ dicit. neqz aliorū q̄cq̄ q̄ substantie sunt. quapropter nō recipit substantia magis z minꝰ.

¶ Hic ponit phūs quintam pprietatem substantie et dicit. Videtur autē substantia non suscipere magis et minus acū diceret quinta pprietas substātie est substā tiam nō suscipere magis z minus z declarans qualiter hoc est intelligendum subdit aūt hoc nō quia substātia non sit substantia magis z minus hoc autem dictū est: q⁹ est. i. hec pprietas non est sic intelligenda q vna sub stātia nō sit magis substātia ḡ alia: q⁹ superius dictuz est oppositū dictuz nāq⁹ est primas substantias magis substantias esse ḡ secūdas: sed qñ vnaqueq⁹ substātia hoc ipsum qō est: non dicitur magis z minꝰ vt hec sub stantia homo non erit magis z minus hoc nec ipse a se nec alter ab altero. i. sed sic intelligitur q vnꝰ homo, nō est magis hō vno tpe ḡ alio neqz vnus hō est magis vel minꝰ homo ḡ alius homo sicut albū altero albo est ma gis albū z bonum altero bono magis bonū: sed z ipoz a se magis z minꝰ dicit vt corpus cū non album sit ma gis albū esse dicitur ḡ prius: z cum sit calidum magis z minus dr̄ esse calidu. i sicut res alba potest eē magis alba ḡ alia res: z vno tempore magis z minus alba ḡ alio tpe idem dicenduz est de re calida. substantia vero nō suscipit magis z minꝰ non em homo magis nūc ho mo ḡ prius dr̄ nec ceterorū aliquid que substantie sunt quapropter nō recipit substantia magis z minus. i. sed non sic dicendū est de substantia non em homo est vno tēpore magis substātia ḡ alio nec magis homo ḡ al ter hō z sic dicendū est de alijs substantijs ꝓterea ho mo nec alia substantia nō recipit magis z minꝰ pro ma iore intelligentia istius textus Notandū est: q ista pro prietas potest exponi prime intētionaliter z secunde st exponatur prime intētionaliter suscipere magis z mi nus est esse intensibile z remissibile z certū est substan tiam nō esse intensibilem z remissibilē cū careat parti bus intensiuis z Iz iste sensus sit verꝰ non est sensus phi losophi: q⁹ tunc non dixisset q ꝓprietas non esset sic i telligenda q vna substantia nō sit magis substantia ḡ alia volens dicere illud esse falsum q⁹ vna substantia ē magis substātia ḡ alia verū ad hoc dicitur q phūs sic est intelligendus declarat ipse q suscipere magis z mi nus non est vnaz substantiam esse perfectiorem alia: q⁹ tunc substantia susciperet magis z minꝰ cum dictuz sit superiꝰ primas substantias esse perfectiores secundis. Sed suscipere magis z minꝰ in ꝓposito capitur/vt tan tū valet sicut esse intēsibile vel remissibile z non vt tan tum valet sicut esse pfectius z imperfectiꝰ alio: verū ad huc non apparet michi q iste sit sensus phi: q⁹ illud ge neraliter cōuenit oībus substantijs z phūs in sua pba tione videtur loqui de vna substantia respectu suiꝰ plius vel indiuidui eiusdē speciei secū ideo vt michi videtur exponēdo prime intētionaliter ꝓprietatē istaz videtur michi sensum phi esse q null⁹ termin⁹ specificus predi camenti substantie predicar cuz istis aduerbijs magis pfectuz minus perfectū simul nec successiue de indiui duo alicui⁹ speciei vel de idiuiduis eiusdē speciei Ver bi gratia. Soztes non est magis pfectus homo vno tē pore ḡ alio nec magis pfect⁹ homo ḡ plato sicut vnuz albū calidum est perfecti⁹ vno tēpore ḡ alioz etiam ḡ alterū album verū est hoc prouenire ex hoc q albedo ē intēsibilis z remissibilis similiter caliditas z substātia non est intēsibilis nec remissibilis z tunc bene quadrat hoc qō dicit phūs q nō sic intelligēda est ista ꝓprietas q⁹ substantia vna nō est pfectior alia quia certū ē q homo ē perfectior ḡ asin⁹. Secundo notāduin ē q exponendo istam ꝓprietatem scōe intentionaliter opz q ly substantia capiat secūde intentionaliter p terminis p dicamēti substantie z suscipere magis z minus p̄dicari cū istis aduerbijs magis z minus perfectū: z tūc est sensus proprietatis: q nullus terminus specificus predicamenti substantie / predicatur cum istis aduer bijs magis z minꝰ perfectū: z sic ꝓphūs non intelligit

de ol termino ꝑdicamēti substātie genꝰ hñ ꝑdicat cuz illo addito ē em hō pfectior substātia ḡ asinus z perfe ctius aīal. ex q pz q equalēter ē eadē expositio exponē do ꝑme vel secūde intētionaliꝫ z vtraqz infer aliā. Cōtra hoc sic arguitur quādo dicis vnum hominē nō esse pfectiorem vno tēpore ḡ alio: vel loqueris de pfectio ne essentiali vel accidentali. nō primo. q⁹ tunc nullum album esset perfectius vno tēpore ḡ altero vt constat si de accidentali perfectione loquaris: falsuz est q vnꝰ homo non sit perfectior vno tempore ḡ alio. sortes ei quando ste sapiens et bonus perfectior est accidenta liter ḡ quando fuit insipiens et malus. Respondetur q de nulla determinata pfectione loquitur philosophꝰ sed de illa tantum que pōt haberi ex significatione ter minozum in ista vero propositione sortes ē pfectior hō ḡ plato ex eo ly homo significat absolute naturam hu manam in intēsibilem z in remissibilem nō pōt denota ri nisi sortem essentialiter perfectiorem platone in ista vero sortes est perfectius album ḡ plato non denota tur nisi q accidentaliter sit perfectior platone ex eo q albedo ē accidens vtriqz. que quidem albedo ē intensi bilis z remissibilis sic igitur: patet quid dicēdum ē ad argumētum: sed queris An termin⁹ absolutus signifi cās accidēs posset predicari cū isto addito magis pfec tuz min⁹ perfectū. dico q sic. nā capiēdo ly albedo vt sit termin⁹ absolut⁹ adhuc ē cōcedēdū q vna albedo sit pfectior alia q⁹ si ē ītēsior in se pfectior ē accidētaliꝫ: ve rū sco. z ocā nō abhorrēt cōcedere albedinē intēsiorez eēntialiꝫ pfectioꝛ remissiore albedie: ego tñ iz hoc stet ptim ad nomē nō credo illō eē phisice dictū nec meta phisice ex q⁹ de hoc alibi sermonē fecim⁹ ex dictis pz q̄li ter hec ꝓprietas Bz principia realiū ē exponēda exponi tur ei capiēdo termios. j. intētionaliꝫ Bz pmā expositio nem q̄ris quō dz intelligi articul⁹ pisien. in q. 8z q dixe rit aīaz xpi nō eē pfectiorē aīa iude anatema sit videt q ibi loquaꝫ de pfectiōe eēntiali cū ly aīa sit termin⁹ p dicamēti substātie z aīa i se nō solū sit intēsibilis cū sit indiuisibilis rsidet godofredū de fontib⁹ theologū ige niosum i q̄li. suis asserere multos de articlis pisiensib⁹ falsos dānauit nāq⁹ i illis (iqt de fontib⁹) ꝓpones mul te q̄s sctūs tho. angelic⁹ doctoz veras posuit. cuius do ctrina ē sal terre/z lux mūdi/z lucerna nō sub modio sz sup candelabrū ponēda vt luceat oībus q̄ in domo dei sunt ego aūt approbo hoc q in, fauorē doctrine sctī tho me dixit magistri mei dicit, vez de hoc q de articlis pa risiēsib⁹ dicit nihil dico sed solūmō ad articulū in se re spondeo q intēdit loqui de pfectione accidentali licet nō sit sensus de virtute sermonis z certū ē aīam xpi ac cidētaliter pfectionē cū ab instanti sue creationis fuit beata: aīa iude que nō fuit beata et ē eternaliter dānata dico etiā qō articul⁹ parisiensis dicit aīam xpi in na turalib⁹ perfectiorē aīa iude qō ē vez simpliciter ex eo q est perfectiorum potētiarū ḡ anima iude z hoc non ratione maioris pfectionis essentialis: sed ratione me lioris cōplexionis ipsius corporis cōplexionis inḡtā specifice ḡ individualis / et perfectio cōplexionis xpi potest argui ex eius pulchritudine z formositate ē nā q⁹ speciosus forma pre filijs hominuz. Ex ista proprie tate phi sequitur formas substantiales corporeas et si sint vnibiles scōm extētionem nō tamen scōm intētio nem. Secundo sequitur aīas rationales nō esse aliquo modo vnibiles/quia nō sunt vnibiles scōm extētionez quia indiuisibiles z sic nō fiet maior extentio ex his si cut nec ex pūcto addito puncto nec scōm intentionem cum sit substantia nō intensibilis nec remissibilis verū declarare in ꝓposito q̄d requirit z sufficit ad hoc q ali qua forma sit intēsibilis z remissibilis nō est pūctis ne gociū de illo aūt dixim⁹ in tractatu de intētiōe formali.

¶ Sequitur textus.

¶ Maxime vero proprium substantie videt. quod cuz vnuz z idē numero sit. cōtrariorꝫ susceptiuum est. z alijs qui dem nō habebit quisq̄ quod proferat. quecunqz nō sunt substātie. Quod cuz sit vnum numero. susceptibile contrari orum est. velut color. quod cuz sit vnuz z idem numero. nō erit album z nigruz neqz eadē accusatio et vna numero erit praua z studiosa. Similiter aūt z alijs q̄ nō sunt substantie. Substantia vero cum vnum z idē numero sit. capax con trariorꝫ est. vt quidaz homo. cum vnum z idē numero sit. aliqñ quidā niger. ali quando fit albꝰ z calidꝰ z frigidꝰ z prauꝰ et studiosꝰ. In alijs autez nullis aliquid tale videtur.

¶ In hac parte phūs ponit sextam z vltimam ꝓprie tatem substantie dicens maxime autem substantie pro prium videtur esse z. q cum vnum vero z idem sit nu mero cōtrariorum susceptiuum est. i. soli substantie cōuenit q idē z eadē numero manēs sit susceptiua cōtra riozum z in alijs quidem nō haberet quisq̄ quid profe rat quecunqz non sūt substantie q cum sit vnum et idē numero susceptibile cōtrariorum sit. i. q⁹ hoc tñ cōuenit substantie. Nichil em aliud a substantia idez nume ro manens ē susceptiuuz cōtrariorum/ vel vt color q ē vnū z idē numero nō erit albū z nigrū idest sicut idem color nūero nō erit vno tpe albedo: z alio tpe nigredo. nec eadē actio z vna numero erit praua z studiosa: id ē nec idē actꝰ vno tpe erit bonꝰ: z alio tpe erit malꝰ. Si militer aūt z in alijs que nō sunt substantia: id est z idē est dicēdum de alijs rebꝰ que nō sunt substātie. Substā tia vero cū vnū et idē sit numero capax contrariorꝫ est/ id est sed eadē substantia numero successiue in se cōtra ria recipere potest: vt quidam homo cū vnum et idem numero sit aliquando quidem niger fit: aliquando ve ro albus/ z calidus/ z frigidus/ z prauus/ et studiosus. In alijs autem nullis aliquid tale videtur: idest sicut vnus et idem numero homo vno tempore est albus: a lio tempore niger/ frigidus/ val calidus/ bonꝰ vel ma lus. Sed nulli preter ḡ substantie hoc (vt dictum est) conuenit. ꝓ maiore intelligentia istius textus. Ad tandū est q pōt exponi. s. intētionaliꝫ z. ij. si exponaꝫ. ij. intētionaliꝫ dupliꝫ. Vno mōvt sit sensus q solū ptraria verificantur de terminis predicamenti substantie pro eodem. Verbi gratia. album/ z nigrum successiue veri ficantur de isto termino sortes vnuoce sumpto/ vel de isto termino homo pro eodez: ita q pro illo pro quo an tea verificabatur ista homo est albus iam verificatur ista homo est niger. Aliius sensus est q ꝓprium ē prime substantie. s. individuo predicamenti substantie (qō est maxime substantia) subiici successiue respectu predica torum contrariorum seu q de ea successiue verificen tur contraria. primus sensus videtur esse magis de mē

te philosophi ꝯ secūdus: qz si philosophus ꝓtendisset sm sensum frustra dixisset cū sit vna et eadem numero similiter quia etiam illud cōuenit secundis substantijs vt dictū est. sivero exponak prime intentionaliter sent⁹ est sola res q̄ est substantia est successiue ꝓrariozꝫ susceptiua z oz capi ly cōtraria prime intēt̄ionalr z nō scde intēt̄ionalr p quo aūt accipiak prime intēt̄ionaliter antea dictū est. ¶ Scdo notādū est. q ꝓra expositionez ꝓprietatis scde intēt̄ionalr capiēdo terminos ꝓt ꝙs facere argumētum, ꝓbando q cōueniat alijs terminis ꝯ illis de predicamēto substantie: nā de isto termino mus sicus successiue possunt verificari isti terminialbū nigrum: igit illa, ꝓprietas nō ꝓuenit solis terminis ꝑdicamēti substantie. rsdeť q nō solū vult di cere ꝓūs q de terminis predicamēti substantie successiue verificētur cōtraria p eodēverū q nō possunt de eodē termino successiue verificari ḋn verificētur de ꝑma substantia: sed nō opz ecōtrario primū istoꝝ pz nā si ista ēvera musicū est albū z ista fuit vera musicū est nigrū. p eodē hoc est q̄ ista est vera: sortes est alb⁹ z ista fuit vera sortes ē niger vez nō opz q̄ si ista sit ꝑa sortes est alb⁹ z ista fuit vera sortes est niger q̄ ista sit vera/musicum est albū z ista fuit ser vera musicū est nigrū stat ergo q̄ sortes sit albus z fuisset niger z tñ nec sit nec fuisset music⁹ z sic pz ad argumētum. Cōtra hoc sic arguiť. Argū tunc de ꝓpria passione nō ergo stat q̄ sortes sit alb⁹ z fuisset niger quin risibile sit albū z fuisset nigrū z cū risibile sit terminus ꝑdicamēti accidētis seqtur q̄ ꝓprietas hec ꝓuenit terminis predicamētoꝝ accidētium. rsdeť distinguendo illatū vel primo negať vel nō primo transeat ꝓūs itel ligit primo nā nō ideo verū est dicere q̄ sortes vel hō ē alb⁹ z fuit niger ḋa risibile est albū z fuit nigrū sed potius econtra hoc facile ptz visis que diximus superius declarādo quare substātia prima recipit primo ꝑdicatiōē accidētis sed replicať sic: qz ꝓūs dicit ꝓprium esse substantie ergo sm sui mutationē suscipere ꝓtraria hoc aūt nō conuenit terminis de ꝑdicamēto substātie: non ergo termini sm sui mutationē recipiūt contrariave de eis verificātur contraria ad hoc posset dici q̄ text⁹ est sic intelligend⁹/ q̄ de terminis predicamēti substantie ꝓpter mutationē rei ꝑ quā supponūt cōtraria successiue verificātur cū limitatione superius posita clarioz tamen est text⁹ intelligētia prime intēt̄ionalr exponēdo sortes ergo cū alterať de albedine in nigredinē vel de caliditate in frigiditatē in se cōtraria recipit vel ꝓtrariorū est subiectū. ¶ Secūdo notandū est q̄ multū apparenter colligiť ex isto textu ꝓūs q̄ ipse nō ponebat ꝯtitatem cōtinuā a substantia vel qualitate distinctā taliť q̄ ipsa ꝯtitas sit subiectū imediatū accidētis sm qō videtur sentire Scot⁹ in tertio z quarto et doctoꝝ sanct⁹ ꝑmasecūde. q. lv. ar. j. in solutione ad tertiuz quia dicit ꝓūs q̄ nichil aliud ꝑ sui mutationē ꝓeter substātiā recipit cōtraria: sed sic est si ꝯtitas a re ꝯta distingueret⁹ et esset imediatū subiectū qualitatis ꝯtitas sm sui mutationē reciperet ꝓtraria: igiť cōclusio ꝓī esset falsa nec valet dicere q̄ ꝓūs dicit illō in se recipere ꝓtraria q̄ successiue a contrarijs denominatur qz etiaz ipsa ꝯtitas si ei insunt cōtraria: successiue denominabitur ab ipsis contrarijs. dicēdum tamen est q̄ philosophus est sic intelligēdus q̄ sola substantia per sui mutationē recipit contraria tanꝯ subiectum vltimatum ipsoꝝ contrariorum non tanꝯ subiectum cui ipsa contraria immediate insunt veruꝫ quicquid sit de ista glosa/ quia non occurit alia textus philosophi est satis apparens ꝓ via nominaliū tenendo tamen glosam dico q̄ substantia est subiectum vltimatum ipsius ꝯtitatis ꝓcise et hoc ideo quia qualitas ineſt substantie mediante ꝯtitate et ipsa substantia nulli alteri ineſt. Verum tenendo ꝯtitatem distingui a re ꝯta sicut tenet Gregorius in secundo dist. xij. et accidentia inherere materie et non ipsi ꝯtitati sicut tenet idem doctor in eodem secundo cessaret argumētatio. ¶ Tertio notandum est. q̄ ex isto textu philosophi potest colligi q̄actus bonus non potest fieri malus neq̄ malus bonus q̄ de actu exteriori simpliciter est falsum sm omnes doctores. Unde sanctus Thomas prima secunda. q. xx. ar. vj. in corpore questiōis sic ait. Nichil prohibet aliquē actū esse vnum scōm q̄ refertur ad genus nature q̄ tamen nō est vnus scōz q̄ refertur ad gen⁹ moris sicut ecōuerso ābulatio eñ cōtinua est vn⁹ actus scōm gen⁹ nature potest tamen contingere q̄ sit plures scōz genus moris si mutetur intentio ambulantis que est principium actū moralium hoc est dicere eadez ambulatio ab ecclesia quādo imperatur bona volitione est bonus actus quando vero imperatur mala volitione est malus actus. potest autem eadem ambulatio ab eodem successiue imperari multis volitionibus z simul et semel a diuersis sicut doctor sanctus innuit articulo supra allegato i solutione ad scōm intelligendo tamē de actu interiori voluntatis qui est actus elicit⁹ a volūtate sicut velle vel nolle dubiuz est inter doctoꝝ verū quia materia est theologa et mozalis et non presentis speculationis dico q̄ actus bonus non fiet malus nisi mutetur dictamē cui cōformatur de veritate in falsitatē z hunc sensum pretendit Martin⁹ in questionib⁹ de temperantia in materia de ieiunio z ocam in tertio sentēt. Sed dices ꝓz q̄ sic: nam sit michi preceptū diligere deū sit michi etiam preceptū nō habere dilectionē reflexā dilectiōis dei diligā ego ꝑmo a dilectiōe cōstat q̄ ista dilectio bona est postea in hora seqētī/ a dilectionē cōtinuatam diligā per b/ dilectionē. Tunc arguitur sic. A dilectio fuit bona et facta ē mala et nulla lex est mutata immo nec de nouo data igitur respōdetur q̄ argumētum nō procedit. ꝓpter qō Nota q̄ quādo dicit q̄ idē actus nō ꝓt si est bonus fieri malus sine mutatione legis intelligit malicia opposita bonitati qua ꝑmo fuit bon⁹. quequidem malicia cōsistit in diffōrmitate ad dictamen rectū cui ille actus est cōformis. declaro hoc iste act⁹ quo deus diligitur est cōformis isti dictamini deus est diligēdus dico q̄ iste actus nō efficietur mal⁹ stāte rectitudine istius dictaminis deus est diligend⁹ malicia opposita bonitati qua iam est bonus: quia tunc oporteret q̄ istud dictamen esset verum deus nō est diligendus z iā non staret veritas istius deus non est diligendus z ꝛmo non staret veritas istius deus nō est diligendus: potest etiam dici q̄ hec positio intelligitur q̄ actus semel bonus nō potest effici mal⁹ sine mutatione legis: malicia qua nō poterat esse mal⁹ quādo eliciebatur recte rōni cōformiter in casu quādo sortes elicuit dilectionez dei cōformiter isti dictamini deus est diligendus poterat velle diligere deū per malū actū. pōt tertio dici q̄ positio sic intelligiť q̄ act⁹ semel bon⁹ nō ꝓt male fieri sine mutatione legis intrinseca malicia. i. malicia nō ꝓuenīente ex alio actu ꝑerante et forte hoc idē erit verum nō solum de actu interiori: sed etiā exteriori z oēs tres solutiones quasi redeunt in idē: verum de his satis dictum est. Ultimo notandū est. Q̄ qñ ꝓūs dicit idez color numero successiue nō recipit cōtraria qz successiue idē color nō est albedo nigredo equivalenter intendit sic arguere qz si idē color. ꝛc. vel hoc esset qz est successiue subiectū cōtrariozꝫ vel quia successiue fit cōtraria z ꝓsupponēs primū flm̄ qz nullus color est subiectum coloris ꝓbat scōm esse falsum quia nullus color successiue est albedo et nigredo neq̄ alia contraria Et aduerte q̄ id quod dixim⁹ in solutione argumenti facti ad ꝓbandum ex mēte phi ꝯtitatē nō distingui a re ꝯta si ꝯtitas sit imediatū subiectū qualitatis ꝛ dicit tenendo opinionē sancti Thome prima parte q̄stiōe septuagesimaseptima de distinctiōe potētiaꝝ ab essentia ipsi⁹ aīe z prima secūde questione q̄nquagesima sexta articulo ꝑmo vbi tenet potentias subiecta virtutū z ex consequentivicioꝝ qz cōtraria nata sunt fieri circa idē Aristoteles in postpredicamētis nec presentis speculationis est disputare: an tales potentie distinguant ab anima vel ne vel virtutes sint in anima sm essentiā an sm potentiam eius.

¶ Sequitur textus.

Nisi quis forsitan instet. dicens oratio nem et visum eiusmodi esse. Eadem ei oratio/ et idem visus verum et falsum videtur esse. veluti si vera sit oratio sedere quendam. eo surgente falsa fuerit similiter autem et de visu. Si quis enī putet vere aliquem sedere/ surgente eo falsum videtur: eundem ei habenti visum de eo. Sed z si quis hoc suscipiat. tamen modo differt. nā ea que in substātijs sunt ipsa quidem mutata suscepti bilia sunt contrariorū. Frigidū eñ de calido factū mutatū est. alterꝫ eñ factū est z albuz de nigro. z studiosum ex prauo Similiter autem z in alijs vnūquodq̄ mutationē suscipiens. susceptibile contrariozꝫ est. Oratio namq̄ z opinio ipsa quidem imobilia omnino perseverant. Cum vero res mouetur cōtrariozꝫ circa eā fit. Oratio namq̄ permanet eadē eo q̄ sedeat aliquis. Cum vero res mota sit. aliquando quidem vera aliquando autem falsa est. Similiter autem est z in opinione. Quapropter solūmō ꝓprium substantie est vt secūdum mutationez suā captabilis sit cōtrariozꝫ. Si quis autem recipiat z hoc. opinionem z orationez dicens susceptibilia esse cōtrariozꝫ nō est hoc verꝫ. Oratio namq̄ z opinio nō in eo q̄ ipsa aliq̄d recipiāt contrariozꝫ susceptibilia esse dicunt. sed ꝛ circa alterꝫ aliqua passio facta sit. Maz in eo q̄ res est aut nō est in eo etiaz ozō vera vel falsa dicit. nō in eo q̄ ipsa captabilis sit ꝓtrariozꝫ. Simpliciter autē a nullo neq̄ ozō neq̄ opinio monetur. Quapropter nō erunt susceptibilia cōtrariorum cum nulla sit passio in eis factā. verꝫ substantia in eo quod cōtraria recipiat in hoc susceptibiľ esse ꝓtrariozꝫ dicitur langorem eñ z sanitatem suscipit. z candorem z nigredinem. z vnum quodcuiq̄ talium ipsa suscipiendo cōtrariozꝫ susceptibiľ esse dicit. Quare propriuz erit i ubstantie quod cum vnum z idem numero sit secundum suam mutationez cotrariozum susceptibiľ esse dicit. De substantia quidem hec dicta sunt.

¶ In ista ꝑte ꝓūs remouet quādaz dubitationē z dēm forsā q̄s opponat dicēs oronē z visuz hmōi ee: id ē sed forte aliq̄ obijciet dicēdo q̄ aliū a sbā ē receptiuū ꝓtrariozꝫ sicut ꝓpositio opinio vel assēsus eadē eñ oro z idēvisus visus z falsus ee videť. id ē nā eadē oro z eadem opinio successiue sunt vere z false vel vt vt sit vera sit ozatio sedere quēdā surgēte eo falsa erit similit aūt de visu si q̄s ei putat vere sedere aliquē surgēte eo videtur et falsa/ eundē hūmōi de eo/ visū. i. sicut ista oro sortes sedet q̄ ꝑa est q̄ sortes sedet z tūc assēsus eiusdē ver⁹ ē. vez q̄ sortes nō sedet illa ē fāa z silr ei⁹assens⁹. Sic igiť videť q̄ oro z opinio cōtraria suscipiūt sed et si q̄s hoc suscipiat nō in mō differt. id ē sed q̄ deť q̄ ozatioꝫ opinio successiue suscipiūt ꝓtraria nihil cōtradicta haberet qz nō recipiūt cōtraria sicut substātia. nā ea q̄ in substātijs sunt z ipsa mutata susceptibilia sunt ꝓtrariorū. id est q̄ substantia suscipit ꝓtraria ꝑ sui mutationez q̄ ostēdēs subdit/ frigidū eñ de calido factū mutatū ē alterꝫ eñ factū est nigrū ex albo z studiosū ex prauo: id est qz id qō successiue est frigidū z calidū albū z nigruz sicut substantia mutať de vno contrario in aliud silr id qō successiue est bonū z malū silr aūt z in alijs vt vnum qōlz mutationē suscipiens est susceptibile cōtrariozꝫ id est silr possum⁹ in alijs exēplificare z generaliť est cōcedendū q̄ id qō esse subiectū mot⁹ vel aliqua spēs motus moueri est susceptiuū cōtrariozꝫ cū mot⁹ sit de contrario in cōtrariū. Oratio ꝛo z opinio ipsa q̄dā imobilia oīno ꝓseuerāt: id est sed cū ozatio vel opinio de vera fit falsa: vel de falsa fit vera nullo modo mutatur cum vero res mouetur contrarium circa eam rem fit. Oratio nāq̄ eadem immobilis permanet: id est res tamen significata per orationem mutantur et sic res illa sm sui mutationem contraria recipit non z ipsa oratio (intellige scōm sui mutationem) eo q̄ sedeat aliquis cum vero res mota sit aliquando quidē vera: aliquando falsa sit similiter et in opinione: id est per mutationem rei significate talis oratio sortes sedet fit vera vel falsa: similiter et eiusdem assensus quare solūmodo ꝓprium est substantie q̄ scōm sui mutationem susceptibilis sit contrariozum: id est ex quo patet q̄ ꝓprium est substantie secundum sui mutationem contraria suscipere. cōsequenter philosophus ꝓbat q̄ nullo modo oratio z opinio in se recipiunt cōtraria z dicit si autē z hoc recipiat opinionem z orationez dicens susceptibilia esse contrariozum nō verū hoc est: id est sed necverū est oratione z opinionem in se suscipere cōtraria oratio nā q̄ z opinio nō eo q̄ ipsa aliquid per se recipiāt ꝓtrario

rus ſuſceptibilia dicũtur eſſe: id eſt q; ſi oratio ⁊ opinio ſucceſſiue ſunt vera ⁊ falſa hoc nõ eſt quia in ſe aliq̃d recipiant ſed in eo q̃ circa alterus aliqua paſſio facta eſt: id eſt ſed ratione mutationis ⁊ variationis rei ſignificate oratio ſit vera vel falſa: nam in eo q̃ res eſt vel nõ eſt in eo etiam oratio vera vel falſa dicit: id eſt quia oratio dicitur vera vel falſa ex eo q̃ res quã ſignificat ita ⁊ vel non ita eſt nõ in eo: id eſt nõ propterea q̃ ipſa per ſeſuſceptiua dicit ꝯrarioꝝ. i. q̃ pbat̃ q; id qõ nec mutatur nec patit̃ nullo mõ in ſe recipit contraria ſed oratio et opinio ſunt hmõi igit̃ hoc autẽ eſt qõ dicit phũs cũ ait ſimpl̃r aũt a nullo neq; oratio mouet̃ neq; opinio: id ẽ q; nec oratio nec opinio mouet̃ nec patit̃ quapropt̃ nõ ſuſceptibilia contrarioꝝ cũ nulla in eis paſſio facta ſit id eſt ex quo pz q̃ in ſe nõ ſuſcipiant cõtraria cũ nichil niſi ꝑ ſui mutationẽ contraria recipiunt verũ ſubſtantia in eo q̃ in ipa cõtraria recipiat in hoc ſuſceptibilis dicit̃ eſſe contrarioꝝ id eſt ſed ſubſtantia ſimpl̃r eſt cõtrarioꝝ ſuſceptiua cũ eſt mutabilis de vno cõtrario in aliud: nã ſubſtantia ſucceſſiue ſicut ſubſtantia aſata ꝑt mutari de ſanitate in egritudinẽ ⁊ de albedine i nigredinẽ ⁊ ſic ſolum cõuenit ſubſtantie ſcõm ſui mutationẽ recipere ꝯraria. Poſtea dicit phũs q̃ hec ſufficiat de ſubſtãtis. ꝑ maioꝛe intelligentia iſtius text⁹. Notãdũ eſt primo q̃ vt pz per expoſitionẽ poſitam phũs ſoluit dubitationez poſitã hoc mõ dicit primo q̃ ſi ita eſſet q̃ oratio ⁊ opinio in ſe reciperent cõtraria hoc nõ eſſet ꝑ mutationẽ ſui ſicut ſubſtantia. ſecũdo dicit falſum eẽ q̃ in ſe cõtraria recipiãt q; nichil qõ nõ mutatur in ſe cõtraria recipit. ex quo datur intelligi q̃ phũs poti⁹ prie intentionaliter ꝯ ſecũde capit ꝓprietatẽ hanc videl eẽ q̃ nõ capiat cõtraria ꝑ terminis oppoſitis q; tales termini bene verificãtur de opinione. Et de intellectu: intellectus eſt ſucceſſiue aſſentit vero vel falſo reſpectu eiuſdẽ ꝓpoſitionis ſine ſui mutatiõe nec ſui ſignificati quia intellect⁹ non eſt termin⁹ ſed capitur ꝯraria ꝑme intentionaliter ad min⁹ magis videt̃ pretendere hanc expoſitionẽ. Secũdo notandũ ẽ/ q̃ aliqui ymaginant̃ veritatẽ ⁊ falſitatẽ eẽ reſpect⁹ ſeu relationes rõnis q̃ ſuo mõ inſunt ꝓpõni ſeu fundãt̃. In ea ꝓpter loq̃ndo ⁊ terminãtur ad rẽ ſignificatã per ipaz ꝓpoſitionẽ talis autem reſpect⁹ rationis cauſatur ex actu intellect⁹ cõparantis ꝓpoſitionem ad ſuũ ſignificatum verbi gra ſortem oĩſtam ꝓpoſitionẽ mentalem de⁹ eſt poſtea cognoſco ita eſſe a parte rei ſicut illa ſignificat ex tali iudicio vero cauſat̃ in ipſa ꝓpoſitione reſpect⁹ ille ratiõis quem veritatẽ dicim⁹ ⁊ falſitas eſt alt⁹ reſpect⁹ rõnis cauſat⁹ ex iudicio quo intellect⁹ iudicat vere nõ ita eſſe a parte rei ſicut ꝓpoſitio ſignificat. poteſt etiaz aliter dici q̃ ex appꝛehẽſione qua intellect⁹ appꝛehẽdit ita eſſe vel nõ eſſe quando ita eſt cauſatur reſpect⁹ ille in ipa appꝛehẽſione q̃ veritas dicitur ⁊ quando nõ ita eſt reſpect⁹ ille q̃ falſitas dicitur ꝑmus mod⁹ dicendi eſt cõformior dictis Scoti q̃ in multis locis precipue in quarto diſtinctione prima q̃ſtione ſcõa videt̃ dicere q̃ relatio rationis cauſat̃ per actũ intellect⁹ cõparantis vnũ obiectuz ad aliud verus q; credo illud eſſe falſum poti⁹ adhereo ſecũdo modo dicendi quicq̃d alibi dixerim etiã ſecundus mod⁹ dicendi nõ ponit tot actus ad ſaluandũ illũ reſpectum. ſimiliter tenendo primum modũ oporteret dicere q̃ ſtaret formare iſtam mẽtalem deus eſt ⁊ q̃ nõ eſſet vera qõ ſimpliciter videtur falſum conſequẽtia patet quia põt illa mentalis formari ſine actu quo cognoſcitur. Ita eſſe a parte rei ſicut illa ſignificat verus q̃cquid ad hoc dici poſſet Secũdus mod⁹ dicẽdi inſequẽdo realium principia michi probabilioꝛ videtur ex dictis patet quare veritas et falſitas ponũtur reſpectus rationis. Non enim poſſunt habere eſſe preter operationem intellect⁹ ſimiliter veritas non eget extrema realiter diſtincta patet in iſtis propoſitionibus hoc ẽ verum hoc eſt falſum illiſmet demonſtratis. Secundo ſequitur q̃ inter eadem extrema ſine alicuius mutatiõe per eundem actum intellectus poſſunt eſſe oppoſite reſpectus rationis. coꝛrelarium patet: nam ſi ego appꝛehendem Antichriſtum foꝛe ⁊ de facto ſit ita. In iſta poſitione Antichriſtus erit fundatur reſpectus ille rationis qui veritas dicitur ⁊ ad ſignificatum illius propoſitionis terminatur ⁊ ſi ponatur falſa reſpectus oppoſitus qui dicitur falſitas. In illa propoſitiõe fundabitur et cum vtrumq; illoꝝ ſit poſſibile ſine rei mutatione intentum ſequitur an talis reſpectus rationis ſit ponẽdus vel ne aliqualiter tetigi in prima parte ſarũ. q. ſ. ⁊ in primo periarmenias. Illud vltimum coꝛrelarium videtur eſſe contra naturam agentis naturalis que eſt inclinatum: idem ſemper facere idẽ. Tertio ſequitur q̃ omnis talis reſpectus rationis in ꝓpoſitione creata fundatus eſt extrinſecus aduenies ſed magis ille qui fundantur in ꝓpoſitione contingenti cum ſtet q̃ ſit illa res que eſt ꝓpoſitio contingens ⁊ non ſit vera ſtat etiam q̃ ſit propoſitio ⁊ nõ ſit vera q̃ de propoſitione neceſſaria nõ eſt verum ꝓ ſecũda parte. Tertio notandũ eſt q̃ tenendo iſtã opinionẽ oporteꝛet dicere ſcõm mentẽ philoſophi q̃ ꝓpoſitio per hoc q̃ vera ſit falſa vel ediuerſo nõ mutatur. Vnde licz motus põt eſſe ad reſpectũ extrinſecus aduenientẽ vt habet Scot⁹ in tertio diſtinctiõe prima queſtione prima oporteꝛet q̃ ille reſpectus ſit realis quia motus eſt actio realis ⁊ ex cõſequenti debet habere realem terminum ⁊ ſic propoſitio non ꝓ ſui mutationẽ ſit vera vel falſa. Sed contra hoc ſic arguit̃ quia ſequeretur q̃ homo de vicioſo fieret virtuoſus/ ⁊ econtra ſine ſui mutatione q̃ eſt cõtra philoſophũ expreſſe in ſra Conſequẽtia patz quia ſcõm Scotũ i primo diſtinctione decima ſeptima queſtione ſecunda idem actus et ex conſequenti habit⁹ ſucceſſiue poteſt eſſe bonus et malus et per hoc q̃ act⁹ ſit bonus vel malus non acquirit niſi reſpectuz rationis. Et ſi queras modum quo hoc fieri poteſt dico per mutationem legis vel precepti. Reſpondetur negãdo cõſequentiaz vniuerſaliter intelligendo: quia licet ita ſit vt argumentũ ymaginatur poteſt aliter eſſe homo nãq; aliquando ſcõm ſui mutationez de vicioſo fit virtuoſus: et econtra acquirendo habitum virtuoſum et perdendo vicioſum et econtra: et hoc ſufficit ad ſaluandũ dictum philoſophi ex quo patz q̃ aliquando homo mutatur de vicio in virtutem et econtra ſine ſui mutatione aliquando vero cuz mutatione ſui: ſed replicatur q; omnino videtur eſſe de intentione philoſophi q̃ ſit mutatio facta/ circa ipſum habitum vel actum quando ſit de virtuoſo vicioſum vel econtra quia poſtq̃ ipſe dixit in textu q̃ proprium eſt ſubſtantie contraria ſuſcipere dixit q̃ hoc non conueniebat actui quia nullus actus eſt ſucceſſiue prauus et ſtudioſus videtur ergo philoſophum velle dicere q̃ ſi habitus vel actus ſucceſſiue eſſet vicioſus et bonus eomodo ſicut ſubſtantia in ſe reciperet contraria. Reſpondetur q̃ nullo modo hoc ſequitur: ſed vult dicere q̃ ſicut propoſitio per hoc q̃ de vera fit falſa non recipit contraria ſecundum ſui mutationem: nec etiam actus per hoc q̃ de bono ſit malus vel econtra. vnde quicquid antea dictum eſt circa hoc an idem actus poteſt eſſe bonus et malus dicerem ego mentez philoſophi eſſe q̃ quando illud ita ſit nõ tamẽ per mutationẽ factam circa ipſum actũ. Vltimo notãdum eſt q̃ tenendo deum poni in predicamẽto ſubſtantie hoc proprietas eſt proprium ſubſtãtie primo modo quia cõuenit ſoli ſed nõ omi ⁊ ex textu phi vbi dicit oratio namq; nõ in eo q̃ ipſa aliquid per ſe recipiat cõtrariorum ſuſceptibilis dicitur eſſe ſed in eo q̃ circa alterꝝ aliqua paſſio facta ſit videtur ſequi non eſſe poſſibilem tranſitũ de cõtradictorio in cõtradictoꝛium ſiue mutatione media certe illud eſt verũ naturaliter ſm q̃ Ariſtoteles locutus eſt q̃ facile percipietur viſis hĩs que in prima queſtiõe predicabiliũ circa illam propoſitionem diximus. Et aduerte q̃ in ꝓpoſito nõ capit phũs mutationem pro mutatiõe ſubitaneã ſed etiam pro mutatione ſucceſſiua ⁊ ly large vt includat oẽm actionẽ realem ex oĩbus hĩs que dicta ſunt patet: ſex eſſe proprietates ſubſtantie pz etiam illarum expoſitio ſm principia realium ⁊ nominalium ⁊ in quibus phũs vtriq; vie fauere videtur ⁊ qualiter ad illud oppoſita via reſpondere dz: ⁊ hec de p̃dicamento ſubſtantie dicta ſufficiãt

¶ Sequitur ſecundum capitulum iſtius ſecundi tractatus in quo agitur de predicamento quantitatis.

¶ Sequitur textus.

¶ Ca. ij. de quantitate.

Quantitas autem aliud eſt continuum. aliud eſt diſcretum. ⁊ aliud quidem ex habentibus poſitionem ad ſe inuicez ſuis partibus conſtat. aliud aũt ex non habẽtibus poſitionẽ. Eſt autem diſcreta q̃ſtitas vt numer⁹ ⁊ oratio. Continua vero vt linea. ſuperficies. coꝛpus. Amplius autem preter hec tempus et locus. Partium etenim numeri nullus eſt cõmunis terminuz particularũ copulãtur. ſed ſemper diſcreta ſunt. Sed tria ⁊. vi. ad nullũ cõmunem terminuz particularũ copulãtur. ſed ſemper diſcreta et ſeparata ſũt Quapropter numerus quidem diſcretoꝝ eſt. Similiter aũt oratio diſcretoꝝ. Quia etenim quantitas eſt oratio manifeſtum eſt. Menſuratur etenim ſyllaba breuis ⁊ longa. dico aũt cũ voce orationem prolatam Ad nullũ enim cõmunem terminũ particule ei⁹ copulant Non eſt enim cõmunis termin⁹ ad quẽ ſyllabe copulantur. Sed vnaqueq; diuiſa eſt ipſa ſecundum ſeipſam.

¶ In iſto ſecũdo capitulo phũs determinat de p̃dicamẽto q̃ſtitatis ⁊ duo facit. primo ponit aliquas diuiſiones q̃ſtitatis cũ mẽbroꝝ diffinitiõib⁹. ſecũdo ponit q̃ſtitatis ꝓprietates. In ꝑma vero ꝑte ponit duas diuiſiones quãtitatis: prima ẽ: duplex ẽ q̃ſtitas. Alia eſt cõtinua ⁊ alia eſt diſcreta. Alia diuiſio eſt. duplex ẽ: q̃ſtitas quedã eſt cõpoſita ex partib⁹ habẽtib⁹ poſitionẽ: q̃daz vero eſt cõpoſita ex partib⁹ nõ habẽtib⁹ poſitionẽ ⁊ declarans exẽplariter prime diuiſionis mẽbra dicit Eſt aũt diſcreta q̃ſtitas vt numer⁹ ⁊ oratio cõtinua vero vt linea/ ſuperficies ⁊ coꝛp⁹/ illi⁹ loc⁹ ⁊ tẽpus ponũtur quantitates cõtinue. verũ anteqũ cõſequẽter ꝓcedam⁹ in expoſitione text⁹ Notãdũ eſt primo q̃ mod⁹ ſignificandi p̃dicamẽti q̃ſtitatis eſt ſignificare de formali ſignificato diuiſionez in partes cõtinuas vel diſcretas q̃d aut̃ ſit cõtinuũ q̃d vero diſcretũ dicet̃ inferi⁹. ex hoc pz q̃ connotatio iſtius termini quãtitas vel iſti⁹ termini quantum cathegoreumatice ſumptũ eſt conotare diuiſionẽ in ꝑtes cõtinuas vel diſcretas pz ſecũdo q̃o prima diuiſio text⁹ eſt diuiſio gñis in ſuas ſpẽs/ q̃d aũt intelligere debeam⁹ per q̃ſtitatẽ cõpoſitã ex partib⁹ habẽtibus poſitionẽ dicet̃ inferi⁹. Tertio ſequtur q̃ nõ oĩs termin⁹ habẽs modũ ſignificandi p̃dicamẽti q̃ſtitatis eſt apt⁹ ad cõuenienter rñdenduz ad queſtionẽ factã per aliq̃s iſtoꝝ aduerbioꝝ q̃ſtũ quotũ. nã q̃ſtũ q̃rit de q̃ſtitate ⁊ ti nua quotiẽs vero de q̃ſtitate diſcreta. coꝛrelariũ pz. Haz ſi queraẽ quãt⁹ eſt ſoꝛtes nõ cõueniẽter reſpondeꝛ q̃ ẽ q̃ſtus q; ſolutio reſpondit id qõ preſupponit certuz eſſe q̃ qui querit quãt⁹ ſit ſoꝛtes preſupponit ipm eſſe q̃ſtum ⁊ querit ſpẽm qua denoiatur quãtum vcz an ſit tri cubita vel bicubita ⁊c. nichilomin⁹ ly quantũ cathegoreumatice ſumptũ hz modus ſignificandi p̃dicamenti quãtitatis verũtñ ad interrogationẽ factã ꝑ interrogationẽ factã ꝑ interrogatiuum ꝑ poſitũ ad interrogãdũ de aliq̃ an ſit cõtinuũ vel diſcretũ. certũ ẽ quemẽter. Rñdeꝛ q̃ eſt cõtinuũ vel diſcretũ ⁊ primũ ⁊ diſcretum ſunt gña ⁊ ꝓpterea phũs dixit. Aliũ cõtinuũ aliũ diſcretũ ac ſi veller dicere duplex ẽ/ q̃ q̃ſtitatis genus vnũ cõtinuũ et aliud diſcretũ. Tertio notandũ eſt q̃ vie nominaliũ quo ad materiã p̃dicamẽtoꝝ imptines eſt q̃ſtitatẽ diſtingui a re q̃ſtitate vel ſecũ identificari eo mõ ſicut de qualitate: q; ſiue ſic ſiue ſic opz dicere in predicamẽto quãtitatis poni termios habẽtes conotationẽ quaz antea diximus ſiue tales termini ſupponant pro re vel rebus diſtincta vel diſtinctis a ſubſtantia vel qualitate ſiue non illud eſſ̃ potius ad metaphiſicuz q̃ ad logicũ ſpectat determinari. Sed aduertendum eſt ſm reales quantitatẽ eſſe accidens ſm aliquos coeuũ materie ꝑ alios non ſed coꝛruptibile ⁊ generabile videlicet ſcõm illos qui tenent in augmẽtationez rarefactione acquiri nouam q̃ſtitatem ſcõm alios tori ineſt compoſito et in condenſatione et rarefactione non deperdit̃ nec acquiritur quas opiniones alienum eſſet a recto ordine i preſentiarum diſcutere verũ reales quando aliquo modo concederent predicamentum ex terminis componi illos terminos abſolutos ⁊ non conotatiuos concederent loquꝝ de predicamentis accidentiuz. nominales vero tales terminos ponunt conotatiuos alias neſcirent facere decem predicamenta. Conſequenter eſt notandum q̃ philoſophus ponit quinq; ſpecies q̃ſtitatis continue lineã ſuperficiem coꝛpus locum ⁊ tempus et duas q̃ſtitates diſcrete ſcilicet numerum ⁊ orationem vnde declarandum eſt quid conotat iſte terminus continuum ⁊ quid iſte termiuus diſcretũ dico q̃ cõtinuuz de materiali ſignificato ſupponit pro aliquo conotãdo q̃ habeat partes loco ſitu diſtantes ⁊ vnum conſtituẽtes: hoc autez poteſt eſſe tripliciter/ quia ſi diſtant loco et ſitu ſcõm longitudinem ſic eſt linea: ſi ſcõm longitudinem et latitudinem ſic eſt ſuperficies. ſi vero ſcõm lõgitudinem latitudinez ⁊ profunditatem ſic eſt coꝛpus ex quo etiam pz iſtoꝝ triũ terminoꝝ linea ſuperficies

ꝛ corpus conotationes ꝛ pro conotatione istius termini quantitas discreta cognoscenda. Aduerte ꝙ falsum est ꝙ cōiter dicitur videlicet quantitatez discretam significare aliquid de matarieli significato conotādo nō esse de ratione eius suas partes esse vnitas seu cōtinuas quia certuz est ꝙ tunc nō esset species specialissima nec subalterna predicamēti quantitatis. Ideo dicendum est ꝙ discretuz capitur dupliciter. Uno modo vt conotat id quod dictum est ꝛ vt sic certum est ꝙ nō capitur ī presenti. Aliomodo accipitur vt conotat distinctionē. pluralitatē partiū ꝛ sic capiť in presenti ex quo patet veritas cōis dicti in via nominaliuz ꝙ quantitas ꝛ quātitas discreta conuertūtur nā cū impossibile ēe dare partes alicuius vel aliquorum sine earū distinctiōe sequtur omnē quantitatem esse discretam cū quo stat ꝙ ly quantitas discreta sit formaliter inferius ad ly quātitas quia conotatio eius est inferior ad conotationez illius termini quantitas: sed patet ꝙ nō: quia ille conotationes cōuertūtur igitur nulla est alteri inferiori. antecedēs probať quia habere partes distinctas ꝙ est conotatio istius termini quantitas discreta ꝛ habere partes distinctas vel cōtinuatas ꝙ est conotatio istius termini quātitas cōuertuntur. respondeť concesso antecedente negando consequētiam satis eſ̄ est ad hoc ꝙ conotatio vnius termini sit superior ad conotationē alterius ꝙ divisūctum per qō explicať eius conotatio includat disiunctū vel terminum per quē explicatur conotatio alterius licet adinuicē conuertātur ꝛ quia ita est in proposito vt dictū est: ideo habetur intentum ꝙ consequentia facta nulla est. ratio aūt quare philosoph⁹ post substātiam determinabit de quātitate non videtur esse quia ī mediatius cōuenit substantie predicamentali ꝯ qualitas vel relatio. tū primo quia illud est falsum relatio enīz prius cōuenit cuiꝫ substantie ꝯ quantitas cū substantia enim posita necessario habebit relationem ad aliq̄d: videlicet ad se vel ad aliud. tum secūdo quia qualitas cōuenit omni substantie p̄dicamentali suppposito ꝙ de⁹ non ponať in predicamento quantitas vero nō conuenit oīi tali substantie qz nō conuenit substantijs spiritualibus. de cōmunionibus aūt prius est agendum ī prologo phisicorum verū quicquid sit de hoc nō est querenda alia ratio preter beneplacitū auctoris forte quia quantitas inq̄tum est sensibile cōmune notior est ceteris predicamētis philosophus voluit post substantiā determinare de quātitate ꝛ de substantia determinauit prius ꝯ de accidētibus ꝓpter eius perfectionem. Ultimo notādum est ꝙ posset fieri argumentum contra reales quia determinare de quātitate et de substantia ꝛ ceteris rebus poti⁹ ad metaphisicū ꝯ ad logicum spectat ergo phūs in isto libro nō de rebus: sed de terminis determiat. Respondeť ꝙ duplex est de rebus determinatio quedā est qua cōsideratur nature earum ꝛ quiditas ꝛ proprietates que cōueniūt eis ſm suā naturam ꝛ essentiam ꝛ ista est consideratio metaphisici et non logici. Alia ē cōsideratio qua res considerātur ex ꝙ fundant secūdas intentiones sicut genera et species ꝛc. que quidē cōsideratio nichil aliud est nisi cognoscere que res ē alteri inferior ꝛ que res est alteri superior. Et ista cōsideratio pertinet ad logicū ꝛ ſm hanc considerationem res considerantur in isto libro verum nec philosophus omīno procederet per ignota tractando de ꝯtitate voluit eius species per diffinitiones earuz notificari: ego tamen dicerē ꝙ istius libri consideratio non logica tantum imo metaphisica est non solum ſm viam realium verūetiam scōm viam nominalium. multa quidem in isto libro tractantur que clarius ꝛ ad sensum littere magis cōformiter prime intēctionaliter exponūtur et melius ꝯ secūde ꝛ in sequēdo principia realiū oporteret dicere ꝙ Aristoteles cepit indiuisionez quādo dixit quantitatis aliud cōtinuum diseretū Concretum pro abstracto vt sit sensus duplex est ꝯtitas quedam cōtinua quedam discreta qz ipsa quātitas nō dicitur cōtinua nec discreta sed poti⁹ substantia vel substātie dicitur vel dicūtur cōtinuum ꝛ discretuz nisi velles dicere ꝙ nō solum id oř quātū cui: mesi quātitas verū etiam ꝙ venoīat aliud ꝯtū quomō loq̄tur sanct⁹ Thomas p̄ma scōe q̄stione quinquagesima q̄nta Articulo quarto in solutione ad primū. vbi dicit ꝙ vnitas ꝛ bonitas dicūtur vnum ꝛ bonum: non quia alia vnitate ꝛ bonitate dicātur vnū ꝛ bonum sed quia ipsis aliquid dicitur vnū ꝛ bonū hoc autē modo ipsa quantitas cōtinua ꝛ discreta dici poteſt verū aduertēdū est quid scōm reales sit quātitas cōtinua ꝛ discreta ꝛ dico ꝙ ꝯtitas cōtinua ē quoddam accidēs rationesui ꝛ nō alterius habens partes cōtinuatas scōm aliquā vel aliquas dimēsiones dicitur ratione suiꝛ nō ratione alterius ad differentiam substātiez qualitatis que etiam habēt partes cōtinuatas scōm aliquā dimēsionem verus hoc est per quantitatē hec aūt continuatio ꝓsistit in hoc ꝙ partes vnū ꝓstituant ꝛ sint extra se inuicē taliter ꝙ loco ꝛ situ distent verūtamen Scotus in quarto distinctione nona questione prima negat scōm ꝛ dicit sufficere primus ratione cui⁹ dicit ipse corp⁹ xp̄i in sacramēto altaris quātum cōtinuū verus primus modus dicēdi intelligibilior est ꝛ fortevterior sed de hoc nichil ad pñs. quātitas vero discreta ē quedā entitas ex vnitatibus numeralib⁹ resultans vñ ē ymaginādum ꝙ res est vna duplici vnitate. s. transcēdentali ꝛ numerali ꝛ vnitas transcēdēta lis est idem realiter eū ente ab eo tm̄ ratione distincta scōm sanctū Thomam scōm vero Scotum formaliter vnitas tamen numeralis realiter distinguitur a re cui⁹ est vnitas ꝛ forte non inuenitur nisi in rebus corporeis ex quo patet ꝙ sortes ē vnus duplici vnitate transcendentali eadem secum et numerali ab eo realiter distincta ꝛ ad hoc ꝙ aliquid tali vnitate numerali dicať vnū oportet ꝙ nullius alterius sit paracinus rei aliam rationem nō video nisi vt fugiatur infinita multitudo rerum discretarū absolutarum que alias dāda esset si q̄libet pars cōtinui est vna vnitate predicamentalem ex pluribus autem talibus vnitatibus resultat illa entitas que dicitur numerus ex quo patet qualiter est intelligēda diffinitio numeri ab enclide posita in principio septimi elementorum numerus est multitudo ex vnitatibus aggregata: ideſt numer⁹ est entitas resultans ex multis vnitatibus aggregatis. ex quo patet ꝙ licet ad quantitatem continuam requiratur vnio partiuz non tamen requiritur ad quantitatez discretā ꝙ eius partes sint vnite. Ultimo notandum est ꝙ de oratione est magna difficultas an sit quantitas scōz ꝙ philosoph⁹ innuit ꝛ videtur ꝙ nō nec scōm reales nec scōm nominales: nam scōm reales est quedam qualitas per cōsequens nō quantitas scōm vero nominales non potest dici ꝙ iste terminus oratio ponatur in predicamento quantitatis cum sit terminus secundē intentionis ꝛ in predicamento quantitatis non ponatur nisi terminus prime intētionis: duo ad hoc dici possunt primū ꝙ philosoph⁹ posuit orationē pro alia specie quātitatis inominata ſz hoc nō placet: qz talis spēs nō ē dabilis nisi inferior ad ly nūer⁹ vel ad ly ꝯtitas ꝓtinua ꝑmū nō ē dicēdū qz nō ēpisike ꝙ phūs posuisset ꝙ mēbris eiusdē divisionis genus cum sua specie nec scōm quia oratio ponitur tanꝯ species quātitatis discrete. secūdo dicitur

ꝙ philosoph⁹ locut⁹ est ſm opinionē suo tēpore famosam que forte cōcedebat orationē quātitatē discretā: ꝛ sic videtur cōmentator. sentire hic tamē aliter dico primo in sequēdo principia nominaliū. secōo in sequēdo viā realiū. Pro expeditione primi Aduerte ꝙ iste terminus Oratio capiť dupliciter. Uno modo accipitur vt in primo periarmenias. videlicet pro voce cui⁹ partes separate aliq̄d significāt: ꝛ sic nō capiť in p̄sentiarum: qz vt sic est termin⁹ scōe intētionis ꝛ vt dictū est in predicamēto quātitatis sicut in nullo alio predicamento istoꝝ decem ponit terminus scōe intentionis. Alio modo accipit pro re habēte partes distinctas et successiuas: ꝛ hoc modo accipitur in ꝓposito ꝛ in hac significatione est quantitas. discreta quādo enim dicimus ꝙ quātitas de materiali significato significat aliquid conotādo ꝙ habeat partes est intelligendū siue successiuas siue permanētes. ea nāq̄ particula est subintelligēda in assignatione conotationis istoꝝ terminorum quātitas cōtinua ꝛ quātitas discreta/ ꝛ in hac significatione ly oratio est termin⁹ prime intēctionis et non secūde: ꝛ michi est apparēs ꝙ hec fuit intētio philosophi. posuit namq̄ ly tēpus speciē quātitatis tempus aūt accipiť a philosopho pro re habēte cōtinuas et successiuas ptes. posuit etiā vnā speciē quantitatis significantē rem habentē distictas partes successiuas et illa species est oratio ſm vero reales non potest saluari text⁹ philosophi nisi teuēdo opinionē sancti Thome. s. pre q̄stione. lx. de mēsura angeli que quidē mēsura est tēpus discretū ex instantib⁹ finitis cōpositū ꝙ et Scot⁹ in scōo ꝛ multi alū impugnare nitūtur tale autem tēpus discretū forte est id qō Philosoph⁹ in p̄sentiarū orationē vocat ꝛ distinguitur ab alio tēpore ꝙ est species quātitatis cōtinue in hoc qō istud est d. s. rectus er aliud cōtinuū scōo in hoc ꝙ istud includit finita tantum instātia aliud vero infinita. Tertio in hoc ꝙ istud ex instantibus cōponitur aliud vero nō continuū nāq̄ nullum ex indiuisibilib⁹ cōponitur vt philosopho placet sexto phisicorum. quarto differūt quia instantia ex quibus istud cōponitur specie differūt vt facile est videre ab instātib⁹ inclusis in alio ex hijs patet ꝙ iste textus philosophi fauet illi opinioni sancti Thome cum non appareat q̄d sit oratio quātitas p̄ter istud tempus discretū: sed ꝯris nominales non ponētes res successiuas quomodo ꝓcederēt id qō dixim⁹ de conotatione isti⁹ termini oratio tenēdo orationē speciē quātitatis discrete ſm nominaliū principia. respondeť primo ꝙ illa inquisitio non pertinet ad istū libū. Scōo dico ꝙ nominales etsi negēt res successiuas quo ad esse non tamen quo ad fieri ꝛ hoc sufficeret. Tertio dico ꝙ ponere rem successiuā non est cōtra principia nominaliū inquātū huiusmodi magis ꝯ ponere ꝯtitatē a re quāta distinctā. Ex hijs igiť patet quomodo nō cōuertūť isti termini quātitas discreta ꝛ numer⁹: sed habēt se sicut superi⁹ ꝛ inferi⁹ non solū in conotādo verūetiaz in supponēdo. numer⁹ enīz vt posita dicť nō supponit nisi pro re vel reb⁹ pmanētib⁹ Oratio vero ꝓ successiuis. Ultimo notādū est ꝙ adhuc principia nominaliū in sequēdo oportet conotationi isti⁹ termini tēpus addere vnā particulā aliā explicite eamq̄ subintelligere implicite in conotatione isti⁹ termini ꝯtitas cōtinua ꝛ istius termini ꝯtitas. videlicet ꝙ ſm illud posset aliq̄d mensurariz sic haberēť cōpleta conotatio isti⁹ termini ꝯtitas ꝛ er. cōsequēti mod⁹ significādi p̄dicamēti ꝯtitatis. vez de materiali significato ly ꝯtitas significat aliquid conotādo ꝙ habeat ptes successiuas vel permanentes ſm qō aliq̄d mēsurari potest. vnde declarādu

est quid in ꝓposito intelligiū per mēsurare dico ꝙ nichil aliud q̄ per quantitatem vni⁹ de quātitate alteri⁹ certificari. vnde ꝙ vlnā certificamur de quātitate panni certificamurq̄ etiā per illā an pānus lōgior sit alio panno ꝛ per tēpus certificamur de duratione actionis sicut lectionis vel alteri⁹ opationis. sīr que opatio diu eius durauit ex quib⁹ patet distinctio inter modū significandi istoꝝ terminoꝝ temp⁹ ꝛ motus: mot⁹ namq̄ non conotat id ꝙ dictū est conotari per ly tempus vt in postpredicamentis dicetur verum de hijs non amplius ad pñs hec nam q̄ (vt credimus) logico sufficiunt de quibus in quarto phisicoꝝ in alijsq̄ locis multa dixim⁹.

¶ Sequitur textus.

¶ Linea vero continuum est. Potest enim sumere communem terminum ad quem particule eius copulentur. id est punctū ꝛ superficiei lineā. Plani nāq̄ particule ad quendam cōmunem terminum copulantur. Similiter autē et in corpore poteris sumere cōmunē terminum superficiē aliquā q̄ corporis particulas copulat. Est autē taliū ꝛ tēpus et loc⁹. Presens enim tēp⁹ copulatur ad preteritū ꝛ ad futurū. Rursus loc⁹ continuoꝝ est. Locuz eni quendā particule corporis obtinent. q̄ particule ad cōmunē terminuz q̄ndā copulant. Ergo ꝛ loci particule q̄ obtinent singulas corporis particulas ad eundem cōmunem terminuz copulant. ad quē ꝛ corporis particule. Quapropter cōtinu⁹ erit et loc⁹. Ad cōmunē eni cōmunē terminuz ei⁹ particule cōtinuant.

¶ Postq̄ Philosophus numerauit species vtriusq̄ quātitatis tam cōtinue q̄ discrete hic vult ostēdere divisionis sufficientiā pro bā do illas species numeratas sub illis generib⁹ cōtineri ꝛ primo de specieb⁹ quantitatis cōtinue ꝛ qz littera philosophi clara est satis erit eius sentētiā ponere. pbatur primo linea esse quātitatem continuā: qz partes linee copulātur ad aliquē terminum cōmunē. s. ad punctū idem patet de superficie partes namq̄ eius linea cōtineātur idemq̄ de corpore notum est cū partes eius superficie cōtinuētur tempus etiā continuū est cum preteritū ꝛ futurū tempus presenti tēpore cōtinuētur. ꝙ aūt loc⁹ sit cōtinuū patet. nā partes corporis sunt in loco ꝛ ille partes copulantur termino cōi vt dictum est. ergo etiā partes loci continuātur eodē termino hec est philosophi sentētia que facile in littera eius habetur. Cetū pro ei⁹ maiore intelligētia Notandū est ꝙ principia realiū insēqn̄do oportet dicere ꝙ in p̄senti licet ly corpus capiť absolute non tamē capiť pro illo pro quo accipiť impōdicamēto substātie: sed pro aliquo accidēte ꝙ ex se ꝛ non per aliud est diuisibile ſm triplā diuisionē hoc est lōgū latum ꝛ profundū ꝛ visus obtinuit. plixiorē dimensio-

nem vocare lōgitudinē mediā vero latitudinē ⁊ aliam ꝓfunditatē plures autē dimēsiones esse nō possunt vt dicit in primo de celo nō enim plures linee ꝙ tres se possunt intersecare ad angulos rectos: verū quid faciat hoc ad ꝓpandū illud nō est ꝑsentis speculationis partes vero huiꝰ corꝑis cōtinuātur per ptes alteriꝰ accidentis qō superfices vocaꝝ longū ⁊ latū ⁊ nō ꝓfundum taliter ꝙ inter quaslibz duas partes ipsius corꝑis mediat illud accidēs qō superficies dicīt cuius quidē superficiei ptes per aliud accidēs ꝙ linea dicīt continuaꝝ longū non latū nec ꝓfundū linee vero ptes per punctū cōtinuātur qō quidē punctū est omnino indiuisibile: ⁊ ꝓpterea in primo elemētorū est in diffinitione pūcti. dicit enclides punctū est cuiꝰ pars non est cui diffinitioni addendū habēs positionē in cōtinuo ꝙ est eius ptes cōtinuare vel terminare. Scōo notādus est matemathicos ymaginari ex fluxu ꝑsentis lineā ⁊ ex fluxu linee superficiē ⁊ ex fluxu supficiei corꝑ causari qō sic est intelligēdū si aliquod punctū moueret ⁊ post se relinqueret vestigiū: vestigiū illud esset longū ⁊ non latum nec ꝓfundū: hoc est tātū esset diuisibile sm vnaꝫ dimensionē. alias oporteret ymaginari punctū diuisibile ⁊ si linea moueret inter extrema eiꝰ extrinseca et relinqueret post se vestigiū: vestigiū illud esset superficies ex cuiꝰ fluxu iā facile est ymaginari quomodo resultat corꝑ: ⁊ est aduertendū ꝙ sicut superficies continuat partes ipsiꝰ corꝑis etiā terminat eas. hec autē continuatio est vnitio partiū per ipsam superficiē ⁊ terminatio est entitatē supficiei ꝓtēdi vsqz ad lineā vel corꝑis vsqz ad supficiē ⁊ nō vltra: ⁊ ille terminꝰ est illi entitati vnitus: ⁊ ꝓpterea terminꝰ intrinsecꝰ dicīt. et enim modo dicas de puncto respectu linee neqz vtiquam tenēs hāc opinionē debet admittere ꝙ linea seruetur sine pūctis nec supficies sine linea nec corꝑ sine superficiē plus ꝙ cōpositū sine partibus essentialibus eius licet ista nō sint ptes essentiales eorū que per ipsa continuātur verūtamē illa ab his essentialiter pēdent et sicut dictū est ptes linee ꝓtinuari ⁊ terminari ꝙ punctum. ita dicendū est partes tēporis cōtinuari ⁊ terminari per instāti nisi instat ꝙ tēpus est successiuū ⁊ linea permanēs ⁊ ista oīa inter se non solū realiter verūetiaꝫ ſpecifice distingūtur nec opus est logico maiore speculatione in hac ꝑte. Tertio notandū est ꝙ inseqēndo ꝓncipia nominaliū aliter lōge dicendū est taꝫ quo ad metaphisicā vcz ad inter illa ⁊ inter illa ⁊ substātia ⁊ qualitatē sit distinctio ꝙ quo ad logicā: sed quo ad logicā dico igitur ꝙ isti tres termini linea supficies ⁊ corꝑus sunt termini conotatiui diuersas ⁊ varias conotationes habētes. vndealiq̄ dixerūt lineā de materiali significato significare aliqd conotādo longitudinē supficies vero conotat longitudinē ⁊ latitudinē corꝑ verū trinam dimēsionē verū hoc michi nō placet: qz si sic oportet dicere ꝙ linea est terminꝰ superior ad ly superficies et ly supficies ad ly corꝑ modo nō est cōsuetudo apud philosophos mēbra diuidētia alicui diuisionis esse superius ⁊ inferi dicūt etiam punctū supponere ꝓ aliquo corꝑore conotādo ꝙ de ratione eius nō sit esse longum latū nec ꝓfundum ⁊ iste est sensus diffinitionis puncti quā dat enclides cū ait punctꝰ est cuiꝰ pars nō est ex quo quidē sensu sequitur punctū esse celū ⁊ quocunqz aliud corꝑ ꝙ fortassis absurdi est in apparētia ꝙ in existētia. ideo Notandū est ꝙ linea nō solū conotat longitudinē: sed cū hoc conotat terminus supficiei ita ꝙ linea de materiali significato significat aliqd et conotat cōgitudinē eiꝰ terminare superficiē: supficiez vero ꝓter hoc ꝙ conotat lōgitudinē ⁊ latitudinē conotat terminationē corꝑis sm tales dimēsiones. superficies enim incōtū huiusmodi nō ꝑest terminari nisi sm longitudinē corꝑus vero sm lōgitudinē ⁊ latitudinē: ⁊ si dicatur cū superficies inquātū huiusmodi habeat duas dimēsiones: eque bene poterit terminari sm latitudinē sicut sm longitudinē: ⁊ sic oportet ponere alium terminū ꝓ latitudine supficiei. respondetur ꝙ id quod est terminꝰ lōgitudinis sm speciē est etiam terminꝰ latitudinis ⁊ hoc etiā concedūt reales. similiter id qō terminat duas dimēsiones est terminꝰ trium punctus autē nichil aliud conotat ꝙ terminare longitudinē: ⁊ qz ad terminū longitudinis incōtū huiusmodi non requirit multitudo partiū neqz ꝙ res quodā pacto sit diuisibilis. ideo in diffinitione puncti dictum est punctus est cuiꝰ pars non est: ⁊ hoc est notandū in hac parte. ex quo etiā patet cū isti termino linea attribuit conotatio tantū longitudinis: qz ipse incōtū huiusmodi terminat superficiē ad quā terminandā longitudo sufficit ⁊ suo modo dicas de superficie respectu corꝑoris. Quarto notādū est ꝙ hec diffinitio cōtinui quam dat philosophꝰ equaliter in littera continuū est cuius partes copulātur ad vnū terminū cōmunē nō est sic intelligenda ꝙ inter ptes ipsius cōtinui aliqd mediat illarum partiū vnitiuū nisi velim ꝓnere pūcta indiuisibilia. similiter supficies ⁊ lineas sm aliquā dimēsionem indiuisibiles ꝙ tamē vt dictū est antea logice nominalitū nullo modo repugnat: sed intelligitur sic cōtinuum est cuiꝰ partes loco ⁊ situ distātes adinuicē continuantur hoc est cōstituunt vnū. ex quo patet qualiter debet intelligi qō philosophꝰ dicit ptes linee copulari per punctū ⁊ ptes supficiei per lineā ⁊ ptes corꝑoris per supficiē. intelligit enim sic ptes linee continuātur sm longitudinē superficiei vero sm duas dimēsiones corꝑoris autē sm tres: sed ꝝendū est ꝙ res sit iste terminus lōgitudinis ⁊ latitudinis ⁊ ꝓfunditatis ⁊c. dicendū est ꝙ duplex est terminꝰ cōtinui extrinsecꝰ ⁊ intrinsecus. Extrinsecꝰ vero est id qō nō est pars ipsius continui vltra ꝙ cōtinuū non ꝓtenditur ita ꝙ si digitus meus cōtingeret murū: murꝰ diceretur terminꝰ extrinsecus digiti. ꝓtendit namqz digitꝰ vsqz ad murū ⁊ non vltra ⁊ murꝰ non est digitꝰ nec est eius terminꝰ vero intrinsecus est aliqd ipsius cōtinui vltra qō cōtinuū non ꝓtenditur: sed hoc potest intelligi dupliciter vel ꝙ non ꝓtenditur illud ⁊ quodlibet eius vel ꝙ non ꝓtendit vltra illud nec aliqd eiꝰ. Primo modo bene datur terminus intrinsecꝰ vnde data vna pedalitate terminus eius in ista significatione esset qlibet pars eius q̄ tangit extrinsecū corꝑus seu q̄ ꝓtēditur vsqz ad aliquod extremū eius. In scōa significatione nichil est terminꝰ intrinsecꝰ cuiꝰ cōtinuū sit diuisibile in semp diuisibilia intelligo nō ponēdo puncta indiuisibilia. Quarto notandū est ꝙ insequēdo ꝓncipia nominaliū oportet dicere ꝙ iste terminꝰ temꝑ significat aliqd de materiali conotādo ꝙ sit successiuū quo ad fieri simpliciter vel sm quid ⁊ per fieri sm quid intelligo moueri vel dispositi aliter q̄ prius scōm ꝙ aliqd potest mēsurari: qz hoc modo rota horologij dr tēpus qz dū mouet est ens successiuū in sensu dato: ⁊ scōz illā possunt mēsurare multa. cognoscimus autē per motū horologij per quātum temꝑ legimꝰ scripsimꝰ ⁊c. ⁊ quādo dicimꝰ sortes scripsit ꝙ horaꝫ sensus est: sortes/scripsit dū mota est rota horologij per tātā vel tantā partē si mēsuremꝰ scripturam sortis ꝙ horologiū ⁊ ista sunt facilia hoc modo declarata intellectui: ⁊ in ista significatione tēpus bene potest dici q̄titas cōtinua ⁊ ꝙ cōcreta eius ſpecierum possumꝰ respōdere ad interrogationē factā ꝙ interro-

gatiuū predicamēti quātitatis vt si q̄ratur quanta est operatio cōuenienter respōdetur: est horaria vel diurna verū quicqd sit de hoc magis sic dixi vt textū philosophi saluarē q̄ qz ego credā tēpus in ꝑdicamēto q̄titatis poni de hoc tamē in q̄nto capitulo plura dicem⁹ verum qua ratione philosophꝰ dixerit locū poni in ꝑdicamēto quātitatis ꝓfecto non in ꝓptu es/illā inuenire ⁊ forte verū est ꝙ cōmētator ait multa philosophus in isto libro potiꝰ scōm opiniones suo tēpore famosas q̄ scōm veritatē posuisse. verū de hoc ad longum dicendū in quinto capitulo.

¶ Sequitur textus.

¶ Ampliꝰ autē. Alia q̄dē constant ex particulis q̄ in eis sūt positionē habentibꝰ ad se inuicē. alia autē ex nō habentibꝰ positionē. vt linee q̄dē particule positionem habent ad seinuicē. Singulū namqz eorū situ est alicubi. ⁊ habes vnde sumas. ⁊ assignes. vbi vnūquodqz sitū est in plano. ⁊ ad quā particulā ceteꝛe copulank. Similiter autē ⁊ particule plani positionez habēt quādā. Similiter namqz ostēdit vnūquodqz vbi iacet, ⁊ q̄ copulenk ad seinuicez. Sed et soliditatis quoqz sitꝰ ⁊ loci. In nūero autez non poterit q̄ q̄ perspicere tanq̄ particule eiꝰ positionez aliquā habeāt ad seinuicez. vt sint site alicubi, vt aliq̄ particule ad sese inuicez cōnectank. sed neqz ea q̄ tēporis sūt. Nichil enī permanent particule temporis. Quod autez nō est permanēs quomodo positionez aliquam habebit. sed magis ordinem q̄ndā particulaꝝ dices habere. eo quod aliud q̄dem prꝰ sit temporis. aliud vero posteriꝰ. Sz ⁊ de nūero sitꝰ. eo quod prꝰ nūeraꝫ vnꝰ q̄ duo. ⁊ duo q̄ tres. et sic habent aliquez ordinez. Positionē vero nō multū accipies. sed ⁊ oratio similiter. Nichil enī eiꝰ particule permanen Sed dictū est. ⁊ nō potest hoc amplius assumi. Quapropter nō erit vlla positio eius partium cuz nichil permanet. Igitur alia ex habentibus positionem suis partibus constat. alia ex non habentibus positionem.

¶ In hac ꝑte philosophꝰ determinat de scōa diuisione q̄titatis/⁊ dicit (ampliꝰ autē alia quidē cōstāt his ꝓticulis q̄ in eis sunt positionē ad seinuicē habētibus: alia q̄dē ex nō habētibꝰ) id est aliqua est quātitas composita ex partibꝰ habentibꝰ positionē: aliqua est quantitas cōposita ex ꝓtibus nō habētibꝰ positionē: ⁊ exēplificat de ꝓmo dicēs (vt linee quidē particule positionem adinuicē habēt) id est sicut linea quātitas est composita ex partibꝰ habētibus positionē: ⁊ sequitur ratio. (Singulū namqz eorū situ est alicubi ⁊ habes vnde sumas: ⁊ assignes. vnūquodqz vbi situm est in plano ⁊ ad quā particulā particule cūcte copulētur) id est qz contingit assignare vbi situētur partes linee/sitꝰ ⁊ ꝓticule plani. s. supficiei positionē habēt quādā. (Sitꝰ namqz ostendetur vbi vnumquodqz eorum iacet) id est situentur ⁊ copulātur ad seinuicē (sed ⁊ soliditatis quoqz) id est corꝑoris sitꝰ ⁊ loci supple positionē habent. verū qz textus sequēs clarꝰ est sententiā eius tantū ponā. dicit Philosophꝰ qz numerꝰ tempꝰ ⁊ oratio sunt quantitates cōposite ex partibꝰ nō habentibꝰ positionē de numero autē ꝓbat ꝓ hoc qz non cōtingit assignare qualiter partes eiꝰ situētur de tēpore ꝓbatur: qz ptes temporis nō habēt permanētiā qz autē nō est ꝑmanēs minime positionē habet: idēqz patet de oratione. ptes. n. eius ꝑmanētes nō sunt vnde qō semel dictū est nō potest ampliꝰ sumi. verūtamē licet numerꝰ ⁊ tēpus non habeant ptes positionē habētes inter eorū ptes est ordo sm prius ⁊ posteriꝰ. in numero patet qz vnū numeratur ante duo: duo ante tria. ⁊ sic de aliis. sitꝰ in tēpore preteritum est ante presens/⁊ presens ante futurum hec est sententia textꝰ philosophi. ꝓ cuius intelligētia multa dicēda sunt. Unde notādū est primo: qz dupliciter accipit iste terminꝰ pars. Uno modo accipit ꝓ parte rei q̄ est vna simplicit quomodo manus dr pars corꝑoris. Alio modo accipit ꝓ re de numero aliquorum siue faciat vnū cū eis siue nō. ⁊ hoc modo ciues dicuntur ptes cōmunitatis ⁊ sortes pars numeri binarij qui est sortes ⁊ plato in ꝑsenti autē accipit pars vt superius ad vtrūqz acceptionē habere positionem. nichil aliud est q̄ partes facere vnū ⁊ esse simul tēpus ⁊ loco et situ distare. ex quo patet qz quātitatꝫ cuiꝰ partes habent positionē distāt loco ⁊ situ sunt simul ⁊ cū hoc faciunt vnū. Sequit scōm qz non oīs quātitas continua est quātitas cuiꝰ partis habēt positionē ptes ponēdo: namqz tēpus entitatē successiuā dicerē quātitas continua ⁊ tamē eius cū nō sint simul nō habēt positionē. patet scōo qz mēbra istarū duarū diuisionū quātitatis alia cōtinua: alia discreta. ⁊ quātitatis q̄dā constat ex partibꝰ habētibꝰ positionē q̄dā vero nō/sic se habent qz nullū cōuertit cū alio: patet etiā mēbra scōe diuisionis nō esse species quātitatis qz nō habet modū significandi ꝑdicamēti quātitatis vt facile patet aduertēti Scōo notādū qz quādo philosophꝰ dicit qz numerꝰ est quātitas cōstās ex ꝓtibꝰ nō habentibꝰ positionē est sic intelligēdus qz nulle res nec aliqua res incōtū sunt numerus habēt ptes positionē habētes. ratio est: quia ad hoc qz aliqua faciāt numerū nō req̄rit qz loco ⁊ situ distent nec req̄rit qz vnū cōstituāt sortes namqz ⁊ brunellus duo sunt: ⁊ si vnū nō faciāt ⁊ adhuc duo essēt licet penetratiue se haberēt ergo nulle res incōtū numerus constāt ex ꝓtibꝰ positionē habētibꝰ bene tamē incōtuz sunt lines superficies ⁊ corꝑ/⁊ si velles istā diuisionē secunde intētionaliter intelligere dicas sic aliqua est species quātitatis de qua cū dictione reduplicatiua verificatur hoc cōplexū habere ptes positionē habentes. Aliqua vero est expositio modo se habēs hoc patet. nā linea incōtū huiusmodi superficies sitꝰ ⁊ corꝑ incōtū talia cōstāt ex ꝓtibꝰ habētibꝰ positionē. Alia vero non: nam sicut dictū est numerꝰ incōtū huiusmodi nō cōstat ex partibꝰ habētibꝰ positionē. Et aduerte qz quando

philosophus dicit q partes numeri habēt ordinem inter se intelligitur sm apprehensionē nostrā numerādo enim conceptū vnius ante conceptū duozū formamus de tēpore. certū est cū nō sit sine motu q oportet q includat prius z posteri⁹: sed diuersimode hoc est intelligendū si teneam⁹ tēpus rem successiuā iam inter ptes eius vna est prioz: z alia posterioz. si vero teneam⁹ tempus rem q̄ mouet per quē mēsuramus opationē alterius est prius z posteri⁹ non inter ptes eius: ſ quo ad hoc q vna pars spacij pertrāsiti. Alia citi⁹ expeditur. Secūdo notandū est q/vt dictū est in quarto phisicorum antiquozū opinio de loco extitit ipsum esse corp⁹ z ex cōsequēti sicut corp⁹ est quātitas cōtinua. sik̄ cōstans ex partibus habētibus positionē hoc etiā de loco habet verū z bene videtur q ista sit mens philosophi: q dicit sic corp⁹ haber partes habētes positionez ergo locus sik̄ vt dicit cōmētator z superius etiā obligauimus. multa dicit hic philosoph⁹ sm opinionē famosam suo tēpore nec omnino videt q possit esse alius intellect⁹ puta capiēdo locū pro vltima superficie corporis continētis: q̄ licet partes illi⁹ superficiei continuentur ad aliquē terminū cōmunez ille termin⁹ non est ad ullū ad quē cōtinētur partes locati: ad superficiez enim cōtinētis partes locati bene terminātur: sed non cōtinuātur. per illa enim q cōtineat mediat inter continuata hoc certū est. Alias pūctus terminat⁹ totius linee esset continuatiuū partiū eius qđ est falsum. etiaz sm nominales nō posset dici q iste terminus locus sit de specie p̄dicamēti quātitatiz. nō enim cōuenit modi⁹ significādi p̄dicamēti quātitatis significat enī loc⁹ de materiali significato aliqđ vel aliqua conotādo q sm suā superficiē concauā circūstet aliud q nec est modus significandi predicamēti quātitatis nec sub eo quiditatiue contentus.

¶ Sequitur tertius.

¶ Prope autē quātitates hec sole q̄s dixim⁹. alia vero oia secūdū accīs. Ad hec enī aspiciētes z alias dicim⁹ quātitates. vt multū dicit albū. eo q superficies multa sit. z actio lōga. eo quod tēpus z multū lōgū sit. z mot⁹ mult⁹. Neq enim horū singulū per se quantitas dicit. vt si q̄s assignet quāta sit actio. tē pore diffinier annuā. vel aliquo modo assignās. z albū quātū sit superficie definiet. Quāta enim fuerit superficies. tantum albū esse dico. Quare sole propie z secundū seipse dicunt quantitates q̄ dicte sunt. Aliorum vero nichil per se. sed forte per accidens.

¶ In hac parte innuit philosoph⁹ aliam diuisionem quātitatis: videlicet duplex est quantitas q̄dam per se quedā per accidēs/z dicit quātitates p se esse illas de quibus antea dixim⁹: z dicit ppie autē quātitates. i. per se he sunt sole quas dixim⁹ sicut linea superficies z̄c. (Alia vero oia sm accidēs sunt) id est alie quātitates sunt quātitates per accidēs sicut albū nigrū actio motus: z sequit̄ ratio scdi mēbri (ad hoc autē aspirētes et alias dicim⁹ quātitates vt multū dr̄ albū eo q superficies multa sit z ratio lōga eo q tēpus lōgū sit z multū et mot⁹ mult⁹) id est q ista q̄ dicta sunt sint quantitates per accidēs patet. ppterea namq̄ dicim⁹ albedinē esse magnā: q̄ superficies in qua est magna est: z actio dicitur magna q̄ tēpus in quo fit magnū est q̄ etiam ratione mot⁹ dicit magnus (neq̄ enim horū singulū per se quantitas dicit̄) id est nullū istorū que dicta sunt esse est quātitas per se verū q ita sit q actio dicit̄ magna quia tēpus in quo fit magnū est z albedo magna q̄ superficies cui inest magna est pateret si q̄s assignet quā ta sit actio tēpore diffiniret annū vel diurnā vel sit aliquo modo assignās. i. q̄ si querat̄ quāta est actio oportet respōdere p terminū tēpus importātem. verbi grā dicendo q est alia diurna vel horaria: z si q̄ratur ratio quare actio dicat̄ magna dicet̄ q̄ fit in magno tēpore (z albū quantū sit assignans superficie diffiniret) id est declarās z magnifestās magnitudinē albedinis p terminuz superficiē importātē manifestabit (quāta enim superficies fuerit tantū albū dices esse) id est q̄ quāta est superficies tāta est albedo ei inherēs. ergo non potest aliter manifestari albedinis magnitudo q̄ per superficiei magnitudinē (quare sole z ppie z sm seipse quātitates esse dicūtur q dicte sunt) id est z sic patet p̄cipale intentū quātitates p̄ enumeratas lineā. s. superficiē et corp⁹ esse p se quātitates (aliorū vero nichil p se: sed si forte dicūtur per accidens) id est sed nichil aliud est quantitas: z si aliqđ aliud quantitas debeat dici illud est per accidēs z nō per se. verū pro maiore itelligētia istius textⁱ Notandū est q eius expositio sm reales facilior apparet q̄ sm nominales: sed nō adeo bene quadrat cuz littera philosophi sicut expositio nōalis. pro quo est aduertēduz q mens philosophi est q q̄titas in concreto vel in abstracto p̄dicat̄ q̄ditatiue de his que dicta sunt p̄i⁹. s. linea/corp⁹ z̄c. Et hoc est verum. Ista namq̄ est p̄dicatio q̄ditatiua linea est quātitas: cū ibi predicet̄ genus de specie z ppterea linea dicit̄ q̄titas per se: sed nō sic est in aliis. quātitas enī in cōcreto nec in abstracto nō predicat̄ quiditatiue nec essentialiter de substātia nec de qualitate hoc patet. nā ista q vtraq̄ substantia est quātitas: albedo est quātitas est impossibilis: z vtraq̄ istarū accidētalis substātia est quāta albedo: est quāta z ppterea philosoph⁹ dicit: substātiam z albedinē quātitates per accidēs. z ad pbandū q tales sunt quāta dicit ad q̄stionē factā per interrogationuz predicamēti quātitatis. de aliquo illoz̄ conuenienter Respōdetur p quātitatē hoc est p terminū importātē quantitatē vt patuit in explanatione littere: z sic philosophus pbat q ista sit vera: albedo est quāta z p̄supponit q illa sit accidētalis: sed alic⁹ dubitabit z non immerito q philosoph⁹ sibi repugnat/dicit namq̄ in q̄nto metaphisice textu cōmēti decimi octaui tēp⁹ q̄titatem p accidēs: dices forte q simpliciter temp⁹ non est quātitas p se philosoph⁹ tamē numerauit tēpus inter quātitates per se q̄ potius sm opinionē suo tēpore famosam q̄ sm ppriam intentionē sicut in alijs supra dictum est verū nō facile videt̄ quomodo tēpus sit quantitas p accidēs dicēdū est q sine dubio tēpus est quātitas p se z est quātitas p accidens q autē sit quantitas per se patet per ante dicta q autē quātitas p accidens patet: q̄ vt in quarto phisicoz̄ dictū est. tēpus habet duplices partes. s. diuisibiles ad diuisionē sui z iste successiue sunt z nunq̄ simul nec in eodē tēpore adequato. Alie sunt partes diuisibiles ad diuisionem subiecti et iste bene sunt in eodē tēpore adequato/vt ibi dictuz est quarto phisicoz̄: z supponēdū est q illud accidēs qđ est tēpus inest celo mediāte quātitate cōtinua z ex

consequēti potest dici iam quātitas p accidēs. ex quo patet vtrūq̄ dictū philosophi esse verū. vez tēpus esse quantitatē per accidēs: z quātitas per se diuersis tamen cōsiderationib⁹: ex his patet q vna quantitas est subiectū immediate alteri⁹ z ex cōsequēti vnū accidēs est subiectū alterius accidētis eiusdē generis: sed non eiusdem speciei. nō enim concederet̄ sm principia realium tēpus inherere rei non q̄te. ergo oportet quātitatem cōtinuā quā corpus dicim⁹ esse subiectū immediatum tēporis: simili namq̄ ratione ponim⁹ q̄titatē immediatū subiectū albedinis. Scōo notandū est qđ insequendo p̄cipia nominalū dupliciter accipit̄ iste terminus quātitas prime intētionaliter z scde prima acceptio declarata est: z in scda accipitur pro terminis habentib⁹ modū significādi p̄dicamēti quātitatiz. z in proposito capit̄ scōo modo: z sensus philosophi est q ille termin⁹ dicit̄ quātitas p se de quo verificat̄ quiditatiue z essentialiter ly quātitas vel q̄ habet modum significādi p̄dicamēti quātitatis. ex quo patet q isti termini linea corp⁹ superficies sunt quātitas per se. de quo libet namq̄ illoz̄ ly quātitas predicatur essentialiter quiditatiue z cuilibet illoz̄ cōuenit mod⁹ significandi predicamēti quātitatis z ille termin⁹ dicit̄ quantitas per accidēs de quo accidēraliter p̄dicatur termin⁹ habens modū significādi predicamēti quantitatis. vnde ly album z ly substātia z termini aliorū predicamētorum dicūtur de per accidēs quātitates: q̄ iste sunt accidentales albū est quātitas sī qualitas sī idē cum requanta vel albū est quātū. similiter substātia est quantitas vel quāta. sik̄ albedo est quātitas vel quāta z quia ista nō esset cōcedēda accidētalis. albedo est quāta nisi esset vera vel posset esse vera. pbat philosoph⁹ eius veritatem modo quo antea dictū est potest etiā dici et forte sententia eadem est: videlicet illi termini dicūtur quantitates p se qui sic se habēt q non stat q supponāt mediāte copula de p̄senti. z q de eis non verificet̄ terminus de p̄dicamēto quātitatis declarat̄ hoc q̄ supposito q oēs partes sortis essent simul penetratiue et q sortes esset alb⁹ vtraq̄ istarū esset vera/sortes est/album est/z vtraq̄ istarū est falsa sortes est quāt⁹ album est quātū vt cōstat verū hoc non valet primo q̄ libet illarū vera est licet enī in illo casu sortes nō sit quātus continu⁹ est tamē quant⁹ discretus: nec valet dicere q philosophus intelligit de quāto cōtinuo q̄ (tūc numerus nō esset quātitas per se cōtra philosophū dicētem omnia superi⁹ enumerata esse p se quātitates in q̄bus numer⁹ includit̄: igit̄ hec expositio nulla. sik̄ philosophus dicit q nichil aliud a numerat̄ est quātitas per se qō tamen sm istā expositionē patet esse falsum. Nam figura z figuratum sunt de predicamēto qualitatis in quarta specie ei⁹: z tamen nō stat q aliqđ sit figura vel figuratum quin sit quantū. sik̄ equale est de p̄dicamento relationis verū non stat aliquid esse equale quin sit quantū cum proprium sit quātitati sm eam equale vel inequale dici. Ultimo notandū est q philosoph⁹ videtur dicere in littera q substantia sit quantitas z albedo sit quantitas vbi videt̄ innuere q quātitas nō distinguit̄ a substātia vel qualitate: z ppter hoc dicebet̄ antea litteram philosophi fauere expositioni nōali. hoc patet q: dicit philosoph⁹ q albū est quātitas cū albū sit substātia sequit̄ intentū: sed ad hoc dicere q philosoph⁹ se declarat dicit enī q est q̄titas p accidēs z hoc ideo q: quātitas in cōcreto accidētaliter p̄dicat̄ de substantia z qualitate vt antea dictū est: sed dices cōtra expositionē nominalē z argumētū currit cōtra totam expositionem huiⁿ libri q philosophū nō est verisimile fecisse de vocib⁹ vel terminis taz longū tractatū: apud quē vt cōmētator dicit in primo phisicoz̄ parua de noib⁹ fuit cura: dicendū est q ab sq̄ dubio sm Boetiū Aristoteles in isto libro de vocibus z terminis principaliter intēdit terminare quoz̄ noticia adeo necessaria est vt audacter dicaz sine illa multas disciplinas ignozatas iri: p̄cipue moralis disciplina maxime humane vite necessaria cū nō solū sit vtilis ad sciendū verū ad recte viuendū vt philosopho ethicoz̄ scōo placet hoc autem ita esse in cōmētarijs sup q̄stiones nō minus difficiles q̄ subtiles eruditissimi viri Martini de magistris de fortitudine alias moralium sancti Thome defensoz̄io ostendim⁹ nec cōmētatoris dictū cōtra nos est intēdit commētator in ope cui⁹ intētio p̄cipalis nō est de terminis tractare z illud est viri sapiēris nō misceri disciplinas nisi in q̄tū vna cōducit ad aliā capescendā: sed queris quomodo declarabit̄ sm expositionē nōalem auctoritas philosophi in quito metaphisice superi⁹ allegata. videlicet q tēpus est quātitas p accidens: dico q ly tēp⁹ est q̄titas p se z p accidēs: p severo sm significationē quā ei superi⁹ dedim⁹. per accidēs autē si p̄ci se conotat mēsurā z sic philosoph⁹ capit cōpuoce ly tēpus in isto libro z q̄nto metaphisice vel si velles dicere q ly tēp⁹ solūmodo conotat mēsurā dic sicut antea dixim⁹ q philosoph⁹ locut⁹ est in isto libro sm opinionē suo tēpore famosaz. ex his igit̄ patet quātitates q̄nq̄ diuisiones. Prima quātitaz alia cōtinua: alia discreta. Scōa quātitatis continue alia linea alia superficies: alia corp⁹: alia tēp⁹: alia loc⁹/z discrete quedā est numerus: quedā est oratio. Quarta quātitatis quedā est constās ex partib⁹ habentib⁹ positionē quedā vero ex partib⁹ positionē nō habētib⁹. Quinta quātitaz que dam per se: quedā per accidens/patet etiā istarū diuisionum omnū declaratio sm vtraq̄ viā z in q̄b⁹ philosoph⁹ magis videt fauere vni vie q̄ alteri verū pro rotius materie maioz intelligētia querit̄ quomodo se habeant numer⁹ z multitudo dicerē ego numerū inferioz̄ ad multitudinē z multitudinē conuertibilē cum quantitate discreta in oratione nāq̄ est partiū multitudo z tamē nō est numer⁹ ppter defectū pmanentie. Dicūt etiā sapiētes brutū cognoscere multitudinē filiozum ignozare tamē numerū. inter animalia namq̄ solus homo numerare scit/vt Aristoteles in noīe platonis refert trigesima sectione pbleumatū/pbleuma te q̄nto. Hoc ideo q: ceteris animalibus sapiētioz est vnde fit inter res numeratas hominē facere collationem illā que ad numerū requirit̄ z ppter hoc dicebat plato q soli homini iter aīalia credēdū est. bruto namq̄ de aīa tertio philosopho teste nulla ineſt fides. Aliā autē rationē plato assignat quare homini credēdū est pre ceteris aīalib⁹ z dicit hoc ideo q: homo solum est animal deum esse credēs z bonozum premiatoz̄: z malozum punitorem.

¶ Sequitur textus.

¶ Ampli⁹. Quantitati vero nichil est cōtrariū. Indefinitis enim manifestuz est quin nichil est cōtrarium. Bicubito enim vel tricubito. vel superficiei. vel alicui talium nichil est contrarium. nisi quis forte dicat multa paucis esse con-

traria. vel magnū paruo. Horū autē nichil est quātitas. sed magis ad aliquid Nichil enī per seipsum magnū vel paruum dicit. sed ad aliquid refert. Nam mons quidem paruꝰ dicit miliuz vero magnū. eo quid hoc sui generis maius sit. illud sui generis minꝰ. Ergo ad aliud est eorū relatio. Nam si per seipsum magnū vel paruū diceret. nunqꝫ mons q̄dem aliquando paruꝰ. miliū vero magnū diceret. Rursus in vico q̄dem plures homines esse dicimꝰ. in ciuitate vero paucos. cū sint eorū multiplices. Et in domo q̄dam mꝫtos. in theatro vero paucos. cū sint plures. Amplꝰ. Bicubitū vero vel tricubitū ꝛ vnumquodqz taliū quantitatem significat. Magnuz vero vel paruū non significant quantitatem. sed magis ad aliqd. qm̄ ad aliud spectat magnum vel paruū. quare manifestum est qm̄ hec ad aliquid dicunt. Amplꝰ. Siue aliqs ponat q̄titates esse. siue non ponat. nichil illis cōtrariuz erit. Quod enim nō potest sumi per se ipsum. sed ad solam alterius relationem refert quomodo huic aliqd erit contrarium. Amplꝰ. Si sunt magnū et paruū contraria. contingit idem simul contraria suscipere. ꝛ ea ipsa sibi esse contraria. Cōtingit enim simul idem paruum esse ꝛ magnuz. Est enim aliquid ad hoc quidem paruū. ad aliud vero hoc id ipsum magnum. Quare idem magnuz et paruum ꝛ eodem tēpore esse contingit. Quare simul contraria suscipit. Sed nichil est quod videat simꝫ cōtraria suscipere posse. vt substantia quidem susceptibilis contrariorum esse videtur. sed nō suscipit vno eodemqz tempore. Nam nullꝰ simul est sanꝰ et eger. neqz albus et niger simul. nichilqz aliud simul contraria suscipiet. Et eadem sibi ipsis contingit esse cōtraria. nam si est magnum ꝛ paruum contrarium. ipsum autē idem simul est magnū ꝛ paruum. ipsum sibi erit cōtrarium. sed impossibile est ipsuz sibi ipsi esse cōtrarium nō est igitur magnum paruo cōtrariuz. neqz multum exiguo. Quare vel si nō relatiuorum hec q̄libet dicat. tamē quantitas nichil contrarij habebit.

¶ Postq̄ Philosophus determinauit de speciebus quātitatis. cōsequēter hic determinat de eius ꝓprietatibus: ꝛ dicit (Amplꝰ quātitati nichil est cōtrarium) id est vna de ꝓprietatibꝰ quātitatis est q̄ ei cōtrariuz nichil est: ꝛ seqtur ꝓbatio (indefinitz autē) id est determinatis quātitatibꝰ manifestū est quādo nichil est contrariū supple eis qđ exēplo ꝓbans subdit vt bicubito vel tricubito vel superficiei vel alicui taliū nichil est contrariū nec alicui alteri speciei vel generi predicamenti quātitatis. cōsequēter philosophus instat cōtra hoc dicens (nisi multa paucis dicat q̄s esse contraria vel magnū paruū) id est nisi q̄s dicat q̄ multū paucoꝛ magnū paruo q̄ sunt quātitates cōtrariari. ¶ Cōsequēter phūs soluit istā obiectionē dupliciter. Primo ꝓbādo q̄ magnum ꝛ paruū nō sunt quātitates. Secōo ꝓbādo q̄ nō sunt cōtraria: ꝛ dicit (horū enim nichil est quātitas sed magis ad aliqd sunt) id est magnū ꝛ paruuz nō sunt de predicamēto quātitatis sed potiꝰ de predicamēto ad aliquid. cuiꝰ ꝓbatio est (nichil enim q̄ seipsum magnuz vel paruū dicit: sed ad aliquid quidē referuntur) id est quia magnū ꝛ paruū conotāt respectū ad aliꝫ qđ ꝓbatur (nā mons quidē paruꝰ dicit miliū vero magnū eo q̄ hoc quidē sui generis magis sit illud vero sui generis minꝰ) id est q: si vnus mons dicit paruus hoc est in comparatione ꝛ respectu ad aliū montē maiorem: ꝛ si vnū granū milꝫ dicit magnū hoc est ꝓ cōparatione ad aliud granū milꝫ (ergo ad aliud est eorum relatio) id est ergo seqtur magnū ꝛ paruū respectum conotare cōsequētia patet (nā si per seipsum paruū vel magnuz diceretur mons quidē aliquādo paruꝰ miliū vero magnū diceret) id est alias nunqꝫ vere dici possit q̄ mons est paruus ꝛ milliū magnū si non dicerētur talia aliorū respectu cū mons millio sit incomparabiliter maior et ꝓbato q̄ magnū ꝛ paruū sunt relationes ꝛ nō quātitates: idē ꝓbat de multo ꝛ pauco dicēs (rursus quidem in vico plures dicimꝰ esse homines in ciuitate vero paucos cū sint eorū multiplices ꝛ in domo quidem mꝫtos in theatro vero paucos cū sint plures) id est qa homines quos multos dicimꝰ in vico vel in domo paucos in ciuitate vel theatro asserimꝰ. ergo multū ꝛ paucum respectū importāt ꝛ sic cōcludit philosophꝰ bicubitum vel tricubitū qui habēt modū significādi p̄dicamenti quātitatis esse quātitates magnū vero ꝛ paruū multū ꝛ paucū non esse quātitates. hoc est de p̄dicamēto quātitatis: sed potiꝰ de p̄dicamēto relationis ¶ Consequēter philosophꝰ duplici ratione ꝓbat magnum et paruū: multū ꝛ paucum nō esse cōtraria. vnde siue sint quātitates siue non cū non sunt cōtraria nichil contra ꝓprietatē positā arguit sic (q̄ enī nō potest sumi per seipsum: sed ad solā alteriꝰ refert relationē quid huic aliquid erit ꝯtrariū) id est illud qđ sic se habet q̄ habet modū significādi p̄dicamēti ad aliquid nō habet contrarium magnū ꝛ paruū sunt huiusmodi ꝛ multum et paucū igit. Secūa ratione arguit sic philosophꝰ (Amplius autē si erunt paruū ꝛ magnū cōtraria: contingit idem ipsum simul cōtraria recipe ꝛ ea ipsa sibi esse contraria) id est si magnū ꝛ paruum cōtrariētur: seqretur q̄ cōtraria verificarētur de eodē ꝛ ex cōsequēti ex seinuicem q̄ est falsum. ꝛ seqtur ꝓbatio cōsequētie (cōtingit enī simul idē paruū esse ꝛ magnū est enim aliqd ad hoc quidē paruū ad aliud vero hoc idē ipsuz magnuz) id est q: stat q̄ aliqd sit magnū ꝛ paruū respectu diuersoꝝ: ꝛ sequit ꝓbatio falsitatis cōsequētis cuius sententia est: q: littera facilis est) substātia est cōtrariozuz susceptiua. vt patet ex antedictz in p̄cedēti p̄dicamento in ꝓprietate vltima nō tamē simul ꝛ semel cōtraria suscipit nō enim aliqs alal simul ꝛ semel est egrum ꝛ sanum atqz aliqd albū nec nigrū sicut aliqd simꝫ ꝛ semel est magnū ꝛ paruū ex his omnibꝰ patet quādo ita esset q̄ magnū ꝛ paruū essent q̄titates nichil contra ꝓprietatē assignatā: q: non sunt cōtraria ꝓ maiore intelligentia istoꝝ q̄ dicta sunt Notādū est primo q̄ sūt principia vie noīaliū qm̄ Aristoteles dicit q̄ magnū ꝛ paruum nō sunt quātitates debēt capi isti termini magnū ꝛ paruū materialiter ꝛ ly quātitates scde intētionaliter vt sit sensus hos terminos magnū ꝛ paruū: multuz ꝛ paucū nō habere modū significādi p̄dicamēti quātitatis neqz esse cōtraria ꝛ primū istoruz ꝓbatur per hoc q̄ habēt modū significādi p̄dicamēti relatiōis ex quo seqtur q̄ nō habēt modū significādi sm talē rationem predicamēti quātitatis modi nāqz significādi predicamentoꝝ nō sunt synonimi q̄ autē habeāt modū significandi p̄dicamēti relationis satis patet ex expositione textus. cōsequēter philosophꝰ ꝓbat ex hoc illa nō esse cōtraria: sed dices nunqd relationi aliqd est cōtrariuz videtur q̄ sic ex sequēti predicamēto dicēdū est q̄ contraria capiūtur multipliciter. Uno modo ꝓ q̄buscūqz oppositis ꝛ hoc modo magnū ꝛ paruū opponuntur nichil enī respectu eiusdē est magnū ꝛ paruū. ꝛ sic non capit philosophꝰ quādo dicit q̄ magnum ꝛ paruū non sunt cōtraria Alio modo accipit ille terminꝰ cōtraria speciali ꝓ terminis conotātibꝰ incōpossibiles qualitates ꝛ hoc modo accipit in ꝓposito quādo philosophus dicit magnū ꝛ paruū nō cōtrariari: q: tūc cōtraria verificarētur de eodē simul ꝛ semel q̄ nō est cōcedē dū: ꝛ sic patet intellectꝰ ꝓprietatis quā phūs attribuit quātitati ꝛ instātie quā facit. Secōo notandū est q̄ sm principia realiū textꝰ philosophi sic est intelligēdꝰ: capit philosophꝰ cōtraria ꝓ qualitatibꝰ diuersarū specieruū nō potētibꝰ simul ꝛ semel inherere eidē subiecto adequato: ꝛ certū est in hac significatione quātitati nichil esse cōtrariū ꝛ quādo dicit q̄ magnū ꝛ paruū non sunt q̄titates nō capit magnū ꝛ paruū ꝓ substracto. i. ꝓ re vel rebꝰ: ꝓ qua vel quibꝰ supponūt illi termini: q: illo modo certū est magnū ꝛ paruū esse quātitates. sīr magno ꝛ paruo aliqd esset ꝯtrariū. nā vt patet ex antedictis qualitates magne ꝛ parue dicuntur: sed capiūtur ꝓ per se significato hoc est ꝓ respectibus quos de formali significato iportāt quos quidē respectus cōstat nec esse quātitates nec habere cōtrariū in significatione data ꝛ ex littera philosophi nō videtur istarum expositionum potius vna q̄ alia ex mente eius esse.

¶ Sequitur textus.

¶ Maxime autem circa locum esse videtur contrarietas quantitatis. Sursum autem ꝛ deorsum contrarium ponunt locum qui in medio est deorsum dicentes eo q̄ multa distātia est medietatis ad mundi terminos. Uidentur et aliozum contrariozum ab his ꝓferre diffinitionē. que enim multū a seinuicē distant sub eodem genere contraria esse diffiniunt.

¶ In ista parte philosophꝰ adducit scdam instātiam contra ꝓprietatē positā dicens. Maxime autem circa locum videtur esse cōtrarietas quātitatis. i. videtur q̄ quantitati aliqd sit contrariū: q: locus qui est species quantitatis aliqd est cōtrariū q̄ patet (sursuz enim ad id q̄ deorsum est cōtrariū ponūt locū qui in medio est deorsum dicētes) id est q: locꝰ sursum ꝛ deorsum sicut centrū mundi ꝛ superiora loca cōtraria videtur (eo q̄ multa medꝫ distātia ad terminos mūdi videtur) id est quia inter centrum mundi ꝛ terminos eius puta celos distantia magna videtur esse (videntur autē ꝛ aliozum contrariozū diffinitiones ab his ꝓferre) id est ꝛ ex consequenti eis cōuenit diffinitio cōtrariozū (que enī multum a seinuicē distant eorū que sub eodem genere sunt contraria determinat) id est quia cōtraria sic diffiniuntur contraria sunt que sub eodē genere ponūtur ꝛ a seinuicem maxime distāt que quidē diffinitio in ꝓpriedicamēti declarabitur. Notādū est ꝓ maiore intelligentia littere philosophi q̄ licet Aristoteles non soluat hanc instantiā potest tamē ex antedictz solui. Primo dicendo q̄ locus sursum ꝛ locus deorsum non sunt de predicamēto quātitatis: sed potius de predicamento relationis cū respectiue aliqd dicat sursum vel deorsum. scdo dicitur q̄ non sunt cōtraria: q: alias sequeretur contraria verificari simul ꝛ semel de eodez. Idem namqz locus respectu diuersoꝝ est sursum ꝛ deorsum vt cōstat: ꝛ ad argumentū in oppositū dicitur primo q̄ maxime distare in diffinitione cōtrariozū capit vt tātū valet sicut esse qualitates diuersarū specieru. vñ talis distātia est specifica ꝛ nō localis potest etiā dici q̄ non solum locꝰ sursum vel deorsum non sint quātitates verum nec locꝰ vt patet ex antedictis: sed diceret aliquis motus est de cōtrario in cōtrariū ꝓhīcozū quīto: ꝛ ad quātitatē est per se motꝰ eodē libro igitur quātitati aliquid est contrariū. Respōdetur q̄ quādo dicit motꝰ est a contrario in contrariū capit ibi contrariuz large vt includat oppositionē ꝓuatiuā quomodo dicit phūs primo phīcozū tractatu scdo principia rerū naturaliū esse cōtraria qualiter autē intelligat alia ꝓpositio allegata quīto phīcozū. videlicet ad quātitatē est per se motus, dictū est in eodē quinto declarādo aliā propositionem eiusdez. quinti vbi dicit ad tria predicamenta substantiā. vez quātitatēz qualitatē esse ꝓ se motū: sed adhuc instaret aliqs contra dicta philosophi tenendo principia aliquoꝝ noīaliū q̄ q̄titas est qualitas. nā si qualitati corpozee aliqd est cōtrariū: seqtur q̄ q̄titati aliqd est cōtrariū: sed ad hoc dr q̄ vt dictū est phūs capit terminos scde ꝛ nō prime intētionaliter. ꝓme nāqz intētionaliter capiēdo haud dubium est quantitatiuali quid esse contrariū nichilomin⁹ tamē intelligendo ꝓme intētionaliter adhuc potest habere veritatē cū aliqua limitatione. videlicet quātitati nichil est cōtrariū in quantū quātitas est: q: tametsi albedini inquantum qualitas est vel albedo aliqd sit contrariū non tamen inquātū est q̄titas Et aduerte q̄ hec ꝓma proprietas q̄titatis est ꝓprīū ipsi q̄titati scdo modo: q: conuenit omni q̄titati. sed nō soli cōuenit enī subtātie vt patet ex antedictis in p̄cedēti p̄dicamēto: sed dices tenēdo quātitatē a re quāta distingui cū due q̄titates sint incompossibiles simul ꝛ semel in eodē subiecto sicut al-

bedo ꝛ nigredo immo magis incõpossibiles .quare albedo ꝛ nigredo vocãtur cõtraria ꝛ nõ quãtitates nec valet dicere albedinẽ ꝛ nigredinẽ resultare ex actione qualitatũ primarũ ꝛ non quantitatẽ:qꝛ illud nõ requiritur ad cõtrarietatẽ vt patet de vicio ꝛ virtute ꝛ iudicijs oppositis a sensu ꝛ dissensu eiusdẽ obiecti ideo dicitur ꝙ nunq̃ duo cõtraria sic se habent ꝙ subiectũ adequatũ vni⁹ sit adequatũ vel inadequatũ alteri⁹:qꝛ tũc non essent cõtraria modo subiectũ adequatũ corporis est subiectũ adequatũ vel inadequatũ superficiei linee et pũcti.silr nunq̃ vnũ cõtrariũ necessario de per se reqꝛitur adesse alteri⁹ verũ superficies adesse corporis ꝛ linea adesse superficiei reqꝛitur .dr etiã ꝛ meli⁹ ꝙ nõ oĩa in eodem subiecto incõpossibilia dicũtur cõtraria ꝓprie:qꝛ tunc substãtiales forme nõ solũ diuersarũ specierũ:sed etiã eiusdẽ speciei dicerẽtur cõtraria quo modo dicendi nõ vsus est Aristo.sed tantũ vocat cõtraria qualitates diuersarũ specierũ in eodẽ subiecto incõpossibiles que agũt ꝛ patiunt adiuicẽ ꝛ hoc ꝓprissime neq̃ oportet ꝓ̃r inqrere:qꝛ esset cõtẽdere de termino. Vltimo notãdũ est ꝙ aliqua sũt ꝙ si nõ sint q̃titates scõe intentionalit vel ꝑme ĩtẽtionalit nichil lomin⁹ tamẽ nõ possunt cõueniri nisi q̃titati vel rei quãte. Vbi gr̃a magnũ paruũ multũ ꝛ paucũ:ꝛ si nõ sint q̃titates nichilominus tamẽ nõ possunt ꝓficari nisi de re q̃ta sm suã propriã significationẽ ꝛ magis vsitatã ꝙ dixerim qꝛ devirro doctissimo cõsueui⁹ dicere ꝙ est magn⁹ homo licet sit q̃titate paru⁹.ꝙ sũt multi ꝛ pauci sint relationes potest sic ꝓbari licet ꝓbatio philosophi sit satꝭ bona certũ est ꝙ aliq̃s cib⁹ pro viro fortꝭ cõplexionis.est pauc⁹ ꝛ mult⁹ respectu viri debilis cõplexionis vñ sm philosophũ in tertio ethicorũ in tractatu de tẽperãtia vnus ꝛ idẽ cib⁹ sm regulã tẽperãtie est conueniẽs vni et alteri discõueniẽs sm excessum ꝛ alteri discõueniẽs sm defectũ ꝛ ex cõsequnti seqtur ꝙ multũ ꝛ paucũ respectiue oñr bene verũ est ꝙ hoc meli⁹ intelligẽ cũ fuerit declarat⁹ mod⁹ significãdi p̃dicamẽti ad aliqd verũ tamẽ ꝛ hoc ꝙ ĩsti ĩmini magnũ ꝛ paruũ multũ ꝛ pauci nõ possunt ꝓficari nisi de q̃titate vel re q̃ta nõ seqtur ꝙ habeãt modũ significãdi p̃dicamẽti q̃titatis.

¶ Sequitur textus.

¶ Non videtur autem quãtitas ſuſcipere magis ꝛ minus. vt bicubitum. neq̃ aliud eſt alio magis bicubitum. neq̃ in numero. vt denari⁹ quinari⁹. Nichil enim magis tria dicẽtur q̃ quinq̃ nec tria magis q̃ tria. Nec tẽpus aliud magis ꝛ min⁹ dicitur tẽpus. nec in his que dicta ſunt omnino magis ꝛ minus dicitur. Quare quantitas non ſuſcipit magis ꝛ minus.

¶ Cõsequnter phũs in hac pte ponit scõam ꝓprietatẽ quãtitatꝭ .ꝛ dicit (Sed nõ videt q̃titas ſuſcipe magis ꝛ min⁹ vt bicubitũ).i.scõa ꝓprietas q̃titatꝭ est ꝙ quãtas nõ ſuſcipit magꝭ ꝛ min⁹ qđ ꝓbat sic(neq̃ enim est aliud alio magꝭ bicubitũ).i.qꝛ nichil est magis bicubitum nec tricubitũ q̃ aliud(neq̃ in numero vt ternari⁹ quaternari⁹).i.hec ꝓprietas nõ solũ cõuenit quãtitati cõtinue:sed etiã cõuenit q̃titati discrete null⁹ numer⁹ est magꝭ numer⁹ q̃ ali⁹ sicut ternari⁹ nõ est magꝭ numerus q̃ q̃nari⁹ neq̃ aliq̃s nũer⁹ ternari⁹ poti⁹.i.magis dr ternari⁹ q̃ ali⁹ ternari⁹ nec tẽp⁹ magꝭ alio vel min⁹ dr.i.nec etiã tẽp⁹ magꝭ ꝛ min⁹ ſuſcipit cũ nulluꝭ tẽp⁹ est magꝭ tẽp⁹ q̃ aliud tẽp⁹:nec in his q̃ dicta sunt oĩno aliqd magꝭ ꝛ min⁹ dr.i.ꝛ idẽ est dicendũ de aliis specieb⁹ q̃titatꝭ superi⁹ enumeratꝭ ꝙ nulla earũ ſuſcipit magꝭ ꝛ min⁹ ꝛ cõcludit phũs quaſi inductiue quare q̃titas nõ ſuſcipit magꝭ ꝛ min⁹.i.ꝙ nulla q̃titas magis ꝛ min⁹ ſuſcipit ꝙ maiore intelligẽtia eorũ q̃ dicta sunt. Notãdũ est ꝙ sm pricipia noĩaliũ ist⁹ ꝓprietatꝭ facilis est intelligẽtia.null⁹ nãq̃ termin⁹ p̃dicamenti q̃titatis p̃dicaꝫ cũ istis aduerbijs magis ꝛ min⁹:vt ꝑz ꝑ inductionẽ quã fecit phũs. vñ lꝫ aliqua q̃titas sit maior alia nõ tñ magis q̃titas q̃ alia ꝛ hoc ideo:qꝛ quãtitas nõ est intẽsibilis ꝛ remissibilis sicut accidẽs q̃litas sed dices tenẽdo qualitatẽ q̃titatẽ ꝫ aliquos noĩales quid dicẽdũ esset tũc ad Aristo. Nã si q̃litas corporea magꝭ ꝛ min⁹ ſuſcipit idẽ videt esse de q̃titate a distributo ſupiori ad inferi⁹ Respõdet ꝙ si loquaꝭ logicaliter hoc est capias terminos illos ſuſcipe magꝭ ꝛ minus ſcõe intẽtionaliter ꝛ q̃titatẽ:ꝛ qualitatẽ materialiter nõ arguis a ſupiori ad inferi⁹ nõ enĩ ſequit̃ terminus p̃dicamẽti qualitatꝭ p̃dicaꝫ cũ istis aduerbijs magis ꝛ min⁹.ergo termin⁹ p̃dicamẽti q̃titatꝭ p̃dicatur cũ eiſdẽ aduerbijs:ꝛ certũ est ꝙ ibi nõ arguis ab iferiori ad ſuperi⁹.ſi vero loquaꝭ ꝑme intẽtionaliter fateor aliquã q̃titatẽ ſuſcipe magꝭ ꝛ min⁹:qꝛ ſuſcipe magꝭ et min⁹ ꝑme intẽtionaliter nichil aliud est q̃ esse intensibile vel remiſſibile ꝛ ſi albedo est remissibilis vel intẽſibilis idẽ ſequit̃ de q̃titate ex ymaginationẽ quã. p̃ſupponis.verũ nõ sm ꝙ q̃titas est tum ꝑmo:qꝛ nichil est magꝭ q̃tũ q̃ aliud tũ etiã:qꝛ tũc omne q̃tũ esset intẽſibile ꝛ remiſſibile qđ esse falſuꝫ ꝑz ex dictꝭ in ꝓcedenti capitulo de p̃dicamẽto ſubſtantie.ex quo ꝑz ꝙ lꝫ q̃titas possit rarefieri vel cõdẽſari nec intẽdit̃ nec remittitur. Verũ Aduerte hic ꝙ iste ꝓpositiones in cõi sermone cõcedunt̃ ꝙ linea bipedalis est magꝭ lõga q̃ linea pedalis vere vel ibi magꝭ nõ ꝫportat maiorẽ ĩtẽtionẽ sed potiꝰ maioritatẽ in extẽtione.ex his patet qualiter ꝓprietas hec venit sm reales ĩtelligẽda.ĩtelligit̃ nãq̃ sic q̃titatꝭ nõ est intẽſibilis nec remiſſibilis.ex quo ſequit̃ ꝙ lꝫ de⁹ poneret in ſubſtãtia pedali aliquã q̃titatẽ pedalẽ ab illa quã hꝫ lꝫ plurib⁹ q̃titatib⁹ quã antea esſet q̃tũ pedale nõ tamen magis q̃ antea esſet pedalis.

¶ Sequitur textus.

¶ Proprium autem hoc maxime quantitatis ꝙ equale ꝛ inequale dicit̃. Singulũ enim q̃ dicta ſunt q̃titatũ equale ꝛ inequale dicit̃. vt corp⁹. equale ꝛ inequale dicit̃ ꝛ numer⁹ equal̃ ꝛ inequal̃. oratio equal̃ ꝛ inequal̃. tẽp⁹ equale ꝛ inequale. Silr autẽ ꝛ in alijs q̃ dicta ſunt ſingulis equale ꝛ inequale dicit̃. Ceteris vero que quãtitates nõ ſunt non multũ videtur equale ꝛ inequale dici. Namq̃ affectio equalis ꝛ inequalis nõ multũ dicit̃. ſed magis ſimilis. ꝛ albuꝫ equale nõ multũ dicitur. ſed ſiſle Quare quantitatis est ꝓpriũ equale ꝛ inequale dici.

¶ In ista parte Philosoph⁹ ponit vltimã ꝓprietatem q̃titatis dicens. Pꝛopriũ autẽ q̃titatis maxime est ꝙ equale ꝛ inequale dicitur:id est sola q̃tas est sm quam aliqd dicitur alteri equale vel inequale ꝙ philosophus probãs ait. Singulum autẽ eorum que dicta sunt q̃titatum ꝛ equale dicitur ꝛ inequale.i.hoc patet inductiue in omnib⁹ specieb⁹ quãtitatis ꝓius enumeratis.nã corpus equale ꝛ inequale dicitur respectu diuersorum ꝛ numer⁹ equalis ꝛ inequalis ꝛ tẽpus equale ꝛ inequale dicit̃:similiter autẽ ꝛ in alijs .ſ.ſpeciebus quantitatis q̃ dicta.i.que numerata sunt ſingulis equale ꝛ inequale dr.i.inuenit̃ equale ꝛ inequale hoc est dicitur equalis vel inequalis:vel sm eas aliqd dr equale vel inequale in ceteris autẽ que quãtitates nõ sunt non multũ videt equale ꝛ inequale dici.i.sed cetera q̃ non sunt quãtitates nec ꝓprie dicunt̃ eq̃lia vel inequalia neq̃ sm ea aliqua dicũtur equalia vel inequalia qđ patet nãq̃ affectio dispositio equalis ꝛ inequalis non multum dicit̃.i.nam vna affectio vel dispositio nõ ꝓprie dr alteri affectione vel dispositione equalis:ſz magis.i.potius dicit̃ ſilis vel dissimilis ꝛ albũ equale vel inequale non multũ.i.ꝓprie dicit̃:sed magis.i.ꝓprius dicit̃ ſile:ꝛ concludit Philosoph⁹ ſuã proprietatẽ dicens quare quãtitatis ꝓpriũ est equale ꝛ inequale:dici ꝓ maiori intelligẽtia iſtius ꝓprietatis. Notandũ est ꝙ hec ꝓprietas potest exponi scõe intẽtionaliter ꝛ ꝑme intentionaliter:si vero exponatur scõe intẽtionaliter ſensus est hunc terminũ equale ſignificare aliquid de materiali ſignificato conotando ꝙ habeat quãtitatem non exceſſam nec excedẽtem illã quãtitatẽ reſpectu cuius equale dicit̃ ꝛ ly inequale opposito modo conotat:iſta est illoꝝ terminorũ ꝓpria ſignificatio Si vero intelligatur ꝑme ĩtẽtionaliter ſensus est ꝙ ſolũ modo ratione quãtitatis aliquid dicitur alteri equale vel inequale taliter ꝙ vna quãtitas est alteri quantitati ꝑmo ꝛ per ſe.i.ratione ſui ꝛ nõ ratione alteri⁹ equalis vel inequalis cetera vero que equalia vel inequalia dicuntur ratione quãtitatis eis cõuenit:ꝛ notanter dicit Philosophus ꝓprie quia impꝛopꝛie hoc conuenit qualitati.dicim⁹ namq̃ aliqua equaliter vel inequaliter alba:equaliter vel inequaliter nigra:ſed hoc non a deo ꝓprie dicit̃ ſicut ſi diceretur equaliter vel ĩequaliter magna vel quãta:ſed sm qualitatẽ ꝓprie dicuntur ſimilia vel diſſimilia ꝑmo intellectus deſeruit vie nominalium ſecũd⁹ vie realium vterq̃ tamẽ verus est ꝛ ſe mutuo inferunt.ex his omnibus que dicta ſunt patet totius p̃dicamẽti quãtitatis intellect⁹ ex vtrãq̃ viam ꝛ sm viam nominaliũ quis est modus ſignificandi iſtius p̃dicamẽti ꝛ ꝓpriũ interrogatiuũ qui termini per ſe ꝛ qui p accidens ponũtur ꝛ quia aliqui nominales ponũt quãtitatẽ a re quãta diſtinctã nõ imme rito poſſit fieri q̃stio an iſte terminus quãtitas vel iſte termin⁹ quãtũ ſit gen⁹ generaliſſimũ p̃dicamẽti quantitatis verũ hec q̃stio qualiſcunq̃ ſit ex dicẽdis in p̃dicamẽto qualitatis euadit ſoluta hec q̃ dicta ſunt ſufficerent logico verũtamẽ qꝛ in ceteris p̃dicamentis intendim⁹ diſputare de horũ diſtinctione vel idẽptitate cum reb⁹ aliorũ p̃dicamentorũ conueniens est in iſto loco per ampli⁹ q̃ in ꝑmo phiſicorũ diſputare an quãtitas a re quãta diſtinguatur vel ne. circa quã queſtionem triplex est ſapientũ opinio quedam est realiuꝫ diſcretam ꝛ cõtinuam quãtitatẽ a rebus quãtis diſtinguentium lineaſq̃ ſuꝑficies ꝛ puncta res etiam diſtinctas aſſerentiũ.alia vero est nominalium opinio bipartita Gregorius vero ꝛ Buridanus.in ſcõo.rij.diſtin. ꝛ Buridanus in ꝑmo phiſicorũ ymaginantur quantitatem corpus quam continuã vocat a re quãta diſtingui verum non ponunt ſuperficiẽ lineam ꝛ punctũ diſtinctas res a quãtitate corpore .vnde negãt pũctum omnino indiuiſibilẽ ꝛ lineã diuiſibilem tantũ sm lõgitudinẽ ſuperficiẽ vero sm lõgitudinẽ ꝛ latitudinẽ tãtũ. Alia est opinio eruditiſſimi Guillermi okam cõtradicens prime opinioni in toto.vnde cõformatur ſecũde opinioni in ſcõa parte ei⁹ ꝛ diffoꝛmatur in prima has vero opiniones hoc ordine diſputabim⁹. Videbimus ꝑmo an quãtitas diſcreta vel numer⁹ a rebus q̃tis diſcretis ſeu enumeratis diſtinguatur. Scõo an continua quãtitas quã corp⁹ vocãt cũ quãto cõtinuo diſtinguat vel idẽ efficit̃. Tertio idẽ de ſuperficieb⁹ lineis ꝛ punctis inqꝛetur ꝛ ꝑmo realiũ opinionẽ diſputabimus. Notãdũ ergo ꝑmo est ꝙ vt antea diximus duplex est vnitas quedã est vnitas trã ſcẽdẽtalis alia predicamentalis .hec autẽ vnitas transcẽdentalis nichil reale addit ſup rem q̃ vna dicit̃ sm omnẽ opinionẽ verum sm ſanctũ Thomã tantũ importat ſuper rem que vna dicitur rationis reſpectũ sm vero Scotũ aliquid importat nõ tantũ ratione:sed formaliter diſtinctum a re vna de hoc tamẽ ad ꝓſens diſputare nõ intẽdimus nominaliꝫ tamẽ dicerẽt hos terminos vnitas ꝛ vnum ſynonimos ꝛ vnũ esse in ſe indiuiſum ꝛ ab alijs diuiſum in ſe vero indiuiſum dr ꝙ partib⁹ caret vel cui⁹ partes conſtituũt aliquod ens ſimpliciter ab alijs esse diuiſum est ab alijs diſtigui:vnde scõa particula intelligẽda est aliorum exiſtẽtia ſupposita vnitas vero p̃dicamẽtalis est quedã realitas q̃ conſeqtur rei exiſtẽtiã ꝛ diſcretionem.ꝙ diſcretionem intelligo ꝙ nõ sit pars eſſentialis neq̃ intẽtionalis neq̃ cõtinui ꝛ a tali vnitate res cui ineſt dr vna reqrit̃ etiã finitas pfectionis in re que tali vnitate a ſe diſticta realiter vna dr deus namq̃ vnus est nõ tamẽ vnitate a ſe realiter diſticta ex pluribꝰ talibus vnitatib⁹ sm earũ multitudinẽ numer⁹ reſultat. Verbi gr̃a. Ex duab⁹ vnitatib⁹ binari⁹ ꝛ ex trib⁹ ternarius tẽ ꝛ binari⁹ reſultãs ex duab⁹ vnitatib⁹ quarũ vna est in ſorte:altera vero in platone non in ſorte tantum nec in platone tãtũ:ſed in amboꝝ copulatiꝫ ſubſectatur eoſq̃ duos denoians ꝛ ſuo modo dicendũ est in alijs maioꝝ numeris.ex his igit̃ patet nullã partem cõtinui esse vnã vnitate p̃dicamẽtali:ſed bene trã ſcendẽtali ſeqtur ſcõo ex diuiſione alicuius rei in ꝑtes ſuas plures res realiter diſtinctas reſultare.ſcz in vna quaq̃ partiũ vnitas vna deinde numer⁹ vel numeri ex talibus vnitatib⁹ reſultãtes Cõtra hãc opinionẽ ſic declaratã:qꝛ vt michi videtur hic est verius intellect⁹ quem reales ꝓtendũt quoꝝ capita doctores ſanctũ et ſubtilẽ exiſtimo aliquas adduco inſtantias. Prima inſtantia est. Nulle res abinuicẽ diuiſe ꝛ ſeparate faciũt vnũ vnitates numeri ſunt huiuſmodi.igit̃.minor patet ex dictis ꝛ maior in omnib⁹. Nã materia ꝛ forma ſeparate ꝛ ꝓtes cõtinui non cõſtituunt vnũ. Reſpõdetur ꝙ maior est diſtinguẽda vel ꝙ partes ſeparate nõ conſtituunt aliquod continuũ ꝛ sic conceditur vel diſcretuꝫ ꝛ sic negat̃ de ratione enĩ diſcreti est habere partes abinuicem diſcretas ꝛ ſeparatas. Et si q̃ras q̃d est ꝓtes eſſe inter ſe diſcretas:dico ꝙ nichil aliud q̃ nõ vniri ꝙ aliquod mediũ ꝙ ſe habeat ſicut ꝓncipiũ vni⁹ ꝛ finis alteri⁹. Et ex hoc patet ꝙ illi q̃ ymaginati sunt numerum non cõponi ex vnitatib⁹:ſed eſſe accidẽs indiuiſibile decepti ſunt:qꝛ tunc non possunt dicere quare numerus dicit̃ quãtitas diſcreta/nec valet dicere ꝙ ideo est:quia fluit ex vnitatibus diſcretis ꝛ ſeparatis:quia tunc niſi velis stare in termino quilibet effectus producꝰ a cauſis diſcretis ꝛ ſeparatis deberet dici quã

titas discreta ad hoc etiã est Scot⁹ in quolibeto.q.v. ꝛ doctor sanctus.j.pte.q.ix.articulo quarto.idẽ habet Etiã difficile est cõcedere ꝙ deus nõ possit facere vnitates sine numero si vnitates non sint partes numeri/ cum sint res absolute realiter distincte quarũ vna non est pars alteri⁹:nec ꝓpria passio ei⁹ nec potẽtia. Scõa instantia est Seqꝛetur ꝙ omnes numeri essent eiusdẽ speciei.cõsequẽs est falsum:ergo ꝛ antecedẽs.sequela ꝓbatur. Nam quelibet pars vni⁹ est eiusdem speciei cum qualibet parte alterius ꝛ ecõtra:ergo omnes numeri sunt eiusdẽ speciei.antecedẽs patet quia omnes vnitates sunt eiusdem speciei. consequẽtia ꝓbatur: quia non alias possum⁹ ꝓbare fortẽ ꝛ platonem esse eiusdem speciei immo adhuc non tantũ requiritur:sed satis est ꝙ quelibet pars vni⁹ sit eiusdẽ speciei cuꝫ aliqua parte alterius ꝛ ecõtra Respõdetur ꝙ istud argumentum est apparẽs:sed dicendũ est ꝙ quando ad hoc ꝙ alique partes faciãt vnum non requitur earuꝫ vnio stat bene dare duo specie differentia ꝛ ꝙ quelibet pars vni⁹ sit eiusdẽ speciei cũ aliqua parte alteri⁹ ꝛ ecõtra: sed quãdo partes nõ possunt nisi vnitatur facere vnum ita est vt assumis in ꝓbatione modo nõ ita est de vnitatibus numeri vt dictũ est in solutione ꝓcedẽtis instantie: sed contra hoc arguit sic.concedim⁹ ita esse in omnibus rebus cõpositis ꝙ earum partes nisi vnite; non faciunt vnũ:ergo idem concedendũ est in numero cuꝫ non sit ratio in oppositũ. Respõdetur ꝙ ratio est in oppositum:vt videbit arguendo contra oppositã opinionem. Tertia instãtia est. Si vnus numer⁹ distinguere tur specie ab alio seqꝛetur ꝙ darẽtur due species inter quas deus nesciret ꝓducere mediã perfectiorem vna illarum ꝛ imperfectiorẽ altera.consequẽs nõ est concedendũ:ergo nec antecedẽs consequentia tamen patet certũ namꝫ est inter numerũ binariũ ꝛ ternariuꝫ non posse esse aliquẽ aliuꝫ numerũ perfectiorẽ binario ꝛ imperfectiorẽ ternario cum ternari⁹ per solã vnitatẽ ex indiuisibilẽ excedat binariũ. Respõdetur illatum esse concedendũ:ꝛ fortassis non solũ in ꝓposito sed etiaꝫ in aliꝫ specieb⁹:sed de hoc alibi locur⁹ sum. Sed contra hoc sic arguit numer⁹ binari⁹ ꝛ ternari⁹ specie differunt.ergo eorũ vnus est altero perfectior quero quis eorum est altero perfectior:si dicas ternari⁹ ꝛ hoc qa continet plures vnitates sic arguo cũ non cõtineat nisi vnam vnitatẽ indiuisibiles ꝛ vltra binarium: sequitur ternarium indiuisibiliter perfectiorẽ binario qõ est falsum cum vna species sit in infinitum altera perfectior Respondetur verũ esse ternariũ perfectiorem binario et rerum specie differentiũ vnam altera perfectiorem. vt Philosopho placet octauo metaphisice ꝛ illa ꝓpositio quã allegas in ꝓbatione. videlicet ꝙ individuum vnius speciei:alio individuo:alterius speciei est in infinitũ pfecti⁹ debet sic intelligi datis duob⁹ individuis diuersarũ specierũ.scꝫ a/ꝛ b. Si a/est pfecti⁹/b etiã est perfecti⁹ duob⁹ individuis eiusdẽ speciei cũ b/ꝛ trib⁹ et quattuor ꝛ sic sine statu:qꝛ duo individua vnius speciei nõ sunt essentialiter pfectiora ꝙ vnũ eorũ.ex quo patet numerũ ternariũ esse in infinitũ perfectiorem numero binario:qꝛ perfectior duob⁹ binariꝰ ꝛ trib⁹ ꝛ sic sine statu ꝛ tunc ad argumentũ dico negãdo ꝙ numer⁹ ternarius sit idiuisibiliter pfectior numero binario et ad probationẽ concedo ꝙ est perfectior per solã vnitatem ad istũ sensuꝫ ꝙ non esset pfectior numero binario nisi qꝛ continet solã vnitatem vltra numerũ binarium. ex quo non sequitur ꝙ non est in infinitũ perfectior ea. Quarta instantia est sequeretur ꝙ daretur aliqua creatura infinite perfecta qõ est impossibile:qꝛ tũc nõ esset creatura sequela patet.nam cõcessum est ꝙ numer⁹ ternarius est perfectior binario ꝛ quaternarius ternario: ergo numerus infinitus ex infinitis vnitatib⁹ compositus esset infinite perfectus.cõsequentia ꝓbatur:quia quando numer⁹ continet plures vnitates tanto perfectior est:ergo numer⁹ continens infinitas vnitates est infinite perfectus.hec replica est bona supposita infinitate alicui⁹ numeri q̃ gratia disputationis admittatur in presenti ꝛ ad ipsam dicitur. Primo: ꝙ est bona apparentia in illatione qꝛ non potest dari penes quid attendatur perfectio essentialis numeri nisi penes vnitatum contentarũ in eo pluralitatẽ.quo dato sequitur ꝙ numerus ex infinitis vnitatibus cõpositus est infinite perfectus ꝛ cõfirmatur forte insolubiliter sequeretur ꝙ per additionem vnitatis non variaretur species numeri qõ falsum est ẽm omnes qui hanc opinionem tenent.ꝓbatio sequele sit a numerus ex infinitis vnitatibus compositus ꝛ addatur ei vna vnitas ꝛ sit numerus inde resultans b/ꝛ sit c/alius numerus infinit⁹ et quero vtrũ a/ꝛ b/sint eiusdem speciei vel non si sic ꝓpositum si non cõtra sunt eiusdẽ speciei cũ c/ergo ꝛ inter se sunt eiusdẽ speciei.cõsequẽtia est manifesta cum antecedente notũ namꝫ est a/ꝛ c/esse eiusdẽ speciei.et similiter b/ꝛ c. respõdetur vtrumꝫ esse difficile precipue ẽm dicentes creaturam perfectiorem esse q̃ magis assimilat de o/ex quo sequitur illã creaturã in infinitũ perfectã que in infinitũ assimilatur de o/ex quo seqꝛtur ꝙ cum perfectio numeri attẽdatur penes hoc ꝙ habet plures vnitates vt dictũ est numerũ compositũ ex infinitis vnitatibus esse infinite perfectionis:qꝛ cõsequentia negata non manet via ad ꝓbandũ qualitatem habentem infinitos grad⁹ in intẽtione esse infinite intensa:sed ad vtrũꝫ dicendũ est ꝙ modus arguendi valet quando datis duob⁹ verũ est dicere ꝙ vnum in aliqua ꝓpositione est magis tale q̃ aliud in aliqua ꝓportione Verbi gratia:sint due qualitates a/ꝛ b/a/intẽsa:vt duo b/vt quattuor:qꝛ verũ est dicere b/est in duplo intentior a/qꝛ habet in duplo plures grad⁹ seqꝛtur ꝙ si c esset qualitas habẽs infinitos gradus ꝙ esset infinite intensa:sed sic non est in ꝓposito:qꝛ numer⁹ quaternarius sine ꝓportione/est perfectior binario ꝛ ista ꝓportio perfectio numeri attẽditur penes pluralitatẽ vnitatum potest duob⁹ modis intelligi. Vno modo sic:ꝙ quicunꝫ numerus continẽs plures vnitates est perfectior alio:ꝛ hoc est verum. Alio modo ꝙ in eadem ꝓportione in qua continet plures vnitates vnus numerus q̃ alius est perfectior alio ꝛ iste sensus est falsus: quia vt dictũ ꝛ declaratum.est numerus maior in infinitum excedit minorẽ: confirmatio est difficilis:quia si tu concedas ꝙ per additionẽ vnius vnitatis numero compositi

sit sortes sursum ꝛ plato deorsum moueãtur seq̃tur eo
rum qualitatẽ sursum ꝛ deorsum moueri: ꝛ ex cõsequẽ
ti motib⁹ cõtrarijs ferri ꝛ aliqui dicũt q̃ verũ est copu
latum sed nõ copulatiue hoc est impossibile: qz nullum
copulatũ supponit pro aliquo nisi ꝙlibet eius pars sup
ponat pro illo vel ꝓtes copulati supponãt pro ꝓtibus
que sunt illud totũ quozũ vtrũq; est falsum in ꝓposi
to: qz illa qualitas nec mouet sursum nec deorsum nec
est vanitates ex quib⁹ resultat. ideo dicẽdum est q̃ illa
qualitas partim mouet sursum qz vna pars ei⁹ ascen
dit ꝛ partim deorsum qz alia vnitas descẽdit ꝛ quia to
tum subiectũ illius vnitatis q̃ non est aliquod vnũ non
ascendit nec descẽdit idem cõcessum de illa qualitate:
ꝛ si queras Vtrũ illa qualitas mouetur: dico q̃ sic de
per accidens: ꝛ si dicas ergo sursum vel deorsum nego
consequentiã qz suum subiectũ nec deorsuz nec sursum
mouetur: sed partim sursum ꝛ partim deorsuz quomo
do qualitas mouet necessarijs sit ad existentiã numeri
q̃ anima numeret dicitur q̃ nõ quia tũc numerus non
esset vt videtur ens reale: sed quando anima numerat
anima est numerãs effectiue ꝛ numer⁹ de quo locuti su
mus est numer⁹ formalis: quia denominat suum subie
ctum tale vel tale ꝛ res quib⁹ ineſt sunt numeri numē
ratus vel res numerate. tria pũcta pondera cõtra istã
opiniones. Primũ tactũ est in quarta instãtia. Scõm
in primo dubio. Et tertiũ in scõo. Olzam in quolibeto
ꝛ Gregorij⁹ in primo distinctione vicesimatertia faciũt
aliqua argumẽta q̃ non multũ contra reales: vt michi
videt militãt ꝛ hec de prima opinione. Seq̃tur nomi
nalium opinio Notandũ est q̃ numerare est act⁹ intellē
ctus. Nam vt antea dixim⁹ solũ rationali nature con
uenit numerare. vt Aristoteles dicebat. rrrj. particu
la probleumatũ ꝛ nichil aliud est numerare q̃ iudicare
terminum numerale verificari de aliquo vnde ille qui
sic iudicat sive iudicet bene numerat si vero false nu
merat. Ex quo patet q̃ anima est numerus nume
rans ꝛ illa de quibus iudicat eis cõuenire terminũ nu
meralem sicut duo vel tria ꝛc. sunt res numerate ꝛ iu
dicium quo sic iudicat potest dici numer⁹ formalis q̃a
illo mediãte aĩa numerat sicut illo mediãte iudicat et
sim hoc numer⁹ formalis a reb⁹ que tali numero nume
rantur dixi gunt: sed nõ ad intentionẽ precedẽtis opi
nionis. sitr numer⁹ capiẽdo numerũ pro reb⁹ numera
tis in significatione iam dicta nõ ponit in predicamen
to q̃titatis: qz videtur q̃ est terminus scõe intẽtionis
supponit pro aliquo vel aliquibus conotãdo q̃ aliquo
modo cognoscãtur ab anima q̃ idẽ est ac si cognotaret
q̃ repesentarẽtur per aliquẽ conceptũ: sed tunc restat
dicere ad Philosophũ qui posuit numerũ speciẽ quan
titatis dicendũ est q̃ numer⁹ vt species q̃titatis di
screte vltra discretionẽ conotat permanẽtiam q̃ ꝛ ora
tio conotat successionẽ ꝛ nisi sic dicas non posses salua
re philosophum nisi cõmuni refusio cõmentatoris. In
hoc libro q̃ philosoph⁹ multa sim famosum posuit et
quia tota expositio superi⁹ posita particularũ text⁹ in
q̃bus phũs locut⁹ est de q̃titate discreta cõducit ad
intelligentiã vie nominaliũ. In hac materia non am
plius insisto in declaratione isti⁹ opinionis cõtra quaz
non video argumentũ scriptura dignum. Sequuntur
aliqua corelaria. Primũ est. ista ꝓpositio Idẽ est nu
merus decẽ hominũ ꝛ decem lapidum est ꝓpositio de
actu exercito loco vni⁹ de actu signato vt sit sensus de
cem homines ꝛ decẽ lapides significantur per eũdem
terminũ specificũ cõtentũ sub ly numerus. scilicet per
istum terminũ denarius neq; illa propositio sim prece
dentem opinionẽ debet capi de virtute sermonis: quia
certum est q̃ numerus denarius denominans decẽ ho
mines nõ est numerus denarius denominãs decẽ lapi
des licet sint eiusdem speciei. Secũdũ corelariũ est q̃
ista propositio duo tria specie differunt habet multos
sensus. nam predicatũ potest capi prime intẽtionaliter
vel scõe: ꝛ subiectũ materialiter vel significatiue si pre
dicatum capiatur primo modo ꝛ etiã subiectũ proposi
tionis est falsa cũ iste due voces duo ꝛ tria nõ sunt res
specie differẽtes. si vero subiectum capiatur primo mo
do ꝛ predicatum scõo modo propositio est vera cũ isti
duo termini: duo ꝛ tria nec sint synonimi nec sub eodez
termino specifico specialissimo cõtineãtur. si vero pre
dicatum capiatur scõo modo ꝛ etiam subiectum clara
est eius veritas cum isti duo termini sortes plato. ꝛ isti
tres grisellus/fauellus/bzunellus specie differũt scõe
intentionaliter. si vero subiectum capiatur scõo modo
et predicatum primo modo clara est eius veritas cum
due res vnius speciei ꝛ tres alterius specie differant.
Vnde mathematici concedẽtes binariũ ꝛ ternarium
specie differre debẽt capere subiectum materialiter et
subiectum scõe intentionaliter. Tertiũ corelariuz est.
q̃ numerus par est numerus impar: hoc patet. naz due
medietates continui sint tres tertie eiusdem verũ ad
uerte q̃ non immerito possum⁹ distinguere de isto ter
mino numerus dupliciter accipiatur large pro quacũq;
rerum multitudine. Alio modo accipitur stricte pro
multitudine rerum non facientiũ vnum vt in ista vlti
ma acceptione non cõcederetur corelarium illud que
ris de veritate istius bis duo sunt quattuor. Scotus in
quolibeto questione quinta ꝛ quarto Metaphisice que
stione secũda negat illam: quia illa concessa sequeretur
totum esse suas partes q̃ ipse negat in tertio sententia
rum sim tamen opinionem nominaliũ distinguendum
est vel ly ꝛ inclusum in ly bis capitur diuisiue vel com
positue si primum vera est: q̃ aliqua duo sunt quattuor
patet de rebus diuisibilib⁹ duabus ꝛ a fortiori secũdo
modo capiendo est verum. verũ si non essent in mundo
nisi res diuisibiles in ꝓprio sensu essent falsa ꝛ in secũ
do vera: ꝛ hec sufficiat pro primo puncto istius disꝑ
tationis. Sequitur secundus de q̃ntitate continua.
Notãdum est primo q̃ vt antea dictũ est aliqui ponen
tes continuã quantitatẽ a substantia ꝛ qualitate distin
cta. hoc tantũ intelligunt de q̃titate corpoze et non
de linea ꝛ superficie. Alie vero oẽs tres species q̃ti
tatis a substantia ꝛ qualitate ꝛ inter se distinctas po
nunt ꝛ vt ex argumẽtorum solutione quantitatis offi
cium ꝙcipiatur. Cõtra hanc opinionẽ aliquas afferaz
instantias: quarũ prima est guillermi Olzã viri sapien
tis in multis locis sue doctrine ꝛ in hac materia satis
communis si q̃titas corpus ponenda esset a substan
tia distincta hoc esset vt substãtia corpozea quantitate
esset extensa: sed hoc nõ oportet deus nãq; potest q̃
titate destructa substantiã corpozeã in eodem situ ꝛ lo
co in quibus sub q̃titate erat cõseruare. ergo habere
tur tunc sine ẽtitate substãtie extẽsio hoc argumentũ
nititur soluere Johãnes capzeolus vir quidẽ doctissi
mus scõo sentẽtiarũ distictione decimaoctaua per ne
gationẽ casus sed hoc parũ valet cũ q̃titas realiter
distinguatur a substantia ꝛ non sit ꝓpria passio eius.
Als deus nõ posset seruare ẽtitatem sine subiecto q̃
esse falsum in sacramento altaris constat. ergo poterit
subiectũ sine q̃titate seruare nõ enim plus subiectũ
ab accidente ẽ accidens a subiecto dependet. similiꝛ
ter quia si hoc non esset videtur quia substantia esse non
potest nisi extensa: sed hoc falsum est cum potest esse
per diuinam potentiam in loco diffinitiue potest hoc

confirmari quia nõ magis depẽdet substantia ẽtitate
ẽ qualitas corpozea sed qualitas corpozea sine quan
titate esse põt igitur ꝛ substãtia corpozea. maioz est ma
nifesta cum qualitas in corpozea in quãtitate subiectiꝛ
ꝛ nõ substantia sed potius econtra ꝛ minoz patet q̃ do
ctorem sanctuz in quolibeto septimo articulo decimo.
igitur Verũtamen ẽ aduertẽdum q̃ sim principia do
ctoris sancti casus vt ponit in argumento negand⁹ ẽ:
nã vt inferius explicabim⁹ nullo modo sim viaz sancti
thome ẽ concedẽdum licet substantia corpozea sine ẽ
titate seruetur q̃ maneat in eodẽ situ et loco ĩ quo erat
sub ẽtitate ꝛ quia de hoc inferius ꝓlixe tractabo da
tur alia solutio q̃ separata ẽtitate a substantia corpo
rea sue nature dimissa oẽs ei⁹ partes fluerẽt ad punctũ
quã solutionẽ aliqui impugnant ponendo per casum a
corpore infinito quãtitatem separari: tunc querendum
ad q̃ punctũ ptes fuere: non esĩ dicẽduz est ad mediũ
qz nullũ est tale: sed maioza incõuenientia reales cõce
dunt expositione corporis infinite sequi põt tamen so
lutio sic impugnare sed ab vno ozde ẽtitas separet ad
quod pũctum partes ei⁹ fluerẽt quicquid sit de ista ei⁹
replica aliter arguo nichil sue nature dimissum mouet
ad locũ ad quem nõ habet naturalẽ inclinationem: sed
substantia corpozea nõ habet inclinationez nec partes
eius ad locũ in quo situaꝛ aliqua pars eius igit solutio
illa falsum ymaginatur: ideo ꝓsolutione argumẽti duo
sunt videnda. Primũ est ostẽdere eius efficaciã. Scõz
est q̃rere an ẽtitate separata a substantia possit sue na
ture dimissa substantia cõseruari: ꝛ ꝓ primo dicitur ad
mittendo casum q̃ destructa ẽtitate de⁹ conseruet sub
stantiam partib⁹ eius manẽtibus in locis in quib⁹ ꝓzio
erat. ꝛ cũ infertur ex hoc ẽtitatem superflue poni cõse
quentia nulla est: cõtingeret in⁹ eodem modo probaꝛ
bare cuiuscũq; cause secunde inciẽtis superfluitatem
deus nãq; potest oẽm effectũ producibilẽ sine cõcursu
cause creare ꝓducere: ex quo tamen nõ sequitur cau
sarum secũdaruz superfluere concursum: ꝛ actiuitatem
parifoꝛma in ꝓpositio licet sine ẽtitate deus possit
seruare substãtiam. non sequitur quãtitatem superflue
re. Illa nãq; cõseruatio nõ generali: sed speciali fieret
cõcursu: ex quo sequitur nõ superfluere: quia de⁹ gene
rali concursu vult ad rerũ cõseruationez sicut ꝓductio
nem cõcurrere ꝛ ex hoc patet quid dicẽdum ẽ ad secũ
dum nullo eniz modo destructa ẽtitate conseruaretur
substantia ineſſe si dimittaꝛ sue nature magis ẽ mate
ria si ab ea forma separetur vel quaz foꝛmam i materia
destructis qualitatiuis dispositionib⁹ ad eius cõserua
tionem ꝛeqsitis ẽ nãq; ẽtitas extentio vt placet Gre
gorio in primo: decima septima distinctione questiõe se
cunda articulo secũdo dispositio necessaria tum ad cõ
seruationem forme in materia tum ad toti⁹ substantie
esse illa ideo separata minime substãtia ineſſe maneret
verũ aduertendũ est sim opinionem doctoris sancti lo
co prealleꝛato substãtia corpozea ẽtitate separata ha
beret esse intelligibile qõ est dicere sicut res intelligibi
lis scz angel⁹ vel substãtia separata operatione secluꝛa
nullibi ꝛ ista substantia corpozea sine ẽtitate nullibi es
set. et propterea dictũ est superius q̃ casus vt ponebaꝛ
in argumento bene negabaꝛ a capzeolo ꝛ si dicas talis
substantia est: ergo alicubi est abstine obsecro dũ cũ eru
dito thomista disputas a tali foꝛma arguendi. Ex quo
patet q̃ insequẽdo hãc solutionẽ quãdo darem tibi se
parata ẽtitate substãtiam sue nature relictaz cõseruaꝛ
tinihil haberes. Dubitatur vtrũ partes substantie cõ
tinnẽtur per ẽtitatẽ dicitur q̃ sic: sed separata ẽtitate
a substãtia ptes substantie cõtinuarẽtur entitatiue sed
nõ ẽtitatiue. primũ istoꝛum ẽ falsum vel impꝛopꝛie dꝛ
ctum: nam id qõ continuat aliqua mediuz est inter illa
patet de pũcto respectu partiũ lineeꝛ de linea respectu
superficieiꝛ de superficie respectu coꝛpoꝛis sed ẽtitas
coꝛpus nõ hoc modo se habet respectu partium substã
tie cũ sit in eodem loco adequato cũ ipsa substantia di
cẽdum igitur q̃ cõtinuatio duo impoꝛtat scz diuersum
situm ꝛ locũ partiũ ꝛ partes facere vnum continuatio
vero quoad primũ est a ẽtitate quoad scõz a superficie
destructa nãq; superficie continuãte partes cõtinui cõ
stat substãtiam ipsaz coꝛpoꝛeam diuidi secũdum potest
esse verũ si deus miraculose substãtiam ipsaz conseruet
illa esĩ entitatiua cõtinuatio nõ aliud est ẽ partes fa
cere vnuz que loco ꝛ situ distant nõ in virtute ẽtitatis
queris si a partib⁹ ꝓpoꝛtionalibus imparib⁹ alicui⁹
substantie separet quãtitas quid fiet de ipsis patet ĩ so
lutione principali. Secũda instãtia est: si ẽtitas distin
gueret a re quãta seꝛet q̃ vna faba vel vno grano mil
lij possit repleri totũ collegiũ sine hoc q̃ aliquid ponat
in duobus locis seruata in illo grano dẽsitate ferri qõ
nõ est dicẽdum. cõsequentia tamẽ patet. rarefaciat sub
stãtia illius grani ad magnitudinẽ ipsius collegij ꝛ tol
lat deus ẽtitatem eius ꝛ ponat in ea inheſiue ẽtitatẽ
ferri ꝛ habetur intẽtũ hac instãtia hãc opinionẽ oppu
gnabat quidam venerabilis magister vndecimo doc⁹
ad quã dicitur ꝓmo casum ꝓsibilem per naturaz nõ
esĩ possit naturaliter substantia grani millij tãtam re
cipere rarefactem si supernaturaliter. pcedatur incõue
niens adductus nullũ est põt. nam q̃s deus creare hoc
ꝓ incõueniẽti adducit. Secũdo dicit q̃ idem incõue
niẽs seqũ sim oppositã opinionẽ nã si post rarefactionẽ
substantie grani millij quã ponis de⁹ poneret ĩ illa sub
stantia inheſiua accidẽtia ferri que, cõstat tãte esse dẽ
tatis ẽtũ ferrũ haberetur etiã incõueniens illud dici
tur tamẽ admisso casu distinguẽdo illatum vel seruata
densitate ferri quoad accidentia ꝛ sic nõ habeo ꝓ incõ
uenienti vel quoad substantiam ꝛ sic negatur. vnde cõ
muniter dici solet q̃ deus nõ põt facere corpus peda
le implere locũ bipedales nisi ponatur in plurib⁹ locis
vel augeatur vel rarefiat ꝛ pro tanto reprehẽditur ma
gister sentẽtiaꝛ ĩ secũdo qui asseruit ex sola costa Ade
Eue corpus formatũ ego tamẽ alibi opinionem magi
stri tãq; veram ꝛ subtilem defensaui imo (vt opinoz pꝛ
baui) dubitatur vtrum quantitate separata a substan
tia haberet partes dicitur q̃ sic sed ille partes nonꝺob
tinerent similem denoiationez. Verbi gratia: si a soꝛ
te separetur ẽtitas nulla eius pars diceꝛeꝰ caput ne
q; manus verum quoad hoc questio esset de noie: vide
licet an ad hoc q̃ partes sic vel sic denominẽtur opꝰ sit
eas ẽtitati pꝛebere domiciliũ lõge aliter ymaginãtur
aliqui. Vlt̃ est notãdum sim Joãnem capzeolum secũ
do sententiaꝛ distinctione decima octaua questiõe pꝛi
ma triplex esse ẽtitas officium: circũscribit namq; lo
co ẽtitas substãtiam eãq; reddit loci occupatiuam et
diuisibilem in partes. hoc autem nõ sic est intelligẽdũ
q̃ ẽtitas diuiũgat separet vel discõtinuet substãtie par
tes sed per multiplicitatem partium hoc est substantia
nõ haberet plures nisi partes ꝓ ẽtitatem vnde si per
possibile vel impossibile daretur substantia sine quãti
tate talis substantia partib⁹ careret ex quo patet q̃ sim
hãc opinionez nõ esset admittẽdum conseruari substã
tiam sine ẽtitate: substantia namq; sine suis partibus
esse nõ potest: ꝛ quia antedictum ẽ sine ẽtitate partes
nõ eẽnt illa ablata substãtia nõ maneret. Cõtra hoc sic
arguitur et quero supposito q̃ a/ꝛ/b/sint partes illius
substantie ante corruptionem quãtitatis quero iã post

seperationem ꝯtitatis vtrū a ⁊ b/vel sint vel nō: si nō
sortes nō est si ⁊cvel nō a/est b/vel nō:primū est/est im
possibile ergo icōm ēverū ⁊ tunc a/⁊ b/sunt⁊ a/nō ē b/
ergo distinguntur ⁊ per cōsequens sunt plures partes
prima consequētia probatur a's sequerē ꝙ iste sortes
qui nūc est abscisō digito esset idē primo modo idētita-
tis vel loquere cuius de re quelz pars essentialis ē di-
uisibilis et sequitur ꝙ lignū pro medietate cōbustum ē
idem ligno ⁊ numero reliduum deductionis clarissime
p3 nisi velles cōcedere ꝙ separata ꝯtitate ꝙlibet pars
efficitur idē cū alia parte qđ impossibile ⁊ in ītelligibi
le est pura ꝙ a realiter nunc distinguatur a b ⁊ ꝙ postea
a sit b necvalet dicere ꝙ qlibz pars manet separata ab
alia parte.tuz primo quia sortes nō esset contra casum
tum secūdo qz sortes esset diuisus in omnem suam par
tem qđ est ipossibile relinquitur igitur modū dicēdi ca
prcolt nō esse rationi conformē sed notādum est⁊ ivia
doctoris sancti dupliciter possum⁹ loqui de pricipio in
diuiduationis. Unomō de principio indiuiduationis
per qđ natura de se cōmunicabilis efficitur nō cōcabi
lis ⁊ hoc pricipiuz indiuiduationis nō est ꝯtitas neqz
aliquod accidens absolutuz.hoc patet: qz nō est dubiū
quin deus posset seruare sortē sine ꝯtitate ⁊ qualitate
sicut potest seruare albedinē sine subiecto aliquo vt ex
antedictis deducitur ex via doctoris sancti ⁊ certum ē
ꝙ sortes nō esset tunc vniuersale platonicū ergo eēt in-
diuiduum ⁊ non per aliquod accidēs absolutum admi
nus ꝙ sit quantitas vel qualitas per quid tunc indiui-
duaretur oportet dicere ꝙ indiuiduarē ꝑ suum esse qz
se haberet vt ex dictis antea patet sicut substantia itel
ligibilis que ꝑ suuz esse existentie indiuiduatur sed hoc
dimisso qz hoc eget alia disputatione dico ꝙ indiuidua
tur per aptitudinē quam habet ad materiā signatā qđ
sic est intelligendū sortes in illo casu aptus natus ē sor
tiri quātitatem qualitatē situm ⁊ locum omnino aliaz
distincta a similibus accidētib⁹ alterius hominis ⁊ al-
terius corporis ⁊ si hoc nō esset nec homo neqz corpus
esset a quolibet corpore distinctuz: alio modo possum⁹
loqui de pricipio indiuiduationis per quod res corpo-
rea in loco circūscribitur ⁊ partes habet loco ⁊ situ di-
stātes ⁊ tale pricipiū absqz dubio quantitas est cū sine
quātitate subtātia corpea nō soluz nō circūscriberē a
loco imo nō eē i loco nō si operē sic igit ꝑ quō dictuz
capreoli pōt habere sanū intellectum istū videlicet sine
quātitate nō maneret partiū pluralitas i loco existen-
tium:emergunt tamen aliqua dubia circa ea que dicta
sunt de principio indiuiduatiōis sed nō sunt in presen-
ti absoluēda. ¶ Tertia instātia est quātitas nō ponit
vel poni non debet ꝓpter loci occupationē ergo nō est
ponēda a subtātia distincta antecedēs ꝓbatur duob⁹
suppositis primū est votē subtiliratis ad hoc deseruire
vt corpus glorioſuz cū alio corpore se penetrare possit
scōz est illā votem ab ipso corpore glorioso distīgui pri
mū concedit ab oīb⁹ ⁊ supponit etiam votē agilitatis
in corpore glorioso ad hoc deseruire vt subito vel instā
ti possit se de loco ad locū trāsferre. Jstis suppositis ar
guitur sic si quātitas ī pediret subintrationez corporis
vnius in locuz alterius seqretur ꝙ necesse esset ponere
vrāqz votem subtilitatis ⁊ agilitatis infinite intensam
consequens est falsum:ergo ⁊ antecedens. falsitas con
sequentis patet: qz nullus cōcedit de potentia ordinata
infinitum actu ⁊ maior pars tenētium quantitatem
a re quāta distinctā negat infinituz possibile de quacū
qz potentia consequētia vero ꝓbatur nam omne agēs
cum resistentia si subito vel instāti agat est infinite vir-
tutis sed qualitas nisi sit īfinite intēsa nō pōt eē infini-
te virtutis:igitur intētū. Respōdetur ꝙ necesse est pro
solutione argumenti incidere in hanc disiunctiuam vel
negare suppositā vel concedere ꝙ deus impedit ne fiat
resistentia ⁊ etiā iuuat ad hoc ꝙ corpus glorioſum mo
ueatur subito. primum istoꝝ nō videtur quadrare cum
dictis doctoris sācti q̄ videtur ponere illas votes qua-
litates distinctas abinuicē dicit nāqz in quarto distin-
ctione quadragesimanona questione quarta votes cor
poris esse quattuor que correspondēt virtutib⁹ cardi-
nalibus ⁊ ꝑma ad Corint.x. Dicit virtutes anime cau
sare votes quattuor corpis vex doctor subtilis ī quar-
to distīctione quadragesima nona questione decima se-
xta versus finem expresse negat votem subtilitatis esse
aliquod absolutum positiuum veruz hoc non pōt qua-
drare cum pricipijs eius qđ sic patet nō pōt fieri tran
situs de cōtradictorio in contradictoriuz sine mutatio
ne sed corpori nō glorioso repugnat alteri⁹ corporis si-
mul locū subintrare cuz vero factum fuerit subtile hoc
ei nō repugnat igitur aliqua mutatio facta ē circa illd
corpus qz sine mutatione circa rem aliquam aliā intel
ligitur ille trantitus possibilis igitur nec pōt dici qlla
mutatio est ad aliquā relationē extrinsecus aduenīētē
qz que sit illa relatio nō apparet dubitatur vtrum ꝯti-
tas reperiri posset sine materia. Respōdetur ꝙ sm cō-
mentatorē in libro de substantia orbis celū non ē cōpo
situm ex materia ⁊ forma ⁊ cū habeat quātitatem sec-
tur ꝯtitatem reperiri sine materia sed hec sentētia vi-
detur cōtradicere cuidā alteri ꝯ ipse ponit in eodez li
bro ꝙ quantitas est accidēs materie coeuum taliter ꝙ
nunqz ab ea separatur ⁊ ꝙ proprīū subiectum quātita-
tis est ipsa materia:⁊ certe si celū est forma simplex ei
inest ꝯtitas difficile est saluare quare in vnoquoqz sup
posito ꝯtitas nō inest⁊ me ⁊ si sic nō tātum inest ma-
terie nisi dicas ꝯtitatem celi ⁊ quantitatem istoꝝ ge-
nerabiliū ⁊ corruptibiliū specie differre. hoc non appa
ret verū cum eedem ꝓprietates sint vtriusqz quantita
tis quas Phūs in littera ponit. ¶ Quarta instātia ē.
Sequeretur ex positione quātitatis ꝙ si deus poneret
vnum corpus cū sua quātitate diffinitiue in loco ⁊ euz
dimitteret ⁊ sue nature reduceret se admoduz extēsuz
sed hoc est falsum:igit positio nulla. Sequela probat
nam quando alicui conuenit aliquid a natura sua ⁊ ad
illud habet naturalem inclinationem si extra illud po-
natur ad idem reducitur inqtuz potest impedimento
secluso ⁊ hinc est lapidem extra cētrum ad centruz mo
ueri sed per te quantitas ex natura sua habet extensiue
in loco esse:ergo si ponat extra modum extensum: hoc
est diffinitiue in loco ponet se extēsiue in loco.minor iā
probatur. tum primo qz cum omnes partes sint simul
non est signāda ratio. Quare vna pars veniet ad locū
a/⁊ alia ad locū b/tū secūdo qz si sic hoc esset per motū
partiū sed hoc nō qz cū quelz pars sit in toto loco et in
qualz ei⁹ parte lz postea tota ꝯtitas sit extensiue ī loco
nec tota nec pars eius locū mutauit⁊ sic nullus est par
tiū motus. Respondetur forte ꝙ necesse est si deus po-
nat corpus aliquod cum sua quātitate diffinitiue in lo-
co ꝙ ipsum conseruet vel alias destruetur sed hoc non
videtur valere nā licet ita esset si corpus esset sine quā
titate ex eo ꝙ corpus ipsum requirit ad suum esse extē
sionem ⁊ nō habet principium extēsiuum quādo ab eo
separata est quantitas vt antea dicebaꝫ sed quando po
nitur diffinitiue in loco cū sua quantitate iā habet prin
cipium extensiuuz verum quicquid sit de hoc aliter po
test dici videlicet ꝙ corpus illud manebit diffinitiue in
loco sue nature dimissum. ⁊ negandum est ꝙ quātitas
nō habeat impedimentum nam ipsemet partes se mu-

tuo impediunt ne extēdantur sicut cum multi hoies ꝙ
vnū hostiuz ingredi nitūtur se impediūt mutuo sed ex
hoc seq videt substantiam sue nature dimittaz sine ꝯti
tate posse conseruari qz si nō hoc esset quia ad suum eē
requirit extēsionem.sed oppositū est concessum igitur.
Rūdetur forte qualitates cōseruatiuas forme nō pos
se cōseruari in subiecto sine ꝯtitate substātie qz ēz bea
tum Thomā vt antea dictū est insunt mediante quāti
tate:multi tamen hoc negant stemus ergo in ꝑma solu
tione ⁊ ad probationē minoris dicitur verū esse si prin
cipium illud nō habeat impedimētum. vnde si lapis di-
missus sue nature nō posset conseruari extra centrū et
haberet impedimētum certū est si poneretur extra cētrū
⁊ sue nature dimitteretur nūqz ad cētrum veniret: sed
potius corrūperetur Dubitaꝫ vtruz ꝯtitas se habeat
extendēdo substantiam vt pricipiū effectiuū. Respon-
detur ꝙ sic:⁊ ratio est qz extendere substantiam non est
facere aliud ꝯ facere ptes extra se inuicē:respectu cui⁹
ꝯtitas nō potest se habere vt forma:ergo habz sevt ef
ficiens necvalet dicere ꝙ esse extensum est effectus for
malis ꝯtitatis sicut esse albū est effect⁹ formalis albe-
dinis nā esse albū in via tua vel dicit respectum vel ab
solutū nō scōm qz in re alba ꝓter ipsam rem ⁊ albedi
nem nō est aliud absolutū nec primū quia etiā esse extē
sum eēt respectus Verū pro intelligentia istius notan
dum ꝙ iste termin⁹ ꝯtum pōt accipi dupliciter. Uno
modo vt supponit pro aliquo conorando ꝙ ei inst ꝯti
tas. Aliomodo conorādo ꝙ partes ei⁹ sint ratione ꝯti
tatis extra se inuicē capiendo primo mō ꝯtum esse ꝯ-
tum impōrtat inherētiam quātitatis ad subiectū. si se
cundo modo capiatur certum est⁊ quantitas est causa
efficiens illius extēsionis nam si quātitas separata fa-
ceret partes substantie extra seinuicez certū est ꝙ esset
principiū effectiuū talis extensionis sed ex hoc ꝙ inest
nō desinit esse extensiuuz principiū. igitur est principiū
talis extēsionis dico igitur ꝙ quantitas est principiuz
formale extēsionis substantie inꝯtum ipsa quantitate
substantia denoīatur quanta ⁊ extensa est etiam princi
pium efficiens qz in reiveritate facit partes substantie
distare a se inuicē:ex quo ꝑz ꝙ si substantie in loco diffi
nitiue posite inhereret quantitas nō diffinitiue in loco
posita talis substantia diceretur extēsa et quantaſin pri
ma significatione ⁊ talis extensio est effectus formalis
ꝯtitatis sed nō esset quanta ex extensa ī scōa significa-
tione: patet secūdo quomodo debet intelligi dictū ca-
preoli secūdo sentētie distinctiōe decimaoctaua que-
stione prima videlicz esse extēsum esse formalē effectū
ꝯtitatis ꝺz intelligi de extensione primo mō ⁊ nō scōo
¶ Quinta instātia est. Si quantitas distingueretur.
⁊c. Sequeretur ꝙ substātia mediatatis superioris py-
laris quā voco a actu descēderet per medietatē inferio
rem quā voco.b.consequēs est falsuz ergo ⁊ antecedēs
sequelā ꝓbo appetit descēdere ⁊ nō habet ipedimen
tum:ergo descendet:clara est cōsequētia cū maiore:nā
si sic impedimētum ꝓueniret a substantia b.vel quanti
tate.b.sed nō primū nā substantia nō impedit subintra
tionem alterius substantie in eius loco qz si sic iam nō
esset opus ponere ꝯtitatem,vt loci fieret occupatio ne
qz ꝯtitas b. qz quātitas ⁊ substantia simul esse possunt
imo tota substantia est cū tota quantitate Respondeꝫ
negando consequētiam ⁊ ad ꝓbationem dico ꝙ est im-
pedimētum non tamē ꝓuenit a substantia vel quan-
titate ipsius b.sed a quātitate. a.qz non pōt esse cuz.b.
ꝙz.a.nō ꝑt se mouere sine sua ꝯtitate qz motis nobis
mouētur oīa q̄ in nobis sunt Jdeo nō poterit a ad eun
dem locū venire in quo est.b.ex hoc seqtur ꝙ si a medie
tate superiori ipsi⁹ pylaris deus substraheret quantita
tem ⁊ conseruaret eā quoad esse ⁊ quoad motū dimittre
ret eam sue nature ꝙ poneret se diffinitiue cū alia. ruz
ꝓpter argumentum factum:etiam qz alis nobile in va-
cuo positum nō moueret in instanti etiam argumentū
sine euasione concluderet:si ille due medietates nō fa
cerent vnum Joānes capreolus in secūdo sententiaꝝ
distinctione.z questione iā sepe allegatis dicit quantita
te a substātia separata partes eius nō sunt actu sed sūt
in potentia ꝙ si intelligatur ad istū sensum ꝙ nō sunt in
rerum natura falsum est:sed si sic intelligatur ꝙ sunt in
potentia quoadesse in loco patz ex antedictis qualiter
hoc est intelligendū doctor subtilis in quarto distictio
ne nona questione prima tenet corpus diffinitiue in lo
co positū esse ꝯtum cōtinuum ⁊ illa continuitas consi
stit i hoc ꝙ capiti cōtinuaꝫ collum ꝛmediate ⁊ nō pedi
licz sint simul vex hec continuatio est. Hec cōtinuatio
entitatiua ꝯ substantia adminus per diuinaz potentiā
potest habere sine quātitate ex oibus his patz ad quid
deseruit ꝯtitas reddit eīn substantiam extēsam loci oc
cupatiuam ⁊ cū hoc diuisibilem non eīn substantia sine
quātitate posset in partes secari:⁊ hec de pria opinioe
Sequitur secūda Guillermi Okam que ꝑ maiori pte
declarata est in expositione textus ideo eam breuiter
⁊succincte explicabo.est igitur primo notandum ꝙ isti
duo termini quātum ⁊ quantitas cōuertūtur ⁊ nullam
rem per aliqđ accidens sibi inherēs esse extēsaz Unde
breuiter dico ꝙ substantia corporea ex natura sua habe
re partem extra partē ⁊ nō ratione accidētis sibi inhe
rentis ⁊ qlibet accidēs corporeum ex natura sua extē
sum est. Sed discrimen est:qz partibus substantie repu
gnat se penetrare ⁊ simul esse:nō tamē hoc repugnat pti
bus accidētium. Ex quo patet istum terminū quāti-
tas continua nō solum pro substātia verūetiā ꝑ accidē
te corporeo supponere.quid aūt significet ⁊ conotet po
tet ex dictis:in expositione textus. Contra istam expo
sitionez possunt adduci multi textus philosophi: de q̄
bus in primo Phisicoꝝ mētiones fecim⁹. Illis dimit
tis Sit prima instātia. ¶ Si quātitas esset substātia
corporea sequerē duos hoies se mutuo penetrare pos
se naturaliter. Probatio sequele:qz nichil resisteret ta
li penetratiōi nō formā vt ꝓstat qz illa ē idiuisibilis nō
materia:qz nulli⁹ē actiuitatis:nec accītia vni⁹ resistit
accītalib⁹ alteri⁹ qz ꝑnt eē sit neqz argumētū est cū ac-
cidentib⁹ sacramētaliter nō posse esse alia accidētia qz
deus ꝓpter meritum fidei operatur circa talia accidē-
tia ac si ibi esset substātia panis Respondetur ad argu
mētum primo ꝙ materia resistit ⁊ ista consequentia est
nulla nō est alicui⁹ actiuitatis ergo nō resistit penetra-
tioni quia ꝺz offes reales quātitates nulli⁹ est actiuita
tis resistit tamē penetrationi. Secūdo dicit ꝙ licet ma
teria nō resistat neqz forma resistat totuz resistit⁊ ꝓstat
alteri hoi impedimētū ne subintret locū eius: nec hoc
est magis incōueniens ꝯ cōcedere totū corruptibile ⁊
partes incorruptibiles adhuc tenēdo totum esse ptes
Replicādo contra primā solutionē oporteret inqrere
natūrā materie que nō est ꝑtis negocij. Sit igit secū-
da instantia. Ponatur vnus lapis in cētro terre a quo
deus seperet totam substātiam seruatis eius accidēti-
bus cum grauitate lapidis et sequitur ꝙ accidētia illa
venient ad pūctum indiuisibile ⁊ sic dabis pūctū indi-
uisibile vel pones quātitatē distinctam a substantia:se
quela paret. Nā illa grauitas nititur trahere partē su-
periorē ad mediū ⁊ nichil resistit ei:ergo oēs partes ve
nient eadē ratione ad pūctum indiuisibile. Minor ꝓ-
batur. Nam medietas vltra cētrum non resistit illi de

scẽsui quia si sic hoc esset qz ille partes nõ possunt eẽ si mul: sed hoc nõ quia accidẽtibus hoc nõ repugnat: igitur. Sed forte aliquis diceret: q nõ incõuenit duo accidentia simul, pduci in eodẽ subiecto vel loco hec tamen extra se inuicẽ posita incõuenit vnũ subintrare locum alterius sine cessione eius qz hoc ideo esset qz non possunt esse simul: sed si nõ possunt eẽ simul nõ possunt produci in eodẽ loco et subiecto igitur maior patet qz si soztes z plato possunt esse simul ꝛz essent extra sennicem nõ negaretur vnũ posse subintrare simul cũ alio locum alterioꝰ ergo idem est accidẽtibus cũ discrimẽ nullum appareat ℜ Respondeꝯ q idẽ argumẽtum põt fieri licet ponatur quãtitas distincta naz ꝛz ita sit q si separata substãtia illiꝰ lapidis z nõ quãtitate si ponatur distincta nõ haberetur hoc qđ argumẽtum intẽdit nichilominꝰ quãtitate separata idẽ argumẽtum currit naz verum est si vbi quantitas est medietatem citra z medietatem vltra cẽtrum se mutuo ipedire quantitate tamẽ separata secus esset ideo idem est argumẽtum non ponendo indiuisibilia nec valet dicere q talia accidẽtia sine q̃titate nõ possint ꝓseruari: omissa sue nature: quia hoc certum est sed volo q deus cõseruet illa quoad esse illoz z dimittat sue nature quoad operari difficile videtur posse aliter argumẽtum soluere q̃ dicendo quodꝛz accidẽs determinare sibi certam magnitudinẽ quoad parumtatẽ ad quã cum peruenerint in casu dato accidẽtia data coꝑ motus versus centrum cessabit si aliquis dicat q illa pars qꝰ mouebitur sine resistentia mouebitur z sic eius motus erit distãtaneus z ex consequenti oẽs partes erunt simul z quelibet cẽtruꝫ transibit sed dicituꝝ nulla pars transiet cẽtrum quãdo ita eẽt vt ymaginaris sed oẽs partes vmꝰ mediatatis essent simul et manerent citra et partes alterius medietatis etiam essent simul vltra cẽtrum ad minus hoc est verũ q nulla transiret centrũ sed quelꝫ ad cẽtruꝫ veniret cũ grauitas quãlibet ad cẽtrum traheret hoc est ad punctum indiuisibile meduꝫ alꝭ semper maneret argumẽtum idẽ. Ex quo patet q nõ impedit instãtia per hoc q motus fiat simul vel successiue dico tamẽ ī quarto phisicoꝝm vt reoz me portasse graue in instãti ꝓ vacuũ nõ moueri. ¶ Tertia instãtia est nõ ponẽdo quãtitatẽ distinctam a re quãta eodem mõ saluaretur q nullũ aliud accidẽs realiter distinguit a substantia naturaliter ꝓcedẽdo sed hoc nõ est dicẽdum igit. maioz patet vel detur aliqđ inconueniens q sequitur ad vnum z nõ sequit ad aliud ℜ Respõdetur q nõ est idem z ratio est quia illa que cõuenũt rei in quãtum quãta est pñt saluari ꝓ aliũ z alium situ partium z per maiorẽ seu minorẽ ꝓpinq̃tatem vel distantiam partiũ admuicẽ videlicet q substantia coꝝporea de magna fiat parua et ecõtra hoc inq̃ potest saluari partẽ refectionẽ z cõdẽsationẽ partiũ sed nõ est sic de aliꝭ accidẽtibus nõ eẽm res propter alium vel alium situ suarum partiuꝫ de alba fit nigra: vel ecõtra cõstat illas partes acquirere aliũz alium situm z manere albas z seruare eũdem situ eandẽq̃ figuram z fieri nigras: igitur nõ idem est de quãtitate et ceteris accidentibus dubitatur si ita est q substantia non distinguit a q̃titate quid impedit cuꝫ quis latera vesice aere plene cõprimere nititur ne latera illa sibi inuicẽ applicẽtur sine hoc q vesica rumpat quia nõ videt aer resistere potest eẽm sub minore loco esse cũ possit cõdensari z per idẽ materia nec forma eius resistit z nõ videtur quid aliud ꝓeter q̃titatem resistat. Igitur substãtia coꝝporea distinguit a quãtitate. ℜ Respõdeꝯ ꝓpositiones. Prima ẽ. Nisi latera vesice rumpatur nõ possunt applicari sibi inuicẽ hoc est manifestum Alias partes aeris se penetraret. Secũda ꝓpositio est stat q fortes aliquantulũ cõprimat latera et nõ possit vltra comprimere ex eo q virtus eiꝰ nõ potest plus aerem cõdensare: licet aeri nõ repugnet maioꝛ cõdẽsatio. Tertia ꝓpositio est. Licet ita sit q̃ soztes sit tãte virtutis q̃ possit condẽsare aerem per cõpressionez laterũ tantũ quãtum aer põt condẽsari nichq̃ tamẽ applicabit latera vesice: qz quãdo aer deuenerit ad tãtã cõdensationẽ quãtam habere põt nõ poterit rursus magis cõdensari loquoꝛ de aere ī vesica incluso. Quarta ꝓpositio ẽ quãdo nõ datur dẽsitas q̃ aer p̃t habere maxima sed minima q̃ nõ nec argumẽtum currit qz quãdo ad illam deuentum fuerit que gratia exẽpli sit vt quattuoꝛ aer erit mutatus in aliã speciẽ: z si queras inq̃ opz videre dispositiones causarum tũc occurrentiũ z ẽm hoc poterit aer inclusus in vesica cõuerti in vnã vel in aliam speciem. Quinta ꝓpositio ẽ id est argumentum currit tenendo q̃titatem distinctaꝫ a re q̃ta nam quero quid impedit applicationẽ laterum vesice si q̃titas cõtra qz q̃titas potest esse in minoꝛ loco per condẽsationẽ eiꝰ. si dicas in rarefactione z condẽsatione acquiri cõtinui nouam q̃titatem ꝛz hoc sit falsum z simile attributũ doctoris subtili. arguitur sic qz sequeretur ꝛz continue acquirat noua quantitas q poterit latera vesice magis applicare virtute fortis. si dicas q non quia quantitas iã acq̃sita ꝓestitit impedimẽtum quero quare illa que precessit non ꝓestitit impedimẽtum si dicas qz non erat ista dẽsa nec cõpacta sicut ista iã de nouo acq̃sita simile dici potest de substantia ipsius aeris q deuenit ad tãtaꝫ dẽsitatem sub qua maioꝛe esse nõ possit z quãdo dares minimã sub qua nõ possit argumentum nõ procederet sic tgit patet argumẽtum istud pari passu currere tenendo q̃titatem dilatam sicut nou tenendo. q autem in rarefactione z condẽsatione nõ acquiratur noua quantitas dictũ est alibi z ostẽsum z aduerte nominales vocare corpus de predicamẽto substantie materiã vel cõpositum ex materia z forma z de predicamẽto quantitatis rem lõgam latã z ꝓfundam nec incõuenit cõcedere coꝝpora de predicamẽto q̃titatis posse simul esse vt patet de accidẽtibus et coꝝ subiecto secus est de coꝝ positiõ predicamẽti substãtie que aũt ut mens Philosophiz cui parti michi videatur magis adherẽdum dixi in primo physicoꝝ. ¶ Sequitur disputatio de punctis lineis z superficiebus. Notãdum est primo q istorum trium nullũ habet subiectũ adequatum q facile ẽ videre nam illud subiectũ adequatuꝫ esset simpliciter indiuisibile si esset subiectũ puncti z tunc est querendũ an sit substantia vel accidẽs: si accidens habebit aliud subiectũ z cũ in infinitũ nõ contingat ire veniemus ad substantiam indiuisibilẽ pũcti subiectũ z cum pũctum habeat positionẽ in continuo illa substantia subiectum puncti erit pars cõtinui z ex consequẽti substãtia ex indiuisibilibꝰ cõpositam esse necesse est: si vero fuerit subiectum linee vel superficiei habebitur indiuisibilis ex vnam vel duas dimensiones substantia q incõueniens nõ est minꝰ habebũt igitur in adequatum subiectũ punctum linea z superficies q quidem subiectum est ipsius q̃titatis coꝝporis subiectum z vocatur inadequatum subiectũ quia z si tori insit tota linea vel superficies nũ q̃ cuilibet parti subiecti inest tota pars linee vel superficiei hoc autem in adequatum subiectum in multis locis sue doctrine venerabilis inceptoꝛ tanq̃ incõueniens contra opinionem istam adduxit instatur autem aliter primo sic: si pũcta essent ponẽda indiuisibilia vndequaq̃ hoc esset vt lineam terminarent eiusq̃ partes cõtinuarẽt. Sed hoc nõ: igitur. maioꝛ certa est z minoꝛ de

+ mg.

ducitur sit a linea vna cuiꝰ extrema puncta sint b/ c/et arguitur sic separatis b/c/a/terminareꝰ: ergo linee frustra superadũtur pũcta dices forte terminareꝰ quidez intrinsece extrinsece vero non. Cõtra hoc arguitur sic querendo qđ est terminari extrinsece z intrinsece sic dicas vt est dicẽdum terminari extrinsece. est ꝓtẽdi ad aliquid z nõ vltra q nõ est pars eiꝰ q terminatur neq̃ in eo inclusum vt quãdo continuũ ꝓtẽditur vsq̃ ad aliquid z nõ vltra illud tamen qđ includitur incõtinuo et moueretur ad motum cõtinui dicitur intrinsecꝰ terminus. Ex hoc sequtur pũcta prorsus supflue poni naz q intrinsece terminetur vt ex dictis patet nihil aliud ẽ q̃ terminari ad duo pũcta que ī eo includũtur sed illis seclusis adhuc terminaretur qz termino extrinseco terminaretur igitur sicut si due cause totales ponerentur eiusdem certũ est vnam earũ superflue poni. Dices forte q verũ est pũctis seclusis lineam terminari nõ tamẽ intrinsece: sed extrinsece cõtra eodẽmodo ego dicam. Si d.e. ponãtur totales ipsius. f. ea nullam superflue poni qz licet f. poneretur inesse a. d. dẽpta e. Nõ tamen poneretur inesse ab. e. sicut tu dicis q verũ seclusis pũctis lineaꝫ terminari nõ tamen terminaretur intrinsece quia vt dictum est terminari intrinsece nõ est nisi terminari pũctis in linea inclusis. Pro solutione notãduꝫ ẽ q aliquis diceret forte ad argumẽtuꝫ in aliquo casu lineam sine pũctis nõ terminari in vacuo: nãq̃ linea posita sine pũctis minime terminaretur: sed hoc parũ valeret pro Philosophis qui rez in vacuo nõ admitteret dicendũ est q linea sine pũctis flueret z partes eius nõ possunt adinuicẽ cõstistere sed omino linea z partes eiꝰ dissoluerẽtur. Contra hoc sic arguit. Partes linee dissolui nõ possunt sine dissolutione intrinsecarũ partium ipsius linee constat eẽm nullã esse partẽ linee quin multas intrinsecas partes ꝓtineat sed intrinsece nõ dissoluerentur probatio quelibet nãq̃ ea habet terminum intrinsecũ z si dissoluerẽtur esset ex dictis ex defectu intrinseci terminet replica concludit nisi dicatur omnes partes linee dissoluẽdas nisi quelꝫ intrinsecis limitibꝰ coartetur qđ vex nõ apparet: qz pars intrinsecas terminis limitata si nõ cõtinuareꝰ cum parte nõ terminata simili termino nõ dissoluereꝰ ī suas partes quid aũt continuatio faciat nõ video: dicas tamẽ ad instãtiam vt placuerit. Verũtamen queris qualitercũq̃ linea sine extremis seruetur per naturã vel diuinam potẽtiaꝫ an esset infinitam? Respõdetur eam esse infinitam priuatiue terminis nãq̃ careret nõ tamẽ esset infinita positiue: quia nõ propterea infinitas partes equales non cõicantes haberet. ¶ Secũda instãtia est. Sequereꝰ ex opinione sumpta coꝝpꝰ ex superficiebus et superficies ex lineis lineas ex punctis cõponi qđ schola realiũ tota negat sequela probatur capiaꝰ coꝝpus aliquod quadratum z certũ est eius sex superficies supremas p angulares lineas cõtinuari. Ex quo sequitur quãlibet superficiem totũ coꝝpus in duas equales partes diuidẽtem continuari per lineam cõtinuantem partes illarũ sex alicuiꝰ cũ linea talis sit eiꝰ terminus partesq̃ illarũ sex alicuius cõtinuet z nescires ymaginari aliquã aliã superficiẽ in coꝝpore illo q̃n cõtinuetur cũ aliqua illaꝝ sex totũ coꝝpus inequalia diuidẽtiũ ergo illiꝰ quadrati superficies oẽs cõstituũt vnum sit illud a. z arguo sic a est longũ latuꝫ ꝓfundũ ergo coꝝpus per diffinitionẽ coꝝporis antecedẽs patet est in loco adequato cũ toto quadrato ergo longitudinẽ z latitudinẽ z ꝓfunditatẽ habet necvalet dicere q nõ est coꝝpus quia non est loci occupatiuũ. tum qz hoc negaretur. tum etiã qz ex Aristotele in textu z in primo de celo z mũdo textu cõmenti primi triplex tantũ est ꝓtinue q̃titatis species linea superficies z coꝝpus cũ igitur A nõ sit linea nec superficies est nãq̃ ẽm triplicem diuisionem diuisibilis seq̃r q est coꝝpus. Dices forte. Superficies extremales que in ãgulum inclinãtur nõ facere vnum nec etiã lineę facientes ãgulum faciũt vnuꝫ. Alias mathematici sicut ptholomeus decima tertij viceslma prima decimi nõ tãtum laboraret ad probãdum aliquas lineas admuicem cõtinuari. Vnde videt idem esse lineam cõtinuari z nõ facere angulũ. Respõdetur q hoc nichil ẽ dicere ptholomeꝰ non intẽdit ibi aliud nisi ꝓbare aliquas ī rectũ continuari. vnde lineas pñt tripliciter continuari curue recte z angulariter nec pũctus ꝓdit virtutem cõtinuãdi partes linee ꝓ hoc q nõ in rectũ sibi nuicem applicẽtur. vñ euclides. xiiij. primi volens ꝓbare si linea recta sup duas alias superueniẽs duos ãgulos rectos in forma vel valore cuꝫ eis constituẽrit illas duas lineas esse vnã lineã tãtum intendit ꝓbare illas duas nõ facere angulum: sed sibi ꝓpsis mutuo recte applicari similiter quando illud dareꝫ adhuc staret argumẽtum de aliꝭ superficiebꝰ diuidẽtibus coꝝpꝰ in partes duas nam quelꝫ illaꝝ continuatur cum superficie extramali qđ ꝓz sic. Nã vniꝰ cuiuslꝫ illius terminꝰ ẽ aliqua linea cõtinuans partes superficiei extremalis vt facile ẽ advertenti z cõsideranti videre z sicut probatũ est superficies coꝝporis cõponere facile est ꝓbare lineas supficiẽ cõponere z cũ hoc inconueniens nõ sit minus q̃ puncta cõponere lineam sequtur intẽtum a principio hoc autẽ argumẽtum difficile reputo z tã z si nõ insolubile credam exercitationis studentium causa sine solutione dimitto. Tertia instãtia est sequereꝰ naturaliꝰ qualitates contrarias in summis gradibꝰ simul esse qđ non minus incõueniens videtur q̃ eidez subiecto inherere: ꝓbatione cõsequẽtis supponitur vnum necessariũ q in eodem coꝝpore due superficies nõ immediate se habẽt nec due linee in supficie nec duo pũcta ī linea. Ex quo sequitur q si duo coꝝpora contiguẽtur adinuicẽ supficies ẽm quas se tangũt esse simul alias sequeretur si illa coꝝpora sic contingnata super vnum coꝝpus planũ ponerentur illis duabꝰ superficiebus scẽm quas illa duo coꝝpora se tangũt coꝛrespondere duas imedietates in illo coꝝpore plano cui superpoſite sunt. Cõtra supposĩtum necessariuꝫ tũc arguitur sic supficies ille ẽm quas illa duo coꝝpora se tãgũt sunt simul: ergo si vna sit summe calida z alia summe frigida habetur intẽtum. Respondetur q hoc argumẽtum preſupponit vnũ falsum videlicet qualitatem supficiei inherere diuisibile nãq̃ qualitercũq̃ inalterabile est primo de gñatione z sic argumẽtum ex falsa ymaginatione ꝓcedit. Dices tamẽ Scotũ concedere in ꝓo distinctione decima septima superficiẽ colorari seu coloris subiectũ esse. Respõdetur colorẽ inherere substantie mediãte q̃titate coꝝporea et q̃titate coꝝpori mediãte superficie diuersimode tamen: inest eẽm substãtie mediante q̃titate coꝝpori qz quantitati coꝝpori inest cuiꝰ ipsa substantia subiectuꝫ ẽ verũ q̃titati coꝝpori inest mediãte superficie qz si q̃titas coꝝpus superficiẽ nõ haberet qualitatis subiectuꝫ esse nõ posset. ex quo patet. Aliquoꝝ defectus dicentiũ superficies esse ponẽdas qz aliꝭ coloꝛ nullꝰ videret cuꝫ non videat ẽm partes ꝓfundas et sic oportet colorem visibilem supficiei inherere hoc argumẽtum multiplicem errorem cõtinet negat primo coꝝpꝰ ẽm profunditatem aliquã visibile esse hoc enim falsum est: nõ enim est aliquod coꝝpus quin scẽm aliquid sui transparẽtiã habeat: secundo illo dato nõ opus est adhoc q aliquid videatur eiꝰ ꝓcordia videre: sed dices. Volo ego q

deus ponat simul cuz a superficie summam caliditatē per naturaz: z cū b. superficiē summā frigiditatē z sint a. z. b. superficies ꝟz quas illa corpora antedicta se tāgunt z seqtur sortem per naturaz post se facere summā caliditatē z summā frigiditatē esse simul poterit nāq; illa duo corpora adinuicē applicare dices forte z si icōuenies sit illas qualitates in summo eidē inherere nō tamen simul esse arguo ꝓtra hoc sic: ponaf casus q sit vnum corpus frigidissimū z simul cum eo penetratiue ponat deus aliud corpus nec calidū nec frigidum z applicetur et agens calefactiuum z sequitur q calefit ab eo corpus illud qđ nec calidū nec frigidū est quia si nō hoc esset ne simul caliditas z frigiditas simul eēnt licet eidē subiecto nō inhererēt: sed hoc nō est incōueniens per te ergo ꝓpositum sed consequēs est falsum: q; summa frigiditas impedier. ꝓductionem caliditatis: ergo intētum z nihil esset dicere vno miraculo supposito nō esse incōueniēs q infertur tū primo: q; naturaliter postea fit illoz corporum applicatio. tū secūdo: quia etiā in secūdo casu ponitur miraculū de duorum corporum penetratione. tum tertio q; peto a tealiquod opus miraculosum. Ex quo postea sequatur naturaliter cōtrarias qualitates in summo eidē inherere. Respōdetur q certe nō est simile de productione z de simul coexistētia z ratio ē producens vnum contrariū agere ad corruptionem alterius nec prius vnum producere cōtrarium: q; alterum corrumpat: sed applicās latera illoz corporum duoz nō exigit ad corruptionem alicui⁹ cōtrarij z licet illoz cōtrariorum vnū sit alterius corruptiuum citius latera applicabūtur q; vnū contrarium alterum corrūpere possit. ¶ Quarta instātia est. Seqtur ponēdo superficies distinctas. ꝛc. Q; nūq; possint applicari duo corpora eiusdem speciei taliter q essent contigua et non contihua sed oppositum docet experientia igitur cōsequētia probatur applicētur duo corpora eiusdez speciei sīm superficies/a z b z ex dictis sequitur illa superficies esse simul ex quo sequitur cuicūq; subiecto vna inest alia inherere: igitur illa duo corpora que verū est continuari cōsequētia patet q; nō aliter medietatū cōtinui habetur cōtinuatio nisi per hoc q vtriq; medietati eius inest superficies illaruz medietatuz cōtinuatiua q autē sequaf si ille superficies sint simul cuicunq; subiecto vna inest alteram inherere ꝓbatur nam si a superficies que terminat. c. corpus fuisset producta cū b superficie. d. corpus terminātē haud dubium est quin. d. corpori inhereret z cū idem sit q de nouo ꝓducaf vel q de nouo ponatur simul. a. superficies sequitur intentum minoz ꝓbatur: nam si sit vnum corpus calidum penetratiue positus cū corpore nō calido z applicetur illi aggregato agens calefactiuum eūdez calorē numero ꝓduceret in vtroq; corpore: ergo si detur vnū agens inter qđ z d sit aliqđ passum q virtute illius agentis posset cōuerti in c. sequitur necessario superficiē terminātem c post eius productionē vtriq; inherere nō esn aliter posset poni a superficies ad hoc q vtriq; insit z hoc sufficere videtur. Respōdetur q argumētū bene petit sed negatur sequela z ad probationē dicit: a superficiem nō inherere d z ad ꝓbationē cōceditur antecedēs z negatur cōsequentia: scz q in sunt eidez z ad probationē admittitur casus z cōsequenter cōcedit q idem calor producitur in illis duob⁹ corporib⁹ concedi tur etiam i casu quē postea ponis illam superficiē vtriq; corpori inherere c z b sicut superficies continuās duas medietates continue ex quo nō seqr q pretendis z ratio est. Aliud esse quādo accidens producitur de nouo quia debet inherere alicui subiecto vnde si sint duo subiecta simul quoz vtriq; inherere possit necesse est vt vtriq; insit cum non sit maior ratio q insit vni q̄ alteri sed quādo dātur duo accidentia que ia subiectis insunt nō oportet z si ponātur simul vtrūq; eidem subiecto inherere cū ia vtrūq; determinatū habeat subiectū nec pōt per naturam posterius est iam accidens in rerū natura acquirere nouū domicilū ex quo infero in sacramēto altaris op⁹ non esse miraculo ad hoc q pars albedinis q̄ vni mēbro christi inest alteri non insit licet oēs partes simul sint Dubitaf. Si cōtinuum in duas partes diuidatur que earum iportabit superficiem eas cōtinuātē Respōdetur ad hoc cōiter q illa corrumpitur z due de nouo generantur illa em corrūpitur ratione diuisionis cadētis super illam: alie vero due generāturvt medietates iam nō continuate terminētur: z forte illaz substantia cū sua quātitate parit illas superficies ad quaz partiū diuisionē tāq̄ causa sine quia nō cōducit. Quinta instantia est. Si superficies distingueretur ꝛc. sequeretur q nūq; posset diuidi consequēs est falsum z sequela ꝓbatur. Nam tota ratio quare instrumētum diuidens z separās alicui⁹ corporis partes eas abinuicē diuidat z separet: est quia nō potest se penetrare cuz corpore ne q; simul esse cū eo sed sic est q ex hoc q superficies non diuidatur nō sequitur penetratio corpoz: sed tātum sequitur superficiē simul cū superficie fore ergo intētum hoc namq; probatum est sursum nō esse incōueniēs respōdetur negando sequelam z ad probationē dicitur q nō est illa ratio quare superficies diuidit: sed ratio est quia suū subiectū diuiditur cui⁹ quidē subiecti partes cum separanf necesse superficiei partes abinuicē diuidi gi z separari als sequeref illi⁹ superficiei aliquam partem vel lineam absq; subiecto manere qđ est impossibile contra hoc sic argui. Admin⁹ sequitur superficiem a subiecto separatam nullo instrumēto diuidi posse consequentia ex ꝓbatione z solutione precedētibus patet. Respondetur q correlarie sequitur meo iudicio illatū z notāter dicitur per instrumētum quia nō est negādū quin possit superficies a subiecto separata diuidi si sortes versus differentias loci diuersas initeretur partes eius trahere de superficievero cōtinuāte duas medietates continui dictū est eam inherere vtriq; nec hoc iconueniēs est quādo subiecta accidētis sic applicātur vt accidēs ambobus iherere possit. Vñ si a/z b/corp⁹ simul in eodem essent loco idem calor in ambobus reciperetur neq; hoc incōuenies est: sed ex dictis pōt sumi fortissimū argumētum cōtra vnum dictuz doctoris sancti. Sed de hoc alias gregorius in secūdo sentētiarum arguměta multa facit cōtra opinionē hanc z guilermus Okam similiter i tractatu de corpore xp̄i verū nō dubito ex dictis eoz argumenta soluta iri. Sequif nominaliū opinio: que ꝑ maiozi parte imo in toto superius declarata est in explanatione textas. cōtra eaz tñ aliquas adducam instātias vez quia hanc materiam i primo phisicoz tetigi breuis erit disputatio que seqtur

¶ Sit prima instātia. Corpus sphericū tangit planū in puncto igitur dabile est punctum z intelligo semper loqui de puncto indiuisibili: aīs probaf quia certū est sphericū tangere planū cui superponitur vel igitur tangit scōm aliqđ idiuisibile z habeb intētū vel scōz aliqđ diuisibile z hoc est impossibile vt mathematice ostēdā igitur intētum secūda pars aītis ꝓbatur z sit. a. b. c. d. circulus corpori plano. e. f. superposit⁹ si igitur planuz tangit circulum scōm partē diuisibilem sit illa pars. g. f. eisdem litteris designata quibus totuz planum significatur z a centro circuli. g. ad. e. f. linee dicāf recte per primam petionem primi enclidis z linea. e. f. in puncto

h. per decimaz primi eiusdem in duo media diuidatur z connectentur per idem postulatū primum g. h. Per lineā. g. h. z. e. B. per lineā. E. h. z. g. f. supza lineaz. g f. Ibi sunt tres trianguli scz. g.

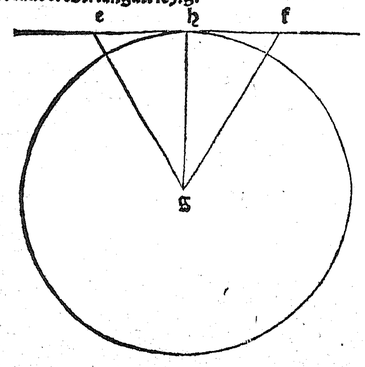

e. f. g. e. h. z. g. h. f. Tunc arguitur sic. due linee. f. B. z. g e. equales sunt cum per tc. e. circulum tangat et sic due linee ille a centro ad se conferentia venūt z sic per diffinitionez circuli equales sunt z sic anguli super bases puta g. h. e. z. g. e. h. equales sunt per quintā primi quā Bzanardinus in sua geometria Baud cū ratione eleufugam vocat. Et eadem deductione probatur duo anguli. f. e. f. equales z similiter alī duo. g. h. f. Et. g. f. h. z ex cōsequenti duo anguli ad h. equales ergo recti ābo per diffinitionem angulo⁹ rectoꝝ. Et ex consequēti angulus e. rectus z similiter f. Et sic q̄lz illoz trianguloz ꝟz duos āgl̄os rectos in forma z vltra hoc vnū alīd angulum ergo nō omnis triangulus habet tres angulos equales duobus rectis contra trigesimam secūdam primi euclidis potest etiaz probari illos angulos rectos esse scilz. e. f. z duos h. quia angulus in contactu dyametri cum linea contingentie circuluz rectus est q xvij. tertij demonstratum igitur est contactum illuz nō fieri sīm aliquod diuisibile restat igitur contactum fieri sīm aliquod indiuisibile. Respondetur haud huius argumenti solutionem difficilem si rectis oculis veritas consideretur dicendum est nec sīm diuisibile vt demonstratio ostendit nec sīm indiuisibile quia ratio imparibile non admittit circulum et planum se tangere: sed indiuisibiliter z inequate qđ idem est cuius quidez tactus talis est ratio vt quācunq; partē inferioris portionis circuli que plano applicatur sumpta sic se habere q ea in duo media diuisa pluscꝫ in duplo et in triplo imo infinitum magis eorum vnum plano cꝫ alterus ꝓpinquum est verum nulla talis proportionis circuli sumetur pars quin inter illam z planum medium sit. Ex his patet: quare ē sphericuz magis plano applicari nō possit. Illa figura circulari salua sequif eriā illud sphericum super illud planum dimissum non continue moueri est namq; dabilis in illo plano determinatus situs ceteris alīs eiusdez plani centro terre propinquior ad quem cū peruenerit sphericum: nisi inde violentia pellatur qui est: z hoc facile esset ymaginari si planum illō esset in oriz ontis superficie. Et quia cetera argumēta que contra hanc positionem fieri solent in se difficultatem non habēt z missa facimus hic: z in primo phisicorum ostensuz est nominalem positionem cōditionibus mathematicis haud dissonem. In superioribus aūt predicamentis scz est predicamento substantie cōmentum auerrois explicauimus z ob difficultatem: ob doctrinam in istius autem quātitatis coordinationis cōmento nec difficile inuenio: nec quicq; notatu dignum vltra philosophi sentētiam reperio abstinendum igit̄ iudicauivt prolixitas euitaretur a commenti (vt ita dicam) cōmentatione. Et hec de predicamento quantitatis dicta sufficiant.

¶ Sequitur tertium predicamentum.

¶ Capitulū tertium de ad aliquid.

Ad aliquid vero talia dicūtur quecūq; hoc ipsuz quod sunt aliozū dicuntur vel quōlibet aliter ad aliud. vt maī hoc ipsum quod est alterius dicitur. aliquo ei maius dicitur. z duplum alterius dicit hoc ipsum quod est alicuius ei⁹ duplū dicit. Similiter z quecūq; huiusmodi sunt Et vero sunt etiam z hec ad aliqđ vt habitus z dispositio. scientia z positio. hec enim omnia que dicta sunt hoc ipsum quod sunt aliozum dicūtur z nō aliter ad aliud habit⁹ enim alicuius habitus est. z scientia alicuius scientia est z positio alicui⁹ positio est. Et alia quidez similiter. Ad aliquid ergo sunt que cunq; hoc ipsum quod sunt aliozum dicūtur vel quomōlibet aliter ad aliud vt mons magnus dicitur ad aliuz montez Magnū enim ad aliquid dicitur. et simile alicui simile. z oīa talia similiter ad aliquid dicūtur. Sunt autem z accubitus. et statio. z sessio positiones quedam. positio vero ad aliquid est. Jacere autem z stare vel sedere ipsa quidem nō sunt positiones. Denominatiue vero dicuntur. ex his que dicte sunt positionibus.

¶ Determinauit phūs in superiori parte de predicamētis substātie z quātitatis. In hac pte determiat de p̄dicamēto ad aliqđ vel relationis z istū ordinē seruat: ponit primo diffinitionē ipsius ad aliqđ. secōo ꝓprietates eius tertio ponit aliā diffinitionez quasi corrigens primam diffinitionē: quarto z vltimo addit aliqua huius predicamenti materiaz concernētia dicit ergo primo. Ad aliquid vero talia dicitur id est aliqđ vel relationes sunt quecunq; hoc ipsum q sint alioz dicuntur id est q̄ referunf ad aliū sub habitudine genitiui casus vel quolibet aliter ad aliū id est vel sub habitudine alteri⁹ obliqui casus z sequif exemplū istoꝝm vt magis id qđ est alteri⁹ dicif aliquo em minus dicif: id est sicut maius refertur ad aliud sub habitudine obliqui casus q; si aliquid est maius aliquo minori est maius z duplū

dicitur id qđ est alterius duplum: id est etiam duplum
refertur ad aliud sub habitudine obliqui si aliquid nāq̄
duplum est sub duplo duplum est similiter ꝛ alia qui
cunq̄ sunt huiusmodi: id est ꝛ gñaliter dicēdum est oīa
esse ad aliquid que referuntur ad aliud sub habitudine
alicuius obliqui casus. ad vero etiam sunt ꝛ hec ad ali
quid vt habitus ꝛ affectus disciplina positio hec enim
omnia que dicta sunt hoc ipsum q̄ sunt. Aliozū esse dicū
tur ꝛ nō aliter ad aliud: id est quia referuntur ad aliud
sub habitudine obliqui casus q̄ patet, habitus em̄ ali-
cuius est habitus ꝛ disciplina alicuius est disciplina si-
militer ꝛ positio alicuius est positio: idemq̄ ꝑz de alīs
scilicet affectu ꝛc. Ad aliqđ ergo sūt quecūq̄ id qđ sūt
Aliozum dicūtur vel quomodolibet aliter ad aliud id
est patet igitur. Ad aliquid esse quecūq̄ ad aliud refe-
runtur sub habitudine alicuius obliqui casus vt mons
magnus dicitur: id est refertur ad montem alīū magnū
etiam ad aliquid dicitur: id est quia si aliquid dicit ma
gnum hoc est respectu alterius ꝛ simile alicui simile et
omnia talia similiter ad aliquid dicūtur: id est etiam si
mile est ad aliquid quia ad aliud refertur: si aliquid nā
q̄ est simile alicui est simile: sunt autē etiam vt accubi-
tus ꝛ statio: et sessio positiones quedam. Positio vero
ad aliquid est. Idē etiam hec sunt ad aliquid statio ac-
cubitus ꝛ positio ꝛ iacere autē: vel stare: vel sedere: ipa
qđem positiones nō sunt: denominatiue vero ab his q̄
dicūtur positiones noīantur: id est hec tamen verba ia
cere stare ꝛ sedere nō sunt eiusdem predicamenti cū po
sitione licet denoīatiue dicātur ꝑ appositionib⁹ sicut se-
dere a sessione stare a statione ꝛ sic patet littere exposi-
tio, pro cuius ampliozi intelligentia. Notandu⁹ est pri
mo q̄ isti termini relatio ad aliquid et relativum dupli
citer capi possunt prime intentionaliter ꝛ secunde. Si
prime intentionaliter capiuntur tūc significant aliq̄d
de materiali significato conotando q̄ habeat habitudi
nem ad se vel ad aliū habere autē habitudinē ad se vel
ad aliū cōsistit in hoc q̄ sit idem ſ̄ibi vel alteri seu diuer
sum, alteri⁹ productū ꝓducibile ꝓductiuū vel ꝓducēs
pater vel filī⁹ simile vel dissimile remotū vel ꝓpinquu⁹
ꝛ inumeris alīs modis ꝛ ꝓpter hoc dixim⁹ in predica-
bilib⁹ relationes esse transcēdens verificāt nāq̄ in ista
significatione de oīb⁹ nihil em̄ est quin ad se vel ad aliū
sin̄ dicta significatiōe habitudinē habeat ꝛ in ista signi-
ficatione illozū terminoꝝ quilibet genus gñalissimum
istius predicamenti est sunt enim illi tres termini syno
nimi. Si vero scōe intētionaliter cāpiātur significant
de materiali significato terminus conotando q̄ habe-
ant modū significandi predicamēti ad aliq̄d: mod⁹ aūt
significādi istī⁹ predicamēti haud nimis facile declara
ri pōt: dico tamē illū significādi modū esse significare
de formali significato habitudinē ad se vel ad aliū hoc
est conotare rem ꝑ qua termin⁹ natus ē ſupponere ali-
quo mō se habere respectu sui vel alteri⁹: iste autē mo-
dus se habendi respectu sui vel alteri⁹ cōsistit in hoc qđ
est hꝫ habitudinē respectu sui vel alteri⁹. ex quo patet
istis termis pater filī⁹ simile dissimile ꝛc. ad aliq̄d seu
relatiōes esse secūde intētionaliter conuenit nāq̄ his
huius predicamēti modus significandi vt ex dictis pa
tet sequitur etiā idem esse ad aliquid prime et secunde
intētionaliter patet de illismet terminis. Seq̄tur etiā
quicquid est ad aliquid scōe intentionaliter esse ad ali
quid prime intētionaliter sed nō conuertitur. Primū
patet cum ad aliquid prime intētionaliter sit transcē
dens. secundū constat cū non oīa sint termini: ꝛ tantu⁹
termini scōe intentionaliter sint relatiōes. Sequitur
etiam diffinitionem philosophi posse intelligi prime ꝛ
secunde intētionaliter: si igitur primo modo capiatur
sensus est ad aliquid seu relatio est res ad se vel ad ali-
ud habens habitudinem: si secūdo modo capiatur sen-
sus ad aliquid seu relatio est terminus conotans habi-
tudinem alicuius ad se vel ad alterum et vterq̄ sensus
quadrat cum littera philosophi. Secundo notandum
est q̄ referri ad alterum sub habitudine obliqui casus
non adeo proprie rebus sicut terminis cōuenire potest
capiī igit scōe intētionalr ꝛ idēē vnū ēminū ada lterū
referri quod secum ad conuertētias dici q̄ est ex propo
sitione secunde adiacētis in qua subiicitur talis termi-
nus vel tertū adiacētis in qua subiicitur vel predicatur
respectu transcendentis sequi propositionem vnam in
qua propositioni assumpte additur terminus obliquus
propositioni inquā assumpte vel alteri in qua loco vni⁹
extremi prime relatiuum idētitatis ponitur: verbi gra
tia. Si sic arguatur si aliquid est pater illud alicuius fi
lī est pater: ꝛ si aliquid est filius illī⁹ alicuius patris est
filius et propterea iste termin⁹ pater referri dicitur ad
istum terminum filius ꝛ econtra. ex quo patet q̄ idem
est dicere aliquos terminos ad ſeinuicem referri ꝛ ha-
bere modū significandi predicamenti ad aliquid. Ter
tio notandum est q̄ aliquis posset facere argumentum
cōtra ista que dicta sunt volēdo ꝓbare terminos pre
dicamenti qualitatis relationes esse: nam album cono
tat habitudinem scilz inherentiam albedinis ad subie
ctum ratione cuius album ad ly albedo refertur si ali-
quid: namq̄ album est albedine album est: igitur. Ado
dus significandi predicamenti ad aliquid coīcidit cuꝫ
mō significandi predicamenti qualitatis. cōsequentia
patet: quia albū habet modū significandi predicamen
ti ad aliquid. Dices forte Oportet ad terminū habere
modū significandi predicamenti ad aliquid requiritur
nō solum q̄ significet dictam habitudinē: sed cum hoc
requiritur q̄ non conoteret rem distinctaꝫ a suo significa
to materiali q̄ nō est verum de ly album vt constat hoc
nichil valet quia pater et filius sunt termini habentes
modum significandi predicamenti ad aliquid et cono-
tant res distinctas a rebus pro quib⁹ supponunt ly em̄
pater filiuꝫ conotat ꝛ pro patre supponit et econtra de
ly filius ideo dicitur q̄ duplex est habitudo quedam est
sufficiens ad hoc qđ aliquis terminus referatur ad ali
um ꝛ non econtra: alia est que ad vtrūq̄ sufficit ad ter-
minum esse predicamenti ad aliquid requiritur signifi
care secundam habitudinem: et non sufficit significare
primam ex hoc patet album non habere modum signi-
ficandi predicamenti ad aliquid verum enim est si ali-
quid est album albedine est albuꝫ: sed non si aliquid est
albedo aliquid est albū ꝛ si dicas ita est naturaliter hoc
nichil facit ad propositum satis est q̄ nature albedinis
absq̄ subiecto esse non repugnet ex his igitur patet ad
argumētum. Quarto notandū est pro intelligentia dif
finitionis em̄ viam realium preter illa que in predicabi
libus questione prima diximus q̄ relatio est habitudo
inter duo extrema ꝛ est talis nature ꝛ conditionis q̄ si
ne illis extremis esse non potest nec sine alia habitudi-
ne que in vno illozum extremozum fundatur et in ali-
ud terminatur sicut est paternitas que ad suum esse re-
quirit patrem et filium fundatur in patre ꝛ terminatur
in filium: requirit etiam in filio aliam relationem que
filiatio dicitur taliter q̄ paternitati inquantum huiusꝫ
modi repugnat non sic se habere: hoc autem nulli rei
absolute conuenit q̄ deo non conuenit certum est q̄ nō
conueniat creaturis patet quia licet homo non posset
esse sine deo conseruante: nichilominus hoc non repu-
gnat homīs nature similiter nulla erit res absoluta ad
cuius esse necessario requiratur subiecto inherere et q̄
alia res eiusdem generis secum alteri subiecto insit: in
presentiarum autem et si diffinitio potest applicari ad
relationem rationis tātum loqui intendimus de rela-
tione reali. visa declaratione diffinitiōis sīm reales est
notādum. q̄ quādo philosophus dicit disciplinam ꝛc.
esse in predicamēto relationis capit illos terminos nō
pro rebus pro quib⁹ supponunt sed pro rebus quas co
notāt et certum est illos terminos de formali significa
to importare respectū an sit rationis vel realis ille re-
spectus in ꝑdicamēto qualitatis videbitur q̄ ita ce-
perit philosophus patet: qꝫ certum est disciplinaꝫ ꝛ ha
bitum esse qualitates ꝛ nō relationes verum sīm nomi
nales oportet dicere terminos illos capi materialiter
ꝛ cum respectū conotent in predicamēto relatiōis po-
nuntur de ceteris autē exemplis nō curandu⁹ est quia
eozū nō requiritur veritas positio nāq̄ ꝛ sessio ad aliō
pertinent predicamētum fortassis in ydiomate in quo
philosophus scripsit illi termini habebant modum ſ-
gnificandi predicamēti relationis. Et aduerte nō esse
incōueniens aliquem terminū esse in vno predicamen
to ꝛ verbū ab eo denominatiue dictū in alio frigefactī-
uum ꝛ calefactiuum sunt in predicamento relationis ꝛ
frigefacere in predicamēto actionis ꝛ forte in ydioma
te philosophi: isti termini sessio statio habeant modum
significādi divnius predicati: ꝛ ista verba iacere stare ha-
bebant modum significandi alterius predicamēti. Ex
his ꝑz quis est intellectus vltime particule textus ia-
cere ꝛ stare nō sunt positiones sed denominatiue dicun
tur appositione: id est licet iacere ꝛ stare sunt verba ap-
positionibus denominatiue dicta nō tamē sunt eiusdē
predicamenti cum positione tāetsi hec sit tollerabilis
expositio aliter forte est dicēdu⁹ Aristoteles in ista dif
finitione diffiniuit ad aliquid vt includit omnem mo-
dum significandi habitudinem: ex quo patet quodlibꝫ
genus sex predicamentoꝝ vltimoꝝ esse ad aliquid ꝛ ex
consequēti quō posito: statio ꝛ huiusmodi sunt relatio
nes: tamen vltima particula textus exponēda est vt di
rimus. vnde pro maiore intelligentia debes notare q̄
in isto predicamento tantu⁹ ponūtur relationes intrin
secus aduenientes siue capias relationē intrinsecus ad
uenientem sīm reales vel nominales quas acceptiōes
declarau⁹ in prima questione predicabilium in sex vlti
mis predicamētis vt ibi etiam diximus ponūtur rela-
tiones extrinsecus aduenientes ex his igitur patet sīm
principia vtriusq̄ vie diffinitionis ad aliquid intelligē
tia forte contra ea que diximus argues: si est vnus ter-
minus superior ad omnes terminos istius predicamē-
ti ꝛ sex vltimoꝝ non oportebat ponere pro illis septem
nisi vnum predicamentum ad hoc dicetur in fine istius
tractatus tractando de sufficientia predicamentozum

¶ Sequitur textus.

¶ Inest aūt cōtrarietas i relatione vt virtus vicio cōtrarium cum sit vtrūqz horum ad aliquid est. ꝛ scientia inscientie nō autem oīmbus relatiuis iest contrarietas duplici eīm nichil est cōtrariū neqz triplici neqz vlli talium.

¶ In hac parte prosequitur philus proprietates relationis ꝛ dicit: inest autez contrarietas in relatione: idē relatiuis cōuenit esse contraria vt virtus vicio ꝛ scientia ignorantie cōtrariatur ꝛ cum vtrumq̄ istozū sit ad aliquid sequitur veritas ꝓprietatis verūtamen nō cō-
uenit hoc omnibus relatiuis quia duplum ꝛ triplum q̄
relatiua sunt cōtrariū non habent. Notandum est pri-
mo ꝓpro maiori intelligentia textus q̄ ista est proprie
tas nō in aliqua acceptione illaꝫ quartuoꝝ quas ꝓpor
phirius ponit in predicabilibus capitulo de ꝓprio cuꝫ
nō conueniat omnibus nec solis relatiuis sed ē quedā
cōuenientia ipsoruꝫ relatinoꝝ. Et aduertendū est pro
hoc vt patet ex dictis q̄ contraria prime intentionalit
sunt qualitates in eodez subiecto icompossibiles. scōe
vero intentionaliter sunt termini tales qualitetes co-
notantes vel proeis supponentes. Ratione cuiꝰ termi
ni illi de eodē simul ꝛ semel verificari nō possunt. si igit
in presentiarū ly contraria capiatur prime intentiona
liter sensus est q̄ relatiuis inest cōtrarietas id est termi
ni relatiui supponūt pro rebus cōtrarijs vt ptz de istis
terminis virtus ꝛ vicium que sunt relatiui ꝛ supponūt
pro rebus cōtrarijs si vero capiatur secūde intentiona-
liter sensus est q̄ termini relatiui nō possunt de eodem
verificari simul ꝛ semel de aliquibus verum est vt dixi-
mus ꝛ in exemplo patet. philosophi ꝛ phūs capit igno
rantiaꝫ pro ignoratia praue dispositionis que est erroꝝ
quā constat scientie repugnare: q̄ aūt duplum et triplū
nō cōtrariētur in ista significatione patet quia id est du
plum ꝛ triplum respectu diuersoꝝ: igitur nullo mo-
do contrariātur. Secūdo notādum q̄ ex textu philoso
phi posset colligi q̄ nullus ꝛ idē habitus successiue po
test esse vicium ꝛ virtus cuius oppositum sentit Sco-
tus in decima septima distinctione primi ꝛ multi noīa
les quid ad hoc diceretur sīm Scotū dicetur postea in
expositione reali. nominales vero qui tenēt illam opi-
nionem dicerent q̄ phūs cepit terminum secūde inten
tionaliter videlz pro terminis conotātibus qualitates
incōpossibiles vel habitudines incompossibiles i hoc
sensu virtus ꝛ viciū bene cōtrariantur conotāt nam q̄
illi termini incōpossibiles habitudines et similiter suꝫ
cōcreta. Ex his potest colligi argumentuꝫ cōtra illos
qui dicūt eūdem esse premissarum ꝛ cōclusionum habi
tum nam vt deduximus in primo posteriozuꝫ tractatu
vltimo ex illo sequitur eūdem habitum esse scientiaꝫ ꝛ
errorem cuius oppositum colligitur ex philosopho. dis
ces forte q̄ tāetsi idē habitus sciētia sit ꝛ error hoc re-
spectu diuersoꝝ est ꝛ nō respectu eiusdē obiecti hoc
nichil est dicere hoc nāq̄ nō sufficit ad cōtrarietatem
de qua phūs loquitur quia tūc duplum ꝛ triplum bene
contrariarentur respectu nāq̄ eiusdez nichil est duplū
ꝛ triplum: dices forte nō requiritur exemplorum veri-
tas satis est aliquibus alīs relatiuis hāc proprietateꝫ
conuenire. Cōtra nulla alia sunt vt cōstat quia non pa
ter ꝛ filius nō simile ꝛ dissimile ꝛ sic discurrēdo per ce-
tera relatiua: dices forte q̄ licet idem habitus sit sciē-
tia ꝛ error, datur tamē aliqua sciētia que nō potest esse
error illa videlicet que tātum est cōclusionis habitus ꝛ
similiter dabitur aliquis habitus qui est error et scien-
tia esse nō potest vt facile est inuenire hoc non tollit qđ
idem habitus sit vicium et virtus videtur igitur luci-
de hoc dictum philosophi nō stare cum illa positione.
Tertio notādum est q̄ exponendo istum textum secun
dum reales nō ꝺz capi iste terminus cōtraria pro qua-
litatibus cōtrarijs vt sit proprietatis sensus relatiōes
fundari in qualitatibus cōtrarijs quia hoc etiam cōue
nit duplo ꝛ triplo vna namq̄ cōtraria quantitas alteri
potest esse tripla vel dupla sed debet capi cōtraria pro
quibuscūq̄ rebus vel accidentib⁹ nō potentibus simul
ꝛ semel vel successiue eidem inherere et siue successiue
possint siue nō: nō est curādum ꝛ hoc modo due relatio
nes ſ̄e ꝥrient relatiōes nāq̄ ipoztate de formali signi

ficato ꝙ hos termios ſit⁹ ꝛ viciſſ ꝗs ꝺꝺē termios philo
ſophus cepit nō pro rebus pro quibus ſupponūt ſed ꝙ
relationibus quas de formali ſignificato important et
verū eſt talia formalia ſignificata eſſe relationes q̄ qui
dem relationes cum ſint reſpectus rationis cōſtat phi
loſophum ſuperi⁹ diffiniſſe relationem in cōmuni tam
relationem realem q̄ rationis. Alias eius ꝓprietas nō
haberet verum vel nō cōueniret relationi diffinite. rela
tiones nāq; reales incōpoſſibiles minime reperiūtur
quas phūs ponit.

¶ Sequitur textus.

¶ Videntur autem magis ꝛ minus re
latiua ſuſcipere Simile eñ magis ꝛ mi
nus dicitur. ꝛ inequale magis ꝛ minus
dicitur cum vtrumq; ſit relatiuum. Si
mile eñ alicui ſiſe dicitur ꝛ inequale ali
cui inequale dicitur. Nō aūt oīa ſuſci
piūt magis ꝛ minus. ꝺuplex etem nō di
citur magis ꝛ minus ꝺupleꝝ nec aliqꝺ
talium.

¶ In hac parte philoſophus ponit ſecūdam ꝓprie
tatem ad aliquid que talis eſt. Videtur autem magis
ꝛ minus relatiua ſuſcipere ideſt videtur ꝛ ita eſt relati
ua ſuſcipere magis ꝛ minus: ſimile eñ magis ꝛ minus
ſuſcipit. Similiter ꝛ diſſimilez cum vtrūq; ſit relatiū
ſequitur veritas ꝓprietatis ſimiliter ꝛ equale inequa
le magis ꝛ minus ſuſcipiunt. verum hec ꝓprietas nō
oībus conuenit relatiuis: nā ꝺuplum et triplum ſunt
relatiua magis ꝛ minus minime ſuſcipiūt. Notandū
eſt primo vt patz ex multis antedictis ſuſcipere magis
ꝛ minus ꝓprie intētionaliter eſt eſſe intēſibile ꝛ remiſ
ſibile ꝛ hoc tātum cōuenit qualitati ſecūde vero inten
tionaliter eſt cum iſtis aduerbijs magis ꝛ minus predi
cari: ꝛ tunc ꝓprietatis ſensus ē ꝙ aliqui termini de pre
dicamento relationis predicantur cum iſtis aduerbijs
magis ꝛ minus aliquid namq; dicitur magis ꝛ minus
ſimile ſimiliter magis ꝛ minus equale vel inequale ve
rum nō conuenit oībus relatiuis quia nichil eſt magis
ꝛ minus pater nec magis ꝛ minus ꝺuplū vel triplus q̄
aliud ꝛ hec eſt noīalis expoſitio ꝓ pro expoſitione reali
aduerte ꝙ non ſic intelligitur textus philoſophi q̄ rela
tiones ſint intenſibiles ꝛ remiſſibiles quia in relationi
bus nō reperiūtur gradus: ſed intelligitur ſic ꝙ ipſe re
lationes predicātur cum iſtis aduerbijs magis ꝛ min⁹
hoc aūt non concederent nominales cum nō admittāt
res ſed tātum terminos predicari vſi aliquando cōtin
git relationes ꝛ terminos relatiuos predicari cuz iſtis
aduerbijs magis et minus ratiōe additionis aliquādo
ratione diminutionis rei de qua verificātur vel alteri⁹
verbi gratia: ſint /a/ ꝛ /b/ albedines equales ī gradu in
tendatur /a/ ꝛ nō /b/ a fiet diſſimilis /b/ in gradu intēda
tur poſtea .b. vſq; ad gradum a ꝛ fiet ſimilis. Si iterū
diminuaf fiet diſſimilis aduerte tamē ꝙ ipſe relatiōes
in abſtracto nō predicantur cū iſtis aduerbijs magis ꝛ
minus: ſed bene in concreto. ſecūduz p̄s ex dictis ꝛ pri
mum oſtēditur: q̄ nichil eſt magis ſimilitudo q̄ aliud
alis ſimilitudo haberet grad⁹. Ex quo patz ꝙ ſi aliquid
dicitur magis ſimile hoc nō eſt: q̄ eius ſimilitudo plu
res habeat gradus vel magis fiat intenſa ſed quia eius
fundamētum ſcilz ſimilitudinis plures vel pauciores
habet gradus vel tot in cōparatione ad terminum ſimi
tudinis nominales tamen concederent nō ſolum in cō
creto ſed etiā in abſtracto ꝉmios relatiuos p̄dicari cū
iſtis aduerbijs magis ꝛ min⁹: ſiſe nāq; ſimilitudo ꝉmini
ſunt ſynonimi. Tertio notāduz eſt: nō eſſe vez equale ſu
ſcipere magis ꝛ min⁹ equalitas nāq; in idiuiſibili cōſi
ſtit ſi aliqua ei equalia ſunt ꝙ quācūq; additione vel di
minutione vni⁹ inequalia fiūt nichilomin⁹ tamē inequa
le magis ꝛ min⁹ ſuſcipit: videl eñ ſempedale magis ī
equale bipedali q̄ pedale ꝛ ꝓpterea phūs dixit in ſra ī
equale magis ꝛ min⁹ ſuſcipere ꝛ ſubticuti equale expo
ſitionē vero q̄ iſti ꝓprietati ſim principia realiū dedim⁹
ex littera phī trahere poſſum⁹ q̄ dicit relatiua ſim ma
gis ꝛ minus dicuntur. Sequitur textus.

¶ Omnia autem relatiua ad conuertē
tiam dicūtur. vt ſeruus domini ſeruus
dicitur. ꝛ dominus ſerui dominus dici
tur. ꝛ duplū dimidij duplū. et dimidiuz
dupli dimidiū. ꝛ maius minoze maius
min⁹ ꝛ maioze min⁹. Similiter aūt ꝛ in
alijs. Sed caſu aliquotiens differt ſe
cundū locutionē. vt diſciplina diſcipli
nati diſciplina dicit. ꝛ diſciplinatū diſci
plina diſciplinatū. ꝛ ſenſus ſenſati ſen
ſus ꝛ ſenſatū ſenſu ſenſatū. At vero ali
quotiens nō videbit cōuerti niſi conue
nienter ad quod dicit aſſigneꝝ. Si enim
peccet is q̄ aſſignat vt ala ſi aſſigneꝝ a
uis ſi ꝙuerſit vt ſi auis ale. Neq; ei
i eo ꝙ auis ē ala auis dicit ſz i eo quod
alata eſt. Multorum enim ꝛ aliorum ale
ſunt q̄ nō ſunt aues. Quare ſi aſſigneꝝ
cōuenienter conuertitur vt ala alati ala
eſt. ꝛ alatuz ala alatum. aliquotiens au
forte ꝛ nomina fingere neceſſe erit ſi nō
fuerit nomen impoſitū ad quod conue
nienter aſſignetur. vt remus i ali igne
tur nauis nō erit aſſignatio cōueniens.
Neq; eñ in eo ꝙ nauis eſt in eo ei⁹ rem⁹
dicit. Sunt eñ naues quarū remi non
ſunt/ quare nō conuertitur. nauis enim
non dicitur remi nauis. Sed forte con
uenientior aſſignatio erit ſi ſic quodā
modo aſſignetur. Remus remite rei re
mus eſt. aut quomodo aliter ſit dictum
nomen enim nō eſt poſitum. Conueꝝ i
tur aūt ſi ꝙuenienter aſſignetur. Remi
tum eñ remo remitū eſt. ſimiliter aūt ꝛ
in alijs vt caput cōuenientius aſſigna
bitur capitati q̄z ſi animalis aſſignetur

neq; eñ i eo quod eſt alal caput habet.
Multa alialia ſūt capita nō habentia ſic
aūt forte aſſe facilⁱ ſumit q̄bⁱ nomen nō
eſt poſitum ſi ab his que ꝓria ſunt. ꝛ ab
his ad que cōuertit noīa ponutur. vt in
his que predicta ſunt ab alia alatuz a re
more mitum.

¶ Conſequēter phūs ponit ſecāz ꝓprietatem rela
tiuorū dicens. Omnia aūt relatiua ad cōuertentiaz di
cūtur: id eſt tertia ꝓprietas relatiuoꝝ eſt relatiua ad cō
uertentiam dici ꝛ ponit exēplū dicens vt ſeruus ꝛ dōis
ad cōuertētiam dicūtur nā ſi aliquid eſt ſeruus dōi ali
quid eſt dōis ſerui et ſi aliquid eſt duplum dimidij ali
quid eſt dimidiū dupli. verūtamen nō ſemper dicuntur
ad cōuertētiam ſub eodem obliquo: quia diſciplina et
diſciplinatū relatiua ſunt ꝛ tamen nō dicūtur ad cōuer
tentiam ſub eodem caſu obliquo. ſic eñ adinuicē refe
runtur ſi diſciplina eſt diſciplinati eſt diſciplina ꝛ ſi diſ
ciplinatū eſt diſciplina eſt diſciplinati. Aliud exēplum
ſatis patēs ponit phūs. Notandū eſt ꝙ dici ad cōuer
tentiam idem eſt ꝙ adinuicem referri quid aūt ſit rela
tiua adinuicem referri ſupra declaratū ē ſim principia
vtriuſq; vie: ideo nō opus eſt plixiore expoſitione. Sz
aduerte ꝙ ex iſto textu nō inapaꝛēter pōt trahi philo
ſophum loqui de terminis: quia ſola nomina videntur
variari per caſus verumtamen reales haud difficulter
ad hoc dicerent. Primo ꝙ res ad extra et ſi ēm ſe non
debeant dici alterius ꝛ alterius caſus nichilomin⁹ tā
men ſim ꝙ concipiūtur vel ſignificātur per conceptus
ſeu terminos diuerſorum caſuum poſſet dici per caſus
variari dicitur ſecūdo ꝙ ſenſus littere phī eſt relatiua
dici ad cōuertētiam: ſed aliquādo cōuertentia explia
cantur per obliquū vnius caſus aliquādo per obliquū
alterius ꝛ qualitercūq; dicatur nō procedit argumen
tum verū eſt poſitio noīalis magis videtur cum littera
phī quadrare ſed ꝓtra litterā philoſophi qualitercūq;
exponaf alique poſſunt fieri inſtātie ꝛ phūs ponit vnā
que talis eſt ꝛ dicit at vero aliquotiens nō videtur cō
uerti niſi cōuenienter ad quod dicitur cōmune aſſigne
tur: id eſt videf ꝙ aliquod relatiū nō dicatur ad con
uertētiam cū obliquo cuius eſt determinabile. hoc eſt
verū ſi talis obliqui in debita fiat aſſignatio ſic eñ poſ
ſet hic qui aſſignat vt ala ſi aſſignetur auis nō conuer
titur vt ſit auis ale id eſt ſicut ſi iſti relatiuo ala adūga
tur ꝓ determinatione auis ſic dicēdo ala eſt auis ala
nō bona fiet aſſignatio neq; cū illo relatiuū dicerur ad
conuertētiam: q̄ non oportet ꝙ ſi ala eſt ꝙ auis ſit ala
cum ſint multe ale que nō ſunt auis: vt patet de alis pi
ſcium multoruq; ſerpētū. ſimiliter nō oportet ꝙ ſi auis
ſit ꝙ alis ſit auis ꝙ ſit ala auis ponendo ly ala in ablā
tiuo ꝛ hoc eſt ꝙ dicit phūs in littera vſq; ad illam par
ticulam quare ſi ſic aſſignetur cōuenienter ꝛ cōuertef
vt ala alati ala et alatū ala ſeu ale alatū cuius ſenſus ē
ſi iſti relatiuo ala adiūgatur iſte obliquus alativt dicē
do ala eſt alati ala bene dicetur cū illo ad conuertētiaz
cum etiam alatū ala ſit alatum et ſequitur in littera ali
quotiens aūt forte ꝛ nomina fingere neceſſe erit. id eſt
aliquādo tamen neceſſe eſt fingere nomen cū quo rela
tiuum dicatur ad cōuertētiam ſi nō fuerit nomen poſi
tum ad ꝙ cōuenienter aſſignent ideſt quando nō eſt no
men impoſitum cum quo relatiuū ad conuertētiam di
catur nā tunc ſi ejadiungatur aliquis obliquus non fiet
debita aſſignatio termini cum quo ad conuertentiā di
citur vt remus nauis ſi aſſignetur non erit conueniens
aſſignatio: id eſt vt ſi iſti relatiuo remus aliquis adiun
geret ly nauis in obliquo: dicendo remus eſt nauis re
mus non aſſignaret terminum cum quo remus ad con
uertentiaz dicitur: neq; enim in eo ꝙ eſt nauis in eo ei⁹
remus dicitur: ideſt quia non oportet ſi nauis eſt ꝙ ali
quis ſit remus eius ſunt autem naues quarum nō ſunt
remi: id eſt non habentes remos quare nō conuertitur
nauis. non enim dicit remi nauis ideſt ex quo patet re
mus ꝛ nauis non dici ad conuertentiam videlicet vt ſe
quatur ſi remus eſt nauis ſit remus ꝛ ſi nauis eſt alicu
ius remi eſt nauis. ſecūda enim conſequentia non valet
Cōſequenter dicit philoſophus ſi velim⁹ aſſignare ter
minus cū quo ille terminus remus dicatur ad conuer
tentiam capiemus iſtum terminum remitum: nā ſi re
mus eſt remiti remus eſt ꝛ econtra. ſimiliter ſi velimus
aſſignare terminum cum quo ly caput ad conuertētiā
dicitur nō aſſignabimus ly animal. multa namq; ani
malia capitibus ſunt carentia: ſed aſſignabimus ly ca
putatum ſic enim forte aſſe facilius ſumetur quibus non
eſt nomen poſitum ideſt ꝛ modo dicto facile eſt nomen
fingere cum quo relatiuum ad conuertētiam dicatur:
ſed ab his que ꝓprima ſunt et ab his que conuertuntur
nomina apponantur: ideſt conuenienter fit talis nomi
nis fictio quando tale nomen conuenītiam habet cū
relatiuo vt in his que dicta ſunt patet vt ab ala alatuz
ꝛ a remo remitum hec eſt vt ſi aſſignetur alatum tanq̄
terminus cum quo alia ad conuertentiam dicitur ꝛ re
mitum cum quo remus ſimiliter ad conuertentiam di
citur bona ꝛ conueniens erit aſſignatio. Notanduz eſt
ꝙ etiam ex iſto textu poteſt nō inapparenter colligi id
qō in precedenti tetigimus: videlicet philoſophum de
nominibus loqui nomina namq; tantum ꝛ non res fin
gimus verum ad hoc diceretur facile inſequendo rea
lem poſitionem philoſophū intendere nos fingere no
mina ſub quibus relatiua ad conuertentiam dicantur
ꝛ aduertendum eſt ꝙ nō ſemper terminus cum quo ad
conuertētiam relatiuum dicitur eſt aliius terminus ab
eo: ſed eſt idez terminus ſub alio caſu verbi gratia ſimi
le referf ad ſimile: nā ſi ſiſe ē ſimilis ſiſe ē ſimiliter equa
le ꝛ inequale ſibijpſis referūtur et debes notare philo
ſophum nō intendere negare quin poſſet vere aſſigna
ri relatiuū reſpectu alicuius cum quo ad conuertentiā
nō dicatur vt ex dictis ꝓz: nā ſi caput eſt alicuius ani
malis caput eſt: ſed intendit dicere ꝙ ſi econuerſo non
ſequatur non fiet aſſignatio termini cum quo relatiuum
ad conuertētiam dicatur ꝛ eſſe certum ex dictis cōſtat
Secūdo notandum eſt difficile eſſe relatiuis omnibus
correlatiua aſſignare (dicitur correlatiuuz cum quo re
latiuum ad cōuertentiam dicitur) hoc patet in relati
uis pluralis numeri ſi queratur correlatiuum iſti⁹ ter
mini patres nō conuenienter aſſignabitur iſte termin⁹
filij in plurali numero: licet a genere abſoluatur q̄ cō
tra nō conuertitur: ſunt eñ filij quoruz nō ſunt patres
vt ſi fortes plures habeat filios ꝛ nullus alius habeat
ſimiliter iſti relatiuo filij ſi quis aſſignet ꝓ correlatiuo
ly patres nō bona nec conueniens aſſignatio fiet ꝓ o
pter contrariam rationem nec in talibus cōueniēs fie
ri poterit aſſignatio niſi relatiuum in obliquo addatur
correlatiuum vt dicendo ſic filij patrum cum illo nāq;
complexo ly patres ad conuertētiam dicitur. ſequitur
ei ſi patres ſunt filij patrū ſūt ꝛ ſi filij patrū ſunt filij ſūt
ꝛ viceuerſa dicas in alijs duobus et ſi iſti termino fili⁹
aſſignetur correlatiuum abſq; dubio debet ei aſſignari
iſte terminus pater vtrumq; a genere abſoluendo alias
incōuenienter aſſignatio fieret in ſingulari numero nō

adeo difficile est fingere correlatiuum.

¶ Sequitur textus.

¶ Omnia ergo q̄ ad aliq̄d dñr si cōueniēter assignent ad cōuertetiam dñr. Nā si ad quodlz aliud assignent. ⁊ nō ad illud dicant nō conuertūtur. Dico aūt quoniā neqz horū q̄ indubitāter cōuertibilia dicūtur. ⁊ nomina eis posita sunt nihil cōuertit. si ad aliq̄d eorū q̄ sunt accidentia assignent. ⁊ nō ad ea ad q̄ dñr vt seruꝰ si nō domini assignetur. sed hominis vel bipedis vel alicui talium. non quæritur nō enim conueniens est assignatio. Amplius. Si cōuenienter assignetur ad id ad quod dicitur oīnibus aliis circūscriptis. quecūqz accidentia sūt. relicto vero illo solo ad quod assignandū est semper ad ipsum dicetur. vt ille seruꝰ ad dñm dicitur circūscriptis oīnibꝰ que accidentia sūt. omnino vt esse bipedez vel scientie susceptibilem vel hominez. Relicto vero solo quod dominꝰ est semper seruus ad ipsum dicetur. Seruus em̄ domini est. Si autez nō cōueniēter reddatur ad id ad quod dicitur circumscriptis oīnibus aliis relicto vero solo ad quod assignatuz est nō dicetur ad ipsum. assignetur em̄ seruus hominis et alia auis circūscribatur ab hoīe esse dominum nō iam seruus ad hominem dicetur. Cum em̄ dominus nō sit seruus nō est. similiter ⁊ de aui si adimatur ea alatam esse ⁊ amplius nō erit ala ad aliquid. Cum em̄ nō sit alatuz nec ala erit alicuius. Quare oportet assignari ad id ad quod conuenienter dicitur. Et si sit nomen politū facilis erit assignatio. si autem no sit forte fale necessarium erit nomen fingere. Si autem sic reddātur manifestum est quoniam omnia conuertim dicūtur.

¶ In ista parte philosophus colligit conclusionez superius positam ⁊ dicit q̄ omnia relatiua si cōueniēter assignētur: id est si suozum correlatiuoꝝ fiet conueniēs assignatio dicentur cum eis ad conuertētiam: naz si ad quodlibet aliud assignētur ⁊ nō ad illud dicantur non cōuertuntur: id est sed si nō assignetur suum verum correlatiuum nō oportet q̄ secum dicātur ad conuertētiā q̄ declarans subdit: dico autem quoniā neqz eorū que indubitanter conuertibilia dicūtur ⁊ nomina eis posita sunt nichil cōuertitur hoc est quia si in rei veritate ⁊ terminus dicatur ad cōuertentiaz cū alio imposito ad significādum nō dicentur mutuo ad cōuertentiaz si ad eorum aliquid que sunt accidētia assignētur ⁊ nō ad ea que dicūtur: id est si pro correlatiuo assignet terminus qui in rei veritate nō est correlatiuum eius nō dicetur secum ad cōuertētiam ⁊ quia textus philosophi longꝰ est ⁊ sine difficultate satis est eius sententiaz explicare ponit consequenter phūs regulam quandaz ad cognoscendum quādo cōuenienter fit assignatio correlatiui ⁊ dicit in sententia si ꝯ assignetur correlatiuum b ⁊ scire volumus an cōuenienter facta sit assignatio vel non oportet tollere ⁊ separare ab ꝯ oīa que de eo accidētaliter predicātur quo facto si adhuc dicatur ad cōuertētiam cū b benefacta est assignatio correlatiui ipsius b sinautem malefacta est. verbi gratia querimus correlatiuum huiꝰ termini seruus si assignetur pro correlatiuo eius iste terminus dominꝰ dico q̄ bona erit assignatio correlatiui quia seclusis ab isto termino dominus omnibus predicatis que de eo accidentaliter predicantur adhuc dicetur ad conuertētiam cuz isto termino seruꝰ semper namqz hec consequētie sunt bone: si dominꝰ est seruus dominus est ⁊ si seruus est / dñi seruus est: ⁊ si que res qui sunt illi termini quos philosophꝰ dicit accidentaliter predicari de isto termino dominus: dicoq̄ oīs terminus qui nō predicatur in primo modo dicendi q̄ se de ly dominus predicatur accidentaliter de illo termino ⁊ capimus predicari per se primo modo large et nō stricte. seu proprie predicatio namqz per se ꝓprie capta est quando superius de inferiori essentialiter quiditatiue predicatur in predicatione directa vel econtra indirecta large vero capiendo fit talis predicatio non solum more predicto verum etiam quando predicatur diffinitio de diffinito quiditatiua siue quid nominis ⁊ certe regula philosophi est sufficiens nimis quia staret forte seruum ad conuertētiam cū domino dicitratione alicuius termini inseparabiliter predicabilis de domino cū quo ratione sue significationis seruus ad conuertētiam dicitur et nō cum illo termino dominus ex quo patet id q̄d supra diximus requiri ad hoc q̄ aliquis terminus ad conuertētiam dicatur cum altero debet itelligi ratione significationis eiꝰ alꝫ mutua consequentia inter illos minime sufficeret ad hoc q̄d ad cōuertentiā dicanꝫ verbi gra ly inter istos terminos genitor et filiꝰ in diuinis sit mutua ꝓña nō tamē ly genitor est correlatiuuz de ly filiꝰ. primū patet quia ī diuinis sequitur genitor est ꝑ filiū genitor ē: ediuerso etiā sequit filiꝰ est ergo genitoris filiꝰ est. scōs pz: qz relatiuū de ly filiꝰ est ly pater vnde q̄ sit mutua consequentia inter patrem ⁊ filiuz in diuinis nō est ratione istius termini genitor sed quia in diuinis omnis genitor est pater possumus etiā ī creaturis penere multa exempla sed istud sufficiat qz res est clara patet: igitꝫ. q̄ ad hoc q̄d debite alicui relatiuo assignetur correlatiuū oportet q̄ dicantur ad conuertentiam ratione significationis quam habent ad nichil aliud considerationis: habentes aduerte etiam q̄ quando philosophus dicit ad videndum an bene facta sit assignatio deberi separari predicata accidentalia et non que dicūtur per se de termino: nō ideo hoc dicit qz cū q̄lz tali relatiuū debeat dici ad cōuertentiā tanqz cum suo correlatiuo: qz certuz est hoc esse falsum lz eum pater habeat filiū ꝓ correlatiuo non tamē habet superius ad filiū ꝓ correlatiuo vt cōstat: sed ꝓ tanto dicit quia cōtradictionē implicat aliq̄d esse ⁊ nō cōuenire ei ea q̄ de ipso essentialiter predicātur: sed non ita est de his q̄ ei accidētaliter cōueniūt. verbi gra contradictionez implicat q̄ aliq̄d sit sortes ⁊ nō sit homo sed non cōtradictionē implicat q̄ sit homo ⁊ non risibilis licet illud sit impossibile qz esse hominē siue risibili est ponere priꝰ siue posteriꝰ: qd tamē necessario cōsequitur q̄ cōtradictionē nō implicat sed queris rationē assignationis regule philosophi dico rationē esse. naz alias aliquādo assignaretur pro correlatiuo relatiui terminus qui nō haberet modum significādi predicamēti relationis vt facile ex dictis colligi potest si sufficeret ad debitā assignationē correlatiuiqz inter ipsum et relatiuum sit mutua cōsequētia: ⁊ clarum est relatiuuz et correlatiuum habere modum significandi predicamenti relationis.

¶ Sequitur textus.

¶ Videnꝫ autē ad aliq̄d simꝫ esse natura. ⁊ in aliis q̄dē pluribꝰ verū est simꝫ enim duplū ⁊ dimidiū sunt. ⁊ cū sit dimidium duplū est. ⁊ cū sit seruꝰ dñs est. Sikꝫ autē his ⁊ alia. Simꝫ autez hec aufert se inuicem. si enī non sit dupluz non erit dimidium. ⁊ si non sit dimidium non erit duplum. Similiter autem ⁊ in aliis quecunqz talia sunt. Non autem in omnibꝰ relatiuis veruz videꝫ esse simꝫ natura. scibile enim sciētia priꝰ videtur esse Namqz in pluribꝰ subsistētibꝰ rebꝰ sciētias accipimꝰ. in paucis vero vel nullis quisq̄ hoc perspiciet simꝫ cum scibili sciētia factā. Amplꝰ. scibile sublatum simul aufert sciētiam. Scientia vero simul non aufert scibile. Nā si scibile non sit non est scientia Scientia vero si nō sit nichil prohibet esse scibile. vt circuli quadratura si est scibilis Scientia quidem est nondum est illud vero scibile est. Amplꝰ Animali quidē sublato scientia nō est. scibilia vero plurima esse cōtingit. similiter his sese habent ea que sensu sunt. Sensibile enim prius est quā sensus esse videatnr. sublatū enim sensibile simul aufert sensum Sensus vero sensibile nō simul aufert sensꝰ eni i corpore ⁊ circa corpꝰ est. sensibili aūt sublato aufert corpꝰ. sensibile ei corpꝰ est. Cū aūt corpꝰ nō sit sublatꝰ est sensꝰ. Quare siꝫ aufert sensibile sensum sensus vero sensibile non simꝫ aufert. sublato enim animali sublatꝰ est sensꝰ. sensibile enim permanet. vt corpꝰ dulce. calidū amaruz. ⁊ omnia alia quecunqz sunt talia. Amplꝰ. sēꝰ q̄dē simꝫ cuz sēsato fit. Simꝫ enim fit animal ⁊ sensꝰ sensibile vero ante est q̄ esset sensatuz. Ignis enim ⁊ aqua ⁊ alia hmōi. ex quibꝰ ipsuz animal cōstat. Ante sunt q̄ animal omnino sit vel sensꝰ. Quare priusq̄ sēꝰ sensibile esse videtur.

¶ In ista parte philosophꝰ ponit quartā ꝓprietatez relatiuoꝝ: ⁊ duo facit. Primo ponit illā ꝓprietatem Scōo ostendit illam nō omnibus relatiuis conuenire dicit primo videtur autem ad aliquid simul esse natura: id est quarta ꝓprietas relatiuoꝝ est relatiuū ⁊ correlatiuum esse simul natura ⁊ in aliis quidez pluribus manifestum est: id est hoc patet inductiue in multis relatiuis simul enim est duplū ⁊ dimidium. id est nā duplum ⁊ dimidium que sunt relatiuū ⁊ correlatiuū sunt simul natura. similiter seruus ⁊ dominus: id est quia si duplum est: dimidium est: ⁊ si seruus est dominus est. similiter autem his sunt ⁊ alia: id est ⁊ multa alia relatiua sunt his similia quo ad hoc etiam q̄ sunt simul natura. similiter autem ex sese auferre inuicem: id est etiam relatiua sic se habent q̄ ad negationem vnius sequitur negatio alterius si enim non sit duplum non est dimidium: ⁊ si non est dimidium non est duplum. similiter autem ⁊ alijs quecunqz talia sunt: id est eodē modo se habent cetera relatiua quorum vtrumqz est ilatiuum alterius q̄ ad negationem vnius sequitur negatio alterius: quia arguitur ab opposito consequētis ad oppositum antecedentis. Notandū est primo q̄ illa dicuntur esse simul natura prime intētionaliter quorum nullum ad suum esse aliud presupponit: ⁊ si mutuo ad sui esse se coergant: ⁊ propter hoc inter causaz ⁊ effectuz principium: ⁊ principiatū solet poni prioritas nature. effectus namqz causam presupponit ⁊ preerigit ad suum esse secunde vero intentionaliter dupliciter accipitur simultas nature. Uno modo pro propositionibus se mutuo inferentibus quaruz nulla se habet: vt causa probatiua alteriꝰ sicut sunt iste due homo est risibilis homo est flebilis supposito q̄ nulla illarum passionum risibile flebile aliam p̄supponat. Alio modo accipitur pro terminis incōplexis se mutuo inferentibus: et isto modo accipitur in presenti Ex quo patet sensus ꝓprietatis qui talis est relatiuum ⁊ correlatiuum sic se habent q̄ vnum est ilatiuum alterius ⁊ econtra ad istum sensum q̄ propositio de secundo adiacente in qua subiicitur vnuz relatiuū infert propositionem de secūdo adiacente: in qua subiicitur aliud correlatiuum. Ubi gratia. si pater est filius est: ⁊ si filius est pater est. Et notanter dico propositionem secundi adiacentis: quia in tertio adiacente non valeret consequentia: vnde non sequitur si filius est genitus pater est genitus: ⁊ si pater est generans est filius generans Et ex hoc patet veritas scōe partis. videlicet q̄ ad negationē vniꝰ sequat negatio alteriꝰ. scōo ptz q̄modo simul natura in ꝓprietate nō capiꝫ prime intētionaliter nō enī oportet si iste terminꝰ pr̄ est q̄ iste terminꝰ filiꝰ sit nec econtra. Scōo notādū est q̄ ēm principia realiū simul natura capitur

primeintẽtionaliter ⁊ est sensus ꝑpletatis si vna relatio sit alia relatio ei correspõdẽs est dictũ. nãq; est omni relationi in vno extremo correspõdere aliã de necessitate in alio extremo. nec ꝙ aliquã potẽtiã oppositus fieri potest. ex quo patet in littera philosophi concreta capi ꝓ abstractis ⁊c duplum ꝓ relatione in duplo fũdata ⁊ ad dimidiũ terminata q̃ quidẽ relatio est proportio dupla. nõ enĩ potest capi duplũ nec dimidiũ ꝓ illis reb⁹ quarũ vna est alteri dupla talis nãq; res non sunt simul natura pedale ⁊ bipedale vero nõ est simul natura cũ quadrupedali potest enim esse bipedale sine quadrupedali nisi velles dicere sensum philosophi esse bipedale ⁊ quadrupedale simul esse natura inquãtũ duplũ ⁊ dimidiũ ⁊ sensus esset ver⁹ ¶ Ex littera autẽ philosophi nõ video quin eque benevn⁹ sensus sicut alius trahi potest. cõsequẽter philosoph⁹. venies ad scõm dicens non autẽ in omnib⁹ relatiuis verũ videtur esse simul natura. i. nõ omnibus relatiuis cõuenit esse simul natura subalterni in sciẽtia ꝑtius esse videt. i. qz scientia ⁊ scibile sunt relatiuũ ⁊ correlatiuũ ⁊ tamẽ nõ sunt simul natura. scibile namq; ⁊ ꝑtius natura q̃ scientia stat nãq; ꝙ scibile sit quãdo sciẽtia nõ est ꝙ philosoph⁹ ꝓbat dicẽs. nã q̃ in plurib⁹ reb⁹ subsistẽrib⁹ scientias accipim⁹. i. qz ꝓ maiori parte ⁊ quasi semp ꝑi⁹ est scibile q̃ scientiã eius acq̃ram⁹ in paucis vero vel nullis hoc qs reperiet simul cũ scibili sciẽtiã esse. i. ⁊ raro vel nunq̃ cõtingit ꝙ sciẽtia scibile simul sunt natura: ⁊ sic ꝑz ꝓbãdo amplι⁹ scibile sublatũ simul aufert scientiã. Scientia vero non aufert scibile. i. sili⁹ si scibile non est sciẽtia nõ est: eduerso autẽ minime seqtur. patet hoc quia circuli quadratura scibilis est ei⁹ tamẽ sciẽtia nõdũ est muẽta. Amplι⁹ animali sublato nõ est sciẽtia scibilis vero plura esse cõtingit. i. si aial nõ est sciẽtia non est scibile tamẽ est multa namq; ꝓter aial scibilia sunt. Silr autẽ his sese habẽt ⁊ ea q̃ ꝙ sensu sunt. i. nec hec ꝓpietas cõuenit istis relatiuis sensus ⁊ sensibile. sensibile vero ꝓtusq̃ sensus esse videtur ⁊ sic nõ sunt simul natura assumptũ patet. nã sensibile perẽptum peremit sensum. i. qz si sensibile nõ est sensus/nõ est sensus vero sensibile nõ simul peremit. i. sed nõ seqtur sensus nõ est ergo sensibile nõ est. sensus enĩ circa corp⁹ ⁊ in corpore sunt. i. qz sensus est in corpore seu aliqđ ꝓticule corpus sensibile enĩ perẽpto: perẽptũ est corp⁹. i. ⁊ si sensibile non est corp⁹ nõ est. sensibile enĩ est corp⁹. i. qz omne corpus est sensibile cũ vero corp⁹ nõ sit peremitur ⁊ sensus quare simul peremit sensibile sensum. i. sed dictũ est antea ꝙ si corp⁹ nõ est sensibile nõ est. ergo seqtur si sensibile nõ est sensus nõ est. ex quo patet philosophũ sic arguere ad ꝓbãdũ ex negatione sensibilis seq negationem sensus si corp⁹ nõ est sensus nõ est: ⁊ si sensibile nõ est corp⁹ nõ est. ergo de primo ad vltimũ seqtur si sensibile nõ est sensus nõ est. ¶ Prima ꝓsequẽtia patet qz omnis sensus est corp⁹. Scõa patet qz omne corp⁹ est sensibile: sed ꝙ nõ sequaℓ ecõtra assumit philosophus dicens. Sensus vero sensibile nõ simul peremit animali quidã perẽpto sensus quidã perẽptus est. i. sed qõ non sequaℓ sensus nõ est. ergo sensibile nõ est patet. nã si animal nõ est sensus nõ est. nichil namq; ꝓter aial habet sensũ sensibile vero erit. i. sed nõ oportet si animal non sit ꝙ sensibile non sit quia ꝓter animalia multa sunt sensibilia vt corpus calidum dulce amarũ ⁊ multa huiusmodi. ex quo patet in istis exẽplis illas indefinitas negatiuas capi ꝓ vniuersalib⁹ ⁊ sensibile capi in ꝓpositio nõ ꝓ sensitiuo: sed ꝓ re autem nata sentiri: ⁊ sequitur in littera. Amplι⁹ autem sensus quidẽ simul cum sensato fit. ¶ Hic philosophus ponit scõam ꝓbationem sui dicti: ⁊ dicit sensum nõ ꝓtius esse sensitiuo simul enim animal fit⁹ sensus. i. cũ eque cito sit animal ꝙ est sensitiuũ sicut sensus dictũ namq; est sensum non posse esse sine animali: sensibile vero anteq̃ esset sensatum. i. sed sensibile ꝑcessit sensitiuũ ignis enim et aqua ⁊ huiusmodi ꝑtius sunt q̃ animal. ex quib⁹ ipsum animal cõstat. i. cum ex istoꝝ elementoꝝ trãsmutatione animal veneretur. ergo concludit philosophus sensibile ꝑtius esse sensus ¶ Ex quo patet philosophũ sic arguere sensus nõ est ꝑtius sensitiuo: sed sensitiuũ eque cito est sicut sensus ꝙ est dicere si sensus est sensitiuũ est hec est manifesta: ipse namq; sensus sensitiuus est vel aliqđ ipso sensu est sensitiuũ: sed sensibile est ꝑtius sensitiuo: qz est ꝑtius animali ꝙ tãtum est sensitiuũ ꝙ est dicere: sed nõ oportet si sensibile est sensitiuũ esse. nam elemẽta sunt sensibilia ⁊ animali ꝓtioꝛa cũ ex eis animal cõponatur verũ ꝓ maiore declaratione eoꝝ que dicta sunt. ¶ Notãdũ est primo ꝙ multa alia relatiua que Aristoteles nõ nominat in littera non ad cõuertẽtiam dicuntur cum suis correlatiuis sicut sunt ista ꝑi⁹ posterius calefactiuũ calefactibile nõ enim seqtur calefactiuum esse. ergo calefactibile est nec ecõtra: nec sequitur ꝑtius est. ergo posterius est: nec ediuerso ex his infero ꝙ aliqua sunt relatiua q̃ ⁊ si nõ sint simul natura cũ suis correlatiuis inferũt tamen sua correlatiua ⁊ aliqua sunt que neq; inferũt illa nec inferũtur ab eis. hoc patet in exẽplis. nam si scientia est animal est: ⁊ si animal est scibile est. ergo si sciẽtia est scibile est: sed non seqtur scibile est ergo sciẽtia est. ex quo patet philosophũ tantum loq̃ de sciẽtia que est in homine scõs patet philosophum vocare rem ad extra obiectũ scibile. Alias non valeret hec ꝓsequẽtia. animal est: ergo scibile est patet etiã philosophum nõ habere ꝓ incõueniẽti in aliqua specie accidẽtiũ nullũ esse indiuiduũ. Scõa pars correlatiũ patet: quia ꝑtius posteri⁹ calefactiuũ calefactibile sunt relatiua ⁊ correlatiua ⁊ tamẽ nullũ eorum infert suũ relatiuũ neq; infertur ab eo. ¶ Nõ enim oportet si ꝑtius sit ꝙ posteri⁹ sit nec econtra: nec oportet si calefactiuum est ꝙ calefactibile sit: nec ediuerso. Secũdo principaliter sequitur ꝙ nõ est idem dici ad cõuertẽtiã ⁊ esse simul natura hoc patet. nam ad hoc ꝙ calefactiuum ⁊ calefactibile dicãtur ad conuertẽtiam vt patet ex antedictis sufficit ꝙ hee cõsequẽtie sint bone: sed calefactiuum est alicui⁹ illud est alicuius calefactibilis calefactiuũ. similiter si calefactibile est illud est ab aliquo calefactuo calefactibile. igitur dicũtur ad conuertentiam in cõsequẽte. namq; ꝓme cõsequẽtie ly calefactiuũ supponit: qz est termin⁹ ampliatiu⁹ a parte ꝓdicati posit⁹ licet sit respectu verbi ꝓsentẽ temporis: in secunda etiam cõsequẽtia ꝓpter similẽ causam ly calefactiuum supponit etiã in istis duabus calefactibile est ⁊ calefactiuũ est illi duo termini nõ supponũt ⁊ autem debent intelligi suppositio ꝙ iste terminus calefactibile sit termin⁹ ampliatiu⁹ de materali ⁊ formali significato tũc enim licet ly calefactiuũ non esset terminus ampliatiu⁹ ille consequẽtie essent bone. Amplιatur enim termin⁹ qui est determinatio termini ampliatiui conceditur namq; ista vera antichristus est generabilis ab aliquo: ⁊ ego credo sufficere sm mẽtem philosophi quicquid ad hoc ꝙ aliqua sint simul natura vt in ꝓpositio capitur simultas nature ꝙ inter illa sẽ mutua consequẽtia. ex quo patet ꝙ talis simultas nature secum patitur cum ꝑioritate nature requisitam inter causam ⁊ effectũ ¶ hoc videtur cõformie dicẽ doctoris subtilis in quarta questione quolibeti. Et aduertẽdus est ꝙ quãdo ¶ Philosoph⁹ dicit ꝙ inter impossibile in-

teremitur sciẽtia capit ibi interẽptionẽ ꝓpositione negatiua de scõo adiacẽte in qua subiicit ly scibile vt sit sensus si scibile nõ est sensus nõ est: qz ad negationẽ alicuius scibilis particularis nõ seqtur negatio scientie: qz non seqtur rosa nõ est. ergo sciẽtia non est immo nec sequitur ꝙ scientia de rosa nõ est: sed nõ immerito quis potest dubitare in sequẽdo principia realiũ ꝙ oĩa relatiua ad conuertẽtiã dicũtur. dictũ namq; est vnã relationem coexigere aliã in suo termino ⁊ ecõtra si hoc igit⁹ ita sit nõ videt cõuenienter dictũ relatiua nõ esse simul natura ex illo namq; seqtur vtrumq; relatiuũ esse relatiuum alteri⁹. ¶ Respõdet ꝙ vt dictũ est in prima qstione ꝑdicabiliũ multiplex est relatio q̃dã est relatio realis q̃dã aptitudinalis ⁊ q̃dã rationis cuius diuisionis mẽbra in tripliciℓ illi⁹ qstionis articulo declarata sunt: sunt autẽ aliquãdo aliqua relatiua relatiõe reali sicut pater filii⁹ simile ⁊ dissimile ꝓpinquũ remotũ agens et patiens ⁊ multa alia ⁊ talia simul sunt natura volo dicere quãdo relatiuũ ⁊ correlatiuũ sunt relatiua realib⁹ relationib⁹ tũc sunt simul natura. ⁊ de illis relationib⁹ intelligitur ꝙ interdubitã dũ dixisti de natura relationum si autẽ relationib⁹ aptitudinalib⁹ sint relatiua relatiuũ ⁊ correlatiuũ nõ oportet relatiua esse simul natura vel sivnũ relatione rationis sit relatiuũ. Et aliud relatione aptitudinale: cũ igit⁹ calefactiuũ ⁊ calefactibile sunt relatiuũ ⁊ correlatiuũ relationib⁹ aptitudinalibus: ⁊ ex dictis in tertio articulo eiusdẽ ꝓme qstionis dictũ est seqtur nõ oportere tale relatiuũ ⁊ correlatiuũ esse simul natura sciẽtia autẽ ad scibile habet relationem rationis ⁊ scibile ⁊ sciẽtiã aptitudinalẽ. ideo non oportet talia esse simul natura: ⁊ per hoc patet ad argumentũ ꝙ faciebas. Aduertendũ enim est quãdo philosophus dicit ex scibili nõ sequi scientiã non intelligere de quocunq; scibili taliter ꝙ vellet dicere quocunq; scibili demõstrato nõ seqtur hoc scibile est. ergo scientia est illud enim esset falsum. nã demõstrãdo scibile ꝙ est sciẽtia seqtur hoc scibile est: ergo scientia est nisi velles dicere ꝙ hec qualitas q̃ potest esse sciẽtia est quãdo nõ est scientia ꝙ alienũ est licet sit verũ supernaturaliter a mente philosophiq; naturaliter loqtur dico igit⁹ philosophum tantũ intẽdere hanc cõsequẽtiam non valere si scibile est scientia est: ⁊ hoc est verum vt antea est ostensum.

¶ Sequitur textus.

¶ Habet autem questionem vtrum nulla substantia ad aliquid dicatur. quemadmodum videtur. an hoc contingat secundum quasdam secũdas substantias ¶ Nam in primis substantijs verum est. ¶ Nam neq; tote neq; partes dicũtur ad aliquid. ¶ Nam aliquis homo nõ dicitur alicuius aliquis homo. neq; aliqs bos alicuius aliquis bos. Similiter autẽ ⁊ partes q̃dam enim manus non dicit⁹ alicuius quedam manus. sed alicui⁹ man⁹ ⁊ quoddam caput non dicitur alicuius quoddam caput. sed alicui⁹ caput. Similiter autem ⁊ in secundis substãtijs atq; hoc quidem in pluribus. vt homo non dicitur alicuius homo. nec bos alicuius bos. nec lignum alicuius lignum sed alicuius possessio dicitur. In huiusmodi ergo manifestum est quoniã non sunt ad aliquid. In aliquibus vero secundis substantijs habet aliquam dubitationem. vt caput alicuius caput dicitur. ⁊ manus alicuius manus. ⁊ singula huiusmodi. ¶ Quare hec esse forsasse ad aliquid videbũtur si igitur sufficienter eorum que sunt ad aliquid diffinitio assignata est Aut nimis difficile. aut impossibile est soluere ꝙ nulla substantia eorum que sunt ad aliquid dicitur. si autem non sufficienter sed sunt ad aliquid quibus hoc ipsum est esse ad aliquid quodammodo se habere. fort⁹ esse aliquid contra ista dicetur. ¶ Prior vero diffinitio sequitur quidez omnia relatiua. ¶ Non tamen hoc eis est esse quod sunt ad aliquid quod ea ipsa que sunt aliorum dicuntur.

¶ In hac ꝑte ¶ philosoph⁹ mouet quandã dubitationem dicẽs habet qstionẽ vtrũ nulla substãtia ad aliqđ dicatur q̃admodũ videtur. i. sed qstio est an aliqua substantia dicaℓ ad aliqđ: ⁊ videtur ꝙ sic an hoc cõtingat sm quasdã scõas substãtias. i. nam alique scõe substantie vt postea dicet videntur esse ad aliqđ. nam in ꝑmis substantijs verũ est. ſ. ꝙ non dicuntur ad aliqđ. i. ꝓme tamẽ substãtie nõ videtur dici ad aliqđ. nam neq; tote neq; ꝑtes ad aliqđ dicũtur. i. sicut sortes nec aliq̃ pars eius videt dici ad aliqđ. nã non dicit⁹ homo alicui⁹ hõ neq; bos alicui⁹ bos nec hec manus or̃ alicui⁹ hec manus neq; hoc caput or̃ alicuius hoc caput. silr certũ est aliqs scõas substãtias nõ dici ad aliqđ sicut homo nõ or̃ alicui⁹ homo verũ aliq̃ sunt scõe substãtie q̃ videnℓ dici ad aliqđ sicut caput esse videt alicui⁹ caput ⁊ manus alicui⁹ man⁹ ⁊ qz sensus lr̃e videt clar⁹ non opus est per ꝑticulas ipsuz exponere. ꝙsequẽter philosoph⁹ soluit ꝑdictã dubitationẽ dicẽs si ergo sufficiẽter eoꝝ que sunt ad aliqđ diffinitio assignata est. i. diffinitio relationis superi⁹ assignata sit sufficiẽs aut nimis difficile aut ipossibile est soluere qm̃ nulla substãtia earũ que sũt ad aliqđ or̃. i. ipossibile vel difficile videt posse saluari nullã substantiã esse ad aliqđ si autẽ nõ sufficiẽter id est sed si illa diffinitio nõ est sufficiẽs: sed sunt ad aliquid. i. sed hec diffinitio ad aliquid sunt quib⁹ hoc ipsum esse est ad aliud quodãmodo se habere fortasse aliquid cõtra ista dicet. i. nõ esset difficile saluari nullam substantiã dici ad aliqđ ꝓior vero diffinitio seqtur quidem oĩa relatiua. i. ꝓma autẽ diffinitio assignata cõuenit omnib⁹ relatiuis nõ tamẽ eis hoc esse ꝙ sint ad aliquid ꝙ ea ipsa q̃ sunt aliorũ dicũtur. i. sed nõ ꝑcise conuenit relatiuis: cõuenit enim aliis a relatiuis verũ ꝓ maiore intelligẽtia eorũ que dicta sunt notandus est ꝙ textum istum nisi esset Aristotelis dicerem sentẽtiam

nullius valoris cõtinere terminos enim predicamẽti substãtie certum est aliũ modum significãdi habere ꝯ terminos predicamẽti relationis: ⁊ sic nulla est apparentia in argumento adminus tanto processu digna ꝙ textus nititur probare aliquas substãtias esse relationes capiẽdo substãtiam ⁊ relationẽ pro terminis ꝓdicamenti substãtie precipue ꝑm declarationẽ quã diffinitioni ℙhilosophi superius diximus Sed aduertendum est ꝙ ꝑm ℙhilosophũ videtur superior diffinitio relationis hunc sensum habere ad aliquid est terminꝰ qui refertur ad alterũ terminum sub habitudine obliq casus ⁊ ꝙ vnus terminꝰ refertur ad aliũ sub habitudine obliqui casus nõ est ꝙ supra dixim⁹. Verbi gra dicebatur supra ꝙ pater refertur ad filiũ sub habitudine obliqui casus: q; hec cõsequẽtia est bona si pater est alicuius filij pater est: sed hoc philosoph⁹ nõ videtur pretendere sed sufficere ꝙ aliquãdo predicetur de aliquo addito sibi obliquo tanꝯ determinatione. verbi causa dicendo manꝰ est alicuius hominis manꝰ ⁊ caput est alicuius caput ⁊ ꝓfecto si ille fuit sensus ꝓcedẽtis diffinitionis. Haud dubium est illã nõ valere: q; vt patet conuenit terminis de ꝓdicamẽto substãtie: vt ℙhilosophus innuit. Sed dices absq; dubio hoc esse falsum: quia si sic maxime esset istis terminis caput ⁊ manus sed constat illos terminos nõ habere modũ significandi predicamẽti substãtie alias quelibet pars hominis integralis manꝰ ⁊ caput esset quod est falsuꝫ. Scõo sic arguitur: q; falsum est ꝙ dicit philosophꝰ ꝙ homo non dicitur ad aliqd hec namq; potest admitti homo est alicuius homo immo recordor me audisse aliquẽ arguẽtem stultuꝫ ponere casum asinos possidere angelos et respondẽtem asinũ admittere. igitur philosophus minus bene dicit ꝙ homo nunq; est alicuiꝰ homo. ad primum istorũ dicitur ꝙ illud est verũ ꝑm significationem quam isti termini habẽt manus caput in idyomate latino certũ namq; est illã significationẽ nõ esse modum significandi predicamẽti substãtie in idyomate quo philosophus scripsit forte aliter erat nec video ꝑm positionem nominalem ꝙ aliter dici potest: quia vt dictuꝫ est si ly caput ⁊ ly manꝰ haberẽt modũ significandi predicamenti substãtie esset terminus absolutꝰ ⁊ ex cõsequẽti quilibet homo ⁊ qlibet pars hominis esset manus ⁊ caput nõ enĩ vt in ꝓdicabilibꝰ dictũ est potest aliqs absolute significare aliqua indiuidua vniꝰ speciei non significando omnia. Ad scõm dr: quasi eodẽmodo forte in idyomate ℙhilosophi esset ſepta locutio dicere homo est alicuiꝰ homo ⁊ fortes est alicuiꝰ fortes: sed hoc non satisfacit: q; non videtur ꝙ ista locutio in greco sit inepta asinꝰ est alicuiꝰ asinꝰ vel equus est alicuiꝰ equꝰ difficile. igitur videt soluere litterã philosophi verum forte possumus dicere philosophũ ꝓsupponere illos qui assignarũt primam diffinitionẽ ꝑsupponere caput et manus predicamẽti substãtie ⁊ alias locutiones impropias seu ineptas. dicamꝰ ergo iã sensum ꝑme diffinitionis ꝑm philosophũ esse illũ terminum referri ad alium sub habitudine obliq casus qui cũ altero termino sibi addito tanꝯ determinatione predicaꝫ vt dicendo manus est alicuiꝰ manus siue illiꝰ ꝓpositionis veritas sequaꝫ ad veritatẽ istius manꝰ est siue nõ. ex quo facile habetur nõ solum terminos ꝓdicamẽti substãtie: sed etiam quãtitatis ⁊ qualitatis esse ad aliqd ⁊ diffinitio quã philosophꝰ vltimo posuit in littera sic intelligi debẽt. relatio seu terminꝰ predicamẽti ad aliqd est terminus significãs habitudinẽ rei ꝓ qua supponit ad seipsam vel ad alterã quę quidẽ diffinitio satis superiꝰ explicata est: ex qua diffinitione sequitur nõ ſhare terminum predicamẽti ad aliquid ſupponere quin referatur ad se vel ad aliud alterũ sub habitudine obliqui casus an isti termini scibile sensibile sensitinum intellectuum ⁊ similes importãtes aptitudinem actiuã vel passiuam debeãt poni in predicamẽto relationis vel qualitatis dicam in sequẽti predicamẽto hoc michi videt dicẽdum ꝓ intelligẽtia littere philosophi in sequẽdo principia nominaliũ. Notãdũ est tertio ꝙ in sequendo principia realiũ dupliciter aliqd dicit ad aliqd seu predicamẽti relationis. Uno modo: quia relatione refertur ad aliud sicut illa res q̃ est pater paternitate refertur ad filiuꝫ qõ nichil aliud est ꝯ patrem paternitate esse patrẽ filij. Alio modo: quia ipsum essentialiter est relatio sic. scilicet ꝙ suũ esse quiditatiuũ ⁊ essentiale est ad aliud habitudo enim ꝓpositiones. Prima est capiendo ad aliqd primo modo certũ est substãtia est ad aliqd. Scõa ꝓpositio est scõo modo nam substãtia est ad aliqd. nã cõstat ꝙ substãtia est entitas absoluta: ⁊ ex cõsequẽti nõ relatiua: sed tũc manet difficultas in exemplis philosophi quomodo dicit ꝙ ꝑma substãtia nõ est ad aliqd ⁊ etiã ꝙ alique scõe substãtie nõ dicũtur ad aliquid cũ cõstat ꝙ sortes dicit pater. ⁊ similiter homo dicit pater nec valet dicere ꝙ philosophꝰ intelligit ꝙ non sunt ad aliqd. Scõo modo: q; nec etiã manꝰ ⁊ caput difficile certe est in radice declarare philosophum in hac ꝑte siue hãc vel illã viã in sequamur credo tamẽ esse dicẽdũ in sequẽdo principia realiũ ꝙ sunt aliq substantie que tãtum nominãtur per terminos importantes relationẽ sicut manꝰ ⁊ caput. nõ enim vtimur aliqs terminis seu nominibꝰ ad significãdũ caput ⁊ manus nisi istis caput ⁊ manꝰ vt certũ est istos terminos multas rationes ꝑportare de formali significato in diuidua autem substãtie nominari solẽt per alias dictiones. vt delicet absolutas sicut sortes ⁊ plato. ille igit substantie que nominãtur ꝓcise per terminos relatiuos seu relationes importãtes ad aliqd dicũtur que vero nõ habent nomina ꝓpria sibi ꝑposita vel si habẽt aliqua sunt non relatiua sunt substãtie q̃ ꝑm philosophũ nõ dicuntur ad aliqd. talia enĩ sunt ꝑme substãtie que sunt substantie cõplete sicut sortes plato ⁊ similes ꝑme substantie totales ⁊ quia earũ partes nõ habẽt nomina ꝓpria non enim hec manꝰ vel hoc caput habẽt nomina ꝓpria quibus significẽtur nisi ad ea significãda vtimur termino cõmuni cũ ꝓnomine demõstratiuo. ex q̃ patet ꝙ in ꝑme diffinitionis sensu ad hoc ꝙ sit cõpletꝰ oportet ꝙ intelligaꝫ hac ꝓticula suppositio ꝙ talis res tãtũ significeꝫ per nomẽ relatiuũ: ⁊ qz caput ⁊ manꝰ sunt huiusmodi nõ enĩ ad significãdas illas ꝑtes vtimur aliqs nominibꝰ seu terminis dicit Arist. tales scõas substantias ad aliqd dici Ex quo ꝑz q̃re homo ⁊ bos nõ dicũtur ad aliqd ego nõ opinor clariori modo istuꝫ textum posse declarari: sed q̃ris q̃d multi reales vocant relatiuum dici ⁊ relatiua ꝑm esse dico relatiua ꝑm dici sunt illa que denominãtur talia vel talia a relatione sicut illa res q̃ est pater vel filiꝰ: ⁊ si vis addere cũ hoc requiri ꝙ tantũ significeꝫ per terminũ relatiuũ non cõtradico relatiua ꝑm esse sunt illa quibꝰ cõuenit scõa diffinitio philosophi. Sed aduertẽdum est hic ꝙ in ꝓprietatibus superius assignatis philosophus ꝓsupponebat diffinitionẽ primã relatiõis ꝓtẽdere id qõ in nra declaratione explicuimꝰ alias innumere instãtie contra eas fieri possunt vt aduertẽdi patet de hoc autẽ ꝙ philosophus dixit superiꝰ quadraturã circuli scibilẽ: sed eius scientiam nõdum inuẽtam quis posset dubitare quid sit quadrare circulũ ⁊ quare philosophꝰ dicit ei⁹ scientiam nõdũ inuẽtã ⁊ an inueniri possit Bziso describẽs

circulum intra quadratum cuius circũferentia latera cõtingebat quadrati ꝑ ꝑ septimã quarti euclidis illud possibile cõstat intra vero circulũ illũ describebat quadratũ cuiꝰ anguli circũferentiã circuli tangebant ꝙ per sextam eiusdẽ quarti Haud impossibile est ⁊ argumentabatur sic in tali casu datur quadratuꝫ circulo maiꝰ: ⁊ datur quadratũ circulo minus. ergo dabile est quadratũ illi circulo equale. cõsequentia patet: q; vbi datur maius ⁊ minꝰ reperibile est equale verũ quicqd sit de hac consequẽtia que in multis deficit vt decima quinta tertij euclidis demonstratur tãtum haberetur circulũ esse quadrabilẽ nõ tamẽ datur in casu illo quadratum neq; ex illo habetur quadratũ circulo equale ypocrates ingeniose ⁊ subtiliter per lunulas circulum quadrabat antiphon per triangulos ysochelos sup latera quadrati descripti intra circulũ descriptos circulum quadrare nisus est verũ nullus istorũ modorũ rem patefecit: sed a veritate multũ elõgabatur veruꝫ quia de hoc alibi sermonẽ fecimꝰ vbi demõstratione archimenidis circulũ ostendim⁹ quadrabilem ⁊ ostẽdimus quare philosophꝰ eius scientiã nondum inuẽtaꝫ dixit et quid aliꝫ mathematici ymaginati sunt non amplius de hoc ad presens.

¶ Sequitur textus.

¶ Ex his ergo manifestũ est ꝙ si quis aliquid eorum que sunt ad aliquid definite sciet ⁊ illud ad quod. quod definite scitur⁹ est. Palam itaq; ⁊ ex hoc est. Si enim nouit aliqs quoddam dicitur ad aliquid est. Est autem esse quod ad aliquid est quodãmodo se habere, ⁊ illud nouit ad quod hoc quodammodo se habet. Si enim nõ nouit omnino ad quod hoc quodammodo se habet. neq; si ad aliquid hoc quodãmodo se habet sed in singulis palã hoc est. vt si hoc q̃s nouit definite quia duplum est. ⁊ cuius duplum est. mox definite nouit. si vero nichil definite nouit ipsum cuius duplum sit. neq; si sit duplum omnino nouit Similiter autem ⁊ hoc aliquid si nouit quia melius est definite. ⁊ quo melius est definite necessarium est nosse. Quapropter palã est quia necessarium est si nouerit quis aliquid relatiuorum definite, ⁊ id ad quod dicitur definite nosse.

¶ Ex his q̃ dicta sunt ꝑz infert vnũ corelariũ dicẽs ex his. ergo manifestũ est. i. ex assignata diffinitione ad aliqd sequit ꝙ si q̃s aliqd eorũ q̃ sunt ad aliquid diffinite sciet. i. si aliqs sciat ⁊ cognoscat diffinite vnum relatiuũ ⁊ illud ad qõ dr diffinite scitur⁹ est. i. etiã scit ⁊ cognoscit diffinite eiꝰ corelatiuũ qm eo ꝙ esse q̃ sunt ad aliqd est aliqd quodãmodo se hr̃e. i. qz esse relatiui est ad aliud habitudo vt ex diffinitione data constat. si enim non nouerit oĩno ad hoc qõ quodãmodo se habet nec se aliqd ad qõ hoc quodãmodo se hz scitur⁹ est id est vnde cõstat se corelatiuũ nõ diffinite sciatur nec relatiuũ diffinite cognoscer: hz in singulis palã hoc est idest ⁊ hoc potest ꝓbari inductiue ꝙ relatiua ofa discurrendo vt hoc si qs nouit diffinite ꝙ est duplũ ⁊ cuiꝰ est duplũ mox diffinite nouit. i. nam si quis nouit diffinite quid est duplũ statim cognoscet dimidiũ respectu cuiꝰ aliquid duplũ dr: si vero nichil nouit diffinite nouit ipsum cuiꝰ est duplũ neq; si est oĩno nouit. i. alias si dimidũ diffinitionẽ ignorat prorsus dupli diffinitionẽ ignorabit. similiter autẽ ⁊ hoc ad aliquid si nouit aliquis ꝯ melius est diffinite. i. parifforma si qs diffinite nouit qđ est melius ⁊ cũ melius est necessariũ est nosce. i. necesse est vt etiã diffinite cognoscat id respectu cuius aliquid dicitur meliꝰ id indiffinite autẽ si sciat: qz est peiore melius. i. ſz si vnũ indeterminate cognoscat ⁊ incõfuse qđ est meliꝰ opinione id quidẽ tale est sic nõ disciplina tũc nõ diffinite cognoscit ab eo quid est meliꝰ nõ enĩ sciuit subtiliter. i. ꝓfecte quo est peiore melioꝛ. i. qđ est meliꝰ si enim sic cõtingat nichil est peius eo ꝓpter hoc. i. si igitur ita sit ꝙ indeterminate ⁊ cõfuse quis cognoscat quid est meliꝰ nõ sequit ꝙ ipse sciat ꝙ est peius nec etiã ꝙ sequaꝫ meliꝰ est. ergo peius est ex quibꝰ igitur patet dicit philosophꝰ ꝙ si quis diffinite nouerit vnũ relatiuum diffinite etiã nouit suũ corelatiuũ. Notãdum est primo ꝙ duplex est relatiuũ diffinitio qđa est quid nominis alia est descriptiua ꝑma quidẽ diffinitione possum cognoscere vnũ relatiuũ nõ cognoscẽdo suũ corelatiuũ nõ enĩ oportet si sciam significationẽ huiꝰ termini pr̃ me scire significationẽ istiꝰ termini filius licet ad hoc aduertã: ſz si scõa diffinitione vnũ relatiuum nouerim me reliquũ nosce necesse est vñ i ꝑtiarũ nãq; diffinitionẽ descriptiuã relatiui voco qua cõplete ⁊ ꝓfecte explicaꝫ natura rei significate ꝙ relatiuũ eo modo quo significaꝫ ꝙ ipsum hoc autẽ nequaq; fieri potest nisi in eius diffinitiõe corelatiuũ ponaꝫ. verbi causa si pater diffiniaꝫ sic. pater est ꝙ genuit aliud vel alterũ a se ꝙ est eius filiꝰ hec esset diffinitio cõpleta huius termini pater: ⁊ ratio quare opus est ꝙ relatiuũ ponatur in diffinitione complete explicante naturam rei importate per relatiuum eo modo quo importatur per ipsum est: qz si sic diffiniretur pater: pater est animal vel viuũ quod genuit aliquid quod est eiusdẽ speciei secũ quando hec diffinitio esset cõuertibilis cũ ly pater nõ tamẽ ꝑ illaꝫ explicaꝫ res que est pater eo modo quo per ly pater importaꝫ ex eo ꝙ ꝑ illã diffinitionẽ nõ explicaꝫ patrẽ referri ad filiũ seu hr̃e habitudinẽ ad filiuꝫ qõ tñ deberet explicari cũ pr̃ igitũ hmõi habeat habitudinẽ ad filiuꝫ ingr̃tũ hmõi ex quo ꝑz ꝙ diffinitio cõplete explicãs cõplete ⁊ ꝓfecte naturã pr̃is ingr̃tũ pater est hec pater est res habẽs habitudinẽ ad filiũ ingr̃tũ filiũ ⁊ nõ ẽ aliqua superiꝰ posita ⁊ qz si pater ingr̃tũ pater habitudinẽ haberet ad filiũ ingr̃tũ filiũ facile est videre filiũ habere habitudinẽ ad patrẽ ingr̃tũ patrẽ. Dixit phũs si qs diffinite nouerit vnuꝫ relatiuũ mox cognoscet reliquũ: ac si diceret ꝓfacile erit ei ⁊ reliquuꝫ cognoscere diffinitiue vbi semp loqr̃ de diffinitiõe descriptiua sufficiẽter explicãte naturã diffiniti remoti mõ quo significaꝫ ꝑ diffinitũ ꝓpinquũ/ seu ꝙ ipm relatiuũ quãdẽ diffinitione quidtatiuam ego non voco quia principia nominaliũ terminum cognotatiuum quidditatiuam diffinitionem habere non admittunt. ¶ Scõo notandũ est ꝙ hoc relatiuum pater si diffiniatur scõa diffinitione anteposita non cognoscetur distincte ⁊ determinate. i. adeo cõplete ⁊ perfecte sicut si scõa diffinitione cognosceretur

sed cognosceretur indeterminate ⁊ cõfuse nõ quia illa diffinitio alteri q̃s patri cõueniret: sed quia nõ complete explicat q̃d est pater inquãtũ pater: ratione cui⁹ dicit philosophꝰ in littera: talem nec subtiliter nec discipline relatiuum cognoscere: q; cum mediũ demonstrationis per quã acquirit sciẽtia sit diffinitio subiecti talis cognitio dicta non est sufficiẽs ad habẽdam scientiam relatiui ꝓprietatũ. ⁊ propterea dixit philosophus q; sic nosc̃s relatiuũ non subtiliter nec diffinite nouit. ex his q̃ dicta sunt facile est videre qualiter textꝰ philosophi est explicãdus sm positionẽ realiũ attribuendo rebus que terminis dicim⁹ conuenire.

¶ Sequitur textus.

¶ Caput vero ⁊ manus ⁊ horuz singula que iuostantie sunt hoc ipsum quod sunt potest iciri definite. Ad quod vero dicantur non est necessariũ scire. Cuius enim hoc caput. vel cuius hec manus sit. nõ est dici definite. Quare non erunt hec ad aliquid. Si vero non sunt relatiuorum verũ erit dicere. quia nulla substantia relatiuorum est. Forsasse autem difficile sit de huiusmodi rebus confidenter declarare. nisi sepe pertractata sint.

¶ In hac parte philosophus ex dictis soluit questionem superius motã. videlicet an aliqua substãtia dicatur ad aliquid ⁊ dicit q; non: quia si sic maxime essent caput ⁊ manus: sed hoc non igitur maior patet ex antedictis b minor probatur: quia si essent ad aliq̃d non posset q̃s diffinite scire caput vel manꝰ nisi sciẽdo diffinite id cuius est caput vel manꝰ: sed hoc non oportet q; philosophꝰ ꝓponens ait. Caput vero ⁊ manus ⁊ horum singula q̃ substantie sunt hoc ipsum q; sunt potest scire diffinite. i. quis potest scire diffinitione completa quid est manus ⁊ caput ad q̃s vero hec dicãtur non est necessarium scire. i. sed non est necessarium scire cuius sunt caput vel manꝰ cuius enim caput hoc vel hec manus non est dici diffinite. i. quia stat scire et cognoscere completam diffinitionem manus ⁊ capitis sine hoc q; sciatur cuius est caput vel manus illud namq; in diffinitione capitis ⁊ manꝰ minime ponitur quare nõ erũt ad aliquid. i. ex quo patet talia non esse de predicamento relationis. si vero non sunt relatiuorũ verum erit dicere q; nulla substantia relatiuorum est. i. ⁊ si talia non sunt relatiua seu de predicamẽto ad aliquid sequtur nullam substãtiam esse de predicamẽto ad aliquid fortasse autẽ difficile est de huiusmodi rebus cõsideter declarari. i. determinari doctrinaliter istã materiam relationũ nisi sepe pertractata sint. i. nisi ꝓius bene ⁊ cõplete disputetur ⁊ subdens rationẽ huius ait: dubitare autem de singulis nõ erit inutile. i. quia disputare materiam ad vtramq; partem cõtradictionis arguẽdo multum iuuat ad intelligẽtiã materie. vnde philosophus ait. j. Topicorũ capite scõo potentes ad vtramq; partem arguere facile verũ coniectãr: sed ꝓ eorũ q̃ dicta sunt maioze intelligẽtia Notandũ est ꝓmo q; insequẽdo viam nominaliũ siue realiz nullus potest diffinite cognoscere q̃d est caput nisi cognoscat id respectu cuius dicitur caput hoc patet. nã certum est q; iste terminus caput ⁊ iste terminꝰ man⁹ importãt habitudinem cum importẽt ordinẽ partiũ ⁊ aliquarũ partiũ maioritatem sup̃ alias: sed dicẽdũ est q; aliqui sunt termini relatiui q̃ non habẽt correlatiua imposita: sed referũtur ad aliquos terminos nos relatiuos vt dicendo caput alicui⁹ animalis est caput ⁊ stat iam cognoscere caput non cognoscendo illud cui⁹ est caput nõ solũ q; possũ videre caput sortis nõ cognoscendo q; est caput sortis: sed etiã q; possum scire quid est caput ⁊ q̃d requirit ad esse capitis sine hoc q; sciam si caput est alicui⁹ animalis caput: sed hoc nõ soluat exẽplũ philosophi cũ certum est caput esse relatiuũ. Dicẽdũ est igit vt antea dixim⁹ forte hos terminos man⁹ caput ydiomate philosophi nõ fuisse relatiuos: sed neq; hoc iuuat quia expresse est contra philosophũ q; ipse inperi⁹ cuz asseruit aliquos terminos relatiuos nõ habere correlatiuos impositos exemplificauit in isto termino caput ⁊ dixit q; fingẽdo relatiuũ eius oportebat illud correlatiuũ fingere eũdẽ capitatũ igitur est ad cõmune refugiũ q; exemplorum non requirit veritas ponas loco istorũ terminorũ caput ⁊ manꝰ aliquos terminos predicamẽti substantie que sunt ad aliquid sm intellectũ quẽ philosophus in prima diffinitione habere dixim⁹ ex quib⁹ facile est videre principia realium misquendo est dicendum q; explicare non debeo ne prolixitate tediosus afficiar.

¶ Scõo notandũ est q; iam diximus prima questione predicabilium relationes intrinsecus aduenientes esse de predicamento ad aliquid ⁊ relationes extrinsecus aduenientes esse de sex vltimis predicamẽtis ⁊ declarauimus quid est relatio intrinsecus aduenẽs ⁊ etiam quid est relatio extrinsece aduenẽs ex vtrisq; vie principia declarauimus etiã in quo absolutum differt a respectuo sm principia realium q; vt facilius intelligatur. aduertendum est q; multa sunt absoluta quibus repugnat non dependere si sint: hominẽ namq; creatum inesse fieri ⁊ conseruari dependet a deo: vnde quando diximus in diffinitione rei absolute res absoluta est cui non repugnat esse alia circumscripta potest triplici ter intelligi. Uno modo vt sit sensus vt intelligatur sic inquantũ absoluta. videlicet sensus esset verus non tamen esset bona diffinitio: quia diffinitum poneretur in diffinitione. Alio modo absolutuz est cui nõ repugnat esse sine alio: quia non est natura dependẽs ab alio ⁊ iste sensus est falsus ex eo namq; sequitur nullã creaturaz esse absolutã. Tertius sensus est Absolutũ est cui non repugnat esse sine alio essentialiter ⁊ iste sensus est verus: ⁊ ly essentialiter in ꝓposito capitur vt tantũ valet sicut hoc complexũ quia est habitudo vni⁹ ad alterum vel illam formaliter includit ⁊ tam certum est q; nulla creatura absoluta est habitudo vnius ad alterum vel illam formaliter includẽs: ⁊ ideo non repugnat ei esse sine alio: quia est habitudo vnius ad alterum. similiter absoluto non repugnat diffinitiue cognosci nõ cognito illo q; non est pars essentialis eius verũ respectiuis repugnat dicitur vel includẽs illam formaliter quia licet pater nõ sit habitudo includit tamen illam formaliter ⁊ ex paulo antedictis patet vnum relatiuum non posse diffinite cognosci sine altero potest etiam dici q; absolutorum est res cui non repugnat esse sine alia cui repugnat esse sine illa vnde licet creatura non potest esse sine deo: deus tamen potest esse sine creatura. in relationibus autem hoc non inuenitur. nam sicut paternitas non potest esse sine filiatione ita nec filiatio sine paternitate. ¶ Tertio notandum est q; Scotus videtur dicere in multis locis primi sententiarum

relationẽ rationis tantuz causari modo quo eis conuenit causari per actum propositionalem vel iudicialem q; ego verum non credo naz certũ est si ego simplici noticia antichristum cognosco postq̃s eũ nõ cognoui q; ipse antichristus denominatur cognitus: ergo ab aliqua relatione ⁊ nõ reali nec aptitudinali vt cõstat ergo rationis. nec valet dicere q; denominat cognitus nõ a relatione sibi inherente sed a noticia in intellectu existente hoc est sufficit ad hoc q; antixp̃s dicatur cognitus a me q; ego habeaz noticiam eius nec requiritur q; in eo sit aliqua relatio realis cuz potest cognosci quando nõ est nec rationis hoc nõ iuuat quia eodem modo dicere tur q; sortes ⁊ plato dicũtur similes quia habent quales tates eiusdẽ speciei ⁊ nõ quia eis insunt aliqne relationes que sunt similitudines. secundo q; ipsamet noticia simplex denominatur noticia relatione rationis ⁊ non reali ⁊ hoc patet quia si in hora preterita fuisset in ytellectu in gñe rei ⁊ nõ noticie ⁊ i ista hora in gñe rei ⁊ noticie sibi esset transitus de cõtradictoria in contradictoria ergo esset facta aliqua mutatio circa illam noticiam: quia ille transitus sm Scotũ in multis locis sue doctrine fieri nõ potest sine mutatione media ⁊ possibilitas casus datur sine aliquibus rei mutatione precipue sm ipsum qui in ꝛtis locis tenet deũ posse facere per noticiam quã beatus videt res in verbo vno tempore videat res aliquas quas alio tempore nõ vidit: et tamen ad nichil reale facta est ibi mutatio. hoc est tali relatione nichil reale ẽ acquisitum: ergo oportet q; sit aliquid rationis: ⁊ per consequens intertum q; noticia qua ego cognosco incõplexe antichristuz denominatur noticia relatione rationis: et sic nõ requiritur ad relationẽ rationis actus incõplexus: sed semper sufficit incõplexꝰ intellectus voluntatis vel sensus. ex quo infero: q; non ideo dicitur aliquis respectus relatio rationis: quia casus per actum intellectus vel voluntatis verus quia casus per actum potentie cognitiue vel appetitiue sed hic est aliqua difficultas quia videtur q; omnis creatura sit relatio rationis nõ em potest habere esse preter operationem intellectus ⁊ voluntatis dei: quia si deus nõ cognoseret ⁊ vellet creaturam esse nõ esse. Respõdetur q; nulla operatione intellectus vel volũtatis tantum posita sequitur alicui⁹ entis realis existentia: volo dicere si per possibile vel impossibile esse poss. t q; deus haberet volitionem q; sortes produceretur ⁊ non esset alia operatio sortes nõ produceretur: sed in rei veritate ad illam volitionem sequitur alia operatio necessario que est producere sortem verũ entitas rationis sequitur ad operationem intellectus quacũq; alia operatione seclusa. sufficit em ad hoc q; respectus rationis resultet ponere volitionem vel intellectionem nullam aliaz operationem presupponendo. ex quo patet quare habitus licet producatur per actum intellectus nõ est relatio rationis seu ens rationis vt in proposito de entera tionis loquimur: sed dices videtur hoc nõ satis facere quia etiam preter ipsam operationez intellectus oportet ponere aliam qua respectus rationis producit nec valet dicere respectum ratiõis non produci quia proprie capiẽdo produci tãtum conuenit enti reali hoc ei esset petere principium inter respõdendo posset dici q; nõ est quia certum est: si est vera productio realis oporteret aliquod ens reale capere esse illa productiõe ens autem rationis constat q; nõ est ens reale: ergo intelligendo sic predictam solutionẽ q; operatio rationis vel voluntatis nõ sufficit ad esse alicuius entis realis sine hoc q; sequatur alia operatio realis ⁊ tamen nõ ita esse de ente vel relatione rationis non procedit argumentum põt etiam dici q; relatio rationis dicitur capere esse per operaz rationis pro quanto nõ est possibile q; cõseruetur eius entitas in rerum natura nisi manente actu intellectus in genere noticie ⁊ similiter in actu voluntatis nõ tamen est sic de relatione reali: nec de entitate reali: primum patet: quia quodcũq; reale q; causatur ex actu intellectus creati potest in genere rei seruari sine hoc q; actus intellectus actu seruetur in genere actus: idemq; sequitur si procedat ex actu diuini intellectus vl voluntatis quia nõ repugnat alicui⁹ nature q; deus eam cõseruet nõ presuppositro actum intellectus vel voluntatis. Quarto notãdum est q; aliqui faciunt difficultatem quid doctor sanctus circa relationis naturam senserit aliquibus ymaginãtibus ipsum non posuisse relationem a fundamẽto realiter distinctaz ⁊ istã capitũ fundamẽtum ex dictis doctoris sancti opusculo quadragesimo octauo vbiq; dicit: si sortes fieret albus in india: plato fieret ei similis nulla mutatione facta in platone. similitudo esset in platone nullã rem addit supra albedinem non igitur sm doctorem sanctum relatio distinguitur a re absoluta sed nõ dubito oppositum esse verum: et sanctuz Thomam oppositum sensisse in primis namq; eius opinio de intẽtione: videlicet q; subiectum fit magis album vel calidum prouenit ex hoc q; nigredo albedo vel caliditas acquirit nouũ esse hoc autem vt in tractatu de intentione formarum diximus sine noue relationis acquisitione fieri non potest: similiter doctor sanctus in questiõibus de veritate que stione quarta relatione in rationis esse infinitos ⁊ per cõsequens nõ sunt idem cum fundamento: ergo ⁊ relatio realis cum verius esse se habeat ⁊ perfectius. similiter dicit doctor sanctus in tertia parte questione trigesima quita articulo quito: relationes matris et patris differre specie cõstat tamẽ matrem ⁊ patrem nõ differre specie: dicit etiam in primo distinctione octaua que stione quarta articulo tertio: ad quartum relationẽ inherentem subiecto habere esse debilissimum et hoc q; non habet esse absolutum ⁊ cõtra gentiles libro secundo capitulo duodecimo: dicit omnem relationem esse dependẽtiam idẽq; dicit indisputatis de potentia que stione septima: articulo nono constat licet omnis creatura sit dependens non tamen est dependentia dependens et dependentia non sunt termini synonimi: dicit etiaz prima parte questione quadragesima: articulo secundo in solutione ad quartum relationem que est accidens presupponere distinctionem suppositorum non autem subsistentem vocat relationem subsistentem relationem diuinam ⁊ relationem in creaturis vocat accidẽs dicendum est igitur ad id q̃s allegabatur ex illo opusculo primo dicitur forte illud opusculum nõ esse sancti Thome: vez q; prima parte questione vigesima octaua. articulo primo in corpore dicit relationez sm eius rationem nichil ponere in revel in subiecto q; hoc ideo dicit quia nichil absolutum ponit in eo vt in solutione ad primum in eodem articulo videtur sentire vñ quando dicit q; plato sine mutatiõe sui acquirit similitudinem hoc est verum: quia scõm philosophum quito phisicorum ad relationem intrinsecus aduenientẽ nõ est per se motus: ⁊ quia hãc materiam in prima questione predicabilium ad longnm disputaui in presentiarũ nõ plus circa eam iisisto forte alibi occurret eius disputationis propositũ multa alia ex doctrina sancti Thome potuissent allegari ex quibus colligi poetrat sctm Thomã tenuisse realem distinctionem inter absolutũ ⁊ respectiuum sed que diximus gratia breuitatis sufficiant ⁊ hec de predicamento ad aliquid.

¶ Sequitur quartum capitulum istius secūdi tractatus de predicamento qualitatis.

¶ Capitulū. iiij. de qualitate.

Qualitatem vero dico secundū quā quales dīr q̄dem.

¶ Quantus est secūdum quā ꝛc. expeditis tribus predicamentis phūs determinat de predicamēto qualitatis/ ꝛ tria facit. Primo ponit diffinitionem ꝛ diuisionē qualitatis. Secūdo eius proprietates. Tertio determinat de quali. Prima diuiditur in duas: in prima ponit diffinitionē qualitatis/ in secūda diuisionē quadrimēbrem ipsius qualitatis verū anteq̄ accedamus ad expositionē textus explicandus est mod⁹ significandi predicamenti qualitatis ꝛ sit prima ppositio ad hoc q̄ aliquis terminus habeat modū significādi predicamēti qualitatis nō requiritur q̄ de formali significato interpretet qualitatē alicui inherere probatur: isti termini albedo nigredo non absolute sumpti vt postea declarabitur sunt de predicamēto qualitatis ꝛ tamen nō significant illo modo als albedo separata non esset albedo. Secūda propositio nec illud requiritur ni fuerit terminus cōcretus paret sic q̄ termini importantes figurā sicut circulare triangulare et cetera hmōi sunt quarte speciei qualitatis et tamen hoc nō conotāt supposito cū nōsalibus scīm quorum principia procedimus figurā non distingui a re figurata, similiter bonum trāscendē taliter sumptū ponitur in p̄dicamēto qualitatis vt eis dicēdum notum euadet ꝛ tamē non conotat qualitatē inherere alicui igitur propositio vera minor paret. als nō quelibet res esset bona cum non cuilibet rei aliqua qualitas insit q̄ō est falsus. bonum entis est transcendēs ꝛ ex consequenti de omnibus verificatur. Tertia propositio est. Mod⁹ significādi p̄dicamenti qualitatis ē talr conotare seu de formali significato significare qualiter requiritur ꝛ sufficit ad hoc q̄ ipsum sufficienter respondeat ad questionē factā per quale neq̄ occurrit melior ꝛ intelligibilior via explicandi modū significādi istius predicamēti. Ex his p̄z sensum diffinitiōis phūs sophi vbi dicit qualitas est sm quaz quales esse dicim⁹ idest termin⁹ predicamēti qualitatis est ille per quē conuenienter respōdetur ad questionē factaz per qualeq̄ō est interrogatiuū istius predicamēti ꝛ hec est expositio diffinitionis capiendo qualitatē secūde intērionaliter scz pro termino p̄dicamēti qualitatis si vero prime intentionaliter exponat sensus est qualitas est a qua aliquid denoīatur quale ad hoc aūt q̄ aliquid ab aliquo denominetur quale requiritur q̄ ei insit vel q̄ secuz habeat aliquā similitudinez. ybi gra ad hoc q̄ aliquid ab albedine denomineť albū requritur albedinē ei inherere similiter hoies studiosi dicūtur diuini sm illud psalmi: ego dixi dīj estis vos ꝛ filij excelsi omnes propter similitudinē quā in vita gerūt cū deo. Ex quo p̄z q̄ qualitas prime intērionaliter est trāscendēs a qualz nāq̄ re mundi aliq̄d pōt denoīari qualz cōstat sicut a ferro ferreū ab ere eneū iuxta illud deuteronomij trigesimo primo dabit dīs terrā que sub te est ferreā ꝛ celū qō supra te est eneū. Scdo notādum est q̄ sm reales aliter ē dicendū in pītiaz diffinit qualitas accidens neq̄ aliō ab accidēte pōt dici qualitas ppie differentia tm essentialis est quale essentiale sed nō ppie qualitas. Quales aūt non pōt aliq̄d vt dictum est denoīare quale nisi ei insit ꝛ scīm hoc qualitas hic diffinita nō esset trāscēdēs sed vnū de inferioribus transcendētis. Ex quo p̄z q̄ in diffinitiōe capit quale p quali accidētali Boetius aūt in cōmento predicamētoz in p̄dicamēto qualitatis dicit Arguēdo cōtra istā diffinitionē q̄ videt insufficiēs q̄ quale oz diffiniri p q̄litatē ergo qualitas nō oz diffiniri p quale/ antecedēs p̄z. q̄ ista videt bona diffinitio qualis quale est qualitatis subiectū seu qualitatis formalis effectus. eē essi albū est formalis effect⁹ albedis formalis nāq̄ effectus alicui⁹ qualitatis est facere subiectū tale ratione inherentie ꝛ sic p̄z assis: ꝛ p̄ia probat q̄ circulatio in absolutoz diffinitionib⁹ phibita ē Respondet boetius in prealligato loco q̄ ista nō q̄ditatiua diffinitio qualitatis sed est quasi diffinitio quid nominis ꝛ quia nos possumus cognoscere quale aliunde q̄z per diffinitionē i qua ponitur qualitas. verbi gratia Rusticus sit bene niuem esse albam ignorat tamen an hoc sit quia albedo ei insit vel non respectu igitur talis scientis quid est quale non per diffinitionem ei⁹ in qua ponitur qualitas nō est inconueniens qualitatē notificari per quale esset tamen inconueniens respectu illius qui scit quid est quale precise per diffinitionem in qua ponitur qualitas an liceat circulariter diffinire vel nec dictum est in precedenti predicamento.

¶ Sequitur textus.

¶ Est aūt qualitas eoz q̄ multipliciter dīr. Et vna q̄dez species qualitatis habit⁹ ꝛ dispositio dicit. Differt aūt habitus a dispositiōe quod permanentioz ꝛ diuturnioz est. Tales vero sūt scientie vel virtutes. Scientia enim videt esse permanentiū. ꝛ eoz q̄ difficile moueant vt si q̄s vel mediocriter sumat scientiā nisi forte grandis permutatio facta sit. vel ab egritudine. vel ab aliquo hmōi. Similiter aūt ꝛ virt⁹ ꝛ iusticia. et castitas. ꝛ singula talia non videnť posse moueri. neq̄ facile permutari. Affectiones vero dīr. q̄ sunt faciles ꝛ cito permutabiles vt calor ꝛ frigiditas ꝛ egritudo ꝛ sanitas ꝛ alia hmōi. Afficit enim quodāmodo circa eas homo. ¶ Cito aūt permutať homo. ꝛ ex calido frigid⁹ fit. ꝛ ex sanitate in egritudinem transit. Similiter aūt ꝛ in alijs. nisi forte q̄ptingit per temporis longitudinē in naturā cuiusq̄ transferri. ꝛ insanabilis vel difficile mobilis existat affect⁹ quez iam q̄libet habitudinem vocat. Manifestum est autem quoniam hec volunt habitudines nominari. que sunt diuturnioza. vel difficile mobilia. Namq̄ in disciplinis nō multum retinētes. sed facile mobiles dīr habitum non habere. cuius sint ad disciplinam pei⁹. meli⁹ vel dispositi Quare differt hit⁹a dispositione quod hoc quidem facile est. illud vero diuturni⁹ ꝛ difficile mobile. Sunt autem habitus ꝛ dispones. dispones vero nō necesse est habit⁹ esse. Qui em retinent habitum ꝛ quodam modo dispositi sunt ad ea que habent vel peius vel meli⁹. Qui autem dispositi sunt nō omino retinēt habitum.

¶ In ista parte philosophus ponit diuisionem qualitatis quadrimēbrē ꝛ dicit. Est aūt qualitas eoz que multipliciter dicūtur idest qualitatis multe sunt spēs ꝛ vna quidem est habitus ꝛ dispositio. cōsequenter ponit discrimen differentiam inter habitum ꝛ dispositionem dicens differt aūt habitus a dispositione eo q̄ habitus diuturnioz est ꝛ permanētioz dispositione. tales ei habitus sunt sicut virtutes ꝛ scientie. scientia nāq̄ videtur esse de numero permanētium ꝛ eoz que difficulter separanť a subiecto nā si q̄s mediocriter sumat scientiam idest habeat scientiam per frequētes actus acquisitam nisi forte grādis pmutatio facta sit id est nisi mēdiu distrahatur ꝛ per longū tempus nō vtatur suo habitu scientifico scia eius nō facile perdeť. sic virtus ꝛ iusticia nō videtur facile pmutare posse. i. a suo subiecto separari affectiones vero dicūtur qualitates que sunt facile mobiles ꝛ pmutabiles idest a suis subiectis separabiles vt calor frigiditas. Egritudo sanitas ꝛ cetera hmōi afficitur enim circa ea homo cito em permutatur idest q̄ homo facile ex aliqua istarū qualitatū mutatur in aliā cito em ex calido fit frigidus ꝛ ex sanitate i egritudinē trāsit ꝛ ecōtra ꝛ q̄ aliquādo difficile ē rem frigidam calefieri ꝛ forte impossibile sicut patet de media regione Aeris que difficulter vel impossibiliter ea naturaliter calefieri potest aliquando em difficile est rem calidā frigefacere vt de regione superioris Aeris constat: ideo dicit phūs nisi forte in his que contingūt per temporis longitudinē naturam cuiusq̄ trāsferri idest nisi contingat affectū illius seu dispositionē ratione diuturnitatis temporis in naturā trāsire ꝛ inde efficiatur inseparabilis⁹ insanabilis moribus quem quidem effectum in tali casu habituz nominari: oportet manifestū igitur est q̄m hec volūt habitudines nominari que sunt diuturnioza vel difficile mobilia: id ē q̄ qualitates difficulter seperabiles a subiectis suis sint habitus dicendo nāq̄ in disciplinis nō multum retinētes idest ꝛ hoc patet aliūde nā qui nō bene retinent ea que discunt nō dicūtur habere habitū q̄uis sint ad disciplinā pei⁹ me lius vel dispositi idest quōcūq̄ sint ad scientiā capesce dam apti ex his infert phūs discrimen assignatū videlicet q̄ habitus differat dispositione per hoc q̄ habit⁹ est diuturnioz et p̄manentioz dispositione consequēter ponit sm discrimē inter illa duoz dicit q̄ habit⁹ sūt dispositiones: dispositiōes vero nō necesse est esse habitus idest oīs habitus ē dispositio sed nō oīs⁹ dispō ē habit⁹ qui em retinēt habitū quodāmodo dispositi sunt ad ea que habēt vel melius vel peius idest q̄ qui habet habitum est dispositus ad faciendū vel operandū illa respectu quorum est ille habitus. qui vero dispositi sunt non omnino retinent habitum idest: sed stat q̄ aliquis q̄ est dispositus nō sit habituatus ꝛ p̄ns non omis dispositio est habitus. Als omis dispositus esset habituatus Pro maioze intelligentia istius text⁹ Notādum est q̄ quādo Aristoteles dicit habitū ꝛ dispositionē esse primam speciez qualitatis vel de prima specie qualitatis noa cepit terminos materialiter vt sit sensus istos terminos habitus et dispositio esse de prima specie qualitatis quia cerum est illis terminis neq̄ istis habituatus dispositus conuenire modum significandi predicamenti qualitatis ꝛ si dicas videtur q̄ sic: quia si quera-tur qualis est fortes nō est incōgrua respōsio dicere ipsum esse habituatum seu dispositum ad hoc dicetur inferius in istomet capitulo circa illam particulaz text⁹. Ad vero non debet turbari nos ꝛc. sed intētio philosophi est dicere que sunt res pro quibus supponūt termini prime speciei qualitatis vel quas de formali significato important vt sit sensus habitus et dispositio sunt res pro quibus supponunt termini ponibiles in prima specie qualitatis vel quas illi termini cognotant seu de formali significato importāt sed tunc remanet questio quis est modus significandi talis speciei. Pro illo Notādum est q̄ termini per quos respondetur ad questionem factā per quale sunt in multipli differentia. q̄dā em sunt conotantes qualitates denominātes sua subiecta qualia ratione inhesionis quedam enim sunt que nō soluz ratione inhesionis sed cū inhesione requiritur vitalis imutatio ad hoc q̄ denominet suū subiectū quale quidā enim sunt que conotant qualitates denominātes suum subiectum quale sed nō quodcunq̄ cui sunt sed ad hoc q̄ denominēt subiectuz nec requirit vitalis immutatio nec sufficit inhesio sed requiritur inhesio seu inherere determinato subiecto hec declarātur q̄ oīdinem albedo color ꝛ cetere qualitates corporee sunt talis nature q̄ cuiq̄ insint subiecto denominationem sui concreti ei prebet quodcūq̄ subiectuz cui inest albedo est album ꝛ siue ad hoc requiratur certus gradus intētionis siue non: nō est curādum satis est q̄ quelibet albedo seu color ꝛ quecunq̄ alia corporea qualitas nata sit denominare suum subiectū quale sm suum cōcretuz si fuerit i aliquo determinato gradu. veruz noticie anime ꝛ volitiones nō denominat suum subiectuz tale seu scōm denominationem sui concreti nisi ipsuz vitaliter imutēt. vnde si qualitas que est noticia conseruaretur adeo in genere rei ꝛ non in genere noticie certū est illō subiectum nō foze noscens requiritur igitur ad talē denominationem q̄ sit talis immutatio alie sunt qualitates que ꝛ si nō requirant vitalem imutationē ad hoc q̄ prebeāt suo subiecto denominationez sui concreti nichilomin⁹ egent ad talem denoīationem tribuendam determinato subiecto verbi gra sanitas quā credo esse vnā qlitatē nō denoīaret lapidez sanū pot⁹ q̄ noticia denoīat lapidē cognoscētē si ei inhereret requrit igit q̄ ipsit aīali ꝛ nō sufficit cuicūq̄ sz determīato. idē nāq̄ q̄ vni sanitas alteri eēt egritudo ppter diuersitatē cōplexionis. Scdo notādū est q̄ habit⁹ multis modis capit Uno modo accipitur vt idem ē q̄ habere ꝛ hoc modo est vnū post predicamentum inferius manifestandum. Alio modo accipitur vt est vnuz de sex predicamentis vltimis de quo etiā inferius ꝛ nō accipitur sic in ppsito. Aliomodo accipit vt est ppositio scōm quam aliq̄s bene vel male disponitur ꝛ hoc modo capitur habitus a phō in quinto metaphisice vbi assignat illam diffinitionem habitus ꝛ similiter in secundo ethicoz vbi dicitur habitus sunt secūduz quos ad passiones nos bes

¶ Sequitur quartum capitulum istius secūdi tractatus de predicamento qualitatis.

¶ Capitulū. iiij. de qualitate.

Qualitatem vero dico secundū quā quales dīr q̄dem.

¶ Qualitas est secūdum quā ⁊c. expeditis tribus predicamentis phūs determinat de predicamēto qualitatis/ ⁊ tria facit. Primo ponit diffinitionem ⁊ diuisionē qualitatis. Secūdo eius proprietates. Tertio determinat de quali. Prima diuiditur in duas: in prima ponit diffinitionē qualitatis/ in secūda diuisionē quadrimēbrem ipsius qualitatis verū antequ accedamus ad expositionē textus explicandus est mod⁹ significandi predicamenti qualitatis ⁊ sit prima ppositio ad hoc q̄ aliquis terminus habeat modū significādi predicamēti qualitatis nō requiritur q̄ de formali significato ut oportet qualitatē alicui inherere probatur: ut termini albedo nigredo non absolute sumpti vt postea declarabitur sunt de predicamēto qualitatis ⁊ tamen nō significant illo modo als albedo separata non esset albedo. Secūda propositio nec illud requiritur ut uerit terminus cōcretus paret sic q̄ termini importantes figurā sicut circulare triangulare et cetera hmōi sunt quarte speciei qualitatis et tamen hoc nō conotāt supposito cū notabilibus scīm quorum principia procedimus figurā non distingui a re figurata. similiter bonum trāscendē taliter sumptū ponitur in p̄dicamēto qualitatis vt eis dicēdum notum enadet ⁊ tamē non conotat qualitatē inherere alicui igitur propositio vera minor paret. als nō quelibet res esset bona cum non cuilibet rei aliqua qualitas insit qō est falsū. bonum enīz est trans scendēs ⁊ ex consequenti de omnibus verificatur. Tertia propositio est. Mod⁹ significādi p̄dicamenti qualitatis ē talr conotare seu de formali significato significare qualiter requiritur ⁊ sufficit ad hoc q̄ ipsum sufficienter respondeāt ad questionē factā per quale neq̄ occurrit melior ⁊ intelligibilior via explicandi modū significādi istius predicamēti. Ppter hoc q̄ precedens propositio dixit Aliquādo nāmq̄ aliquis terminus predicamēti qualitatis conotat qualitatē inherere aliquādo nō ⁊ sic nō videt particular⁹ posse declarari modū significādi istius predicamēti. Ex his pz sensum diffinitiōis philosophi vbi dicit qualitas est ēm quaz quales esse dicum⁹ idest termin⁹ predicamēti qualitatis est ille per quē conuenienter respōdetur ad questionē factaz per quale q̄ est interrogatiuū ītius predicamēti ⁊ hec est expositio diffinitionis capiendo qualitatē secūde intētionaliter scz pro termino p̄dicamēti qualitatis si vero prime intentionaliter exponat sensus est qualitas est a qua aliquid denominatur quale ad hoc aūt q̄ aliquid ab aliquo denominetur quale requiritur q̄ ei insit vel q̄ secuz habeat aliquā similitudinez. Vbi gra ad hoc q̄ aliquid ab albedine denomine albū requritur albedinē ei inherere similiter hoies studiosi dicūtur diuini ēm illud psalmi: ego dixi dij estis vos ⁊ filij excelsi omnes propter similitudinē quā in vita gerūt cū deo. Ex quo pz q̄ qualitas prime intētionaliter est trāscendēs a qualz nāq̄ re mundi aliqd p̄t denoiari qualz cōstat sicut a ferro ferreū ab ere eneū iuxta illud deuteronomij trigesimo primo dabit dns tibi terrā que sub te est ferreā ⁊ celū qō supra te est eneū. Secūdo notādum est q̄ ēm reales aliter ē dicendū in p̄tia ⁊ diffinit⁹ qualitas accidens neq̄ aliō ab accidēte p̄t dici qualitas ppzie differentia tū essentialis est quale essentiale sed nō ppzie qualitas. Qualitas aūt non p̄t aliqd dr dictum est denoiare quale nisi et insit ⁊ scīm hoc qualitas hic diffinita nō esset trāscēdēs sed vnū de inferioribus transcendētis. Ex quo pz q̄ in diffinitiōe capit⁹ quale p̄ quali accidētali Boet⁹ aūt in cōmento predicamēto⁹ in p̄dicamēto qualitatis dicit Arguēdo cōtra istā diffinitionē q̄ videt insufficiēs q̄ quale dr diffiniri p̄ q̄litatē ergo qualitas nō dr diffiniri p̄ quale/ antecedēs pz. q̄ ista videt bona diffinitio qualis quale est qualitatis subiectū seu qualitatis formalis effectus. eē ēm albū est formalis effect⁹ albedīs formalis nāq̄ effectus alicui⁹ qualitatis est facere subiectū tale ratione inherentie ⁊ sic pz assūs: ⁊ p̄ma probat q̄ circulatio in absolutoq̄ diffinitionib⁹ p̄hibita ē. Respondet boetius in p̄allegato loco q̄ ista nō q̄dritatiua diffinitio qualitatis sed est quasi diffinitio quid nominis ⁊ quia nos possumus cognoscere quale aliunde q̄ per diffinitionē i qua ponitur qualitas. verbi gratia Rusticus sit bene nuem esse albam ignorat tamen an hoc sit quia albedo ei insit vel non respectu igitur talis scientis quid est quale non per diffinitionem ei⁹ in qua ponitur qualitas an liceat circulariter diffinire vel nec dictum est in precedenti predicamento.

¶ Sequitur textus.

¶ Est aūt qualitas eoz q̄ multipliciter dīr. Et vna q̄dez species qualitatis habit⁹ ⁊ dispositio dicit. Differt aūt habitus a dispositiōe quod permanentior ⁊ diuturnior est. Tales vero sūt scientie vel virtutes. Scientia enim videt esse permanentiū. ⁊ eoz q̄ difficile moueant vt si q̄s vel mediocriter sumat scientiā nisi forte grandis permutatio facta sit. vel ab egritudine. vel ab aliquo hmōi. Similiter aūt ⁊ virt⁹ ⁊ iusticia. et castitas. ⁊ singula talium non vident posse moueri. neq̄ facile permutari. Affectiones vero dīr. q̄ sunt faciles ⁊ cito permutabiles vt calor ⁊ frigiditas ⁊ egritudo ⁊ sanitas ⁊ alia hmōi. Afficit enīz quodāmodo circa eas homo. Cito aūt permutat homo. ⁊ ex calido frigid⁹ fit. ⁊ ex sanitate in egritudinem transit. Similiter aūt ⁊ in alijs. nisi forte q̄ contingit per temporis longitudinē in natura cuiusq̄ transferri. ⁊ insanabilis vel difficile mobilis existat affect⁹ quez iam q̄libet habitudinem vocat. Manifestum est autem quoniam hec volunt habitudines nominari que sunt diuturniora. vel difficile mobilia. Namq̄ in disciplinis nō multum retinētes. sed facile mobiles dīr habitum non habere. q̄uis sint ad disciplinam pe⁹. melio⁹ vel dispositi Quare differt hit⁹a dispositione quod hoc quidem facile est. illud vero diuturni⁹ ⁊ difficile mobile. Sunt autem habitus ⁊ dispōnes. dispōnes vero nō necesse est habit⁹ esse. Qui eēm retinent habitum ⁊ quodam modo disposit isunt ad ea que habent vel peius vel melio⁹. Qui autem dispositi sunt nō oīnino retinēt habitum.

¶ In ista parte philosophus ponit diuisionem qualitatis quadrimēbrē ⁊ dicit. Est aūt qualitas eoz̄ que multipliciter dicūtur idest qualitatis multe sunt spēs ⁊ vna quidem est habitus ⁊ dispositio. cōsequenter ponit discrimen differentiam inter habitum ⁊ dispositionem dicens differt aūt habitus a dispositione eo q̄ habitus diuturnior est ⁊ permanētior dispositione. tales ei habitus sunt sicut virtutes ⁊ scientie. sciētia nāq̄ vt dicetur esse de numero permanētium ⁊ eoz̄ que difficulter separant a subiecto nā si q̄s mediocriter sumat sciētiam idest habeat sciētiam per frequētes actus acq̄sitam nisi forte grādis pmutatio facta sit id est nisi mēs diu distrahatur ⁊ per longū tempus nō vtatur suo habitu scientifico scīa eius nō facile perdet. sīr virtus ⁊ iusticia nō videtur facile pmutare posse. i. a suo subiecto separari affectiones vero dicūtur qualitates que sunt facile mobiles ⁊ pmutabiles idest a suis subiectis separabiles vt calor frigiditas. Egritudo sanitas ⁊ cetera hmōi afficitur enīz circa ea homo cito eēm permutatur idest q̄ homo facile ex aliqua istarū qualitatū mutatur in aliā cito eēm ex calido fit frigidus ⁊ ex sanitate i egritudinē trāsit ⁊ ecōtra ⁊ q̄ aliquādo difficile ē rem frigidaz calefieri ⁊ forte impossibile sicut patet de media regione Aeris que difficulter vel impossibiliter ea naturaliter calefieri potest aliquando eēm difficile est rem calidā frigefacere vt de regione superioris Aeris constat: ideo dicit phūs nisi forte in his que contingūt per temporis longitudinē naturam cuiusq̄ trāsferri i dest nisi contingat affectū illius seu dispositionē ratione diuturnitatis temporis in naturā trāsire ⁊ inde efficiatur inseparabilis ⁊ insanabilis moribus quem quidem effectum in tali casu habituz nominari: oportet manifestū igitur est q̄m hec volūt habitudines nominari: que sunt diuturniora vel difficile mobilia: id ē q̄ qualitates difficulter seperabiles a subiectis suis sint habitus dicende nāq̄ in disciplinis nō multum retinētes idest ⁊ hoc pater aliūde nā qui nō bene retinent ea que discunt nō dicūtur habere habitū cuius sint ad disciplinā pei⁹ melius vel dispositi idest quōcūq̄ sint ad scientiā capescēdam apti ex his infert phūs discrimen assignatū videlicet q̄ habitus differat dispositione per hoc q̄ habit⁹ est diuturnior et pmanentior dispositione consequēter ponit ēm discrimē inter illa duo dicit q̄ habit⁹ sūt dispositiones: dispositiōes vero nō necesse est esse habit⁹ idest quis habitus ē dispositio sed nō quis dispō ē habit⁹ qui eēm retinēt habitū quodāmodo dispositi sunt ad ea que habēt vel melius vel peius idest q̄ qui habet habitum est dispositus ad faciendū vel operandū illa respectu quorum est ille habitus. qui vero dispositi sunt non omnino retinent habitum idest: sed stat q̄ aliquis q̄ est dispositus nō sit habituatus ⁊ p̄ns non oīno dispositio est habitus. Als oīno dispositus esset habituatus Pro maiore intelligentia istius text⁹ Notādum est q̄ quādo Aristoteles dicit habitū ⁊ dispositionē esse primam speciez qualitatis vel de prima specie qualitatis noa cepit terminos materialiter vt sit sensus istos terminos habitus et dispositio esse de prima specie qualitatis quia cerum est illis terminis neq̄ istis habituatus dispositus conuenire modum significandi predicamenti qualitatis ⁊ si dicas videtur q̄ sic: quia si queratur qualis est sortes nō est incōgrua responsio dicere ipsum esse habituatum seu dispositum ad hoc dicetur inferius in istomet capitulo circa illam particulaz text⁹. Ad vero non debet turbari nos ⁊c. sed intētio philosophi est dicere que sunt res pro quibus supponūt termini prime speciei qualitatis vel quas de formali significato important vt sit sensus habitus et dispositio sunt res pro quibus supponunt termini ponibiles in prima specie qualitatis vel quas illi termini conotant seu de formali significato importāt sed tunc remanet questio quis est modus significandi talis speciei. Pro illo Notādum est q̄ termini per quos respondetur ad questionem factā per quale sunt in multiplici differentia. q̄dā eēm sunt conotantes qualitates denominātes sua subiecta qualia ratione inhesionis quedam enim sunt que nō soluz ratione inhesionis sed cū inhesione requiritur vitalis imutatio ad hoc q̄ denominet suū subiectū quale quidā enim sunt que conotant qualitates denominātes suum subiectum quale sed nō quodcunq̄ cui insunt sed ad hoc q̄ denominēt subiectuz nec requirit vitalis immutatio nec sufficit inhesio sed requiritur ihesio seu inherere determinato subiecto hec declarātur q̄ ordinem albedo color ⁊ cetere qualitates corporee sunt talis nature q̄ cuiq̄ insint subiecto denominationem sui concreti ei prebet quodcūq̄ subiectuz cui inest albedo est album ⁊ siue ad hoc requiratur certus gradus intētionis siue non: nō est curādum satis est q̄ quelibet albedo seu color ⁊ quecunq̄ alia corporea qualitas nata sit denominare suum subiectū quale ēm suum cōcretuz si fuerit i aliquo determinato gradu. veruz noticie animē ⁊ volitiones nō denomināt suum subiectuz tale seu scīm denominationem sui concreti nisi ipsuz vitaliter imutēt. vnde si qualitas que est noticia conseruaretur adeo in genere rei ⁊ non in genere noticie certū est illō subiectum nō forte noscens requiritur igitur ad talē denominationem q̄ sit talis immutatio alie sunt qualitates que ⁊ si nō requirant vitalem imutationē ad hoc q̄ prebeāt suo subiecto denominationez sui concreti nichilomin⁹ egent ad talem denoiationem tribuendam determinato subiecto verbi gra sanitas quā credo esse vnā qlitatē nō denoiaret lapidez sanū pot⁹ q̄ noticia denoiat lapidē cognoscētē si ei inhereret redrit igit q̄ ille als ⁊ nō sufficit cuicūq̄ scz determinato. idē nāq̄ q̄ vni sanitas alteri eēt egritudo. ppter diuersitatē cōplexionis. Secōo notādū est q̄ habit⁹ multis modis capit Uno modo accipitur vt idem ē q̄ habere ⁊ hoc modo est vnū post predicamentum inferius manifestandum. Alio modo accipitur vt est vnuz de sex predicamentis vltimis de quo etiā inferius ⁊ nō accipitur sic in ppsito. Aliomodo accipit vt est ppositio scōm quam aliqs bene vel male disponitur ⁊ hoc modo capitur habitus a phō in quinto metaphisice vbi assignat illam diffinitionem habitus ⁊ similiter in secundo ethicoīū vbi dicitur habitus sunt secūduz quos ad passiones nos be-

me vel male habemus ⁊ hoc etiam modo capitur in ꝓposito verum ꝑm aliquam qualitatez subiectum potest bene vel male disponi dupliciter. ¶Uno modo scm̃ se. Alio modo in ordine ad suã operationez: illa qualitas subiectuz debite disponit ꝑm se qua cõseruatur et suis contrarijs resistit seu qua disponit ad recipiendam aliquã perfectionem sibi cõuenientem exemplum huius a qua diceretur bene disponi frigiditate: qua conseruat et suis contrarijs resistit ⁊ male disponeretur caliditate propter oppositam causam ⁊ rõnem illa autem qualitate subiectum disponitur in ordine ad operationẽ in qua subiectum redditur habile ⁊ facilitatũ immediate ad operationem sicut sunt habitus intellectus ⁊ voluntatis. Est etiã aduertẽdũ ꝓ̃ q habit⁹ ⁊ dispositio differunt penes perfectum ⁊ imperfectũ vt qualitas multum intẽsa conueniẽs nature rei vel discõueniens dicitur habit⁹: ⁊ si fuerit remissa dicat dispositio et ꝑm hoc eiusdẽ speciei essent habitus et dispositio. Alio modo illa qualitas dicit habitus que ex natura sua ẽ difficulter mobilis qõ dupliciter potest esse. ¶Uno modo quia ẽ nimie resistentie. Alio modo q̃ habet causaz conseruatiuã multez nimie actiuitatz ⁊ virtutis. tertio modo q̃ careat contrario ⁊ nõ eget ad suuz esse presentiã conseruantis ⁊ opposita rõne aliqua qualitas dicetur dispositio ⁊ hoc modo habit⁹ ⁊ dispositio nõ sunt eiusdem speciei sed reali specie differũt. ¶Tertio est notãdum q̃ habitus vt morales de habitu loquũtur est qualitas facilitans potẽtiam ad elicitionẽ similis actus a quo ꝓ ductus est ⁊ hoc modo capit philosoph⁹ habitũ in diffinitione ex secũdo ethicoꝝ allegata ⁊ in hac significatione nulla qualitas corporea nõ exiliens in potentia cognitiua vel appetitiua vel cuius vsus non subiacet potentie appetitiue est habit⁹ ꝑm vero primã diffinitionẽ ꝑ multas qualitates corporeas eẽ habit⁹ ⁊ dispositio nes sed dices videt repugnãtia i littera philosophi q̃ si habit⁹ ẽ difficulter mobilis ⁊ ẽ dispositio sequitur q̃ dispositio difficulter mobilis cui⁹ oppositus dicit philosophus. Ad hoc respõdet philosophũ bene dicere q̃ ad hoc q̃ aliqua qualitas debeat dici habitus vt in presenti loquitur de habitu requiritur q̃ sit difficulter mobilis vndecũq; hoc contingat hoc aũt ad dispositionem nõ requiritur sed satis est q̃ ꝑm eam subiectũ bene vel male disponat. ¶Potest etiã dici q̃ philus in prima differentia qua assignat capit dispositione ꝓ qualitate habitu coniuncta videlicet que est de facili mobilis vel ratione remissionis vel sue condictionis vel suoꝝ principiorum ⁊ capit habitũ ꝓ qualitate cui opponite cõditiones cõueniũt ⁊ in secũda ꝓticula textus capit aliter dispositionez videlicet ꝓ qualitate bene vel male disponente subiectũ. ex quo ꝑz q̃ in diffinitione habit⁹ ex quinto metaphisice superius allegata oportet supplere istam particulam difficulter mobilis alias sicut omnis habitus est dispositio etiaz omnis dispositio esset habit⁹ nisi velles dicere q̃ aliqua qualitas est dispositio ad aliquod ipertinẽs sicut lux forte disponit aerez ad aliquaz celestem influentiam recipiendã ei omnino impertinẽrem q̃ nõ inficio istis igitur visis dicendum est in prima specie qualitatis poni terminos cognotantes qualitates q̃ sunt habit⁹ ⁊ dispositiões quarum aliquе denominant subiectũ ratione inherentie aliqueverο aliꝭ rationibus in ꝓximo notabilis signatis verum illa denominatio est secũdũ esse absolutum ipsius qualitatis volo dicere sicut albedo scꝫ q̃ est albedo capiẽdo terminum absolute habet denominare suum subiectum album ita scientia ⁊ quelibet alia qualitas habet denominare suum subiectum scm̃ q̃ est talis qualitas aliqua denominatione specifica: ⁊ iste modus dicendi est michi multum probabilis verum inferius aliũ modum dicendi ponaz qui forte non est minus probabilis ⁊ hoc scm̃ principia nominaliuz dixerim cum vero declarauero ceteras qualitatis species quid michi scm̃ reales dicendum esse videtur subiungam. Ultimo notandum est q̃ non solum qualitas accidentis est habitus in precedenti significatione sed etiam aliqua substantia certum est q̃ excessibilia ad multa indisponitur ad multa et indebita mensura latrabilis vt sapientib⁹ placet: phõ ꝑcipue tregesima ptica ꝓblematũ ꝓblematum primo ponit hominem ad fortitudinem et sapientiam. ⁊ aduertendum est aliquam egritudinem de facili mobilis sicut parua effimera ex parua ira vel fabris ardore causata ex de facili mobilis aliqua ꝫo sicut ethica tertij speciei difficulter separabilis: ⁊ aduertendum est q̃ quando philosophus dicit per longitudinez temporis non est intelligendum q̃ tale quid fiat de natura alterius hoc est pars eius vel idem secum quia hoc est impossibile nec etiam q̃ rationis diuturnitatis temporis qualitas efficiatur difficiliori separatione a subiecto quia si vna et eadem qualitas sit vno tempore de facili mobilis ⁊ alio tempore difficulter mobilis ⁊ hoc esse non potest: nisi quia illa qualitas efficitur intensior vel quia aduenit aliqua causa conseruatiua eius verus quia talis intensio vel talis causa applicatio sepe latet et vtrumq; in longo tempore fieri est possibile. illa difficultas separationis attribuitur longitudini temporis.

¶Sequitur textus.

¶Aliud vero gen⁹ qualitatis est secũdũ quod pugillatores vel cursores vel salubres vel insalubres dicimur ⁊ simpliciter q̃cũq; secũdũ impotentiã naturalẽ vel potẽtiam dr. Non esse qui sunt dispositi aliquo modo vnũquodq; huiusmodi dicitur. Sed q̃ habẽt naturalẽ potentiaz vel facile q̃dem facere. vel nichil pati. vt pugillatores vel cursores dicũtur. nõ quod sũt dispositi. sz q̃ habẽt potentiã hoc facile faciẽdi. Sanatiui vero dicunt eo q̃ habeant potẽtiã naturalẽ vt nichil a q̃buslibet accidentib⁹ patiant. Egrotatiui dicunt q̃ habẽt impotentiaz nichil patiẽdi. Similiter his durũ ⁊ molle se habent. Durũ esse dicit quod habeat potentiam nõ citi⁹ secari. Molle vero quod eiusdem ipsius habeat in potentiam.

¶In ista parte philosophus determinat de secunda specie qualitatis et dicit aliud vero genus qualitatis est scꝫ quod pugillatores vel cursores dicuntur: id est alia species subalterna qualitatis est id per quod alicꝫ dicuntur pugillatores cursores vel salubres vel insalubres id est sanatiui vel egrotatiui: et simpliciter quecũq; scm̃ naturalem potentiam vel impotentiam: id est

⁊ generaliter oĩs qualitas que ẽ naturalis potẽtia vel impotẽtia est in secũda specie qualitatis. Cõsequenter phũs tollit vnum dubium dicens: nõ enim qñ finit dispositi aliquo modo nõ vnũquodq; huiusmodi dicitur: id est sed nõ sufficit ad hoc q̃ aliqua qualitas sit huius speciei qualitatis q̃ sit principium alicuius operationis sed q̃ habeat potẽtiam naturalem vel facere quid facili vel nichil pati: id est sed cum hoc requiritur q̃ sit principium faciẽdi aliquid facile patiẽdi vel resistendi ⁊ talis qualitas que est principium facile patiendi vel patienti dicit naturalis potẽtia vel impotẽtia vt pugillatores vel cursores dicunt nõ q̃ sint dispositi sed q̃ habeant potẽtiaz hoc facile faciendi. i. nã nullus dicitur pugillator vel cursor per hoc q̃ habeat qualitatez que est principium currẽdi vel pugillandi: sed cũ hoc requiritur q̃ talis qualitas sit principiuz facile hoc facienti sanatiui autẽ dicũtur eo q̃ habeãt potẽtiam naturalez vt nihil a quibusꝫ accidẽtibus patiãtur egrotatiui. vero q̃ habent impotẽtiam nichil patiendi hoc est habẽt potẽtiam facile pati ⁊ similiter his duruz ⁊ molle se habent: hoc est durũ ⁊ molle habẽt naturalem potẽtiã vel impotẽtiam ad aliq̃d facile patiẽdi durum esse dicitur q̃ facile nõ sequatur mollevero q̃ eius ipsi⁹ habet ipotentiam. i. molle dicitur q̃ habet potentiã vt facile cedatur. Notandum est primo q̃ ad hoc q̃ qualitas dicat naturalis potẽtia requiritur q̃ nõ sit facile separabilis a subiecto vt propterea dicitur naturalis qualitas enĩ que ineſt a natura difficilioris est a subiecto separationis. requiritur etiã q̃ sit principiuz aliquid faciendi facile vel resistẽdi: vel patiendi: hoc est q̃ ratione ei⁹ res cui cõuenit possit aliquid facile agere vel pati seu contrario facile resistere ex hoc infert q̃ sicut nõ omnis habitus vel dispositio est naturalis potẽtia vel impotentia ista nec eõuerso oĩs naturalis potentia vel impotentia est habitus vel dispositio patet: nã vt ꝑz ex antedictis: ad hoc q̃ aliqua qualitas sit habitus vel dispositio: satis est q̃ disponat subiectũ bene vel male siue hoc sit ad hoc q̃ agat vel patiatur siue quia talis qualitas est cõueniens nature pati vnde debita quãtitas cõtinua queq; res exigit scm̃ suam speciem diceretur bene habitus vel dispositio cõuenit ei hoc q̃ dictũ est ⁊ est difficulter mobilis. ad naturalez vero potẽtiam vel impotentiam requritur q̃ sit principiũ aliquid facile faciẽdi vel patiendi siue illud sit cõueniens vel discõueniens nature rei siue indifferens ergo stat dare naturalez potentiam vel impotẽtiam que nõ ẽ habit⁹ nec dispositio cõsequentia est nota ⁊ antecedẽs ex dictis manifestũ ẽ põt eñ aliquis a natiuitate rõne celestium cõstellationum habere aliquam qualitatem ratione cuius redditur facilis ad cursum vel ad aliquã aliaz operationem que nec est cõueniens nec discõueniẽs nature eius vel ad recipiẽdam aliquã qualitatem siue indifferenter ex quo ꝑz ad habitum vel dispositionem requiri reddere subiectum dispositũ in ordine ad aliquid sibi cõueniẽs vel discõueniens ꝑm ꝓpriam naturam q̃ põt esse cõseruatiua rei suo esse vel quia inclinat ad operationem cõuenientem vel discõuenientem nature eius idẽ dicendum: si natura rei aduersetur hoc autem nõ requiritur ad naturalem potẽtiam vel impotẽtiam vt patet ex dictis cum hoc tamẽ stat eãdem qualitatem esse habituz dispositionem et naturalem potẽtiam ꝓpria autẽ naturalis impotentia dicitur qualitas illa qua subiectuz redditur impotens ad resistendum seu habile ad patiendum. ¶Ex his patet quomodo non semper naturalis potentia est aliqua qualitas accidẽs superueniens rei rotunditas namq; celi ⁊ spherica figura est naturalis potentia vel impotentia: est namq; figura ab eo per naturalem virtutem ipossibiliter separabilis ⁊ ad motum aptissima. similiter aliquando alicuius qualitatis priuatio est causa q̃ res facile patiatur ⁊ tunc subiectũ sine illa qualitate diceretur impotentia naturalis exẽpliꝫ huiꝰ aqua sine frigiditate de facili patitur ab igne difficulter cum frigiditate: sequitur etiã q̃ aliqua qualitas in vno est naturalis impotentia ⁊ in alio non. naꝫ q̃ in vno est principium agendi in alio est principiũ resistendi sicut q̃ vir est habitus alteri nõ est habitus: q̃ potest esse ab eo de facili separabilis ⁊ ab alio nõ vel ei conueniens ⁊ alteri discõueniens. ⁊ quia diximus superius q̃ ꝓprie naturalis impotentia est potentia patiendi hoc propterea dictum est quia quod potest facile pati imponens est ad resistendum. vnde etiaz potentia ad resistendum dicitur naturalis impotẽtia: q̃ tali potentia subiectũ redditur imporens ad facile patiendum est etiam aduertendum q̃ naturalis potentia vel ipotẽtia nõ sunt ẽntia pure diuisiue: nã ad hoc q̃ gladi⁹ reddatur facile scissiuus non sufficit acutes: sed etiã requiritur duricies materie ⁊ ad hoc quod subiectum aliquod sit facile mobile requiritur figura ⁊ etiam q̃ non sit nimis graue nec nimis leue ratione nam q̃ grauitate posset eius resistentia equari virtuti agentis ⁊ ratione leuitatis minime haberet motoꝝ subiectum in quo ĩ mouendo eius interetur virtus et hinc prouenit non adeo remote festucam sicut lapidem a nobis proiecere licet ille lapis maioris sit ponderis hoc e. naz est in causa quare dolore brachij ⁊ eius musculoꝝ laboramus cum eum per aerem nichil proiciendo mouemus vt in problematibus philosopho placet. Secundo notandum est q̃ dicendo q̃ in ista secunda specie qualitatis ponuntur termini de formali significato significãtes qualitates que sunt naturales potentia vel ipotentia opoz teret dicere q̃ inter illas qualitates reperit aliqua cõuenientia essentialis que non reperitur inter tales qualitates ⁊ alꝭ que sunt habitus ⁊ dispositiones alꝭ non videtur quomodo iste possint significare per aliquẽ cõceptum nõ significãtem habitus ⁊ dispositiones et talis cõuenientia essentialis potest colligi ex ãtedictis: nam oĩes qualitates que sunt naturalis potentia vel impotẽtia conueniunt in hoc q̃ sunt principia agendi vel patiẽdi: nõ omnes qualitates que sunt habitus in hoc conueniũt vt ex dictis ꝑz: sed dices ẽm hoc nulla qualitas que est habitus esset naturalis potẽtia vel ipotẽtia: ad hoc rñdetur negãdo ꝓsequentiã ⁊ ratio est q̃ cõuenientia essentialis a qua abstrahit terminus significans qualitates que sunt naturales potentia vel impotentia põt conuenire aliquibus habitibus seu dispositionibus similiter cõueniẽtia aliqua abstrahit conceptꝰ significãs habitus vel dispositiones põt conuenire aliquibus naturalibꝰ potentijs vel ipotentijs ⁊ nõ oĩbus verbi gra sicut cõueniẽtia a qua abstrahit conceptꝰ alis conuenit aliquibus quib⁹ conuenit cõuenientia seu in quib⁹ reperitur cõuenientia essentialis a qua abstrahitur iste cõceptꝰ creatura rationalis ⁊ econtra. et hic ꝓ supponimus q̃ sicut cõceptus absolutꝰ ab aliqua cõuenientia essentiali abstractus significat oĩa in quib⁹ reperitur illa cõuenientia essentialis et nõ põt aliqua ex illis significare quin significet oĩa illa dicẽdũ est de cõceptu cognotatiuo vez q̃ si aliquis cõceptus cognotatiuus de formali significato importet aliquas qualitates necesse est importare seu significare oĩs in quoꝰ reperitur conuenientia essentialis a qua abstrahitur quoad eius significationez formalem: verbi gratia quia cõuenientia a qua abstrahitur iste conceptus coloratum

conuenit oĩbus coloꝛibus ideo ly coloꝛatū de formali significato significat oẽs coloꝛes ⁊ sic ꝓuenĩtia a qua abstrahitur cõceptus conotatiuus fuerit accidẽtalis idem dicẽdum ẽ. videlicet de formali significato significare oĩa illa in quibus reperitur talis conuenientia ⁊ quia tales qualitates nõ sunt vni⁹ speciei specialissime sed multarũ sicut etiaꝫ habitus ⁊ dispositiones vtraqꝫ istaruꝫ specierum ꝓxima ⁊ secũda est genus subalternũ vel species subalterna. Tertio notãdũ est q cõiter reales solent dicere in hac secunda specie qualitatis poni aptitudinẽ ad aliquid faciendũ vel patiendum que cõsequitur naturam rei seu qualitatẽ cõsequẽtem rem a natura hoc est nõ ab arte nec ab exercito ⁊ hoc intellexit phũs per naturalẽ potẽtiam hoc tamen michi nõ placet qꝛ illa aptitudo ẽ relatio aptitudinalis. ⁊ ex ꝓsequẽti nõ entitas realis vnde nõ videtur in predicamento rerũ ponibilis precipue in predicamẽto rerũ absolutaꝝrum ideo michi videtur dicẽdum q in ista secũda specie qualitatis ponunt̃ qualitates rei a natura cõuenientes ratione quaꝝres est apta nata aliquid facile agere vel pati ⁊ resistere vel qua mediãte rei conuenit aliqui⁹ talis aptitudinis ꝓuatio talis aũt qualitas multiplex est quedã dicit specifica: qꝛ regulariter ⁊ in plurib⁹ conuenit oĩbus indiuiduis eiusdẽ speciei alia est indiuidualis que regulariter nõ cõuenit oĩbus indiuiduis eiusdem speciei sed alicui vel aliquib⁹. Alia namqꝫ est cõplexio indiuidualis indoꝛũ ⁊ clauoꝝ ratione cuius teste auicena ꝓxima: ꝓxime capituli de complexionib⁹ impossibile vel difficile nimis est indum transire ad terrã clauoꝝ quin moꝛiatur vel egroteꝛ ⁊ si queras vnde habet ista qualitas ꝯ vocas cõplexionẽ indiuidualẽ oꝛiginem dico q aliquãdo a constellationib⁹ celestib⁹ aliquando ex principio seminali aliquãdo ex cõplexione mestrui ex quo tã ex materia generatur embꝛio sepe nãqꝫ filius cõtrahit cõplexionẽ patris ꝯ pater habuit forte vel ratione exercitii vel nutrimenti vel alicui⁹ medicine vel etiã ratione antedicta narrat diuus Albertus Magnus imo maximus se vidisse colome puellaꝫ exulis ⁊ gremio matris domussam hinc inde discurrẽtem arancas querẽtem easqꝫ tanꝫ electissimũ cibũ comedẽtez auicena vero dicit cũ in ꝓpria patria existeret quẽdã virꝫ in regione altera talis cõplexiõis vt serpẽs perireꝫ qui eũ momoꝛdit quez cũ videre pergeret eũqꝫ interijsse comperit pr̃is tamẽ cõplexionem simili experientia in filio conouit vnũ tamen dicit in cõmento ꝓdicamẽtoꝝ videlicet q naturalis potentia ꝓsequitur formam naturalis vero in potentia consequitur materiam quãdo igitur forma perfecte dominatur materie eamqꝫ cõplete terminat ⁊ ꝓprehendit ex tali perfecto dominio cõpletaqꝫ cõprehẽsiõe naturalis resultat potentia quãdo vero oppositũ cõtingit qꝛ materia nõ est domabilis tunc haud dubium est naturalem impotentiam ꝓuenire nõ tamen facile est hoc videre quomodo ex nõ perfecta materie cõprehensione sequatur qualitas que sit naturalis impotẽtia cũ illa incõpleta cõprehensio põt accidere ratione multitudinis materie que quidẽ multitudo materie nõ videtur esse in causam alicuius qualitatis si dicaꝫ q ipsa forma quãdo materiã bene domat ⁊ comprehendit ꝓducit qualitatem que est naturalis potentia quando vero non: non producit illam ex quo sequitur compositus manere naturali potentia ꝓuatum hoc nõ videtur valere quia tunc naturalis impotẽtia non esset nisi talis qualitatis ꝓuatio et ex consequenti nõ esset qualitas: sed ad hoc dicẽdus est q diuus Albertus non dicit illam comprehensionẽ esse in causam talis qualitatis ꝓductionis totalẽ sed partialem vel ad illam conducere tanꝫ dispositionem subiecti et si alicubi dixi q risibilitas et cetere ꝓprie passiones in hac specie ponuntur sum vt plures locut⁹ de istis autem qualitatibus que sunt completiones in diuiduales nichil vltra ad ꝓsens. tum quia alibi locutus sum de illis. tum quia eaꝫ consideratio non est pertinens proposito.

¶ Sequitur textus.

¶ Tertia vero species qualitatis ẽ passibiles qualitates ⁊ passiones. Sũt autem huiusmodi. dulcedo ⁊ amaritudo. ⁊ austeritas. ⁊ omnia his cognata. Amplius ⁊ color ⁊ frig⁹ ⁊ albedo ⁊ nigredo Et qm̃ hee qualitates sũt manifestũ est Quecũqz eiñ hec susceperit qualia dr̃ secũdũ sevt mel. qm̃ dulcedinẽ suscipit dicit dulce. ⁊ corp⁹ albũ qm̃ albedinem suscipiat. Similiter se se habet etiaꝫ in ceteris. Passibiles vero qualitates dicuntur non q hec que illas susceperint qualitates aliquid patiantur. neqz enim mel quoniam aliquid passum sit idcirco dicitur dulce. neqz aliquid aliud huiusmodi. similiter autem his ⁊ calor et frigus passibiles qualitates dicuntur. non. q ea que illas suscipiunt aliqd passa sint sed quoniã singula que dicta sũt secũdum sensum qualitatem passionuꝫ perfectiua sũt. passibiles dicunt. Dulcedo enim secundum gustum passionẽ quandam efficit. et calor secundũ tactũ similiter autẽ ⁊ alie. Albedo enim ⁊ nigredo ⁊ ceteri coloꝛes nõ. similiter his que dicta sunt passibiles qualitates dicuntur. sed hec quia ipse qualitates ab aliquibus passionibus inascunt. Quoniam ergo fiũt per aliquam passionem multe colorum mutationes manifestũ est. Erubescens enim aliquis rube⁹ factus est. et timens pallid⁹. et vnũ quodqz talium. Quare vel si quis naturaliter aliquid passus est similem colorem oportet eum habere. Que eniꝫ affectio nunc ad verecundiam circa corpus facta est. et secundum naturalem affectionem eadez fiet affectio ita vt naturalis color simul sit.

¶ In hac parte ꝓphilosophus determinat de tertia specie qualitatis: ⁊ dicit q tertia species qualitatis est passibilis qualitas ⁊ passiones ⁊ declarãs exẽplariter quid intelligat per passibiles qualitates dicit sunt autem huiusmodi dulcedo amaritudo ⁊ austeritas ⁊ omnia his cognata. i. silia amplꝰ autẽ. i. etiã calor ⁊ frigꝰ albedo: nigredo sunt passibiles qualitates. cõsequẽter philosophus exẽplariter declarato quid intelligat per passibiles qualitates, ꝓbat que numerata sunt esse qualitates ⁊ dicit ⁊ quoniã hee qualitates sunt manifestũ est. i. q autẽ que dicta sunt qualitates sint: patet quoniam sim eas dicimur quales. i. qꝛ apta nata sunt denoiare subiecta q̃bus insunt qualia ⁊ cõueniẽter respondeꝫ ad questionẽ factã per quale per terminũ concretũ cognotantẽ aliquã earũ quecunqz enĩ ista susceperint dicuntur qualia sim ea hoc est subiectũ cuiuscunqz istarũ ab illa denominatur quale vt mel quoniã dulcedinem suscipit dicitur dulce ⁊ corpus albũ eo q albedinẽ suscipit. i. nã si mel sit subiectũ dulcedinis ⁊ corpus albedinis mel dulce ⁊ corpꝰ dicitur albũ. similiter autẽ se habent ⁊ in ceteris. i. ⁊ sic dicendũ est de aliꝭ qualitatib⁹ enumeratis. Passibiles vero qualitates ⁊ c. in hac ꝓte philosophꝰ ostendit differentiã inter qualitates passibiles: ⁊ dicit passibiles vero qualitates dicũtur nõ ꝓ eo q illa q eas susceperint qualitates aliqd patiãtur. i. alique qualitates dicũtur qualitates passibiles nõ q̃a subiecta quib⁹ insunt aliqd ab eis patiãtur neqz enim mel q aliqd passum sit: idcirco dicitur dulce. i. qꝛ cum hoc sit falsum tũc qualitates enumerate nõ essent passibiles falsitas illi⁹ paret: qꝛ mel nichil patitur a dulcedine non enim ad hoc q mel dulce dicatur requiritur ipsum a dulcedine pati: sed satis est q sit subiectũ dulcedinis neqz aliquid aliud huiusmodi. i. nec etiã subiectum amaritudinis sicut absyntium ⁊ ruta aliquid ab amaritudine patiũtur. similiter autẽ his ⁊ calor ⁊ frigus passibiles qualitates dicunt. i. ⁊ codẽ modo est dicendum de frigore ⁊ calore dicũtur enĩ passibiles qualitates non vt ipsa: qꝛ suscipiũt qualitates aliqd passa sunt. i. non ideo qꝛ subiecta quib⁹ insunt aliqd patiant ab eis: sed quoniã eoꝝ que dicta sunt singula. i. ꝛ dulcedo ⁊ amaritudo ẽm sensum qualitatez passionis ꝓfectiua sunt. i. nata sunt causare passionẽ in sensu qualitates passibiles dicũtur dulcedo enĩ passionẽ quandã ẽm gustum efficit ⁊ calor ẽm tactum. i. nam dulcedo infert passionẽ gustui ⁊ calor tactui. similiter autem sunt alie amaritudo ⁊ frigꝰ cũ ceteris tangibilib⁹ ⁊ gustabilib⁹ qualitatib⁹: sed albedo ⁊ nigredo cũ ceteris coloꝛibus non dicũtur passibiles qualitates: qꝛ nate sunt causare passionẽ in sensu sed potiꝰ qꝛ ab aliquib⁹ passionib⁹ in nascuntur. i. producũtur seu nate sunt ꝓduci quoniã ergo fiũt per aliquã passionem multi coloꝝ mutationes manifestũ est. i. q coloꝛes ex passionib⁹ causãtur patet erubescens enĩ aliqd rubeus factꝰ est. nã quis ex verecundia fit rubeꝰ ⁊ timens palidꝰ ⁊ vnũquodqz taliũ. i. in aliꝭ etiã multis passionibus exẽplificare possit quare vel si ꝙs naturaliter aliqd tale passus est similem coloꝛem ei oportet habere. i. ideo quales passiones quis habet a natura similis illam conseqtur coloꝛ hoc est ei proportionabilis q̃ enim affectio nunc ad verecũdiam circa corpus facta est ⁊ ẽm naturalẽ passionẽ eadẽ fiet affectio ita vt naturalis simul ⁊ coloꝛ sit. i. sicut naturaliter verecũdi naturaliter sunt rubei ita naturaliter timidi: naturaliter sunt pallidi. Notandũ est ꝓmo q iste terminus passio accipiꝫ dupliciter ꝓprie intentionaliter ⁊ sc̃e intẽtionaliter. sc̃e intẽtionaliter accipiẽdo ꝓ termino qui est ꝓpriũ: quarto modo respectꝰ alterius de quo predicatur in ꝓpositione mediata vel immediata: sed hic nõ capitur hoc modo. Alio modo accipitur ꝓprie ẽtionaliter ⁊ hoc multipliciter. Uno modo ꝓ receptione alicui⁹ forme in subiecto aliquo seu ꝓ ipsa forma q̃ recipitur in subiecto: ⁊ hoc modo intellectus ⁊ sensus pati possunt: ⁊ in se noticias recipiant. ⁊ sic cepit philosoph⁹ passionẽ primo periarmenias dicens sunt autẽ ea q̃ sunt in voce earũ que sunt in anima passionẽ note. Alio modo accipiꝫ ꝓ receptione forme in subiecto cũ abiectione cõtrarij q̃liter aqua patitur quãdo de frigida fit calida ⁊ hoc modo sensus exteriores per sensationẽ pati non potest sensationi nãqꝫ exteriori nichil cõtrariatur intellectꝰ tamen ⁊ sensus interiores pati hoc modo possunt. tertio modo accipitur ꝓ accidẽti inseparabili simpliciter vel difficulter ab aliquo subiecto sicut calor respectu ignis ⁊ albedo respectu nivis. Quarto modo accipiꝫ ꝓ passionib⁹ appetitus q̃ cõsequitur apprehẽsiones cognitiue potentie ⁊ act⁹ appetitiui sicut sunt tristicia/leticia/spes/timor/dolor/gaudiũ/odiũ ⁊ ira/ ⁊ amor. ⁊ sic Stoici capiebant passionẽ dicẽtes. Passiones non cadere in virum sapientẽ. similiter philosoph⁹ septimo phisicoꝝ dicens. Anima quiescẽdo a passionib⁹ fit prudẽs ⁊ sapiens silr scõdo ethicoꝝ cũ ait: dico autẽ passiones quedam. s. cõcupiscentiã: irã: timoꝛẽ: audaciã: inuidiam: gaudiũ: odiũ: desiderũ: zeliũ: misericoꝛdiã: ⁊ silr q̃cunqz sequitur delectatio vel tristicia de quibus passionibus longũ ꝓtraxim⁹ sermonẽ in cõmentariꝭ prime scõe sanctissimi doctoris in ꝓposito vero passio accipitur ꝓ delectatione vel tristicia q̃ conseqtur apprehẽsionem sensituã philosoph⁹ namqz de qualitatib⁹ sensitis tantũ exẽplificauit. ex quo patet quare philosoph⁹ dixit: dulcedinẽ non causare passionem in suo subiecto mel namqz q̃uis dulce sit nõ inde delectaꝫ neqz ignis: qꝛ calid⁹ est neqz aqua qꝛ frigida sensus tamen tact⁹ ⁊ gustus haud dubiũ est ex harũ qualitatũ sensatione delectari: vel tristari sequitur scõo has qualitates: ideo passibiles dicit: qꝛ nate sunt modo dicto passionẽ causare coloꝛes vero potiꝰ dicũtur qualitates passibiles: qꝛ nata sunt ex passionib⁹ causari q̃ quia passiones efficere possunt non tamẽ philosoph⁹ intẽdit negare q̃n coloꝛes mediãte eoꝝ visione causet delectationẽ. Nano namqz delectaꝫ suarũ pennarũ aspectu ⁊ suoꝝ pedum deformidata visa tristicia afficitur ⁊ visionis pennarũ priuatione vehementẽ sentit angustiã ⁊ hinc est nocte cum plumarũ coloꝛes nõ videat existimãs earũ perdi disse pulchꝛitudinẽ luctuose clamat. Scõo notãdũ est q vt patet ex antedictis in ista tertia specie qualitatis ponuntur termini conotãtes qualitates que sunt passibiles qualitates seu passiões ex quo liquidũ est aliqua qualitas que significatur per terminum ꝓprie speciei qualitatis significari etiã per terminũ huius tertij speciei. similiter qualitas significata per scõam speciẽ significatur etiã per istã tertiã vt facile ex antea habitis deduci potest caliditas in aliquo est habitꝰ ⁊ caliditas in aliquo est naturalis potẽtia vel impotẽtia: ⁊ est passibilis qualitas ex quo nõ sequitur istã speciẽ esse lynominam cum ꝓxima vel scõa: qꝛ ista species seu cõceptꝰ cui subordinaꝫ abstrahiꝫ ab alia cõuenientia q̃ precedentes ⁊ sic poterit significare aliquas qualitates que non significãtur per aliquã illarũ specierũ. s. per ꝓmaꝫ vel scõam, vbi gra. Albedo nimis seu aliqs aliꝰ coloꝛ que nec est habitꝰ nec dispositio: nec naturalis potẽtia vel impotẽtia est passibilis qualitas. silr qualitates spirituales sunt de ꝓxima specie ⁊ nõ de tertia. silr qualitas que habilitas ad bene currendũ est de scõa et non

de tertia: immo nō sunt termini synonimi iste tres species verū nec vna essentialiter alteri superior: qz vt patet ex paulo antedictis nō reperitur superioritas inter terminos q̄ sunt isti tres species qualitates: z hoc quenit ex eo qz conuenientia a qua abstrahitur vna istarum specierū nec includit nec excluditur incōuenientia a qua abstrahitur alia. Et si q̄s quis est mod⁹ significandi istius tertie speciei: dico q̄ friuola est q̄stio postq̄ videsti modū significandi istū⁹ predicamēti seu generis generalissimi eius in principio istius capitula assignatum certus namq; est q̄ species namq; habet eundē modū significandi cū suo genere licet habeat significationes formales restrictionē sm vero reales nō oportet aliud dicere q̄z dictū est superi⁹ in aliis qualitatiuus oportet enim concedere naturā cōmunicabilē precise qualitatibus que sunt passibiles qualitates z passiones est ista species qualitatis sicut sm moiales oportet dicere terminum concretū connotātem tales qualitates. Tertio notandū est q̄ timor est gen⁹ ad erubescentiā z verecundiam: habet etiā multas alias species de quibus loqui non est presentis negocij sicut sc̄z nicties admiratio stupor agonia turpitudo autē ledēs opinionē si timeatur in actu cōmittendo erubescentia est in actu vero cōmisso verecundia dicit vt doctor sancto placet prima secūde questione quadragesimaprima articulo quarto in corpore q̄stionis hoc autē declarat sic si sortes vellet cōmittere aliquod turpe tēpore futuro: nūc tamē q̄ sciatur ipsum cōmissurū illud turpe cedit tamen q̄ scit ex illius nolitione z credulitate causat passio q̄ sm suuz genus est timor z sm speciē dicit erubescentiā verū si iam turpe opus cōmiserit nullt tamen q̄ sciat z credit q̄ sciatur passio ide causata verecundia dicit z si dicas timor semper est de futuro per hoc nāq; a tristicia distinguit que est de malo p̄senti: igitur passio q̄ causatur in casu quē ponis potiꝰ tristicia q̄z timor est dicēda. respōdetur id qđ dixim⁹ sic est intelligēdū nō q̄ ille erubescit se commissurū vel comisisse turpē actū: sed q̄ credit q̄ in futurum scietur verū hoc non videtur valere cū experientia doceat aliquē verecūdari dū in turpi cōprehēdit actu Igitur verecūdia est de p̄senti: nec valet dicere q̄ ideo tunc ille qui cōprehēditur in turpi actu verecūdat: quia nullt q̄ in futuro de eo habeat mala opinio credit tamē q̄ habebitur qz quādo ita sit nisi ille quē veremur esset presens nō pateremur verecūdia: sed alia speciē timoris quecūq; sit illa dicendū tamē est resolutorie verecūdiam esse timorē vt placet Aristoteli omniū naturaliū sapientissimo in vndecima sectione ꝓbleumatū quinquagesimotertio ꝓbleumate ergo necesse est q̄ sit de aliquo futuro: alias timor nō esset qui vt dictum est a tristicia distinguit per hoc q̄ ista de p̄senti ille vero de futuro est malo verū requirit aliquod p̄sens ad verecundiam puta illi⁹ presentia quē nolumus scire: nos turpe cōmisisse req̄rit etiā illū de hoc cogitare vel nos apprehendere de illo turpi in detrimentū nostrū illū sermonem facere z qz aliq̄ actus intellect⁹ z volūtatis q̄ sunt potētie rationales ad verecundiā req̄runt antiqui sapiētes dixerūt verecundiā in ratione esse hui⁹ autem passionis. s. verecūdie effect⁹ multiplex est inquātum enim est timor defert ad iferiora calorē qđ est timoris effect⁹ vt philosopho placet scōa sectione ꝓbleumatū vigesimosexto ꝓbleumate verū si hoc habeat a suo genere ratione ꝓprie nature z specifice ducit postea calorem ad suprioꝛa. s. ad pect⁹ z facie vt philosopho placet vndecima sectione ꝓbleumatū ꝓbleumate quinquagesimo tertio: z hic est vt eodē loco philosoph⁹ asserit eos rubeos fieri cutis nāq; faciei tenuis est z satis trā spa-

rens vnde cū ad eā fluxerit sanguis rubea efficitur vel apparet. z si q̄ratur q̄ est causa quare si scōo. i. postq̄z fluxerit ad ultra sanguis ꝓuocet ad suprioꝛa versus eius exteriorē partē verecūdantib⁹ rubent z calent aures. Ꝓratis vero oculi videt nāq; q̄ idē vtriq; quo ad hoc contingere deberet cū in vtroq; ad superioꝛa sm exteriorem partē sanguis z calor ꝓuocētur. respōdetur q̄ natura ab inferiori z interiore ptē ad superi⁹ z exteri⁹ calorem reuocauit quasi parans se ad deffensionem et excusationē sui videt: tamē poste a vel credēs se ad hoc non sufficere sortit verecūdia aliū effectū. s. mittere calorem ad partē oppositā faciei in qua aures de proprio situātur ratione cui⁹ tunc etiā q̄ extremitates aurium sunt spongioseꝛ ex cōsequēti sanguis receptaculum. Ibi sanguis facie relinquēs recipit z hinc est verecundantiū aures calidas rubeasq; fieri. Ꝓrat⁹ aureꝫ ad deffensionē continue parat⁹ calorē z sanguinē in superiori z exteriori parte cōseruat quib⁹ mēbra defensoria seu muātia vt sunt oculi habiliora reddūtur qz talia membra in anteriore parte corporis situātur vt lingua man⁹ z brachia hinc est calorē z sanguinē ad anteriorem z non posteriorē fluere partē hinc etiam est sm Aristotelem loco antea p̄allegato, videlicet tertio probleumate trigesimep̄mo sectiōis optimū esse signū ad cognoscēdū an quis cōmiserit turpe de quo accusatur tāgēde namq; sunt digitis eꝝ aurū extremitates: in quib⁹ si nō appareat imutatio signū est q̄ accusatur iniuste z ipsum nō cōmisisse qđ ei iponit alias secus ratio est qz regulariter q̄ aliq̄d opus turpe cōmiserūt dū de hoc accusant verētur: z qz vt dictū est in talib⁹ virtuoso sanguis fluit ad aurū extremitates q̄ quidez pars cum sit spongiosa cū digitis p̄emit sanguis a ꝓte tacta seu p̄essa fugit ad alteraz hinc efficit pars digitis p̄essa in cōparatione ad aliā per tēporis morulā alba postq̄z quidē morulā ad p̄pristinā redibit rubedinē. Cū igitur ille q̄ turpe de quo accusat non cōmisit: regulariter verecūdari nō solet hinc est ei⁹ aures etiā digitis p̄emātur simile mutationē nō pati. ¶ Est autē alius verecūdie mirabilis effect⁹. videlicet oculoꝝ clausura facieq; occultatio q̄ ex eo puenit: qz nolūt astantes ad eos aduertere nec cognoscere qđ circa eos aduertant: qz vt dictū est nō vererē aliq̄s de turpi nisi alius ad hoc aduerteret cui⁹ aduertentiā ille q̄ verecundatur cognoscit z qz oculis clausis z cooperta facie nō percipimus alios ad nos aduertere vel ad minus non adeo euidēter hic est verētes claudere oculos z facies occultare. sequitur etiā ratio quare est q̄ ceci sunt inuerecūdi pueri z indisciplinati. Ceci vero sunt inuerecūdi: quia non videt se videri ab aliis. pueri autē z indisciplinati quia nō considerāt turpitudinē sui operis potest etiaz ratio oculoꝝ clausure inuerecūdātibus caloris z sanguinis ꝓpter eoꝝ fugā ad oppositā partē. In oculis defectus: vt antea dictū est hoc autez ꝓ ampliori/et sufficientiori intelligētia exēplorum philosophi dicta sunt. Verū aduerte q̄ e, si nō sit difficile videre quare naturaliter timidi sunt pallidi difficile tamē est videre q̄modo naturaliter verecūdi sint rubei dictū enī sit inuerente calorē z sanguinē dimittere facie z oppositaz petere partē. Respōdeꝛ tamen q̄ qui sunt timidi a natura hoc est ex naturali cōplexione sui habēt paruz caloris z sanguinis prope coꝛ z ptes z supioꝛes z ex consequenti tales sunt pallidi: potest etiā huius ratio esse quia cū timid⁹ a natura sepe timeat sepe in eo sanguis z calor inferiora petūt. s. ventrē z ptes ei cōuicinas vnde accidit timētib⁹ vētris laratio sanguis autem z calor ex tali assuefactione assuescūt Illas inferiores par-

tes tenere z ex cōsequēti superiores manent calore et sanguine distitute vnde eis videt. Inesse palledo hec igitur est ratio quare timidi a natura naturaliter sunt pallidi inuerecūdis a natura sanguis vt dictū est petit faciem qui etsi postea petat contrariā partē vt dictum est semp tamen aliq̄d eius manet in pozrositate faciei z cum a natura verecūd⁹ sepe verecundiā patiat multum de sanguine in talis facie. Imbibitū z intimatum manet z sic ex hoc qđ est naturaliter verecūdus sequitur q̄ sit etiā ꝓpter rationē dictā naturaliter rube⁹ Arist. autē in primo de a/alib⁹: z post eum erudit⁹ Michael de zerbis in p̄ma ptē sue anatomie dicit Anserem esse animal verecundū non tamē in eadē significatione dicitur verecundū in qua homo dicit verecund⁹ vt constat nec est p̄sentis speculationis dicere quare hoc Aristoteles dixerit.

¶ Sequitur tertus.

¶ Quecunq; igit talium casuū ab aliquib⁹ passionib⁹ difficile mobilib⁹ z permanentib⁹ principiū sumpserūt passibiles qualitates dīr. Siue enī secūdū naturalem substantiā pallor fit aut nigredo qualitates dīr. quales enī secūdum eas dicimur. siue ꝓpter egritudinem longā vel ꝓpter estū aut aliquid tale contingit vel nigredo. vel pallor. z non facile preterit. z imutata permanet qualitates z iste dīr. Sicut enim quales secundū eas dicimur. q̄cunq; vero ex his que facile soluunt. z cito transeuntes fiunt passiones dīr Non enim dicimur secundū eas quales. neq; enim q̄ ꝓpter verecundiā rube⁹ fact⁹ est rubeus dicit. neq; cui pallor ꝓpter timorē venit pallid⁹ est. sed magis q̄ aliq̄d pass⁹ est. quare passiones q̄dem huiusmodi dīr. qualitates vero minime.

¶ In ista ꝓte Philosoph⁹ intēdit ponere differētias inter passiones z passibiles qualitates: z dicit. Quecūq; enim taliū casuū. i. quecunq; qualitates ab aliq̄bus passionib⁹ difficile mobilib⁹ z permanētib⁹ principiū sumpserint. i. sunt ꝓducte qualitates passibiles dicuntur siue enim sm naturalē substantiā pallor aut nigredo facta est qualitates dicūt. i. qz pallor z nigredo siue sint a natura siue non sunt qualitates quales enim sm eas dicimur. i. cū possint sua subiecta denoiare qualia consequēter cōcludit id qđ p̄tedit. scz tales qualitates corꝓoree est passibiles qualitates dicēs siue ꝓpter egritudinē longā vel ꝓpter estum aut aliq̄d tale cōtingit vel nigredo vel pallor z nō facile preterit z in vita permanēt qualitates z iste dicunt. i. ex quo patet vnde cunq; tales qualitates originē sumāt dū diu durent in subiecto z ab eo sint difficulter separabiles dicende sunt passibiles qualitates z possunt tribuere suis subiectis sinoꝝ cōcretoꝝ denominationē: z hoc est qđ dicit. sicut autē z quales sm eas dicimur q̄cunq; vero ex his qua facile soluūtur z cito transeūt fiunt passiones dicūtur. idest sed quādo tales colores fiūt z causant ex passionibus cito transeuntib⁹ z non permanētib⁹ dicūtur passiones z nō qualitates: z sequitur ratio. Nō enī dicimur sm eas quales. i. qz nichil ex illa denoiatur quale neq; enim qui ꝓpter verecundiā rubeus fact⁹ est rube⁹ dicitur nec cui pallor ꝓpter timorē venit. i. accidit/pallid⁹ est: sed magis supple dicit q̄ aliq̄d passus est. cōcludit igitur philosoph⁹ talia accidētia esse passiones /qualitates vero minime Notandū est primo q̄ videtur iste textus cōtradicere precedēti: in precedenti vero nulli colores dicebātur passiones: sed ille tantū qualitates que subiectātur in appetitu sensitiuo z ex eius actu et operatione sensus causant hic autē qualitates q̄ sunt colores ex passionib⁹ sensus causati passiones vocant dicendū est nullā esse repugnantiā: sed in hac ꝓte philosophū cepisse passiones nimis large z cōmuni⁹ q̄z in precedēti tertu cepit hic nāq; passionē ꝓ passione vt antea cepit z ꝓ qualitate nō permanēte q̄ passionez in prima acceptione cōsequitur verū adhuc appareꝛ alia contradictio in littera philosophi cuz passiones in ista significatione sint qualitates quare dicit philosophus oppositū q̄ autē sint qualitates patet qz sunt accidentia. ergo qualites. cōsequentia patet sm noiales qui nullum ꝓter qualitatē ponūt accidēs: z sm reales adhuc consequētia est bona gratia materie cū talia accidentia: nec sint quātitas nec relatio. silr si tales passiones nō denomināt subiectū quale quomodo q̄s ex verecundia rube⁹ efficitur. Ꝓro solutione notandū est q̄ iste termin⁹ quale scde intētionaliter sumptus dupliciter accipit. Uno modo ꝓ omni termino habēti modum significādi predicamēti qualitatis. z sic capiēdo certum est q̄ aliq̄s sm passionē in ista acceptione dicit qualis prime intētionaliter. nā si fortes sit ex verecūdia rube⁹ z querat qualis est fortes/cōueniēter respōdet q̄ est rube⁹ alias vt antea dictū est nō esset fact⁹ rube⁹. Alio modo accipitur quale scde intētiōaliter ꝓpter mino non solū qui habet modū predicādi hui⁹ predicamenti: sed q̄ connotat qualitatē permanēter inherētem sūo subiecto in qua significatione capiēdo istum terminum rube⁹ ꝓ illo q̄ fact⁹ ex verecūdia rube⁹ nō dicit quale scde intētionaliter nec fortes ex verecūdia rubeus dicit in3tū hmōi qualis prime intētionaliter. hoc patet: qz capiēdo istū terminū rube⁹ precise ꝓ illo q̄ ex verecūdia fact⁹ est rube⁹ nō connotat qualitatē rubedinem subiecto rubeo inherere certū enī est ille qui ex verecūdia efficit rube⁹ non ꝓdere suū colorē. nā supposito q̄ sit albus semp tēpore quo apparet rube⁹ manet albus Nā albedo eius nō deperdit: qz post transitum passionis verecūdie erit alb⁹ z nō adeo cito nec facile recuperaret: z cū albedo z rubedo sint qualitates incōpossibiles in eodē subiecto sequtur q̄ faciei verentis seu verecūdentis rubedo non ineſt z sic fortes ex verecundia nō dicit rubeus: qz ei insit rubedo sed potiꝰ dicitur rubeus sm apparentiā seu qz apparet rubeus q̄ quidē apparētia causat ex hoc q̄ sanguis est vehementer rubeus cui⁹ rubedo impedit ne faciei albedo ad quā fluxit sanguis in eo q̄ verecundatur percipiat sicut ignis inclusi in carbone luminositas ꝑpedit terrimi carbonis nigredinē videri vnde idē est dicere fortes est rubeus ex verecūdia z fortē apparere rubeū ꝓpter sanguinis per faciei cutem transparentiā. silr dato q̄ in facie verentis vera causaret rubedo z in facie timentis vera ꝓduceret paledo nō denominarent sua subiecta qualia in significatione sumpta: qz non insunt cū pmanentia nec immobiliter seu cū mobilitatis difficultate

Ex his ptz quomodo aliqua qualitas numero duo denominat subiecta licet tantū vni eozū insit ⁊ respectu vnius est qualitas ſm q̄ qualitas aliq̄d denoīat quale stricte respectu alteri⁹ vero non istozū primū patet sanguinis quidē rubedo faciē rubeaz sanguineq̄z denoīat rubeū tantū tamē sanguini ineſt. ſcd̄m ptz. nā respect⁹ sanguinis qualitas est respectu vero faciei passio vnde sanguinis rubedo est faciei verecūdātis rubedo: sed faciei per denominationē transeuntē tantum sanguinis aut per denominationē permanētē ⁊ inhesionē. Scd̄o notandū est q̄ expresse ex littera philosophi habeā aliquas qualitates p̄me speciei qualitatis esse hui⁹ tertie specie. nā aliqua qualitas passibilis est ſm quā aliquis bene vel male disponit ad aliq̄d agendū vel patiēdum nec hoc est incōuenies cum nulla ultarū specierū quas philosophus numerat est specialissima sed subalterna ⁊ species subalterne distincte eiusdē p̄dicamēti possūt cōmunicare in eadē specie specialissima.

¶ Sequitur textus.

¶ Similiter autem his ⁊ secundū animam passibiles qualitates ⁊ passiones dīr. q̄cunq̄z enim mox in nascendo ab aliq̄b⁹ passionib⁹ fiunt qualitates dīr. vt amētia. vel ira. talia huiusmodi. quales enim secundū eas dicimur. i. iracundi. vel amentes. Similiter autē ⁊ q̄cunq̄z alienationes non naturaliter, sed ab aliquib⁹ casib⁹ facte sunt difficile p̄tereuntes. ⁊ omnino immobiles etiam hmōi qualitates dīr. Quales enī ⁊ secundū eas dicimur. Quecunq̄z ex his que cit⁹ p̄tereant fiunt. passiones dīr vt ū q̄s contristat⁹ iracundior fiat. non enim dicit iracund⁹ quibuscūq̄ passione iracundior est. sed magis aliq̄d passus. quare passiones quidem hmoi dīr. qualitates vero minime.

¶ Postq̄z philosoph⁹ posuit discrimē inter passiones ⁊ qualitates passibiles corporeas nūc ponit discrimen iter passiones ⁊ qualitates passibiles aīe: et dicit Similiter autē his qui ſm aīam passibiles qualitates ⁊ passiones dicūtur. i. passiones ⁊ passibiles qualitates anime inter se differūt quecunq̄z enī mox in nascēdo ab aliquib⁹ passionib⁹ fiunt qualitates dicūtur. i. qualitates genite in aīa ex passionib⁹: q̄ que eā a natura cōsequuntur sunt passibiles qualitates vt demētia ⁊ ira et alia huiusmodi he cōsequūtur p̄ticulārē naturā alicuius ⁊ eī a natura cōuenīūt ⁊ q̄ talia accidētia debeant dici qualitates. p̄bat philosoph⁹ dicēs quales enī ſm eas dicimur vt iracūdi vel demētes: ⁊ sequtur in textu. similiter autē ⁊ q̄cunq̄z alie nationes nō naturaliter. i. parifo rma accidētia aīe q̄ non insunt a natura: sed ab aliquib⁹ casib⁹ facte sunt. i. sed ex frequenti vsu genite sunt difficile p̄tereuntes ⁊ omnino immobiles. i. ⁊ sunt difficulter separabilia a subiecto ⁊ huiusmodi qualitates sunt. i. etiā talia accidētia vocāt dici passibiles qualites. q̄ autē sint qualitates patet. nam ſm talia quales esse dicimur quecunq̄z autē ex his q̄ cito p̄tereunt fiunt. i. sed accidētia q̄ fiūt ex passionib⁹ cito trāseuntibus ⁊ nō manētibus nō dicūtur qualitates passibiles: sed potius passiones dicūtur vt ſi q̄s cōtristat⁹ iracundior fit. i. vt ſi quis fiat iracūdus ex tristicia nō permanente talis iracūdia non p̄prie dicit qualitas ⁊ sequtur ratio non enim dicit iracūdus qui in huiusmodi passione iracūdior est. i. quia talis iracūdia nō tribuit ſuo subiecto denominationē sui cōcreti seu nō denominat ipsum quale. quales passiones quidem huiusmodi dicuntur supple talia accidētia qualitates vero minime Notandum est primo q̄ philosoph⁹ in littera equiuoce capit istū terminū passiones. vel in vna p̄te pro passione causata in ipso appetitu sensitiuo sicut dolor ⁊ tristicia gaudiuz delectatio ⁊c. hmōi. Alio modo qualitate ex tali passione non p̄manente causata hoc patet. nā cum ait accidens p̄manens ex passione p̄manente causatus esse qualitatē capit passionē primo modo vt superius ceperat in p̄cipio tex⁹ isti⁹ tertī speciē postea vero cum ait tale accidēs ex tali passione causatū ſi non fuerit permanēs non esse qualitatē: sed passionē cepit passionem scd̄o modo non tamē p̄cise pro accidente ex passione in prima acceptione causato: sed vt includat passionē in prima significatione sed tam oritur questio q̄ est illud accidēs ex passione in prima significatione causato dicendū est q̄ tristicia dolor delectatio: gaudium ⁊ cetere aie passiones causant habitū inclinantem ipsam aīam ad ſilles passiones hoc patet auctoritate et ratione auctoritate ipsi⁹ philosophi dicētis accidens permanēs in aīa ex passione causatū esse passibilē qualitatem. ergo ſm eū tales passiones aliquid causant in anima illud autē nō videf quid ſit nisi habit⁹ inclinās in ſimiles passiones a quib⁹ est. p̄duct⁹ igit̄ ratione sic experiētia cognoscitur ille qui frequēter ⁊ sepe passus est irā gaudiū tristiciā cetera q̄z passiones ad earū quālibet magis q̄z in principio esse dispositū. ergo cōcedēdum est illas passiones aliq̄d p̄duxisse in anima quo inclinatur ⁊ facilitatur ad passiones ſilles illud autē solemus vocare habitū. igitur p̄positus ex his potest sumi argumentū pro opinione Gregorii in primo sentēciarum dist. j. quest. ū. articulo scd̄o vbi dicit passiones (in p̄ma significatione) sunt act⁹ ſi enī generant habitū sunt actus. habit⁹ namq̄z ex actib⁹ gignūtur scd̄o ethicorū: sed de hoc alibi dictū est. Scd̄o notandū est q̄ philosophus nō vocat passiones permanētes ex quib⁹ producūntur accidētia que sunt qualitates p̄cise illas passiones qui diu durāt in aīa verūetiā illas que frequētantur hoc patet: q̄ ipse vocat passiones p̄manētes ex quibus producūtur accidētia q̄ sunt qualitates. Constat autem passiones frequētate ⁊ ſi non diu durent producere tale accidens cum ille q̄ sepe irascit: licet ira eius qualibet vice parū duret efficit dispositū ad iram ⁊ habituat⁹. igit̄ intentū. Et aduertendū est q̄ inter passiones in scd̄a acceptione ⁊ passibiles qualitates non intendit philosoph⁹ ponere specificū ⁊ essentiale discrimen: sed tantū accidentale hoc patet: q̄ passio in scd̄a acceptione per intentionē efficietur ab anima difficulter separabilis igitur: passibilis qualitas ergo nō differunt essentialiter specifice: sed tātum accidentaliter. videlicet penes intensum ⁊ remissum. vnde accidēs intensum ex passione causatū: q̄ difficilioris est sepationis a subiecto dicit qualitas passibilis qualitas autez propter rationē quā antea dixim⁹. passibilis vero: q̄ ex passione causatur: ſi vero fuerit remissum passio dī: q̄ facilis est a subiecto expulsionis ⁊ sepe corrūpitur p ſolā cessationem ab actu vel passione in que inclinat. Ite

fiat iam p̄bare passionem in scd̄a acceptione includere passionē in primā hoc patet q̄ vna passio causat aliam passionem diuturnā sicut vehemēs tristicia in melācolico causat diuturnā irā: ira namq̄z melancolici nimis diuturna est vndetaur⁹ q̄ aīal est melācolicū diu iram retinet. ſilr passio amoris causat passionē extasim que diu ⁊ p notabile cēpus in multis durat. vnde dionys⁹ quarto de diuinis noīb⁹. Amor extasim facit ⁊ deus propter amorē passus est extasim. ſilr tristicia aliquando causat fortē delectationē nō solū per memoriaz sui quādo vero rerū tristiū quas alias passi sum⁹ ⁊ q̄b⁹ de p̄senti carem⁹ causa solet esse delectatiōis. vñ virgil⁹ fortassis oli hec meminisse iuuabit. ⁊ Augustin⁹ octauo libro cōfessionū. Quātomagz fuit piculū in plio tanto mai⁹ erit gaudiū in trūpho ⁊ vigesimo scd̄o de ciuitate dei sepe leti tristiū meminim⁹ ⁊ sani dolorū sine doloꝛe ⁊ inde ampli⁹ leti ⁊ sani sum⁹ verūetiā tristicia de p̄senti ingēstū facit memoriū rei dilecte causat delectationē memoria tamē rei dilecte cū apprehēsione carētie eī⁹ auget tristiciā: vnde in psalmo illuc sedum⁹ ⁊ fleuimus dū recoꝛdaremur tui syō. verū ſi adhuc spes adipiscēdi delectationis est causa: vnde in psalmo memor fui dei ⁊ delectat⁹ sum patet igit̄ passionē in scd̄a significatione ⁊cludere passionē in p̄ma ſilr q̄ dicit philosophus. q̄cunq̄z autē ex his q̄ cito trā seūt fiūt passiones ergo cū probatū ſit passionē in p̄ma significatione causare aliq̄d q̄ in tali significatione est passio. sed ē q̄ passio in scd̄a acceptione ⁊cludit passionē in p̄ma cōsequētia patet: q̄ ex passione in p̄ma significatione causatū est passio in scd̄a significatione ex omnibus his q̄ dicta sunt patet philosophū cape istū terminū passibilis qualitas eq̄uoce. Vno modo pro qualitate q̄ infert passionem sensui. Alio modo pro qualitate ex passione causata/⁊ ista est multipler. q̄dā est corporalis: q̄dā est spiritualis de q̄bus omnib⁹ dixim⁹.

¶ Sequitur textus.

¶ Quartū vero gen⁹ qualitatis est forma. ⁊ circa aliq̄d constans figura. amplius autem rectitudo vel curuitas. et ſi quid ſimile est secundū enim vnū quod q̄z eoꝛū quale quid dicit. triangulum vero vel quadrangulū esse quale quidem dicitur. ⁊ rectū aut curuum. Rarū vero et ſpiſſum ⁊ asperū ⁊ lene putabuntur quidem qualitatem ſignificare. sed aliena huiusmodi putanf esse a diuisione q̄ est circa qualitatem quandā enim positionem quodāmodo videntur partium vtrinq̄z monstrare Spissum quidem est. eo quod partes ſibiipſe propinque ſint. Rarū vero eo quod distent a femuicem. ⁊ lene quidem quod in rectum ſibi partes iaceant aſperum vero q̄ hec quidē ſuperet. illa vero inferioꝛ. et fortaſſe alij quoq̄z modi apparebunt qualitatis. sed qui maxime dicuntur hi ſunt. Qualitates itaq̄z ſunt que predicte ſunt.

¶ In ista p̄te phūs determinat de q̄rta specie q̄litatis ⁊ dicit. Quātū vero genus q̄litatis est forma ⁊ circa aliquid constās figura. i. in q̄rta specie q̄litatis ponūtur forma ⁊ figura. ⁊ dicit philosoph⁹ gen⁹ ad denotādum q̄ ista species q̄rta est ſubalterna ⁊ non ſpecialissima amplius autē ⁊ rectitudo vel curuitas ſi q̄d est ſimile his. i. ſilr in hac specie ponūtur rectitudo ⁊ curuitas et ſimilia. videlicet ſphericū ā gulare ⁊c. hmōi. Et p̄bat ista q̄ dicta ſunt esse q̄litates dicens ſm vnūq̄q̄z enum eoꝛum q̄ quid dicitur. i. q̄z vnūquodq̄z istoꝛū est ſufficiens rei⁹ cōſimili ad questionē factā per q̄le de aliquo: q̄ ptz ſm vero figurā vnūquodq̄z q̄quid dicitur. i. nā figura est ſufficiēs respōſiuū ad questionē factā per q̄le de aliquo triāgulū enim vel quadrāgulus esse q̄quid dicitur ertā rectū ⁊ curuū. i. q̄z ſi querat de aliquo coꝛpore q̄le est cōueniēter respōdetur dicēdo esse triāgulare: q̄drāgulare rectū vel curuū. Cōſequēter philosophus mouet quādā difficultatē dicēs rarū vero ⁊ ſpiſſum ⁊ asperū ⁊ lene putabūtur q̄litatē ſignificare. i. forte aliquis crederet ista q̄ enumerata ſunt habere modum ſignificādi predicamenti q̄litatis: sed aliena hec putātur ad diuisionē q̄ circa q̄litatē est. i. sed nō videtur ita esse quādā enī positionē ertiū quodāmodo videf vtraq̄z monstrare. i. sed potius videtur pertinere ad p̄dicamentū ſitus vel positionis vt ptz explicādo ſignificationes illoꝛū terminoꝛū vel eoꝛū diffinitiones. ſpissum vero quidē eo q̄ p̄tes ſibīpſi ipſius p̄pinque ſunt. i. nā ſpiſſum dicit cuius p̄tes propinque ſibi iacent: ⁊ ſic videtur philosoph⁹ capere ſpiſſum pro denſo raro vero q̄ distent a ſemuicē. i. rarū est cuius p̄tes nō propīque ſibi iacent vel nō adeo p̄pinque ſicut in denſo lene quidem q̄ in rectas p̄tes ſibi iaceāt. i. lenz dicitur id cuiꝰ partes ſic ſe habēt q̄ vna nō supereminet alteri aſperum vero q̄ hec quidē pars ſuperioꝛ ⁊ illa ſit inferioꝛ. id est aſperū dicitur cuius vna pars supereminet alteri parti. Cōſequēter philosoph⁹ ſoluit quādā parua que ſtionem dicēs: ⁊ fortaſſe alij quoq̄z apparebūt qualitatis modi. id est ſed fortaſſis alicui videbīt plures esse qualitatis ſpecies ſpecieb⁹ enumeratiz: sed q̄ maxime dicūntur hi ſunt. i. ſed ſpecies enumerate ſunt magis in vſu he qualitates itaq̄z ſunt que predicta ſunt. i. que enumerata ſunt omnib⁹ qualitates videtur. Notāduz est primo q̄ Aristoteles nō capit in littera istū terminum forma in tota ſua cōmunitate p̄cipue loq̄ndo ſm p̄cipia realiū res ⁊ nō terminos in p̄dicamēto ponēt. um. hoc patet q̄ forma in illa ſignificatione ſupponit pro forma ſubſtātiali nec etiā ſuppōit pro omni forma accidētali determinatū nāq̄z ante fuit ſpirituales qualitates ⁊ passiones ⁊ q̄litates passibiles in trib⁹ p̄cedētibus specieb⁹ pon: ſz vt ordinē ſeruem⁹ explicabim⁹ primo mentē philosophi ſm p̄cipia noſtrū deīde ſm p̄incipia realiū. Aristoteles autē capit istū terminum forma loco isti⁹ termini pulchritudo ⁊ intendit dicere hos terminos pulchritudo ⁊ figura cū ſibi inferioꝛib⁹ locari in hac qualitatis tertia ſpecie q̄ autē isti duo termini nō ſunt ſynonimi pulchritudo ⁊ figura cōſtat non enim omne figuratū pulchrū est immo ſtat hominē esse bene figuratū ⁊ turpē esse potest etiā dici philosophus cepisse vtrūq̄z terminū pro figura: q̄z figura inquātum reiii terminat figura dicitur p̄opzium enim est figure determinare dicitur forma: q̄z rem cuius est continet ⁊ comprehēdit forme. nam q̄z ſubstantialis est rem cōtinere in quātum eam ineſſe conſeruat ideo figura for-

ma dici debet: qz res corporea ineſſe non cõſeruaretur ſi eius partes vndiqz fluerent z figure limitib⁹ nõ clauderẽt. Sed reſtat declarare an philoſoph⁹ capiat illos terminos forma z figura materialiter vel ſignificatiue. nã ſi ſignificatiue capiãtur eius intẽtio videretur eſſe res z nõ terminos in predicamẽto poni ſi materialiter dictũ philoſophi videt falſuz. eſſet namqz tũc ſenſus hoc cõplexũ forma z circa hoc aliqd conſtãs figura poni in quarta ſpecie qualitatis ſeu eſſe quartã ſpeciem qualitatis qõ eſſe falſum cõſtat. tum ꝓpter cõplexionem tum etiã ꝓpter ſincarthegoreumata inclusa in tali cõplexo nec valet dicere philoſophũ circuloq per tale complexũ talem ſpeciẽ figura vel forma circulocutio enim alicui⁹ dictionis nunqz per illã dictionez nec per oratiõnẽ illam includentem fit dicendũ eſt ſenſum propoſitionis philoſophi eſſe iſtũ talis termin⁹ forma pulchritudinẽ conotãs eſt de quarta ſpecie qualitatz. z ſimiliter iſte termin⁹ figura qui quidẽ termin⁹ figura conotat figurã circa hoc aliqd conſtans. i. cui⁹ figure, natura eſt rem corpoream terminare eamqz cõſtantem reddere. i. non fluxibilẽ facere z ſi vis illos terminos figura z forma ſignificatiue tenere tũc erit propoſitio de actu exercito loco vni⁹ de actu ſignato z illa de actu ſignato eſt per quã ſenſum ꝓpoſitionis philoſophi expliciumus/ſed aduertendũ eſt q nõ tantũ intẽdit philoſophus ponere in iſta ſpecie illos terminos forma z figura: ſed etiã iſtos rectum curuũ. hoc expreſſe patet ꝓ litteram eius. z certum eſt nõ eſſe ſynonimos cũ illis forma figura cũ linea recta non ſit figura inq̃tũ huiuſmodi ratio autẽ quare termini conotãtes figurã ponũtur in iſta ſpecie eſt: qz habent modũ ſignificandi predicamenti qualitatis cũ per ipſos cõueniẽter reſpõdeatur ad queſtionẽ factã per quale conueniẽter reſpondetur ſi de aliquo corpore queratur quale eſt dicẽdo q eſt circulare triangulare vel quadrãgulare ſicut ſi reſponderetur q eſt albũ vel nigrũ verũtamen quando intentio querentis eſt querere de qualitate accidẽti vel de figura debet addere interrogatiuo predicamenti qualitatis per quod detur ẽtelligi de quo fit interrogatio. verbi gratia. ſi intẽdat querere de qualitate accidẽte ꝗrat ſub hac forma quali colore ſortes eſt colorat⁹ ſi de figura quali figura eſt figurat⁹. ex quo patet q non ſolũ ꝓprietates z paſſiones quãtitatis cõtinue: ſed etiã paſſiones quãtitatis diſcrete ponuntur in iſta ſpecie ſicut par z impar primus cõpoſit⁹ numeri cõtra ſe primi de quibus euclides in diffinitionibus ſeptimi elemẽtorũ patet etiã nomina veſtiũ menſurarũ etiã in hac ſpecie ponẽſcum per omnia talia cõueniẽter reſpõdeatur ad queſtionẽ factã per interrogatiuũ iſtius predicamẽti. ſimiliter nomina edificiorũ ſicut caſtrũ ecclia z hmõi. Scõo notandũ eſt q licet in ſuperioribus ſpecieb⁹ diximus inſequẽdo principia noſtriũ philoſophũ intẽdere declarare in iſtis ſpeciebus qualitatis q̃ termini ponuntur in vna z q̃ termini ponũtur in alia nichilominꝰ poſſumus dicere z apparent⁹ hoc philoſophũ non intendere: ſed id qõ paulo poſt dicem⁹ quia nõ videt quare poti⁹ philoſoph⁹ has quattuor ſpecies qualitatz poſuerit q̃ alias cũ qualitas multas habeat ſpecies alias ſi dicas id qõ ariſtoteles inferi⁹ tenuit. videlicet poſuiſſe iſtas qz ſunt famoſiores q̃ſtio eſt quare in ꝓdicamento ſubſtãtie nullas numerauit ſpecies ſicut in iſto ꝓdicamento enumerat dices forte eadẽ queſtio poteſt fieri circa predicamẽtum quãtitatis: quare poti⁹ in illo predicamento numerauit ſpecies q̃ in predicamento ſubſtantie forte nõ eſt ſimile: qz in predicamẽto quantitatis facile potuerũt ſub paruo numero oẽs quantitatis ſpecies cõprehendi q in predicamentis qualitatis et ſubſtantie minime facile fieri poſſit: quicquid tamen de hoc ſit michi videt intentionẽ philoſophi fuiſſe declarare aliquas cõditiones z ꝓprietates rerũ quas ſignificant de formali ſignificato termini predicamenti qualitatis q facit in iſtis quattuor ſpecieb⁹. erũt igitur iſti quattuor ſpecies poti⁹ modi qualitatis hoc eſt conditiones vel ꝓprietates qualitatũ quã ſpeces predicamenti qualitatis qõ videt conformiter dictũ menti doctoris ſubtilis in quarto diſt. vj. queſt. r. qui non ponit diſtinctionẽ ſpecificã inter ſpecies qualitatz. dicit etiã ibidem loquens de caractere eandẽ formã abſolutam eſſe habitũ z potentiã naturalẽ z ex cõſequẽti de prima ſpecie z ſcõe a qualitatis z ſic inter ſpecies illas nõ videtur ponere diſcrimẽ ſpecificũ licet oppoſitũ poſſim⁹ tenere inſequẽdo realiũ principia vt dixim⁹ in ꝑcedentibus z q iſta ſit intẽtio philoſophi poteſt ſic apparenter probari. nã philoſoph⁹ aſſignãs ſpecies ꝓdicamenti quãtitatz aſſignauit illa ꝓ terminos ſignificãtes ſeu habentes modũ ſignificandi predicamẽti quãtitates ſim nominales vel eo modo quo pertinẽt ad ꝓdicamẽtum quãtitatis non autẽ ſic fecit in iſto predicamento qualitatz. nã ſignificauit qualitates per hos terminos habitus diſpoſitio naturalis potentia vel impotentia paſſio paſſibilis qualitas q̃ nullo modo habẽt modũ ſignificãdi iſtius predicamẽti qualitatis. Sed doctor ſanctus prima ſcõe queſtione quadrageſimanona artículo ſcõo ponit quãdaz ſufficientia ſpecierũ qualitatis quattuor quã in ꝓſentiarũ nõ explico: tũ qz ariſtoteles alias ponit ſpecies de q̃bus ipſe nõ loquitur in ſua ſufficientia: tum ſcõo qz de illa ſatis dixim⁹ in eiuſdẽ libri commẽtarijs. Tertio notandũ eſt q poteſt eſſe queſtio que res ſit figura an a re figurata diſtincta vel ne de qua queſtione duplex eſt dicẽdi mod⁹: quidã enim dicũt figuram a re figurata diſtingui quidã vero dicũt figurã eſſe ipſammet rem figuratã: ſim primũ modum dicẽdi oporteret cõcedere q iſti termini figura z figuratuz ſe habẽt ſicut iſti duo termini albũ z albedo taliter q ſicut ly albũ conotat albedinẽ inherere ſubiecto ita ly figuratũ conotat figurã ſubiecto inherentẽ vnde figura et figuratũ ſunt termini diſparati ſicut albuz z albedo ſcõm vero alium modũ dicendi oportet dicere illos eſſe ſynonimos z vtrũqz eorũ ſupponere ꝓ re corporea conotãdo q taliter vel taliter ſit diſpoſita quo ad ſuarum partiũ protractionẽ. Contra primũ modũ dicẽdi ſic arguit⁹ ſi figura eſſet res diſtincta a re figurata vel eſſet res abſoluta vel reſpectiua nullũ illoꝝ eſt dicẽduz igitur minor patet z primo ꝓ ſcõa parte. videlicet q non eſt reſpect⁹ qz ſi ſic certuz eſt q eſſet realis: ſed hoc non quia tũc non ponerek in predicamento qualitatis nulla enĩ relatio eſt formaliter z eſſentialiter qualitas ſimiliter omnis relatio habet terminũ z fundamẽtum ſed figura nõ eſt huiuſmodi igit⁹ minor patet qz ſuppoſito q eius fundamentũ ſit ipſa res figurata non eſt dabilis termin⁹ eius vel ſi placet aſſignet⁹ ille termin⁹ et non inuenietur. nã certum eſt deũ non eſſe terminum illius figure z poſſibile eſt deũ z vnũ corp⁹ quadratuz tantum eſſe in rerũ natura z tũc nichil eſſet illius relationis termin⁹: concedendũ igitur eſt figurã nõ eſſe relationem q autẽ non ſit res abſolutã patet: qz ſi ſic poſito q eſſet qualitas eſſet intẽſibilis z remiſſibilis: ſed hoc nõ igit⁹ minor patet per Ariſtotelẽ in litteram dicentem nichil eſſe magis bicubitũ vel tricubitũ z illud in ſe eſt verũ nichil enim eſt magis quadratũ q aliud z ſic de ceteris figuris dici poteſt. maior propoſitio ꝓbatur qz qualitas omnis eſt intẽſibilis z remiſſibilis capiendo qualitatẽ ꝓme intentionaliter z ꝓ accidẽte hoc patet: quia duo talia accidẽtia eiuſdem ſpeciei poſſunt eſſe in eodẽ ſubiecto adequato: ergo ſe intendẽt z per conſequẽs figura ſuſcipit magis z minus: z eſt accidẽs intenſibile z remiſſibile. dices forte caſum eſſe impoſſibilem z cõtra ariſtotelem expreſſe dicẽtem inferius in textu in ꝓprietatib⁹ qualitatis nõ omnẽ qualitatem ſuſcipere magis z minus z exẽplificat de bicubito et tricubito Reſpondetur q ariſtoteles cepit qualitatez ſcõe intentionaliter z ſimiliter ſuſcipere magis z min⁹ et verum eſt: q non omnis termin⁹ predicamenti qualitatis predicatur cum iſtis aduerbijs magis z minus vt patet per exẽplũ philoſophi: nec valet dicere q non omnis accidentia eiuſdem ſpeciei licet ſint qualitates in eodem ſubiecto exiſtẽtes ſeu intẽdunt: qz tũc eadẽ ratione nec due albedines ſe intenderent ſi dicas hoc prouenit ex natura rei: videlicet duas albedines ſe intendere z non duas figuras licet ſint in eodẽ ſubiecto adequato licet hec z illa ſint qualitates. Cõtra hoc arguitur ſic illam eſſe naturam rei non eſt tibi notum experientia nec ratione nec diuina reuelatione igit⁹ gratis aſſeris illã eſſe naturam rei. Scõo ſic arguitur capiatur vnus globus cereus ſphericus: z arguitur ſic illius corporis figura non abeo diſtinguitur igitur nulla figura diſtinguitur a re figurata. antecedens probatur z prematur illud corpus cereum ex vna parte eius modicum z arguitur ſic ratione illius preſſionis illud ſphericum nichil perdidit z tamen non eſt eo modo figuratum quo antea erat igitur figura non diſtinguitur a re figurata. conſequentia patet: qz ſi figura diſtingueretur a re figurata illud corpus ꝑderet aliquid ꝑdendo figuram antecedens probatur tunc primo: quia abſurdum eſt dicere per quãcunqz preſſionẽ corp⁹ illud perdere rem abſolutam denominantem totum ſecundum aliquã denominationem. ſimiliter quia corp⁹ manet figuratum poſt illam compreſſionem. Alio modo q̃z erat antea tamen nichil acquiſiuit igitur maior patet: quia corpus illud manet eodem modo figuratũ ſicut antea z minor patet: quia compreſſio illa nõ fuit in cauſa q aliqua res abſoluta in illud corpus ꝓduceretur. abſurdum enim eſt dicere q per quãcunqz preſſionem factam perdatur vna res abſoluta z alia generetur ſeu de nouo producatur oporteret enim tunc concedere in quocunqz tempore premitur illud corpus infinitas res abſolutas de nouo produci z corrumpi q non eſt dicendum. Confirmat hoc ſi figura eſſet diſtincta a re figurata ſequeretur q daretur aliquis effectus realis abſolutus cuius nulla eſſet cauſa conſequẽs implicat: ergo z antecedens. conſequẽtia patet z retinea mus caſum ſuperius poſitum puta q ſortes ꝑmat partes illius corporis cerei taliter q ꝓ quolibet inſtanti temporis quo durat illa preſſio ſit noua figura in illo corpore z ſit inſtans preſens inſtans terminatiuum illius temporis iam certum eſt corpus illud habere aliquam figuram de nouo q̃z antea nõ habuit ſit illa figura a/z arguitur ſic. A eſt effectus abſolutus qui nullaz habet cauſam igitur intentum maiorem concedis minor patet: quia ſi ſic maxime illa cauſa eſſet ſortes: ſed hoc nõ igitur: minor patet quia bene ſeqtur: qz ſortes in hoc inſtanti non eſt cauſa illius cum hoc inſtanti ſortes nichil agat nec ante hoc inſtans fuit cauſa eius: qz illa figura non fuit ante hoc inſtans ſim ſe nec aliquid ſui igitur intẽtum neqz hoc poteſt ſaluari eo modo quo ſaluatur tenendo opinionem burlei de intentione formarum: videlicet q alterans aliquod corp⁹ a non gradu qualiditatis vſqz ad gradum vt quattuor z inſtanti terminante tempus alterationis producit illũ gradum in toto tempore alterationis precedente illud inſtans: quia hoc ideo eſt quia in toto tempore alteratio nis produxit omnem gradum inter non gradum z gradum vt quattuor z omnes illi gradus intermedij preſupponuntur ad gradum vt quattuor: ſed non eſt ſic in propoſito: quia vna figura non preſupponit aliam nec eſt neceſſarium ad hoc q aliquod corpus aliqua figura figuretur q fuiſſet alia figura eiuſdem vel alterius ſpeciei figuratum: ſed corpus non poteſt alterari a non gradu albedinis vſqz ad gradum vt quattuor niſi ſub omnibus qualitatibus intermedijs efficiatur ſim illaz opinionem burlei de qua feciſti mẽtionem patet aliud diſſimile: quia in alteratione omnes ille forme termedie ſunt eiuſdem ſpeciei qõ in propoſito falſuz eſt de figuris intermedijs. ſimiliter alterationẽ neceſſario concomitatur naturaliter ꝓ inſtanti terminatiuo ei⁹ forma que eſt alterationis terminus loquendo de alteratione que eſt acquiſitiua: ſed non ſic eſſe videtur in propoſito non enim neceſſario figuras precedentes in caſu poſito concomitatur figura qua figuratur corpus in inſtanti terminatiuo temporis preſſionis illius corporis cum nulla figura ſit alterius figure diſpoſitio z ſic ꝓ inſtanti terminatiuo temporis in quo premitur illud corpus non maneret figuratum in caſu poſito ſi figura diſtingueretur a re figurata. ſimiliter ille modus dicendi burlei de intentione forme repugnat doctoribus ſancto ſubtili ſim quos figura non identificatur cum re figurata. Tertio ſic ꝓcipaliter arguitur ſequeretur q infinita multitudo rerum abſolutarum non facientium vnum eſſet in rerum natura conſequẽs z falſum ſim omnes reales: ergo z antecedens conſequẽtia patet z gratia exempli capiamus vnum corpus quadratum z ſit figura ei⁹ a/z quero an a ſit accidens diuiſibile vel idiuiſibile ſit ſcõm quero an ineſt toti z nulli parti eius vel toti z cuilibet parti vel alicui ſit z alicui non vltimum non eſt dicendum cum non ſit potior ratio q vni parti q̃ alteri inſit: nec ſcõm eſt dicendum: quia licet de anima rationali concedatur eſſe in toto z in qualibet parte eius. de nullo tamen accidente corporeo fuit vnq̃ conceſſum q in toto z in qualibet parte totius eſſet. ſimiliter ſequeretur q quelibet pars quadrati eſſet quadrata q eſt manifeſte falſum nulla enim medietas quadrati eſt quadrata neqz primũ eſt dicendum: quia tunc cum quelibet pars illius quadrati ſit figurata z partes ſunt infinite ſequitur intentũ. nec valet dicere q nichil quod eſt pars alterius eſt figuratuz quia certum eſt membra corporis humani eſſe diuerſimode figurata manus enim aliter figuratur q̃ caput z pes q̃ manus igit⁹ continuitas partiũ non impedit earum figurationẽ: ſed quicquid ad iſta argumẽta facta dici poteſt non placet michi hec opinio adherẽdo igitur menti nominaliũ ſit prima propoſitio cuz per ablationem z ſeparationem aliquarum partium ab aliquo corpore corpus illud figuretur. ſimiliter per eius preſſionẽ vt patet cũ policletus facit ex lapide imaginem: vel quando cera ſigillatur z in nullo iſtoꝝ oportet aliquid de nouo produci ſequitur q figura nõ diſtinguitur a re figurata: ſed eſt res figurata cuius partes taliter diſponuntur ad hoc q conotatio iſtius termini figura ei conueniat ſcõa propoſitio eſt tenendo tamen quantitatem diſtinctam re quãta non quelibet figura eſt res cuius eſt figura. hoc patet: quia quantitas continua eſt figura ſubſtantie corporee: igitur illa ſuppoſitione data non quelibet figura eſt res cuius eſt figura: ſed dices res aliter et aliter figurata

aliud ꝛ aliud iudiciū de se causat vt cōstat: sed hoc non videtur verū si ita esset q figura nō distingueretur a re figurata cū idem in ḡtū idem semp natū sit facere idez respondetur q idem in ḡtū idē. i. eodē modo se habēs semper natū est facere idem: verum res aliter ꝛ aliter figurata non eodē modo se habet neq; hoc est maius inconueniens cōcedere. videlicet q res aliter ꝛ aliter figurata aliō ꝛ aliud iudiciū de se faciat q̄ res a remotis visa aliud iudiciū de se faciat q̄ er ꝓpinquo visa: ſz dices adhuc philosoph⁹ dicit in ꝓhemio de anima accidentia magnā partem conferūt nobis ad cognoscendum q quid est inter que precipuū est figura per nichil accidentale melius res specie q̄ per figurā distinguimus: ergo oportet dicere ēm philosophū figuram esse accidēs. Respondetur primo negādo cōsequentiā: qz per alia accidentia q̄ per figuram hoc cognoscere possumus; puta per colorem vel per motū ꝛ hoc sufficit ad saluandū propositionē philosophi. Scdo dico philosophum intelligere aliqua p̄dicata accidentalia posse esse medium ad inferēdum a posteriori diſrimen specifi cum inter aliqua ꝛ fateor q inter alia p̄dicata species figure precipue sunt. ex quo ptz philosophū cepisse accidētia nō prime: sed scōe intētionaliter. Vltimo notandū est. Q; rarū ꝛ densum videtur termini isti⁹ predicamenti qualitatis cū videantur apta respōsiua ad interrogationē factam per quale: sed de hoc in vltimo capitulo istius tractatus dicetur.

¶ Sequitur textus.

¶ Qualia vero sunt que secūdū hec denominatiue dicuntur. vel quomodolibet aliter ab his. vt a candore cādidus ꝛ a grammatica grammaticus. ꝛ a iustitia iust⁹ Similiter ꝛ in alijs. In aliquibus vero eo quod non sunt nomina posita qualitatibus non contingit ea que dicuntur ab eis denominatiue dici vt cursor aut pugillator qui secūdū naturalem dicuntur valitudinē. a nulla qualitate denominatiue dicūtur. Nō enim sunt posita nomina valitudinibus secundum quas isti quales dicūtur sicut in disciplinis secundū quas pugillatores vel palestrici secundū affectionem dicuntur. Pugillatoria enim disciplina dicitur. quales vero ab his denominatiue dicitur qui afficiūtur. Aliquando autem ꝛ posito nomine denominatiue non dicitur quod secundum eā quale dicitur. vt a virtute studiosus. virtutem enim habendo studiosus dicitur. sed non denominatiue a virtute. Non autem in pluribus hoc tale est. Que ergo dicuntur aut denominatiue a predictis qualitatibus dicuntur. aut aliquo modo aliter ab eis.

¶ Postq̄ philosoph⁹ determinauit de quattuor speciebus qualitatz in ista pte determinat de quali: ꝛ dicit Qualia sunt q̄ ēm hoc denoīatiue dicūtur vel quomodolibet ab hijs. i. qualia sunt q̄ denoīatiue dicūt a qualitatib⁹ vel aliquo modo ab eis qualia dicūt vt a cādore cādid⁹ ꝛ a grāmatica grāmatic⁹ ꝛ a iustitia iust⁹. similiter vero ꝛ in alijs. i. sicut grāmatic⁹ denoīatiue dr a grāmatica ꝛ a iustitia iust⁹ in alīb⁹ vero eo q nō sūt posita qualitatib⁹ noīa nō cōtingit ea q̄ dicūtur ab eis denoīatiue dici. i. sed aliquādo qualia nō dicūtur denominatiue a qualitatib⁹ quādo illis qualitatib⁹ a q̄bus deberent denoīatiue dici nō sunt noīa imposita vt cursor aut pugillator qui ēm valitudiuē naturalez a nulla qualitate denoīatiue dicūt. i. sicut ista denoīatiua cursor ꝛ pugillator nō dicūtur denoīatiue ab aliqua qualitate ex eo q tali qualitati nō est nomē impositū: ꝛ hoc est q̄ dicit nō eni posita sunt noīa valitudinis ēm quas isti dicūtur quales ac si diceret ista denominatiua cursor ꝛ pugillator nō dicūtur denoīatiua ab aliqua qualitate capiēdo illos terminos vt sunt de secūda specie qualitatis: qz nō sunt ꝓpria noīa imposita qualitatib⁹ quas conotāt tales termini sicut ꝛ in disciplinis scōm quas pugillatores vel palestrici ēm affectionē dicūt. id est sed capiēdo illos terminos vt sunt de ꝑma specie qualitatis vel vt conotāt artes bene dicūtur denominatiue a qualitatib⁹ talibus namq; artib⁹ noīa imposita sunt pugillatoria eni dr: vel palestra disciplina. i. nā hoc modo capiēdo ly pugillatoz ꝛ ly palestrici denoīatiue dicunt a pugillatoria ꝛ palestra disciplina quales vero ab hijs denoīatiue hꝰ q̄ eas afficiūtur dicūtur. i. vnde ptz q a talib⁹ qualitatib⁹ bene possunt aliqua denominatiue dici. Cōsequēter philosoph⁹ assignat aliā causam quare est q aliqua denoīatiua nō dicūtur denominatiue ab aliqua qualitate: ꝛ dicit aliquādo autē et posito qualitatis noīe denoīatiue nō dicit id ad q ēm eam qualeq̄ dicit. i. aliquādo concretū ꝛ denoīatiuuz non dicitur denoīatiue ab aliqua qualitate licet qualitati quā conotat sit nomē impositū vt a virtute studiosus virtutē eni habēdo studiosus dicit: sed nō denominatiue a virtute. i. sicut aliquis dicit studiosus a virtute sibi inherēte: sed ly studiosus nō dicitur denoīatiue a virtute. ꝛ ratio est: quia noīa conuenit cum ly virt⁹ in principio dictionis non autē in pluribus hoc tale est. i. sed hoc non accidit in pluribus concretis ꝛ abstractis que ergo qualia dicūtur aut a predictis qualitatis dicuntur aut aliquo modo aliter ab eis. i. ex dictis patet quomodo debet diffiniri quale debet eni diffiniri sicut in principio isti⁹ terr⁹ diffinitū est. Notādū est primo q iste terminus quale potest capi dupliciter. Vno modo syncathegoreumatice pro interrogativo isti⁹ p̄dicamēti ꝛ sic nō capit in presenti Alio modo capit cathegoreumatice ꝛ hoc dupliciter ꝑme intentionaliter ꝛ scōe prime intētionaliter est res q̄ ab alia denominat qualis siue de qua verificat termin⁹ predicamēti qualitatis. Scōe vero intētionaliter capiēdo est termin⁹ concretus habēs modum significandi predicamēti qualitatis qui conotat rem distinctā a suo significato materiali ꝛ tale capitur dupliciter ꝓprie ꝛ improprie. ꝓprie capiēdo est concretū quod diximus nō tamen conuenit cum suo abstracto in principio dictionis ꝛ differens ab eo in fine sicut album nigrum ꝛc. Improprie capiēdo est concretum quod diximus nō tamen conuenit cum suo abstracto. in principio dictionis: sicut ly studiosus

se habet respectu isti⁹ termini virt⁹: ꝛ ad denotādum q philosoph⁹ capiebat quale vt ad vtrāq; acceptionē se extendit ꝓpriā ꝛ in ꝓpriā dixit in fine diffinitionis vel quomodolibet ab his. ex his patet q idē est dici de nominatiue ab aliquo ꝓprie q̄ ab eo solo casu differre ꝛ ēm illud habere appellationē q̄ fuit declaratū in diffinitione denominatiuoz in ante cōdicemētis ptz etiā quis est sensus diffinitionis philosophi qualia scōe intentionaliter capiēdo sunt cōcreta quoꝝ conotata differunt a suis significatis materialib⁹ siue cōuenient in principio dictionis cū suis abstractis siue nō. ex quo patet q nō omne cōcretū p̄dicamēti qualitatis est quale in ista significatione ptz de ly figura ꝛ de omnib⁹ concretis isti⁹ predicamēti q̄ sunt synonima cū suis abstractis. Scōo notādū est q ēm principia realiū text⁹ iste est sic exponēd⁹ quale est id de quo verificat cōcretum conueniēs vel disconueniēs in principio dictionis cū suo abstracto q̄ sensus nō est alien⁹ a mēte nominaliū: sed non imerito posset aliqs q̄rere insequēdo principia nominaliū de genere generalissimo isti⁹ predicamēti. naz si dicatur q ly qualitas falsum videt nam hec non est essentialis q̄ditatiua albū est qualitas si dicat q ly quale etiā videt falsum: qz hec nō est q̄ditatiua albedo est quale. respondetur q quādo ita sit oportet ymaginari vnū terminū simplicē habentē conotationē illoꝝ duoꝝ terminoꝝ quale ꝛ qualitas sub distinctione vnius ad alterū ꝛ ille est gen⁹ generalissimū illius p̄dicamenti vel capias aliquē illoꝝ terminoꝝ in tali significatione ēm quē sit superior ad omnē terminū per quē conuenienter respōdetur ad questionem factā per quale: ꝛ vt dictum est tam per concreta q̄ per abstracta conuenienter respondetur ad talem questionem: et hoc potest deseruire pro p̄dicamēto quātitatis si teneatur quātitas a requāta distincta qđ vt dictū est nō repugnat vie nominaliū quo ad materiā predicamētoꝝ. Sequitur tertia pars isti⁹ capituli in qua philosoph⁹ determinat de ꝓprietatibus qualitatis.

¶ Sequitur textus.

¶ Inest autem ꝛ contrarietas secūduz quod quale dicit. vt iustitia iniustitie contraria est. ꝛ albedo nigredini. ꝛ alia. Similiter autem et ea que secūdū eas qualia dicūtur. vt iustum iniusto. et album nigro. nō autem in omnibus hoc est. Rubeo eni et pallido aut huiusmodi coloꝛib⁹ nichil est contrariū qualitatibus existētib⁹. Ampli⁹. Si ex contrarijs vnū fuerit quale. ꝛ reliquū erit quale. hoc palā est proponēti ex singulis alia predicamēta Mā si est iustitia iniustitie cōtrariū. quale autē est iustitia. quale igitur et iniustitia. Nulluz enim aliorum predicamentoꝝ aptabitur iustitie. neq; quantitas. neq; ad aliq̄d. neq; vbi nec omnino aliquid quicq̄ nisi quale. Sic autem ꝛ in alijs que secundum quale sunt.

¶ In ista pte philosoph⁹ determinat de ꝓprietatibus qualitatis cui⁹ tres ꝓprietates assignat ꝛ in ꝑma dicit ineſt vero cōtrarietas ēm q quale est vt iustitia in iustitia cōtraria est ꝛ albedo nigredini cōtraria est ꝛ alia similiter. i. termini abstracti de predicamēto qualitatis contrariātur vt albedo ꝛ nigredo ꝛ iustitia ꝛ iniustitia. similiter autē ꝛ ea que ēm eas qualia dicūtur vt iniustum iusto ꝛ albū nigrum. i. ꝛ etiā inter terminos concretos predicamēti: qualitatis reperitur cōtrarietas sicut albū nigro ꝛ iustū iniusto contrariātur nō autem in omnibus hoc est. id est sed ꝓprietas nō conuenit omnib⁹ qualitatibus seu omnib⁹ in predicamento qualitatis pontibilib⁹ rubeo enim aut pallido aut huiusmodi enim coloꝛib⁹ nichil est cōtrarium qualitatibus existentib⁹. id est qz rubeum ꝛ pallidum contraria non habēt ꝛ sunt de predicamēto qualitatis vt cōstat cum per illa conueniēter respondeatur ad questionem factā per quale de aliquo. Cōsequēter philosoph⁹ ponit vnum notabile non impertinēs proposito dicens. Amplius autem si ex contrarijs vnū fuerit quale hoc palam est proponēti ex singulis alia predicamēta quoniam ꝛ reliquū erit quale id est datis duobus contrarijs si de vno eoꝝ verum est dicere q est predicamenti qualitatis reliquum etiā est predicamenti qualitatis hoc patet inductiue. nam si est iustitia iniustitie contraria quale autez est iustitia quale enim ꝛ iniustitia. id est nam iustitia cōtrariat iniustitie ꝛ sicut iustitia est equalitas ita iniustitia non enim iniustitia est alteri⁹ predicamenti a qualitate: ꝛ hoc est q̄ dicit cū ait nullū enim aliorū predicamentoꝝ aptabitur iniustitie neq; quantitas/neq; ad aliquid/neq; vbi/neq; omnino aliq̄d talium nisi quale sic autem ꝛ in alijs que ēm quales sunt contrarijs. id est ꝛ hoc enim habet verum in cōtrarijs concretis sicut in cōtrarijs abstractis: sed etiā in concretis videlicet q si vnum cōcretorum contrariorum fuerit de predicamento qualitatis. similiter reliquum Notādum est primo pro maiori intelligentia isti⁹ ꝓprietatis q exponendo eā scōe intentionaliter vt fecimus oportet capere contraria scōe intētionaliter pro terminis videlicet conotātibus qualitates cōtrarias sicut isti termini concreti albuz nigrū ꝛ cetera: vel pro terminis abstractis supponentibus pro qualitatibus contrarijs sicut sunt isti albedo nigredo ꝛ huiusmodi. Verum aduerte q philosophus in presentiarum non tantum vocat qualitates cōtrarias ꝑme intentionaliter qualitates que ad inuicem agunt ꝛ patiunt sicut sunt qualitates prime: quia tunc albedo ꝛ nigredo cū nulla earum sit actiua respectu alterius non essent contrarie qualitates cuius oppositū philosophus dicit in littera nec etiā capit qualitates cōtrarias pro omnib⁹ qualitatibus incompossibilibus: qz certum est coloꝛes medios incompossibiles esse: sed capit contraria pro qualitatibus incōpossibilibus sic se habentibus q̄ cause vnius non participāt cum causis alterius volo dicere cause productiue nigredinis non participāt cū causis productiuis albedinis neq; cause productiue caloris cum causis productiuis frigoris. si dicas hoc esse falsum: quia certum est participare causas illarū qualitatum in causam vniuersalem diceretur q verum est sed nō in causis particularib⁹: sed adhuc hoc est falsuz qz eadē causa albedinem ꝛ nigredinem producit particularis frigus nāq; producit albedinē seu concurrit ad productionem albedinis vt ptz in niue concurrit etiā ad productionē nigredinis frigus nāq; causat liuiditatem ꝛ nigredinē labiorum ꝛ faciei vt experientia docet: ignis etiam ligna denigrat que interterri-

mos cõuertit carbones ⁊ dealbat ossa ⁊ hec omnia patent per auicenã scõa primi versus finem igitur cause productiue nigredinis participãt cũ causis ꝓductiuis albedinis ⁊ ecõtra respõdetur q illud est verũ ratione dispositionis passi: sed in passo in quod a causa ꝓduceret albedinẽ concurrẽte secum causa ꝓductiua nigredinis color medius ꝓducetur. ꝙbi gratia si tantum de vtraq causa cõcurrat color rubeus ꝓducetur qui simpliciter medi⁹ inter albedinẽ ⁊ nigredinẽ ꝓpter rationem indictã. videlicet qz due cause eque fortes quarũ vna est ꝓductiua nigredinis ⁊ alia est ꝓductiua albedinis concurrũt ad eius productionẽ si vero causa productiua nigredinis sit fortior ꝓducetur viridis color sit vero ꝓductiua albedinis sit potentior ꝓducetur color flauus: sed de hoc satis in proposito. Cõtra solutionem sic arguitur sequeretur q philosoph⁹ nõ vocaret qualitates primas in presenti cõtrarias cõsequẽs est falsum ergo ⁊ antecedẽs consequentia patet. naz vt secundo de generatione habetur ex duobus elementis non simbolizãtibus potest tertium generari. ꝙbi gratia ex terra ⁊ aere que sunt elementa non symbolizantia potest generari ignis ponatur q siccitas terre exuberet humiditatẽ aeris cuius caliditas exuberet frigiditatem terre iam certuz est q in vtriusq materia erit siccitas ⁊ caliditas ad formã ignis sufficientes dispositiones. ergo ꝓducetur ignis in tali casu tũc arguitur sic ille qualitates non sunt contrarie que participãt in causis: sed qualitates ignis ⁊ terre ⁊ aeris sunt huiusmodi vt patet in casu igit intẽtũ maior patet ex declaratione tert⁹ philosophi ⁊ minor in casu ponitur relinquitur igitur ꝙbata consequẽtia falsitas cõsequentis est manifesta. nã prima ꝓtrarietas inter qualitates est cõtrarietas primarũ qualitatũ immo qualitates ꝓme ꝓprijssime cõtrariari dicũtur respondetur negãdo consequentiã que non probat̃ per argumẽtum: qz siccitas ignis in illo casu tãtum ꝓducit a siccitate terre ⁊ caliditas eius a caliditate aeris ⁊ sic nõ est ibi ꝓticipatio causarũ sicut in colorib⁹ dictum est. Dubitatur an hoc sit verum q dicit philosoph⁹ si vnũ contrariorũ fuerit quale reliquũ erit quale ⁊ videtur q non. nã vna forma substãtialis est contraria alicui forme accidentali. verbi gra incõpossibilis est forma ignis cum qualitatiuis dispositionibus aeris igitur non omnia cõtraria sunt eiusdem generis respondetur q philosophus capit hic contraria sicut dicturus est in post predicamentis pro qualitatib⁹ eiusdẽ generis cum limitatione superius posita. ex quo patet non sufficere ad cõtrarietatez hoc modo sumptã qualitatum incompossibilitas neqz rerum quecunqz sint ille ⁊ sic patet ad argumẽtũ. vnde si loquamur in ista ꝓprietate ꝑme intẽtionaliter vel scõe ad hoc q aliqua sint contraria requiritur q sint eiusdẽ generis Secundo sic arguitur iustitia ⁊ iniustitia sunt ad inuicem contraria ⁊ tamen ꝓticipãt in causis. ergo sentẽtia philosophi vel expositio nostra nulla maior⁹ patet ꝙ litterã philosophi ⁊ minor ꝓz adhuc quo ad causas priculares de volũtate ⁊ apprehẽsione obiecti eadẽ enim apprehẽsio obiecti ⁊ eadẽ voluntas sunt ꝓtiales cause act⁹ iustitie ⁊ act⁹ iniustitie ad hoc respõdetur q philosoph⁹ nõ loquit̃ de actib⁹: sed de habitib⁹ quibus ꝓprie cõuenit nomẽ virtutis ⁊ vitij. vnde actus a iustitia elicitus pot⁹ dicitur actus iustitie q̃ iustitia. Tertio notandum est q licet loquamur de contrarietate capiendo illam pro incompossibile qualitatum adhuc proprietas hec non cõueniret omnibus qualitatibus multe nãq qualitates sunt contrarium non habentes vt patet de luce lumine specieb⁹ noticijs apprehẽsiuis ⁊ assensib⁹ actualib⁹ ⁊ habitualib⁹ primorũ principiorum tales enĩ assensus cõtrarijs carent cũ null⁹ possit oppositis assentiri primorũ principior⁹ neqz ipsis dissentire. ex istis q̃ dicta sunt patet istã cõsequẽtiã nõ valere iste qualitates nõ cõtrariãtur: ergo sunt cõpossibiles. nã demõstrãdo medios colores antecedẽs est verũ et consequẽs falsum patet etiã sim philosophũ in qualitatibus aĩe contrarietatẽ reperiri: qz iustitia ⁊ iniustitia contrariãtur q̃ sunt qualitates anime.

¶ Sequitur textus.

¶ Suscipit autem qualitas magis et min⁹. Albũ enim magis ⁊ min⁹ album altero albo dicitur. ⁊ iustum alteruz altero magis ⁊ min⁹. sed ⁊ ipsa crementũ suscipiunt. cum cãdidum namqz sic contingat amplius candidum fieri. Nõ tamen omnia sed plura. iustitia namqz a iustitia si dicatur magis ⁊ min⁹. potest quilibet ambigere Similiter autem et in alijs affectibus. quidam enim dubitant de talib⁹ Justitiam namqz a iustitia non multum aiunt magis ⁊ min⁹ dici. nec sanitatẽ a sanitate. Min⁹ autem habere alterum altero sanitarem aiũt. ⁊ iustitiam alteruz min⁹ altero dicitur. Sic autem ⁊ grammaticam ⁊ affectus alios. sed tamen ea que secundũ eos affectus dicuntur indubitanter recipiũt magis ⁊ minus. grammaticior enim alter altero dicitur. ⁊ iustior. ⁊ sanior. sic ⁊ in alijs. Triangulũ vero ⁊ quadrãgulum non videntur magis ⁊ minus suscipere. nec aliquid aliarum figuraruz. Quecunqz enim diffinitionem triãguli recipiunt ⁊ circuli oĩa. similiter trianguli vel circuli sunt. Eorum que nõ recipiunt nichil magis alterum altero dicitur. Nichil enim quadratum magis q̃ parte altera longior forma circulus est. Nullam enim recipit rationem circuli. Simpliciter autem si vtraq non recipiunt huius propositi rationẽ non dicitur alterum altero magis. non ergo omnia qualia recipiunt magis et min⁹. Horum itaq que predicta sunt nichil est proprium qualitatis. Similia vero et dissimilia secundum solas dicuntur qualitates.

¶ Posita prima qualitatis ꝓprietate philosoph⁹ ponit scõam dicẽs suscipit autẽ qualitas magis ⁊ minus album vero magis ⁊ min⁹ alterum altero dicit̃ ⁊ iniustum alterũ altero magis ⁊ minus dicitur. i. qualitas suscipit magis ⁊ minus q verũ est siue prime siue scõe intentionaliter intelligatur. quid autẽ sit magis ⁊ minus suscipere prime vel scõe intentionaliter dictũ est antea ¶ Philosophus autẽ probat ꝓprietatẽ respectu diuersorum ⁊ respectu eiusdẽ ⁊ primo respectu diuersorum dicens: qz vnum albũ est magis vel minus album q̃ alterum vt constat respectu vero eiusdẽ probat dicens: sed ⁊ ipsa subiecta crementum suscipiunt cum cãdidius namqz sit amplius autem cõtingit cãdidũ fieri. i. ⁊ idem vno tempore q̃ alio tẽpore est magis albũ vt cõstat sic igitur patet quomodo ex hoc q aliqd est magis album q̃ alterũ vel minus vel q̃ seipsum vno tempore q̃ alio tempore philosoph⁹ concludit qualitatẽ suscipere magis ⁊ minus ⁊ consequẽtis est bona siue loquamur scõe intentionaliter vel prime: qz si scõe constat cũ ly albus sit predicamẽti qualitatis si aliqd est magis vel minus album terminũ predicamẽti qualitatis verificari cum istis terminis magis ⁊ minus. si vero intelligatur prime intẽtionaliter patet etiã idem cum hoc non contingat nisi qz albedo in aliquo intẽditur vel remittit̃. consequenter philosophus dicit nõ tamẽ omnia sed plura id est sed hec ꝓprietas non cõuenit omnibus in ꝓdicamento qualitatis ponibilib⁹ licet multis talibus conueniat iustitia. namqz a iustitia si dicat̃ magis ⁊ minus potest quilibet ambigere. similiter autẽ ⁊ in alijs affectionibus. i. quia potest esse dubius an iustitia suscipiat magis ⁊ minus idemqz dubitari potest de alijs habitibus mẽtis dico enim iustitiam nõ multum magis ⁊ minus dici a iustitia ⁊ sanitatem a sanitate. i. sed nõ videtur q vna iustitia sit magis iustitia q̃ alia neqz minus nisi aliquis posset plus habere de iustitia q̃ alius. similiter de sanitate dicẽdum est sic autẽ ⁊ grãmaticam et alius affect⁹ qualitatis. i. idem dicẽdum est de grãmatica ⁊ de alijs habitibus mentis: sed tamen ea que sim eos affectus dicũtur indubitãter recipiũt magis ⁊ minus: iustior enim alter altero dicitur ⁊ grammaticior ⁊ alijs similiter. i. sed licet ita sit q vna iustitia nõ sit magis iusticia q̃ altera nichilominus vnus homo bene dicitur magis iustus q̃ alius. similiter magis grãmaticus triangulus ⁊ quadrãgulus vero non videtur suscipere magis ⁊ min⁹ nec aliquid aliarum figurarũ. i. sed triangulus ⁊ quadrangulus ⁊ cetere figure non solum non suscipiunt magis ⁊ minus verumetiam nec triangulare quadrãgulare ⁊ cetera huiusmodi q̃cũq enim diffinitionem triãguli recipiunt ⁊ circuli ⁊ omnia. similiter trianguli vel circuli sunt. i. quia quibuscunqz conuenit diffinitio triãguli equaliter conuenit non magis vni q̃ alteri. ergo nec aliquid eorum erit magis triangulus vel triangulare q̃ alterum eorũ vero q nõ suscipiunt nichil magis alterum altero dicitur. i. si vero aliqua sint quibus non conuenit ratio ⁊ diffinitio triãguli certum est nullũ eorum esse magis triãgulũ q̃ aliud nichil enim quadratum magis q̃ parte altera longior forma circulus est. i. similiter quadratũ non est magis circulus q̃ quadrãgulum nullus enim ipsorũ suscipit circuli rationem. i. quia nullum eorũ est circulus. similiter autem si vtraq non suscipiunt huius propositi rationem nõ dicitur alterum altero maius. i. ⁊ si ita est q nullum eorũ est circulus certum est nichil eorũ magis q̃ alteri circulum esse non enim omnia qualia suscipiunt magis ⁊ minus. i. ⁊ sic patet non omnia q̃ ponũtur in predicamento qualitates suscipere magis ⁊ minus horum itaq que dicta sunt nichil est ꝓprium qualitatis. i. ⁊ sic patet quomodo nulla istarũ ꝓprietatuz est propria passio ipsius qualitatis cũ non conueniat omni qualitatẽ ꝓp

ter.ex his patet q̄ non potest saluare śm doctrinā sancti Thome relationem non distingui a rebus absolutis.nam śm suā principia vt dictum est qualitas p̄ continuam alterationē acquirit nouum esse ⁊ illud esse est inherentia eius ad subiectū:quia vt visum est relatio realis extrinsecus aduenies ⁊ si dicas sanctus Thomas dicit prima secunde questione quadragesimanona articulo primo in corpore questionis inter accidēs et subiectum nullum esse medi ū qđ falsum esset si eius inherentia ab vtroq̄: scilicet accidente ⁊ subiecto distinguetur.respōdetur q̄ iste est vnus passus in via sancti Thome satis apparens ad probandum relationes a rebus absolutis non distingui:sed dicitur q̄ doctor sanctus est sic intelligendus nichil mediat inter accidens ⁊ subiectum.id est nullum absolutum ⁊ hoc est verum vel sic nichil mediat quod sit causa efficiēs vel alia cā formalis inherendi accidentis ad subiectum alias fuit opinio Bodofredi de fontibus theologi ingeniosi quam philosophorum vulg⁹ Baltero burleo attribuit ymaginatur Bodofredus si ignis a non gradu aquam calefaciat pro quolibet instanti rēporis calefactionis esse qualitatem de nouo acquisitam in aqua ⁊ tāto perfectiorem quanto plus distat ab vltimo non esse calefactionis ⁊ quia perfectior denominare aquam magis calidum.ex quo patet q̄ id qđ doctor sanctus concedit de inherentijs iste suus assecla concedit de ipsis qualitatib⁹ ⁊ fundatur hec opinio in hoc q̄ duo accidētia solum numero differentia non possunt esse in subiecto eodem.ymaginatur etiam hec opinio q̄ quādo est deperditio qualitatis in aliquo subiecto pro quolibet instanti temporis talis deperditionis est noua qualitas proportionis non gradui cā precedens cuius oppositū dictum est contingere in acquisitione seu in alteratione acquisitiua.Tertia est opinio communis solet.scilicet doctoris subtilis gregorij ⁊ Okam ⁊ ingeniosi martini buridani hentisberi ⁊ calculatoris sut:sed forma intenditur per additionem gradus ad gradum quod est dicere in eodem subiecto adequato recipit duas formas eiusdem speciei ⁊ vniri ad inuicem vel duas qualitates sicut albedines duas ratione cuius qualitas inde resultans seu ex illis cōposita intentior dicitur cā aliqua illarum:nec est inconueniens duo accidētia eiusdem spēi esse in subiecto adequato quando faciūt vnum que ista rum opinionū rationi ⁊ mēti philosophi sit cōformior vbi tractauimus de intentione formarū explicuimus logico sufficiam intelligere quid est qualitatē magis ⁊ minus suscipere śm quemcunq̄ modū philosophandi sed dices videtur q̄ vna albedo sit magis albedo cā alia si habeat plures partes intensiuas cā alia vt ymaginatur.Tertia opinio respondetur negando cōsequentiam:quia in ista a albedo est magis albedo cā b nō denotatur maior perfectio accidētalis:sed essentialis.et quia illud est falsum ideo non cōceditur q̄ vna albedo est magis albedo cā alia.ex quo patet non esse nimis conformiter dictum mēti philosophi q̄ vna albedo sit magis perfecta essentialiter.scilicet illa que est intentior cā illa que remissior est:q̄ tunc non videt quin vna albedo esset magis albedo cā alia.nam propterea q̄ fortes non est essentialiter perfectior Platone cōceditur q̄ non est magis homo q̄ plato ⁊ philosophus expresse negat in littera vnā iusticiā esse magis iusticiā cā aliaz ⁊ quo ad hoc idem iudiciū est de quacunq̄ qualitate.

Tertio notandum est q̄ tenendo figuras distingui a re figurata vt antea tactū est oportet imaginari figuram indiuisibilem esse ⁊ toti rei figurate ⁊ nulli eius parti inherere ⁊ sic nullo modo suscipit magis ⁊ minus śm nullam opinionem:quia res indiuisibiles quarum nulla est altera perfectior śm aliquas ex tribus opinionibus narratis non suscipiūt magis ⁊ minus modo nō est sic de figura:quia nulla figura est altera eiusdē speciei perfectior simpliciter cū quelibet figura sit indiuisibilis ⁊ sic non potest vna figura esse perfectior altera eiusdem speciei secum modo quo vna albedo est perfectior alia albedine ⁊ si dicas angulus est diuisibilis ergo ⁊ figura clara est consequentia ⁊ antecedens patet.nā euclides in nona primi demonstrat angulum datū per equalia sequare.respondetur q̄ angulus est diuisibilis quo ad materiale eius ⁊ nō quo ad formale Sed cōtra hoc replicatur dicere q̄ est diuisibile quo ad materiale non est aliud q̄ subiectū anguli diuisibile esse: sed hoc non igitur minor patet:q̄ si angulus in se est indiuisibilis subiectū in se est indiuisibile:q̄ angul⁹ non est accidēs inherens toti ⁊ cuilibet parti toti⁹ sicut alia inest materie dices forte verum esse si loq̄remur de subiecto adequato.nam si accidens sit indiuisibile subiectum eius adequatū est indiuisibile:sed angulus non habet subiectum adequatū sed inadequatū. Contra hoc sic arguitur seq̄retur tūc q̄ nullus angul⁹ posset dici maior alio sed hoc est cōtra aliquas de diffinitionib⁹ primi euclidis igitur maior patet:q̄ si angulus esset maior alio vt obtusus recto ⁊ rectus acuto vt ibidem placet euclidi vel esset ratione subiecti anguli vel ratione ipsius anguli:sed non primū.quia cum angulus ex dictis nō habeat subiectū adequatū ⁊ subiectum inadequatū anguli recti obtusi ⁊ acuti sit idem sicut idem est subiectum inadequatum linee superficiei ⁊ plicti sequitur intentus śm etiā non est dicendū cū angul⁹ in se indiuisibilis ponatur dcđ ad hoc dici potest:q̄ non placet michi modus dicēdi figurā distingui a re figurata neq̄ angulos a re angulari circa hoc non amplius insisto.

¶ Sequitur textus.

¶ Simile autem ⁊ dissimile alterū alteri non est secūdū aliud nisi secūdū duz id quod quale est. Quare propriū est qualitatis secūdū eā similer ⁊ dissimile dici.

¶ In ista pte philosoph⁹ ponit tertiā pprietatē qualitatis:⁊ dicit. Simile autē ⁊ dissimile śm solas dicuntur qualitates.i.pprium est qualitati vt śm eam aliquid dicatur alteri simile vel dissimile. simile autem alteri altero non est śm aliud nisi śm hoc q̄ quale est.i.nā nichil dicitur alteri simile vel dissimile nisi śm q̄ habet qualitatem eiusdē speciei cū qualitate alterius. postea philosophus cōcludit pprietatē dicēs q̄ propriuz est qualitati śm eam simile vel dissimile dici. Notādū est vt dictū est in pma qstione p̄dicabiliū iste termin⁹ similitudo supponit pro aliquo conotādo q̄ habeat qualitatem eiusdē speciei cū qualitate alteri⁹ ⁊ dissimile conotat q̄ habeat qualitatē speciei alteri⁹ ab aliqua qualitate alterius:⁊ śm reales supponunt pro relationib⁹ intrinsecus aduenientibus.

¶ Sequitur textus.

¶ At vero nō decet cōturbari ne quis nos dicat de qualitate propositionū faciētes multa de relatione interposuisse habit⁹ enim ⁊ dispositiones horuz que ad aliquid sunt esse dicebamus. Pene enim in omnibus talibus genera ad ali

quid dicūtur. Nichil autem eorum que singularia sunt. Nam cum disciplina genus sit ipsum quidem alterius dicitur. alicuius enim disciplina dicitur. Eorum vero q̄ singularia sunt nihil ipsum quod est alterius dicitur. vt grāmatica nō dicitur alteris grāmatica. nec musica alicuius alterius musica sed forte secūdū genus ⁊ hec ad aliquid dicūtur. vt grāmatica alicuius dicitur disciplina non alicuius grāmatica. et musica alicuius disciplina non alicuius musica. quapropter q̄ singularia quidem sunt non sunt ad aliquid. dicuntur enim quales secūdum singula. hec etenim habemus. scientes enim dicimur eo quod habemus singulas scientias. quare hec erunt etiam qualitates que singularia sunt secūdū quas quales dicuntur. hec autem non erunt eorum q̄ sunt ad aliq̄d. āpli⁹. Si cōtingat hoc ipsum quale ⁊ relatiuum eē nichil est incōueniens in vtrisq̄ hoc generibus enumerare.

¶ In ista pte philosoph⁹ positis pprietatib⁹ qlitatis remouet quādā dubitationē quā i pncipio pōit dicēs at vero non debet turbari ne qs nos dicat de qualitate propositionum facientes multa de relatiuis interposuisse.i.nō debet nos pturbare si quis dicat aliqua que assignauimus tanq̄ species qualitatis esse de predicamento relationis. habitus enim et dispositiones eorum que sunt ad aliquid eē dicebamus id est quia inter species qualitatis numerauimus habitum ⁊ dispositionē que in precedenti predicamēto diximus illa esse ad aliquid ⁊ stat in hoc apparentia argumenti quia ex his sequitur q̄ diuersorum generum ⁊ non subalternatiz positorum nō sunt diuersa genera nec differentie hanc dubitationem soluit philosophus dicens primo pene enī omnibus talibus genera dicuntur ad aliquid nichil autem horum que singularia sunt ideſt i multis accidit q̄ genera dicantur ad aliquid ⁊ eorū inferiora minime dicantur ad aliquid ⁊ ita est in proposito. nam habitus ⁊ dispositio scientia ⁊ disciplina dicuntur ad aliquid non tamen eorum inferiora sicut grāmatica Logica ⁊ cetera et hoc est q̄ dicit cum ait nam cum disciplina genus sit ad ipsum q̄ est alterius dicitur ideſt quia disciplina qđ est vnus gen⁹ ad aliquid seu relatiue dicitur alicui⁹ enim disciplina dicitur eorum vero que sunt singularia nichil ipsum qđ est alterius dicit ideſt sed inferiora ei⁹ non dicūtur ad aliquid nec relatiue vt grammatica nō dicitur alicuius grāmatica nec musica alicuius musica sed forte śm genus ⁊ hec ad aliquid dicūtur ideſt veritamen grāmatica bene dicitur ad aliquid sub nomine sui generis hoc est licet grāmatica non dicatur alicuius grāmatica bene tamen dicitur alicuius disciplina ⁊ musica alicui⁹ scia sed nō alicui⁹ musica q̄propter que per se singularia sunt nō sunt relatiua sed qualitates. ex quo patet q̄ inferiora talium potius sunt in predicamento qualitatis cā relationis. q̄ autem sint de predicamento relationis patet:dicimur enim śm singulas quales id est quia śm inferiora dicimur quales hec est habemus scientes est dicunt q̄ habem⁹ singulas scientias ideſt nam cūcunq̄ habeamus scientiam śm illam denominamur quales quare hec erunt qualitates que singularia sunt scōm quas quales dicimur ideſt ex quo patz illa de quibus diximus esse de predicamento qualitatis hec autem non erunt que sunt ad aliquid ideſt ⁊ talia non sunt relationes nec de predicamento ad aliquid amplius si contingat ipsum quale ⁊ relatiuum eē nichil est inconueniens in vtrisq̄ ex generibus enumerare id est secundo dicitur aliquid est in vtroq̄ predicamento scilicet qualitatis ⁊ relationis ⁊ hic est finis expositiōis istius predicamenti qualitatis Verū pro maiore intelligentia eorum que dicta sunt Notandum est primo q̄ aliquis terminus importat respectum et habitudinem vnius ad se vel ad aliud: nichilomin⁹ tamen habet modus significandi predicamenti qualitatis qz est aptum respōsuum ad interrogationem factaz per quale verbi gratia si queratur de forte qualis est dicendo eum esse bonum sapientem ⁊ huiusmodi ergo tales termini licet importent respectum ⁊ habitudinem ponuntur in predicamento qualitatis. ex hoc elicitur ista propositio q̄ non omnes termini conotantes respectū sunt de predicamento ad aliquid sed tantum illi qui nō sunt aptum respōsuz ad interrogationem factam p̄ interrogatiuū alterius predicamenti ⁊ sic haberetur p̄ circūlocutionem proprius modus significandi predicamenti relationis videlicet taliter respectum conotare q̄ terminus non sit aptum respōsuum ad interrogationem factam per interrogatiuū alterius predicamēti. ex quo pz quomodo adhuc possimus saluare hos terminos habit⁹ scientia ⁊ huiusmodi esse predicamenti qualitatis scōm significationem quam habent. Secundo notandum est q̄ phūs in littera capit genera et singularia pro superiori ⁊ inferiori non quiditative sed in supponendo et per inferiora intelligit terminos absolutos significantes rē seu res pro quibus supponunt illi termini superiores verbi gratia sit a terminus absolutus significans hanc vel illam grammaticam certum est q̄ a est inferius in supponendo ad istum terminum scientia vel disciplina ⁊ certum est etiaz illum terminum a relatiue non dici sed scientia disciplina relatiue dicuntur sed dices: ergo illi termini inferiores non sunt q̄litetes hoc est nō sūt de p̄dicamēto qualitatis qz scōm te sunt termini absoluti. et ex consequēti non habent modū significanti qualitatis. Respondet ad hoc q̄ verum est scōm se: sed non scōm sua concreta. sua nāz concreta habent modum significandi predicamenti qualitatis ⁊ hoc ideo qz tales qualitates denominant sua subiecta qualia ergo eorum concreta predicantur i quali accidentali sed dices applica michi solutionem philosophi ad argumentū dico hoc modo applicari cū sic argumentaris habitus ⁊ dispositio sunt relationes ergo nō sunt in predicamento qualitatis distinguo antecedens vel capiendo relationem pro termino qui conotat respectum siue predicetur in quale siue non ⁊ sic conceditur ⁊ negatur consequentia ⁊ ad probationem cum dicebas diuersorum generum ⁊ nō subalternatim positorum diuerse sunt species ⁊ differentie conceditur sed significare respectum ⁊ habitudinem hoc modo nō est modus significandi predicamenti relatiōis sed tantum significare habitudinē qualiter sufficit ad hoc qđ terminus sic significans sit aptum respōsuum preci-

se ad questionem factam per interrogatiuum predicamenti relatiōis sicut sunt isti termini pater /filius/ /simile/dissimile equale inequale/ per nullus enim illorū terminorum conuenienter respondetur ad questionem factam per quale. nam si quaeratur qualis est sortes nō cōuenienter responderetur q est pater vel filius sicut si quaeratur qualiter se habet sortes respectu platonis sive capias relationem pro termino habenti modum significandi predicamenti relationis dico falsum esse habitum z dispositionem relationes esse. sed contra hoc sic arguitur quia dicit Aristoteles in secūda solutione argumenti nō esse inconuenies q aliquid sit in vtroq genere scz qualitatis z relationis ergo capit relationem tanq genus Respondetur q non capit genus pro aliquo genere generalissimo de numero decē predicamentorum nec pro aliquo contento sub illis sed vt diffinit a porphirio nec omne tale in predicamento ponitur vt infertus dicetur possimus dicere a principio q non est inconueniens q aliqua species predicamēti relationis sit species predicamēti qualitatis neq hoc est contra primam regulaz ante predicamētalem vt patet per primam expositionem cū illi regule dedimus. Tertio notandum est q secūdi reales iste terminus scientia duo importat vnum de subiecto et quo ad hoc certum est q scientia est qualitas: et non relatio. aliud autem importat de formali significato z illud est respectus z quo ad hoc scientia potest dici respectus seu potius respectiuus sicut sortes inquantum pater et talis res solet vocari relatiuum scōm dici per singulare autem in proposito debemus intelligere ipsum subiectum signatum z determinatum verbi gratia hanc qualitatem vel illam q est scientia est igitur sensus philosophi scientia quo ad per se significatum pertinet ad predicamentum relationis: sed quo ad ipsum subiectum ad predicamētū qualitatis z hoc nō solum quo ad subiectum signatū z determinatum sed etiam nō signatus sed philosophꝰ pro maiori declaratione seu semper fugiens ināne potest vniuersalia Platonis addidit illam particulā hoc est designauit tale subiectum per hunc terminus singulare. ex quo patet intellectus secūde solutionis philosophi: scientia eñ pertinet ad predicamentum relationis et qualitatis diuersimode tamē quo ad illum respectum quo denominatur scientia ad predicamentum relationis z quo ad entitatem propriam ad predicamētum qualitatis nec respicimus ad hoc in presenti an respectus ille sit rationis vel realis quia hoc nō saluaret propositum cum in relationibus rationis sunt etiā genera z prima regula ante predicamentalis cum sua declaratione etiam in talibus generibus verum habeat z hec de predicamento qualitatis dicta sufficiunt. seq de sexultimis predicamentis. Sequitur textus quinti capituli istius tractatus.

¶ Secundi textus.

¶ Capitulum, v. de actione z passione.

Recipit autem facere z pati z cōtrarietatem z magis et minus. Calefacere enim z frigidum facere contraria sunt. z calefieri z frigidū fieri. z delectari z contristari. Quare suscipit contrarietatem facere z pati z magis z minus. Est autem calefacere z magis z minus. Est autem calefieri magis z minus. z contristari magis et minus. Idcirco suscipit magis z minus facere z pati. Ac de his quidem hec dicta sunt

¶ Dictum est autem z de situ in relatiuis quoniaz denominatiue a positionibus dicitur. De reliqs vero idest quādo vbi z habere. Propterea quod manifesta sunt nichil de his vltra q̄ quod dictum est in principio dicitur q habere significat calciatum esse vel armatuz esse. vbi vero in loco vel alia quecunq de his dicta sunt. Igitur de oīnbus generibus que proposuimus sufficiēter dictuz est nunc quotiens solet opponi dicendum est.

¶ In hac pte philosophus determinat de sexvltimis predicamētis z primo de actione z passione earuz proprietates assignās. et quia littera philosophi facilis est ponemus sententiaz per propositiones quarum prima est actior passio habent contraria patet nam frigefacere et calefacere contrariam similiter calefieri et frigefieri contrariantur similiter delectari et tristari. Secūda propositio est a actio z passio suscipiunt magis z minus probatur nam aliquando aliquod agens calefacit magis z minus et aliquod passum frigefit magis z minus vno tempore q̄ alio igitur actio z passio cōtraria recipiunt. ¶ Tertia propositio est in predicamēto ad aliquid diximus situz esse de his que denominatiue appositionibus dicūtur vbi declarauimus quid ē dicti denominatiue appositionibus ¶ Quarta propositio est de alijs predicamētis propter eorum facilitatem nihil dicēdum occurrit vltra id quod in quarto capitulo primi tractatus dictum est vbi diximus habere significare calciatum esse vel armatum esse z vbi in loco esse et cōcludit philosophus dicens de propositis itaq generibus hec dicta sufficiant: z hic est finis in littera philosophi istius secundi tractatus. Verū pro maiori intelligentia istorum Notādum est primo q nō est intentio philosophi dicere q idez agēs non potest simul z semel calefacere z frigefacere quia hoc certe falsum est. nam aliqua agentia naturalia calefaciunt vnum passum et infrigidant aliud siue hoc sit de per se siue de per accidens non est curandum frigus frigefacit de per se. z calefacit de per accidens per antiparistasim siue ratione constrictionis z clausionis porozum ratione enim talis cōstrictionis caloꝛ retinetur interius z nō exalatz hec ē causa quare in hyeme loca subterranea calida sunt licet supior pars terre sit frigida. similiter naturalis cōplexio hominis est remissiua caliditatis excessiue similiter frigiditatis intelligit ergo sic philosophus q frigefacere z calefacere sunt contraria quia ad terminos contrarios vel quia idem nō potest simul et semel calefacere et frigefacere idem passum iste est sensus isti. proprietatis. si prime intentionaliter intelligatur siue vero secunde intentionaliter intelligatur sensus est q isti termini calefacere et frigefacere sunt cōtraria quia conotant productiones formarum cōtrariarum vel quia non possunt verificari de eodem simul z semel respectu eiusdem passi adequati et suo modo dicas de frigefieri

z calefieri actio autem z passio suscipiunt magis z minus pro quāto predicantur cum istis aduerbijs magis z minus et minus. Secundo notandum est q modus significādi istius predicamenti actionis est conotare factionem actiue sim quid vel simpliciter vnde omnes isti termini edificare mouere scribere habent modum significandi istius predicamenti et quodlibet illorum est aptum respondere ad questionem factam per interrogatiuum istius predicamenti verbi gratia. si queratur quid agit sortes conuenienter respondetur scribit domificat ꝛc. et si dicas ergo verba habent modum significandi istiꝰ predicamenti q superius in vltimo capitulo primi tractatus negauimus respondetur q talia verba ratione participij inclusi sunt apta responsiua ad talem questionem factio autem simpliciter vel actio est illa sim quaz aliquid incipit vel desinit esse simpliciter sim quid vero incipit vel desinit esse quando sim illam aliquid incipit esse vel desinit esse sim quid videlicet esse album vel nigrum ꝛc. Ex his patet q nō omne q ponitur in predicamento actionis est aptuz responsiuum ad questionē factam per interrogatiuum istius predicamenti: naz si queratur de sorte quid agit nō conuenienter responderē dicendo q agit: vt patet per ea que diximus in predicamento quantitatis ad vnuz simile. modus autem significandi predicamenti passionis est conotare passionez sicut isti termini calefieri frigefieri que sunt apta respō siua ad interrogationem factaz per interrogatiuū istiꝰ predicamenti: vt si queratur quid patitur sortes respōdetur cōuenienter frigefit vel calefit. Tertio notandū est q circa ista predicamenta nō modica est questio ter reales z nominales. reales vero dicunt actionem z passionem distingui a rebus absolutis z esse relationes extrinsecus aduenientes nominales vero oppositum dicunt non ponentes respectus a rebus absolutis distinctos pro prime opinionis intelligentia. Notandum est q actio dicit respectū: quia est habitudo agentis ad passum et extrinsecus aduenientem fundatum in agente et terminatum in passum q autem sit extrinsecus aduenies. patet quia stat esseres illas que sunt agens z patiens z vnam non agere in aliam igitur actio est respectus extrinsecus aduenies et relatio que ei correspōdet in alio extremo dicitur passio que simili ratione dicitur extrinsecus aduenies scotus autem in primo distinctione tertia z in pleriscz alijs locis dicit duplicem esse actionem quedam est de genere qualitatis quedaz de genere actionis illa de genere qualitatis qualitas ē z talis est actus alicuius potentie sicut intellectio sensatio z huiusmodi et secunda est respectus de quo loqmur aliquando etiam qualitas que recipitur in extrinsecum passum' dicitur actio tempore quo producitur sicut caliditas quando producitur potest dici calefactio actio inquantuz procedit ab agente z passio inquantū recipitur in passum. Et ex hoc patet vnius questionis solutio querit in quo est actio tanq in subiecto vel fundamento an in agente vel in passo dicendum est vel loqueris de actione predicamenti qualitatis. et sic est in passum in eo namq recipitur forma que producitur si vero loqueris de actione que est de genere actiōis. sic est in agente. Actio autem z passio nō dicuntur suscipere magis z minus: quia sint accidentia intensibilia z remissibilia quia vt dictū est relationes nulle habent gradus: sed debet intelligi secunde intentionaliter relationes autem predicātur cum istis aduerbijs magis z minus: vt patet in expositione littere: sed dices sicut nullus terminus predicatur cum istis aduerbijs magis et minus nisi conotet formam intensibilem z remissibilē

insequendo principia nominalium ita sim reales nulla predicabitur cuz istis aduerbijs magis z minus nisi sit intensibilis z remissibilis: ergo cum relationes nō sint huiusmodi sequitur eas non suscipere magis z minus secunde intentionaliter Respondetur q dupliciter res predicatur cum istis aduerbijs magis et minus Uno modo ratione sui quia in se intentionem et remissionez suscipit et hoc modo relationes absq dubio non suscipiunt magis et minus. Alio modo ratione fundamenti et hoc modo relationes bene suscipiunt magis z minus secunde intentionaliter ad istum sensum q in concreto predicantur cum istis aduerbijs magis z minus vt patz per exempla philosophi. ex quo patet differentē inter qualitatem et relationem: nā qualitas nunq incipit predicari cuz isto aduerbio magis nisi fiat magis intensa relatio vero aliquando incipit predicari cum illo aduerbio magis ratione intentionis aliquādo ratione remissionis fundamenti sortes enim aliquando efficitur magis similis platoni ratione intentionis siue albedinis aliquando ratione remissionis albedinis eiusdem. Petrus hispanus assignat vnam proprietatē actioni dicens propium esse actioni inferre passionem q scōm istam viam potest sic intelligi si actio est passio est et in hoc sensu etiam passio infert actionem: nec iste sensus est alienus a via nominalium scōm quos potest habere alium sensum valet q actiua infert passiuam. et econtra verbi gratia sic arguendo sortes pertransit aliquod spacium de presenti: ergo aliquod spacium pertransitur a sorte verum talis modus arguendi ad hoc q valeat aliquas conditiones requirit. Prima est q nō varietur appellatio. vnde nō sequitur sortes cognoscitur a me: ergo cognosco sortem sed inferenduz est ergo sortem cognosco requiritur etiam q nō arguatur a confuso ad determinatam respectu multitudinis. vnde non sequitur quilibet equꝰ ab aliquo homine equitatur ergo aliquis homo quēlibet equum equitat sed inferēdū est quemlibet equuz homo equitat breuiter requiritur proprietates logicales seruari. sic igitur: patz scōz via realium que est actio et passio et quomodo a rebus absolutis distingūtur: sed pro intelligentia huius materie scōm principia nominalium ponuntur propositiones. Prima est iste terminus actio potest capi dupliciter. Uno modo actiue Alio modo passiue actio actiue sumpta est agens vocando agens nō solum agens principale sed etiam agens instrumentale passiue vero dupliciter accipitur pro re que agit vel producitur et hoc dupliciter vel pro re que agitur simpliciter que est illa que incipit esse simpliciter vel pro re que agitur scōz quid que est illa que incipit scōm quid videlicet quando aliquid incipit esse album: sedens vel huiusmodi passio vero capitur dupliciter. Uno modo p re que fit factione simpliciter vel scōz quid Alio modo pro re que recipitur in aliquod passum et actio actiue capiendo ē est genus generalissimum predicamenti actionis z passio in prima acceptione predicamēti passionis sed queris quomodo debet exerceri predicatio generis istius predicamenti de suis inferioribus dico q dupliciter q nomina vel per verba. Per nomina dupliciter abstracta vel concreta non distinguendo nomen a participio hoc patet dicendo calefactio est actio vel calefaciens est agens per verba hoc modo q calefacit agit suomodo dicas de passione pro predicamento vbi. Notā duz est q modus significādi eius est significare rem in loco esse. et ex hoc sequitur q termini qui in isto predicamēto ponuntur non sunt incompleti. Hoc patet nā si queratur vbi est sortes conuenienter Respōdetur q est in'

aula: ergo ens in aula est aptū responsiuum ad questionem facta3 de prima substantia per interrogatiuū ist⁹ predicamenti ⁊ est terminus complexus: ergo propositum ¶Et parum esset dicere q capitur locovnius termini incōplexi eodem modo significantis quia non adeo bene per tale incomplexum sicut per istum complexu3 fit explicatio neq3 incomplexio requiritur advniuersale nisi pro quatuor primis predicamentis que principaliora sunt: sed quia hoc videtur gratis dictum et nō stare cum dictis philosophi in vltimo capitulo primi tractatus neq3 cum his que ibide3 diximus melius est dicere id quod minus bene dictum videbatur. patet ex dictis modum significandi vnius predicamenti includere modum significandi alterius. ⁊ si nō in recto in obliquo tamen. nā iste terminus aula est quarte speciei qualitatis. et hoc totum ens in aula vel existens in aula est terminus istius predicamenti vbi verum sīm reales aduertendum est q duplex ē vbitatio quedam actiua alia passiua vbitatio actiua ē relatio extrinsecus aduenies existens in loco circūscribente corpus aliquod vel locatum a qua denominatur locus vel circūscribens ⁊ relatio ei correspondens in corpore locato seu circunscripto dicitur vbitatio passiua et ambe relationes ad istō predicamentum vbi vt placet scoto in quotliberto questione vndecima. articulo primo. pertinent⁊ si dicas eadem ratione debuissent poni actio ⁊ passio in eodem p̄dicamento potuissent quidem sed nō placuit aristoteli sic philosophari ¶Pro predicamento quando aduerte omnino eodem modo esse dicendum sicut dixim⁹ paulo antea de vbi hoc dēpto q ibi dicebamus de loco hic dicendum est de tempore ⁊ ea que promisimus de tēpore et loco in predicamento quantitatis in isto capitulo explicare propter brevitatem alibi dicentur. In predicamento habitus ponuntur termini conotantes aliqd adiacere vel circūstare aliud tanq̄ habitum vel ornatum sicut vestitum indutum ornatum hoc scōm nominales ⁊ scōm reales relationes ille que sunt inter tales rem⁊ rem cui adiacet ¶In predicamento vero situs ponuntur termini de formali significato importantes ordinem partium inter se sicut sunt. isti termini iacere stare asperū lene ⁊ huiusmodi ꝛz vero reales ordo ille partiu3 inter se qui est relatio extrinsec⁹ aduenies est ist⁹ predicamenti genus tractare autem an ista predicamēta important res distinctas ab absolutis vel ne est idē ac si tractaretur de distinctione relationis extrinsecus aduenientis an distinguatur ab absolutis vel nō q alibi fecimus. Vltimo notandum est q vt antea meminimus si non sunt dabiles nature cōmunes non potest dici q res in predicamento ponantur. si vero sint dabiles nomine esset questio an res vel termini in predicamento ponantur sicut est an res vel termini predicentur vel subiiciantur de sufficientia predicamentorum. ¶Notandum est q scōm reales sicut nō omnis res absoluta ponitur in predicamento aliquo istorum decem: vt patet de deo ita nec omnis res respectiua vt patet per scotum in quarto distinctione sexta ⁊ certum est scōm nominales nō omnes modos significādi includi in istis decē predicamentis facile em̄ est ymaginari alios modos significandi sed de istis quos attribuimus istis decē predicamentis philosophus fecit specialem tractatu3 q3 sunt magis in vsu vel quia magis deseruiūt ad superos disciplinas et hec de isto capitulo. ⁊ per consequēs de toto secundo tractatu. ¶Sequitur textus tract⁹ de post predicamentis.

¶Sequitur textus;

¶Tractetus terti⁹ de post predicamē tis cuius sunt. v. ca. ¶a. primum de oppositione quadruplici.

¶Dicitur autem alteruz alteri opponi quadrupliciter. aut vt ad aliquid aut vt contraria aut vt habitus et priuatio aut vt affirmatio et negatio. ¶Opponitur vnū quodq3 istorū vt sit figuratim dicere vt relatiua vt duplum dimidio vt contraria vt bonū malo. vt secundum priuationem et habitū vt cecitas visiuus vt affirmatio ⁊ negatio sedet non sedet.

¶In ista parte determinatur de aliquibus que consequūtur predicamenta ⁊ sunt quinq3 scz oppositio prius simul motus habere tractando de oppositione duo facit philosophus. ¶Primo enumerat species oppositionis Scdo determinat in speciali de vnaquaq3 earuz ⁊ quia littera est clara ponam sententiam per propositiones ¶Prima est: dicendū est q3 modis aliquid alteri opponitur vel q3 sunt species oppositionis. Secunda est quadruplex est species oppositionis scilicet oppositio relatiua contraria ⁊ priuatiua et contradictoria et declarat philosophus exemplariter istas oppositiōes dicens relatiue opponūtur duplum dimidium contrarie bonum et malum priuatiue vero sicut visus et cecitas contradictorie vero sicut sortes seder: sortes nō seder.

¶Sequitur textus.

¶Quecūq3 igitur vt relatiua opponū tur ea ipsa que sunt oppositorum dicuntur. aut quomodolib3 aliter ad aliquid vt duplum dimidio hoc ipsum quod ē alterius dicitur alicuius enim duplum dicitur. sed et disciplina et disciplinatū tanq̄ relatiua opposita sunt. et dicitur disciplina eo q est disciplinati sed et disciplinatum dicitur hoc ipsuz quod est ad oppositum ideſt ad disciplinam. disciplinatum enim aliquem dicimus disciplina disciplinatum. quecunq3 ergo opposita sunt tanq̄ ad aliquid et ipsa que sunt aliorum dicuntur vel alio quolib3 modo ad seinuicem

¶In hac parte philosophus facit scz3 q3 diximus ⁊ primo determinat de relatiua oppositione dicens quecunq3: igitur. vt relatiua opponuntur ea ipsa que sunt oppositorum esse dicuntur autem quomodo aliter ad aliud ideſt illa opponuntur relatiue que adinuicem referuntur sub habitudine obliqui casus vt duplum dimidium pater ⁊ filius disciplinatum disciplina. cetera patent in littera. ¶Notandum est primo q ad relatiue opposita multa requiruntur. requiritur primo q sint relatiua scz relatium ⁊ correlatiuum. ¶Requiritur secundo

q nō possint simul ⁊ semel de eodez verificari respectu eiusdem ⁊ sīm eandem rationem vnde pater ⁊ filius sunt relatiue opposita: nō enim possunt simul ⁊ semel verificari de eodem respectu eiusdem nō enim stat q ideꝫ sit filius ⁊ pater eiusdem dicitur sīm eandem rationem q3 idem potest esse magister ⁊ discipulus respectu eiusdē. vt si sortes doceat platonem Geometriam ⁊ plato sortem. Theologiam ⁊ similiter intellectus respectus sui ipsius est actiuum ⁊ passiuum ⁊ tamen alia ⁊ alia ratione in eōdem potest agere dicitur actiuum ⁊ in eōdem potest in se suscipere suam operationem dicitur passiuum ¶Ex his patet q nō omnia que sunt relatiua3 ⁊ correlatiuum opponūtur relattiue vt patet de omnibus relatiuis equiparantie cetera autez omnia relatiua opponūtur: patet etiam quomodo philosophus in littera tātū posuit vnum de his que ad relatiuam oppositionem requiruntur.

¶Sequitur textus.

¶Illa vero que opponuntur vt cōtraria ea ipsa quidma que sunt nullo modo ad seinuicem dicuntur. Cōtraria vero sibinuicem dicuntur. Neq3 enim bonum mali dicitur bonum sed contrariū nec album nigri album sed contrarium Quare differūt iste oppositiones iuicē Quecunq3 vero contrariorū talia sunt vt in quibus nata sūt fieri et de quibus predicantur necessarium sit alterum ipsorum ineſſe horum nichil est medium quorum vero non est necessariuz alterū ineſſe horum omnium ē aliquid mediū vt egritudo ⁊ sanitas in corpore animalis nata sunt fieri. et necesse est alterum ipsorum ineſſe animalis corpori vt egritudinem aut sanitatem. et par quidem ⁊ impar de numero predicātur. ⁊ necesse est horum alteruz numero ineſſe vel par. vel impar. ⁊ non est horum aliquod medium neq3 egritudinis neq3 sanitatis neq3 imparis neq3 paris. quorum autem non est necessarium alterum ineſſe horum est aliquid medium. vt album ⁊ nigrum in corpore natum est fieri. ⁊ nō est necesse alterum eorum ineſſe corpori nō enim omne corpus vel albū vel nigrum est. sed ⁊ prauum ⁊ studiosum predicatur quidē de homine ⁊ de aliis pluribus. non est autem necessarium alteꝫ ineſſe his de quib⁹ predicantur. non em̄ omnia aut prauа sunt aut studiosa sunt sed est aliquid eorum medium. vt albi ⁊ nigri. fusci ⁊ pallidum ⁊ quicūq3 alij colores. ¶praui vero ⁊ studiosi quod neq3 prauū neq3 studiosum ē. In aliq̄bus q̄dem medietatibus posita sūt nomina vt albi ⁊ nigri rubeū ⁊ pallidum in aliq̄bus vero non ē nominis assignare medietatē. Utriusq3 vero negatione diffinitur vbi quod nec bonū nec malū ē nec iustū nec iniustū.

¶In hac parte philosophus determinat de oppositione contraria ⁊ dicit illa vero que vt contraria sunt ⁊ ipsa quidem que sunt nullo modo altorum dicuntur ad seinuicem: id est illa que opponūtur contrarie non opponūtur relatiue intellige in eōdem huiusmodi et probāt hoc ait contraria vero sibi inuicem non dicuntur. id est non referuntur ad seinuicez sub habitudine obliqui casus sicut relatiua q3 patet: bonum non dicitur mali bonum sed potius contrarium ⁊ album non dicitur nigri album sed potius cōtrarium: ergo oppositio relatiua ⁊ oppositio contraria que scōm nominales sunt termini qui sic vel sic opponūtur non sīm eādem rationes: quia non inconuenit sīm diuersas significationes eosdē terminos contrarie ⁊ relatiue opponi. sīm vero reales oppositio relatiua relatio est fundata in vna relatione determinata ad aliam ⁊ ille due non possunt eidem simul ⁊ semel respectu eiusdem ⁊ scōm eandem rationem cōuenire. oppositio vero contraria quid sit scōm nominales dictum est antea scōm vero reales capiendo illam pro substracto est qualitates vel forme incōpossibiles si vero capiatur p̄ per se significato ē relatio fundata i vna forma ⁊ terminata ad formam ei incompossibilem hoc autem est q3 philosophus intendit in prima parte istius textus: sequitur consequēter in littera philosophi contrariorum diffinitio ⁊ dicit quecūq3 vero contrariorum sunt talia vt in quibus nata sunt fieri de quibus predicantur necessarium sit alterum eorum ineſſe nichil medium eorum est: id est cōtraria dicūtur que sic se habēt q3 subiecto susceptibili dato necesse est vnum illorum ei ineſſe quorum vero non est necessarium alterum ineſſe horum contrariorum nō aliquid est medium: id est illa vero que sic se habent q3 subiecto susceptibili dato non est necesse aliquod eorum ei ineſſe contraria nō sunt et ponit exemplum philosophus de primis dicens vt sanum ⁊ egrum respectu animalis necesse est vnum illorum ineſſe ⁊ par ⁊ impar respectu numeri: sed non sic se habent ista prauum et studiosum nam stat q3 aliquid sit nō prauus nec studiosus: similiter album et nigrum sic se habent respectu corporis: nam stat q3 corpus non sit album nec nigrum sed in talibus ē dabile medium cui quidem medio aliquando est nomen impositū: aliquādo vero non. verbi gratia: si sortes non sit albus nec niger sed fusco vel rubeo colore colorat⁹: sed medio inter iustum ⁊ iniusto non est nomen impositum sed circūloquimur illud medium per istud complexum neq3 iustum neq3 iniustum ⁊ hec est sententia textus philosophi ¶Notandum est primo q3 vt patet ex antedictis iste terminus contraria potest capi dupliciter prime ⁊ secūde intentionaliter. capiendo illum prime intentionaliter adhuc dupliciter. ¶Uno modo pro contrarijs immediatis vel mediatis. alio modo pro immediatis tātum. cōtraria vero immediata dicūtur que sic se habent q3 si inrerum natura fuerit subiectum susceptibile eoruz non

stat quin aliquod eorum ei insit sm se vel in specie simile vel scom aliam in speciez ei similem q additur quia licet calor z frigus/a/t/b/contraria sint immediata et equa sit susceptiua/a/t/b/stat tamen aquam nullam illarum habere poterit enim esse calida vel frigida, alia caliditate vel frigiditate mediata vero contraria sunt qualitates incopossibiles opposito modo se habentes sicut philosophus dicit de albedine et nigredine. secunde vero intentionaliter capiendo contraria termini sunt has vel illas qualitates conotantes. et aduerte q non intendit philosophus dicere par z impar cotraria sine capias terminos materialiter vel personaliter prime vel secunde intentionaliter quia certum est par et impar non esse contraria sed posunt illud exemplum ad ostendendum aliqua esse que sic se habent q necesse est eorum vnum suo subiecto conuenire. Secundo notandum est q questio est an sanitas z egritudo sint contraria imediata: sed dicendum est q iste terminus egritudo capitur dupliciter. Vnomodo p quacunq; dispositione per se z immediate ledente sensibiliter vel insensibiliter operationes viuentis que non potest remoueri ad placitum. Alio modo accipitur pro tali dispositione sensibiliter ledete operationes viuentis: sanitas accipitur dupliciter. Vnomodo pro dispositione que opponitur egritudini in prima significatione. Aliomodo que opponit egritudini in secunda significatõe. Primo modo capiendo inter egritudinem z sanitatem nõ est dabile medium quia vel operationes viuentis leditur vel nõ: si sic animal est egrum si nõ est sanum. si secundo modo capiatur stat q inter sanum z egrũ detur medium: videlicet quando operationes animalis nec notabiliter ledũtur nec bene perficiuntur. z hec est resolutio Jacobi de forliuio prima primi questione secunda Galenus primo minoris artis dicens medicinam scire tiam sanorum egrorum z neutrorum cepit terminos secundo modo Aristoteles vero primo modo. ex quo patet questionem esse de nomine et propterea benedixit Auicena prima primi doctrina pma dicit vero sic proprerea cum medicis in hoc non litigemus: adest de proposita questione nõ contendamus: nec enim sum qui cũ eis in huiusmodi disputare debeam neq; litigium hoc eis neq; illis qui contra eos sunt in medicina auxiliabitur quia licet ad medicum pertineat quãlibet dispositionem humani corporis considerare nõ tamen qualiter debeat nominari: sed hoc ad aliam scientiam pertinet solet dici tractando de compossibilitate qualitatum contrariarum q dictum philosophi debet intelligi cum ista limitatione videlicet q dato subiecto susceptibili duorum contrariorum nõ potest illud subiectum sine aliquo illorum reperiri per tempus quia per instãs nõ est inconueniens vt patet de aqua calida vniformiter que seipsam ad frigiditatem reducit tenendo qualitates contrarias in nullis gradibus compossibiles sed hoc est physicum ratio tamen dicti philosophi est quia in talibus contrariis nunq; agens corrũpit vnum quin pducat alius nec econtra q de contrariis mediatis verum non habet.

¶ Sequitur textus.

¶ Priuatio vero et habitus dicuntur quidem circa idez aliquid. vt visio z cecitas circa oculum. Vniuersaliter autẽ dicere est in quo nascitur habitus fieri. circa hoc dicitur vtrũq; eorum ordine. Priuari vero tũc dicimus vnũquodq; habitus susceptibilium quando id ad quod natum est habere nullomodo habet. Edẽtulum enim dicimus nõ quod non habet dentes. nec cecum quod non habet visum. sed quod quando contingit habere non habet. Multa eñ ex natiuitate neq; dentes habent neq; visionem. sed non dicuntur edentula neq; ceca.

¶ Consequenter philosophus determinat de oppositione priuatiua z dicit. Priuatio vere z habitus dicit quidem fieri circa idem aliquid vt visio z cecitas circa oculũ: idest priuatiue opposita nata sunt fieri circa idẽ vt visio z cecitas circa oculum ordine quodam q declarans subdit vniuersaliter autem dicere est in quo nascitur fieri habitus circa hoc dicitur vtrũq; eorum ordine: id est ad priuatiue opposita requiriturq; id qõ se habet vt habitus natum sit primo inherere cũ priuatio et sequitur probatio eius priuari enim dicimus vnũquod q habitus susceptibilium quando id quod natũ est habere: nullomodo habet: idest nunq; aliquid dicitur priuari habitu nisi priusquam illo tempore pro quo natum est habere talem habitum. edentulum enim non qui non habet dentes neq; cecum non qui non habet visum sed illum qui quando contingit habere nõ habet: id est sed ille dicitur edentulus vel cecus non qui non habet dentes vel visum sed qui non habet quando debet habere quedam enim generationes fiunt que neq; dẽtes neq; visum habent: id est quia puer sine dentibus nascitur z catulus sine visu nichilominus nec iste cecus nec ille edentulus dicitur nisi careat visu vel dentibus tempore quo debet habere.

¶ Sequitur textus.

¶ Priuari vero z habere habitum nõ est habitus. z priuatio. habitus enim visus est. Priuatio vero cecitas. habere autem visum non est visus. Nec cecum esse cecitas. Priuatio enim quedam est cecitas. Cecum vero esse priuari nõ priuatio est. nam si idem esset cecitas z cecum esse vtraq; de eodem predicarent. nunc vero minime. Sed cecus quidem dicitur homo. cecitas vero nullo modo dicitur. Oppoi quidem z ista videtur priuari scz habere habitum. quẽadmodum priuatio z habitus. Idẽ enim modus est oppositionis. Naz sicut cecitas visui opposita est sic cecum esse z visuz habere oppositum ẽ. Non est autem neq; hoc quod sub affirmatiõe z negatione iacet affirmatio et negatio. Affirmatio namq; oratio affirmatiua est. Et negatio oratio negatiua est. Horum vero que sub affirmatione z negatione sunt, nulla est oratio. Concedantur autẽ etiã hec esse opposita alterutrius tãq; affirmatio z negatio. Nam z in his modus opinionis idez est. Sicut enim affirmatio aduersus negationem opposita est. vt quod sedet ei quod nõ sedet. sic res que sub vtroq; est. id est sedere ad non sedere.

¶ In hac parte philosophus dicit hoc in sententia. littera enim clara est habitus z habere habitum non sunt idem similiter priuatio z priuari nõ sunt idem quia visus est habitus z habere visum non est visus et cecitas est priuatio et tamen habere cecitatem non est cecitas quia tunc de quocunq; diceretur cecus diceretur cecitas qõ est falsum: naz homo dicitur cecus z non dicitur cecitas Cõsequenter philosophus remouet quandam dubitationez dicens i sententia q licet ita sit q habere habituz z habitus non sunt idem similiter nec cecitas et habere cecitatem seu cecuz esse nichilominus tamẽ etiam relatiue opponuntur cecum esse et habere visuz sicut cecitas z visus pro probatione istius dicit arguẽdo quasi a simili licet ea que sunt sub affirmatione z negatione non sint affirmatio vel negatio nichilominus eodem modo opponũtur sicut affirmatio et negatio ergo eodem modo in proposito licet habere visum et visus non sint idem sicut nec cecitas z non habere visuz eodem modo opponuntur habere visum z non habere visum sicut cecitas et priuatio: maior patet: quia affirmatio ẽ oratio affirmatiua: z negatio oratio negatiua: ea tamen que sub affirmatione z negatione sunt huiusmodi non sunt. Minor patet: quia sicut sortes sedet et sortes non sedet sunt contradictoria. ita sedere z non sedere contradictoria sunt. Pro maiore intelligẽtia istorum que dicta sunt, Notandum est q in presentiarum priuatio non accipitur pro carentia alicuius rei in subiecto habente aptitudinem ad illam nisi sit carentia p tempore quo res que dicitur priuari deberet inherere declaratur hoc sic puer nõ dicitur priuatus loquela: si ante tempus in quo natura solet concedere. loquelam non loquatur. verum si post non loquatur dicetur priuatus loquela: quia tunc carebit loquela tempore quo ei debebat inesse q sic est intelligenduz in individuo tali speciei reperitur causa sufficiens locutionis tali tempore nisi impediatur vel destruatur. et propterea dicit Aristoteles q catulus non dicitur cecus ante nonum diem quia natura vt in pluribus non solet priebere visum catulis ante nonum diem. sicut dictum est de locutione: sed dices videtur q sic: quia pro locutione nõ est a natura determinatum tempus. vnde Aristoteles vndecima sectione probleumatuz. vigesimo septimo probleumate. querit rationẽ: quare est aliquos pueros ante tempus quo ceteri homines loqui consueuerunt loqui z voces formare: vt narrat in cõmento conciliator sm Hali habenragel quidam puer filius cuiusdam regis Arabum post viginti quatuor horas ab hora natiuitatis locutus est et multa prophetauit in futuro q idez cõciliator existentie mercurij inascente attribuit. verum vndecunq; hoc contingerit. si verum fuit dicendum est q cause alicuius effectus possunt in aliquo accelerari z in aliquo retardari. vnde in vno effectus ponetur inesse citius cũ regulariter in alijs poni soleat et in alio tardius. Secundo notandus est q oppositio relatiua sunt termini quorum vnus conotat aliquem habitum z alter illius carentiam cum determinatione superius adiecta sicut sunt isti termini cecus et videns. ex quo patet q in proposito non capitur habitus vt in moralibus videlicet pro habitu ex actibus derelicto in similesq; actus inclinante: sed pro quacunq; dispositione vel potentia: sed queris nunquid visus z cecitas dicerentur priuatiua oppositio dico q sic. sed nõ sunt synonimi cum istis cecus z videns. vnde notandus est q sicut homo non dicitur visus: sed videns ita non dicitur cecitas: sed cecus z ratio est. quia sicut visus est precise illa pars habens dispositiones requisitas ad exercendum actum videndi: ita cecitas est precise illa pars que nata est habere talem dispositionem sic igitur patet quomodo sicut ista est falsa sortes est visus: quia totum non est sua pars: ita etiam simili ratione ista est falsa sortes est cecitas patet etiam veritas dicti philosophi q habitus z habere habitum non sunt idem necesse cecuz z cecitas qõ potest dupliciter intelligi vnomodo q isti termini visus z videns non sunt synonimi nec conuertibiles nec isti cecus z cecitas: z hoc est verum Alio modo q non est idez dicere de aliquo q est cecus z est cecitas/nec q est videns z est visus z hoc est verũ z sic patet textus intelligentia sm principia nominalium sm vero reales dicendum est q habere habitum est res habens habitum: z certum est q illa non est habitus z habere cecitatem non est aliud q animal cecũ: z animal cecum non est cecitas quia cecitas nichil est animal cecum est aliquid: z si dicas ergo ista est falsa cecitas est cecitas: quia extrema pro nullo supponũt distinguo q pro nullo supponant vel pro nullo entre positio seu ille habitus: sed ego non video quomodo ista concedatur antichristus est non asinus nisi verbum absoluatur a tempore: sed adhuc restat declarare vnam aliam particulam textus quomodo sedere z non sedere contradicunt: dico q contradicunt incomplexe z dicuntur esse sub affirmatione z negatione pro quanto sequuntur ad affirmationem vel negationem cum constantia sm viam realium res significate per extrema dicuntur sub affirmatione z negatione esse in quantũ significantur per affirmationem z negationem contradictoria possunt dici cõtradictoria Sed notandum est q textus iste multum fauet Gregorio. questione prima prologi. articulo primo. de complexis significabilibus quia philosophus dicit q habitus non est habere habitum neq; cecitas est esse cecum. vnde videtur innuere q significatum totius propositionis non est idem cum significatis partiũ ex omnibus que dictimus patet quomodo in via nominalium non oportet vt saluetur secũdum eorũ principia textus philosophi ire ad hoc q ille

terminus cecitas est terminus secūde intentionis supponens pro conceptu mentis nam certum est q nunc̄ philosophi vsi sunt termino in ulla significatione ꝛ Genesis decimonono scribitur angelos hospitatos in domo Lot habitatores ciuitatis cecitate percussisse ꝛ Regū quarto capite sexto ad preces elisei deus percussit cecitate milites regis Syrie deuteronomij etiam vigesimo octauo inter maledictiones quibus diuine legis transgressores maledicendi erāt cecitas computatur constat in nullo istorum passuum capi istum terminum cecitas pro conceptu mentis. ¶ Sequitur textus

¶ Quoniam autem priuatiōr habitus non sic opponuntur nec ad aliquid manifestum est. neq; enim visus hoc ipsius quod est oppositi dicitur. visus enim nō est cecitatis visus, nec vllo alio modo. Similiter autem neq; cecitas dicitur visitionis cecitas. Sed priuatio q̄dem visionis cecitas dicitur. ¶ Cecitas vero visionis non dicitur. Amplius ad aliquid omnia reciprocatiua dicūtur. Quare si cecitas horum que ad aliquid sunt. est et vtiq; ꝛ conuerteretur ad illud ad quod dicitur sed non conuertitur. neq; enim dicitur visus cecitatis visus. Quoniam autem neq; vt contraria opponūtur que secundum priuationem dicuntur ꝛ habitum. Ex his manifestum est. Quorum enim contrariorum nihil est mediuz necesse est in quibus fieri nata sunt. aut in quibus predicari alterū ipsorum inesse semper. Horum enim nihil medium erat quorum alteruz inesse susceptibili necessarium est. vt in langore ꝛ sanitate ꝛ habundantia ꝛ perfecto. quorum vero aliquid medium est nunc̄ necessitas est omni eorum in susceptibili alterum esse. neq; enim omni necessitas est susceptibili vel candidum vel nigrū esse. neq; frigidum vel calidum. horum enim medium aliquid nichil esse prohibet. horum autem mediuz aliquid erit quorum alterum inesse susceptibili necessariuz non est. Preterea quib⁹ vnū inest naturaliter. vt igni caliduz. ꝛ niui candiduz esse. In his autem ꝛ determinate necessario alterum esse ꝛ non alterum contingit. nō enim possibile est ignē frigidum esse neq; niuem nigram.

Quare omni quidem susceptibili inesse necessarium non est. Sed solis quibus naturaliter vnum inest. Et his determinate vnum nō alterutrū contingit. In priuatione autem ꝛ habitu nichil horū que dicta sunt verum est. nec enim semper alterum eorū inesse susceptibili necessarium est. Quod enim ad videndū nondum naturam habet neq; cecum neq; visum habens dicitur. ideoq; hec talium non erunt contrariorum quorum nihil est medium. Sed neq; quorum ē medium. Necessarium enim omni erit susceptibili alterum eorum inesse. Quādo enim iam ad habendaz visionem natum fuerit. aut cecum aut visum habēs dicetur. Et horum non determinate alterum sed alterutrum contingit. In cōtrarijs autem quibus medium est nunc̄ necessarium fuit omni alterum esse susceptibili. sed quibusdaz ꝛ his determinate vnum. Unde palam est q secundum neutrum modum tanc̄ contraria opposita sunt ea que secūdum priuationem ꝛ habitum opponuntur. Ampli⁹. In cōtrarijs quidē existēte susceptibili in alteruz mutationē fieri possibile ē nisi alterum naturaliter insit. vt igni calidum. nam quod sanum ē languere possibile ē. ꝛ candidum nigrum fieri. ꝛ calidum frigidum. ꝛ ex studioso prauum. ꝛ ex prauo studiosū fieri possibile ē. Prauus enim ad meliores exercitatiōes deductus. ꝛ ad doctrinas vl' ad modicum aliquid proficiat vt melior fit. Si vero sēper vl' modicum cremētum sumpserit. palā ē quia aut perfecte mutabitur aut satis multū crementum sumet. Si enim bñ mobilior ad virtutem fiet vel quodcunq; crementum sumpserit a principio. ꝛ ex hoc etiam verisimile est ap̄ eum sumere crementuz. dum ꝛ hoc sic per fit perfecte in contrarium habitum restituetur nisi forte sit tempore suspensum. Verum in priuatione ꝛ habitū impossibile est in alterutrum mutationez fieri. ꝛ ex habitu in priuationē mutatio fit. A priuatione vero in habitu impossibile est. Neq; cecus factꝰ rursus vidit. neq; cum caluus esset rursus comatus factus est. Neq; cuz sine dentibus esset dentes eiterum orti sunt.

¶ In hac parte philosophus ostēdit priuatiue opposita non opponi relatiue nec etiam contrarie ꝛ quia littera philosophi clara est satis est eius mentem per propositiones ponere. sit igitur prima propositio priuatiue opposita non opponuntur relatiue: probatur duplici ratione que equialenter est vna relatiue opposita referūtur adinuicē sub habitudine obliqui casus sed priuatiue opposita non sic referuntur: ergo priuatiue opposita non opponuntur relatiue: maior est nota et minor probatur: nam cecitas et visus seu cecus et videns priuatiue oponuntur tamen non mutuo referuntur: nō enim si cecitas est alicuius visus cecitas est et si visus est alicuius cecitatis visus est: nam quicquid sit de veritate prime secūda est falsa ꝛ in hoc cōsistit vis vtriusq; rationis philosophi. Secunda propositio est priuatiue opposita non opponuntur contrarie hoc patet omnia que contrarie opponuntur sunt contraria mediata vel immediata: sed priuatiue opposita non sunt huiusmodi: igitur. maior manifesta est ꝛ minor probatur: nā contraria immediata sic se habent q existente susceptibili necesse est ei vnum eorum inesse contraria vero mediata sunt quibus opposita conuenit cōditio huiusmodi sicut albedo ꝛ nigredo frigus et calor nō inconuenit subiectum susceptibile caloris ꝛ frigoris albedinis ꝛ nigredinis istarum qualitatum vnaquaq; carere nisi subiectum vnā earum sibi a natura determinet sicut ignis sibi calorem nix vero albedinem determinat: quia tunc nō dabitur tale subiectum sine aliquo illorū contrariorum opposita autem priuatiue nō sunt contraria immediata quia ante tempus a natura determinatum nō est necesse aliquod eorum inesse neq; sunt cōtraria mediata quia post illud tempus necesse est vnum illorum inesse q mediatis contrarijs minime conuenit: igitur relatiue opposita nō sunt opposita p̄trarie secundo ad idez sic arguit philosophus in contrarijs potest esse indifferenter mutatio de vno in aliud et econtra. nō autem sic est de priuatiue oppositis a priuatione namq; ad habitum minime est possibilis: igitur. maior patet: nam q ē calidum potest frigefieri ꝛ econtra ꝛ q est sanuz potest egrotare: similiter q est album potest nigrescere addit philosopus nisi quando subiectuz determinat sibi vnū istorum a natura. Notanduz est primo q priuatiue opposita insequendo principia nominalium sunt termini de quibus antea diximus qui quidem termini sm eandem significationem nō possunt esse priuatiue ꝛ relatiue oppositi. sive loquamur sm principia realium cuz relatiue opposita sint relationes disquiparantie vel illarum relationum fundamenta in actum actu fundant tales relationes ꝛ priuatiue opposita sic se habent vnū eorum nō esse aliquod positiuum: sequitur etiam priuatiue opposita nō esse relatiue opposita ꝛ suo modo dicē dum est de contrarie oppositis: videlicet illa nō coincidere cuz priuatiue oppositis vnicuiq; vie appropriādo sententiā suis principijs conformē. Notanduz est secūdo q aliqua sunt contraria immediata respectu vnius et nō sunt contraria immediata respectu alterius patz hoc calor ꝛ frigus sunt contraria immediata respectu ignis et nigredo ꝛ albedo respectu nuis et tamen non sunt contraria immediata respectu aliorum: nam tenēdo quārtatem distinctam a re quāta respectu eius nulla sunt cōtraria immediata et siue teneatur hoc siue nō multa sunt mixta quorum naturis nō repugnat per tēpus manere sine calore ꝛ frigore: albedine ꝛ nigredine Verū ex hoc q dicit Aristoteles q ignis nō potest eē sine calore potest sumi argumentum ad aliter iudicandum de multis naturalibus q̄ cōmuniter iudicetur: sed de his satis in libris de generatione diximꝰ. Tertio nō tandum est q ante tempus determinatum a natura catulus nō dicitur cecus nec videns: ꝛ sic iaz datur susceptibile oppositorum priuatiue ꝛ nullius inest ei: istud tamen tempus (licet non sit presentis speculationis) nō in omnibus catulis equale est: nam quidam non aperiunt oculos vsq; post duodecim dies post natiuitatē eorum et isti sunt canes lepozarij. vnde quando catula lepozaria impregnatur per sexaginta dies q tempus est sexta pars anni eius catuli regulariter manent nō videntes duodecim diebus: quedam vero catule septuagies duobus diebus quod tempus est quinta pars anni impregnantur ꝛ eius catuli nō aperiunt oculos vsq; post quatuordecim dies a natiuitate eorum quedā vero catuli impregnantur tribꝰ mensibus q̄ tempus est quarta pars anni ꝛ eius catuli nō aperiunt oculos regulariter vsq; post decem ꝛ septem dies ab eorum natiuitate ista sunt miranda secreta nature: quorum causa non ē in presentiarum inuestigāda. Quarto notandum est q ista propositio in via nominalium ab habitu fit in priuationez in mutatio debet sic intelligi terminus priuatiuus incipit verificari de aliquo postq̄ terminꝰ et oppositus verificabatur de eo ꝛ hoc patet: nuz aliquis incipit esse cecus postq̄ fuit videns: ꝛ ille sensus etiaz est verus sm omnem viam sed sm principia realium propositio philosophi potest habere hūc sensum aliquod subiectum postq̄ habuit aliquem habituz adquisiuit eius priuationem quod nō proprie diceretur in via nominalium ad intentionem realium qui nō concedunt priuationem subiectum priuatum q̄ tamen nominales concedunt. Quinto notandum est q a priuatiōe dicit Aristoteles nunc̄ fieri regressum in habitum. verbi gratia si quis fuerit priuatus visu nunc̄ poterit iterum habere visum quod potest intelligi dupliciter. Uno modo si perdiderit oculum: alio modo licet non perdiderit corpulentiā oculi nichilominꝰ est p̄uatꝰ illa dispositiōe naturali que requiritur ad videndum et qualitercunq; sit dictum philosophi est verum: oculus namq; est de mēbris spermaticis nō solum quoad eius substantiam verum etiam quoad dispositionem requisitam ad exercēdum actum videndi in talibus autem membris abscisis vel deperditis recuperatio per naturam minime fieri potest. vnde vetustissimus ypocrates sexta particula aforismorum quando incisum fuerit os aut cartilago nec crescit nec conglutinatur et eozundem septima particula quibuscunq; os aut cartilago incisum fuerit in corpore non augetur intellige per naturam idemq; habet princeps Auicena quarta quarti. omnia namq; ista enumerata sunt membra spermatica: id est que tantum ex semine generari possunt. ex quo patet illuminationem cecī opus esse supernaturale ꝛ diuinuz. vnde cecus ille quem deus ꝛ redemptor noster vt habetur Johānis nono: illuminauit iudeis dixit a seculo nō est auditum q aperuit quis oculos ceci nati nisi esset deꝰ cuz illo. causa autez quare talia membra recuperationem nō patiuntur per naturam nō est in presenti inuestiga-

da sufficiat cognoscere per experientiam ita esse.

¶ Sequitur textus.

¶ Quecūqz vero tanq̄ affirmatio t negatio opponuntur palam est quia nullo predictoꝝ modo opposita sunt. In solis enim istis necessarium est semper aliud quidem eoꝝ verum aliud autē falsum esse. neqz enim in cōtrarijs necessarium est semper alterum verum alterum autem falsum esse. neqz in his que ad aliq̄d sunt neqz in habitu t priuatione. vt sanitas t langor contraria sunt. t neutrum neqz verum neqz falsum est. Similiter autem t duplum t dimidiū tanq̄ relatiua opposita sunt t nō est eorum neqz verum neqz falsum. Sed neqz ea que secundum priuationem t habitum sunt sicut visio t cecitas. Omnino autem eoꝝ que secundum nullaz dicuntur complexionem nichil neqz verum neqz falsum est. Vero omnia que dicta sunt sine complexione dicuntur. Sed maxime tale hoc contingere videbitur in his que secundum complexionem contraria dicuntur. Sanum namqz esse socratem ad languere socratem contrarium est. sed neqz in his alterum semper verum est alterum autem falsuz Cum enim socrates sit aliud quidez verum aliud autem falsum erit. Cuz vero non sit ābo falsa sunt. Neqz eī langere neqz sanum esse verum est cum ipse nō sit omnino socrates. In priuatione vero t habitu cum non sit neutrum verum est. Cum autem sit non alterum verum erit habere nāqz visum socratē ad id quod est cecuz esse socratem sicut priuatio t habitus oppositum est. Et cum sit necessarium non est alterum verum vel falsum esse. Cum enim nondum sit natus habere vtraqz falsa sunt t visum eum habere t cecum eum esse. In affirmatione t negatione siue semper sit. sive non sit. aliud quidem erit verū aliud quidem erit falsum. Languere nāqz socratem t non languere socratem cuz ipse sit palam est quia alterum eoꝝ verum alterum autem falsum est. Et cum non sit similiter. Languer etenim cum non sit falsum est. non languere autē verum. Quare in solis his proprium erit semper alterum eoꝝ verum alterum falsum esse quecunqz tanq̄ affirmatio t negatio sunt opposita.

¶ In hac parte philosophus determinat de contradictorie oppositis t quia littera non est difficilis ponam sententiaz per propositiones. Prima est que contradictorie opponuntur neq̄ opponuntur contrarie nec priuatiue nec relatiue probatur: nam que contradictorie opponuntur sic se habent q̄ necesse est vnum illorum esse verum t alterum falsum sed aliorum oppositorū nullum est verum vel falsum igitur propositio vera: maior patet per legem contradictoriarum neq̄ in presentiarum instandum est in insolubilibus. minor patet: quia quodlibet aliorum oppositorum incomplexum est nullum autem tale verū vel falsum est. Notandum est philosophum loqui de contradictione complexa que est inter propositiones sicut isti contradicunt sortes currit. sortes non currit. Et non de contradictione complexa que est inter terminos sicut iste contradicunt homo non homo alias non quodlibet contradictoriorum esset verum vel falsum. Secunda propositio est non solum hoc est verum de contrarie oppositis. similiter relatiue et priuatiue q̄ non oportet eorum aliquod esse verum vel falsum: verum etiam de propositionibus in quibus illa opposita predicant verbi gratia nō oportet aliquam istarum esse veram sortes est sanus: sortes est eger t ista sunt cōtraria que philosophus vocat sine complexionem dici: nam licet sorte existante vna illarum est vera t altera falsa quia sanum t egrum sunt contraria immediata non tamen necesse est vnam illarum esse veram t alteram falsam quia sorte non existente quelibet illarum est falsa propter non suppositionem terminorum: similiter sortes est pater: sortes est filius possunt esse simul false: similiter sortes est videns sortes est cecus nō solum quando sortes non est: sed etiam si sit ante determinatum tempus in quo natura debuit ei concedere visum. ex his patet quomodo philosophus vocat contraria relatiue priuatiue opposita complexa propositiones in quibus termini sic oppositi predicantur affirmatiue.

¶ Sequitur textus.

¶ Contrarium autem bono quidez ex necessitate malum ē. hoc autem per singulorum inductionem palaz est. vt sanitati languor. t iusticie iniusticia. t fortitudini debilitas. Similiter autem t in alijs. Malo autē aliquando quidez bonum est contrarium aliquando malum Egestati enim cū malum sit superabundantia contraria est cū sit etiam ipsa malum. Sz tale hoc quilibet inspicit i pau

cis. In pluribus vero semper bonū malo contrarium est. Amplius Contrariorum non necessarium est si alterum sit. t reliquum esse. Sanis namqz omnib⁹ sanitas idem erit langor vero non erit Similiter autem t cum oīs mali sit malicia quidem erit bonitas vero non erit amplius. Si socratem sanuz esse ad id quod est socratem languere cōtrariū est. cum vtraqz eidem ineſſe simul possibile non sit. cū alterū contrariorū sit t reliquum esse possibile nō erit Cuz eī sit socratem sanū esse t languere socratem nō erit Palā vero est q̄ circa idem aut specie aut gīe ꝓtrarietates naturā fieri hīt Lāguor namqz t sanitas i corpore aīal naturā fieri hīt albedo aūt t nigredo simpliciter in corpore Justicia vero t iniusticia in anima Necessarium autē est omnia contraria vel in eodem genere esse vel in contrarijs generibus vel ipsa genera esse. album enim t nigrum in eodem genere sit. Color enim eoruz genus est. Justici a vero t iniusticia i cōtrarijs generibus. huius nāqz virtus huius autem nequitia gen⁹ est. Bonuz vero t malum non in genere sunt sed ipsa sunt genera aliquorum existentia.

¶ In hac parte philosophus ponit quatuor conditiones contrariorum Prima est ista illud q̄ contrariatur bono malum est. sed non omne q̄ contrariatur malo bonum est. Prima pars patet inductiue: nam sanitas est aliquod bonum' et eius contrarium scilicet langor vel egritudo malum est. similiter iusticia est aliquod bonuz t etiam fortitudo t eorum contraria scilicet debilitas t iniusticia mala sunt. t sic patet: prima pars. Secunda probatur: nam defectui opponitur superhabundantia et vtrumq̄ est malum: igitur. nō omne q̄ contrariatur malo bonum est. ex his patet: philosophum intendere nunq̄ bonum contrariari bono. sed malum bene cōtrariatur malo. secunda propositio est non oportet q̄ si vnum contrariorum sit in rerum natura q̄ alterum sit: nam si omnia animalia essent sana et omnia corpora alba nec esset egritudo nec nigredo. tertia propositio est sicut non est possibile q̄ cōtraria simul insit eidē ita nō est possibile q̄ propositiones in quibus predicantur cōtrarij termini de eodem sint vere. verbi gratia: sicut nō est possibile pro eodem tempore languorem t sanitatē inherere sorti tanq̄ subiecto adequato ita non est possibile q̄ iste due sortes est sanus sortes est eger sint vere p eodem tempore. Quarta propositio est. Contraria nata sunt fieri circa idem scilicet numero specie vel genere vt patet per exemplum. quod philosophus ponit in littera. Ultima propositio est cōtraria omnia vel sunt in eodem genere vel in ꝓtrarijs generibus vel ipsa sunt genera: hoc patet albedo t nigredo sunt ꝓtraria t sunt sub eodem genere scz coloris t iusticia t iniusticia sunt contraria t sunt sub diuersis generibus iusticia quidez sub virtute t iniusticia sub vicio virtus autem et vicia sunt duo genera vel sunt diuersa genera sicut bonum t malum que sunt diuersa genera et contraria et nō sunt sub eodem genera pro istorum que dicta maiore intelligenda. Notandus est primo q̄ vt theologis moralibus placet multiplex est malus scilicet culpe et pene primū malum est id quod cuz recte rationis dictamini discordat et habet malum pene illud vocatur q̄ subiectū cui ineſt quiete quam alias haberet priuat primuz malum peccatum est secundum vero dolor tristicia langor timor et his similia in proposito non accipit bonum in prima significatione: sed pro vt se extendit ad omne natura conueniens in qua significatione sanitas gaudiū cum delectatione et generaliter honestum delectabile et vtile bona sunt et eis opposita mala clare hoc patet mentem esse philosophi est etiaz aduertendum fortitudinem dupliciter accipi. Uno modo pro habitu virtutis. Alio modo pro roboze corporis quas acceptiones subtiliter declarat ingeniosus martinus de magistris in prima questione de fortitudine vt ibidem ostendim⁹ in proposito capitur fortitudo ad vtramq̄ acceptionē communiter cum hec et illa fortitudo bonum sit quod dam debilitas vt vtriq̄ aduersatur capitur. Notandū secundo q̄ non oportet id qđ in proposito malum dicitur nullo modo bonum esse tunc namqz nichil esset malum cum vnumquodq̄ inq̄ntum ens bonum sit sed sufficit q̄ alicui disconueniens sit. ex his patet non solum in virtutibus aliquibus extremavitiosa opponi sicut i liberalitate prodigalitas auaricie in fortitudine timiditas audacie intemperantia bestialitas insensibilitati. verumetiam in his que corporalia sunt bona ideo res perites hoc patet: nam excessiuus calor vitaz extinguit febre nāqz sepe vita absorbitur t nimia frigiditas hominem necat vt de dormiente super niuem experientia monstrauit malum: igitur est frigus cum excessu t sine temperamento calor que mutuo sibi aduersantur verū ex hoc q̄ philosophus dicit semper bonum malo contrarium haud non egregie deducitur ex mente philosophi virtutem virtuti non ire contrariam. Notandū est secundo. ex secunda distinctione contrariorum haberi posse non esse per naturam impossibile omnes qualitates eiusdem speciei desinere esse q̄ fortassis de omnib⁹ verum non est quia fortassis philosophus non admitteret mundum sine elementis omnibus est etiaz aduertendum q̄ ex dictis philosophi etiam patet: non sufficere ad ꝓtrarietatē vt ipse de ea loquitur rex incompossibilitatem: sed multe alie conditiones requiritur vt q̄ possint eidem inherere successiue si loquamur de cōtrarijs prime intentionaliter si secunde intentionaliter loquamur requiriturq̄ possint successiue de eodem predicari requiritur etiam q̄ sint sub eodem genere vel sint genera vel in contrarijs generibus. Unde Notandum est q̄ quando quodlibet contentum sub vna specie contrariatur cuilibet contēto sub alia specie t sunt species eiusdem generis illa dicuntur contraria sub eodem genere contēta vt albedo t nigredo illa vero que sic se habent q̄ nō quodlibet contentū sub vno contrariat cuilibet contento sub alio sed aliqua sub illis contenta tali modo contrariantur talia dicūtur contrariorū genera et non sub aliquo genere q̄ vero sic se habent q̄ sunt

genera et quodlibet contentum sub vno contrariatur cuilibet contento sub alio sunt cōtraria genera declarantur hec exemplariter bonum et malum cōtraria genera non sunt: sed genera sunt contrariorum.non enīs cuilibet bono quodlibet contrariatur malum nec econtra vt facile est videri ideo bonum et malum non sunt genera contraria:licet sint genera sunt tamen contrariorum genera.nam datur aliqua species boni ꝛ etiam aliqua species mali et quodlibet sub prima contentum contrariatur cuilibet sub secunda contento: hoc patet de aliqua specie virtutis ꝛ vicio ei contrario ista tamē triangulus ꝛ quadrangularis figura genera contraria dicuntur triangulus enīs genus est continēs sub se species multas videlicet īsocheles scalenon ꝛ ortogoniū figura similiter quadrangularis genꝰ est continens sub se species multas quadrangulares altera parte longiorem ꝛ quadratum.ꝛ opposite sunt omnes triangulares figure omnibus quadrangularibus.et sic patet triāgulus ꝛ quadrangulare contraria esse genera philosophꝰ autem exemplificans de his que continentur sub contrarijs generibus dicit iusticia vero ꝛ īnsusticia in contrarijs generibus sunt huius quidem virtus huius qui dem nequitia genus est.ex quo habetur apparēter philosophum ponere virtutum connexionem alias nō omnis virtus esset vicio repugnaret nec dubito illud fuisse de mente philosophi ethicorum sexto versus finē. Ex his omnibus patet philosophum in presenti vocare cōtraria que sic se habent q quodlibet individuū speciei vnius contrariatur cuilibet individuo speciei alterius ꝛ talia contraria sunt sub eodē genere contenta ꝛ hoc loquendo de contrarijs prime intentionaliter loquendo tamen de contrarijs secunde intēctionaliter attribuenda est illa repugnantia terminorum verificationi.cōtraria vero genera sunt:genera sic se habētia q quodlibet sub vno contentum cuilibet sub alio contento repugnat contrariorum genera sunt quez si nō hoc modo se habeant aliqua tamen sub eis cōtenta hoc modo se habent:patet igitur. de primo postpredicamento scilicet oppositione in quo habetur oppositio quadruplex relativa privativa contraria et contradictoria:ꝛ quibus istaruz oppositio quelibet sīm vtriusqz vie principia cōueniat ꝛ quomodo philosophus nō comprehendit sub oppositione contraria omnes formas sibinuicem repugnantes nec sub oppositione privatiua omnem habitū cum sua carentia nec philosophus est de insufficientia arguendus nō enīs intendit adeo generaliter de oppositionibus loqui vt omnia quomodocunqz repugnātia sub oppositione de qua determinat comprehendat.

¶ Sequitur Capitulum secundū huius tertij tractatus.

Capitulum secundum quot modis dicitur prius.

PRius autem alterum altero dicitur quadrupliciter. prio quidem ꝛ proprie secunduz tēpus secundum quod scz antiquius alterum altero ꝛ seniꝰ dicitur. In eo q tempus amplius est ꝛ antiquius ꝛ senius dicit. Secundo autem q non conuertitur secundum subsistendi consequentiam. vt vnus duobus prior est. Duobus enim existentibus mox vnuz esse consequēs est. Uno autem existente duo esse non necessarium est. Non idcirco ab vno cō sequentia vt reliquum sit conuertitur. Prius autem illud esse videtur a quo non conuertitur in eo quod est esse consequentia. Tertio vero secundum ordinem quendam prius dicitur.quēadmodum ꝛ in disciplinis et in orationibus. Nam ꝛ in demostratiuis disciplinis est prius ꝛ posterius per ordinem. Elemēta enim in geometrica priora sunt his q̄ per ordinē describuntur. Sed ꝛ in grāmatica elementa syllabis priora sunt. Et in oratione similiter. Prohemium prius est narratione per ordinem. Amplius vero. Supra ea q̄ dicta sunt quod melius ꝛ honorabilius est prius esse videtur. Consueuerunt etiaz plurimi honorabiliores ꝛ magis dilectos a se priores apud se dicere. Est quidē pene alienissimus priorum hic modꝰ. Modi ita qz qui dicti sunt de priore isti sunt. Videtur autez preter eos qui dicti sunt alter esse prioris modus. Eorum eīn que conuertunt secūduz essentie consequentiam quod alteri quomodolibet causa est digne prius natura dicitur. Quaeve ro quedam sunt huiusmodi palam est. Esse nāqz homini secundū essentie cō sequentiam ad veraz de se conuertitur orationem. nam si homo est oratio qua dicitur quia homo est vera est. ꝛ homo cōuertitur quia est.nam si vera ē oratio qua dicitur quia homo est hominē esse necesse ē.ꝛ vera quidez oratio nequaq̄ causa est q sit res. Verūtn res quodāmodo causa videtur vt sit vera oratio, Dū eīn res est aut non est vera aut falsa dicatur oratio necesse est. Idcoqz secundum.v.mons priꝰ alt' rū altero dicitur.

¶ In hac pte phūs determinat de secūdo post p̄dicamento: scz de priori ꝛ sentētia textꝰ cōsistit in sequētibꝰ propositionibꝰ. Prima est multis a modis aliquid dicitur priꝰ altero. Unomō sīm tēpꝰ: vñ id dicitur sīm tempus prius quod fuit i tempore quod precessit tēpus in quo aliud fuit: nec requiritur ad istam priozitatem q prius ꝛ posterius sint vel fuissent simul in eodem tempore:sed satis quod tempus in quo fuit vnum precesserit totum tempus in quo fuit aliud quo modo pater est prior filio loquimur de patre ꝛ filio increatis. Secūda propositio est:illud dicitur prius altero secundo modo a quo non conuertitur subsistendi consequentia. verbi gratia bene sequitur:duo sunt ergo vnum est.econuerso autem minime sequitur. videlicet vnum est ergo duo sunt Tertia propositio est.tertio modo aliquid dicitur prius altero ordine sicut in disciplinis principia priora sunt conclusionibus ꝛ prohemium prius est narratione. Quarta propositio est:quarto modo id dicitur esse prius q̄ nobiliꝰ est Quinta propositio quando aliqua sic se habent quod ab vno ad aliud est bona consequentia ꝛ econtra nichilominus tamen vnum aliquo modo est causa alteriꝰ illud quod est causa dicitur esse prius exemplum huius sicut veritas propositionis et ita'esse a parte rei sicut propositio significat.nam si ita est a parte'rei,propositio est vera ꝛ si propositio est vera ita est a parte rei sicut propositio significat verūtamen ista esse a parte rei est causa ꝓpositionis veritatis.nam ab eo q res est vel non est oratio vera vel falsa dicitur Verum pro maiore istorum intelligentia Notādum est primo q non est idem dicere a quo non cōuertitur consequentia ꝛ quo non conuertitur subsistēdi consequentia.nam ad primum sufficit q ab vno ad aliud sit bona consequentia ꝛ non econtra ꝛ illud a quo non econtra consequētia valet prius dicitur.verbi gratia superius respectu inferioris in hac significatione prius dicitur. nam sequitur homo est ergo animal est:ꝛ si aliquid est homo illud est animal.verūtamen econtra non seqtur: sed illud dicitur a quo non cōuertitur consequētia sub sistendi q sic se habet respectu alterius q si hoc verbuz existit vel eius participium predicetur de altero predicabitur etiam de eo hoc tamen respectu aliorum predicatorum minime oportet ꝛ hoc modo vnum est prius respectu duorum vnde sequitur duo sunt vel existunt: ergo vnum est vel existit.econtra autem non sequitur verumtamen a duobus ad vnum respectu cuiuscunq̄ predicati'consequentia non valet:quia nō sequitur sortes ꝛ plato sunt duo.ergo sunt vnum ex his sequuntur aliqua corelaria. Primum est q id a quo non conuertitur consequentia est superius ad id a quo non conuertitur subsistendi consequentia hoc patet ex declaratione terminorum,secundo sequitur in hac significatione substantiam esse priorem accidente.nam si accidēs est substantia est econuerso autem non oportet cū deus omni accidente secluso esse potest ꝛ per eius potētiā quancunq̄ substantiam sine accidente seruari posse est concedendum. Tertio sequitur q prius in prima significatione capitur prime intentionaliter ꝛ in secunda secunde. Primum patet:quia priozitas temporis conuenit rebus:ꝛ secunda priozitas conuenit terminis ꝛ secundum reales:licet vtraq̄ priozitas rebus conueniat:nichilominꝰ tamen prima conuenit rebus sīm quod sunt res.secunda vero conuenit rebus sīm quod sic vel sic concipiuntur. Quarto sequitur q capiendo prius et posterius in secūda significatione non repugnat priori sine posteriori:ꝛ posteriori sine priore esse vtraq̄ enim istorum terminorum homo animal potest esse sine alio: verumtamen capiendo esse pro supponere posterius sine priore esse non potest. ¶ Secundo notādum est q illa dicuntur prius ordine a quibus est incipiendū ordinate procedendo siue illa sint priora simpliciter:siue non q notanter dixerim:quia aliquando a posterioribus sīm naturam procedendum est vt philosophus docet primo phisicorum.nam nos procedimus ordinate a notioribus nobis que sunt sīm naturā posteriora hoc tamen non est verum in omnibus disciplinis vt patet de scientijs quarum principia sunt per se nota sub quarto autem modo priozitatis philosophꝰ comprehendit id q̄ est altero perfectius vt illud posteriꝰ alio dicatur q eo imperfectius est. Sub quinto autem modo priozitatis philosophus includit id q̄ est causa respectu alterius causa inquam in illa significatione in qua dimisse sunt causa conclusionis in demonstratione propter quid vt primo posteriorum capitulo secūdo dubio primo declarauī.

¶ Sequitur tertium capitulum istius tractatus.

¶ Sequitur textus.

¶ Capitulum tertium quot modis dicūtur ali qua simul.

SImul autem dicuntur simpliciter quidem ꝛ proprie quorum generatio in eodē est tempore.neutrū enim neqz prius neqz posterius eorum est. Simul itaqz secundum idem tempus dicuntur. Naturaliter autem simul sunt quecunqz conuertuntur quidem secūdum quod est esse consequentiam.sed nequaquaz alterū alteri causa est vt sit. vt in duplo et dimidio. Conuertuntur etenim hec. Nam cum duplū sit dimidiū est.ꝛ cum dimidium sit duplum est.sed neutrum alteri causa est vt sit. Dicuntur autem simul naturaliter.ꝛ que ex eodem genere ediuerso a seinuicem diuiduntur. Ediuerso autem diuidi dicuntur que secundum eandem sunt diuisionem.vt gressibile.volatile ꝛ aquatile.hec enim ediuerso diuiduntur que eodem sunt genere. Animal nāqz diuiditur in hec. in volatile.in gressibile ꝛ aquatile.ꝛ nichil horum prius est vel posterius.sed simul hec per naturam esse videntur.

Diuiditur autem ⁊ singulum horuz in species rursus vt greti ibile animal aliud volatile. aliud aquatile. Erūt ergo ⁊ illa simul naturaliter q̄cunq; ex eodez genere secundum eandem sunt diuisionem. Genera vero semper priora sunt. neqz enim conuertitur secūdum quod est esse consequentiam. vt cum quidem aquatile sit. animal est. cum vero sit animal non necesse est vt aquatile sit. Simul ergo per naturam dicūtur q̄cunqz quidem conuertuntur secundum quod est esse consequentiam. ꝫ nequaq; alterum alterius tm causa est. ⁊ ea que ex eodem genere ediuerso diuiduntur ab inuicem. ⁊ simpliciter simul sunt quorum in eodem est tēpore gñatio.

¶ In hac parte philosophus intēdit determinare q̄ modis aliqua dicuntur simul ⁊ intendit hoc in sententia aliqua dicuntur simul dupliciter prime intentionaliter ⁊ secunde. prime intentionaliter illa dicuntur simul quorum generatio est in eodem tēpore illa dicuntur simul. secunde intētionaliter que sic se habent q̄ ab vno ad aliud est bona consequentia ⁊ econtra: ⁊ tamen nullum est prius alio ⁊ ista simultas requiritur inter relatiuum et correlatiuum philosophus consequenter addit aliud modum simultatis. videlicet illa dicuntur simul natura que aliquod genus diuidunt sicut species vel differentie eius vnde rationale ⁊ irrationale simul dicuntur natura in ista significatione genera tamen priora dicuntur speciebus ⁊ differentijs: quia a differentijs ex speciebus bona est cōsequentia econtrario autem non valet: ⁊ quia de omnibus his in commentarijs super primum sententiarum doctoris subtilis distinctione decimatertia longus est factus sermo non amplius.

¶ Sequitur quartum Capitulum.

¶ Sequitur textus.

¶ Capitulum quartum de sex speciebus motus.

Motus autez species sunt sex. gñatio. corruptio. augmentū. diminutio. alteratio. secundū locuz mutatio. Alij itaqz motus palā est quia abinuicem sunt. Non eni est gñatio corruptio. neqz augmentum diminutio. neqz alteratio secūduz locum mutatio. Sīr aūt ⁊ alij. In alteratione vero ꝫ quandam questionem ne sit forte necessarium id quod alteratur per aliquam reliquaruz motionum alterari hoc aūt verum non est. Nam secunduz omnes pene passiones aut plures nobis accidit alterari. nulla aliaruz communicante motionū. nam neqz augeri necessarium est quod per passionē mouetur. neqz diminui. Sīr autē ⁊ in alijs. Ideoqz alia preter alios erit motus alteratio. nam si esset eadē id quod alteratur mox ⁊ augeri vel minui vel quandam aliarum cōsequētiam motionum fieri oporteret. ꝫ non necesse est.

Similiter autē ⁊ quod augetur. aut alia aliqua mutatione mouetur alterari oporteret. ꝫ sunt quedā crescentia que non alterantur. vt quadrangulus composito gnomone creuit quidē. alterum vero nichil factum est sic ⁊ in alijs huius modi Quare alij motus adinuicez sunt. Est autē simpliciter motui quidē quies contrarium. his vero que per singula sunt gñationi quidem corruptio augmento vero diminutio. secundū locum mutationi secūdum locum quies maxime videtur oppositum esse ⁊ forte in contrarium loci mutatio vt ei que inferius est ea que superius est. ⁊ ei que superius est ea que inferi⁹ est. Reliquo vero assignatorum motuum non facile est assignare quidē contrariuz. videtur aūt neqz esse ei aliquid contrarium nisi q̄tus ⁊ in hoc secundū qualitatem quietem opponat aut in cōtrariū qualitatis mutationez sicut ⁊ in mutatione secūdū locū q̄tez secūdū locū. aut in cōtrariū locū mutationem. Est eni alteratio mutatio secūdum qualitatem. quapropter mutationi secūdū qualitatem q̄es secūdum qualitatē erit opposita aut in contrariū qualitatis mutatio vt albū fieri ad id quod nigrū est fieri. Alteratī enim in cōtraria qualitatis mutatione facta.

¶ Sententia istius capituli cōsistit in sequentib⁹ propositionibus. Prima est sex sunt species motꝰ. prima est generatio corruptio. augmentatio diminutio/⁊ secundum locū mutatio. secūda est isti motꝰ ad inuicem differunt. nam generatio nō est corruptio nec augmentatio diminutio neq; alteratio est loci mutatio verum tamen quis posset dubitare an hoc sit verum ⁊ videtur q̄ non quia nichil potest augeri nisi alteretur nec forte alterari: sed hoc est falsum. non enim repugnat q̄ aliq̄d alteretur ⁊ nulla alia specie motus mutetur. similiter autem aliquid augetur ⁊ non alteratur. nam quadratum circunscripto gnomone crescit: sed non alteratur et quia ad aliquā alterationem sequitur diminutio et augmentatio. nam ad calefactionē sequitur rarefactio et ad frigefactionem cōdensatio dicit philosophus q̄ pene ſm omnes passiones aut plures nobis alterare accidit nulla aliorum motionum cōmunicāte. Tertia propositio est quies ⁊ motus contraria sunt per quietem intelligit priuationem motus: ⁊ sic patet ꝓpositionem verum habere in omni motu. Quarta propositio est corruptio contrariantur generationi ⁊ augmētatio diminutioni ⁊ econtra: ⁊ loci mutatio quieti in loco et motus sursum motui deorsum. similiter motui alterationis aliquid contrariatur licet illud non multum facile sit assignari: sed duplex est motui alterationis contrarium. scilicet quies in qualitate que est non acquisitio nec deperditio qualitatis ⁊ motus in contrariam qualitatem: ⁊ facile est ex multis antedictis ſm verāq; viam hec intelligere. verumtamen quia in tractatu de motu de istis ad longum dictum est nō amplius in presentiarum de eis: sed tātum philosophi exemplum declarabimus quadratū est duplex geometricū ⁊ arismeticum. Arismeticus vero numerus est qui resultat ex ductu alicuius numeri in seipsum vt numerus quaternarius qui ex ductu duorum in se resultat bis enim duo sunt quatuor. Gnomo arismeticus est numerus impar mediatus vel immediatꝰ numero quadrato quorum primus si addatur primo numero quadrato numerus quadratus resultabit cui si iterum addatur alius numerus qui sequitur in par numerus quadratus adhuc resultabit ⁊ sic in infinitum patet hoc. nam quatuor est primus numerus quadratus et si ei addātur quinq; resultant nouem qui sunt quadratus numerus cuius radix est tria ter tria sunt nouem cui si addantur septem resultabunt sexdecim numerus quadratus cuius radix est quattuor quater enim quattuor sunt sexdecim quadratum vero geometricū est figura superficialis resultans ex ductu alicuius linee in seipsam sicut figura. A. F. H. B. Gnomo vero geometricus est duo supplementa ⁊ vnum quadratum circa dyametrum consistens sicut. B. H. ⁊ H. D. que sunt duo supplementa. ⁊ L. H. quadratum circa dyametrum cōsistēs dyameter. nāq;. B. L. diuidit. B. H. ⁊ H. L. per medium per trigesimā quartaz primi Euclidis: q̄ igitur

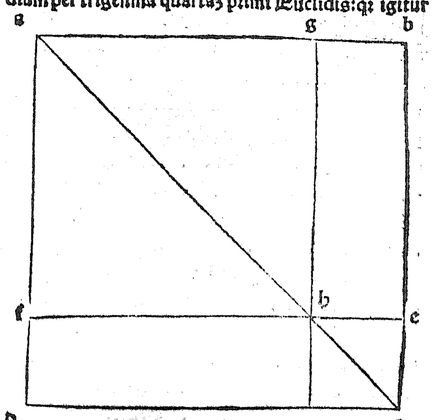

tota figura. A. B. L. D. quadrata est sicut. A. H. sequitur q̄ quadratus. B. F. H. B. Gnomone circūscripto crescit: sed non alteratur crescit enim: q̄ illud quadratum minus est figura. A. L. q̄ autem nō alteretur patet quia. A. L. est figura quadrata ⁊ propterea non alteratur prima figura patet quia figura resultans ex circūscriptione Gnomonis habet similē denominationem est etiā figura quadrata q̄ autem. A. L. sit figura quadrata ex vltima primi Euclidis haud difficile cognoscitur. ex quo patet q̄ alterari in proposito capitur vt superius est ad alterari prime vel secūde intētionaliter illud alteratur prime intētionaliter quādo deperdit vel acquirit aliquam qualitatem secūde vero intentionaliter id dicitur alterari de quo incipit vel desinit verificari aliquis terminus qui de eo accidentaliter predicatur.

¶ Sequitur vltimum Capitulum.

¶Capitulum. v. quot modis dicitur habere.

HAbere multis dicitur modis. Aut enim tanquã habitũ ⁊ effectum. aut aliaz quamlibet quãlitatem. dicuntur enim disciplinã atq; virtutem habere. aut vt quãtitatem q enim qui magnitudinem habet contingit. Bicubituz enim dicitur. aut ea que circa corpus sunt. vt vestimentum vel tunicam. aut in mẽbro vt in manu anulum. aut vt membrum vt pedẽ vel manum. aut vt in vase vt in modio grana tritici aut in lagena vinum. Jn lagena enim vinum habere. ⁊ in modio grana tritici dicimus. hec enim omnia habere dicuntur vt in vase aut vt possessionem. Habere enim domum ⁊ agrum dicimus. aut etiam vir vxorem habere dicitur. sed ⁊ vxor virum. sed qui nunc dictus est modus alienissimꝰ in eo quod habere est. Nichil enim aliud vxorẽ habere significamus. nisi quia cohabitãt. Forte tamẽ ⁊ alij quidã de eo quod habere est apparebũt modi. sed q̃ dici consueuerãt. pene omnes enumerati sunt.

¶In isto capitulo philosophꝰ determinat quot modis aliquis dicitur habere aliq̃d: ⁊ dicit hoc in sententia multis modis aliq̃d dicitur habere aliud. Uno modo tanq̃ qualitatẽ sicut diximus Sortes habet disciplinam vel scientiã. Alio modo vt quãtitatem ⁊ hoc modo homo tricubitus dicitur habere quãtitatem tricubitam. Alio modo vt membrũ ⁊ hoc modo aliqs dicitur habere manum. Alio modo vt vestimentum: et sic dicitur habere tunicã vel pallium. Alio modo vt aliq̃d in membro: ⁊ hoc modo dicitur habere coronam. Alio modo vt continens contentum quomodo vas dicitur habere vinum. Alio modo vt possessionẽ quo modo dominus habet agrũ vel domum. Octauo modo sicut vir habet vxorem: sed iste modus est nimis improprius: quia virum habere vxorem nichil aliud est q̃ habitare cum ea ⁊ concludit philosophus dicẽs forte esse alios modos habendi q̃ veruz est. naz genus habet species et differentias ⁊ species habet differentias ⁊ genus et scientia subiectum et potentia obiectum: sed isti modi enumerati sunt famosiores: ⁊ hic est predicamentorum finis. Jn mense trinitatis laus perennis ⁊ gloria sempiterna Amen.

¶Expliciunt magistri Anthonij Coronel secobiensis super librum predicamẽtorum Aristotelis finitus quinto kalendas Maij anno dominice incarnationis Millesimo quingentesimo decimo octauo Die vero decima Mensis Decembris.

¶Nicolai Boucelet Francigene ad logici fontis siti bundum.

¶Eleicum Hexdecastichon.

O visqs es excelsas sophie q̃ gliscẽ ad arces
Scãdere: parnasi culmina sacra petẽs
Jdeoq; cupis tutus vitare meandros
Et logice syrtes: atq; charibdis aquas
Huc ades: huc vẽto virtus tua vela secũdo
Littus vt Anthoni proza reuersa terat
Hic etenim clauem (qua panditur alta minerue
Regia) depromit: dat quoq; mille vias.
Perq; vozat scylle tutam facit ipse periclum
Jre ratem: duce quo nulla pericla manent.
Conueniens illi cognomen fata dederunt:
Mamq; cozonandus iure Cozonel erat.
Aeternum logices tribuere rosaria nomen
Uernanti dignum fronde quod extat opus.
Plurimaq; immenso restant monumenta decore:
Fulgida: nec reliquis hoc minus extat opus.

¶Eiusdem ad virum tum litteris tum virtutibus admodum prestantem suumq; colẽdum preceptorem magistrum Joannem yañes.

¶Heroicum decastichon.

VErgilio sapiens natali mantua gaudet:
Peligni nasone suo letantur aquosi.
Atq; superba tuo erultas verona catullo
Cozduba lucanũ: ⁊ gecia iactat homerũ
Tuq; tolerane decus ipse vocaberis altũ
Hentis Johannes: sophie michi proditor alme.
Atq; cozonelico decozata segobia partu
Semper erit: perq; Anthoni laudata nitozem
Cuius ab altiloquis haustos iuuat esse labellis
Parhisios sophie fontes super astra nitentis.

¶Eiusdem ad studiosum nominalis philosophie commilitonem Alexandrum Sauary.

¶Eleicum Tetradecastichon.

ILiaco danaus bello celebratur achilles
Atq; hectoz patrie nata propago fue.
Aequore põpeium pfugus pyrata relicto
Jllustrat: fratrum thydea pugna refert
Te quoq; bisseni memorant alcida labozes
Et carthago ferox subdita scypiadas.
Ast illos superat gestis Anthonius altis
Qui sublime genus subijcit ingenio.
Cuius Alexander mozes imitemur: ⁊ amplo
Aonias eius fonte bibamus aquas.
Ecce cathegozias non prisce cognita genti
Dogmata, non vsit cognita cecropie.
Quarum si recto ducamus tramite gressus
Jnuenient dircen pectora nostra sacram.

¶Eiusdem ad Johannem Garnier eiusdem philosophie coarctetum Phaleuticum Endecasillabum Hexastichon.

VEl feruẽs animo/gradu citatus
Accedas/logices micantis ad sunt
Tempe grata nimis: nitoraq; phebi
Fulgoz similis/logi tenebras
Expellens: pariter virentis ad sunt
Hic logice flozes: legamus illos.

¶Eiusdem ad Jmicum Archilochiũ Jambicum decastichon.

IUuente mozdax corde cocytum ferens
Tetraq; sparsum qui vehis pectus styge
Desses camnus proprium reus caput
Torquere. Iernam desinas sub pectore
Celare mesto/cerberi virus simul
Sin pergis vltra: flammeas pluto tibi
(Consentiente triplici sententia)
Sedes parauit tantali penam supra
Magis labore belidum penas graues
Rapaciumq; morsibus volucrum.

¶FINIS.